معارف عموميه نظارتی

مفصّل

قاموس فلسفه

قاموس عمومی‌نك يالكز اصطلاحات فلسفيه
قسمنی شاملدر

مؤلفی
رضا توفيق

مطبعهٔ عامره — استانبول
١٣٣٠

بعض ایضاحات

کچن سنه ظرفنده معارف ناظری شکری بك افندی طرفندن اتخاذ اولونان مصیب برقرار اوزرینه (اصطلاحات علمیه انجمنی) نامیله برهیئت مخصوصه تشکل ایتمش ودارالفنون کتبخانه‌سنده ایفای وظیفه‌یه باشلامشدی؛ نته‌کیم حالا وظیفه‌سنه غیرتله دوام ایتمکده‌در .

مملکتمزك اکثر متخصصین علوم و صنایعندن مرکب بولونان بوهیئت علمیه‌نك حیثیت خدمتی ووظیفه‌سی ، السنهٔ مترقیه‌ده جاری ومستعمل اولان بر چوق تعبیرات علمیه وکلمات اصطلاحیه‌نك ، کندی لسانمزده مقابللرینی بولوب تعیین ایتمك وبناءً علیه مضبوط ومدون بر (قاموس اصطلاحات) وجوده کتیرمکدر .

واقعا بویله برنیت مستحسنه ، معارف نظارتنده ، چوقدنبری طوغمش وحتی ناظر سابق امراه افندی مرحوم ، اوته‌دنبری بر (محیط المعارف) وجوده کتیرمك ایچون صرف ماحصل ایتمشدی . فقط برقاموس اصطلاحات یاپیله‌مامسنه سبب‌ده مرحوم محترمك ، تك‌باشنه بویله بر ایشی باشارابیلمك خصوصنده‌کی امل و همتی وهله شایان تحسین اولان غیرتی ایدی . بوکون محققدرکه بویله براثری تك برکشی وجوده کتیره‌مز . علومك آنجق زمانمزده کورولن درجهٔ ترقیسی وساحهٔ معلوماتده – اوترقی سببیله – بالضروره حاصل اولان تقسیم اعمال ملاحظه اولونورده تعین ایدن شعبات علمیه‌نك ، یالکز جدول اسامیسی کوز اوکنه کتیریلیرسه ، درحال آکلاشیلیرکه بوکهکشان معلومات اك بویوك قفالرك بیله حوصلهٔ احاطه‌سنه صیغه‌میه‌جق درجه‌ده واسع برعالم معنادر ؛ حتی اجمالاً بیله احاطه اولونه‌ماز . بناءً علیه هر برینك فهرست اصطلاحاتی آیری آیری بر رلسان بیان تشکیل ایدر واو اصطلاحاتك متضمن بولوندوغی مسائل حقنده برکشینك صلاحیتله بیان رأی ایتمسی ممکن دکلدر . باشقه یرلردن ترجمه والتقاط صورتیله دخی اولماز ؛ چونکه بوکبی شیلری ترجمه ایده‌بیلمك یالکز برلسانی عادتا بیلمکله میسر دکلدر .

اوعلومی لایقیله بیلملی وهر برینك لسان مخصوصنیده اویله بیلمه‌لی! حالبوکه، ایشته بو ، بر آدم ایچون ممکن اوله‌میه‌جق موفقیتلردندر .

معارف ناظر حاضری بك افندینك موفقیتی ، بوحقیقته قناعت ایدوب تقسیم اعماله لزوم کورمش اولماسنده‌در . ارباب صلاحیتك آنجق همات مشترکه‌سیله وجوده کله‌بیله‌جك اولان بویله براثر ، بوشرطه تمامیٔ رعایتله میدانه چیقابیلیر .

مملکتك تمدن وترقیسنده معارفك نه‌قدر متنوع عوامل مؤثره احضار ایده‌بیله‌جکنی بحق تقدیر ایدن هرکس ـ امینم‌که ـ بو تشبثی کمال شکران ایله قارشیلایه‌جقدر . هله بوندن اك‌زیاده مستفید اوله‌جق کیمسه‌لر؛ بالخاصه منتسبین علومدر ؛ طلبه افندیلردر . نته‌کیم بوکتاب ، اونلرك تربیهٔ فکریه‌سنه خدمت ایده‌بیلمك ایچون وجوده کتیرلمشدر .

شبهه یوقدرکه اصطلاحات معینه‌دن محروم قالان لسانلر ایله نشرعلوم وتعمیم معارف برمشکل ایشدر ؛ نانکور بر غیرتدر . حتی ـ هرهانکی بر لسانده اولورسه اولسون ـ برچوق اصطلاحات بولونسه‌ده ، معانیٔ معینه‌یه مخصص اولماسه ، اویله برلسانك ، نشرمعارف نامنه تشویش افکاردن باشقه برخدمتی اوله‌ماز ؛ بناءً علیه ضرری فائده‌سنه غالب کلیر . بوادعامك حقلی اولوب اولمادیغنی آکلامق ایسته‌ینلر ، شوفقیر مطبوعاتمزده ، اوچ درت سنه‌دنبری فلسفه وعلم نامنه یازیلان مقالاتك ـ قیمت وحیثیت ذاتیه‌سنی براقوب‌ده ـ طوغروجه وصریح بر معنا افاده ایدوب ایده‌مدیکنی تحقیق ایله‌ملی‌درلر .

لکن ای‌دوشونولورسه تبین وتحقق‌ایدرکه شمدی‌یه‌قدر بزم مملکتمزده افکار فلسفیه وحقایق علمیه‌نك ـ لزومی‌قدر !ـ انتشار وتعمم ایده‌مه‌مش اولماسی ، کندی استعدادسزلغمزدن دکل ، بلکه لسان علمی‌مزك ـ مع‌التأسف ـ اوزون مدت اهمال ایدلمش بولونماسندندر . معلومات نظریه وحقایق مجرده ایله آز چوق الفت واستیناس ایتمش اولان ذوات نادره‌نك بیله بر عقیدهٔ فلسفیه اوزرنده تألیف افکار ایده‌مه‌مه‌لری ـ اسباب سائره‌دن قطع نظر ـ برچوق اصطلاحات مهمه‌یه باشقه باشقه معناویرمکده اولدقلرندندر. حالبوکه

اصطلاحات علوم ، حد ذاتنده ، جامع‌الکلم‌در ؛ اول‌امرده جزئی بر معنا فرقی حین مباحثه‌ده بویوك برمباینت افکاره سبب محض اوله‌بیلیر؛ وزاویهٔ اختلاف کیتدکجه آچیلیر .

مختلف مختلف منابع اجنبیه‌دن علی‌العجله التقاط معلومات ایتمك صورتیله تلقی ایدیلن افکار متفرقه‌یی ـ صرف شخصی برنقطهٔ نظره توفیقاً ـ قناعت ذاتیه‌یه اویدورمق ؛ . . . یعنی بوسبوتون غریب بر شکل ایله مال ایدینمك ؛ . . . برتعبیر اصطلاحی‌یی ـ عاجل ومبرم برلزوم اوزرینه ـ لسانمزه نقل ایدرکن عندی وکیفی برتقدیره کوره مختلف مختلف کلمه‌لرله ترجمه وادا ایتمك ؛ . . . اسلافمزك عینی‌موضعده ، عینی‌معنا ایچون قوللانمش اولدقلری کلمات معتبره‌دن غافل بولونمق کبی ـ غیرمقبول ـ بعض ضروراتك محظورلری‌ده نظرتأمله آلینیرسه ، لسان علمی‌مزده و ـ طولاییسیله ـ افکار ومعلوماتمزده کورولن قارغاشه‌لغك باشلیجه‌اسبابی تعیین‌ایدلمش‌اولور . معلومات صحیحه‌نك بودرجهٔ قحطنه نسبتله افکارك بوقدر پژمرده ومشوش اولماسی حقیقتاً شایان تأسفدر .

بو اطرادسزلغك ، متخصصین علومه بلکه اوقدر ضرری یوقدر ؛ چونکه بر متخصص کندی صلاحیت علمیه‌سی دائره‌سنده موضوع بحث اولان بر مسئله‌نك حیثیت اصلیه‌سنی بیلیر ؛ بیلدیکی ایچون ، قصورلی وپوروزلی تعبیرات آلتنده کیزله‌نن معانی‌یی استخراج ایتمکده دخی اوقدر کوچلك چکمز . فقط ، علمه هنوز انتساب ایدن کنجلر ایچون بوترتیبسزلکدن مضر برشی یوقدر . طلبه افندیلرك مکتبلرده عینی سیاق واصول اوزره تعلیم وتربیه کورمه‌لری ـ ایشته بوحکمته مبنی ـ مطلوب وملتزم برغایهٔ اجتماعیه‌در . بوتون عالم مدنیتده ، معتبر ومسلم بعض حقایق صریحه ومعلومات یقینیه واردرکه اونلر انسانیتك سرمایهٔ عرفانی وافراد بشرك مال مشترکی‌در . جماعات مختلفه‌ده تربیه‌لی آدملرك جمله‌سنك مجلهٔ اعتقاداتنی تشکیل ایدن اومعلومات مسلمه‌یی، طلبه افندیلر مکتبده (اجمالاً) اوکره‌نیرلر . چونکه بونلرك آنجق پك آزی بدیهیاتدندر ؛ پك‌چوغی‌استدلال ونظر وهله تجربه ایله منکشف اوله‌بیله‌جکی ایچون، تعلیم وتعلمه محتاجدر .

ایشته بوساحهٔ معلوماتده تشتت اعتقاد وتردد افکار اولماممق اولادر . اساسا مکاتب عمومیه‌دن بکله‌نیلن تربیهٔ اجتماعیه‌نك برنجی شرطی بودر . اڭ بویوك فائده‌سی دخی بودر ! تربیهٔ اجتماعیه تعبیرینك ذاتاً متضمن بولوندوغی بوشرطه فضله اهمیت ویرلمه‌سنده باشلیجه ایکی سبب معقول واردر . شبهه یوق‌که تربیه‌دن مقصد اولا ، جریان حیاتی برمبدأ قویمه توفیقاً تنظیم ایده‌بیلمك ایچون لابد اولان دستورالعملی بولمق وقطعیاً تعیین ایتمکدر . بودستور بهمه‌حال عموماً مقبول ومسلم بولونان احکام ومبادئ اساسیه‌یه مستند اولمق کرکدر . باشقه درلو اوله‌ماز ؛ چونکه هربریمز ، عضویت اجتماعیه‌نك برجزء فردی ، برحجره‌سی‌یز وروابط مختلفه ومناسبات متقابله ایله یکدیکرمزه باغلی‌یز . معاملاتمزده‌ده ملاحظاتمزده‌ده متقابلاً علاقه دارز . اوندن صوکره عینی فطرتده‌یز ؛ طبیعتاً عینی صورتده یارادلمشز . ایشته آره‌ده حد مشترك اولان حقایق مسلمه نه ایسه دستورلریمز انجق اونلرك شکل افاده‌سی اوله‌بیلیر . اوزاقدن یاقیندن منافع انسانیته تعلق بولونان مسائل مهمه‌ده معارضهٔ افکار وقوعه کلنجه ینه او دستورلر ، — طرفینجه مصدق ومسلم — برر حجت مشترکه حیثیتیله قائم بولونور . خلاصه هرآلیش ویریشده ، هرمعامله‌ده تنظیم امور ایچون ، نصل بر معیار معتبر ، الزم ایسه ، مناسبات فکریه‌ده دخی — حق وباطلی تفریق ایدوب — الدائماممق وهله اکلاشه‌بیلمك ایچون برقسطاس قویم ایستر . فوضا حالنده، بوامنیه‌نك تحقیقنه امکان یوقدر ؛ چونکه بویله برحالده هرکسك معیاری کندی نظر اعتباریدر ؛ اوده کیفی اولور ؛ هیچ اولمازسه عندی اولمقدن قورتوله‌ماز . حالبوکه تربیهٔ اجتماعیه‌نك غایهٔ مترقبه‌سی امر معاشده تألیف منافع ایسه ، طرز تفکرده‌ده توحید نظردر . ذاتاً علم بشرك متواطی ، یعنی وحدت نظره متمایل اولدوغی ، ترقیات ایله ثابتدر . کشفیات واقعه ، فرضیات متخالفه آره‌سنده دائما ائتلاف نقطه‌لری بولمش ونهایت ، جزئیات متشتته‌یی برکلئ عمومی تحتنه درج ایدرك ، معلومات متفرقه‌یی ضبط وربطه آلمشدر . مکتبلرده اوقونان کتابلر ، تاریخ ترقیات فکریه‌نك مضبطه‌لریدر . بونلر اثبات ایدییورکه هرکسك عینی شکل وصورت اوزره بیلمه‌سی ایجاب ایدن

بعض معلومات مؤسسه وارکه سائرلرینك اساسلریدر . بونلری هرکس بیلمه‌لیدر . چونکه کندی حسابنه دوشونمك وحقیقته اصابت ایتمك هرکسك کاری دکلدر . هله بومعلومات اساسیه خارجنده دوشونه‌بیلمك ، کیمسه‌نك حدی دکلدر . ذهن بشر او حدود اساسیه خارجنه چیقاماز . بونلرك اصطلاحاتی نه‌دن معین اولماسین ؟!.. بزبوخصوصده حالا غریب بروضعیتده‌یز : صانکه کندی سکه‌سی اولمایوبده هردرلو آقچه‌یه رواج ویرن ابتدائی وبدوی برمملکت حالنده‌یز .

ایشته معارف نظارتنك همت واقعه‌سی اولا بونقطهٔ مهمه‌یه معطوف ، وصوکره‌ده بوغایهٔ اجتماعیه‌نك تأمین تحققنه مصروف بولونمشدر .

بنم، ارباب مراقه وعلی‌الخصوص طلبه افندیلره تقدیم ایتدیکم بواثر ، عمومی (قاموس اصطلاحات) ك یالکز ایلك قسمنی تشکیل ایدن (فلسفه تعبیراتی) حقنده تعریفات مفصله‌یی شاملدر . ناظر بك افندینك قدرشناسانه تشویقاتی سایه‌سنده ، بواثر ، همان برقاچ آی ظرفنده وجوده کتیرلمش اولدی . او تشویق اولماسه‌یدی ، بیلمم ، بن بویله برکتاب ایچون اوغراشیرمی ایدم ؟!.. بوفعالیت مثمره‌یه ، اوقدرشناسلق سبب اولدوغی ایچون ، بن ، بوراده عهده‌مه ترتب ایدن وظیفهٔ تشکری علناً ایفا ایدییورم .

شو قاموس فلسفی‌نك ترتیبنه کلنجه ، بعضی ایضاحات ویرملی‌یم‌که ، اونك تألیفی اوغورنده معروض قالدیغم مشکلاتك ماهیت وانواعنه دائربرفکر مجمل ویرمش اوله‌یم ؛ هیچ اولمازسه اثرك نقایص طبیعیه وضروریه‌سنه قارشی ، کندمی معذور کوستره‌بیله‌جك بروسیلهٔ مقبوله عرض ایده‌بیلمش اوله‌یم .

الجمنمزده برلام‌الف ویاخود بر ترکیب مسئله‌سی ایچون تحدث ایدن مشکلات عارضیه‌دن بحث ایتمك ایسته‌میورم . شو مقدمه‌نك نهایتنه طوغرو بومسئله‌لر ایچون البت برایکی سوز سویلیه‌جکم ؛ فقط شمدیلك اصطلاحاتی ترجمه ویا ایجاد ایتمکده معروض قالدیغمز حقیقی وضروری مشکلاته دائر برفکر ویرمك ایستیورم .

اولا ، عصرلردنبری فلسفه وعلومی اهمال ایتمش اولمقلغمز ، مشکلاتك

بر بویوك قسمنی تشكیل ایدییور . برملت ، ملكاتنك هانكی قسمنی زیاده استعمال ایدرسه او قابلیاتنی اكماله سعی ایتمش اولور ؛ طبیعیدركه لسانی دخی او وجهله اعمال ایدیلیر ، اوكا كوره یوغورولور واو شكل اوزره عرض كمال ایدر . بزده‌ده اویله اولمش !.. لسان ادبی ، خیلی مكمل بر مرتبه‌یه كلمش اولدیغی حالده لسان علمی وفلسفیمز ، سلطان سلیمان قانونی دورینه نسبتله فقیر، هم‌پك فقیردر. حالبوكه‌پارلاق وسوركلی برمدنیت فكریه وجوده كتیرمش اولان عربلرك لسانی اولا اصطلاحات فلسفیه وعلمیه‌سیله جالب نظردر . طبیعیدركه بزاو خزانهٔ مدنیتدن اصطلاحات لازمه‌یی آرایوب آله‌جغز ، ذاتاً دأب قدیممز بودر . اوندن صوكره بواحتیاجمزی تطمین ایده‌بیله‌جك یكانه لسان‌ده اودر . فقط بو خصوصده‌ده مشكلات متعدده باش كوستریور . اویله مشكلات كه ، بویله بر تجربه‌یه كیریشمه‌دكجه ماهیتی اكلاشیله‌ماز .

بونلرك بر قسمنه – تاریخی – نامنی ویره‌جكم ، چونكه حقیقتاً بونلر، ترقیات فكریه ایله ، تقدیرات بشریه‌یه عارض اولان تبدلات ضروریه‌دن عبارتدر. غالبا، زمان ایله واقع اولان كشفیات، حادثات حقنده‌كی اعتقادات مؤسسه‌یی ، حتی معتبر اولان نقاط نظری یواش یواش تعدیل ایدییور وفقط كلمات والفاظ او نسبتده چابوق تغیراته مستعد ومعروض اوله‌مادیغی ایچون، عینی كلمه‌یی دونكی معناسیله تلقی ایتمك یا كلش، هم بعضاً فنا بریا كلش اولویور . بوكا بر مثال ویره‌یم :

بوكون فرضا (Sens commun) تعبیرینی اوروپا آثار فلسفیه‌سنده و (حس مشترك) تعبیرینی‌ده اسكی مؤلفات شرقیه‌ده‌كورن بركیمسه بوایكی تركیبی یكریكرینك عینی اولمق اوزره تلقی ایدر. وهیچ بر شبهه‌یه بیله‌محل كورمز. حالبوكه اسكیلرك تقدیرینه كوره (حس مشترك) بوسبوتون باشقه برشیدر . باطل بر فرضیهٔ پسیقولوژیه‌یه مستند بر معنادر . بوكونكی (Sens commun) تعبیرینه كلنجه حكمای اسلامك (عقل سلیم وطبع مستقیم) دیدكلری شیدر . كذلك ، هركسك پك ای بیلدیكی (عقل) كلمه‌سی ، اسكی كتابلرده كورولورسه ، بوكونكی معناسیله (Intelligence)

تعبیرینك مقابل معادلی ظن اولونورده دكلدر . آرسطونك (Intellect) دیدیكی جوهر مفروضدركه باطل بر فرضیه محصولی اولدوغنده ذره قدر شبهه قالمامشدر . [حكمای اسلامیه فلسفه‌یی عربجه‌یه نقل ایدركن بوكا عقل ، و (Intellect) دیمشلر] حالبوكه بزم لسانمزده (Intellect) ایله (Intelligence) ك بو مهم فرقنی كوستره‌جك بر كلمه ، حالا یوقدر . بونكله برابر ، (Intellect) تعبیری برفرضیهٔ باطله ومتروكه‌یه عائد ، كهنه بر كلمهٔ اصطلاحیه‌در؛ دیه قالدیروب آتامایز : پك بویوك برحیثیت تاریخیه‌سی واردر . ایكی بیك سنه انسانیت منوره او فرضیه‌نك اسیری قالمش وبوتون عرفان اونك حكمنه رام اولمشدر . اونك تاریخنی وماهیت معناسنی بیلمه‌لی‌یزكه عینی خطایه برده‌ا دوشمیه‌لم وخصوصیله اسكی فلسفه ایله زمانمز فلسفه‌سنك بویله مهم بر مسئلهٔ پسیقولوژیه‌ده نه صورتله وهانكی نقطه‌ده اختلاف اوزره بولوندوغنی اكلایه‌بیله‌لم .

بونك كبی دها برچوق مجبوریتلر واركه عینی كلمه‌یی باشقه تعبیرلرله ادا ایتمكده‌كی معذرتی تفسیر ایدر . مثلا (Idée) هركسك پك ای بیلدیكی بركلمه‌در ، ولسان عادی‌ده فكر دیمكدر . لسان یونانیده قالب وصورت‌معناسنه كلن اصلی « ایذوس εἶδοσ » « ایذه‌آ εἰδέα در. » حیثیت تاریخیه‌سنه باقیلیرسه ، تصوفده (اعیان ثابته وصور علمیه) ، تاریخ فلسفه‌ده (مثل‌فلاطونیه) ، فلسفه‌ده (ماهیات) دیه ترجمه اولونمش واویله‌جه معروف قالمشدر. بوتون بوشیلر تحقیق‌اولونمه‌دن بركلمهٔ اصطلاحیه‌یی ترجمه‌یه قالقیشمق – اونك ایچون – طوغرو اولماز ؛ بزم اسكی فلسفه كتابلرنده (مبدأ فیاض) تعبیر شاعرانه‌سنی ایلك دفعه كورن آدم ، بو تركیبك (Moteur immobile) دیمك اولدوغنی ، ذكاسیله كشف ایده‌مز . بطلمیوسك مشهور فلكیات سیستمنی‌بیلمه‌ینلرده ، اسكی‌علم‌هیئتده (Moteur immobile) ك ، (فلك‌اطلس) اولدوغنی – علم جفرله بیله – استخراج ایده‌مز . تاریخ فلسفه‌یی بیلمه‌لی ، هم ای بیلمه‌لی‌كه كلمات اصطلاحیه‌نك دونكی وبوكونكی قیمتلرینی حقیله تقدیر ایدرك ترجمه‌لرنده موفقیت ممكن اولسون .

حتى ، بعض اصطلاحات مهمه واردركه باشلى باشنه برمسلك فلسفينك اسمى‌در . (Réalisme) تعبيرى كبى ! . . حالبوكه بو كلمه ، افلاطونك مذهب مخصوصنه نسبتله ملاحظه اولونورسـه ، بو كونكى استعمالنه كوره معتبر اولان معناسنك تماميله ضدينى افاده‌ايدر. يعنى ــ بو كون ظن اولونه‌بيله‌جكى كبى ــ حقيقيون دكل، خياليون فلسفه‌سى ديمك اولور. مع‌مافيه بوكلمه ، بو كون، بلكه هر زماندن زياده زبانزد ومعروف برتعبير اصطلاحى اولدوغى ايچون، اونى قطعياً ده كيشديره‌مه‌يز ؛ اهمال‌ده ايده‌مه‌يز! ينه عينى سببله‌دركه برطرفدن افلاطون فلسفه‌سنه نسبتله نه‌ديمك اولدوغنى تحقيقه مجبورز؛ ديكر طرفدن‌ده زمانمز لسان فلسفيسنده اونك هانكى مسلك مخصوصه اشـارت ايتديكنى بيلمك وظيفه‌مزدر. بونك ايچون‌ده تاريخه مراجعت ايتمك واونك اخطاراتنه اهميت ويرمك لازم كلير . يوقسـه معلوماتمز هرج ومرج اولور ، ايچندن چيقامايز .

انجق بو تحقيقاته كيريشدكدن صوكره اكلاشيليركه : تاريخى معناسـيله (Réalisme) ، (ماهيات ذهنيه) نك اسـتقلال وجودينه قائل اولان افلاطونك ، بومذهب فلسوسـنه ويرلمش براسم مخصوصدر . بو كونكى معناسيله تلقى اولوندوغى تقديرده‌دخى : (عالم خارجى‌نك استقلال وجودينه وحقيقت ذاتيه‌سنه) ايناناں فيلسوفلرك بومسلكنى اخطارايدر بر كلمهٔ اصطلاحيه‌در.

امينم كه مسلكدن اولمايان كيمسه‌لر ، بو كلمه‌نك معناى تاريخيسنى وحيثيت حاضره‌سنى تبيين ايتمك ايچون كوسـترديكمز بو تقيدات محافظه‌كارانه‌نى (فضوللق) ، وياخود (عقلالق) اولمق اوزره تلقى ايدرلر؛ و : [مادام‌كه بر طرفدن (Réalisme) ، ديكر طرفدن‌ده (Idéalisme) كبى ايكى مشهور ومعتبر تعبير وارمش، ومادام‌كه افلاطونك مسلكى ــ هرنه‌ايسه ؟! ــ برنوع ايده‌آليزم ديمك اولويورمش ، او حالده يكديكريله طابان طابانه ضد اولان شو ايكى مسلكك ماهيتنى افهام و اعلام ايتمـك ايچون عينى تعبيرى قوللانوبده ايكيسنه بردن (Réalisme) ديه‌رك تشويش ذهن وتغليط معنا ايتمك مناسبتسزلكنه نه‌لزوم وار؟ . . نه مجبوريت وار ؟ . . برينى ، برينه؛ ديكرينى‌ده ديكرينه تخصيصاً تعيين ايتمك ايله ايش بيتر ! . .] ديه اعتراضه

حاضرلانيرلر . فقط بز ، پك چوق امثالنى كوردوكمز بو درلو اعتراضلردن انجق ايكى شى اكلارز : اولا معترضك، مسلكه بيكانه بولوندوغنى، ثانياً قيصه دوشوندوكنى سه‌زينيرز، وبناءً عليه، ينه او كلمه‌لرى قوللانديغمز كبى قوللانمقده دوام ايدرز . بيليرزكه :

افلاطون وامثالى اولان متفكرين ، ماهيت مجرده‌يى (حقيقت محضه) اولمق اوزره تلقى ايدر ؛ وبو تلقى، بزم اعتقادمزجه باطل اولسه بيله افلاطونك كندى نقطهٔ نظرنجه حق‌در . (بنم نظرمده حقيقت ماهيات‌در . اصل ، مادى شيلر خيال باطلدر !) ده‌ين برفيلسوف ، حقيقتى انجق بو صورتله تلقى ايدييور ؛ ديمكدر . ايسته‌ديكى كبى تلقى ايتمكده‌ده مختاردر . بوطرز تلقيسى ايله ، بوسياق نظرى ايله مسلك عموميسى آره‌سنده تناقض اولمادقجه اوكا برشى ده‌يه‌مه‌يز ! .... خلاصه ، (مذهبنه ! ؟ !) قاريشه‌مايز ! ... نته‌كيم : (حقيقت مستقله انجق ماده‌در !) ده‌ين بر ماترياليست دخى عينى صورتله وعينى سببله حقيقت دعواسنده بولونه‌بيلير ؛ مذهبنده حردر . يالكز ، اولسه اولسـه ، هر برندن ــ شـو دعوالرينى تحكيم ايچون ــ دلائل مقنعه طلب ايتمكده‌ده بزم حقمز واردر . بومسـئله‌لر تجربه فوقنده بولوندوغى ايچون هر ايكيسى‌ده عينى قوتده دليللر ابراز ايده‌بيليرلر، وبناءً عليه هرايكيسى ده: (حقيقت ، بنم ديديكم كبى‌در !) ديه‌رك ادعاسنده مصرانه دوام ايده‌بيلير. بوخصوصده هيچ برمذهبه صلاحيت مستقله ويرلمه‌مشدر .

اوحالده ، افلاطون، كنديني ــ ينه كندى اعتقادنجه ! . ــ (Réaliste) بيلمكده محق اولدوغى كبى ، زمانمز لسان فلسفيسى دخى ــ كندى سياق نظرينه تبعاً ــ انجق شو ، وياخود بو مسلكه (Réaliste) اسمنى ويرمكده محق ومختاردر. اكر فلسفه مباحثنى ومسالكنى حقيله تتبع ايدوب اوكرنمك ايستيورسه‌ق بزم برنجى وظيفه‌مز، بوكبى كلمه‌لرك دونكى معناسى ايله بو كونكى طرز تلقيسنى تدقيق وبربرندن تمييز ايتمكدر . فقط تاريخ ترقيات فكريه‌ده برموجوديت كوسترمش وعصرلرجه ياشامش برتعبير مهمى فضولى اوله‌رق ده كيشديره‌مه‌يز؛ او ، درت حرفلك كلمه‌نك آلتنده قوجه برصفحهٔ مدنيه‌نك عوامل مهمه‌سندن برى كيزليدر .

لكن بو محافظه‌كارلغمزك بر مهم سببی دها واردر : (Réalisme) تعبیری ، یالكز اساتذهٔ یونانیه وفلسفهٔ متقدمه ایله علاقه‌دار دكلدر ، قرون وسطانك (سقولاستیق Scholastique) فلسفه‌سیله‌ده صیقی صیقی‌یه مربوطدر. بو نقطه‌یی‌ده تنویر ایتملی‌یم ؛ موضوع بحثمز ایچون پك كوزل بر مثال تشكیل ایدر .

معلومدركه فلسفه عالمنده قرون جدیده‌نك مظفر فاتحلری اولان (بەی‌قن Bacon) و (دەقارت Descartes) ە كلنجیه‌قدر اذهان متفكرینه حاكم اولان استادلر ، بالخاصه افلاطون ایله آرسطو ایدی .

قرون وسطی عرفانی ، تعلیمات دینیه‌نك كلیاً نفوذینه تابع ، وقطعیاً احكام ونصوص كنیسائیه‌نك حقیقتنه قانع اولمقله برابر ، بوایكی داهی یونانی‌نك فسون تأثیرندن‌ده قورتوله‌مدیغی ایچون ، خرستیانلغك تعلیماتی دائره‌سنده ینه یونان فلسفه‌سی یاپمغه چالیشیور ؛ واوفلسفه‌نك باشلیجه مباحثنی ، آغزنده چیكنه‌یوب طورویوردی . یكی بر فكر ابداع ایتمك قابلیتندن اولا ممنوع وصوكره بوسبوتون محروم قالان ذهنلرك بووضع غریب ایله ، اسكی فكرلری چیكنه‌یوب ، كەویش كتیرمه‌سی ، نتیجه‌ده غریب بر خلیطهٔ اعتقادیه‌یه وجود ویرمشدی‌كه (سقولاستیق) دیه تاریخ مدنیتده معروف و مشهور اولان (ضلالات عجیبه) ، ایشته بودر .

او وقتلر ، اذهان متفكرینی اشغال ایدن باشلیجه مسئله‌لردن بری دخی (جنس) ، (نوع) كبی كلیات مجرده‌نك ، مستقل بر وجود ذاتی‌سی اولوب اولمادیغنی تحقیق ایتمك ایدی . واسطهٔ تحقیق‌ده انجق بحث وجدل ایدی .

تاریخ فلسفه‌ده (Les universeaux) نامنه معروف اولان دعوا ، طاقمیله ، ایشته بومسئله‌یه متفرع بحثلردركه بزده (صورت جنسیه ونوعیه) مباحثی شكلنده جلوه كوسترمشدر . انسانه نسبتله انسانیت ، بیاض بر شیئه نسبتله بیاضلق كبی كلمات مجرده‌نی‌ده (كلیات معقوله) جنسندن اوله‌رق تلقی‌یه مجبوریت الویردیكی ایچون اونلرك‌ده بالذات موجود اولوب اولمادیغی ، عینی صورتله موضوع بحث ووسیلهٔ مناقشه اولمشدی . بزده بونلره (معقولات ثانیه) دیرلردی . بونلر هپ افلاطونی‌لك ایله مشائی‌لك غوغالری ایدی .

مزاج فلسفیلری اعتباریله یكدیكرینه ضد تجلیات داهیانه كوسترن افلاطون ایله آرسطونك فلسفه‌لری دخی — طبیعی‌دركه — یكدیكرینه ضد ایكی مسلكك — اوزمانلر — اك كوزل وهله اك مكمل نمونه‌لری ایدی . بو استادلرك تأثیری ، حس اولوندوغندن پك زیاده وپك درینده‌ی . خصوصیت مزاجك طرز تفلسفده بویوك بر دخلی واردر ؛ اونك ایچوندركه فلسفه شخصی‌در ، وبو نقطهٔ نظردن اونی صنعته بكزه‌تنلر ، بوسبوتون حقسز دكللردر .

ایشته بو خصوصیت مزاج سببیله‌ایدی‌كه (سنت اوغوسته‌ن St-Augustin) ، (سن طومادا كه‌ن St-Thomas d'Aquin) ، (سنت آنسه‌لم St-Anselme) وامثالی كبی — قرون وسطا خرستیان عالمنك — اك بویوك آلهیون حكماسی ، بو مسئله حقنده بهمه‌حال بر فكر مخصوص بیان ایتمك مجبوریتندن قورتوله‌مامشلردی ؛ وطبیعی‌دركه بونلرك هر بری هر شیدن زیاده كندی مزاجنك تمایلاتنه منقاد اوله‌رق بر فكر بیان ایتمشدی . بو متفكرینك بر قسمی : (كلیات دیدیكمز معقولات ، باشلی باشنه موجود حقیقتلردر !) دستورینی ایلری سورمش ؛ دیكر بر قسمی‌ده اولكیلره تماماً معارض اوله‌رق : (كلیات ، انجق صنوف ومقولات اشیانك اسملریدر ؛ اونلرك حیثیت مستقله‌لری یوقدر .) دیه ادعا ایدییوردی . برنجی‌لر ، كلیات معقوله‌نك حقیقت مستقله‌سنی ادعا ایتدكلری ایچون (Réalistes) نامنی آلمشلردی‌كه اساساً افلاطونك تأثیرینه مغلوب اولانلر ، ایشته بونلردر . ایكنجی‌لر ، بودعوانك باطل اولدوغنی بیان ایدوب كلیاتی صنوف حادثاتك (اسم جامع Nom collectif) لری عد ایتدكلری ایچون (Nominalistes) نامنی طاقنمشلردی‌كه بونلر دخی آرسطونك تأثیرندن قورتوله‌مایانلردر . ذات مسئله‌یه كلنجه ، التی یوز سنه موضوع بحث اولدی ؛ مدهش مناقشاته سببیت ویردی وینه حالی اوزره براقلدی قالدی ایدی . حتی (Réaliste) ، (Nominaliste) تعبیرلری او قدر بویوك بر اهمیت كسب ایتدی‌كه عادتا بر معیار مخصوص اولمق حیثیتنی قازاندی . قرون وسطا فیلسوفلرینك آرسطویه‌می ، یوقسه افلاطونه‌می منسوب اولدوغنی درحال آكلامق ایچون (Universeaux) مسئله‌سی حقنده نه حكم ویردكلرینه باقیلیردی چونكه بو مسئله‌یه دائر فكرینی بیان ایتمه‌ین

فیلسوف یوقدی . بوکون بیله بوایکی کلمه ، معتبر برمعیاردر. مثلا زمانمزك الك بویوك فیلسوفلرندن (جون ستوئه‌رت میل John Stuart Mill) و پروفسور (آلکسانده‌ر بەین Profes. Alexander Bain) یازدقلری منطق کتابلرنده اسلاف حکمانی بونقطۀ نظردن محاکمه ایدرلر وقرون وسطانك الك بویوك خطای فلسفیسی [بر کلمۀ مجرده‌نك بهمه‌حال خارجده مستقلاً موجود برشیئه دلالت ایتمه‌سی حقنده‌کی اعتقاد] یعنی (Réalisme) اعتقادی اولدوغی ایچون ، زمانمزك منقدینی ، اسلافدن برینك، اولا (Réaliste) اولوب اولمادیغنه باقارلر وحقلری‌ده واردر ؛ زیرا زمانمز او اعتقادك باطل اولدوغنی کوسترمش و (Nominaliste) لره حق ویرمشدر .

شیمدی ، تاریخ مدنیتده بودرجه کسب اهمیت ایتمش، بودرجه ولوله‌یی موجب اولمش برتعبیری نصل اولورده، فهرست اصطلاحاتمزدن آته‌بیلیرز؟.. نصل سیله‌بیلیرز ؟.. سیله‌مه‌یجه‌ ، نه اولدوغنی لایقیله اکلامغه مجبورز. زیرا بوکلمه‌لرك آلتنده یاتان مسئله اوقدر مهمدر؛ اوقدر مهمدرکه بوکون قرون وسطانك آلتی یوز سنه بومناقشات بیهوده ایله وقت کچیرمش اولماسنی ، او دور حکماسنك یالکز لافزنلکنه، زوزکلکنه عطف ایدنلر واوزمانك حکمتنی استخفاف ایله‌ینلر ، چوق دفعه‌لر عینی خطایه دوشویورلرده فقط بیلمیورلر . مثلا زمانمزده علوم اجتماعیه مناقشاتنده (اشخاص منفرده) یی حکمدن اسقاط ایدوبده جماعته برشخصیت مستقله ویرنلر ؛ (فرد یوقدر جماعت واردر !) دەینلر ، افرادك مرتب بر هیئت مجموعه‌سندن عبارت اولان جماعتی بر (عین ثابته Entité) ظن ایدییورلر؛ صوکره سقولاستیق معناسیله (Réalisme) خطاسنه دوشدکلرندن کلیاً غافل بولوندقلری ایچون قرون وسطی ایله استخفاف ایدییورلرکه حقلری یوقدر . کندی تجربه‌مله تحقیق ایتمش اولدوغم بوحالت غفلت ، اوروپانك سوسیالیزمه میال اولان پك چوق مؤلفیننده‌ده کورلمکده‌در . بوده اثبات ایدییورکه ، الك اسکی والك مهم خطالرمز ، نکس ایدن خسته‌لقلر کبی‌در ؛ هم نقدر مزمن ایسه‌لر اوقدر قولای نکس ایدرلر وپك اهمیتسز وسیله‌لرله نکس ایده‌بیلیرلر. ایشته (Réalisme) خطاسی ، بویله پك مزمن اولانلردن بریدر. اوندن

توقی ایده‌بیلمك ایچون بهمه‌حال بوتعبیرك حیات تاریخیه‌سنی بیلمه‌لی‌یز؛ نصل ونیچون بویله مختلف وضد معنالره موضوع اولدوغنی لایقیله اکلامالی‌یز. اکلادیغمز کبی قالدیره‌مه‌یز؛ چونکه تاریخه حق ویریرز. مثلابکا : (Réalisme) نه‌در ؟ دیه صورولسه ، بوسؤاله قطعی جواب ویرمزدن اول : (هانکی ره‌آلیزمی صورویورسك ؟ .. یونان قدیمه منسوب ایسه شو دیمکدر. قرون وسطایه عائد ایسه بو دیمکدر. زمانمز لسان فلسفه‌سنده‌ده بوکا دیرلر !) دیرم .

مع مافیه بوقدرله‌ده بوکلمه‌نك حسابنی بیتیرمش اولمایز. چونکه (ئه‌سته‌تیق) بحثنده دخی (Réalisme) ك برخصوصی معناسی واردرکه فلسفۀ عمومیه ایله علاقه‌دار بولونمقله برابر ینه خصوصی ومعین‌در . مثلا ، صنعت تصویر ورسمده طبیعتی همان عیناً ادا ایتمك معرفتی‌درکه آثار صنعتده مخیله‌نك دخل وتأثیرینی ارجاع ایتمك و مشاهده‌یه دها زیاده اهمیت ویرمکله اوله‌بیلیر . الی آخره ! ... بوبحث ایچون‌ده بوقدر تفصیلات یتر .

بعضاً‌ده پك معروف برکلمه‌یی برفیلسوف بوسبوتون باشقه برمعنا ایله تلقی ایدر ؛ حتی جمهور متفکرین عندنده مقبول ومعتبر اولان معنای اصطلاحیسنی اهمال ویا تبدیل ایدرك ، لغت معناسیله او کلمه‌یی قوللانیر ، واونکله یکی ومهم فکرلر بیان ایده‌بیله‌جك قدر بویوك بر فیلسوف ایسه ، افکار جدیده‌سی اکثریتله مقبول اوله‌رق او کلمه‌یه یکی برحیثیت معناویه ویره‌بیلیر. برچوق کشیلر ارتق او تعبیر معروفی یکی معناسی ایله قوللانمغه باشلارلر . بوده موجب تشویشدر وامثالی چوقدر. بونلری‌ده خودبخود ده‌کیشدیره‌مه‌یز وعینی کلمه‌نك مثلا (قانت) لساننده شو معنایه و دیکر بر فرقۀ متفکرین لساننده بومعنایه دلالت ایتدیکنی ایجه اوکره‌نوب آکلامغه مجبورز. فرضا (Esthétique) ده‌نیلدیکی زمان بوراده هر کس اونی بیلیر و (حکمت بدایع ، فلسفۀ صنعت) معناسیله تلقی ایدرکه طوغرودر . فقط بو تعبیرك برباشقه معناسی اولدوغنی بیلنلر ، مطلقا زمانمز تاریخ فلسفه‌سنی لایقیله تتبع ایتمش اولانلردر . زیرا (قانت Kant) اولا بو کلمه‌یی (فلسفۀ حسیه Sensualisme) [*] معناسنده، یعنی بوسبوتون باشقه حیثیتله قوللانمش وبر

[*] دها طوغروسی فلسفه‌ده (مبحث محسوسات) بابنه بو اسمی ویرمشدر . اسکی فلسفه‌لر میاننده افلاطون و توابعندن ماعداسی ، علی‌العموم (حسن beauté)

چوق متفکرین معاصرین دخی بو استاده اتباعاً عینی معنا ایله او تعبیری استعمال ایتمشلردر . مثلا ، (Avenarius) کبی !.. بناءً علیه ، بوصورت استعمالیده دیکری قدر فلسفه‌ده معتبردر .

کلمه‌نك اصل یونانیسی اولان (αἴσθυσις) لفظنك معناسی (طویغو، حس) دیمك اولدوغنه نظراً (قانت Kant)بولفظی لغت معناسیله تلقی ایتمش واویله قوللانمشدر . نته‌کیم (شوپنهائووه‌ر Schopenhauer) لساننده (Volonté) ارادت دیمك دکل ، (قوت) دیمکدر . (هربرت سپنسر Herbert Spencer) ایله (اوغوست قونت Auguste Comte) وبونك شاکردی (لیتره Littré) نك و (بەین Bain) ك اوزون اوزادی‌یه مناقشاتنه سبب، (Général) و (Abstrait) تعبیرلرینه آز چوق فرقلی معنالر ویرمه‌لری اونشدر . الی آخره !..

شو برقاچ مثاله دها پك چوق امثالنی ترديف ایده‌بیلیردم؛ فقط صانیرم‌که بعض وجوه ایله معذرتمی تسلیم ایتدیره‌بیلمك ایچون ــ ارباب انصاف نظرنده ــ بوقدری کفایت ایدر .

ایکنجی قسم مشکلات، صرف بنیهٔ لسانه عائد اولان خصوصاته عطف اولونه‌بیلیر : معلومدرکه ترکجه‌مز . (بنیهٔ تشکلی یعنی عضویتی) اعتباریله ، ایکنجی درجه‌ده اولان لسانلردندر. بونلره (Langues agglutinantes) السنهٔ التصاقیه دیرلر. بودرلو لسانلرك باشلیجه صفت کاشفه‌سی ومحظوری، کلمه‌لرك باش طرفنه (ادوات داخله Préfixes) آله‌مامه‌لری ویکی یکی کلمات مرکبه وجوده کتیره‌مه‌ملریدر . حالبوکه اوروپا السنهٔ متمدنه‌سی بوقابلیتی چوقدن احراز ایتمشلردر . فرنکجه‌ده (in ، im ، dé ، re ، anti ،

مسئله‌سنی صرف (حسی sensuel) برنقطهٔ نظردن تلقی ایتمشلردی ؛ بوسیاق نظر دها زیاده مرغوب ومشهور اولمش بولوندوغی ایچون (حکمت بدایع) دیدیکمز شعبهٔ فلسفیه‌یه (ئەستەتیکی) دەنیلمش وبو تعبیر، تحکم ایلمشدی . یوقسه اصلاً معناسی بنه (ادراکات حواسه عائد) فلسفه دیمکدرکه قانتك بوسوزدن تلقی ایتمش اولدوغی فکر ومعناده بودر . بناءً علیه کلمه‌یی ، قانت ینه اسکی معناسیله قوللانمش ، فقط فلسفهٔ صنعته تخصیص ایتمیه‌رك (مبحث معرفت épistémologie) ده (مدرکات حواس) دائره‌سنی قاپلایه‌جق قدر تشمیل ایتمشدر .

aper ، ultra ، hyper ، ortho ، hypo ، méta ، supra ، con ، super) و دها بوکبی بر چوق ادواتی بر کلمه‌نك باش طرفنه ویدالامقله بر دکل ، بر سلسلهٔ اصطلاحات یاپیله‌بیلیر ؛ وآمریقاده، فرانسه‌ده، انکلتره‌ده آیری آیری چالیشان علمانك ، عینی معنا ایچون وضع ایتدکلری اصطلاحات ، عینی شکلده اولور. چونکه مادهٔ اصلیه‌سی روجه ولاتینجه‌دن آلینیر ، ادوات ایسه هپ معلوم اولان شیلردر مثلا : (concep-tion) ده‌کی (ception) مادهٔ اصلیه‌سی یونانجه (σκεπτω) کلمه‌سندن آلنمشدرکه (نظر) دیمکدر . بونك باش طرفنه (aper)، (ré)، (dé) ادواتی یاپشدیرلدیغی کبی (aperception) ، (réception) ، (déception) اولور وهر بری بر باشقه معنای معین افاده ایدر. ایسترسه‌کز برده (hyper) کتیریرسکز (hyperception) دیه بر اصطلاح ایجاد ایده‌بیلیرسکز ؛ شوشرطایله‌که بومعنایه دلالت ایده‌بیله‌جك بر کیفیت حقیقیه کوستره‌بیله‌سکز!

بزده بوممکن دکل !.. هم کلمات اصطلاحیه‌مزی عربجه‌دن آلدیغمز حالده یاپه‌میورز ؛ فضله اوله‌رق هر برینی باشقه باشقه صللردن مشتق کلمات ایله ترجمه ایدییورز . (thèse مدعا) ، (antithèse نقیض مدعا) ، (parenthèse معترضه!؟)، (hypothèse فرضیه) (synthèse ترکیب) دییورز . فرنکجه‌ده کلمات اصطلاحیه برعائله ، حتی برقبیله تشکیل ایدر .. بزده سرسری افرادکبی قالیور .

اصلی عربجه‌دن آلدیغمز حالده نه‌دن بویله اوله‌میور ؟... عربجه برنجی درجه‌ده مکمل السنهٔ متمدنه‌دندر. فقط (آری arienne) لسانلرك (ادوات داخله) ایله یاپدیغی معرفتی، عرب وعلی العموم (سامی sémitique) لسانلر، (تعدیلات داخلیه modification interne) یاخود تعریب وصیغه ایله یاپیورلر ؛ یعنی مادهٔ اصلیه‌نك حرکاتنی تغییر ایله وعلی الخصوص بابلرك اشکالی وبناسیله یاپیورلر. (کبر) بویوکلك؛ (تکبیر ـ جناب حقه مخصوص اولمق اوزره ـ بویوتمك)؛ (مکابره، سفسطه ومغالطه ایتمك) اولویور؛ حالبوکه جمله‌سی‌ده عینی ثلاثی ماده‌دن مشتقدر . بوسببله‌درکه عینی ثلاثی‌یی هربابه نقل ایدوبده یکی کلمه دخی ایجاد ایده‌میورز. انفعال بابندن و(کبر) ثلاثی سندن

(انكبار) دیه‌میورز. انفعال بابنك بناسنی و (كبر) مصدرینك ذاتاً (متعدی) اولمادیغنی تحقیق ایدنجه آكلایورزكه بو ثلاثی‌نك انفعال بابنه نقلی اساساً بیهوده اولوردی.

بوحالت، لسانك بنیهٔ اصلیه‌سندن ایلری كلیور وصرف (سامی) لسانلره مخصوصدر. (آری) جنسندن اولان فارسی، تماماً انكلیزجه‌یه بكزر. (آمدن = كلمك)؛ (بر آمدن = یوقاری كلمك یعنی نشوونما ایتمك)؛ (بهم برآمدن = قارما قاریشیق اولمق) كبی كه بوراده برمصدرك ایكی ادات داخله بیله آلدیغی واوكا كوره معانیٔ معینه اكتساب ایتدیكی كورولور.

تركجه‌مزك بو درلو ترتیباته قابلیتی یوق؛ وبوتون تورانی لسانلر بویله، وبودرجه‌ده‌در. طبیعی‌دركه بوندن طولایی اصطلاح انجمنی اعضاسی مسئول ومعاتب اوله‌ماز.

بز، انجمنمزده بوتعبیراتی تعیین وبعضیلرینی‌ده وضع ایده‌بیلمك ایچون پك چوق چالیشدق؛ وبو زحمتی ـ بالخاصه ـ توركلره خدمت اوغورنده اختیار ایتدك. زیرا عربلرك ویاخود اوروپالیلرك بزه احتیاجی یوقدر. فقط تعبیراتك همان جمله‌سنی ینه عربجه‌دن آلدق؛ چونكه بومجبوریتدن قورتولمق امكانی یوقدی.

بوحركتمز، كندی انجمنمزده بیله بعض رفقای محترمه‌جه موجب تنقید و وسیلهٔ مناقشه اولدی. بزی لسان عربی‌دن استمداده مجبور ایدن ضرورات علمیه وفكریه‌دن بوسبوتون بی خبر اولان اكثریت قارئین آره‌سنده، شویاپدیغمز، بلكه دها زیاده شدتله تعریضاتی دعوت ایده‌بیلیر. بونی بویله دوشونمكده معذورم؛ حتی حقلی‌یم. اونك ایچون، تعریضات ممكنه‌یه شیمدیدن سد چكمك وهوسكار تنقید اولانلری آزیجق انصافه دعوت ایده‌بیلمك امیدینه قاپیله‌رق (تركجه ـ عربجه) مسئله‌سی حقنده برایكی سوز سویلیوب ایضاحات لازمه‌یی اكمال ایتمك ایسترم.

توركلك حسیاتنی تنمیه؛ توركلك حیثیتنی اعلا؛ توركلك عنعناتنی احیا، الحاصل توركلكی وتوركلری هروجهله تبجیل وحمایه ایتمكه چالیشمق جمله‌مزك وظیفهٔ حمیتی‌در. ممكن اولدوغی یرلرده، ممكن اولدوغی شیلرده وممكن

اولدوغی قدر بووظیفهٔ حمیتی، بن، كمال خلوص ایله ایفادن كری طورمادم. هنوز مملكتمزده بویله برجریان یوق ایكن، حتی ملیتپرورلكك شمه‌سی یوق ایكن ـ بوندن اون بش سنه اول ـ هركسه قارشی بوحسیات ملیه‌یی مدافعه ایتدم؛ بوكون شدتله توركلكه طرفدار اولان دوستلرمك اك نافذالكلم اولانلری او وقت بكا معارض ایدی. مطبوعاتك قیوداتی میدانده‌در! بناءً علیه كیمسه ادعا ایده‌مزكه بن توركلكی وتوركجه‌یی ترویج ایتمك ایسته‌ینلره قارشی برموضعیت آله‌بیله‌جك فطرت ونیتده اوله‌یم!.. شعر ملی‌ده توركلكك اك صمیمی روحنی، اك اصیل حسیاتنی سویلتمك طرفداری‌یم؛ چونكه ممكندر ولازمدر. فقط اصطلاح بحثنده بو ممكن دكلدر و اوقدرده لازم دكلدر. بر كلمهٔ اصطلاحیه تركجه اولمقله همان آكلاشیلماز. آكلایانلر، اونی توركجه اولدوغی ایچون آكلامازلر؛ او اصطلاحك علاقه‌دار بولوندوغی مسلكه، علمه ویا صنعته منسوب اولدقلری ایچون آكلارلر. انجمنمزده بو دعوامی بالتجربه و بالفعل اثبات ایتدمدی. (طوپارلاق ده‌لیكی) و (زه‌وله)نك نه‌دیمك اولدوغنی صوردم؛ بیلن اولمدی ایدی! حالبوكه بوكلمات اصطلاحیه خالص توركجه‌در. كذلك چوجوقلرك وضع ایتمش اولدقلری اویون اصطلاحاتندن (موم ـ دیرك) و (چورچوب) تركیبلری دخی تماماً توركجه‌در. لكن استانبولده طوغمش ویاخود چوجوقلغنی استانبولده كچیرمش اولمایان توركلر، بوكلمه‌لرك نه دیمك اولدوغنی ـ معنای لغویلری دلالتیله ـ كشف ایده‌مزلر. بونك نامعدود امثالی وار؛ و بونلردن ماعدا برچوق كلمات اصطلاحیه دها واركه اصلاً هیچ توركجه اولمادقلری حالده اربابی اونلری پك اعلا بیلیر؛ چونكه (لسان مسلك) عناصرندن اولمشدر. (جیواطه)، (پاراكه‌طا) ویوزلرجه امثالی كبی!..

اوحالده دعوا، یك نظرده ظن اولوندوغی قدر جدی دكل!.. بوكون مملكتمزده هركسك قوللاندیغی لسانی تحلیل ایدرسه‌ك سرمایهٔ كلماتده یوزده یتمشی‌نك اجنبی‌الاصل اولدوغی تبین ایدر. (صندالیه)، (قاناپه)، (پرده)، (خالی)، (چارشاف)، (فراجه)، (بوتین)، (لاستیك) ودها پك چوقلری كبی هركسجه، هركون زبانزد اولان كلمه‌لرك حالا توركجه‌سی بولونوب ترویج

ایدیله‌مه‌مش ایکن، (وجدان اجتماعی)، (تکامل اخلاقی)، (تردئ معنوی)، (وجود مطلق) کبی ترکیبات غامضه‌نك بزدن، صرف تورکجه مقابللرینی ایسته‌مك، یاشاقادر، یاخود محالی ایسته‌مکدر. بالطبع انجمنمزده آچیقدن آچیغه بویله بر تکلیف قارشیسنده بولونمادق. چونکه تورك لسانلرنده بو کله‌لرك هیچ برینه تصادف ایتمك ممکن دکلدر.

سبی‌ده معلوم، حتی مشهوردر:

بوتون حیات تاریخیه‌سنده، بوتون موجودیت اجتماعیه‌سنده جنکاورلکدن بویوك برخصلت کوسترمه‌مش، ظفردن بویوك برذوق طویمامش اولان تورك ملتی، نشئهٔ جهانکیری ایله فتوحات پشنده قوشمقدن فارغ اوله‌مامش‌که – سورکلی برصورتده یعنی عصرلرجه متمادیاً – علم و فلسفه‌ایله اوغراشمغه وقت بوله‌بیلمش اولسون! بوسببله‌در که ویك طبیعی‌در که خالص تورك لسانی فلسفه و علم افاده‌سنه قابل اوله‌جق بر درجهٔ کماله ایره‌مه‌مش!... آت صیرتندن اینوب رحله ودستکاه باشنه اوطوره‌رق چالیشمادقجه، بو، اوله‌مازدی.

بالآخره، یعنی ساحهٔ فتوحاتی توسیع ایدوبده مدنی ملتلرك حدودینه وارنجه، تورکلر اسلام ایله مشرف اولمش؛ ولسان دین ومدنیت اولان عربجه‌نك – بالضروره – نفوذ معنویسنه طوتولمش و آرتق اوندن قورتوله‌مامش. عربجه ذاتاً مکمل وزنکین برلسان علمی وفلسفی اولدوغی وبویوك بردفینهٔ عرفانه مالك بولوندوغی ایچون فلسفه وعلومه مستعد اولان تورکلر، اثرلرینی هپ اولسان ایله یازمشلردرکه بوده طبیعی وضروری‌در. مدنیت فکریه ومعنویه؛ تربیهٔ دینیه واجتماعیه؛ تربیهٔ علمیه هپ عربجه اولونجه، کتبخانه‌لرده‌کی آثار دخی عربجه اولونجه، برتورك – ولوکه فارابی کبی داهی بر فیلسوف نحریر اولسون! – بوتون بو عواملك تأثیراتندن کندینی قورتاروبده، صرف تورکجه اولمق اوزره، یکی برلسان فلسفی ایجاد ایتمکه قالقیشه‌مازدی. قالقیشسه‌ده برشی یاپامازدی؛ چونکه عصرلرجه دوام ایدن پارلاق برمدنیتك اثر فیضی، بر آدم دکل، بیك آدم وجوده کتیره‌مز. بوکا احتمال یوقدر.

فقط برشی دها واردی: اووقت (ناسیونالیزم) حسی، هیچ بریرده آدم عقللی بلیرمه‌مشدی. اوحس، انجق زمانمز مدنیتنده برعامل، بلکه مهم برعامل سیاسی اولمشدر. قرون وسطاده کرك شرق، کرك غرب عالمنده جامعهٔ دینیه، جامعهٔ ملیه‌دن پك چوق قوتلی ایدی. اویله اولونجه، محتاج اولدوغی اصطلاحاتی، کندی لسان مادرزادنده بوله‌مایان واساساً مدرسه‌ده عرب لسانیله تربیهٔ فکریه آلمش ولان برتورك عالمی، پك طبیعی اوله‌رق کندی لسانی اهمال وعربجه‌یی ترجیح ایدرك استادلرینه امتثال ایدردی. اونك ایچوندرکه دنیاده صرف تورکجه اوله‌رق برفلسفه، بر هندسه کتابی یازلمامشدر. حالبوکه فلسفه وعلومه خدمت ایتمش حتی شرف ویرمش بر چوق تورکلر واردر.

اوروپاده‌ده بویله اولمشدی: قرون وسطاده هرفیلسوف، هرعالم، اثرینی لاتینجه یازاردی. حتی قرون وسطایه قدر کیتمکه حاجت یوق. مشهور نیوتن، قرون جدیده‌نك اك بویوك عالمی صاییلدیغی حالده وانکلیز اولدوغی حالده آثارعلمیه‌سنی لاتینجه یازمشدر. فضلانك هپسی بویله حرکت ایتمشدر؛ چونکه لسان مدنیت ودین – اوروپالیلر ایچون – لاتینجه‌در. حالا بوکون دارالفنونلرك پك چوغنده (ته‌ز thèse) لر لاتینجه یازیلیر.

دیمك اولویورکه بوکیفیت، صرف بزه مخصوص برغریبهٔ ضلالت دکلدر. بالعکس بر حادثهٔ طبیعیه‌در. برحقیقت تاریخیه‌در. توران عرقنه منسوب اولان تورك ملتی یکیدن حیات تاریخیسنی یاشامغه باشلاسه وماضی‌ده تأثیراتنه منقاد اولمقدن قورتوله‌مادیغی عوامل مدنیه و شرائط سیاسیه و اجتماعیه دائره‌سنده ترقی ایتسه‌یدی ینه بوحاله کلیر وبونتیجه‌یه پیوسته اولوب قالیردی. تاریخده اولمش اولان شیلر، انجق اوشرائط تاریخیه دائره‌سنده (اولاغان) شیلردر. بز، مهم برحقیقت تاریخیه‌نك بوکون دستورینی بیلیورز؛ [مدنیتی، هیچ برقوت مادیه یه‌نه‌مز!] یوکسك بردرجهٔ مدنیته ایریشه‌بیلمش برملت، ضعفه دوچار اولور؛ قوای حیاتیه‌سنی اسراف ایله افنا ایتمش بولونه‌بیلیر؛ تردّی ایده‌بیلیر. بوحالده کنج وتوانا برملتك یومروغنه طایانه‌ماز؛ جزئی برصدمه ایله ییقیلیر، بلکه بردها قالقه‌ماز. فقط اونك بر مدنیتی، برمعنویتی

واردر . کندیسنی بر حمله‌ده دە‌ویرن ملتی ، اومدنیتی ایله اجیر ایدر ؛ او معنویتی ایله اسیرایدر. اوکا، کندی دینی، لسانی، آدابنی، اصول معیشتنی، ذوقنی، اعتیاداتنی، عرفانتی قبول ایتدیریر. هرزمان، بو، بویله اوله‌کلمشدر. برکت ویرسین‌که بویله اوله‌کلمشدر، وحال احتضاره دوشن برملت متردیه‌نك تیتره‌ك وزبون اللرندن ، مشعلهٔ مدنیت ، دهـا کنج ودینج اللره انتقال ایتمش وانجق بوسایه‌ده سونمه‌مشدر.

بویله اولماسـه‌یدی ، هرملت یکی باشدن وکندی کندینه تمدن وترقی‌یه مجبور قالسه‌یدی ، دها أیی اولمازدی : برعصرده وجوده که‌بیلمش اولان فیض مدنیت واثر عمران، یکرمی عصرده تحقق ایده‌مزدی .

[اکرعثمانلی تورکلری وقتنده یتیشوبده قوی بردولت اسلامیه تأسیس ایتمسه‌یدی ، خلافت ومدنیت اسلامیه منقرض اولوردی !]

بوحقیقت تاریخیه ایسه، بزی یالکز معذور کوسترمکله قالماز . ادعامزه تمامیله حق ویریر . چونکه مدنیت معناسنده ، فلسفه وعلومده داخلدر . فلسفه وعلوم ایسه کندی اصطلاحاتنی‌ده شاملدر.

تحقیقات کوستریبورکه اسلاف کرامز اولان عثمانلی علماسی‌ده اصطلاحاتی عربجه‌دن لسـانمزه نقل ایتمکله عهده‌لرینه ترتب ایدن خدمتی ـ قدرتلری یتدیکی قدر ـ ایفا ایتمشلر .

آرتق برمدنیتی ـ همان اولدوغی کبی ـ طاقیله قبول ایتدکدن صوکره برترکیب اضافیده داخل اولان حرف تعریفی مسـئله یاپمق ، صحیحاً جدی برایش دکلدر . بوراده فیلسوف مشهور (لایب‌نیچ Leibnitz) ك تنبیهنی خاطرلامالی‌یز؛ زمانك باجمله علومنی احاطه ایده‌بیلمش اولان بوفیلسوف :

[پوریته‌ن puritain طاورانه‌جقسه‌ق ، (یعنی فرط تعصبله تصـفیه طرفدارلغنی کوده‌جکسه‌ك !) بونی لسان بحثنده یاپمامالی‌یز!] (*) دییور !

[*] Leibnitz دنیانك اك بویوك فیلسوفلرندندر. برنجی درجه‌ده ریاضی وحقوقشناس وعالم کلام اولان بوآلمان، مشهور (نیوتن Newton) ك معاصری ایدی . حساب تمامی وتفاضلی‌یی ایجاد ایتمکده (نیوتن)ه مشارکدر . (سر ویلیام هاملتن) مابعد الطبیعیات درسلرنده المان فیلسوفنك بوسوزلرینی نقل ایتمشدر. معلومدرکه (puritain)لر خرستیانلق دینی صفوت اصلیه‌سنه ارجاع غیرتیله فوق‌العاده برتعصب اظهارایتمشلردی. (لایب‌نیچ) ، تصفیه طرفدارلغنه ایهام ایچون کنایه طریقیله بوفرقه‌نك اسمنی ذکر ایدییور : [It is not in language, that we ought to play the puritain.]

(لایب‌نیچ)ك بوحقلی سوزلرینی اصطلاح ولسان بحثنده استشهاداً نقل وذکرایدن فیلسوف معاصر،(سرویلیام‌هاملتن Sir William Hamilton) بحثی صددنده اولدوغمز بومسـئله‌یی حل ایدییور واصطلاح وضعنه مجبور اولانلره بردستور عمل کوستریبور :

(قواعد لسانیه‌یه قارشی مجبور بولوندوغمز رعایتی پایمال ایتمك فلسفه وعلم کلام علماسنه دوشمز !) دیه‌رك، لسانك حسن محافظه ایدلمه‌سی حقنده رعایتی الزم اولان شرطلردن کیمسه‌یی استثنا ایتمه‌مکله برابر، ضرورات فکریه وعلمیه‌یی‌ده جداً نظر دقته آله‌رق :

(فقط ، بر فیلسوف تحلیلات خصوصیه‌سنی واوندن استنتاج ایله‌دیکی بعض افکار دقیقه‌یی حقیله ادا ایده‌بیلمك ایچون فضولی برکلمه ویا براسلوب بیان ایجاد ایدرسه، أیی‌بیلملی‌درکه بویله برحق وصلاحیت مقدوح وشبهه‌لی کورولمش وهرطرفدن تسلیم اولونمامشدر . اوحالده بویله بر حقی استعماله قالقیشیرسه لسانك قواعدینه رعایتدن اسـتنکاف ایتمه‌نك موجب اوله‌جغی مسـئولیتدن کندینی قورتاره‌بیلمك ایچون ـ ایجاد و وضـع ایتدیکی کلمهٔ اصطلاحیه حقنده ـ آچیقدن آچیغه بر سـبب ضرورت کوسـتروب اونی مدافعه‌یه مقتدر اوله‌بیلملی‌در.) یعنی صرف کیفی اوله‌رق کلمه ایجاد ایدیله‌مز. دیمك ایستیور. طوغرودر. فقط بزبویله کیفی معامله‌لرك دهاشدتله علیهداری‌یز.

لفظ ومعنانك اهمیت اعتبـاریله تقدمنه دائرده پك کوزل سـویلیور وسوزلری دستور اوله‌بیلیر :

(بر تعبیرك معناسنی کلمه‌نك طرز تلفظنه فدا ایتمك ، (فکر) ی طور ادایه تابع طوتمق ضـلالت صریحه‌در .) دییورکه انجمنمزده (ترکیب) مسئله‌سی ایچون واجب‌الامتثال بر قانون اولمالی‌در . [**]

[**] [It would be absurd to sacrifice meaning, to it's mode of utterance; to make thought subordinate to it's expression.]

مابعدالطبیعیات درسلری . ج (٢) Lectures on Methaphysics. V. II.

بوتون شو ويرديكم ايضاحات، آز چوق طوغرو ايسه، اوحالده :

[اصطلاحات تورکجه اولملی در ! . .]

دعواسی ، نه‌یه منجر اولور؟.. مادام‌كه بومعنالری ادا ایده‌جك خالص تورکجه كلمه‌مز یوقدر، اویله اولونجه، ـاولسه اولسه ـ تورك صرفنه توفیقاً تركیب یاپمق تمنی‌سنه تنزل ایدر !.. نصل‌كه اویله‌ده اولمشدر. بوكون جدی دوشونور بر كیمسه یوقدركه كلمات اصطلاحیه‌نك ساده تورکجه اوله‌رق تعیینی قولای برایش ظن ایده‌بیلسین !..

تركیبلره كلنجه، بوزولماسی ممكن ومحظورات معانی‌دن سالم اولانلرینی بوزمغه چالشدق. یعنی بوخصوصده برتجربه یاپمش اولدق ! . . فقط بیلمم ایكی ركنی دخی عربی‌الاصل اولان وساده تورکجه‌ده مقابللری بولونه‌میان برتركیبی قیرمقله تورکجه‌لشدیرمش اولدقمی ؟.. یالكز شونی ایی بیلیورم‌كه تجربهٔ واقعه‌مز ، بعض تركیبلرك بوزوله‌مایه‌جغنی كركی كبی حس‌ایتدیردی. مثلا : فرنكجه‌ده (l'être absolu) و(nécessité évidente) تركیبلرینه تماماً مقابل وهروجهله معادل اولمق اوزره بزم اسلافك آثارنده (وجود مطلق) و(لزوم بیّن) كبی‌مشهور ومهم ایكی تركیب وار وتعبیرات اصطلاحیه‌دن اولمشدر . بونلردن أییسنی بوله‌مایز . شمدی ، بونلری بوزوبده : (مطلق وجود) ، (بیّن لزوم) دیمكله تورکجه‌لشدیره‌بیلسه‌یدك بوقدر زحمتسز بر ایشده دوست خاطری صایمقدن قولای برشی اولمازدی. لكن أیی‌اولمادیغنی بز، پك ایی آكلادیغمز كبی هركس‌ده تسلیم ایتدی . اولدوغی كبی براقدق. چونكه ایلك وظیفه‌مز ایسته‌دیكمز كبی تركیب یاپمق‌دكل، آدم‌عقللی اصطلاح بولمقدر . لسان علم وفلسفه‌یی اعمال ایتمزسه‌ك ، مدنیت حاضره‌نك كمالات معنویه‌سنی الی‌الابد تورك ذهن اجتماعیسنه بیكانه براقمش اوله‌جغز ، یكی بر فكر نقل ایده‌میه‌جكز . توركلكه قارشی بوندن بویوك جنایت اولماز . بز بو جهت مهمه‌یی دوشونویورز. [انكلیز ، المان ، فرانسز ما كنه‌لرینی حسب‌الضروره پك اعلا قوللانیورز استفاده ایدییورزده ، ینه عینی ضرورتله عرب كلمه‌لرینی قوللانجه نه‌دن كناه ایشله‌مش‌اولویورز ؟..] دیه دوشونولسه

جواب ویریله‌مزدی . خصوصا بوكلمه‌لری، بوثروت بیانی تملك ایتمك ایچون پاره دخی ویرمیورز .

خلاصه كرك انجمنمزده چالیشیركن، كركسه، اوطه‌مده‌بوكتابی تألیف ایدركن توركلره وتوركلكه خدمت‌ایچون اوغراشدیغمی بردقیقه خاطرمدن چیقارمادم وبوصمیمی حسك كوكلمه الهام ایلدیكی غیرت و فكرمه بخش ایتدیكی نشئه ایله چالیشدم . بونی بوتون خلوص قلبمله سویلیورم.

ایشته، آنجق برمثال‌اولسون ومشكلات معروضه حقنده . ارباب مراقه برفكر ویره‌بیلسین دیه سرد ایتدیكم شوتفصیلاتی، نظر دقته آله‌رق اوكا كوره دوشونمه‌لرینی قارئیندن رجا ایدرم. شونی‌ده اخطاره مجبورم‌كه بواصطلاحات، انجمنده اتفاق ویا اكثریت آرا ایله تعیین اولونمشدر . اكر بنده برصلاحیت مطلقه اولسه‌یدی وبوصلاحیتی ـ غریب‌اوله‌رق ـ هركس تسلیم ایتسه‌یدی، بن بوكلماتك برقسمنی بیلدیكم وبكندیكم كبی وضع وتعیین ایدردم . اونك ایچون‌دركه منقدلر ایله برچوق نقطه‌لرده برلشه‌بیلیرم.اونی‌ده تیمسه‌اونوتماملی‌كه انجمن ، علمده صلاحیت مطلقه ادعاسنده بولونمامشدر ؛ وبولونه‌مازدی ؛ چونكه ترقی وتبدل ، مدنیتك قانون اساسی‌سیدر. البت بواصطلاحات دخی ایلریده آز چوق دكیشه‌جكدر. وافكار ومعلوماتمزك ماهیتی تبدل ایتدیكی نسبتده ده‌كیشمه‌لیدر .

بن، یالكزتعریفات تفصیلیه‌دن مسئولم؛ چونكه اوتعریفات تماماً بنمدر.

حتی اوقدركه، فلسفه لساننده بر مسئلهٔ غامضه‌نك ماهیتنی ویاخود بر مسلك مخصوصك باشلیجه شمائل امتیازینی اخطار ایده‌جك قدر مهم اولان بعض تعبیرات حقنده كمال دقت وتقید ایله تفصیلات ویردم؛ وعلی‌الخصوص یالكز طلبه افندیلره دكل ، بومسئله‌لره بوسبوتون بیكانه اولانلره بیله ـ بوتعبیراتك متضمن اولدوغی ـ معانیٔ دقیقه‌یی، بر چوق علائق وروابطیله آكلاته‌بیلمك غیرتنی مقصد ایدیندم . بونكله برابر لسان فلسفی‌یه یاقیشان اسلوب مخصوصی‌ده محافظه ایتمكه چالیشدم . اوسببله‌دركه مثلا : (mysticisme) ، (coufisme) ، (panthéisme) ، (antinomie) ، (subjectivisme) ، (intuitionisme) ، (représentationisme) ،

(objectivisme) و دها بر چوق امثالی کبی کلمه‌لر حقنده ویردیکم تفصیلات، کرك فرانسز وکرك انکلیز آنسیقلوپه‌دیلرنده یوقدر ؛ اولسه‌بیله بویله دکلدر. چونکه او بویوك اثرلر اولدقجه معلوماتلی آدملر ایچون یاپیلمشدر. بناءً علیه مسائل فلسفیه‌یی ، نه‌سیاق نظرله تلقی ونه‌صورتله عرض ایتمش اولدوغمی آکلامق کوج برشی دکلدر . عینی کلمه ایچون باشقه قاموسلره دخی مراجعت ایتمك ایله کیفیت تبین ایدر .

واقعا اك معتبر مأخذلردن استعانه واستفاده ایتدم ؛ فقط شرق عالمنك خزینهٔ عرفاننه پك قیمتلی هدیه‌لر بخش ایدن حکمای اسلامی‌ده اهمال ایله‌مدم. بالعکس فلسفهٔ شرقیه واسلامیه‌یه عائد تتبعاتمدن، یکرمی سنه‌دنبری طوپلامش اولدوغم نوطلری، بوکون بو قاموسی وجوده کتیره‌بیلمك اوغورنده خرج ایده‌بیلدیکم ایچون، تام محلنه صرف ایتمش اولدم. بوندن فرضا یدی عصر اول کلمش بر اسلام حکیمی ایله بوکون اك بویوك اوروپا فیلسوفلرندن برینك عینی مسئله‌ده عیناً بیان ملاحظه ایتمش بولوندوقلرینی ، چوق یرده صراحتاً کوستردم . ظن ایدرم که بو قاموس، فلسفه مراقلیلرینی – بر مدت ایچون اولسون – اغنا ایده‌بیلیر ؛ صوکره – انشاالله – دها مکملنی تألیف ایده‌بیله‌جك ارباب استعداد یتیشیر .

بو کتاب ، ارباب مراقه وخصوصا طلبه افندیلره بر خدمت ایده‌بیلیرسه، امیدایتدیکم مکافاته نائل اولمش اولورم .

بوتون اصطلاحات فلسفیه بوقدرجقدن عبارت دکلدر ؛ فقط آنجق تحصیل تالی احتیاجاتنی نظر دقته آلمغه مجبور بولوندوغمز ایچون بوقدرینی کافی ووافی کوردم .

رضا توفیق

(A) حرفی، (ادات نفی Préfixe négatif) اوله‌رق کلمات اصطلاحیه‌نك اوکنه وضع اولنور . اوتقدیرده اونی علی الاکثر (لا) ایله ترجمه واداایدرز . (Moral اخلاق)، (Amoral لااخلاقی) کبی (غیر) ایله ترجمه ایدلدیکی یرلر واردر : (غیر مطرد Anormal) تعبیرنده اولدیغی کبی .

(منطق صوری Logique formelle) لساننده (قضیهٔ موجبهٔ کلیه Universelle affirmative) یه اشارتدر . بزده بونك اشارتی «م» در .

«A» حرفی بوندن باشقه مبدأ اتحادی کوسترمك ایچون‌ده قوللانیلیر . A = A دیرلر .

جودت پاشا مرحوم «معیار سداد» نده بومبدئی (واقع واقعدر) دییه کوستریور . بوراده‌کی مساوات ، معادلات ریاضیه‌یی دکل مساوات منطقیه‌یی یعنی عینیتی ، اتحادی کوستر ر .

Abduction

Abduction Απαλωγὴ قیاس شبه

بوبرنوع قیاسدرکه کبراسی (یقینی Certain)، صغراسی ایسه آنجق محتملدر؛ یعنی برحکم احتمالی‌یی ناطقدر . بناءً علیه بوصورتله وبومقدماتدن ترتب ایدن بر قیاس آنجق صغرایه مساوی برحکم احتمالی‌یی ناطق برنتیجه ویره‌بیلیر . یعنی بویله برنتیجه، برحکم قطعی افاده ایتمز . مع‌مافیه بوقیاس ، حکماً احتمالات دائره‌سنی آشماق شرطیله برقیمت نسبیه‌یی حائزدر . مثلا : [قابل تعلیم اولان هرشی علم نوعندندر ؛ فضیلت قابل تعلیمدر کبی کورونیور . بناءً علیه فضیلتك علم نوعندن برشی اولمسی محتملدر .] کبی .

بومثالده کبرانك مفاد حکمی شبهه کوتورمز . قابل تعلیم اولان هرشی البته علم نوعندندر ؛ لکن فضیلتك قابل تعلیم اولمسی آنجق محتمل بر کیفیتدر . زیرا فضائل موهوبه‌نك وجودی دلائل قطعیه ایله هنوز رد اولونه‌مامشدر . فضله اوله‌رق فضیلتك قابل تعلیم اولوب اولماسی کیفیتی‌ده قطعی برصورتده حل اولونمامش برمسئله اولدوغندن، چوق صو کوتورور بربحث تشکیل ایده‌بیلیر . اولسه اولسه فضیلتك قابل تعلیم اولماسی محتمل اوله‌بیلیر . اوحالده نتیجه‌نك حکمی‌ده دائرهٔ احتمالاتی آشه‌ماز . بونوع قیاسك بعض احوال

وخصوصاتده برفضل حقیقیسی اوله‌بیلیر ؛ زیرا صغراسی ، نتیجه‌سندن زیاده محتمل برکیفیت بیان ایدییورسه البته دها قیصه بریولدن اثبات اولونه‌بیلدیکی ایچوندر . اوحالده صغرانی هرهانکی بروجهله اثبات ایتمکه چالشمق ایجاب ایدر ؛ اوتقدیرده نتیجه کندیلکندن ثابت اولمش اولور . فرضا شومثالمزده فضیلتك حقیقةً قابل تعلیم اولدوغی اثبات اولونجه نتیجه قطعیاً طوغرودر .

قیاسده عمده اولان مقدمات ، مسلماتدن بولونمادقجه بوکونکی اصول فلسفه نظرنده بوتون مدعالر قیاس شبه درکه‌سنه اینر . زیرا نتیجه‌نك تحقق مقدمات قیاسك صحیح ومسلم اولمسیله مشروطدر . ایشته بوسببله‌درکه (تجربه) ، زمانمزده معیار حقیقت عد ایدلمشدر .

قیاس شبه اکثر سائر قیاسات ایچون مقدمات تشکیل ایده‌بیلیر . بونوع قیاسی اولا ارسطو منطقنك Premières analytiques (عربجه ترجمه‌سی تحلیل القیاس اسمیله معروفدر) قسمنده ذکر وتعریف ایلمشدر .

Aberration

Aberration ضلال

Abirrung	آلمانجه‌سی
Aberration	انکلیزجه‌سی
Aberrazione	ایتالیانجه‌سی

ضلال ، یولنی شاشیروب اوته‌یه بری‌یه طولاشمق وغائب اولمق معناسنه موضوعدر . (Aberration) دخی تماماً اومعناده‌در . لاتینجه (Aberratio) مصدرندن مشتقدر ویان چیزمك ، انحراف ایتمك دیمك دخی اولور . بو تعبیر مباحث دینیه‌ده کچرسه ، اووقت ، (مذهب حنیف یعنی طوغری یول) دن صاپان واکری یوله کیدن اعتقاد ، دیمك اولورکه ، بزده (رفض) لفظنك معنای لغویسی‌ده بودر ؛ یعنی طوغری یولی براقوب اکری کیتمك دیمکدر و (رافضی ، رافضیلك) تعبیرلری اوندن مشتقدر .

حکمت طبیعیه‌ده (تکدر) یعنی بولانمق ، بولانیق اولمق معناسنه کلیر و (مبحث ضیا) اصطلاحاتندندر . برعدسه‌دن مرور ایدرکن، ضیای بیضانك انحلالی واو بیاض ضیایی ترکیب ایدن شعاعات مختلفه‌نك (زاویهٔ

رقصلرندهکی) فرق سببیله مختلف درجه‌لرده انکساری طولاییسیله حصوله کلیر برحادثه‌در . [قاموس اصطلاحاتك ریاضی قسمنه باقیکز .]

اعضای آلیه‌دن برینك وظیفهٔ معینه‌سنی ایفاسنه مانع اولان تشوش دخی ضلالدر : ضلال رؤیت (Aberration de la vue) ، بوغریزه‌نك ضلالی (Aberration d'un instinct) کبی .

بو تعبیرلرده طبابتده مستعملدر. (Aberration mentale) اصطلاحیدر و (ضلال ذهنی) دیمکدر. اسباب موجبه‌سی ، شکل خصوصیسی نظر دقته آلنمیه‌رق علی‌الاطلاق اختلال عقلی‌یه بو اسم ویریلیر . ساده تورکجه‌ده قوللانیلان تعبیردخی تماماً عینی معناده‌در . (عقلنی غائب ایتمك ، شاپیتمق) دیرزکه ضلال‌عقلی‌دیمك ایستدیکمز آکلاشیلیر ، وتعبیرك معنای تشبیهیسنده مختلف لسانلرك متحدالرأی اولدوغی کورولور .

[تفصیلات ایچون قاموس اصطلاحاتك طب‌وفنون طبیعیه قسمنه‌باقیکز.]

Abnégation

Abnégation فراغت

آلمانجه‌سی	Entsagung
انکلیزجه‌سی	Self-denial, Abnegation
ایتالیانجه‌سی	Abnegazione

بو کلمه‌نك معنای لغویسی (Négation) دن کلیر وکندی منفعتنی انکار ایتمك معناسنه وارداولور. نته‌کیم انکلیزجه‌سی‌دها‌واضحدر: (Self-denial) کندینی انکار دیمکدرکه منفعت ذاتیه‌یی نظر اعتباره آلمیه‌رق حرکت ایتمك تقدیرنده‌در . بز ، بوکا فراغت دییورز؛ فقط موضع استعمالنی حقیله‌تعیین ایتمك ایچون اولا شو نقطهٔ مهمه‌یی اخطاره لزوم واردرکه ، بوکلمه صرف (اخلاقی Moral) بر تعبیردر ، ومنحصراً منفعت ذاتیه ایله علاقه‌داردر. بناءً علیه (فلان آدم شوتشبثدن ویا بوایشدن فراغت ایتدی؛ چونکه یوزده ایکیدن فضله کار کتیرمیورمش!) دیدیکمز زمان، بورادهکی فراغت کلمه‌سنی (Abnégation) ایله ترجمه ایده‌مه‌یز . بالعکس بو موضعده قوللانیلان فراغت لفظی مقابل فرانسویسی اولان کلمه‌نك تماماً ضدیدر. کذلك ، بزه حکمت و اخلاق صوفیه‌دن میراث قالان فراغت معناسنده اویماز (قید

ماسوادن فارغ اولمق) جمله‌سنده منظور اولان معنای فراغت کبی که، (ترك دنیا) دیمك تقدیرنده‌در. بونك کبی،(فراغ بال) ترکیبنده‌کی فراغ کلمه‌سنی‌ده (Abnégation) ایله ترجمه‌ایده‌مه‌یز. فراغبال (Quiétude,tranquillité) معناسنده‌در . فرانسزجه‌ده بوکلمه‌دن بوکون منفهم اولان معنا، باشقه‌سنك منفعتی‌ایچون، بالاراده‌فدا کارلق ایتمکدر. بناءً علیه‌اصطلاحات اخلاقیه‌دندر. مثلا: (Patriotisme veut dire abnégation et sacrifice)جمله‌سنی: (حمیت،فدا کارلق واستحقار منفعت دیمکدر) دیه‌ترجمه ایده‌بیلیرز. هرحالده فراغت ایله‌ده بومعنا ادا ایدیله‌بیلیر؛ لکن بوکلمه‌نك مواضع مخصوصه‌یه کوره افهام ایده‌بیلدیکی معانی آره‌سنده‌کی فرقی ـ یوقاریده عرض اولوندوغی وجهله ـ نظر دقته آلمق شرطدر .

Absorption

Absorption استغراق ، (ترك) تصوفده

آلمانجه‌سی	Vertiefung
انکلیزجه‌سی	Absorption
ایتالیانجه‌سی	Assorbimento

لاتینجه (Ab-sorbere) ئه‌مك دیمکدر. اصطلاحده‌بوکلمه‌علم تربیه‌ده وحکمت صوفیه‌ده بر معنای مخصوص اوزره قوللانیلیر ؛ تربیه بحثنده : (ذهن ، اولانجه دقتنی طوپلایوبده تحقیق مطلوب و ملتزم اولان برشی اوزرنده تکاثف) ایدرسه ، اوحالته استغراق ده‌نیلیر . کویا نظر دقت بوتون موجودات سائره‌دن قطع علاقه ایدرك یالکز حل مطلوب ویاخود تحقیق ملتزم اولان مسئله‌نك ایچنه طالمش واونده غرق اولمش اولویور . ذاتاً لسانمزده بوحالت اوزره بولونان برآدمه طالغین دیرزکه بر دوشونجه اونك بوتون نظر دقتنی جلب وجذب ایتمشدر ؛ اوقدرکه آرتق کوزینك اوکنده طوران شیلری کوره‌مز ؛ یاخود آرارده بوله‌ماز ؛ چونکه نظردقتی اولانجه شدتی ایله باشقه برنقطه‌یه یعنی دوشونجه‌سنه‌معطوفدر وبرشی آرایشی صرف میخانیکی‌در. کوزسز بر (منساق Automate)[بوسوزه باقیکز !] کبی حرکت ایدر . صانکه او دوشونجه‌سی بوتون نظر دقتنی ئه‌مش ، مص ایتمشدر. ایشته ، روماللر ، سیراکوزا شهرینی استیلا ایتدکلری زمان

(سیرا کوزالی آرشیمد Archimède de Syracuse) ی بو حال استغراقده بولمشلردی .

بومهندس شهیر ، یره قوم سرمش ، اوزرینه اشکال هندسیه رسم ایتمش ؛ دعوا حل ایتمکله مشغول بولونیورمش . لکن اوقدر استغراق حالنده ایمش‌که ، علم وهنری سایه‌سنده اودرجه مهارتله مدافعه ایده‌بیلدیکی وطنی – عظیم برمحاربه‌دن صوکره – رومالیلر ضبط و محله‌لرینه استیلا ایتمشلرده طویمامش . نهایت اوزرینه هجوم ایدن عسکرلری‌ده کورمه‌رك : (اشکال هندسیه‌می بوزماییکز !) دیمش وکندیسنی ئولدورمشلر .

ایشته استغراقك ـ بوشایان تأسف تاریخی‌مثالی ـ اك کوزل نمونه‌سیدر. علم تربیه‌ده بواستغراقه قابلیت نظر دقته آلنیر بر مسئله‌در . زیرا هرکس، کندینی اونوته‌جق قدر، نظر دقتنی بر مسئله‌یه عطف ایده‌مز. آلمان فلاسفهٔ اخیره‌سندن مشهور (هربارت Herbart) ، (Absorption) ی (Réflexion) (مقابلی Opposé) اوله‌رق تلقی ایدییور. استغراقی روحك (Inspiration) ی ، یعنی تکاثفی ، ایچنه چکیلمه‌سی کبی قبول ایدییور. بوحالده روح ، یکی بر تجربه یاپارکن ، یکی بر شیئه حصر دقت ایلرکن موقتاً کندندن کچمش اولویور . کندینی اونوتمقله افکارینك طبیعی اولان ترتیب عادیسنی‌ده موقتاً اونوتویور ؛ واوحیرتبخش اولان حادثهٔ جدیده‌نك تماماً مجذوبی اولویور . (Réflexion تأمل) بوندن صوکره کلیورکه بو آرتق تماملیه (مشعور Conscient) بر (ادراك دقیق Aperception) در. آکلاشیلیورکه ، بوراده هربارت (Inspiration) و (Expiration) تعبیرلرینی (قبض وبسط) معناسنده قوللانمشدر. کویا روح استغراق حالنده تکاثف ایدرك برنقطه اوزرینه طوپلانیور ، صوکره‌ده سلسلهٔ افکار ایله منبسط اولوب یاییلیور وآچیلیورمش کبی دوشونویور . روحك بو ایکی وضعیتنی آکلامق امر تربیه‌ده پك مهم بر کیفیتدر. مربی اوکا کوره چوجوغك استعداداتنی تربیه ایدر .

بوتعبیرك تصوفده معناسی ، همان همان (وجد Extase) ایله برکبی‌در. ذاتاً محررات صوفیه‌ده همان دائما بوایکی کلمه یکدیکرینه عطف تفسیر صورتیله

وارداوله کلمشدر: (وجدواستغراق) ده‌نیلیر. (تفصیلات ایچون Panthéisme، Extase ، Aïdéisme سوزلرینه باقیکز !) (Absorption) حکمت طبیعیه‌ده و علوم حیاتیه‌ده دخی تعبیرات مشهوره‌دندر حکمتده امتصاص ضیا بحثی مهمدر ؛ ضدی (Émission) در . تفصیلات ایچون قاموس اصطلاحاتك حکمت قسمنه مراجعت ایدیکز .

Abstinence

امساك Abstinence

Enthaltung	آلمانجه‌سی
Abstinenza	ایتالیانجه‌سی

انکلیزجه‌سی فرانسزجه‌سی کبیدر

لاتینجه (Abstineo) و یونانجه (Απέχομαι) ، برشیدن اوزاق طورمق معناسنه کلیر . اصطلاحده پرهیزکارلق وامساك دیمکدر . فلسفهٔ عملیه‌ده اکثریا زبانزد اولان تعبیرات اصطلاحیه‌دندر. علی‌الخصوص (حکمت صوفیه Çoufisme) ده و حکمت دینیه Philosophie religieuse) ده (زهد piété) ایله صیقی صیقی‌یه علاقه‌سی واردر . بوتقدیرجه امساك انجق برمقصد دینی واخلاقی اوغورنده (یمك، ایچمك ونکاح کبی) ضرورات طبیعیه‌دن اولان احتیاجات غریزیه‌دن کندینی محروم ایتمك ایچون بالارادت نفسنه تحکم ایلمکدر . بناءً علیه حوایج ضروریه ومشتهیات طبیعیه‌دن بالارادت محروم اولمق وبرغایهٔ دینیه واخلاقیه اوغورنده بومحرومیته قاتلانه‌بیلمك (امساك) در. امساکی امر ویا توصیه ایدن: فلسفیاتده (رواقیه Stoïcisme)، ادیان منزله‌ده دخی (خرستیانلق Christianisme) در ؛ فقط (رواقیه) ایله دین نصرانیتك امساکی توصیه ایتمسنده کرك اسباب ومبادی ، کرکسه مقاصد وغایات بوسبوتون باشقه ، حتی بربرینه ضددر . (رواقیه) مذهب فلسفیسی امساکی توصیه ایتمکله روح بشری حوایج طبیعیه‌یه قارشی مستغنی ومحیطی ایچنده مستقل بولوندورمق ونفس انسانیه‌یی ، کندی کندینه مالك بردرجهٔ کمال وحریته ایصال ایتمك ایستیوردی . انسانك عزت نفسنی وشخصیت معنویه‌سنی ابراز ایدن حسیاتی ، صوك درجه‌ده تنمیه و تهییج ایدییوردی.

رواقیوندن مشهور (ئەپیقتەت Epictète)، فلسفهٔ امساكك دستورینی ایکی کلمه ایله بیان ایتمش ، و : (ἀνέχου καὶ ἀπέχου یعنی تحمل أیله وامساك ایت !) دیمشدی . حالبوکه خرستیانلغك توصیه ایتدیکی امساکدن مقصد، تذلیل نفس وخشوع اولدوغی ایچون تمامیله رواقیه مبدأنك ضدیدر. خرستیانلق معصیت اولی، یعنی (زلهٔ ادم le péché Original) سببیله انسانی بدایتاً آثم فرض ایدییور وحتی، هنوز طوغان وکناه ایشلهمکه وقت بولهمیان معصوملری بیله ـ اجدادینك وعلی الخصوص ابوالبشرك خطای واقعندن طولایی ـ ذاتاً کناهکار عد ایدییور ؛ وبناءً علیه آخرتده بویوك بر عذابه مستحق اولماسی و اجدادندن موروث اولان کناهلردن ممکن اولدوغی قدر تنزیه نفس ایدهبیلمهسی ایچون ـ اول امرده بو دنی دنیاده ـ تذلل ایتمهسنی، خوار وحقیر اولمهسنی ، لذائذ شهوانیهدن وحتی احتیاجات ضروریهدن بیله امســاك ایدرك یاشاماسنی امر ایلیور . عالم آخرته معصوم اولهرق طوغمق ایچون ، بوراده ، بودنیــاده نفی وجود ایتمك ، کندینی عذابه صوقمق لازم اولدوغنی بیلدیرییور. ایشته (زهد)ك توصیه ایتدیکی امساك بودرلودر . (Ascétisme و Stoïcisme سوزلرینه باقیکز).

مع ماقیه (بوددیزم Bouddhisme) و(براهمانیزم Brahmanisme) مذهبلرنده بو (زهد) واونك لازمهٔ اخلاقیهسی اولان بوامســاك حدینی آشمش وطاقت بشریهنك تحمل ایدهمیهجکی بردرجهٔ اذیته واردیرلمشــدر. کندینی بر آغاج دالنه باش اشاغی آصمق و آیلرجه اویلهآچ وصوسز صاللانوب طورمق ؛ وجودینه یوزلرجه چیویلر میخلامق واونلرله برابر دیکنلر اوزرنده یاتمق ؛ کندینی اوموزلرینه قدر طوپراغه کومدوروب بر ســنه ، اویلهجه آچ وصوسز طورمق ، هند فقیرلرینك خارق العاده وطاقت بشریه فوقنده درجهٔ امساکلرینی کوستریر (Fakirisme) دیدکلری ایشته امساکك بودرجهسیدرکه (بدنه اذیت Mortification de la chair) اونك برنجی شرطیدر. زیرا (فقیریزم) اعتقادنجه حیات، بر(درکهٔ هبوط Décheance)، جماعت بشریه (سجن روح) در ؛ یعنی روحك جهنمیدر . طبیعت وهله بدن انسان ، روحك اك بویوك دشمنی وضدیدر . چونکه روح ، نورانی

وبسیط بر جوهر مجرددر ؛ جسم ایسه ظلمانی وعناصردن مرکب بر خلیطهٔ مزخرفهدر . بناءً علیه اونی تعذیب وافنا ایتملی که روح مسعود اولسون.

بزم تصوفده بوفکر واعتقاد واردر. تحقیقات ایله ثابت اولمشدرکه بزه بو عقیده، طوغرودن طوغری یه هندن دکل، [نوفلاطونیه Néoplatonisme]دن انتقال ایتمشدر. [بوسوزه باقیکز.] عالم اسلامك اك بویوك شاعر صوفیسی [مولانا جلال الدین رومی]نك (مثنوی) سنده بو اعتقاد تمامیله بســط اولونمش وبالخاصه بر حکایهده (مرض موت) خلاصکار روح اولمق اوزره تعریف ایدلمشدر . بوتعریفه کوره ، وهرشیئك کندی اصلنه مشتاق اولماسی حکمتنه نظراً ، خستهلق دیدیکمز حالت غیر طبیعیه، عناصر بدنك کندی اصللرینه رجوعی ایچون فرط اشتیاقندن ایلری کلیرمش . برخیال باطل بر اثر شعبده اولان بومستعار، بوموقت حیاتمز، ظلمانی الاصل اولان عناصر مادیهنك ترکی ایله قورولان (قفس تن) ده (مرغ روح) ی حبس ایدییورمش. روحك اصلیده صرف الهی اولدوغی ایچون اودخی ، محبس جسمانیسندن بر آن اول آزاد اولوب (روح کلی)یه قاووشمق واونده محو ومستهلك اولمق اشتیاقیله دائما چیرپینیورمش ، که بوچیرپینمهسی (عشق حقیقی) نشئهسیدر. روح کلییه قاووشمهسی و اونده محو و نابود اولماسیده (فنافی الله) در . هند اسان تصوفنده (نیروانا Nirwânâ) بودر .

مرض موت، وبالجمله امراض، وجودمزك عناصر مادیهسنی یکدیگرندن آییروب (ترکیب جسمانیت) نی بوزمغه وبنــاءً علیه روحه محبس عذاب اولان بو (تن قفسی)نی قیرمغه چالیشدیغی ایچون لایموت والهی الاصل اولان مرغ روحك آزاد اولماسنه خدمت ایدییور . بناءً علیه خستهلق وئولوم بر فلاکت دکل ، بالعکس بر وسیلهٔ سعادتدر . حتی اوندن توقی ایتمك شویله طورسون ، خستهلق ، کندیلکندن کلمزدن اول اونی دعوت ایتمهلی وبدنی تعذیب وتخریب ایتمکه چالیشمالیدرکه ایشته (ریاضت) دیدکلریده بودر . بواعتقادك اك قیصه یولدن (فقیریزم) ضلالتنه پیوســته اولهجغندهده شبهه یوقدر . بودوشونوش ، هنده منسوب اولمق حیثیتیله پك اسکیدر . فقط اونی بر عقیدهٔ فلسفیه شــکلنه قویوبده مدافعه ایدنلر بالخاصه نوفلاطونیلر

اولمشدر . علی‌الخصوص (یامبلیکوس Jamblicus) در . سوریه‌لی اولان بومشهور آدم ، عصرنده اك بیوك عزیزلردن صاییلیردی و فوق‌العاده بر حرمته مظهریت قازانمشدی. خانقاه آچمش وبرچوق مریدلر یتشدیرمشدی. اکثریا وجد وحال اوزره بولونوردی . [ئولمك (حیات جاودانی) یه نائل اولمقدر . وجد اثناسنده حس و شعوردن فارغ اولان بدن موقتاً ئولمش دیمکدر بوصورتله آزاد اولان روح ، وجود مطلق ایله برآن تماس ایدییور؛ نامتناهی‌یی ادراك ایتمك سعادتنه مظهر اولویور . بو ، آنجق (جمال‌حقدن برغمزه) در . وصال حقیقی و ابدی ئولوم ایله ممکندر خسته‌لقلر ئولومی دعوت ودم وصالی تعجیل وتسهیل ایدر : اونك ایچون خسته‌لق، فلاکت دکل سعادتدر .] دیه تعلیمات مخصوصه‌ده بولونوردی .

نوفلاطونی‌لرك، اك‌بیوك وحقیقتاً داهی فیلسوفی (پلوتینوس Plotinus) ـ كه زمانك افلاطونی ایدی ! ـ تماماً بو اعتقادده بولونیوردی . حال احتضارنده کندیسنی زیارته کلمش اولان اودّا واحباسی: (نصل‌سك؟) دیه حال وخاطر صوردقلری زمان : [ایچمده‌كی الهی‌الاصل اولان جوهری آزاد ایتمك ایچون اوغراشیوردم!] دیه‌رك کمال سکینتله‌جواب ویرمش ومرغ روحی قفس تندن قورتارمغه چالیشدیغنی اکلاتمق ایسته‌مشدر .

بوفکرلر عیناً بزم صوفیه‌ده واردر . حتی وجد واستغراق ، هرشیدن فراغت‌ایله‌ممکن اولدوغی‌ایچون ئولومدن‌اول‌ئولمکدر. حیات جاودانی بودر.

حیات جاودانی ، شیخ کاملدن سوأل ایتدم :
(ئولومدن اول ئولمکدر !) دەنجه انتقال ایتدم .

بیتی بومعنایه ترجمان اولور .

امساك ، ریاضتك اساسی‌در . افراطی (فقیریزم) درکه‌سنه واریر . نصل برملاحظهٔ فلسفیه ایله واردیغنی‌ده یوقاریده عرض ایتدم .

شرق وحتی مملکتمز بوفکرلرك تأثیرندن بوسبوتون قورتوله‌مامشدر. (تن قفسی) تشبیهی ، تصوف فلسفه‌سندن لایقیله خبردار اولمایان خلق آراسنده بیله مشهور اولمشدر . شعرای متأخریندن سامی پاشا ، نامق کمال

بك ، رجائی زاده اکرم بك ودها پك چوق محررین بو ترکیب صوفی‌یی استعاره اوله‌رق قوللانمشلردر .

زمانمز فلسفه‌سی حیاتی تعذیب ویا تحقیر ایتمکی برضلالت مدهشه‌اولمق اوزره تلقی ایتدیکندن فلسفهٔ صوفیه‌نك بو تعلیماتی اخلاق اجتماعیه‌جه پك مضر برعامل معنوی اولمق اوزره تلقی ایدر . حالبوكه معاصریندن بعض آوروپا حکمای صوفیه‌سی عینی عینته (پلوتینوس)ك سوزلرینی تکرار ایدییورلر. مثلا آلمان حکیم صوفیسی Novalis ـ كه دوستلری کندیسنی اعزهٔ خرستیانیه‌دن عد ایتمکه قدر وارمشلردر ـ تماماً بوفکر واعتقاده طرفدار اولمش و : [حیات ، روحك برخسته‌لغی‌در . احتراصاتك تهییج ایتدیکی برفعالیتدر . ئولمك بوتون بو خسته‌لقلردن آزاد اولمق وآرتق انسانلغك شروط مقیده‌سندن قورتولمقدر .] دیمشدر كه یوقاریده بسط ایتدیکم عقیده‌نك عیناً دستور افاده‌سیدر .

بناءً‌علیه اوروپاده دخی وبوکون بیله بویله صوفیه اعتقادنده بولونان متفکرلر واردر. فقط اندر نادراتدندر. بوعقیده خلقه سرایت ایتمه‌مشدر. خلق ، (غوغای حیات ویاشامقله نجات) ، فلسفه‌سنه طرفداردر .

بوتون بوتفصیلاتدن شوکیفیته استدلال اولونه‌بیلیرکه بوکون ینه زمانمز فلسفه‌سنده (امساك) بر شرط مهمدر ؛ فقط صرف اخلاقی معناسیله تلقی اولونمقده‌در ؛ و ینه حیاتی حسن محافظه مقصدیله توصیه اولونور . مثلا [سفاهت وایچکی وذوقپرستلك، حیاتی قیصالتیر ووجودی برآن اول تخریب ایدر ؛ اونك ایچون بوطرز معیشتدن توقی ایتمه‌لی وبو شیلردن امساك‌ایلمه‌لی!] دەنیلیر . زمانمز، عقیدهٔ امساکی بیله چوق یاشامق و بختیار یاشامق ایچون توصیه ایدر. بناءً‌علیه بولفظك‌معنای تاریخیسی‌ایله بوکونکی معنای‌اخلاقیسی تماماً ضددر. تفصیلات ایچون (صوفیه Çoufisme و Néoplatonisme) سوزلرینه باقیکز .

Abstrus

مغلق Abstrus

هردرلو مسائل حقنده وصف اوله‌رق تطبیق ایدیله‌بیلیر بر تعبیردر . مسئله ، کرفت و مشوش اولورده عناصر اساسیه‌سی آره‌سنده‌کی روابط

مولايلقله تعيين ايديله‌مزده اومسئله‌نك وضعيت طبيعيه‌سى بر چوق سببلردن و (مثلا سائر مسائل ايله من جهة علاقه ومشابهتدن) طولايى تقدير وتحديد اولونه‌مازسه اونلره (مسائل مغلقه) ديرلركه اكثريا بسيط اولمايوب مسائل غيرمتجانسه خليطه‌سى اولدقلرى ــ تحليلى بر تحقيقدن صوكره ــ اكلاشيلير ، وبومغلقيتدن ناشى اكثريا ياكلش حكملر ويريله‌رك خطا وقوعه‌كلير .

Aboulie

Aboulie فقدان ارادت

Abulie, willenlosigkeit آلمانجه‌سى
Aboulia انكليزجه‌سى
Abulia ايتاليانجه‌سى

بوتعبير يونانجه‌دن آلنمشدر . (Βούλομαι) ايسته‌مك معناسنه‌در . باشده‌كى (a) دخى ادات نفى‌در . بناءً عليه (ايسته‌مه‌مك) ديمك اولور . اصطلاحده (فقدان ارادات) معناسنه تخصيص ايدلمشدر . بو برمرض مخصوص اولمقدن زياده ، (نوراستهنيا Neurasthénie) ، (اختناق رحم) و (تجنن) كبى امراض عصبيه و روحيه ايله برابر وقوعه كلن (حالات مرضيه) دندر .

فقدان ارادت ايكى حال اوزره مشاهده اولونور . بريسى حركته عارض اولان ارادتسزلك (aboulie motrice) ، ديكرى‌ده صرف (عقلى aboulie intellectuelle) اولان ارادتسزلكدر . برنجيسنه مبتلا اولان كيمسه هيچ برعلامت (فلج paralysie) عرض ايتمديكى حالده قيملدانه ـ بيلمك ايچون ، جملهٔ عضليه‌سنى تحريك ايده‌جك قدر ارادتى قالمامشدر . كندى كنديسنه يه‌مز ، ايچه‌مز ، البسه‌سنى كيه‌مز . حالبوكه ياشامق ايچون بوحركتلرى اجرايه مجبوربولنديغنى تعقل وملاحظه ايده‌مزدكلدر . مع مافيه بوسبوتون قابليت حركتدن محروم دكلدر . ماكنه كبى حركت ايده‌بيلير ؛ يعنى بر (منساق automate) دركه‌سنه دوشمشدر . لكن ارادى اولان حركاتك هيچ بردورلوسنه مقتدراوله‌ماز . اكلاشيلوركه (تشبث initiative) قدرتندن كلياً محرومدر .

عقلى اولان صورتنه‌كلنجه ، بو ارادتسزلك برشيئه توجه دقت ايده‌مه‌مك قابليتسزلكى ايله تجلى ايدر . بوحالده انسان ، دقت ايچون جبر نفس ايده‌مز ؛ شدتله متأذى اولور . مثلا بو حاله كرفتار اولانلر بركتاب اوقويه‌بيليرلر ؛ حتى جهراً اوقويه‌بيليرلر ؛ فقط سلسلهٔ افكارى ضبط وتعقيب ايچون لابداولان دقتك فقدانندن ناشى اوقودقلرندن برشى اكلايه‌مازلر . اونك ايچون آمستردام اطباسندن (كوژ Guge) ، بوحالته (aprosexie) تعبيرينى ترجيح ايتمشدركه يونانجه معناى لغويسى دقته قابليتسزلك ديمكدر . اطبا بو تجليات مرضيه‌يى جملهٔ عصبيهٔ مركزيه‌نك ضعفنه و قواى معنويه‌نك انحلاله اسناد ايديورلر . بو فرضيه طوغرى و كورونور زيرا ارادى حركتلرك ناظمى دماغدر .

بوندن باشقه برده (Aboulie Systématisée) دەنيلن برحال واردركه يالكز بر صنف افعاله معطوفدر ؛ فقدانك ايكنجى بر نوعى‌ده افعالده تناقض فكرينك افراطه وارماسندن عبارتدركه بوكاده (Aboulie de résistance) دينيور .

Absence

Absence غيبت

Zerstreutheit آلمانجه‌سى
Absent mindedness انكليزجه‌سى
Distrazione ايتاليانجه‌سى

(حضور présence) ك ضديدر . يوقلق ، بر شيئك اساساً اولماسى در ، حالبوكه (غيبت) وار اولان بر شيئك ، برمدت ، و انجق بر مدت غير معينه ظرفنده يوق اولماسى در . موجود اولان بر شيئك بوسبوتون يوق اولماسنه (فنا anéantissement) ديرلر . بناءً عليه بو تعبير ، (عدم صرف pur néant) ايله (فنا) آره‌سنده بر معنا افاده ايدر . مثلا (غيبت شعور absence de conscience) ديديكمز زمان ، شعوروحس اولا موجود ايكن ، زائل و غائب اولمش معناسى آكلاشيلير . و (absence du sens moral) ديديكمز تقديرده (حس اخلاقى‌نك) يعنى خير و شر و مشروع ، غير مشروع بيننى تميزه خادم اولان حس مخصوصك غيبت

و زوالی مراد ایده‌رز . فیلسوف مشهور (بەقن Bacon) ك (table d'absence) سی ایچون (table) سوزینه مراجعت ایدیکز .

غیبت ، پسیقولوژی یعنی علم النفس تعبیرنجه ، ظروف و احواله مطابقتده بر نقصان سببیله محسوس اولان موقت و درین بر ذهن طالغینلغنه دیرلر .

L'absolu

مطلق L'absolu

آلمانجه	Das absolute
انکلیزجه	The absolute
ایتالیانجه	L'assoluto

بو کلمه ، لاتینجه‌نك (ab+solvere) لغتندن آلنمشدر . علاقه‌دن چوزولمك ، روابطی غائب ایتمك معناسنه کلیر . بیزانس فیلسوفلرینك (Tò απόλυτον) دیدکلری بودر. لاتینجه‌سی (absolutum) اولدوغنه نظراً یونانیدن مقتبس بولندوغی آشکاردر . معنای اصطلاحیسنه کلنجه : هردرلو قیود وشروطدن ، هرنوع اضافات ومناسباتدن آزاده اولان شی) دیمکدر . اصطلاحده مقابلی (اضافی Relatif) در . (بوکلمه‌یه باقیکز .) عربجه‌ده (اطلاق)، حیوانك دیزکینی آلوب صالمق دیمکدر .

لسان فلسفه‌ده اوته‌دنبری زیاده بر اهمیتله قوللانیله کلن بو کلمه ، (وجود l'être) و کیفیاتی حقنده وصف اوله‌رق ایراد اولونور . فقط هیچ بر کیفیت معینه‌یه اشارت ایده‌مز . ایده‌بیلسه‌یدی ، کندی مضمون مخصوصنی نقض ایتمش اولوردی . حتی کیفیاته وصف اولمق اوزره تردیف ایدلدیکی زمان دخی، لسان فلسفه‌ده معتبر ولان معناسنی ضایع ایتمش اولور. مثلا (عدالت مطلقه) ، (حسن مطلق) ، (وزن مطلق) ده‌نیلدیکی زمان، بو ترکیبلرده صفت حیثیتیله داخل بولونان (مطلق) کلمه‌سی ینه اضافی بر معنا افاده ایدر . او معنا نه قدر کلی وعمومی اولسه‌ده ویاخود موجودات مجرّده‌یه مختّص بولونسه‌ده ! . . . بالخاصه فلسفه‌ده (وجود مطلق l'être absolu) ده‌نیلدیکی زمان ، (بذاته ولذاته en soi et par soi)

قائم و دائم بر (وارلق) مراد اولونور . یعنی (هر درلو شکل وصورتدن عری و هر نوع شرط و کیفیتدن بری بر وارلق ، بر (وجود صرف) دیمك اولور. حکمای اسلام بوکا (وجود البحت) دخی دیمشلردرکه (وجود صرف = یالکز وارلق) معناسنه موضوعدر وبو تعبیر آثار اسلافده پك مشهوردر . تعریفنده (الوجود بماهو موجود ؛ ای ، من حیث هوهو ؛ غیرمقیدبشئ) دیمشلرکه ارسطونك (Tò ὂν ᾗ ὄντα) تعبیرینك ترجمه‌سیدر. (مبدأ وحدت principe du monisme) اساسنه موضوع اولان فلسفه‌لرك جمله‌سنده مابعد الطبیعیاتك اساسی و اك مهم مسئله‌سی (وجود مطلق) ك نه اولدوغنی بیلمك ، اونك (حقیقت ذاتیه) سنه عارف وواقف اولمقدر . تصوف ده ایسه (وصال communion) دخی اك بویوك مقصد و امل‌در . (تصوف mysticisme, çoufisme, théosophie) سوز- لرینه باقیکز .

وجود مطلق تعبیری بر چوق سؤ تفهماته سببیت ویرمشدر ؛ زیرا بونك بر معناسیده (تام accompli) و (مکمل parfait) دیمکدر . او تقدیرده (ارسطو) نك (Tò ὅλον) و (Το τέλειον) تعبیرلرینك تام ترجمه‌سی اولور . (سرویلیام هاملتن) و (جون ستوئه‌ت میل) بوتعبیرك بالجمله معانئ معتبره‌سنی تحقیق وتعمیق ایتمشلردر . بناءً علیه بوکون معنا فرقلرنده دها زیاده صراحت واردر . او سببله‌درکه زمانمز فلسفه‌سنده بو کلمه‌نك معنای اصطلاحیسی باشلیجه ایکی درلو تلقی اولونیور .

اولا ، (وجود مطلق) باشقه‌برشیله مناسبات وعلاقه‌سی اولمیان (وارلق) دیمك اولیور . بویله تلقی اولوندوغنه کوره وجود مطلق ، (علت اولی cause première) [بوتعبیره باقیکز !] اوله‌ماز ؛ واوله‌مامق لازمکلیر . زیرا (علت اولی) بهمه‌حال بر (معلول effet) ایستر .

برشیئك علت اوله‌بیلمه‌سی دیکر برشیئه علاقه‌سیله تصور اولونه‌بیلیر ؛ یعنی دیکر برشیئك‌ده اوعلت ایله معلول اوله‌بیلمه‌سنه متوقفدر . علت ایله معلول آره‌سنده (لازم ـ ملزوم) قبیلندن برمناسبت واردرکه بوکا فرانسز لسانده (rapport de nécessité) ، عربجه‌ده (تلازم) دیرلر . ایکی

شيئك ، ذهنده بربرینی استلزام ایتمه‌سنی ایما و بیان ایچون وضع اولونمش بر کلمه‌در . [association, nécessité سوزلرینه باقیکز !] اویله‌که بویله برنسبتله یکدیگرینه مربوط اولان شیلرك برینی دوشونمك، دیگرینی درحال و بهمه‌حال خاطره احضار ایدر . بو بر اضافت لازمه‌درکه علی‌العموم (نسبت تضایف rapport de correlativité) تعبیریله دخی یاد اولنور . [correlation سوزینه باقیکز !]

او حالده (وجود مطلق) اولدوغی ادعا اولونان بر وارلغك ، (علیت علاقه‌سی rapport de causalité) ایله دیگر برشیئه نسبت ومربوطیتی ، تعبیرك معنای حقیقیسی ایله متناقض دوشر بر تصوردر . بناءً علیه (وجود مطلق) ك (علت اولی) اولماسنی رد ایدنلر ، انجق بو نقطهٔ نظردن وانجق بوسببله رد ایتمشلردرکه بوصورتله رد ایتمك او وجودی انکار ایتمش اولمق صاییلماز . وجود مطلقك ، هردرلو روابط واضافتلردن بری اولماسنی شرط اصلی اوله‌رق قبـول ایدن حکما ، بالضروره بو تعبیری (وجود یکانه) ، (وجودواحد) اوله‌رق تلقی‌یه مجبور بولونمشلردر . بوتون (moniste) لرك طرز محاکمه‌سی ، اوته‌دنبری بودر .

متقـدمین یونانیه‌دن (پارمه‌نیدیس Parménides) ایله متأخریندن (سپینوزا Spinoza) بوفکرده ایدیلر. نته‌کیم، (وحدت وجود) طرفداری اولان صوفیه دخی عینی فکرده‌در. چونکه (تصوف) نظرنده دخی وجود حقیقی ، آنجق وجود مطلقدر واوده یکانه وارلقدر . تصوفده [التوحید، سقاط‌الاضافات] بومعنایه اشارتدر .

ایشته بویله عالم هستی‌ده (تك بروارلق) تصور ایتمك ، حقیله‌قابل‌ادراك اوله‌مادیغی ایچون ، بووجود مطلق تصورینی باطلی بدیهی کورنلر اولمشدر. محاکمه‌لرنده بونتیجه‌یه پیوسـته اولانلرك بر قسمی : [وجود مطلق ناقابل تصوردر] دیمشـلرکه بونلره (اضافیه relativistes) تسـمیه اولونیور . دیگر برقسمی‌ده وجود مطلقی برخیال محال اوله‌رق تلقی‌ایدوب انکارایلمش وصرف حادثات ایله اکتفا ایتمکی معقول کورمشـدر . بونلره‌ده (شأنیه Phénoménistes) دیرلر . [بوتعبیرلره باقیکز !]

علم ، یعنی بیلکی دخی بیلن نفس ایله بیلینن شی آراسنده بر مناسبت ، براضافت اوله‌جغی ایچون [وجودمطلق لایعرف inconnaissable در]؛ زیرا اونکله عقلمز آراسنده بر رابطهٔ علمیه اولسه‌یدی ، او دخی معلومات اضافیه‌مزك دائرهٔ احاطه‌سنه داخل اوله‌جغندن (وجود مطلق) اوله‌مازدی.

ایشته بورادنده آکلاشیلیورکه بوتعبیرك تعریف فلسفی‌سی ومضموننك صورت تلقیسی ، ذهنلری (لاادریه agnosticisme) حدودینه ـ بالمجبوریه ـ سوق ایتمشدر . بوکون (اضافیت علم بشر relativité de la connaissance humaine) حقیقتنی قبول ایدن فلسفه‌لرك وفیلسـوفلرك ـ بلا اسـتثنا ـ جمله‌سی‌ده (مابعد الطبیعـات métaphysique) بحثـنده (لاادریه) اعتقـادنده درلر . هپسی‌ده حقیقت اشـیانك ، یعنی وجود مطلقك ممتنع‌الادراك اولدوغنی تسـلیم و ادعا ایتمکده متفق‌الرأیدرلر . الٰهیـون ومتشرعون‌ده بوزمره‌ده داخلدر. ذاتاً کتاب کریمده (لیس کمثله شی = اوکا بکزر برشی یوقدر !) بیورلمش و(تعالی شـانه عمّا یصفون) ودها بر چوق آیات جلیله بومعنایی مؤید بولونمشدر . اونك ایچوندرکه حکمای اسلام (تفکروا فی آلاءالله ولاتفکروا فی‌ذات‌الله = اللهك نعمتلری‌حقنده دوشونوکز، ذاتی حقنده دوشونمه‌ییکز!) تنبیهی اوزره صادر اولان قول پیغمبری‌یی دائما نظردقته آلمشلر و (ذات مطلقه) دن بحث ایتمکی (کستاخلق) و (ترك ادب) عد ایلمشلردر .

فلسـفه بالضروره بوندن بحث ایده‌بیلدیکی قدر ایدر . چـونکه (ontologie مبحث وجود)ك باشلیجه موضوعی واك مهم‌مسئله‌سی اودر. فقط فلسفه‌نك بو مسئله حقنده بوتون ملاحظاتی ـ آز چوق معقول ـ بر فرضیه اولمق درکه‌سندن قورتوله‌ماز .

زمانمزك اك بویوك تحریرلرندن وفیلسوفلرندن متوفی (سرویلیام‌هاملتن Sir W. Hamilton) بومطلق تعبیرینی ارسطونك تلقی ایتدیکی معنا ایله قبول ایدییور . بوفیلسـوفك اعتقـادنجه دخی (مطلق) ، تام ، مکمل وقصورسز دیمکدر. ایکنجی معناسیده ـ اولجه ایضاح اولوندوغی اوزره ـ

هر درلو علاقه‌دن آزاده بر وارلق دیمکدر . (هاملتن) ، (نامتناهی l'infini) ایله بوتعبیر ارەسندە برمهم فرق تعیین ایدییورکه نامتناهی بحثندە ایضاح اولونمشدر . حالبوکه (دەقارت Descartes) واوندن صوکره کلن فیلسوفلر بو فرقی ادراك ایتمه‌مشلردی .

بومسئله‌لرده همان تمامیله هاملتنه اقتدا ایتمش اولان (هربرت سپنسر H. Spencer) دخی بر (وجود مطلق) قبول ایدییور و (اضافت علم بشر) ادعاسنده بولوندوغی حالده ، وجود مطلقی (علت اولی) اولمق اوزره دخی تلقی ایلیور . تعریفنه کانجه : [علت اولی ، هروجهله کامل ، کلّی وتام اولملی‌در ، وکندی ذاتنده بالجمله قوا وقابلیاتی شامل ومتضمن بولونمالی‌در . بناءً علیه هردرلو قوانینك مافوقنده وماوراسنده اعتقاد ایدلملی‌در . خلاصه تعبیر معروفی اوزره (مطلق) اولمالی‌در .] دییور . بزم حکمای صوفیه‌نك تعریفی‌ده بونك عینی‌در ؛ محی‌الدین عربی‌نك فصوصنی شرح ایدن عبدالله بوسنوی مرحوم ، اوکتابك برنجی جلدنده : [حق ، اطلاق ذاتی‌سی وغیب هویت ولاتعینی اعتباریله احدیت ذاتیه ووحدت حقیقیه‌سنده ، وصف ونعتدن ، اسم ورسم وحکمدن منزهدر . هیچ بروصف ایله اونك اوزرینه حکم اولونماز :] دییورکه هرکسجه مقبول واك مشهور اولان تعریفدر . بوتعریفات مشهوره ومعتبره‌ده‌اساسی اولان فکردن آیرلمیه‌رق ، مطلق تعبیرینك معناسنده بعض تعدیلات اجرا ایدنلر اولمشدر ؛ لکن بوفرقلرك اهمیتی یوقدر .

(مطلق) تعبیری اك زیاده مابعدالطبیعاتده ، اولانجه اهمیتنی کوستریر . حتی اسلافك اعتقادینه وقبولنه کوره مابعدالطبیعاتك (مبحث وجود ontologie) قسمنك باشلیجه موضوع بحثی (وجود مطلق) در .

لسان عادیده (مطلقا ومطلقیت اوزره) دەنیلدیمی ؟ . . موضوع بحث اولان بر شیئك سائر شیلردن قطع نظرله منحصراً تلقی ایدلمش اولدوغنی اشراب ایدر .

علوم مختصه‌ده دخی بوتعبیر ، مقابلی اولان (اضافی) کلمه‌سیله برابر

قوللانیلیر . مثلا : (وزن مطلق) ، (وزن اضافی) کبی . فقط بوراده مطلق تعبیرینك معناسی ، فلسفه‌ده‌کی مضمونه توافق ایتمز . چونکه حکمت طبیعیه‌ده منظوراولان هرکیفیت کبی وزن مطلق دخی برنوع وزن اضافیدر . بناءً علیه علوم‌ده مطلق تعبیری‌ده نسبی‌در . یعنی مطلق دکلدر .

کائناتده برمبدأ وحدت آرایان فیلسوفلرك جمله‌سی ، [ایستر طبیعیوندن ، ایسترسه صوفیون فرقه‌سندن اولسون] فلسفه‌یی ، مابعدالطبیعیاته ارجاع ایدرلر . مابعدالطبیعیاتك باشلیجه موضوعی و غایه‌سی‌ده [وجود مطلقك طبیعت ذاتیه‌سنی کشف وتعقل ایده‌بیلمکدر] دیرلر . بوکا تحقیقات تجربیه ایله حساً موفق اولمق احتمالی اولمادیغی کبی ، (ذات مطلقه) نك کنه وحقیقتنی عقل ایله‌ده آکلامق امکان خارجنده بولوندوغی ایچون (مطلقیون les absolutistes) دائما (اسباب علم les moyens de connaissance)دن (حدس intuition) ه اهمیت ویرمشلردر . زیرا وجود مطلق حقنده بر علم یقین تحصیلندن (حس sens) و (عقل intelligence) بزی مأیوس براقنجه وسائط علمدن انجق اوچنجیسی اولان (ضمیر conscience) ه مراجعت ایتمك ضروریدر . فقط حقیقت مطلقه مسئله‌سنده یالکز الهامات وجدانیه‌یه مفتقر و منتظر بولونمق ، اربابنی طوغرودن طوغرویه تصوفه کوتورور و صوفیه‌نك (کشف ضمیر) دیدیکی اصول تحقیق دخی ، ایشته بو (intuition) در . شاعر صوفی فیضیٔ هندینك شو بیتی ، بو اصول ایچون موجز و مکمل بر تعریف ناطقدر .

درکشف حقایق سبق آموز ضمیریم ؛
ترتیب دلیل حکمارا نشناسیم .

یعنی : [حقایقی کشف ایتمکده بز کندی ضمیرمزدن درس آلمشزدر . فیلسوفلرك (ترتیب دلیل) اصولنی بیلمه‌یز . طانیمایز] دعواسندن مرادی ، [حس و عقلك دلالتنه اقتدا ایدن حکما کبی حرکت ایتمه‌یز ، بز حقیقتی (کشف ضمیر) ایله بولورز و بیلیرز .] دیمکدر . بوتون صوفیه‌نك اصولی ـ فی‌الحقیقه ـ بودر . مع‌مافیه هیچ تصوفله مناسبتی اولمایان ، حتی تصوفدن

اجتناب ایدن معاصر فیلسوفلردن بر چوق متفکرین وجود مطلق بحثنده
حسك شهادتندن و عقلك حکمندن اشتباه ایتمکله ، (کشف ضمیر) ه
اینانمقده مضطر قالمشلردر . مثلا وجود مطلقك یعنی اللهك عقل و حس
ایله بیلنه‌میه‌جکنه قانع اولان (ویقتورقوزه‌ن Victor Cousin) ، کشف
ضمیر ایله بولونه‌جغنی و بیلنه‌جکنی ادعا ایتمشدر . بوكا قارشی معاصری
(سرویلیام هاملتن Sir W. Hamilton) معارضه ایده‌رك (ذات الهیه)نك
وجداناً دخی منکشف اوله‌میه‌جغنی ـ بردعوا صورتنده ـ ایلری سورمش
و (قوزه‌ن) ی رداً تنقید ایتمشدر . بو بحث فلاسفهٔ اسلامیه و متصوفه
و آلهیون آره‌سنده اوزون اوزادی‌یه مناقشات شدیده‌یه سببیت ویرمش
اولدیغی کبی ، اهل‌سنت ایله معتزله آره‌سنده‌ده غایت عنیف مجادله‌لره میدان
آچشدر .

(وجود مطلق) تعبیرینه بدل بر چوق تعبیرات قوللانلمشدرکه باقیلسه ،
اونی منفی بر صورتده تعریف ایتمك غیرتندن طوغمش کلمه‌لردر . (سپینوزا
Spinoza) ، (جوهر Substance) دیبور . (هه‌غل Hegel) ، (روح
esprit) دیبور . (هاملتن) ، (غیر مشروط وجود l'Inconditionné)
دیبور . الی اخره ! . . . نوفلاطونیلردن (پلوتینوس Plotinus) (روح
عالم) دیر ایدی . نته‌کیم بزم صوفیه ، (نقطة الغیب) ، (حقیقة الحقایق) ،
(کنز مخفی) ، (سرالاسرار) الی اخره ! . . . دیمشلردی‌که هپسی‌ده
(وجود مطلق) دیمکدر .

Absolutisme مطلقیت اداره

Absolutisme

آلمانجه	Absolutismus
انکلیزجه	Absolutism
ایتالیانجه	Assolutismo

حکمت سیاسیه‌ده (absolutisme) اویله بر شکل اداره‌یه دینیرکه
تدویر و تمشیت اورده هیچ بر شرطه رعایت ایتمز؛ حقوق امته ایستدیکی
کبی تصرف ایلر . هیچ بر اعتراض ، هیچ بر قید قبول ایتمز . خلاصه ،

کیفی براداره‌ٔ مستبده‌درکه بوكا (اداره‌ٔ مطلقه) دیرلر . ضدی ـ علی‌العموم ـ
اداره‌ٔ مشروطه‌در . قرون اولاده بوتون حکومات عظیمه بو شکل اوزره
مؤسس ایدی. یالکز یونان قدیم مدنیتی و رومانك ایمپراطورلقدن اولکی
حالی مستثنادر . دور اخیر مدنیتك بر مهم علامت فارقه‌سی‌ده شکل اداره‌ده
واقع اولان تبدل مشروطیتپرورانه‌درکه نیجه نیجه انقلابات خطیره سایه‌سنده
و عصرلر سورن بر مجاهدهٔ متمادیه ایله ممکن اوله‌بیلمشدر . بو انقلاب
عظیمك تحققنی تسهیل و تأمین ایدن عوامل مهمه‌یی تدقیق ایتمك تاریخ
مدنیتی ـ باشلیجه شروط و مؤثراتیله ـ تتبع ایتمك دیمك اولور . بونقطهٔ
نظردن تکامل مدنیتی تتبع و تدقیق ایدن بر صنف حکما و علما واردر.
بونلر ادعا ایدییورکه امر حکومتده اسکی شکل اداره‌نك تبدلی ، کیفی ویا
تصادفی اولمامشدر ؛ ضروری اوله‌رق وقوعه کلمشدر . دور انتباهك ، دور
اصلاحاتك و علی‌الخصوص علوم حقیقیه دائره‌سنده واقع اولان ترقیاتك بو
خصوصده چوق دخلی اولمشدر . زیرا ترقیات علمیه ، ذهن بشری عنعنات
قدیمه وعقاید باطله بویوندوروغندن اطلاق ایتدکدن ماعدا ، تطبیقات صناعیه‌جه
بر چوق انکشافاته دخی سبب محض اولویور . طبیعی‌درکه بو سائقه ایله
مدنیت مادیه اك اول تکمل ایتمکه باشلیور . عینی زمانده احتیاجات دخی
آرتیور . مالزمهٔ حیاتیه‌یی ترتیب واحضار ایده‌بیلمك اوغورنده میلیونلرجه
انسانلر منحصراً بر خدمت اجتماعیه‌یه وقف نفس و صرف عمر ایدوب
چینیورلر ؛ فابریقه‌لر ، بانقه‌لر ، شمندوفرلر ، جماعتلر ، قومپانیه‌لر ـ
حسب‌الضروره ـ تشکل ایدییور. دیمك‌که بو سایه‌ده (صنوف اجتماعیه
classes sociales) تولد ایدییور و حیات عمومیه‌نك دوام وبقاسی ایچون
اك ابتدائی وفقط اك مهم واك مبرم وظیفه‌یی درعهده ایتدیکندن طولایی ،
او صنفلر حیثیتاً بویوك بر اهمیت قازانیور. بوکون مدنی بر مملکت ، عمله ،
قومیسیونجی ، بویوك ، کوچوك تجار ، طبیب ، اجزاجی ، آووقات و دها
بوکبی صنوفك خدمتندن مستغنی اوله‌رق یاشایه‌ماز . ایشته حیات اجتماعیه‌نك
ادامه‌سنده پك مهم بر خدمتله مکلف اولان و جمهورناسی (یعنی اکثریت
خلق) تشکیل ایدن بو صنوف اجتماعیه ـ کندی آغیرلغی ایله ، کندی قوتیله

ـ بر حیثیت قازانه‌رق، حقوق سیاسیه‌یه‌ده نائل اولویورکه (ده‌موقراسی) نك مبدأی بودر وزمین استنادی‌ده اکثریتی تشکیل ایدن (صنوف مرتبه) نك منافع حیاتیه‌سیدر . بونلرك حقوق طبیعیه و اجتماعیه‌سی ، ادارهٔ مستبده‌نك معاملات کیفیه‌سنه قارشی طوره‌بیله‌جك قدر قوت وحیثیت کسب ایدنجه مطلقیت اداره بقـا بوله‌میور . فقط شوراسی شـایان دقتدرکه یالکز آمال خیالپرورانه وهیجان حسیات‌ایله بوحیثیت اکتساب ایدیله‌میور . برمملکتده جداً صـنایع و تجارت ایلریله‌مش بولونمالی و اکثریت خلق امر معیشتده کسب استقلال ایده‌بیله‌جك درجهٔ سـعادته مظهر اوله‌بیلمه‌لیدرکه تشبثات احرارانه‌سنده موفق اوله‌بیلسین ؛ یوقسه هراختلال برانقلاب حقیقی تأمین ایده‌مز ! . . حکومتك معاونت وحمایتنه محتاج اولمیه‌رق کندی نمه‌کی ایله کچینوب یاشـایه‌بیلملی‌در . بر ملت انجق او زمان مطلقیت اداره‌یه قارشی قویه‌بیلیر . ایشته پك مهم اولان بوشرط معاشی ، حکمای حقوقیون کمال جدیتله نظر دقته آله‌رق بر دستور اولمق اوزره عرض ایتمش و [برملتده جمهور ناس ، معیشتجه مستقل اولمازسه ، ملت ، ادارهٔ حر اوله‌ماز] دیمشدر . اکر بودستور طوغرو ایسه ، تکاملات صناعیه‌نك وانکشافات تجاریه‌نك ، اسـتحصال و تأمین حریتده نه بویوك بر رول اوینـادیغی ، صراحتاً تعین ایدییور ، دیمکدر . حکمت سیاسیه‌ده معارصرینمزك اك بویوك فیلسوفلرندن اولان (سرهنری‌مه‌ین Sir Henri Maine) ، بومسئلهٔ اجتماعیه‌یی لایقیله تتبع ایتمش ودهمین خلاصهً عرض ایتدیکم نظریه‌یی هرکسه ـ اك اول ـ او بیلدیرمشدر . برچوق متفکرین وهله فیلسوف مشهور (هربرت سپنسر H. Spencer) بونظریه‌یی تماماً قبول ایتمش و (سوسیولوژی) وحکمت حقوقه دائروجوده کتیردیکی آثارمعتبره‌سنده (سرهنری‌مه‌ین) ك نظریه‌سندن ذره قـدر آیرلمیه‌رق بر چوق امثلهٔ تاریخیه ، وقوعات سـیاسیه وحادثات اجتماعیه ایله بو حقیقتی تأیید وتحکیم ایلمشدر .

(سرهنری‌مه‌ین)، جماعات بشریه‌ده (حال حرب état de guerre) ك معیشت ، اخلاق و تشکیلات سـیاسیه واجتماعیه‌یه اك بویوك بر تأثیر اجرا ایتدیکنی نظر دقته عرض ایدییورکه بو کیفیت بوتون علمای اجتماعیون

عندنده مصدقدر : حتی [اقوام متفرقه‌یی (آتش ودمیر ایله par le fer et par le feu) یوغوروب اونلرك خلیطه‌سـندن بویوك ملتلری وجوده کتیرن عامل اجتماعی ، سورکلی محاربات قدیمه‌در ؛] دییورلر . میلادعیسادن تقریباً بش عصر اول کلن (هه‌راقلیت Héraclites) دخی بوفکرده ایدی . و (حرب وضدیت هرشیئك باباسی‌در) دیمکدن مرادی ، بوتون موجودات عالمده حتی جمـاداتده بیله بر کشـ.کش دائمی اولدوغنی ومعنای حیـاتك‌ده بوندن عبارت بولوندوغنی اکلاتمق ایدی . (داروین) بونك فلسفه‌سنی تأسیس ایتمشدر . (سرهنری‌مه‌ین) جماعات انسانیه‌ده معیشت اجتماعیه‌یی ایکی صورت اساسیه اوزره کورویور وهربرینه براصطلاح وضع ایدییورکه تعمم ایتمشدر . برینه (régime militariste) ، دیکرینه (régime industrialiste) دییور . بومدقق، ادعا ایدییورکه دولت وبوتون وجود امت، تهلکهٔ اضمحلاله معروض قالیرسه ، قوی دشمنلرك تجاوزات استیلاجویانه‌سنه قارشی ، افراد امت حقوق سیاسیه‌سنی ، وحتی حقوق اجتماعیه‌سنی بوسبوتون ضایع ایدر؛ حقوق طبیعیه‌سنك بر قسمندن بیله موقتاً محروم اوله‌بیلیر . محاربه‌ده تأمین موفقیت ایچون لابداولان (مرکزیت‌اداره Centralisation du pouvoir) کرکی کبی تأسس ایلر . بالطبع حریت قالماز . سپنسر (عدالت Justice) نام کتابنده ادعا ایدییورکه بو کبی تهلکهٔ فوق‌العاده هنکامنده ، هر شیدن اول وجود جماعتی ئولومدن قورتارمق اك محق اندیشه واك مبرم بر وظیفه اولدوغی ایچون ، مرکزیت اداره ـ موقتاً ـ مشروع عد ایدلملی‌در . اویله زمانلرده ملّت یکپاره اولمالی‌در . بالعکس غائلهٔ حرب بر طرف اولونجه ، صلح ، طبیعتی ایله حریت وسعادتی اعاده ایدر . چونکه زیاده‌سیله مصرفلی اولان (régime militariste) چوق مدت دوام ایده‌مز ؛ زیرا اومصرفی فیض صناعت وبرکت تجارت تأمین وتضمین ایده‌بیلیر . بناءً علیه صناعت، تجارت و زراعت کبی ـ صلح و صـلاح حاله و حریتـه محتاج اولان ـ معاملات اجتماعیه‌نك پك اوزون بر مدت عاطل ومضمحل قالماسی ممکن دکلدر . حیات اجتماعیه‌نك باشلیجه شروطی حتی منابع فیض وقوتی بونلردر. حیات شخصیه‌ده دوران، ضعیف ودم، فقیر اولونجه، قدرت عضلیه وعصبیه‌نصل

مضمحل اولویورسه ، حیات اجتماعیه ایچونده حقیقت عینیله اویله‌در . اومنابع قوت توکه‌نجه ، اردولر یاشایه‌ماز . ایشته بوسببله‌درکه صلح ایله برابر لوازم و شرائط مدنیت دخی کلیر . تجارت و صنایع عالمنده یکیدن فعالیت باشلار وحقوق وحیثیت افراد بالضروره ، مظهر رعایت اولور . صنوف اجتماعیه یکیدن وظیفه‌سنه صاریلیر . تشکیلاتی اکمال ایدر ؛ قوت قازانیر، حریتنی اعاده ایدر وهردرلو معاملات کیفیه وادارهٔ مستبده‌یه قارشی قویه‌بیلیر. ایشته (سرهنری مه‌ین) ك واوکا تماماً تابع اولان (سپنسر) ك بو خصوصده اساس اعتقادی بودر ؛ وبو اعتقاد اکثریت حکما طرفندن تصویب وقبول اولونمشدر . تاریخ مدنیت اثبات ایدیورکه بوتون ترقیات فکریه ومدنیه اوزون مدت دوام ایدن صلح دورلرینك محصول سعادتیدر. (حکومات مستبده اداره‌سنده انکشافات مدنیه اولمامشدر) دەنیلمیور . بالعکس اولدوغنه پك پارلاق مثاللر وار. هله صنایع نفیسه، استبداد زمانلرده بلکه دەموقراسی دورلرنده‌کی درجه‌سندن دها زیاده ترقی وتعالی ایتمشدر . (یالکز یونان قدیمی استثنا ایتملیدر)؛ فقط شوراسی محققدرکه حکومات مستبده‌زماننده دخی انکشافات مدنیه وترقیات فکریه دائما صلح زمانلرینه مصادفدر. خصوصا بویوك فتوحاتی تعقیب‌ایدن (مدیدصلح دورلری) پك پارلاقدر . بوفیضی (impérialisme) ه عطف ایدنلر خطا ایدییورلر چونکه اصل سببی صلح واستراحت وبرکتدر . فتوحاتك غنائمی ایکنجی درجه‌ده قالیر وبلکه ضایعات حربی تلافی ایده‌مز .

ایشته (industrialisme) ك مطلقیت ومشروطیت اداره‌ایله مناسبتی‌بودر. ادوار قدیمه‌ده عموماً حکمفرما اولان‌شکل اداره بو (industrialisme) ك ترقیسی ، تعممی و تحکمی سایه‌سنده دەکیشه‌بیلمشدر . (فلسفهٔ قیم (la philosophie des valeurs) (بو تعبیره باقیکز) دەنیلن سیاق نظرك کاشفی (آوه‌ناریوس Avenarius)، تکامل مدنیتده بویوك بررول اوینایان‌اختلالات اجتماعیه‌یی، آمال‌انسانیه‌ایله احتیاجات حیاتك‌موازنه‌سزلکنه عطفاً تعریف ایدییورکه یوقاریده بسط اولونان ملاحظات فلسفیه ایله بو تعریفك علاقه‌سی واردر . محققدرکه ترقیات مدنیه احتیاجاتی آرتدیرییور

وشبهه یوقدرکه اکثریت ناس غوغای معیشتده احتیاجات مبرمه‌سنی بیله تأمین ایده‌میور. حالبوکه آمالك‌وجدانلرده تولدی نه‌شرائط اجتماعیه‌یه ، نه‌حیثیته، نه‌ده ثروته ، نه‌ده مرتبهٔ شخصیه‌یه باقیور . هرکسده وعلی‌الخصوص چوق شیلردن محروم اولان اکثریت ناسده دهازیاده ودها شدتله حاصل اولویور. آوه‌ناریوسه کوره اختلاللر بوموازنه‌سزلکك صارصینتی‌لریدر؛ انقلابلر دخی اوصارصینتی‌لر نتیجه‌سنده کتلهٔ اجتماعیه‌نك آلدیغی یکی (موازنه‌وضعیتی)در.

Absolutisme

Absolutisme

Aesthetisher absolutismus	المانجه
Aesthetic abso'utism	انکلیزجه
Assolutismo Estetico.	ایتالیانجه

حکمت بدایع ، یعنی فلسفهٔ صنعتده مطلقیت طرفدارلغی بر عقیدهٔ مخصوصه اوزره تجلی ایدر . صنایع نفیسه‌ده (حسن) بحثنك ، اك مهم واك اساسلی مسئلهٔ فلسفیه‌یی تشکیل ایتدیکی معلومدر. شیمدی شو(حسن) دیدیکمز کیفیتك بر ماهیت مستقله اوله‌رق قبول ایدلمسی وکندی کندینه قائم بر موجودیت مطلقه کبی تلقی اولونماسی ، (ئه‌سته‌تیق‌ده مطلقیت طرفدارلغی) در. شواعتبار ایله حسن، هردرلو شکل وصورتندن وکسوت مادیتدن عاری بروارلق کبی تلقی ایدلمش اولویور، وعالمده کوزللکی ادراك وحس ایده‌بیله‌جك بر فرد آفریده اولمادیغی فرض ایدلسه‌بیله (حسن) دیدیکمز برحال وکیفیتك کندی کندینه وباشلی باشنه موجود بولونماسی لازمکله‌جکنه اعتقاد ایدیلیور، دیمکدر. بونك ضدی دخی (relativisme) یعنی (اضافیت حسن) طرفدارلغی‌در . بو ایکنجی مذهب بدیعی‌یه کوره، حسن دیدیکمز کیفیت محسوسه صرف (انفسی subjectif) برماهیتی حائزدر؛ وبناءً علیه انجق بزم کبی قابل حس وادراك اولانلرك کندی نفسلرنده حصوله‌کلن بر حالت روحیه‌درکه بعض اشیای خارجیه‌نك تأثیریله متحدث اولور و احتمالکه رنك و شکل وآهنکك حواسمز اوزرینه اجرا ایتدیکی برتأثیر مخصوصه پیدای‌شعور ایدیشمز بزه بویله برحس ویرییور. بواعتقاده

كوره ، مستقلاً موجود و بزم حس واعتقادمزدن خارجنده (حسن) نامنه بر وجود مطلق يوقدر و اوله‌ماز .

ايشته بوده اضافيت حسن طرفدارلرينك خلاصهٔ اعتقاديدر. بودعوالر يالكز صنايع نفيسه موضوعاتنه منحصر دكلدر . حكمت اخلاق وحكمت حقوقده دخی مطلقيت واضافيت طرفدارانی واردر ؛ ودعوالرينك شكلی اساساً بردر. مثلا اخلاق نامنه مطلق ومستقل برحقيقت وارمی ؟.. ياخود خير محض ، شرمحض نامنه مستقلاً موجود بر شيلر وارمی ؟.. عدالت مطلقه وارمی ؟.. يوقسه بوتون بوكيفيات، معاملات بين‌البشريه‌دن طوغمش نسبی قاعده‌لرك و رابطه‌لرك برر دستور مجردی اولمقدن عبارتمی‌در ؟.. كبی مسائلده اخلاقی ، عدالتی ، خير وشری موجودات مستقله‌دن وياخود حقايق مجرده وذاتيه‌دن عد ايتمك (absolutisme) اولور. عكسنه اعتقاد ايتمك (relativisme) اولور. (absolu éthique) تعبيرينه باقيكز !.. مشهور افلاطون كرك حسن ، كركسه عدالت و خير بحثنده مطلقيت طرفداری ايدی . حتی بو واديده مطلقيت فلسفه‌سنك موجدی صاييلير . بونقطهٔ نظردن افلاطونك مذهبنه (حقيقيه réalisme) ده‌نيلمشدركه معنای تاريخيسی كلمه‌نك بوكونكی صورت تلقيسنه اويماز وتماماً ضد برمضمون اخطار ايدر . زيرا افلاطون بر (حسن مطلق)، بر (عدالت مطلقه)، بر (انسانيت مطلقه) قبول ايدردی وماهيات معقوله‌دن عبارت اولان بوشيلری حقيقةً ومستقلاً موجود ظن ايدردی . اونك ايچون بواعتقاده (réalisme) ده‌نيلمشدی. (بوكلمه‌يه مراجعت اولونه) .

(éthique) Absolu — فيلسوف هربرت سپنسرك قوللانديغی بر تركيبدركه مشهور اولمشدر . بومتفكرك بوتعبيردن مرادی ، اك عمومی ونظری اولان (دستور اخلاقی) ايدی. زمان ومكانه، احوال وظروفه ، تربيه ودرجهٔ مدنيته، تشكيلات اجتماعيه ودها برچوق شروط خصوصيه‌يه كوره اعتقادات ومعاملات اخلاقيه‌ده اختلافات كورولويوركه طبيعی‌در . شوحاله نظراً بوخصوصيات ايله تعين وتجلی ايدن اخلاق انسانيه‌نك هيچ بری، عموم انسانيت ايچون (دستورالعمل) اوله‌ماز. زيرا اخلاق خصوصيه‌نك

جمله‌سی‌ده اضافی‌در وبعض اعراض واغراض ايله معلل‌در. بناءً عليه بوتون شو اخلاق مختلفه‌يی يكديكرينه قياساً مطالعه وتتبع ايتمك وجمله‌سنده مضمون ومكمون اولان حقيقت اساسيه‌يی كشف ايتمك صورتيله بر دستور **عمومی** بولمالی‌دركه ـ لاعلی‌التعيين ـ هرزمان وهر مكان ايچون ، هر ملت و هر فرد ايچون برمبدأ قويم وبردستورالعمل اوله‌بيلسين ! ايسته بودستوره واونك متضمن اولدوغی عقيدهٔ اساسيه‌يه سپنسر (absolute ethics اخلاق مطلقه) ديبور واونی (قسطاس خيروشر critérium du bien et du mal) اولمق اوزره تلقی ايليور . [اخلاقيون بو دستوره باقه‌رق اصلاح معنوياته چاليشه‌جقلری كبی واضع قانون دخی بودستورك مقتضاسی حكمندن قطعياً آيرلمامق اوزره حركت ايده‌جكدر؛ وايتمليدر!] ديبور؛ حاصلی، اكلاشيليوركه سپنسر، (général abstrait, idéal) بردستور حقنده مطلق تعبيرينی ـ فكرمجه يا كلش اوله‌رق ـ قوللانمشدر. علوم‌لسانده (زن مطلق)، (صفر مطلق) تعبيرلرنده‌كی (مطلق) كلمه‌لرينك معناسی ينه اضافيدر. سپنسر دخی او كلمه‌يی بويله قوللانمشدر. (اخلاق معاملات ناسدن طوغمش بر طاقم قواعد معاشرتدر) دين سپنسر، اخلاق مطلقه‌يی باشقه درلو اكلايه‌مازدی. بناءً عليه كلمه‌يی فلسفی دكل علمی معناسيله قوللانمشدر ديملی‌يز. اووقت يا كلش اولماز . بوفيلسوفه كوره (اخلاق مطلقه) دستورينی مكمل بر جماعت مخيله‌نك معاملاتنده كشف ايده‌بيليرز. بويله برجماعتك معيشت ومعاملات عموميه‌سنده ايكی كيفيت مهمه منظور اوله‌بيلير ؛ اولا : اويله بر جماعت كامله‌ده (خودكامانه égoïste) اغراض ايله (ديكركامانه altruiste) مقاصد آره‌سنده‌كی ضديت ونزاع تماماً برطرف اولمش بولونملی‌در . اويله تضاد بولونماملی‌در . ثانياً هردرلو حركت، المدن آزاده برذوق تأمين ايده‌بيلملی‌در . (انسانی ملك ، جهانی جنت) تصور ايتمدكجه بويله مسعود، عفيف وكامل برجماعت بولونه‌ميه‌جغنی سپنسر هركسدن ايی بيلير. (الحالةهذه اويله برجميت واردر ودنيانك فلان طرفنده‌در !) ديمك ايسته‌ميور . اخلاق مسئله‌لرنده خط حركتمزی توجيه ايده‌بيلمك ايچون بر (غايهٔ خياليه) بر (دستور مجرد) كوسترمك ايستيور وبوايكی شرطی ، اودستورك اركان اصليه‌سندن اولمق

اوزره عرض ایدییور. اخلاقیون، حقوقیون بوایکی شرطی نظر دقته آلوب هر زمان ایچون معیار اتخاذ ایتمیلدر . دییور .

Absolu (idéalisme) فیلسوف مشهور (بارقلی Berkeley) ك مذهب فلسفیسنه ویرلمش بر اسمدر . (تفصیلات ایچون idéalisme) سوزینه باقیکز.)

Abstraction تجرید **Abstrait** مجرد **Abstraire** تجرید ایتمك Abstratcion

Abstrakt, Abgezogen. المانجه‌سی
Abstract, انکلیزجه‌سی
Abstratto. ایتالیانجه‌سی

(Abstraction) لاتینجه (abs trahere) دن آلنمش بر کلمه‌در . معنای لغویسی (چکوب آلمق) (آییرمق) در. اصطلاح معناسنه کلنجه : برشیئك بعض اوصاف وکیفیاتی ذهناً آییروب مستقلاً ملاحظه ویا مطالعه ایتمك ، اوصاف وکیفیات مذکوره‌یی تجرید ایلمکدر . بوکلمه‌نك معناسی برقاچ درلو تعریف ایدلمش ایسه‌ده تعریفات ممکنه‌نك جمله‌سنده‌ده اساس عینی عملیهٔ ذهنیه‌در ؛ یعنی حقیقت حالده بر (کل مجموعی) تشکیل ایدن وبناءً علیه یکدیکرندن بالفعل انفکاکی ممکن اوله‌میان اوصاف وکیفیاتی ویاخود جواهر واعراضی بربرندن ذهناً آییروب ملاحظه ایتمکدر . اکلاشیلیورکه تجرید ، برشیئی، برحادثهٔ طبیعیه‌یی حقیقةً وبالفعل عناصر اصلیه‌سنه تقسیم ایتمك دکل، اوشی ویا او حادثه حقنده حاصل ایتمش بولوندوغمز (فکر معضل idée complexe) ی ذهناً ارکانه آییرمقدر . یعنی فعلاً اشیایی دکل ، ذهناً مفهومات (notions) ی تحلیل ایدوب ارکانندن یالکز برینی ویا برقسمنی نظر اعتباره آلمقدر .

کارکاه طبیعتده وقوعه کلن هر حادثه باشلی باشنه بر (کل مجموعی un tout compact) تشکیل ایدر بر (وقعهٔ مشخصه un fait concret) در. اوصاف وکیفیاتی مستقلاً مشاهده ایتمك ممکن دکلدر . حتی بعض کیفیات واردرکه اونلرك بر جوهر مادیدن مستقل اوله‌رق وجودی تصور بیله

اولونه‌ماز. نته‌کیم ماده‌نك بعض کیفیات اصلیه‌دن مستغنی اوله‌بیلمسی دخی تعقل ایدیله‌مز . مثلا عالم حقیقتده ماده‌نك مکاندن ، حرکتك کتله‌دن ، شکلك جوهردن، قوتك ماده‌دن انفکاکی کورولمش برشی اولمدیغی کبی تعقل اولونه‌بیلیر بر شی‌ده دکلدر . ماده‌یی دوشونورکن ابعادی دوشونمه‌مك اوله‌ماز . ابعادی‌ده مکانسز تعقل ایتمك قابل اوله‌ماز . ثقلت ومقاومت وحرکت بر ماده‌یه تعلق ایتمدکجه قابل تصور دکلدر. ـ حکمای اسلامك وعلی‌الخصوص منطقیونك تعبیرنجه ـ ماده‌نك تصور ماهیتنده بو عناصر فکریه‌نك جمله‌سی‌ده داخلدر ؛ واونلر یکدیکرندن غیر قابل انفکاکدر . (تداعی association یه باقیکز) مع‌مافیه حقیقت حالده غایت معضل، یعنی روابط وعلائقی اعتباریله غایت کرفت اولان حادثات طبیعیه‌یی تدقیق امرنده بر سهولت اولمق ایچون (شبکهٔ حادثات Plexus des phénomènes)ده عینی جنسدن اولان کیفیاتی ـ سائرلرندن قطع نظرله ـ تتبع ایتمك ممکندر واصولدندر .

(موضوعات علوم objets des sciences) ده اختصاص وتمایز وتدقیق حادثاتده (تقسیم اعمال division de travail) ، ذاتاً بویوزدن وقوعه کلمش وبوتجرید سایه‌سنده‌درکه معلومات بشر تنوع وترقی ایتمشدر. (تصنیف علومه باقیکز .)

سقوچیا فلاسفهٔ مشهوره‌سندن (دوغالدستیوارت Dugald stewart) تجریدی بونقطهٔ نظردن تلقی ایتمش وتعریفنده (تجرید، موضوع مطالعه‌مزی بسیطلشدیرمك ایچون یاپدیغمز برعملیهٔ ذهنیه‌درکه بزه معروض اولان مرکباتی تحلیلدن عبارت قالیر) دیمشدر. تجریدك اك بسیط وفقط اك‌کنیش معناسی صحیحاً بودر؛ وتدقیقات علمیه‌ده باشلی باشنه بر(اصول méthode) واسع تشکیل ایدر. مثلا هندسه ، کائنات مادیه‌ده یالکز (حیز étendue) کیفیتی ، (وخاصیات مکانیه propriétés spatiales) دن صاییلان اشکالی و اونلر آره‌سنده‌کی نسب مختلفه‌یی بالخاصه موضوع بحث ایدینمش و (جوهریت ومادیت substantialité, matérialité) مسئله‌لرندن صرف نظر ایلمشدر . کذلك (خاصیات تالیه propriétés secondaires) یی‌ده

قطعياً اهمال ايتمشدر . اوسبيله‌دركه مثلا بر مثلثك ويا بر كره‌نك تخته‌دن ويا دمیردن اولوب اولماسی مثلثيتنه ويا كرويتنه قطعياً تعلق ايدر بر مسئله اولمديغی كبی ، قيرمزی ويا بياض اولماسنك‌ده اوشكللرك ماهيتيله اصلا علاقه‌سی يوقدر. حتی بوسبوتون ماده‌دن مجرد بر جسم تعليمی اولمسی اشكال مذكوره‌نك نسب ذاتيه‌سنی ، قيمت ومساحه‌سنی تعيين ايچون مرجحدر . كذلك فن ماكنه، كتلهٔ ماديه‌يی بر نقطهٔ رياضيه‌يه منجر قيله‌رق يالكز حركتی هردرلو اشكال وتبدلاتيله تدقيق وتتبع ايتمكی موضوع بحث ايلمشدر. نته‌كيم حساب ، منحصراً كميات عدديه‌يی و آره‌لرنده‌كی نسب مختلفه‌يی تدقيق ايلر. حكمت ، حادثات طبيعيه‌ده يالكز (تجليات قوا manifestations de l'énergie) يی كيميا ، انحلالات و تركبات ماديه‌ده (نسبت عنصريه rapport des éléments) يی ومركباتك يالكز كيميا نقطهٔ نظرندن اوصاف مخصوصه‌سنی تحقيق ايلر. الی آخره !.. حالبوكه علومك بويله جنس جنس آيروب موضوع بحث ايتديكی حادثات ، عالم حقيقتده اويله آيری آيری وقوعه كلير ومستقلاً قائم اولور كيفياتدن دكلدر ؛ يكپاره‌در . بز اونلری آيری آيری تلقی ايديورز ديمكدر .

فی‌الحقيقه تجريد، ذهنمزك ، دها طوغروسی آلات ادراكمزك قابليات طبيعيه‌سندندر . بزم ايچون برنجی درجه‌ده (وسائط علم moyens de connaissance) دن معدود اولان (حواس les sens) حقنده فيلسوف (لاروميكيه‌ر Laromiguière) (تجريد ماكنه‌سی) تعبير تشبيهيسنی قوللانمشدر؛ بوبر تشبيه شاعرانه اولمقدن زياده بر حقيقت صريحه‌در . زيرا حواسمزدن هر بری كائنات خارجيه‌ده انجق بر جنسدن اولان (سلسلهٔ حادثات chaîne de phénomiènes) ی ادراك ايده‌بيليور . ذاتاً اوصورتله تكون وتعضوايتمش، اوقابليتله وجود بولمشدر. (حاسهٔ لامسه le tact) انجق (كيفيات ملموسه propriétés tactiles) و (حروريه calorifiques) يی احساس ايدييور . (باصره la vue) انجق (مبصرات sensations visuelles) ی ادراك ايدييور . (شامه sens olfactif) قوقولردن نفسمزی خبردار ايليور. الی آخره !.. حالبوكه بو (مدركات perceptions)ی يكديكرينه

ارجاع ايتمك احتمالی يوقدر. انسان، كوزيله ايشيده‌مز؛ قولاغی واسطه‌سيله‌ده قوقوطويه‌مز، لذت آله‌ماز. قوقو دخی رنكه، رنكده صدايه هيچ بر وجهله بكزه‌مز . اكثريا تداعی سببيله بری ديكرينی اخطار ايدرسه‌ده، طبيعةً ينه آيری آيری كيفيتلردر. فقط بويله آيری آيری شيلر اولمالری (حد ذاتنده en soi) موجودات مستقله‌دن اولدقلری ايچون دكلدر؛ حواسمزك اوحادثاتی آيری آيری يعنی تجريداً تلقی ايتمش اولمالرندندر. يوقسه بز (خاصيات جنسيه propriétés génériques)يی عالم خارجی‌ده مستقلاً كوروب تحقيق ايده‌مه‌يز. ديمك اولويوركه نفس‌الامرده بر كل مجموعی تشكيل ايدن (عالم حقيقی le monde réel)ده حواسمز صحيحاً (خاصيات محسوسه propriétés sensibles)يی جنسلرينه كوره تجريداً ادراك وتلقی ايدييور. صوكره (مدركه entendement) و (عاقله raison)مز ، اوكيفياتی ذهنمزده (تركيب synthétiser) ايدرك ـ خارجده (مشخص concret) بر شيئك وجودينه ايناتمق ايچون وجدانمزه بر (اطمئنان conviction) الهام ايدييور .

بويله اولونجه تجريد، اك طبيعی واك اساسی قابلياتمزدندر.

(نظريهٔ علم théorie de la connaissance) بحثنده برنجی درجه‌ده اهميتی حائز اولان بومسئله‌يی، آلمان فلاسفهٔ معاصرينندن مشهور (آدولف لانكه A.Lange)(تاريخ فلسفهٔ ماديه) نام كتابنك ايكنجی جلدنده كمال دقت وجديت ايله مطالعه ايتمش وحواسمزك حادثات طبيعيه‌يی تجريداً تلقی وادراك ايتمه‌سی كيفيتنه اسناد محاكمه ايدرك ، كائنات حقنده‌كی معلوماتمزك صرف نظری و تصوری اولمسی لازمكله‌جكنی شدتله ادعا ايلمشدر . (استحضاريه représentationisme ه باقيكز.)

بو نقطهٔ نظردن باقيلديغی تقديرده، يعنی بوتون مدركات حسيه‌مزك وبناءً عليه معلوماتمزك بالطبع (انفسی subjectif) اولدوغنی قبوله مجبوريت الويرديكی تقديرده اشيانی آيری وكيفياتی آيری شيلرمش كبی دوشونمك البته طوغرو اوله‌ماز . چونكه (اشيا) ديديكمز (موجودات متشخصه êtres concrets) دخی بو (سياق نظر manière de voir)ه كوره

ماهیّات معقوله‌دن عبارت قالیر. ایشته بویله طوغرو دوشونن (فلسفهٔ انفسیه phil. subjective) طرفدارلری (تجرید) تعبیرینك اسکی تعریفنی بر از تعدیله مجبور اولمشلر ؛ و : (مضمحل اولمادقجه عناصرینه تفریقی ممکن اوله‌مایان بر ماهیتی ذهناً پارچه‌لایوب عناصرینه آییرمق ، تجرید ایتمکدر) دیمشلر . بر مثال عادی ایله بو معنایی تصریح ایده‌لم که حقیله اکلاشیلمادق بر نقطه‌سی قالماسین چونکه پك مهمدر. بز، ادراك ایده‌بیلدیکمز هر شیئی حواسمزك بزه عرض ایتدیکی صورت اوزره بیله‌بیلیورز . حد ذاتنده ، نفس الامرده او شیئك نصل اولدوغنی قطعیاً بیله‌مدیکمز کبی ، باشقه قابلیات ایله متمایز مخلوقات نظرنده عینی شیئك نصل اولمسی ، نصل کورونمه‌سی لازمکله‌جکنه دائرده اصلا معلوماتمز اولمق ممکن دکلدر. علممز اضافیدر. (اضافیت علم relativité de la connaissance ه باقیکز) بناءً علیه (حقیقت اشیا la réalité des choses) یه‌دکل، انجق کیفیات اشیایه مطلع اوله‌بیلیورز دیمکدر. او حالده بزم نظرمزده هر وجود مشخص، معقول بر ماهیتدن عبارت قالیر . مثلا (ماده matière) وفرضا کتاب دیدیکمز زمان ، کتله ایله مکان، ثقلت، ابعاد ثلثه، شکل، رنك ودها بوکبی خاصیات محسوسه‌نك هیئت مجموعه‌سنی ، هپ بردن مراد ایتمش اولورز که بو علممز او ماده ، او کتاب حقنده حاصل ایتمش اولدوغمز بر فکر معضلدر . ایشته بوکا اصطلاحده (مفهوم notion) (بو کلمه‌یه باقیکز!) دیرلر. بو فکری مضمحل ایتمدکجه او ماده‌نك خاصیات اصلیه‌سنی یکدیکرندن آییره‌مایز. فی الحقیقه دمین سویله‌نلدیکی کبی مکاندن منزه ، ابعاد ثلثه‌دن مستغنی، شکل ورنکدن معرا بر کتاب تصور اولونه‌ماز. اویله بر ماده دوشونوله‌مز. ایشته بو مفهوم مرکبك یالکز بر عنصرینی، مثلا یالکز شکلنی، یاخود ثقلتنی، یاخود کتله‌سنی ویا رنکنی آیریجه مطالعه ویا ملاحظه ایدرسه‌ك او عنصری ماهیت کلیه‌سندن تجرید ایتمش اولورز . (حادثات مشخصه phénomènes concrets) ی بویله عناصرینه آییره‌رق انجق بر جنسدن اولان کیفیاتی موضوع بحث ایدن علومه - بو سببله - (علوم مجرده sciences abstraites) ده‌نیلمشدر. مثلا (ریاضیات les mathéma- tiques) بو قبیلدندر . کورولیورکه (تجرید) ، اساساً (تحلیل) دن باشقه

بر شی دکلدر . اوندن طولایی اولسه کرکدر که علوم مجرده‌نك (اصول méthode) ی اساساً (تحلیلی analytique) در . بر چوق فیلسوفلر وعلی الخصوص (هربرت سپنسر) بو ادعاده‌در . علوم مجرده‌ده (ترکیب synthèse) اصولی‌ده قوللانیلیر ایسه‌ده اساس دکلدر؛ سپنسرك ادعاسنجه انجق (vérification) ایچون ، اصول ترکیبیه‌یه مراجعت اولونور. مع مافیه ریاضیات عالیه‌ده ترکیب واردر . (méthode سوزینه باقیکز.)

بعض متفکرلر (تجرید) ایله (حل وتفریق dissociation) آره‌سنده بر فرق مهم کورویورلرکه شایان قیددر. (بر کل مجموعی) اوله‌رق موجودیتی ادراك اولونان بر شیئك مثلا بر میوه‌نك کندینه مخصوص شکلی ، رنکی ، رایحه‌سی ، طعمی واردر. بو اوصافك هیئت مجموعه‌سی او میوه‌نك مفهومنی تشکیل ایدر ؛ وبو مفهوم ذهنده استحضار اولونجه او میوه خاطره کلیر . شمدی بز بو اوصافی آیری آیری دوشونه‌بیلیرز. بوکا بعض متفکرلر تجرید دیمیورلر . حل وتفریق دیبورلر . فقط مختلف رنکلرك خصوصیتندن قطع نظر ، یالکز علی العموم (رنك) کیفیتنی ، یاخود علی العموم شکل ویا رایحه کیفیاتنی تصور ایدرسه‌ك ، بو تصورمز، بوسبوتون مبهم ونامعین بر (فکرت مجرده idée abstraite) اولور . ایشته اصل تجرید بو ایکنجی عملیهٔ ذهنیه‌درکه ایکنجی درجه‌ده بر تجرید دیمکدر وبونك محصولی انجق (جنسی générique) بر فکر عمومی ویریر. چونکه شو مثالمزده لاعلی التعیین (رنك)، نه قیرمزی، نه صاری، نه ماوی، نه‌ده سیاه‌در. علی العموم (لون) دیمکدر . بو تقسیمه طرفدار اولانلر برنجی عملیهٔ ذهنیه ایله ایکنجیسی آره‌سنده اهمیتلی بر فرق کوستریبورلر ، ودیبورلرکه [برنجی سنده ، بر مفهومی عناصرینه تفریق ایتمش اولویورز ونتیجه‌ده اوصاف اشیایی آیری آیری دوشونمش اولویورز . فقط اوصاف مذکوره‌یی بالتجربه تحقیق ایتمك هنوز ممکندر . قیرمزی ، صاری ، ماوی رنکلری بالتجربه تحقیق ایدر کورورز ویکدیکرندن تفریق ایلیه‌بیلیرز. کذلك مثلثی، مربعی، دائره‌یی‌ده کوره‌بیلیرز ، چیزه‌بیلیرز وبر برندن تفریق ایده‌بیلیرز. بونلر هپ قابل ادراك وتعقلدر . لکن ایکنجی عملیهٔ ذهنیه ، اوصاف مذکوره‌نك خصوصیتنی‌ده

مضمحل ایدییور. ونتیجه‌ده غایت مبهم برفکر ویرییورکه نه‌بالتجربه تحقق ایده‌بیلیر ، نه‌ده بر خیال ایله ذهنده صورت بوله‌بیلیر ؛ مثلا : علی‌الاطلاق (رنك)، (شکل)، (قوقو) کبی. زیرا اوصاف خصوصیه ایله معین اولمادقجه نه‌بررنك ، نه‌برشکل ، نه‌ده بر رایحه حس ویا تصور اولونه‌بیلیر .

ایشته اصل تجرید، بوکبی افکار مجرده‌یه پیوسته اولان عملیهٔ ذهنیه‌در. دییورلر . بو فرق مهم (عمومی général) ایله (مجرد) تعبیرلرینك معنالرنجه تشوشی موجب اولمش وهرمجرد اولان فکر، برفکر عمومی‌میدر دکلیدر ؟ سوألی غایت جدی مباحثاته میدان آچمشدر . (عمومی général ه باق) (تصنیف علوم classification des sciences) بحثنده فیلسوفلرك تألیف فکر ونظر ایده‌مه‌ملرینه باشلیجه برسبب‌ده تجریدك بوایکنجی معناسیله تلقی ایدلمه‌سی اولمشدر. (تصنیف علومه باق .)

انسانلرده بر قابلیت طبیعیه اولان تجرید ، حسدن صوکره باشلار وبناءً علیه ادرا کدن‌صوکره کلیر. اولا برشیلر حس‌ایتملی‌که اونلرك صوکره بعضیسنی ، بعضیسندن آییرمق ممکن اولسون . (تعمیم généralisation) و (استدلال raisonnement) تجریددن صوکره باشلار . عملیهٔ تجریدده حافظه‌نك‌ده بویوك بر رولی اولدوغی محققدر. لسانك تجرید امرنده زیاده‌سیله دخلی اولدوغنی ادعا ایدنلر بوسبوتون حقسز دکلدرلر . فقط اك طوغروسی بو خصوصده‌کی خدمت مهمه‌سنه حصر نظر ایتمکدر. تجرید خصوصنده دکل، مجردات فکریه‌یی کمال صراحتله ضبط وقید وتعیین وتفریق خصوصنده لسانك پك بویوك ومستثنا برخدمتی محققدر. لسانده فی‌الحقیقه پك چوق کلمات مجرده واردر و بونلرك عددی مدنیت فکریه نسبتنده آرتار. تجریدده ومجرداتده مراتب ودرجات واردر. برفکردیکرندن آز چوق مجرد اوله‌بیلیر.

مجردات فکریه‌یه ، حقیقتده وجود ویرمك ، پك بویوك بر خطادر. تاریخ فلسفه همان بوجنسدن اولان خطیئاتك فهرست عمومیسیدر دینیلسه مبالغه اولماز . بونك اك مهم مثالی افلاطونك ، (ماهیاتی) موجودات مستقله‌دن و (اعیان ثابته) دن عد ایتمه‌سی ؛ قرون وسطی فلسفه‌سنك

قابلیات ذهنیه‌یی، (ملکات facultés) نامیله تشخیص ایدرك مستقلاً موجود وارلقلر کبی تلقی ایلمه‌سی ؛ اسکی حکمای اطبانك اخلاط وکیفیات اربعه‌یه وجود ویروب صوغوغی ، صیجاغی، رطوبت ویبوستی باشلی باشنه مستقل برموجود خارجی ظن ایتمه‌سی کبی مشهور وتاریخی یاکلشقلردر. بوخطادن دقتله توقی ایدلملیدر.

لسانده (اسم مجرد Nom abstrait) تعبیری واردر؛ انسانه نسبتله انسانیت کبی. قیرمزی‌یه نسبتله قیرمزیلق، سرت برشیئه نسبتله سرتلك کبی که برطاقم کیفیاته آیریجه شخصیت ویرمك دیمکدر. حسابده (اعداد مجرده)، موضوعی تعیین اولونمامش بولونان عددلره دیرلر. یدی ، طوقوز کبی. یدی غروش، طوقوز کشی دینیلیرسه (غیر مجرد) اولور .

In abstracto بالتجرید، تجریداً مجرداً In abstracto

(اوروپا لسانلرنده هپ بو لاتینجه شکلی معتبردر.)

بوتعبیر (in re) یعنی حقیقتده و (in concreto یعنی مشخص اوله‌رق) تعبیرلرینه مقابل قوللانیلیر. بزده حکمای اسلام (نفس‌الامرده) ترکیبنی همان دائما (in re) لفظنه معادل اوله‌رق قوللانه‌گلمشلردر . (باسره) تعبیری‌ده چوق کچر وبر شیئی هیئت مجموعه‌سیله وبالجمله روابط وعلاقه‌سیله نظر اعتباره آلمق معناسنه کلیرکه بوده تماماً (in concreto) معادلی‌در . (in abstracto تجریداً) برمحاکمه یوروتمك، ـ اصطلاح فلسفه‌ده، ـ بعض مبادیٔ مفروضه ویا مسلمه‌دن بر طاقم نتیجه‌لر استخراج ایتمك و نتایج مذکوره‌نك نفس الامرده تحقق ایدوب ایده‌میه‌جکنه تقید ایله‌مه‌مکدر . حتی اونتایج منطقاً صحیح وسالم اولسه‌بیله کائناتده تحقق ایتمیه بیلیر. چونکه محاکمهٔ مجرده‌ده ذهن، برچوق جزئیات اموردن صرف‌نظر ایتمش اوله‌جغی ایچون حسابه آلنمیان او جزئیات ، قیاسدن استخراج ایدیلن نتیجه‌نك تحققنه حائل ومانع اوله‌بیله‌جك عوارض مخصوصه‌یی تشکیل ایدر . البته طبیعتده وقوعه‌کلن حادثات، جزئیاتی‌اعتباریله تجربه‌مزك احاطه ایده‌میه‌جکی درجه‌ده نامعدود ونامحصور ومحاکمه‌مزك تقدیر ایلیه‌میه‌جکی قدرده غامض و معضل‌در .

بودرلو محاکمه‌لرك اك بارز خطالرینی مثال اوله‌رق سقولاستیق فلسفه‌سنك تعلیماتنده کوره‌بیلیرز . فقط لاعلی التعیین بر نمونه عرض ایده‌یم :

[اکمل اشکال ، شکل دائره‌ویدر ؛ حرکت دائره‌ویه دخی حرکاتك اك مکمل صورتی‌در ؛ اجرام سماویه اجسام مکمله‌در . بناءً علیه بونلرك حرکاتی‌ده دائره‌وی اولمق لازمکلیر .]

ایشـده تاریخ علمده پك مشهور اولان بوقیـاس یاکلش بر محاکمهٔ مجرده‌نك ایی بر نمونه‌سیدر . بورادە اولا مقدمات مسلّم دکلدر . چونکه اشکالك اك مکملی دائره اولدوغنه دائر بردلیل قطعی یوقدر . کذلك اجرام سماویه‌نك، منحصراً سماوی اولملرندن ناشی، مکملیتنی ادعا ایتمك بر (دعوای مجرد) در . بومقدماتدن چیقاریلان نتیجه ایسه عالم حقیقی‌ده قطعیاً تحقق ایده‌مه‌مش وبالعکس هیـچ برمحرکك تام بر دائره اولدوغی کوروله‌مه‌مشدر. اکلاشـیلیورکه اجرامك تعیین محرکنده برنجی درجه‌ده تأثیر اجرا ایدن جاذبه قانونلری قطعیاً نظر اعتباره آلنمیه‌رق دهـا طوغروسی بیلنمیه‌رك محاکمه یوروتولمش یعنی اوکبی عوامل مهمه کلیاً اهمال ویا تجرید ایدلمشدر . بومقدمات، حقیقته مقرون اولمادیغی ایچون چیقاریلان نتیجه دخی وقوع حاله موافق دوشمه‌مشدر .

لسـان عادیده قوللانیلان (ادعای مجرد) تعبیری (In abstracto) دیدیکمز طرز محـاکمه‌یه توافق ایدر ؛ چونکه نفس الامرده تحقق ایدوب ایده‌میه‌جکی نظر اعتباره آلنمیه‌رق یوروتولمش عندی بر دعوا دیمك اولور.

مع مافیه بوطرزده اجرا اولونان محاکماتك مطلقا یاکلش اولماسی لازمکله‌جکنه حکم ایدلمه‌ملی‌در . ریاضیاتده وحکمت طبیعیه‌ده بوتون قانونلر بویله تجریدی بر محاکمه‌نك نتیجه‌سی‌در . ذاتاً قانون [ایکی حادثه آره‌سنده واقع برنسبت ثابته] دیمك اولدوغنه نظراً انجق مجرد برحقیقت نسبیه‌نك دستور افاده‌سی اوله‌بیلیر. بناءً علیه جزئیات اموردن صرف نظر ایدر وعوارض مختلفه وممکنه‌یی حسابه آلماز. مثلا معروف اولان قانون مخصوصی موجبنجه، ضیاء قطعاً خط مستقیم اوزره هرطرفه انتشار ایدر. فقط حقیقت حالده، ضیانك کامل برخط مستقیم اوزره انتشاری تحقق اولونه‌بیلمش برکیفیت دکلدر. بوکاده سبب

اوقانونك نظری ومجرد اولماسیدر : منبع ضیا اوله‌رق برنقطهٔ غیرمادیه قبول ایتمه‌سی وهیـچ بر درلو (اعوجاجاته perturbations) سببیت ویرمیه‌جك قدر (متجانس homogène) بر (محیط milieu) تصور ایلمه‌سی، الحاصل عوارض ممکنه‌نك کافه‌سنی حسـابدن خارج طوته‌رق بعض مقدمات بسیطه ومفروضه اوزرینه محاکمه یوروتمه‌سیدر . بناءً علیه بوطرز محاکمه دخی مقدمات مفروضـه ومجرده اوزرینه مستنددر ؛ قانون نامنه عمومی وثابت برنسبت تعیینی مطلوب اولدوغی ایچون، اونی عوارض ممکنه‌دن بالکلیه تجرید ایتمك شرط اعظم‌در. فقط بوقانون بهمه‌حال بر محاکمهٔ تجریدیه محصولی اولمقله برابر اوته‌کی یاکلش دکلدر . (قانون lois ه باقیکز.) ١

عباره آره‌سنده (abstraction faite de) جمله‌سنه تصادف ایدلدیکی تقدیرده (دن قطع نظر)دیه ترجمه اولونملی‌در.

Abstraites - concrètes *(sciences)*

علوم مجردهٔ مشخصه

تصنیف علوم بحثنه مراجعت ایدیکز .

Absurde

Absurde ممتنع

لاتینجه (ab surdum)دن کلمشدر. عقلك صاغیر طاوراندیغی یعنی تعقل ایده‌مدیکی شی دیمکدر. یونانی‌جه اصلی (ἄλογον غیرقابل تعقل) در. ἄτοπον) دخی ده‌نیر ایدی‌که (نابمحل) ، یعنی (عقلده یری یوق) دیمکدر. بزده بوکا (مستحیل) و (ممتنع) دیمشلردر وایکنجی تعبیر دها مشهوردر. فلاسفهٔ اسـلام امتناع کیفیتنی ایکی صورت اوزره تلقی ایتمش ، وبرینه (امتناع عادی) دیکرینه (امتناع عقلی) دیمشدر. ایشته (absurde) اصل عقلاً ممتنع اولان شیدر . عادتاً ممتنع اولان شیـلره فره‌نکجه‌ده (impossible غیر ممکن) تعبیری ترجیـح اولونه کلمشـدر که بز اصـل مستحیل دیرز. بوفرقك بویوك اهمیتی واردر. زیرا بوکون بالفعل وبالتجربه ممکن اوله‌میان برشی ، مطلقا عقلاً ده ممتنع اولمق لازمکلمز . انجق شـو کوردوکمز و تحقیق ایتـدیکمز شرائط طبیعیه دائره‌سـنده وقوعه کله‌میور

ديمكدر؛ يعنى اوشيئك وقوعى احتمالى ، او شرطلرك وجودى ايله غير قابل توفيق بر كيفيت تشكيل ايدييور ديمكدر. يوقسه حدذاتنده ناقابل تعقل اولميه‌بيلير. شو تقديره كوره بوسبوتون باشقه شرطلر تحتنده ، اوكيفيتك احتمال وقوعنى عقل تصور ايده‌مز ديمك چيقماز . مثلا جيوه ديديكمز ماده‌نك بالجمله مركباتى انسجهٔ عضويه‌يى تخريب ايدر. بناءً عليه بالفعل احتمالى يوقدركه بر انسان وياخود هرهانكى بروجود عضوى بودرلو مركبات ايله تغذى ايده‌بيلسين ؛ حتى جزئى بر مقدارينى تناول ايتسين‌ده بهمه‌حال تلف اولماسين !.. كيفيت تجربةً ثابتدر وبرتك استثناسى كورلمه‌مشدر بناءً عليه حيات عضويه‌يى بوماده‌لرله توفيق وادامه ايتمك ممكن دكلدر؛ ديمكده حقمز واردر. فقط بوكيفيت حد ذاتنده ممتنعاتدن‌ده دكلدر. چونكه بنيهٔ عضويت باشقه درلو ترتب ايتمش بولونسه‌يدى و فرضا جيوه ديديكمز ماده ، كلس وپوتاس كبى انسجهٔ عضويه‌نك عناصر لازمه‌سندن اولسه‌يدى ، او وقت، جيوه مركباتى ، عضويتى تخريب وحياتى افنا ايتمدكدن ماعدا، ادامهٔ حيات ايچون لازم بر غذا اولوردى . كذلك ، كونش اطرافنده شرقدن غربه حركت ايدن كرهٔ ارضك ، عكسنه حركت ايده‌بيلمه‌سى ممكن دكلدر ، مع‌مافيه عقل بويله بر حركتى تصور ايده بيلمكدن عاجز اولماديغى ايچون ، بوكا (ممتنع) ده‌يه‌مه‌يز. حد ذاتنده تعقل اولونه‌ماز برحركت دكلدر. فقط (درت ضلعلى مثلث) ، ممتنع‌در ؛ زيرا مثلث انجق اوچ ضلعلى بر شكل هندسيدن عبارت اوله‌بيله‌جكى ايچون ، درت ضلعلى اوله‌بيلمه‌سى شكلك ماهيت ذاتيه‌سيله متناقض و بناءً عليه ممتنع التعقل‌در . ذهن بويله برشيئى قطعاً ادراك ايده‌مز. نته‌كيم ابعاد ثلثه‌دن محروم بر مكان ، حيزدن مستغنى برماده، مكاندن مستغنى برحركت دخى قابل تصور وتعقل اوله‌مادیغى ايچون ممتنعاتدندر . بر شيئك عينى زمانده هم وار همده يوق اوله‌بيلمه‌سى‌ده بو قبيلدن‌در.

شو مثاللر ايله تعريفات واقعه‌دن اكلاشيليوركه (ممتنع) ، حد ذاتنده غير قابل تعقل اولان بر شيدر ؛ اونك ماهيتنى تشكيل ايدن اركان وعناصر فكريه يكديكرينى پك صريح و واضح برصورتده نقض وافنا ايدرده اونك

ايچون ذهن اويله برشى دوشونه‌مز. كورولويوركه بوتناقض ذاتى‌نك صريح اولماسى‌ده شرطدر . چونكه پك چوق فكرلر واردركه حدذاتنده ممتنع اولدقلرى حالده اركان اصليه‌لرى اره‌سنده‌كى تناقض اساسى صريح ودفعةً مشهود اوله‌ماديغى ايچون اونلرك ممتنع اولديغى درحال اكلاماق قولاى دكلدر. بلكه بوامتناع ذاتى، محاكمات منطقيه ايله استدلال واثباته محتاجدر. برشى ، ممتنع وصفنه شايان اوله‌بيلمك ايچون ، تصور ماهيتنه مانع اولان تناقض ذاتى يكدن ذهنه چارپماليدر؛ يعنى (بديهى évident) اولملى‌در.

اصطلاحده (Réduction à l'absurde) وياخود (Démonstration par l'absurde) تعبيرلرى مشهوردر ؛ وبر طرز احتجاجك اسميدركه بردعوا حقنده طوغرودن طوغرويه اقامهٔ برهان ايديله‌جكنه ، اودعوانك نقيضنى اله آلوب امتناعنى اثبات ايتمك و بناءً عليه بالواسطه دعوانك صحتنى تحكيم ايلمك يولى‌در . اونك ايچون احتجاجك بودرلوسنه منطقيون اسلام (اثبات بالنقيض) ديمشلردر. فى‌الحقيقه نقيض قضيه‌نك ممتنع اولديغنى اثبات ايتمك ، دعوايى ــ انجق بالواسطه ــ اثبات ايله‌مكدر . بو قاعده‌يى الك اول هندسه دعوالرينه تطبيق ايدن، مشهور (اقليدس) اولمشدر. حتى (كتاب اقليدس) ك (آلتنجى قضيه) سى بو طرز احتجاجك الك ايى نمونه‌سى اولمق اوزره مشهوردر . آيريجه شايان دقتدركه ، متعارفه قبيلندن اولان قضايانك براهين منطقيه ايله طوغرودن طوغرويه اثباتى قابل اولماديغى ايچون ، (اثبات بالنقيض) طرزيله احتجاج اصولى ضرورى كورولمشدر ده‌نيله‌بيلير. (démonstration) ه باقيكز.

Académie

آقادەميا Académie

المانجه	Akademie
انكليزجه	Academy
ايتاليانجه	Accademia

(آقادەمى) يونان قديمده (آتنه athènes) ده بر (gymnase يعنى ادمان يرى) ايدى. اوراده آتنه‌كنجلرى (رياضات بدنيه gymnastique)

اجرا ایدرلردی . بوباغچه، مشهور قهرمانلردن (آقادهموس Academus Ακαδέμος) نامنه اضافتله ، اویله تسمیه اولونمشدی . بالآخره فیلسوف شهیر (افلاطون Platon)، شاکردلرینی دائما اومحلده طوپلایه‌رق درس ویرمکی عادت ایدینمش اولدیغی ایچون، اوراسی عادتا بر(مدرسه) اولمشدی. دها صوکره‌لری افلاطونك تأسیس ایتدیکی مسلك فلسفی‌یه بواسم علم اولدی وپیرولرینه دخی (آقادهمی‌سیه‌ن académiciens) ده‌نیلدی . آرتق تعبیر مذکور بوحیثیت معنا ایله تاریخ فلسفه‌یه کچوب اصطلاحات مشهوره‌صیره‌سنه کیردی. شمدی علی‌الاطلاق (آقادهمی) دینلدیکی زمان، پارسده‌کی(انجمن دانش) خاطره کلیر ؛ فقط تاریخ فلسفه‌ده ، افلاطوندن (آنتیوکوس Antiochus(d'Ascalon))ه قدر امتداد ایتمك اوزره ـ درت عصره شامل ـ بردور فلسفی آکلاشیلیر . مع‌مافیه بودور فلسفی ، عینی اعتقاداتك تحکمی، عینی مسلکك بلا فاصله دوامی دیمك دکلدر . کرك اهمیتی ، کرك احکام واصول متمایزه‌سی اعتباریله یکدیکرندن آز چوق فرقلی بر طاقم مسالك فلسفیه ، آقادهمی تعبیریله علاقه‌داردر . اکلاشیلیورکه بوتعبیر ، تدریسات وتعلیمات واقعه‌نك ماهیت فلسفیه‌سنه رعایتله دکل، برموقعك اسمنه نسبتله وضع اولونمشدر . صوکره ـ افلاطونك مذهبنه وتعلیماتنه موافق اولسون اولماسین ـ اواستاده ادعای منسوبیت ایدن فرق متفکرینه ، علی‌العموم ، (آقادهمی‌سیه‌ن) دیمك عادت اولمشدر . بناءً علیه بوتعبیرك حیثیت معناسی صرف اعتباریدر. ترقیات فکریه تاریخنده انجق بردور مخصوصه اشارت ایدر.

بعض مورخین فلسفه، اوچ آقادهمی قبول ایدییورلر ؛ یعنی آقادهمی تعبیرینك احاطه ایتدیکی اودرت عصرلق دور فلسفی‌یی ـ بربرندن ممتاز ـ اوچ مدرسه‌یه تقسیم ایدییورلر. برنجیسی افلاطونك آقادهمی‌سی؛ ایکنجیسی (آرکه‌سیلاس Arcésilas (de Pritane))ك‌كی؛ اوچنجیسی‌ده (قارنه‌آد Carnéade (de Cyrène))و(قلیتوماق Clitomaque (de Carthage)) ایله شهرت بولان مدرسه‌در . برقسم منقدلر دخی (قارنه‌آد) دن صوکره کلن (فیلون Philon de Larysse) و (قارمید Charmide)ك تعلیماتنده احکام واصول اعتباریله برصفت متمایزه کوردکلرندن، بودوری، بردردنجی

آقادهمی عدایتمك ایستیورلر. نته‌کیم دیکر برقسم مورخین دخی(آنتیوکوس)ك تدریساتی ایله بربشنجی آقادهمی‌یه وجود ویرییورلر .

هرحالده افلاطون واونك مذهبنه منسوبیت اعتباریله بوتعبیرك حیثیتنی تعیین ایتمك لازمکلیرسه انجق (برنجی دور) ، آقادهمی عنوانته استحقاق قازانه‌بیلیر. بودور افلاطون ایله‌باشلار، واواستادك تعلیماتندن قطعیاً آیرلمیان (قسه‌نوقرات Xénocrate (de Chalcédoine)) و (سپوسیپ Speusippe كه‌آتنه‌لیدر وافلاطونك یکنی‌در!)ایله دوام ایدر. بوحقیقی وصادق فلاطونیلردن صوکره کلنلر، حقیقتده افلاطونك وارث غیرمشروعی ایدیلر . زیرا : (عقل بشرك، حقایق اشیایه کسب اطلاع ایدوب ایده‌میه‌جکی) نه‌دائر تحدث ایتمش اولان او مهم دعواده (یعنی شك ویقین le doute et la certitude مسئله‌سنده !) افلاطونك اعتقادی و تعلیماتی هردرلو شبهه‌دن بری قاله‌جق درجه‌ده صریحدر. استاد، (یقینیون dogmatiques) دن ایدی: [حقایق اشیایه مطلع اولمق، انسان ایچون ممکندر ؛ فلسفه‌نك غایه‌سی وفیلسوفك وظیفه‌سی انجق بودر.] ده‌ینلردن ایدی. [prototype, entité, idée, platonisme, dogmatisme سوزلرینه باقیکز !]

حالبوکه برنجی آقادهمی‌دن صوکره کلنلر (احتمالیه probabilisme) مذهبنی ترویج ایدرك افلاطونك تعلیماتنه رعایتسزلك کوستردیلر ؛ صوکره اونی بوسبوتون ابطال ایلدیلر . خلاصه افلاطون واونك تعلیماتنه حرفیاً اتباع ایدن برنجی آقادهمی منسوبینی بر (حقیقت ذاتیه)یه اینانیر ، واوکا کسب اطلاع ایده‌بیلمك امکاننه‌ده اینانیردی . حالبوکه ایکنجی آقادهمی باشلار باشلاماز، اوحقیقت شبهه‌یه دوشورولدی : [حقیقت یوقدر . وار اولدوغی فرض اولونسه بیله اوکا مطلع اوله‌بیلمك ، بز، انسانلر ایچون ممکن دکلدر . بناءً علیه بزم ایچون هیچ برحقیقت یوقدر . اولسه اولسه هرشی (مشابه حقیقت) در . بربریله ضد نقیض اولان شیلر بیله عینی درجه‌ده حقیقته بکزر. اویله‌اولونجه هرشی، انجق (احتمالی probable) در.] ادعاسی ایکنجی آقادهمی‌دن اعتباراً اك مهم دستور حکمت اولمشدی .

شاعر مشهور (عبدالحق حامد) بكك شو مصراعلری ایكنجی آقاده‌می اربابنك، یعنی (احتمالیه) مذهبنك دعواسنه تماماً توافق ایدر :

سیان كبی، بیلمه‌مكله بیلمك ؛
قارداشلردن زیاده بكزر ،
یكدیكرینه یالانله كرچك [*]

تاریخ فلسفه‌ده مضبوط ومعلومدركه ، مشهور (سقراط Socrate) ایله (سوفسطائیه les sophistes) آره‌سنده تحدث ایدن (شك ویقین دعواسی)، (مبحث علم épistémologie) ساحه‌سنده سوركلی مناقشاتی موجب اولمشدی. زمانمزه قدر انتقال ایدوب ده حالا قطعی بر نتیجه‌یه پیوسته اوله‌مایان بو معارضات فكریه، دها اووقتلر (فلسفی فرقه‌لر) ك وضعیتنی لایقیله تعیین ایتمشدی. ایكنجی آقاده‌می دورنده (یقینیون مدعاسی la thèse dogmatiste) نی كودنلر (رواقیون les stoïciens) [بو تعبیره باقیكز !] دیه مشهور اولان فرقه اربابی ایدی . معلوم اولدوغی اوزره بونلر ، رواقیه مذهبنك واضعی (زینون Zenon) ك پیرولری ایدیلر. بونلر مقابله‌سنده ـ بالطبع ـ (حسبانیون les sceptiques) دخی وار ایدی كه اصل (ارباب شك) بونلردر. واقع اولان مناقشات شدیده ومدیده سایه‌سنده ـ آره‌ده مختلفٌ فیه اولان ـ مسئله‌نك موضوعی بر تعبیر وجیز ایله ضبط ایدلمش اولدی ، واوشكلده بزلره قدر انتقال ایتدی :

بو حادثات عالمنه هر ایكی فرقهٔ حكما دخی (فانتاسیا Φαντασία) دیمكده اتفاق اوزره بولونیوردی. بو لفظك معناسی (كورونوش) یعنی (phénomènes) دیمكدركه (ظواهر مشهوده) مقامنده قوللانلمشدر. شیمدی، بو(فانتاسیا، بو كورونوش، بو حادثات) عالمنك حقیقتنه عقل بشر ـ هر نه وجهله اولورسه اولسون ـ مطلع اوله‌بیلیرمی؟.. اوله‌مازمی؟.. ایشته دعوانك اساسی وطرفین آره‌سنده جریان ایدن مناقشات فلسفیه‌نك دستوراستادی، بو سؤالك متضمن اولدوغی مسئله ایدی. اوزمانلر، (رواقیه stoïciens) حكماسی (بو حقیقته

[*] بو مصراعلر، (مقبر) نامنده‌كی اثرنده مندرجدر.

مطلع اوله‌بیلیرز !) دیه ادعا ایدییورلردی ؛ و (fantaisie cataleptique Φαντασία Καταλεπτική) دیدكلری بوایدی كه بو تركیب‌ده (cataleptique) لفظی (ممكن الاطلاع یعنی قابل تیقن) دیمكدر . رواقیونه معارض اولان ایكنجی آقاده‌می اربابی ایسه، بو (فانتاسیا یعنی عالم حادثات) ك، (acataleptique) اولدوغی شدتله ادعا ایدییورلردی یعنی (غیر ممكن الاطلاع) ، غیر قابل تیقن بر (معما) اولدوغی سویلیورلر وبو دعوایی درلو درلو دلیللر ایله اثباته چالیشیورلردی. بو اعتقاد، زمانمزده (آغنوستی‌سیزم agnosticisme) فلسفه‌سنه منجر اولمش وصرف مابعدالطبیعیات دائره‌سنه رد وارجاع ایدلمشدر. [agnosticisme لفظنه باقیكز !]

ایكنجی واوچونجی آقاده‌می‌نك فلسفهٔ مخصوصه‌سنده اصل اولان صفت كاشفه وخصوصیت ممتازه، (علم مطلق) طرفداری اولان (یقینیون) ایله (شك مطلق) كردابنه دوشن (حسبانیون) فرقه‌لری آره‌سنده متوسط بر وضعیت آلمش اولمسیدر. افلاطونك ایلك آقاده‌میسی (یعنی تعبیر معروفی اوزره اسكی آقاده‌می la vieille académie) (rationaliste) ایدی. معقولات مجرده‌یه اینانیردی. حواسك شهادتنه قارشی شبهه ایتمكله برابر، فلاطون واتباعی یقینیوندن معدوددر. حالبوكه ایكنجی واوچونجی آقاده‌می مؤسسلری وحقیقی پیرولری، هم یقینیونه، همده حسبانیونه عینی شدتله معترض ایدیلر. حقیقت اشیایه مطلع اولمق دعواسنده بولونان یقینیونك (وبالخاصه Zenon زینون وطرفدارلرینك) شو مغرورانه ادعالرینی رد ایتدكلری كبی ، كندی وارلغندن بیله تردد ایده‌بیله‌جك درجه‌ده شبهه‌یه دوشن مشهور (پیرون Pyrrhon) طرفدارلرینك طورغربینی‌ده طبع سلیمه قارشی باطل بدیهی كورویورلر، وحیات شخصیه ومعاملات اجتماعیه مقتضیاتیله‌ده غیر قابل توفیق بولویورلردی . بناءً علیه اوكاده عینی قوت وشدتله اعتراض ایدییورلردی . اونك ایچوندركه ایكنجی آقاده‌می‌نك الك مشهور استادی (آركه سیلاس Arcésilas ؛ قبل المیلاد ٣١٦ـ) (پیرونیه Pyrrhonisme) علیهنه مناقشاتنده دوام ایتدیكی كبی ، كندی معاصری ورواقیونك اوزمان، الك مشهوری اولان (تیمون Timon) ایله طرفدارانه قارشی ـ كمال مهارتله ـ توجیه اعتراضات ایدییوردی. مدعاسی،

خلاصةالخلاصه شوکا منجر اولورکه : « هیچ بر خصوصده یقینی بر علممز یوقدر. فقط کندیمزدن شبهه‌یه دوشمکده مجبوریت یوقدر. بیله‌بیلدیکمز برطاقم حادثات وار؛ لکن اونلرك هیچ بری بر حقیقت ثابته عرض ایتمیور. اونك ایچون هرشی ، – اولسه اولسه – (احتمالی) در. »

بو (احتمالی Tò πιθανόν) تعبیرینی (آرکه‌سیلاس) وضع ایتمشدی که صوکره‌لری ، ایکنجی آقاده‌می مذهبنك نقطهٔ استنادی اولمق اوزره مشهور اولدی . ایشته افلاطونیلردن صوکره کلن آقاده‌می‌نك الك اساسلی صفت کاشفه‌سی بودر؛ یعنی (احتمالیه probabilisme) مذهبی‌در. [تفصیلات ایچون بو کلمه‌یه باقیکیز !]

آرکه‌سیلاسك وفاتندن صوکره آقاده‌می‌ده درحال بویوك بر آدم یتیشه‌مدیکندن ، مدرسه‌نك حیاتی ، بر مدت ، پك سونوك کیتدی . لکن تقریباً ایکی بطن صوکره (قارنه‌آد Carnéade (de Cyrène قبل المیلاد، ١٢٥ – ٢١٥) ظهور ایدیورنجه آقاده‌می ، بوسفر فوق‌العاده پارلادی ؛ و اوچونجی دورینی فتح ایتمش اولدی .

(قارنه‌آد) ك جداً بویوك بردهای جدلی‌سی واردی : ترتیب اعتراض واقامهٔ برهان معرفتنده پك ماهر وفطین بر ذکا ایدی . الزام خصم ایچون، همان دائما (قیاس مسلسل Sorite)ی [بو لفظه باقیکز!] ترجیح ایدردی. بوفیلسوف احتمالیه مذهبنك حقیقی ناظمی و الك موفق مروجی‌در. بومذهبك الك شدید خصم طبیعی‌سی اولان رواقیونه قارشی ، (قارنه‌آد) دخی – اسلافی کبی – شدتلی بر مجادله آچمش و اونلرك مبنای اعتقاداتنی رخنه‌دار ایلمشدی. الك فطین والك قوی دلیلی : (حواسك علم یقین افاده ایده‌بیلمه‌سی) ادعاسنه قارشی توجیه ایتدیکی صورت تعریضدر. (قارنه‌آد) ، (مدرکات سلیمه و صحیحه ایله غلطات حسیه آره‌سنده قطعی ومعین بر حد فاصل اوله‌مادیغنی) اساس مدعا اتخاذ ایدرك ایلری سورمش ، وآره‌ده درجات نامتناهیه اولدوغنی و اویله اولماسی ایجاب ایده‌جکنی اثبات ایچون بویوك بر غیرت وهله فوق‌العاده بر فطانت ومهارت ابراز ایلمشدی . بوتون مقصدی‌ده (تحصیل یقین acquisition de la certitude) دعواسنده ، (مدرکات

حسیه perception des sens)نك سلامت وحقیقتنه استنادایدن رواقیونك بو خصوصده‌کی اعتقادینی تشکیك ایدرك ، فلسفه‌لرینك نقطهٔ استنادینی ییقمقدن عبارت ایدی . دعوایی بوزمین شبهه‌یه نقل ایتدکدن صوکره (حقیقتی باطلدن قطعیاً تفریق ایده‌بیلمك ایچون الزم اولان (قطاس critérium) غائب اولویوردی بناءً علیه حق وباطل بر برینه بکزه‌مکدن قورتوله‌میوردی . اوحالده دخی بودعواده ویریله‌بیله‌جك حکم ، احتمالات دائره‌سنی آشه‌مازدی ، که بوده قارنه‌آدك اساس ادعاسیدر . بونی حقایق عقلیه‌یه‌ده تطبیق ایدرك اونلری‌ده تشکیك ایتمشدی . [بویله بر حال تردد اوزره یاشامق واحتمال ایله حکم ایتمك حیات عملیه ایچون موجب مهالکدر!] دیه واقع اولان شوجدی اعتراضه پك کوزل حتی پك طوغرو بر جواب ایله مقابله ایتمش و : [حیات عملیه‌ده سائق حقیقی ، ارادتدر ؛ احتیاجات آنیه‌یه کوره انسانده حاصل اولان (میل) در. اوکافی !.. انسان او میلك اقتضاسنه کوره حرکت ایدر .] دیمشدی . یعنی زمانمز لسانجه ایضاح ایدیلیرسه میل غریزی (سوق طبیعی !) ی ، اعمالده سائق حقیقی عد ایتمش اولدوغی اکلاشیلیر . [تفصیلات ایچون probabilisme تعبیرینه باقیکز !]

(قارنه‌آد) دن صوکره (قلیتوماق Clitomaque) کلدی ؛ فقط استادینك عقائد شخصیه‌سنی قید وضبط ایدوب عینیله تعلیم ایلدی . اوکا هیچ برشی علاوه ایده‌مدی . آقاده‌می‌نك انحطاطی بوتاریخدن باشلار . بوندن صوکره (قارماداس Charmadas)، (مه‌لانختوس Melanchtus (de Rhodes))، (مترودور Métrodore (de Stratonice)) کبی بعض حکما کلمش ایسه‌ده بو انحطاطه چاره ساز اوله‌مامشلر وآقاده‌می‌نك ضیای عرفانی سونمشدر. بر آز دها صوکره کلن (فیلون Philon (de Larisse)) وهله (آنیتوکوس Antiochus) آقاده‌می‌نك مسلك متخذندن آیرلدقدن ماعدا رواقیونه – یعنی آقاده‌می‌نك الك مدهش تاریخی دشمنلرینه ! – بیله التحاق ایتدیلر ونهایت ، احکام اساسیه‌لری اعتباریله متناقض اولان مسالك معروفه‌یی‌ده تألیفه قالقدیلردی . بناءً علیه بودور انحطاطی آقاده‌می‌نك دوامی

کبی قبول ایدوب‌ده (دردنجی) و (بشنجی) آقاده‌می‌یه وجود ویرمك یا کلشدز . آقاده‌می‌نك فلسفهٔ مخصوصه‌سندن غافل بولونمق‌در.

Accident عرض

Accident

آلمانجه	Accidentz = Zufällig
انکلیزجه	Accident
ایتالیانجه	Accidente

آرسطونك وضع ایتمش بولوندوغی اصطلاحات معروفه‌دن اولان بو کلمه‌نك اصل یونانی‌سی(Συμβεβυκός) درکه ساده تورکجه (اولاغان) شی معناسنه کلیر ؛ یعنی عارض اولان ، واقع اولان شی دیمکدر . بناءً علیه وقوعی ، (واجب nécessaire)،دائمی و (ذاتی essentiel)اولمایان شیلر(عرضی)در. فرنکجه‌سی ، لاتینجه (ad-cedere) دن کلمشدر ؛ دوشمك دیمکدرکه عربجه‌ده (وقوع) کلمه‌سی عینی معنایه موضوعدر. بونك مقابلی ، مابعدالطبیعات لساننده (جوهر substance) و (ذات essence)در. منطق‌ده (ذاتی essentiel) و (واجب nécessaire)در. برشیئك تصور ماهیتده اساساً وذاتاً داخل اولان واو ماهیتدن انفکاکی ممتنع بولونان کیفیات اصلیه‌یه (ذاتی) دیرلر . بونلردن ماعداسنه (عرضی) دیرلر . بناءً علیه اعراضك وجودوعدمی برشیئك ماهیت ذاتیه‌سنی ده کیشدیره‌مز. مثلا ماهیت انسانیه‌یه نسبتله (یعنی منطق نقطهٔ نظرندن انسانك حیوان ناطق اولماسنه کوره !) سیاه ویا صاری صاچلی ، سیاه ویا مائی کوزلی اولمق ، ویاخود قاعد ویا قائم بولونمق کبی احوال وکیفیات (اعراض) دن معدوددر . چونکه انسانك تصور ماهیتده اوکبی کیفیاتك قطعاً دخل وتأثیری یوقدر . فقط (کیفیات ذاتیه) بویله دکلدر . زیرا برشیئك ماهیتنی تشکیل ایدن اصل اونلردر . طبیعت انسانیه‌یه نسبتله قابلیت تعقل ونطق کبی. شخصیته نسبتله حفظه کبی.

آرسطو ، بو(عرض)تعبیرینی همان دائما(جوهر = Οὐσία=substance) مقابله‌سنده ذکرواستعمال ایده‌کلدیکی ایچون بعض معاصر متفکرلر آرسطونك (جوهر) ینی (وجود محض) کبی تلقی ایتمشلر و (عرض) تعبیرینی‌ده

بوکونکی لسان فلسفی‌نك (حادثه phénomène) لفظنه ، معناجه معادل طوتمشلرکه یاکلشدر . فلاسفهٔ معاصریندن ومنطقیون مشهوره‌دن متوفی (پروفسور به‌ین Professor A. Bain) ودها برچوق امثالی بو خطایه نظر دقتی جلب ایله هرکسی تنبیه ایتمشلردر.

آرسطونك (جوهر) ی ، هردرلو کیفیاتدن عاری بر (وجود صرف) دکل ایدی . کیفیات اصلیه‌سیله قائم برشی ایدی . بوکیفیات ذاتیه ، هیئت مجموعه‌سیله متصور اولونجه ذهنده ، اوشیئك ماهیتنی تشکیل وتمثیل ایدردی. برشیئك بویله بالجمله اوصاف اصلیه‌سنی جامع اولان (فکر معضل idée complexe) اونك ، نوعما ، (وجود ذهنی être rationnel) سی اولمش اولوردی‌که ـ منطق اصطلاحنجه ـ ماهیتی دها طوغروسی مفهومی بودر . [idée, notion سوزینه باقیکز !]

بناءً علیه سقولاستیق فلسفه‌سنده علی‌العموم ومنطقده بالخصوص مهم بر حیثیتی حائز اولان بولفظی ، بوکونکی فلسفه لساننده عینی درجه‌ده مهم اولان (حادثه phénomène) کلمه‌سیله بر طوتمامیلیدر . برطوتانلر بیوك برخطایه اوغرارلروطوغرودن طوغری‌یه سقولاستیق کریوه‌سنه دوشرلر. بوکون ، محسوس ومشهود اوله‌بیلن هرشی (حادثه) جنسندندر . ایسترماده ، ایسترسه قوت نوعندن اولسون ؛ ایستربرجوهر مفروضك کیفیات ذاتیه‌سندن معدود اولسون ، ایسترسه اولماسین! شو ایضاحه کوره آرسطونك (عرض) لفظندن منفهم اولان معنانك نه‌قدر باشقه‌برشی اولدیغی صراحةً تبین‌ایدر. [phénomène لفظنه باقیکز .]

زمانمز فلسفه‌سنده جوهر وعرض بحثی کلیاً متروکدر. یالکز(عرض) کلمه‌سی ، (منطق صوری Logique formelle) [بوتعبیره باقیکز!] ده اصطلاحات مشهوره‌دن اولمق اوزره حالا معتبردر . (مقولات عشره Les dix catégories) [بوکلمه‌یه باقیکز!] دن بری جوهر ماباقی طوقوزی اعراضدر. سقولاستیق فلسفه‌سنده (جوهر وعرض) کلمه‌لری پك مهم بر موقع اشغال ایتمشدی. جوهر ، کندی کندینه قائم اولان شیئه ده‌نیرو (الذی یقوم بذاته) جمله‌سیله تعریف اولونوردی ؛ عرض ایسه انجق بر جوهرله

قائم واوکا محتاج اولان احوال وکیفیاته دەنیردی. اوروپا سقولاستیقلرینك (ens per se کندی کندینه موجود)، (ens in alio باشقه‌سنده موجود) تعبیرلری جوهر وعرضك عینی صورتله تعریفیدر [substance, essence, entité سوزلرینه باقیکز !]

حکمای اسلام ، تماماً جوهر ایله عرض تعبیرلرینك نفوذی آلتنده فلسفه‌یه مشغول اولمشلر وعرضك، کندی کندینه قائم اوله‌مامسی لازمگله‌جکنی قبول وتسلیم ایدنجه (قیام العرض بالعرض) یعنی برعرضك دیگر برعرضله قائم اوله‌بیلمه‌سنده بالطبع امتناع عقلی اولدوغنی ده ادعا ایتمشلردی. زیرا ، (قاضی عضد الایجی) نك (مواقف) نام کتابنده دیدیگی کبی (عرض) (حال) اولمق اعتباریله بر (محل معین)ه محتاجدر. بعض حکما عرضی ، محلندن انفکاك ایده‌مز دیمشلر اویله اولونجه دیگر برعرضله‌ده قائم اوله‌ماز؛ چونکه او (عرض دیگر) دخی حال اولدوغی ایچون کندی کندینه قائم دکلدر، یعنی اوده برمحله محتاجدر؛ وینه عینی سببله‌در که برعرض، برمحلدن دیگر برمحله دخی انتقال ایده‌مز؛ دیه دوشونمشلر ؛ حالبوکه قاضی عضد ، انتقالنه احتمال ویره‌بیلیور.

علی العموم قرون وسطا سقولاستیقلرینك تعریفی ایشته بوایدی؛ فقط بونك آلتندن، حل اولونماز مسئله‌لر ظهوره گلمشدر . زیرا بوتعریفه نظراً بعض کیفیات وحادثات عادیه‌یی ایضاح ایتمك ممکن اوله‌مامشدر. مثلا اوزمانه گوره اعراضدن معدود اولان (حرکت) و (سرعت) و (رایحه‌لر) و (طعوم) وبالجمله کیفیات اجسام، موضوع بحث اولمش : [سرعت، عرض اولمقله برابر حرکتله قائمدر . حالبوکه حرکت دخی عرضدر . بناءً علیه قیام العرض بالعرض ممکندر.] دەنیلمش. کذلك [الْمانك رایحه‌سی وآتشك حرارتی اطرافه انتشار ایدیور . بونی شبهه‌سز حس ایدییورز . حالبوکه اومیوه ، ویاخود آتش ، اولدوغی یرده طورویور . بونی ده گورویورز . بناءً علیه اعراضك برمحلدن دیگر محله انتقالنی انکار ایتمك حسی انکار ایتمك دیمکدر . بوایسه باطل بدیهی‌در.] دیه ادعا اولونمش! بوکبی اعتراضاته قارشی (قاضی عضد) وشارحی (سید شریف) ، غایت غریب وقیصه بر

جواب ایله اکتفا ایدوب کچیور : [او اعراض انتقال ایتمیور ؛ مجاورت حسبیله انسان او اعراضی بالذات احداث ایدییور ؛ زیرا فاعل مختاردر .] ویاخود - حکمایه گوره - [عقل فعالك بر استعداد مخصوصی واردر که مجاورت سببیله او کیفیاتی حاصل ایدر] دییور که سقولاستیق اصولنه توفیقاً اجرا ایدیلن محاکات فلسفیه‌نك الك عجیب، یعنی الك گوزل مثالنی تشکیل ایدر . [Scholastique لفظنه باقیکز!] (شرح مواقف) ك ایکنجی موقفی بالخاصه جوهر وعرضدن تفصیلاً بحث ایدر.

بوگونکی فلسفه بوتون بوبیهوده مناقشاته نهایت ویرمش اولدیغی ایچون (عرض) تعبیری یالگز (منطق) ده (ذاتی essentiel) مقابله‌سنده ذکر اولونور . انواعی‌ده واردر . اولا (عرض لازم) ماهیتدن انفکاکی ممتنع اولان احواله دیرلر . مثلا انسانك ماهیتنده - هیچ اولمازسه بالقوه - قابلیت کتابت واردر. ایشته بوقابلیت (عرض لازم نوعندندر. ثانیاً (عرض مفارق) واردر وماهیتدن انفکاکی ممکن اولان احوالدندر . بونلرده یا (سریع الزوال) اولور؛ اوتانان برآدمك، محجوبیت سببیله قیزارماسی کبی؛ یا (بطیءالزوال) اولور، گنجلك واختیارلق کبی ، (عرض عام) دیدکلری کیفیت دخی برصنفك بالجمله افرادینه (مقول) اوله‌بیلیر . بر(کلی)در. یعنی او افراد حقنده علی السویه سویله‌نه‌بیلیر ، عمومی برسوزدر . بزم بوتون منطق کتابلرنده و (تعریفات سید)ده (عرض عام) ایچون ویریلن تعریف ومثال عیناً شودر: [وهو کلی مقول علی افراد حقیقة واحدة وغیرها، قولاً عرضیا .] منطق کتابلرنده : [کالانسان ، والفرس والحمار. الخ] دیه مثال ویرلمشدر . بوراده تعریف طوغرو اولمقله برابر مثال موافق دکلدر . چونکه (انسان، فرس وحمار) کلمه‌لری بر (اسم جامع اولمق اوزره (جنس حیوان) انواعندندر . حالبوکه جنس نوع، فصل، خاصه، بوتعریفدن خارج قالمق گرکدی که سید شریفك یوقاریکی تعریفه تذییل ایتمش اولدوغی ادعاده بودر: فی الحقیقه [قول عرضی قیدیله نوع ، فصل وخاصه ، بتعریفده خارج قالیر] دییور . بونك تورکجه‌سی : (عرض عام) اویله بر وصفدر که بوتون برصنف افرادی حقنده سویلنه‌بیلیر. مثلا (بالقجیاق) ویاخود (رنجبرلك)

انسانك ماهيت اصليه‌سنده مطلقا داخل اولان كيفيات ذاتيه‌دن دكلدر. چونكه انسانی دوشوندوكمز زمان بهمه حال (بالقجيلق) و (رنجبرلك) خاطره كلمز وبوصفتلر انسانيتك شرائط لازمه‌سندن صاييلماز . بناءً عليه بونلر برر عرضدر. بونی بوتون برصنف افرادنده كورورسه‌ك، اوافرادك خصوصيات شخصيه اعتباريله فرقلرينه باقميه‌رق بووصفی اونلرك هربرينه اسناد وعطف ايده‌بيليرز. [كه منطق اساننده (مقول اولمق) ديدكلری بودر.] اوتقديرده بو وصف ، او صنف ايچون (عرض عام) اولور.

بوكون بومسئله‌لری پك صريح وپك طبيعی بر نقطهٔ نظردن تتبع وتقدير ايتمك يولی بولونمشدر. زمانمز لسان فلسفيسنك، سقولاستيق لسانه قارشی بربويوك فضلی‌ده بووضوح وصراحتيدر . عصرمزك اك مشهور منطقيوننددن (وه‌ن Venn) عرضی پك كوزل واكلاشيله‌جق صورتده تعريف ايدييور. (منطق تدريبی Empirical logic) ناميله مشهور اولان كتابنده‌كی بيانات مخصوصه‌سنی تلخيصاً عرض ايدييورم :

« هرصنف اشيانك براسم مشتركی، بر اسم جامعی واردر ؛ وبواسمك متضمن اولدوغی اوصاف ، او صنفده داخل اولان هرفردده واردر. ذاتاً افراد متشخصه اره‌سنده موجود اولان اوصاف مشتركه اوزرينه براسم جامع وضع اولونور. (تصنيف classification) [بوسوزه باقيكز !] ده دخی اساس بودر. لكن بواسم جامعك اخطار ايتديكی اوصاف مشتركه‌دن ماعدا ، اوصنف افرادينك آيری آيری هربرنده برچوق اوصاف متمايزه وخصوصيه اوله‌بيلير؛ واسم جامع بو اوصاف خصوصيه‌يی افهام ايده‌مز ؛ چونكه اودرلو خصوصياتی ماهيتاً متضمن دكلدر . فرضا انسان ديديكمز زمان ، اختيار ، كنج ، اوزون ويا قيصه بويلی خرستيان ياخود مسلمان (والی آخره ؛) كبی معنالره اشارت ايتمز. ايشته بودرلو اوصافك جمله‌سنه — منطق لساننده — اعراض وعرضيات ديرلر . چونكه بونلر اسم جنس معناسنده داخل دكلدرلر؛ وبعضاً موجود اوله‌بيليرلر بعضاًده اولمايبويريرلر. بونلر ايكی قسمدر. برطاقمی عينی صنفك بالجمله افرادنده بولونور بروصف عموميدر. بوكبی‌لرينه (عرض غيرمفارق inseparable accident) ديرلر.

فقط عينی صنفك بعض افرادنده بولونوبده بعضيسنده بولونمايان وياخود عينی شخصده بعضاً بولونوبده بعضاً بولونمايان احوال وكيفياته‌ده (عرض مفارق separable accident) ده‌نير . (خسته‌لق كبی !) مثلا (بانقه قائمه‌سی) نظر دقته آلنيرسه ، بونده (كاغد اوزرينه مطبوع اولماسی) كيفيتی عرض لازم اولور ؛ كاغدك (شكلی ، رنكی ، قطعه‌سی ، تاريخ طبعی ، قيمتی) كبی كيفيات دخی عرض مفارق اولور . بوترتيبات تصنيف ايچون ياپيلير، تصنيف‌ده ، مجملاً تعريف ايچوندر. »

ديبوركه ، بونون بر سقولاستيق كتبخانه‌سندن دها زياده — بومسئله حقنده — معلومات ويرر. لسان منطق‌ده (fallacia accidentis = sophisme de l'accident) ناميله مشهور بر (سفسطه) واردركه، بزاونی (سفسطه بالعرض) ديه عيناً ترجمه ايده‌بيليرز . بوده — يوقاريده تعريف ايتديكم وجهله — اعراضدن معدود اولان بر حال وكيفيتی ، اوصاف ذاتيه‌دن اولمق اوزره تلقی ايدرك بو ظن اوزرينه قياس ياپوب ياكلش بر نتيجه ايله حكم ويرمكدر . انسانلر باشقه‌لرينی محاكمه ايدركن چوق دفعه بوخطايه دوشمكدن قورتوله‌مازلر. بو خطانك اك كثيرالوقوع واك مقدوح اولانی، برفردده واقع اولان برقصوری ويا برعارضهٔ اخلاقيه‌يی — اوآدمك منسوب بولوندوغی — جماعت وياخود ملت افرادينك جمله‌سنه اضافةً تعميم وتشميل ايتمكدر . مثلا اوروپايه ايلك دفعه سياحت ايدن برشرقلی‌نك برياﻻنجی‌يه بر يانكسيجی‌يه تصادف ايتمه‌سی واونك اغفالاتنه قربان اولماسی اوزرينه [بوتون اوروپاليلر ياﻻنجيدر وخيرسزدر] ديه حكم ايتمه‌سی بو قبيلدن بر سفسطه‌در. زيرا بوقياسك طوغرو اوله‌بيلمه‌سی ايچون ، اوروپاده هركسك — محضا اوروپالی اولمق حيثيتله ! — ياﻻنجی اولماسی مسلّم بولونمالی ؛ يعنی بوقباحت ، عوارض اخلاقيه‌دن اولميوب (اوروپاليلق شانندن) بولونمالی ، وبوتون اوروپاليلرده بروصف مشترك اولمالی‌در. حالبوكه هيچ‌ده اويله دكلدر.

كذلك ، كوروب كوروشدوكمز بش اون اوروپالينك صاری صاچلی ومائی كوزلی اولماسنه باقه‌رق : (بوتون اوروپاليلر قومرالدر !) ديه حكم ايدرسه‌ك عينی سفسطه‌يه دوشمش اولورز . زيرا ، اولا : صاچك وكوزك

رنكی ماهيت انسانيه‌ده داخل اولان كيفيات ذاتيه‌دن دكلدر. ثانياً: قومرال اولمق (اوروپاليلق شاننددن) دكلدر. ثالثاً: بوتون اوروپاليلری كورمديكمز حالده تشميل حكم ايتمك ياكلشدر، چونكه فی الحقيقه قومرال اولمايانلری ده پك چوقدر.

اكلاشيليوركه بو سفسطه، (نامشروع بر صورتده تعميم حكم généralisation illégitime) ايتمكدن ايلری كليور و بر نوع (استقرا خطاسی erreur d'induction) در. (induction و sophisme) سوزلرينه باقيكز. (conversion par accident) (conversion) ايچون سوزينه باقيكز.

Achilles *(Argument d')* — Achilles *(argument)*

(برهان) آخيلفس

يونان قديمده ميلاددن (٥٧٠) سنه اول، (قولوفون Colophon) شهرنده تولد ايتمش بولونان مشهور فيلسوف (قسه‌نوفان Xénophanes)، ايتاليايه هجرت ايتمش واوراده (ئه‌له‌آ Elée) شهرنده بر مدرسه تأسس ايلمشدی. بوشهر، ايتاليانك سيچليا اطه‌سنه مقابل دوشن جنوب شرقی ساحلنده كائن مستملكات يونانيه‌دن ايدی. ذاتاً (ئه‌له‌آ)نك معنای لغويسی (يونانستان) ديمكدر. فقط اصل يونانستانه نسبتله بو ايتاليا مستملكه‌سنه، او وقتلر، (بويوك يونانستان la grande Grèce) ده‌نيلير ايدی. حالا تاريخ فلسفه‌ده بو تعبير، اوزمان ايتاليا‌ده مؤسس بولونان بو يونان مستملكه‌سنه اشارت ايدر.

بومدرسهٔ مشهوره‌نك كنديسنه مخصوص بر فلسفه‌سی واردی؛ اربابنه (Eléates) ده‌نيلير. [écoles سوزينه باقيكز] (ئه‌له‌آ) شهرنده طوغوب بو مدرسه‌ده يتيشن (زينون Zénon d'Elée) (مناظره و جدل dialectique) ده جربزهٔ فوق العاده‌سيله تمايز ايدرك تاريخ فلسفه‌ده بويوك نام براقش بر آدمدر.

يونانستان قديمك هرطرفنده چوقدن مدرسه‌لر تأسس ايتمشدی؛ بونلر ميانده (مدرسهٔ يونانيه Ecole ionique) الك شهرتشعار اولانلردن

بريدر. اوزمانلر (ايیونی Ionie)، قلازومن شهری ايله برابر تكميل ازميرولايتی سواحلنی تشكيل ايدييور وپك بويوك فيلسوفلر يتيشديرييوردی. بومختلف مدرسه‌لر اربابی آره‌سنده دخی مناقشه‌لره وسيله‌لر ظهور ايدييور وبالخاصه (آتنه) شهری بومحاضراته صحنه اولوريودی. (ئه‌له‌آتلر) ايده آليست؛ (ايیونيقلر) ماترياليست ايديلر. بناءً عليه، اعتقادات فلسفيه‌جه بوايكی مدرسه اربابی، طابان طابانه ضد بر وضعيتده بولونيورلردی. بر چوق مسائل فلسفيه‌نك وجه تلقيسنده نقطهٔ نظر اختلافی، بالطبع وبالضروره مدرسهٔ يونانيه اربابی ايله (ئه‌له‌آت)لری بربرينه قاپيشدرمش وآره‌ده شدتلی مناقشاتك ظهورينه و كركين بر صورتده دوامنه سببيت ويرمشدی. او وقتلر (قسطاس حقيقت le critérium de la verité)، (تجربه l'expérience) اولمايوب (قدرت مخيله puissance de l'imagination) اولدوغی ايچون، اينجه دوشونمك وهله جربزه ابراز ايتمك، مباحثات فلسفيه‌ده غلبه‌يی تأمين ايده‌بيله‌جك وسائطك الك قوتليسی عد اولونيوردی. بوقدرتلره مستثنا بردرجه‌ده مالك اولان (زينون Zenon) مدرسهٔ يونانيه‌نك احكام فلسفيه‌سنی چوروتمك ايچون برچوق مسائل ترتيب ايدوب حلّنی خصملرينه حواله ايله‌مشدی. (شاشيرتمه) قبيلندن اوله‌رق ترتيب ايدلمش بولونان بوتشكيكات، تاريخ فلسفه‌ده (les apories de Zénon) ناميله مشهوردر. بحثی صددنده بولوندوغمز (برهان آخيله فس) ده اونلردن بری والك مهمی‌در.

(مدرسهٔ يونانيه)، (ماديه matérialisme) مذهب فلسفيسنه پيوسته اولمش وحتی بوكونكی كوملجنه جوارنده وقتيله مؤسس بولونمش اولان (آبده‌ر Abdère) شهرنی، تاريخده شهرتشعار ايدن (لوسيپ Leucippe و ذيمقراطيس Démocrites)ك تعليماتيله بو (ماترياليزم)، (آتوميزم atomisme) شكلنه منجر اولمشدی. بناءً عليه بوفيلسوفلر هرشيئك ذره‌لردن مركب ومتشكل بولوندوغنی تعليم ايدييور و (اسباب علم moyens de connaissance) دن اوله‌رق دخی (حواسك شهادتی le témoignage des sens) نه اعتقاد ايليوردی. حالبوكه، (ئه‌له‌آتلر) تماماً بو اعتقادی نقض

ایده‌جك تعلیماتده بولونیورلردی . اونلر نظرنده علم ایچون انجق ایکی واسطه واردی : [بری (حواس les sens)، بریسی‌ده (عقل la raison). حواس واسطه‌سیله تلقی اولونان معلومات ، خیالات باطله‌دن عبارتدر . بودرلو معلوماتمزك ، هیچ بری ، ثابت ، مستدیم ، یقینی ، وبناءً علیه حقیقی دکلدر . حالبوکه عقلك وساطتیله ایدیندیکمز معلومات صحیحه ، یقینیاتدندر ، شبهه کوتورمز ، چونکه بالذات بدیهی شیلردر . (جزؤ کلدن اصغردر) کبی ! او حالده حادثات عالمك شوشکل ظاهریسنه ایناغق عوامه وجهلایه یاقیشیر بر اعتقاددر . فیلسوفلر انجق عقلك کشف ایتدیکی حقایق ثابته ویقینیه‌یه ایناغلی‌درلر .] دییورلردی ؛ (زینون) بواساسه بنای محاکمه ایدرك دها ایلری‌یه کیتدی : مثلا « حرکت ، حساً ادراك اولونیورسه‌ده حقیله تعقل ایدیله‌بیلیر بر کیفیت دکلدر . عقل ، حرکت احتمالنی قبول ایده‌جك اولسه ، متحرك اولان برشیئك ، عینی زمانده عینی مکانده هم وار هم‌ده یوق اولماسی احتمالنی‌ده قبول ایتمکه مجبور قالیرکه بو ، عقل نظرنده باطل بدیهیدر ؛ چونکه حرکت ، بلا فاصله طی مکان ایتمك دیمکدر . فضله اوله‌رق حرکته کلن بر ماده ، طی ایده‌جکی مسافه‌نك هپسنی بردن قطع ایتمزدن اول یاریسنی واونکده یاریسنی ، واونکده یاریسنی وبناءً علیه ـ الی غیر النهایه ـ اقسامنی وکسورینی قطع ایتمك لازمکلیر . مسافهٔ مفروضه‌نك بوتقسیمنه عقلاً بر نهایت تصور اولونه‌میه‌جغی ایچون ، حرکت ، عقلاً ممتنع کورونور . واقعا حسمز شهادت ایدییورکه حرکت واردر ؛ فقط حسمز یالانجی‌در . حرکت بر حقیقت دکل ، حسمزك بر شعبده‌سی‌در ؛ بر غلط حس‌در . یوقسه حرکتك عقلاً ، وقوعنی دکل ، احتمالنی بیله تصور ایتمك ممکن دکلدر . » دیمش ایدی . ایشته زینونك ترتیب ایتدیکی تشکیکاتك اکثریسی بوکبی ملاحظات فلسفیه‌نك محصولیدر . طبیعی (برهان آخیله‌فس) دخی عینی دعوایه مستنددر .

شیمدی ، بوملاحظاتدن نصل اولوب‌ده بوفیلسوف ، مسئله‌لر چیقارمش ، واونلر حقنده برهانلر ترتیب ایتمش !.. اونی تدقیق ایده‌لم :

(زینون)، پك ایی آکلامش که ، بومبحثده اساس مسئله (ماده‌نك ، عقلاً الی غیر النهایه انقسامه قابلیتی) در . ماده ایچون حال بویله اولونجه ، تصوراً ماده‌دن آیریله‌میان (مکان) ایچون دخی اویله اولمق ضروری‌در . وشبهه یوقکه [ماده ومکانك الی غیرالنهایه انقسامه قابلیتی] دعواسی ایله [ماده‌نك ناقابل انقسام ذرات صغیره‌دن مرکب اولماسی] اعتقادی ، تألیفی غیر ممکن ایکی عقیدهٔ متناقضه‌در . اوحالده (مدرسهٔ یونانیه) نك اساس فلسفه‌سنی تشکیل ایدن (آتومیزم) دعواسنی طوغرودن طوغرویه رد وابطال ایتمکه چالشمقدن ایسه ، ماده‌نك الی غیرالنهایه انقسامه قابلیتی اعتقادی اوزرینه بر مسئله ترتیب ایدوب ، خصملرینك اوکنه آتیویرمك وذهنلرینی تشویش ایدوب افکار وعقاید متناقضه‌یی بربرینه قاتیویرمك دها پارلاق بر شی اوله‌جقدر ! . . ایشته (شاشیرتمه اویونی) اصل بوراده کیزلی‌در . فی الحقیقه زینون (aporie) لرینی بوتون بونیتله ترتیب ایتمشدر.

اولا سرعت فوق العاده‌یه تمثال اولمق اوزره ـ چویکلکی ایله مشهور اولان ـ یونان قهرمانی (آخیله‌فس Achilles)ی نظر ملاحظه‌یه آلمش . (برهان آخیله‌فس تعبیرینه سبب‌ده بوقهرمانك اسمی اولمشدر .) ثانیاً بطائت حرکتك هرکسجه معروف بر نمونهٔ مجسمی اولان قپلومبغه‌یی تصور ایتمش . [بوقپلومبغه براز ایلریده (وفرضا اون مترو فاصله ایله اوکده) بولونمق شرطیله آخیله‌فس ایله ؤ شو یاریشنه باشلاسه‌لر ، الی غیرالنهایه آخیله‌فس ، قپلومبغه‌یه یتیشه‌میه‌جکدر .] دیه ادعا ایتمش . حسك شهادتنه قارشی طوران شو دعوای غریبی اثبات وتحکیم ایچون دخی (زینون) ینه مکانك ، (یعنی شو ایکی یاریشجیلر آره‌سنده موجود بولونان مسافهٔ فاصله‌نك) الی غیرالنهایه قابل تقسیم اولماسی امکانی اساس اتخاذ ایتمش ، وخصماسنه خطابا شو (برهان)ی ایلری سورمش که اصل (argument d'Achilles) بودر :

(آخیله‌فس ، نه‌قدر حیزلی قوشارسه قوشسون ، طبیعی‌درکه قپلومبغه ایله کندی نقطهٔ حرکتی آره‌سنده موجود بولونان اون مترولق مسافه‌یی هپ بردن وبرآنده آطلایه‌ماز . هرحالده او مسافه‌نك هپسنی قطع ایتمزدن اول ، هیچ اولمازسه ، یاریسنی یعنی بش مترولق مقدارینی قطع ایتمه‌سی لازمکلیر . فقط بوطرز محاکمه‌یی او (بش مترولق مسافه) یه‌ده عیناً تطبیق ایتمکه مجبورز ؛ یعنی اوبش مترولق ساحه‌یی‌ده قطع ایتمزدن اول ، یاریسنی ؛ واونك‌ده یاریسنی

واونكده یاریسنی والی غیرالنهایه دائما باقی قالان قسمك نصفنی طی ایتمسی ایجاب ایدر. كورویورسكزكه مسئله نامتناهی‌یه قدر كیدییور، چونكه بو تنصیفاته نهایت یوقدر. بناءً علیه، قپلومبغه‌یه یتیشوب، اونی كچمك شویله طورسون، آخیله‌فس، حركته بیله مقتدر اوله‌مامق لازمكله‌جكدر.»

حتی بو برهانه — نوعما — بر حیثیت ریاضیه ویرمك ایچون، اونی بر شكل دیكرده دخی عرض ایتمشدركه اوده شودر:

«فرض ایده‌لمكه آخیله‌فس، آراده‌كی فاصله‌نك — ایلك حمله‌ده — اونده برینی قطع ایتسین. اوحالده بر مترولق مسافه طی ایتمش بولونه‌جقدر. قپلومبغه دخی، كندی اوكنده‌كی مسافه‌دن انجق بر (ده‌سیمترو) قطع ایتمش اوله‌جقدر. زیرا قپلومبغه‌نك (آخیله‌فس)دن اون دفعه بطی حركت ایتدیكنی ذاتاً — فرضمز اقتضاسی! — قبول ایتمشدك. اوحالده (آخیله‌فس) قپلومبغه‌یه كیتدكجه یاقلاشه‌جقدر. زیرا بو ترتیب اوزره آراده‌كی فاصله كیتدكجه كوچوله‌جك ومثلا ایلك خطوه‌ده ($\frac{١}{١٠}$)، ایكن، ایكنجیده ($\frac{١}{١٠٠}$)، اوچونجی‌ده ($\frac{١}{١٠٠٠}$)، صوكره ($\frac{١}{١٠٠٠٠}$) اوله‌جق وداها صوكره ($\frac{١}{ن}$) اوله‌جق، یعنی نامتناهی دوام ایده‌جكدر. چونكه بو كسوراتك شو سلسلهٔ مطرده‌سنه نهایت تصور ایدیله‌مز. مع مافیه عینی نسبت، ینه الی غیرالنهایه باقی قاله‌جغی ایچون قپلومبغه‌یی طوته‌میه‌جقدر.

مسئله‌نك شو ایكی درلو وضعندن آكلاشیلیوركه (زینون) شو برهان مشهورینی [متناهی بر مكانك نامتناهی بر تقسیمه قابلیتی!] ادعاسی اوزرینه تأسیس ایتمش واصل بو نقطه‌ده اذهانی تشویش وتشكیك ایله‌مشدر. حالبوكه بر (مسافهٔ متناهیه) الی غیرالنهایه قابل تقسیم اولسه بیله — حد ذاتنده — ینه بر (كمیت متناهیه) اولمقدن قورتوله‌ماز. اوندن ماعدا بویله بر تقسیم، فعلی دكل، انجق تصوری‌در. فضله اوله‌رق معهود مسافه‌یی طی ایتمك ایچون صرفی لازمكان (زمان) دخی اویله‌در. یعنی [حد ذاتنده محدود اولمقله برابر — عینی صورتله — الی غیرالنهایه، نظری بر تقسیمه قابلدر.] فقط بویله اولدوغی حالده تكمیل اومسافهٔ محدوده ینه اون مترولق بر ساحه‌دن عبارت قالدیغی كبی، بوتون زمان دخی بش دقیقه‌لق بر (مدت) ایچنده محصوردر. یعنی، هرایكیسی‌ده مقادیر متناهیه‌دندر. بناءً علیه (زینون)ك شو

(برهان سفسطی argument sophistique) سنده اساس اولان (نقطهٔ تشكیك)، (نامتناهی l'infini) ایله [نامتناهی تقسیمه قابل بر كمیت متناهیه une quantité finie divisible à l'infini]نی بر طوتمق خطاسنده ویاخود حیله‌سنده‌در. اصل ذهنلری شاشیرتان جهت ایشته بو حیله اولمشدر.

بو حیله‌یی — ماهیتیله — ایلك اول كشف ایدن ومعهود برهانك بر سفسطه‌دن عبارت اولدوغنی اورطه‌یه قویان (آرسطو Aristote) اولمشدر. مع مافیه پك اسكی زماندنبری ایلك بویوك فیلسوفلر، [هله منطق مباحثنده!] بو برهانی تنقید ومناقشه ایتمكدن كندیلرینی آله‌مامشلر؛ حتی ایچلرنده بعضلری بو سفسطه‌نك فسون تأثیرینه بیله طوتولمشلردی كه (بەیل Bayle) كبی مهم بر فیلسوفده بو زمره‌ده داخلدر. نته‌كیم معاصرینمزدن (Gompertz غومپرتس) دخی بو برهاندن اوزون اوزادی‌یه بحث ایتمش وسفسطه اولدوغنی قبول ایتمكله برابر، بوقاریده‌كی وجهله، اوكا ریاضی بر شكل ویرلدیكی تقدیرده مسئله‌نك حلی ممتنع بر حالده قاله‌بیله‌جكنی سویله‌مشدر. بونده آز چوق طوغرو بر ملاحظه وارسه، اوده حسك شهادتی ایله عقلك حكمی آراسنده‌كی مباینت فطریه واساسیه‌یه عائد اولان فكر وادعادر.

عصرمزك ایلك نافذالنظر فیلسوفلرندن (جون ستوه‌ت میل J. S. Mill) بو برهانی (منطق) كتابنده لایقیله تنقید ایتمش وبو كتابك (سفسطه)یه عائد اولان باب مخصوصنده [بو اكلنجه‌لی منطق مسئله‌سنی]، (Sophisme de confusion) عدادینه ادخال ایله‌مشدر. دیكر بعض منطقیون ایسه، (ignoratio elenchi) نوعندن بر سفسطه عدایتمشلردر. [بو تعبیرات ایچون Sophisme سوزینه باقیكز.]

یونان قدیمك برچوق مباحث فلسفیه‌سنی ومناقشاتنی اولدوغی كبی شرقه نقل ایدن حكمای اسلام وبالخاصه (معتزله)، برهان آخیله‌فس ایله مشغول اولمشلر. حكیم شهیر (قاضی عضدالایجی)، (مواقف) نام كتابنده بو برهانی تمثیل ایدن مسئله‌یی، تام موقعنده ذكر ایتمشدر: اجسامك قابلیت انقسامی مسئله‌سنی تذكر ایدن (دردنجی موقفك مقصد ثالثنده) دعوا عیناً بسط ومناقشه اولونمشدر. (مواقف) كتابنی بویوك بر وقوف ایله شرح ایدن مشهور

(سيد شريف جرجانى) ، بوخصوصده بعض تفصيلات مهمه ويرييور ، و (بر مسافۀ متناهيه‌نك اجزاى غيرمتناهيه‌دن مركب اولوب اوله‌ميه‌جغى) بحثنده حكماى معتزله‌دن (نظّام) ايله (ابوهذيل العلّاف) آره‌سنده بر مناقشه آچيلمش وعلّافك نظّامه قارشى برهان آخيله‌فس ايله مقابله ايتمش اولدوغنى نقل ايديور . فقط غريبدركه زينونك وبرهانك قطعاً اسمى ذكر ايدلميور . مسئله بطى [قبلومبغه ؟ !] ايله سريع [آخيله‌فس ؟ !] دعواسى اوله‌رق على الاطلاق موضوع بحث اولويور . حالبوكه بوتجاهله رغماً (سيّد) زينونك سوزلرينى همان عيناً نقل ايديور :

« . . . اكر ــ نظّامك ذهابى وجهله ــ متناهى برمسافه، بالفعل اجزاى غير متناهيه‌دن مركب اولسه‌يدى، متناهى بر زمانده اومسافه‌يى قطع ايتمك ممتنع اولوردى . زيرا مسافۀ مذكوره‌نك ياريسنى قطع ايتمه‌دن اول ربعنى ، وتمام ربعنى قطع ايتمه‌دن اول دخى سكزده برينى وسكزده برندن اول‌ده، اون التى‌ده برينى و بومنوال مطّرد اوزره الى غيرالنهايه كسوراتى قطع ايتمه‌سى لازمكلير. بوكاده نامتناهى زمان ايستر وبناءً عليه (سريع) ايله(بطى) آراسنده برمسافۀ قليله اولونجه ــ اومسافه دخى غير متناهى اجزادن مركب بولونه‌جغى ايچون ــ متناهى برزمانده سريعك بطى‌يه ايريشمه‌سى قطعياً ممكن اوله‌ماز . » ديه دعوانى نقل ايديور . صوكره (ابوهذيل) ك بودعواسنه قارشى (نظّام) ك فنا حالده جوابدن عاجز قالمش اولدوغنى و (لاف ايله طفره فروشلغه صاپديغنى) آكلاتيور وبوسفسطه‌نك حيله‌سنى تماميله بيلن سيّد شووجهله حكم ايديوركه، تماماً ارسطونك وميلك والحاصل مسئله‌يى طوغرو حل ايدنلرك ملاحظاتنه عيناً تطابق ايدر.

« . . . . بوطفره فروشلغه حاجت يوقدى . زيرا مسافۀ مفروضه انجق بالقوه نامتناهى تقسيمه قابلدر ؛ بالفعل دكل ! . ثانياً اومسافه‌يى قطع ايتمك ايچون لازم كلن زمان محدود دخى عينى صورتله بالقوه نامتناهى تقسيمه قابلدر. بناءً عليه بومقاديرك يينه‌جمله‌سى‌ده كميّات محدوده ومتناهيه‌دن عبارتدر . نظّام، [نامتناهى] تعبيرى ايله [نامتناهى‌يه قابل تقسيم اولان بر مقدار معيّنى] عينى شى ظن ايتمكله شاشيرمش وخطايه دوشمشدر. »

ديبوركه تماماً خطا دخى بودر. انكليز فيلسوف معاصرى مشهور (ميل) ودها بك چوق امثالى هپ بويله حكم ايتمشلردر . سيّدك عصرلرجه اول بونى بويله‌جه بيان ايتمش اولماسى احاطۀ علميه وفطانت جبلّيه‌سنه دلالت ايدر.

ايشته بوكون بر (سفسطه) دن عبارت اولان (برهان آخيله‌فس) بودر . [Argument سوزينه باقيكز !] .

Accomodatice

اطباق (معناى رموزى) Accomodatice *(sens)*

برلفظه ــ ماوضع لهى خارجنده ــ برمعنا ويرمك ، يعنى او لفظك هركسجه معروف ومشهوراولان معناسى براقوبده، كرك(تأويلاً)،كركسه (باقيشديرمه) صورتيله اوكلمه‌يه ديكر برمعنا (اويدورمق Accomoder ؟!) چوق‌دفعه واقع اولمشدر واولور. ايشته(sens accomodatice) بركلمه‌يه ويريلن بو (معناى بعيد) ه ديرلر . فرانسزجه‌ده بو تعبير يكى‌در ، و (accomodation) لفظندن آلنمشدر . [انجمن اصطلاحات] بوكلمه‌يى (اطباق) لفظيله ترجمه ايتمش اولدوغى ايچون ، اوندن مشتق بولونان (accomodatice) لفظنده (اطباق) كلمه‌سنى ايجاد ووضع ايتمشدر . ظنمجه بو تعبير غريبك اصطلاح اوله‌رق اقامه اولونمه‌سى بيهوده‌در ، زيرا بزم‌شرق‌مؤلفات‌صوفيه‌سنده‌وعلى‌الخصوص (باطنيه ésotérisme)حكمتنده (معناى باطنى) ، (معناى رموزى) ، (معناى تأويلى) كبى بك مشهور تركيبلر واردركه ذاتاً اصطلاح اوله‌رق مقبولدر . كتب مقدسه‌نك متنى ، معناى ظاهرى ولغويسى ايله تلقى ايتميوبده ، هركلمه‌يى كزلى برمعنايه اشارت اولمق اوزره قبول ايتمك واوكا كوره متن كتابه‌معنا اويدورمق (تأويل)در. مثلا (عرش) لفظنى (بدن انسان) ، (كعبه) يى (كوكل) معناريله‌تلقى وتفسيرايتمك كبى!.. (تصوف mysticisme, théosophie çoufisme)ده [بوسوزلره باقيكز !] بوطرز تفسير ، بر (اصول) تشكيل ايتديكى‌ايچون، (معناى تأويلى ورموزى) ، (sens accomodatice) مقابلى و معادلى اولمق اوزره اصطلاحات مشهوره صره‌سنه كچمشدر . بناءً عليه تصوفه متعلق اولان آثار ومؤلفاتده بو تعبيره تصادف ايدلديكى تقديرده (معناى

تأويلى) ديه ترجمه اولونملى در . فقط فرنكجه‌ده بو كلمه‌نك زمين تطبيقى
چوق دها واسع اولدوغندن استعمالى تصوف لسانته منحصر قالمايه‌بيلير .
اوتقديرده بز، بوكا (ياقيشديرمه) ديرز؛ اكر ياقيشديريلان معنا، بوسبوتون
غريب دوشرسه (اويدورمه) ديرز . (accomoder) ، ذاتاً برشيئى يكى
بروضعه اويدورمق ديمكدر. لكن بونلر بزم لسانمزده اصطلاح صاييله‌ماز.
بزده بو كلمه منحصراً حكمت صوفيه تعبيراتندندر .

Accomodation **اطباق** Accomodation

Accomodation انكليزجه فرانسزجه
Accomodamento ايتاليانجه

هرهانكى بر آلتى (مثلا برفوطوغراف ماكنه‌سنى !) ـ لايق وجهله ـ
قوللانمق ايچون ، قورمق ، دوزه‌لتمك ؛ الحاصل، اوندن بكله‌نيلن خدمتك
حقيله استيفا اولونه‌بيلمه‌سنى تأمين ايتمك ايچون اوكا بروضعيت مخصوصه
ويرمك ، اونى (accomoder) ايتمك ديمكدر كه يوقاريده‌كى كلمهٔ اصطلاحيه
بواصلدن مشتقدر . اصطلاحده معناسى ينه بوكا بكزر : برعضوك ـ ايفاى
وظيفه امرنده ـ محيطنه وخدمت جديده‌سنه مطابقتى وبناءً عليه بوسبوتون
يكى بعضى احوال وايجاباته كنديسنى اويدورمق ايچون يكى بروضعيت آلماسى
كيفيتنه (accomodation) ده‌نير . بوصورتله عضو مذكور وظيفه‌سنى ،
قابليتنى ـ آز چوق ـ تعديل ايله كنديسنى محيطنه (اطباق ايتمش) يعنى
اويدورمش اولويور ، ديمكدر .

بو تعبير اولا صناعتده اصطلاح اولمشدى . صوكره (غريزيات ـ
physiologie) علمنه دخى اوحيثيتله كچدى ، وبالخاصه (فوطوغراف
آلتنى آ كديران) كوزك وضوح رؤيتى مسئله‌سنده قوللانلدى . برنقطه‌نك
واضحاً (يعنى پوصلى وبولانيق اولمايه‌رق) كوروله‌بيلمه‌سى ايچون ،
اونقطه‌دن وارد اولان شعاعاتك بهمه حال (شبكه rétine) اوزرنده ، بر
(محراق مزدوج foyer conjugué) تشكيل ايتمه‌سى شرطدر : بو محراق
نه‌ايلريده ، نه‌ده كريده اولمالى‌در ؛ عكسى تقديرده واضح وبرّاق برنقطه
يرينه بولانيق بردائره كورونور . كورولن شيلرك اوزاق وياقين اولمالرينه

كوره ، كوزك (ضيايى كسر ايتمك قابليتى réfringence) تبدل ايتديككندن
طولايى، عضو بصر محراق نقطه‌سنى تام يرينه كتيرمك ايچون برعمليهٔ مخصوصه
اجراسنه مجبور بولونيور ؛ ـ (واضح ـ nette) برخيال بولمق ايچون ـ
عادتا برفوطوغرافجى نك؛ اوبژه‌قتيفى ايلرى كرى سورمه‌سنه بكزر برحركت
اجرا ايدييور . (عضلهٔ هدبيه muscle ciliaire) واسطه‌سيله (جسم
بلّورى cristallin) نك (سطح خلفى face postérieure) سنى تعديل
ايدييور . ذاتاً بو كوچوجوك جسم بلّورى‌نك هرايكى سطحى‌ده برآز
محدّب بولوندوغى ايچين، عضلهٔ هدبيه‌نك تقلص واسترخاسى (يعنى طوپلانوب
كه‌وشه‌مه‌سى) ايله محدبيتى آرتوب اكسيليور و بوسايه‌ده محراق نقطه‌سى ،
تام شبكه اوزرينه كتيرلمش اولويور . ايشته (accomodation) بو عمليهٔ
فيزيولوژيه‌يه ديرلر. [تفصيلات ايچون قاموس عمومى‌نك علوم طبيعيه وطبيّه
قسمنه مراجعت ايديكز .]

بو (اطباق) كيفيتنك مباحث فلسفيه‌يه جهت تعلقى، پك مهم بر دعواده
بر (دليل قوى) تشكيل ايتمه‌سى اعتباريله‌در؛ اوده (ادراك مكان la perception
de l'espace) مسئله‌سيدر . عجبا ، مكانى (آنى اوله‌رق يعنى بلاواسطه
immédiatement) وتعبير ديكرله (تحدسى اوله‌رق intuitivement) مى
ادراك ايدييورزده (اوزاق) و (ياقين) فرقنى بيليورز؟ يوقسه تعقل و (محاكمه
inférence) نك بوخصوصده بردخلى اولويورمى ؟ . . . وياخود مكان
حقنده‌كى حسّمز، بسيط مى‌در؟ . . . يوقسه (مؤلف combiné) مى‌در ؟ . . .
اكر بو حس، بلاواسطه و (دفعى اوله‌رق impulsivement)، آن واحدده،
بزه خارجدن كلمش برشى ايسه، بر (ادراك طبيعى) در ؛ وبناءً عليه بسيطدر ،
تحليل اولونه‌ماز . اويله اولمايوبده بعض مدركات بسيطه‌يى ذهنمز بالآخره
تأليف ايتدكدن صوكره بز ، اوزاق وياقين فرقنى آكليورسه‌ق ، مكان
حقنده‌كى علممز بر (ادراك كسبى perception acquise) در. [acquis
تعبيرنده تفصيلاته باقيكز !] بو حيثيتله‌ده (مؤلف) در. سائر (عناصر حسيّه
élements de sensation) ى، ذهنمز تأليف ايتمش ومحاكمه واسطه‌سيله

بر (فکر) استخراج ایدوب بزه تبلیغ ایتمش دیمکدرکه بویله اولونجه بودرلو ادراکده ارادتمزك وعقلمزك کلیاً دخلی اولماسی لازمکله جکی محقق ومسلّمدر.

ایشته مسئله بودر واوکاتعلق ایدن دعوالرك دستوری‌ده بودر. (مبحث معرفت épistémologie) بحثنده بومسئلهٔ غامضه عظیم وسورکلی مناقشاته سبب اولمش؛ برطرفدن (تحدسیه intuitionisme) دیکر طرفدن ده استحضاریه (représentationisme) مذهبلرینه وجود ویرمشدر. [بوتون بوتعبیراته باقیکز !]

استحضاریونك اك بویوکلرندن اولان وحتی بومذهبك مؤسسی بولونان فیلسوف مشهور (بارقله Berkeley)، (نظریهٔ رؤیت théorie de la vision) حقنده (١٧٠٩) تاریخ میلادیسنده (یعنی بوندن ایکی یوز سنه اوّل) برمهم رساله یازمش وبودعوایی آچمشدی. مکانی تحدسی اوله‌رق دکل، انجق عقل ایله وبعدالمحاکه (یعنی تفکری اوله‌رق) ادراك ایتمکده بولوندوغمزی؛ وهله (اوچونجی بُعد la troisième dimension) ی یعنی (عمق = ده‌رینلك) ی، طوغریدن طوغری‌یه ادراك ایتمك ممکن اولمادیغنی ادعا ایله‌مش وعضو بصری تشکیل ایدن عضلات وسائر اقسام مختلفه‌نك فعالیتنی ذکر ایدرك بوخصوصده محاکمات ذهنیه‌مزك وارادتمزك بویوك بردخل وتأثیری بولوندوغنی‌ده بیان ایتمشدی. ایچه برزمان صوکره واقع اولان تدقیقات وکشفیات علمیه (بارقله) نك بونظریه‌سنی تأیید ایتدی. [(مکان espace) و (افتکاریهٔ مطلقه absolu idéalisme) کلمه‌لرینه باقیکز .]

(accomodation) تعبیری، (فلسفهٔ طبیعیه philosophie naturaliste) ده دخی عمومی ومهم براصطلاح اولدی . (داروین Ch. Darwin) وطرفدارانك آثاریله (استحاله transformisme) [بوتعبیره باقیکز !] اعتقادی همان بوتون علمای متخصصین طرفندن قبول وتصویب ایدیلنجه، (اجناس les espèces) ك تحوّلاتی وبوسایه‌ده بوسبوتون یکی انواع حصولی (انطباق adaptation) [بو تعبیره باقیکز !] نظریه‌سیله تعریف اولونه‌بیلدی . بونظریه‌یه کوره علی‌العموم اجناس حیوانیه ونباتیه‌نك، (ایجابات محیطه

circonstances ambiantes) یه و (محیط milieu) ك (شرائط جدیده nouvelles conditions) سنه توفیق حیات مجبوریتی ایله، یاواش یاواش (استحاله transformation) یه دوچار اوله‌کلدکلری ادعا ایدیلیور. اوحالده بوقابلیت انطباقدن کلیاً محروم بولونان جنسلر، شرائط جدیده تحتنده یاشایه‌مادقلری ایچون - کیت کیده - محو ومنقرض اولویورلر، یعنی (غوغای حیات la lutte pour la vie) ده داها (لایق apte) اولانلر بونلره غالب کلیور ومیدان، یاشامغه الیق اولانلره قالیور؛ دیمك چیقیور. [تفصیلات ایچون Darwinisme سوزینه باقیکز .]

بوکون (accomodation) ایله (adaptation) تعبیرلری آره‌سنده - علماجه - برفرق تعیّن ایتمشدر. بر (عضو organe) ك، یاخود بر (فرد individu) ك یکی یکی شرائط ووظائف حیاتیه‌یه کندینی اویدورمه‌سی کیفیتی بیان ایچون (اطباق accomodation) تعبیری ترجیح اولونویور. بواستحاله یوزندن اکتساب ایدیلن قابلیات جدیده‌نك ارثاً انتقال ایدوبده مؤیّد ومشیّد اولماسنه وبناءً علیه بر (سجیهٔ عضویه caractère organique) تشکیل ایتمه‌سنده (انطباق adaptation) کلمه‌سی تخصیص ایدیلیور .

Accord *(méthode d')* **وفاق (اصولی)**

[(Concordance) کلمه‌سنه باقیکز .]

Achromatopsie **عمای الوان**

Achromatopsie	آلمانجه وفرانسزجه
Achromatopsia	انکلیزجه
Acromatopsia	ایتالیانجه

باصره‌نك برقصوریدر؛ ولادی اوله‌بیلیر؛ کسبی اوله‌بیلیر . بوقصور ایله معلول اولانلر، انجق بر درلو احتساسات ضیائیه‌یه قابلدرلر . یالکز بیاض ضیا ایله کولکه کوره‌بیلیرلر . رنکلری حس ایده‌مزلر . بناءً علیه اونلر نظرنده رنکلرك بر طابلو، بر فوطوغراف کبی کورونور .

بو قصورك ولادی اولماسی اندردر؛ اولدوغی تقدیرده دخی حاسهٔ

بصریه‌نك دها باشقه علتلریله، قصورلریله همان دائما مترافقدر. کسبی اولدوغی زمان، عصب بصری‌نك (تردیٔ ضموریسی dégénérescence atrophique) حالنده مشاهده اولونور. بو حالده عمای تام (یعنی بوس‌بوتون کور اولمق) ایله (دالتونیزم Daltonisme) [بوتعبیره باقیکز!] آره‌سنده بر صفحهٔ مخصوصه تشکیل ایدر. او وقت بو حاله مبتلا اولانلر انجق صاری ایله ماوی رنکی حس ایده‌بیلیرلر. صوکره هیچ رنك کورمزلر؛ دها صوکره دخی هیچ برشی کورمزلر: تماماً کور اولورلر. [تفصیلاتی ایچون قاموس عمومینك علوم طبیه قسمنه باقیکز.]

فلسفه ایله علاقه‌سی (مبحث معرفت épistémologie) مسائلنه و بالخاصه (ادراك perception) [بو تعبیرلره باقیکز!] بحثنه تعلق اعتباریله‌در.

[(انفسیه subjectivisme) و (اضافیت علم relativité de la connaissance) تعبیرلرینه‌ده مراجعت ایدیکز.]

خلف طریقیله (A contrario)

هر لسانده لاتینجه‌سی قوللانیلیر.

بردعوای اثبات برشیئك ضدینی نظر اعتباره آله‌رق اقامه اولونان دلیله (Preuve a contrario) دیرلر. (contre-épreuve) دخی بودیمکدر و بوکون دها زیاده مستعملدر.

[démonstration برهان سوزینه باقیکز.]

نفی عالم مسلکی Acosmisme Acosmisme

کائناتك وجود حقیقیسنی انکار ایدن فیلسوفلرك، اعتقادینی تلخیصاً تفهیم ایچون وضع اولونمش برتعبیردر. بو اعتقاده میل ایدنلر علی الاکثر وحدت وجوده قائل اولان صوفیه ایله (وحدتی moniste) فیلسوفلردر. بو ادعاده بولونانلره بالخاصه متشرعین والهیون اسناد الحاد ایتمشلردی. اوروپا فلاسفهٔ مشهوره‌سندن و متأخریندن (سپینوزا B. Spinosa)، زماننك الهیونی طرفندن تکفیر ایدلدیکی کبی عالم اسلامده یتیشن حکمای صوفیه‌نك بلکه اك مشهوری اولان شیخ اکبر محی‌الدین بن عربی دخی متشرعین علمادن برچوقلرینك شدتلی تعریضاتنه هدف اولمش‌ایدی. بالخاصه تفتازانی

(رسالة فی وحدة الوجود) نام کتابنی شیخ اکبر علیهنده یازوب نشر ایتمش واونی شدتله تکفیر ایلمشدی. حالبوکه بو معامله محق دکلدر. زیرا (acosmisme) فلسفه‌سنك انکار ایتدیکی شی بالطبع شو کائناتك صورت محسوسه‌سی وهیئت ظاهره‌سی دکلدر؛ انجق حقیقت ذاتیه‌سی و استقلال وجودیدر. بوندن بر واجب الوجودك، بر وجود مطلقك وارلغنی انکار چیقماز. بالعکس [یکانه و حقیقی وارلق انجق بردر، اوده (وجود مطلق) در،] دیه اعتقاد ایتدکدن صوکره وانجق بوشرط ایله! کائناتك استقلال وجودی انکار اولونه‌بیلیر. اوتقدیرده ماسوا (یعنی وجود مطلقدن ماعدا هرنه وارسه) هپ ظل زائل وخیال باطل قبیلندن اوله‌رق تلقی ایدیله بیلیر. وحدت وجود طرفدارلری وبوتون صوفیه هپ بو فکر واعتقادده درلر. فقط منکر وملحد دکلدرلر. صوفیه بوخصوصده ذره قدر شبهه‌یه محل براقمیه‌رق فکرلرینی کمال وضوح ایله بیان ایله‌مشلردر. محی‌الدین بن عربی‌نك بو بحثده سیاق نظرینی ترویجاً وکندی سوزلرندن بعضلرینی نقلاً یازلمش اولان (وحدت وجود) نامنده بر رساله‌دن عیناً ذکر وایراد ایتدیکم شو جمله‌لر، ملاحظات واقعه‌می اثبات ایدر:

[واعلم بانا لانقول بانّ جمیع الاشیاء معدوماتٌ، غیر موجوداتٌ وانّما نقول انّها موجوداتٌ بوجودالله تعالی، لابوجودٍ آخر؛ علی معنی: انّ وجودالله تعالی هوالقیّوم علی جمیع الاشیاء، الی آخره!...]

بوتون صوفیه‌نك فکری بودر؛ (اشیا وموجودات محسوسه بوسبوتون یوق دیمك دکل، فقط اونلرك وجودی هرآن عدمه مقارندر. زیرا هرآن متحولدرلر؛ وکندی کندیلرینه قائم دکلدرلر. اقامهٔ حقله قائمدرلر. اونلرك وارلغی کولکه کبی‌در: بر (وجود ظلّی) در. اونلر، وجود حقیقی اولان ذات مطلقه‌نك خیالات ظهوری ومرایای تجلیسی‌در.)

محی‌الدین بن عربی‌نك بوفکرلرینی عثمانلیلر آره‌سنده غیرتله نشر ایدن مشهور اسماعیل حقی (حضرات خمس les cinq émanations) رساله‌سنده بو بحثه دائر لایقیله تفصیلات ویرمشدر. حتی هر متصوف بونی ایضاح ایتمشدر.

واقعا متشرعین [حقایق الاشیاء ثابتةٌ والعلمُ بِها مُتَحَقّقٌ] دستورینی مبحث معرفتده (مبدأ principe) اتخاذ ایتمش اولدقلری ایچون ، خارجده اشیانك حقیقتنی شبهه‌یه دوشورمك غیرتنك ، قسطاسِ علمی دخی حکمسز براقه‌جغنی وسوفسطائیه ولا ادریه وادیسنه یول آچه‌جغنی جدیتله ملاحظه ایده‌رك ، صوفیه‌یه فنا حالده بغض وعداوت کوسترمشلر . حالبوکه صوفیه حقایق اشیایی قطعاً انکار ایتمه‌مش ؛ بالعکس ، (مبدأ اول) ، و (حقیقة الحقایق) انجق (حق تعالی) در ! . . دیمکله اونی وحدانیت صمدانیه‌ده بولمشدر . بوتون موجوداتك (صُوَرِ محسوسه formes sensibles) دن عبارت بولوندوغنی وبوتون بو صورتلرك حدوثنه ، قیام ودوامنه علت اولان وجود حقیقی‌نك (ذات مطلقه) اولدوغنی ، اوقدر صراحتله واوقدر تکرار ایله سویله‌مشلردرکه اوسوزلری بورایه نقل ایتمکه بیله حاجت یوقدر . هانکی تصوف رساله‌سی آچیلسه ، اك اول بو بحث کوزه چارپار . بناءً علیه عالم اشیایه ، بو کونکی ایده‌آلیستلر کبی باقان صوفیه‌یی ــ بو سببله ــ الحاد ایله اتهام ایتمك عظیم افترادر . [(panthéisme) و (mysticisme) سوزلرینه باقیکز !] نته‌کیم بر چوق بویوك فلسوفلر صوفیه وعلی العموم (موحدین les monistes) علیهنده واقع اولان اسناداتی وافترالری تنقید و تنقیح وبو فنا یاکلشلغی تصحیح ایتمشلردر . بو محققین میاننده اك بویوك آدملردن (ابوعلی الحسین بن سینا) ایله (جلال دوّانی) و (سیّد شریف جرجانی) یی ذکر ایتمك کافیدر . هله اوروپا معاصرین فلاسفه‌سی علی العموم صوفیه‌یی بو خصوصده تزکیه ایله‌مشلردر .

بنم تحقیقمه کوره : آلهیون ومتشرعون وجود واجبی اثبات ایچون اثردن مؤثره انتقال صورتیله [preuve cosmologique تعبیرینه باقیکز] احتجاج ایتمکی ترجیح ایلدکلرندن طولایی ، کائناتی انکار ایدن هر فلسفه‌دن شدتله انفعال ایتمشلردی . کندی نظرلرنده وجودی بداهةً ثابت اولان اثر خلقت ، انکار اولونجه اثردن مؤثره انتقال ایده‌بیلمك ایچون منطقاً نقطهٔ استناد قالمیوردی . اوندن طولاییدرکه دنیانك وجودینی انکار ایدن

حکمایی همان هر مملکتك متشرعینی وآلهیونی الحاد ایله اتهام ایتمشلردر . فقط طوغرو دکلدر . چونکه یکانه طریق اثبات بو دکلدر.

بو کون (acosmisme) اعتقادی یالکز تصوف ایله دکل ، (idéalisme) فلسفه‌سیله‌ده صیقی صیقی‌یه علاقه‌داردر. [بو سوزه باقیکز .]

Acquis

کَسبی	Acquis
آلمانجه	Erworben
انکلیزجه	Acquisitive
ایتالیانجه	Acquistato

کسبی ، قازانلمش دیمکدر . فلسفهٔ طبیعیه واخلاقیه‌ده بعض خصائل ویا قابلیاته وصف اوله‌رق قوللانیلیر. بو حیثیتله (inné وهبی) ، (congénital ولادی) ، (ارثی (héréditaire ، (instinctif غریزی) تعبیرلرینه مقابل دوشر .

اسکیلرجه بو تعبیر معلوم ومعتبردی. اکثریا اخلاق کتابلرنده مذکوردر. (اخلاقك تربیه ایله قابل تغییر واصلاح اولوب اولمادیغی) بحثنده خصائل انسانیه‌نك کسبی ویا وهبی اولماسی باشلیجه بر مسئلهٔ مهمه تشکیل ایدییوردی. چونکه ، خصائلك جِبِلّتی تقدیرنده اخلاقك تربیه ایله قابل تعدیل واصلاح اوله‌بیلمه‌سی تسلیم ایدیله‌میوردی . بالعکس ، اخلاق اثر الفت وعادت ایسه ، تربیه ایله تبدیل وتصحیح اولنه‌بیله‌جکنه ایناnیلیوردی . بالطبع بو ایکی متناقض نظریه‌نك طرفدارلری واردی. مثلا شرقده اخلاقیونك اك بویوکلرندن معدود اولان مشهور شیخ سعدیٔ شیرازی:

(عاقبت کرك زاده کُرك شود ؛ کرچه با آدمی بزرك شود .)

دیمکله تربیه‌نك اخلاق اوزرینه هیچ بر تأثیری اوله‌میه‌جغنی صراحةً ادعا ایتمش وخصائلك جبلّی اولدوغنه بیان قناعت ایلمشدر .

سلیمان قانونی دوری فضلاسنك مشهورلرندن وبالخاصه اخلاقیوندن اولان قینالی زاده علی افندی (اخلاق علائی) نام کتابنك مقدمه‌سنده

بومسئله‌یی دقلیجه تتبع ایتمش ، واسلاف حکمانك بوبابده‌كی ملاحظه‌لرینی شو وجهله تلخیصاً نقل ایلمشدر .

(بومسئله‌ده حکمادن منقول اولان اقوال معتبره اوچ قولدر . بریسی اولدركه، تبدیل خلق مطلقا امر ممتنع‌در : بر خاق‌كه ذات آدمی‌ده حاصل اوله، اصلا تبدیلی نامقدور، وازاله‌ی غیرمیسردر. زیرا خلق‌امرطبیعی‌در، وامر طبیعی عوارضدن متأثر وموضعندن متبدل ومتغیر اولماز . ایکنجی قول اولدركه خلق ، ایکی نوعدر : بریسی طبیعی‌در ؛ یعنی اصل خلقتده مركوز ومجبولدر ؛ آنك تبدیلی ممتنعدر . بریسی‌ده (اُلفی) و (عادی)در ؛ یعنی مألوف ومعتاد اولمقدن حاصل‌اولور. وانك‌تبدیلی ممكندرالی‌اخره!..)

اكلاشیلیوركه قینالی زاده (اُلفی) و (عادی) تعبیری ایله بوكون بزم (كَسبی) دیدیكمز معنانی مراد ایدییور. (طبیعی) لفظی‌ده (instinctif) مقامنده قوللانلمش كبی‌در. هرحالده بواوچ كلمه دخی‌مواضع مختلفه‌یه تخصیصاً بوكون ینه استعمال اولونه‌بیلیر .

زمانمزده (داروینیزم Darwinisme) فلسفه‌سی ایله (علوم طبیعیه وحیاتیه Sciences naturelles et biologiques) ساحه‌سنده آچیلان مباحثات ، (اجناس معیّنه) نك ، بعض (عوامل facteurs) تأثیریله ـ غیر محصور برزمان ظرفنده ـ تبدل ایدوب ایده‌میه‌جكنه دائر برمسئلهٔ مهمه‌یه وجود ویرمشدی.[transformisme لغتنه باقیكز.] بوبحث برچوق مسائل تالیه‌یی دها قورجالادی، واونلری بوسبوتون باشقه ویكی برنقطهٔ نظردن تلقی ایده‌بیلمك یولنی آچدی، . بالضروره وراثت مسئله‌سی‌ده یكی‌دن اورطه‌یه آتیلوب تدقیق ایدلمكه باشلادی. اوصره‌ده ایدی‌كه [حیات شخصیه‌اثناسنده كسب اولونان خصائلك ارثاً اولاد واخفاده انتقال ایده‌بیلوب ایده‌میه‌جكی كیفیتی] برسوأل شكلنده میدان بحثه كیردی. اكر خصائل كسبیه‌نك انتقالی تحقق ایدرسه، كیت كیده طبیعت عضویه‌ده مركوز اوله‌رق اونلرك برباشقه (عرق race) وجوده كتیره‌بیلمه‌لری وبویله بر عرقلك‌ده ایلریده یكی بر (جنس espèce) اوله‌بیلمه‌سی معقول كورونویوردی .

اجناسك لایتغیر اولدوغنی ادعا ایدن عالم مشهور (كوویه Cuvier) طرفدارلری‌ایله (داروین Darwin) نظریهٔ‌جدیده‌سنی قبول‌ایدنلر یكدیكرینه مقابل وشدتله معارض بروضعیت آله‌رق عظیم برمناقشه آچدیلر. تدقیقات تجربیه و علوم طبیعیه ، (استحالیه transformisme) نظریه‌سنه حق ویردی. فقط عینی وسیلهٔ معارضه بوسفر استحالیه اربابی آره‌سنه دوشدی. بر طرفدن تكامل فلسفه‌سنك بانیسی اولان (هربرت سپنسر) ، (كسبی اولان تغیرات عضویه‌نك وبر طاقم قابلیات و خصائلك ارثاً انتقال ایتدیكنی) ادعا ایدییور ، و : (انتقالی قبول وتسلیم ایدلمدكجه ، استحالات عضویه‌یی ، اجناس جدیده‌نك ظهورینی ، الحاصل كیفیت تكاملی تعریف ایده‌بیلمك ممكن اوله‌ماز !) دییوردی . دیكر طرفدن ـ تكامل فلسفه‌سنه معتقد بولونان ـ آلمان علمای طبیعیوندن (وایسمان Weissman) ، بو طرز انتقالی انكار ایدییور ، و (وراثت Hérédité) نامیله نشر ایتدیكی اثرنده وراثتك طوغرودن طوغرویه(حُجَیرهٔ مُنْتَشه Cellule germinative) واسطه‌سیله وقوع‌بولدوغنی ایلری سورویوردی. وایسمان، (عضویت بالغه) ده، یعنی یتیشمش وكماله ایرمش بروجودده ، عارضی اوله‌رق حاصل اولان تغیراتك ، حجیرهٔ مذكوره‌یه قطعاً تأثیری اولمادیغنی تذكار ایدرك دعواسنی تحكیم ایله‌مك‌ایسته‌مشدر. مع‌مافیه مسئله هنوز موضع تدقیق وصحنهٔ مناقشه‌ده‌در علمای زمان آراسنده ، هرایكی نظریه‌نك‌ده طرفدارانی موجوددر .

پسیقولوژی لساننده (برحاسّه‌نك ادراك طبیعی‌سی La perception naturelle d'un sens) دینلدیكی زمان ، برعضو حسّی‌نك (تهیّیج excitation) ندن ـ دفعةً وآنی اوله‌رق ـ حاصل اولان حسّ خصوصی sensation spécifique) مراد اولونور . كوزومزك بررنك حس‌ایتمه‌سی كبی كه (بو فعل ادراك acte de perception) ده (ارادت شخصیه volonté personnelle) مزك دخلی یوقدر . بوبرعامل خارجی (facteur extrinsèque) نك محض تأثیری‌دركه بز اونی ، بلا واسطه تلقی ایدرز . وقوع حال بویله اولایوبده بو (اثرتهیّیج) ، بالواسطه حصوله كلیرسه ، یعنی

طوغرودن طوغرویه خارجی برعاملك تأثیریله وقوعبولمایوبده دیكر بر حسك ایقاعی ایله پیدا اولوویریرسه ، بویله بالواسطه حاصل اولان بر طویغویه‌ده (كَسْبی acquis) دیرلركه باقیلسه مدركات طبیعیه‌نك (صدمهٔ تأثیری) دیمكدر. مثلا اوزاقدن آتشك قیرمزی رنكنی كورمكله، صیجاقلغنی ده ــ عادتا ــ كورمش كبی اولورز. لیمون صیقلدیغنی كورمكله ، آغیزمز صولانیر ؛ عادتا ئه‌كشیلكنی طاتمش كبی برحس طویارز . حالبوكه بومناسبتده (لامسه le tact) ایله (ذائقــه le goût) مزك علاقه‌سی اولمامشــدر . بو ایكی حاسه‌مزك آز چوق تهییجی (باصره la vue) واسطه‌سیله‌در . ایشته بو مثالده طبیعی اولان مدركاتمز ، آنجق كوزومزله تلقی ایده‌بیلدیكمز حسیاتدر . چونكه آتشــك رنكنی ، لیمونك شكلنی طوغرودن طوغرویه ادراك ایتمشزدر . دیكرلری ایسه بومدركات طبیعیه واسطه‌سیله كسب ایتمش اولدوغمز طویغولردر؛ اونك ایچون بالواسطه وبالنتیجه حاصل اولان بوایكنجی نوع طویغولره (ادراكات كَسْبیّه perceptions acquises) ده‌نیلمشد . بناءً علیه بر (حاسه sens) نك (ادراك كسبی) سی، دائما، دیكر بر حاسه‌نك (ادراك طبیعی) سی‌در . دیمك اولویوركه ادراكات كسبیه ، حقیقت حالده حواس مخصوصه‌نك ادراكات صحیحه‌سی دكل ، مدركات صحیحه وطبیعیه‌نك بالواسطه ایقاع ایتدیكی بر (خیال image) در [بو كلمه‌یه باقیكز !] بونك بوصورتله حصولنده تربیهٔ طبیعیه‌نك و (تداعی association) نك [بو كلمه‌یه باقیكز !] ، حتی محاكمات خفیه‌نك [inférence لفظه باقكز !] كلیاً دخلی واردر . قارشیمزده لیمون صــیقیلیركن ملاح وجهیه‌مزك اشمئزازی وآغزیمزك صولانماسی، محضا برمحاكمه ، یعنی بر (عملیهٔ ذهنیه opération mentale) نتیجه‌سیدر .

فلسفه مباحثنده‌ده بو (كسبی) تعبیری چوق كچر ویك اهمیتلی مسائل ایله علاقه‌داردر . (مدركات حسیه‌مزك طبیعی ویا كسبی اولملری) بحثی پك مهم ویك غامض برمسئله اطرافنده دوران ایدر . بونك بالخاصه زمین مناقشه‌سی ، (مبحث معرفت épistémologie) ك [بو تعبیره باقیكز !]

دائرهٔ صلاحیتنده‌در . حتی ــ ده‌یه‌بیلیرم‌كه ــ پسیقولوژی ، فلسفه‌یه بالخاصه بونقطه‌ده تماس ایدر ؛ وفلسفه‌نك (ئه‌پیسته‌مولوژی) ده‌نیلن قسمی بونقطه‌ده اصل موضوع اشتغالنی بولور .

فلسفه‌ده مدركات حسیه‌نك طبیعی ویا كسبی اولماسی كیفیتی ، بالخاصه (علم بلاواسـطه connaissance immédiate) و (علم بالواسـطه connaissance médiate) مسئلهٔ مشهوره‌سیله صمیمیاً علاقه‌داردر . فقط ، بومسئله‌نك تضمن ایتدیكی مواد ، یالكز اركان واكوان حقنده‌كی افكار وحسیاتمزه تعلق ایدن خصوصی بحثلردر . یعنی (ماده matière) ، (روح esprit) ، (زمان le temps) ، (مكان l'espace) كبی (مبادی principes) یه دائر بزده موجود بولونان افكار وحسیاتك، مدركات كسبیه ویا طبیعیه‌دن اولدوغنی ادعا ایدن ایكی فرقهٔ فلاسفه میانه‌سنده متحدث بولونان دعوایه متعلق‌در. مثلا ــ یوقاریده ایضاح وتعریف ایتدیكم وجهله ضیایی ویارنكی ادراك ایدیشمز (شبهه یوق‌كه !) دفعهً وبلا واسطه حاصل اولمش بر حس مخصوصدر . عجبا مكانی حس ایدیشمزده بوكا بكزر بر.شی‌می‌در ؟ ... یوقسه، سائر حواسمزك مدركاتنی اساس اتخاذ ایده‌رك ــ ذهنمزك ــ بعدالمحاكمه تحصیل ایتدیكی برفكر واعتقادمی‌در ؟ .. (یعنی مكان حسی le sentiment de l'espace بزده برادراك طبیعی‌می‌در ؟ . یوقسه بر ادراك كسبی‌می‌در ؟ ...) ویاخود حكمای اسلامك تعبیر مشهورنجه: (مكان حقنده‌كی علممز، برعلم ضروری‌می‌در ؟ . . یوقسه بر علم نظری می‌در؟ .) ایشته بو تعبیرات ایله علاقه‌دار بولونان الك مهم مسئلهٔ فلسفیه بودر؛ و بو سؤال ، ماده‌یه زمانه والحاصل بالجمله اركانه دخی تشمیل اولونمشدر . حتی (الله)ك وارلغی بالواسطه‌می ؟ . یوقسه بلا واسطه‌می حس ایتدیكمزه دائر (علم الهی théodicée)ده موضوع بحث اولان مسئله دخی، ماهیتی اعتباریله اوته‌كی‌نك عینی‌در ؛ باشقه برشی دكلدر ؛ چونكه (الله) اصل (مبدأ اول le premier principe) در. [absolu كلمه‌سنده (قوزه‌ن Cousin)و (هاملتن Hamilton) مناقشه‌سنه عائد تفصیلاته باقیكز !]

شـمدی ، ارکان اصلیه‌نك بلا واسـطه ادراك اولوندوغنی ادعا ایدن فیلسوفلره (حدسیون les intuitionistes) دیرلر . عکسنه اعتقاد ایدن فرقهٔ فلاسفه‌یه‌ده (استحضاریون les représentationistes) دیرلر. برنجیلرك (حقیقیه réalisme)، ایکنجیلرك‌ده (افتکاریه idéalisme) فلسفه‌سیله صیقی صیقی‌یه علاقه‌لری واردر. آره‌ده جریان ایدن مناقشات، تمامیله (تحدس intuition) و(استحضار représentation) مسئله‌سنه نظرله‌در، ومنحصراً اوکا تابع‌در . مثلا (représentationiste-idéaliste) اولان معاصرین فلا-فه‌دن (جون ستوه‌ت میل J. St. Mill) و (پروفسور آلکسانده‌ر به‌ین Prof. Alex. Bain) ، - معارضـلرینه قارشی مسـلکلرینی حقیله مدافعه ایده‌بیلمك ایچون -ارکانه- انجق بالواسطه پیدای علم ایده‌بیلدیکمزی ادعا ایتمشلر وبودعوانك دلائل ثبوتیه‌سنی پسیقولوژی مباحثنده آرامشلردر. [تفصیلات ایچون représentation ، و espace کلمه‌لرینه باقیکز !]

(ادراکات کسبیه) ایله (احتساسات مرتبطه sensations connexes)ی، بر طوتمامالیدر . برعامل خارجی، فرضا برجسم ، عینی زمانده ایکی حاسه‌یه بردن اجرای تأثیر ایده‌بیلیر؛ وبوتأثیرات متخالفه، دائما مترافق بولونه‌بیلیر. مثلا (حس شامه l'odorat) ایله (حس ذائقه le goût) بویله‌در. اوقدرکه برشیئك قوقوسنی طعمندن فرق ایتمك پك کوچ‌در؛ وبالطبع بوایکی حاسه‌دن برینك تهیجی، دیکر حسی‌ده برابر ایقاع ایدر وبویله‌جه ایکی طویغو بربرینه قاریشیر. ایشته بوکا (احتساسات مرتبطه) دیرلر . بونك برباشقه درلوسی‌ده اولور : بر حاسه‌نك شـدت تهیجی ، دیکر برحاسه‌یی‌ده تهییج ایده‌بیلیر . [پروفسـور (به‌ین Bain) بوکیفیتی برنوع (انشعاع rayonnement) ایله تعریف ایدییور.] مثلا بعضی کسکین صدالرویاخود غیجیرتیلر دیشلرده، معده‌ده، (ناحیهٔ قطنیه rég. lombaire) ده ناخوش برطویغو حاصل ایدر. بعض تماسلر، الك اوزاق اعضاده اورپرمه‌لر حصوله کتیریر. بونلر ادراکات کسبیه‌دن دکلدر. چونکه بوکبی احوالده انجق احتساسات آره‌سنده (مشارکت وتداعی association) واردر . حالبوکه ادراکات کسبیه‌ده مشـارکت ، (استحضارات ذهنیه représentations mentales) آراسنده‌واقعدر؛ یعنی

بالذات طویغولرده دکل، اوطویغولرك ایقاع ایتدیکی (خیال image) لرده اولور. بناءً علیه برحاسه‌نك طوغرودن طوغرویه برعامل خارجی ایله تهیجندن حاصل اولان طویغو ، (بر حس حقیقی sensation vraie) در ، اویله اولونجه بر (ادراك طبیعی) در. اکر بوطویغو، برعامل خارجی‌نك طوغرودن طوغرویه عضو مخصوصنه تأثیریله وقوعه کلمه‌یوبده باشقه بر حاسـه‌نك تهیج طبیعیسندن منبعث اولمش ایسه، (یعنی بالواسطه ایقاع ایدلمش ایسـه !) ، اوطویغو بر (حس حقیقی) دکلدر ؛ بر حس حقیقی‌نك انجق خیالی‌در ؛ اویله بر(غلط حس illusion de sens) درکه بوسبوتون باشقه برعضوك صدمهٔ تهیجی ایله حاصل اولمشدر. ایشته اصل (ادراکات کسبیه) بوقبیلدن اولان طویغولردر . مثلا اوزاقدن کوردکمز بردره‌نك سرینلکنی‌ده برابر کورمش اولوشمز کبی! یاخود برتابلوده مصوّر اولان شیلرك، یکدیکرندن اوزاق اولدوغنی کوروشمز کبی‌که بوبر خیالدر. زیرا ایکی بعدلی برسطحدن عبارت اولان طابلوده مصـوّر اولان شـیلرك جمله‌سی دخی عینی سـطح مستوی‌ده‌در. یعنی طابلوده‌کی رسمك عمقی یوقدر. حالبوکه (کولکه وضـیا clair-obscur) معرفتی ایله رسّام بزده بویله برغلط حس ایقاع ایدییور وایکی بعدلی بر منظره‌ده بز، اوچونجی بعدی‌ده کوریورز، ده‌رینلکی کورورکبی اولویورز. اونك ایچون بعض شیلری یاقین، بعضلرینی‌ده اوزاق کورویورز.

(ادراکات کسبیه)نك (حیّز، مفهومی la notion d'étendue) ایله علاقه‌سی واردر. بوکیفیت زیاده مهم‌وشایان نظردر. سقولاستیق فلسفه‌سنده (sensibles communs صـور حسیّهٔ مشـترکه) دیدکلری بوایدی . [تفصیلات ایچون بوتعبیرانه باقیکز !]

Acroamatique **Acroamatique** (درسی!) شفاهی ، محرم ، خصوصی

اسلافدن بر طـاقم فیلسوفلرك و محررلرك روایتنه کوره (مشّـائیه péripatétisme) مسلکنك موجدی و آتنه‌ده (Lycée) مدرسه‌سنك مؤسـسی اولان مشهور (ارسطو Aristote)، درسلرینی ایکی قسمه آییرمش: صباح‌وقتلری بالخاصه کندی طلبه‌سنی جمع ایدر-وعوام ناسدن، یابانجیلردن

کیمسه‌یی بو دائرهٔ خصوصیته قبول ایتمیه‌رك ـ یالکز ممتاز اولان او زمرهٔ سامعینه سربستجه درس تقریر ایدرمش . مع‌مافیه علم و فلسفه‌یه منتسب اولمایان اکثریت ناسی دخی ، تعلیماتندن ـ ممکن اولدوغی قدر ـ مستفید ایده‌بیلمك ایچون (غالبا اوکله وقتلرندن صوکره !) افراد خلقدن مرکب بر جماعته‌ده آیریجه بر درس ویریرمش .

زمانمزك عمومی قونفرانسلرینی آکدیران بو (اقشام درسلری)، بالطبع، جماعت ناسك سویهٔ عقل و عرفانه موافق اولمق اوزره آچیق برلسان ایله تقریر اولونورمش ؛ موضوع اعتباریله‌ده هرکسی علاقه‌دار ایده‌جك مسائل و مباحثه متعلق بولونور ایمش . استادِ یونانی‌نك خصوصی درسلرینه (داخلی = ἐσωτερικούς = ésotériques) و عمومی تقریرلرینه (خارجی = ἐξωτερίκους = éxotériques) دیمشلر و بالآخره محررات فلسفیه‌سی‌ده بوتقدیره کوره ایکی‌یه آییرمشلردر. ارسطونك بوطرز تدریسی بزه انتقال ایتمش‌می بیلمم ! شایان دقتدرکه اولا فاتح سلطان محمد زماننده مدرسه‌لر حقنده تنظیم اولونوب بالآخره قانونی سلطان سلیمان زماننده دها زیاده ضبط و ربطه آلنان نظامنامه‌ده تعیین اولونان مراتب و درجات ، بوکا پك بکزر ! (خارج !؟) ، (حرکت خارج) ، (داخل !؟) ، (حرکتِ داخل) ، (صَحنِ ثمان) الی آخره . . . کبی مراتب تعییننده سلیمانیه جامع شریفنك بناسی نظر اعتباره آلنمش و تحصیلده ترقی خارجدن داخله برحرکت تدریجیه صورتیله تمثیل ایدلمشدر . طبیعیدرکه هنوز خارجده، یعنی مراتب تحصیلك ایلك قدمه‌سنده بولونان طلبه‌یه سطحیجه علوم آلیه مقدماتی کوستریلیر و داخله حرکت ایتدکجه درسلر (موضوع اعتباریله) یوکسه‌لیر، دائرهٔ تدریس دخی اهمیت و خصوصیت کسب ایدردی . اك بویوك مرتبهٔ علمیه دخی (صَحنِ ثمان مُدَرِّسلکی) پایه‌سنی احراز ایتمك ایدی .

ارسطونك مدرسه‌سی و اصول تعلیمی حقنده واقع اولان تدقیقات تاریخیه‌دن آز چوق وضوح ایله آکلاشیلیورکه ، بو حکیم یونانی همان همان بزم اسکی مدرسه ترتیبنه بکزر بر طرزده تعلیماتده بولونورمش ؛ مختلف صنوف سامعینه کوره موضوع بحثی انتخاب وتعیین ایلر وهرصنف افرادینه

ـ علی قَدَرِ عقولهِمْ ـ سوز سویلیه‌رك درس تقریر ایدر ایمش ! . . . بویله اولونجه کندیسنك مُحَرِّمِ افکاری بولونان ممتاز شاکردانه ویردیکی درسلر ایله ، مدرسه باغچه‌سنه طوپلانان خلقه سویله‌دیکی سوزلر آره‌سنده ماهیت موضوع واسلوب بیان وطرز تقریر اعتباریله مهم بر فرق اولمق لازمکلیر. فی‌الحقیقه بو ادعاده بولونانلر ، آز دکلدر . بعض مورخین فلسفه ، ادعا ایدییورلرکه ارسطو عموم ایچون تقریر ایتمش اولدوغی درسلری یازوب ضبط وقید آلتنه آلدیغی حالده، برچوق مسائل مهمه حقنده افکار ذاتیه‌سنی انجق ممتاز طلبه‌سنه شفاهاً تبلیغ ایله اکتفا ایتمشدر. بو خصوصی فکرلری خلقه افشا ایتمکده محظور ، حتی تهلکه ملاحظه ایتدیکی ایچون ، اونلر ، اك محرم شاکردانك حافظه‌سنده ودیعه اوله‌رق قالمش و اورادن ـ ینه شفاهاً ـ یعنی نقلاً تعلیم ایدلمش و صوکره یاواش یاواش انتشار ایله‌مشدر . ایشته اصل (سمعی acroamatique) اولان تعلیماتی بوقبیلدن اولانلریدر. فی‌الحقیقه، یونانیٔ قدیم لساننده (ἀκροαματικούς) کلمه‌سی (ἀκροάομαι) مصدرندن مشتقدرکه (ایشیتمك) دیمکدر. بوتعبیر اصطلاحی‌نك منشأی‌ده بودر .

شو تقدیرجه بو کلمه ، (ésotérique) دن دها خصوصی برمعنا افاده ایدر وبر فیلسوفك هرکسه افشا وتعلیم ایتمکدن چکینديکی و یالکز صمیمی ومحرم بعض دوستلرینه شفاهاً تبلیغ وتودیع ایده‌بیلدیکی افکار واعتقاداته (وصف) اوله‌رق قوللانیلیر .

شرقده پك چوق فیلسوفلرك بویله شفاهی تعلیماتده بولوندقلرنده شبهه یوقدر و اسبابنی آکلامقده زور دکلدر . مثلا (ابن سینا) و بو حکیمك اثرینه اقتفا ایدن (منلا صَدْرای شیرازی) نك محررات مشهوره‌سنه باقیلیرسه تَمامیله ارسطو وفلاطونك افکارینی برلشدیروب سقولاستیق اصولنه توفیقاً ترویج ایتمش اولدقلری کورولور ؛ همده صراحةً کورولور . حالبوکه بو بویوك فیلسوفلرك اخصِّ شاکردانی ـ حتی بالذات کندیلری بیله ! ـ ادعا ایدییورلرکه یازدقلری اثرلر عموم ایچون (تعلیمات رسمیه) در . (زمانه

فلسفه‌سی‌در) . مسائل غامضه حقنده اعتقادات شخصیه‌لری ـ مختصراً ؟ ! ـ بر رساله‌ده مندرجدر و (نسخه‌سی نایاب ! ؟) در .

اکلاشیلیورکه بونلر (acroamatique) بر طاقم تعلیمات خصوصیه اولمق کرکدر ! . .

ارسطو نامه بزلره انتقال ایدن سلسلهٔ آثارك ، کندی قلمندن صادر اولدوغی محقق دکلدر. بالعکس، طلبه‌سی طرفندن ضبط اولونمش وبالآخره آز چوق تعدیلات وتصحیحاته اوغرامش محررات اولماسی احتمالی غالبدر . بو ملاحظه‌یه مبنی‌درکه استادك اثرلری ، نیجه عصرلردنبری (exotérique) و (acroamatique) اولمق اوزره ایکی قسمه آیریلمشدی . بو آثارك شارحی ، مشهور (سیمپلی‌چیوس simplicius) [که میلاددن بش عصر صوکره کیلیکیاده طوغمشدی!] بوتقسیمك ایلك موجدیدر، ظن اولونیور. بوذات، بوایکی طاقم آثارك صفت کاشفه‌سی اولمق اوزره باشلیجه فرقلرینی‌ده تعیین ایدییور : (استاد، خواص شاکردانه تقریر ایتدیکی درسلرده موجز، جامع الکلم سوز سویلردی ؛ و ایضاحاته حاجت کورمیه‌رك تفصیلاتی کلیاً اهمال ، و مبادیدن مقاصده ؛ مقدماتدن نتایجه ـ کمال سرعتله طوغریدن طوغری‌یه انتقال ایدردی) دییور . شو روایته کوره فرق موضوعاتده اولمیوب اسلوب تقریر و شکل تدریسده اولمق لازمکلیر . حالبوکه مشهور (پلوتارخ Plutarch) : (ارسطونك خصوصی تعلیماتی حکمت ، طبیعیات و منطقه دائر ایدی ؛ خارجی درسلری‌ده بلاغت ، اخلاقیات و سیاساته متعلق بولونوردی) دیه ادعا ایدییورکه شوتقدیرجه دخی فرق، شکل تقریرده اولمایوب بالخاصه (موضوع بحث) ده ایمش ، دیمك چیقار .

(چیچه‌رون Cicéron) ، (ستـرابون Strabon) ، (آمونیوس Ammonius) هپ (سیمپلی‌چیوس) کبی سویلیورلر ، یعنی برنجی ادعایه طرفداردرلر .

بوراده یالکز اهمیتلیجه بر نقطه وارکه شبهه آلتنده قالماملی‌در . عجبا ارسطونك شفاهی تعلیماتنده اکثریت خلقدن کیزلی طوتولماسی لازمکلن (اسرار انکیز mystique) برشی وارمی ایدی ؟ . . . مثلا بزده (باطنیه

les ésotériques) ، یهودیلرده (باطنیهٔ حروفیه les cabalistes) یونانیلرده (هرمزیه les hermétiques) الی آخره کبی صوفیانه فرقه‌لرك (اسرار mystères) ینه مشابه برشی وارمی ایدی ؟ . . بو بر مسئله‌در .

ارسطونك حیاتنی لایقیله تتبع و تحقیق ایدن (بله‌قسله Blakesley) ، بیوك انکلیز آنسیقلوپه‌دیسنده بو مسئله‌یه دائر شویله سویلیور :

(قطعیاً ثابت اولمشدرکه ارسطونك acroamatique اثرلری دیکرلرندن ـ موضوعاتك مغلق واسرارانکیز اولمسیله دکل ـ فقط انجق (اصولی systématique) اولمسیله ممتازدرلر . یعنی بونلر مطّرد و (متّسق coordonné) بر منظومهٔ فلسفیه تشکیل ایدرلر . عوامه ویردیکی درسلر ایسه رابطه‌سز و مستقل بعض مسائل حقنده کلیشی کوزل مباحثاتدن عبارت قونفرانسلر نوعندندر !)

بو ادعا پك طوغرو کورونور ؛ زیرا ارسطوده تصوفك شمه‌سی بیله حس اولونه‌مامشدر. اوسبله‌درکه بوکون اصطلاحده (acroamatique) ، (ἐγκυκλίον encyclique) مرادفی اوله‌رق تلقی ایدیلیور؛ یعنی موجز، کلّی و عمومی درسلر معناسنه کلیور . حالبوکه (ésotérique) کلمه‌سی (اسرار انکیز تعلیمات صوفیه) معناسنه تخصیص اولونیور. [mysticisme ، mystère ، ésotérique ، Çoufisme سوزلرینه باقیکز !]

Acte

Acte **فعل**

انکلیزجه	Act
آلمانجه	That, handlung
ایتالیانجه	Atto

بوتعبیر ارسطونك وضع ایتمش اولدوغی (ἐνέργεια)لفظنك ترجمه‌سیدر . scholastique سقولاستیق [بوسوزه باقیکز !] فلسفه‌سنده بیوك بر اهمیتی واردی. بوکون تاریخ فلسفه‌ده ذکری کچر برلفظدر. لسان عادی‌ده وحقوقده‌ده‌نه جاریدر؛ فقط(عمل action)، معناسنه کلیر(l'acte criminel فعل جنائی) کبی . [قاموسك حقوق قسمنه باقیکز !]

ارسطو وقوع حادثاتی یعنی علی العموم تبدلاتی معقول بر صورتده تعریف ایده‌بیلمك ایچون بر نظریه دوشونمشدی : ذاتاً موجود اولان بر

شيئك قوه‌دن فعله چكمكده اولدوغنی تصور و بيان ايتمشدی . (قوه Puissance)يه (δύναμις)، (فعل)ه دخی (ἐνεργεία) ديبوردی . بناءً عليه ارسطو اعتقادنجه تكّون بالقوه موجود اولان بر شيئك بالفعل وقوعی ايدی . فقط بو حكيم يونانی ، فعلی منحصراً حركت وتبدل ايله برطوتيوردی . اونك نظرنده (وارلق) ذاتاً (فعل) ديمكدی ؛ ووجود (τὸ ὄν) دائما تكونده اظهار استعداد ايده طورويوردی . يعنی (وجود) بلا فاصله قوه‌دن فعله چيقيور وبناءً عليه دائما تبدلده بولونيوردی. ايشته لاينقطع واقع اوله‌طوران بوتبدل، ارسطو نظرنده (صيرورت devenir) ديمكدی . اكلاشيليوركه ارسطو وارلغی حدذاتنده عاطل فرض ايتميوردی . (بالقوه) موجود بر (وارلق) ايله آيريجه بالفعل بر ايكنجی وارلق دوشونه‌ميوردی . اكر بويله ايكی درلو وجود تصور ايتمش اولسه‌يدی بالقوه وار اولان برشيئی فعله كتيرمك ايچون براوچونجی وجوده احتياجدن مستغنی قاله‌مازدی . او وقتده تكوين ، دور وتسلسله دوشردی .

بالقوه و بالفعل تعبيرلری قرون وسطی فلسفه‌سنك همان هر بحثنه قاريشديرلمش بولوندوغی ايچون فوق‌العاده زبانزد اولمش كلمات مشهوره‌دندر؛ بزم لسانمزده دخی ارسطونك تقديرايتمش اولديغی معنا اوزره تعين ايتمشدر. (مشائيون Péripatéticiens) [بو سوزه باقيكز !] فلسفه‌سيله بزه عيناً انتقال ايتمش اولسه كركدر. مثلا بر ميشه آغاجی ، اونك ميوه‌سی اولان پالامودده بالقوه موجوددر؛ فقط پالامود عاطل دكلدر؛ زيرا اونك استعداد ذاتيسی بر ميشه آغاجی وجوده كتيرمكدر. ميوه‌ده بو قابليت فعليه هر زمان واردر . او تخمك فيليزلنوب نشوونما ايتمه‌سی ويواش يواش اغاج اولمه‌سی ، دال بوداق صاليورمه‌سی، پالامودده بالقوه موجود ومندمج اولان استعداداتك فعله چيقمه‌سی ديمكدر. ايشته بو حركت، (صيرورت) در؛ تكون ، دائمی بر صيرورتدر. ارسطونك نظرنده (عقل) دخی طبقی بويله‌در : عقل ده‌كی استعداد ذاتی ، حقيقتی ادراك ايتمك وبو فعاليتی ايله محظوظ اولمقدر. اونده بالقوه موجود اولان بواستعداد دائما تجلّی ايتمكده وتجلّی ايتدكجه انكشاف ايلمكده‌در. ايشته عقلك استعدادات ذاتيه‌سی بويله قوه‌دن فعله چيقمقده

دوام ايتدكجه عقل تكامل ايدر. ارسطونك (intellect) ديديكی بودر . [تفصيلات ايچون بوكلمه‌يه باقيكز .]

Actif

Actif فاعل

فاعل، بالذات اجرای فعل ايدنه ديرلر؛ ضدی (منفعل passif) در. ديكر بر ضدی‌ده (عاطل inerte) در.

بو تعبيرلر دخی ارسطونك تعليماتيله شهرت بولمش وقرون وسطاده سقولاستيق فلسفه‌سنده خيلی زبانزد اولمشدر . حتی ارسطونك (مقولات عشره les dix catégories) سندن بری‌ده (فعل action) در . [catégories سوزينه باقيكز.]

زمانمز فلسفه‌سی بوتعبيره تكرار مراجعت ايدرك اونی يكی برحيثيت ايله قوللانمشدر . مثلا بر (حادثهٔ فاعله phénomène actif) وبر (حادثهٔ منفعله Ph. Passif) تعبيرلری بوكونكی علم روح لساننده جاريدر ؛ وپك اهميتلی مباحث فلسفيه‌ده بوتركيباتك ذكری كچر. (حادثهٔ فاعله) بالذات فعاليته ده‌نيلديكی كبی، فعاليتده بولونان بروجودده او فعاليت سببيله حاصل اولان تغيراته دخی ده‌نيلير. بالعكس يالكز خارجدن كلن عواملك تأثيراتنه معروض قالان بر وجودك انفعال وتأثری بر (حادثهٔ منفعله) در. مثلا ضيا ورنك وياخود صدا ويا حرارت حس ايتمك بر حادثهٔ منفعله‌در. چونكه ارادت ذاتيه‌مزك بوادراكده قطعاً دخلی يوقدر. حالبوكه بربرينه نسبتله دها اوزاقده ويا دها ياقينده بولونان متشابه‌الاشكال ـ ايكی شيئی كوروب مسافه فرقنی ادراك ايتمك بر (حادثهٔ فاعله) در ؛ زيرا بودرلو ادراكده بزم كندی ارادتمزك دخلی اولديغی ، بوكون ارتق شبهه كوتورمز بر حقيقت علميه‌در. [accomodation, acquis سوزلرينه باقيكز !]

(نظريهٔ علم Théorie de la connaissance) [بوسوزه باقيكز!] مسئله‌سنده بوتعبيراتك پك مهم مباحث ايله علاقه‌سی واردر. عالم خارجی‌يه تعلق ايدن علممز عجبا بزده دفعةً و(بلاواسطه immédiatement) می حاصل اولويور ؟.. يوقسه بالواسطه‌می ؟.. بوسوأل فلسفه‌ده‌اك بويوك مسئله‌لردن برينی تشكيل ايدر. بوكا فيلسوفلر ايكی درلو جواب ويردكلری ايچون ،

(مبحث معرفت épistémologie) [بوسوزه باقیکز!] ده دخی ایکی مذهبه آیریلمشلردر. برقسمی (علم تحدسی connaissance intuitive) طرفدار-لری‌درکه حکمای اسلام بوکا علم ضروری دیرلردی !، دیکر بر قسمی‌ده (علم استحضاری connais. représentative) طرفدارلری‌درکه بوکاده بزده علم نظری دیرلردی ! [بوسوزلره باقیکز!]. بوبحثك شرح مواقفده اوزون اوزادی‌یه مناقشاتی کچر.

بو ایکی فرقهٔ فلاسفه آره‌سنده آچیلان وحالا دوام ایدن دعوانك نقطهٔ استنادی ، کیفیت ادراکده ارادت و محاکمه‌مزك دخلی اولوب اولمامسی مسئله‌سی‌در . ادراکك ، یعنی ایلك بیلکی‌نك بر (حادثهٔ فاعله اولوب اولمامسی‌در.

بو مسئله‌ده (سرویلیام هاملتن) ایله مشهور (جون ستوئرت میل) آره‌سنده واقع اولان تعارض اعتقاددن ناشی (میل) پك مهم بر اثر یازمش و (علم استحضاری) یه طرفدارلغنی اظهار ایتمشدر. (بەین A. Bain) دخی میلك اعتقادنده‌در. بوفیلسوفلر دعوانی تحکیم ایچون کیفیت ادراکده ارادت و محاکمه‌مزك بالخاصه دخلی اولدیغنه دائر تحلیلات پسیقولوژیه (analyses psychologiques) نك وردیکی معلوماته استناد ایتمشلردر. [représenta-tionisme سوزینه باقیکز.]

کذلك (fonctions actives f. Passives) ویاخود (facultés actives ملکات فاعله) و(fac. passives ملکات منفعله) تعبیرلری‌ده صوك زمانلرده چوق قوللانلمغه باشلامشدر. دقت، ارادت ملکات فاعله‌دندر؛ چونکه نفسك بالذات تشبثی وتوجهی ایله ممکن اوله‌بیلیر . (حس ، sensation) ملکات منفعله‌دندر ، چونکه بو حالده نفس ، یالکز عوامل خارجه‌نك تأثیراتی تلقی ایتمکله قالیر . بونك کبی ، مثلا : تقلص عضلی طوغرودن طوغرویه جملهٔ عصبیه‌نك تأثیر ارادتی ایله واقع اولورسه (actif) صاییلیر ؛ خارجی ویابانجی برعاملك ، فرضا جریان الکتریقی‌نك تأثیریله اولورسه (passif) اولور . اکلاشیلیورکه ارادت نفسك دخلی اولوب اولمامق بوخصوصده علامت فارقه‌در. [facultés, acquis actuel سوزلرینه باقیکز!]

اسلام فیلسوفلرینك آثارنده وعلی العموم قرون وسطانك سقولاستیق فلسفه‌سنده (intellct actif) مسئله‌سی برنجی درجه‌ده اهمیتلی بر بحث تشکیل ایدر. ارسطونك ایجاد ایتدیکی برنظریهٔ مشهوره‌یه علم اولان بوتعبیر دخی استاد یونانی‌نك‌در . بونی بزم شرق فیلسوفلری (عقل فعّال) دیه ترجمه ایتمشلر وبویله‌جه‌ده مشهور اولمشدر. (ابن سینا) ، (ابن رشد) ، (الغزالی) کبی عالم اسلامك کبار حکماسی آره‌سنده تحدث ایدن اکثر مناقشاتك اساسی - نهایة النهایه - (عقل فعّال) حقنده بعض اختلافاته منجر اولور. [تفصیلات ایچون intellct سوزینه باقیکز!]

Action

فعل Action

لسان عادیده فعل ، ایش دیمکدر ؛ دها طوغروسی بر ایشك طرز وصورت وقوعنه اشارت ایدر برتعبیردر . اقتصاد لساننده (حصه سندی) معناسنه کلیر .

فلسفه‌ده، ارسطونك (مقولات عشره) سنده داخل اولمقله مشهوردرکه مقابلی (passion انفعال) در . [catégories یه باقیکز .]

لسان علمده (réaction عکس فعل ، عکس تأثیر) مقابلی اوله‌رق قوللانیلیر واهمیتی مسلم اولان (مبادی Principes) دندر. [بوسوزه باقیکز.] بومبدأ، (La réaction est opposée et égale à l'action) دستوریله ادا ایدلمشدر . غازاتك تضییق اولونمسنده بوکیفیت عادتا حس اولونور . مع مافیه عمومی بربرنسیب‌درکه تحقیقات وتطبیقاتی، علم ماکنه‌نك (دینامیق dynamique) قسمنه عائددر .

(Principe de moindre action فعل اصغری مبدأی) دخی واردر ، حتی بونی برمبدأ اولمقدن زیاده بر قانون اولمق اوزره تلقی ایدن برچوق علما بوکا (la loi de la moindre résistance مقاومت اصغریه قانونی) دخی دیمشلردر. (بونك ماهیتنی مختصراً اکلاتمق ایچون بر مثال ایله تعریف ایده‌یم : مثلا، توتر بخار، واپورك قازانی پاطلاده‌جق اولورسه اوقازانك جدراننده‌هانکی نقطه، بخارك تضییقنه الك آز مقاومت کوستریبورسه

مطلقا اورادن پاطلاق ویریر . ایشـته (مقاومت اصغریه) تعبیرینه سـبب بو کیفیتك تحققیدر. فقط اوقازانك سطح داخلیسنه توتر بخارك اجرا ایتدیکی فعل تضییق ، نظر دقته آلینیر ، ومسئله اونقطهٔ نظردن تذکر اولونورسه ، اکلاشیلیر که توتر بخار، قازان جدارینك بالخاصه الك ضعیف نقطه‌سنه اصغری بر تأثیر اجرا ایتمکله قازانی پاطلاده‌بیلیر . ایشـته (فعل اصغری) تعبیرینه سـبب دخی بو نقطه‌نك هرشیدن اول ملاحظه اولونماسیدر . کویا طبیعت برتأثیر اجرا ایدرکن قوتنـده تصرف ایدییورمش و الك آز مصرفله ایش کورویورمش کبی دوشونلر دخی بولوندوغی ایچون مقاومت اصغریه مبدأی (قانون تصرّف loi de parcimonie) [بوسوزه باقیکز!]ك برشکل دیکرده دستور افاده‌سی اولمش اولویور .

(علت غائیه cause finale)، [بوتعبیره باقیکز!] طرفداری اولانلر بوقانونی کندی سیاق نظرلرینه کوره تفسیر ایدییورلر ؛ چونکه ، فی‌الحقیقه حادثات طبیعه‌یی معقول برصورتده تعریف ایده‌بیلمك ایچون کندی عندی دوشونجه‌لرمزی طبیعت کلّیه‌یه عطف ایده‌جك بروضعیت فکریه آلیرسه‌ق بهمه‌حال (علت غائیه) یه قدر واریرز و مجبوری اوله‌رق واریرز ؛ ایشـته طبیعتك ، قوتنده تصرف ایدوب اسرافاتدن چکیندیکنی فرض ایتمك ، علت غائیه فرضیه‌سنه دوشمکدر. بوده ، طبیعته عقل وفکر وارادت اسناد ایتمدکجه اوله‌ماز . حالبوکه روح علم ایله بوفرضیه‌نك توفیقی قابل دکلدر .

هرحالده که قانون ، که پرنسـیب حیثیتیله تلقی اولونان بو کیفیت ، عندی بر فرضـیه ایله تعریف اولونمقدن زیاده میخـانیکی بر صـورتده ایضاح ایدیله‌بیلیر؛ و (مقاومت اصغریه) تعبیرینی ترجیح ایتمك اولادر ، زیرا (moindre action) تعبیری ، قوتده‌ویاعملده برنوع تصرف، برنوع ئه‌قونومی معناسی اشراب ایتدیکی ایچون ذهنلری شـاشیرتیور وطبیعت هرحرکتنده اول باول مقتصدانه برصورتده طاورانوب قوتی تصرف ایتمك خصـوصنی دوشونویورمش کبی برظن ایقـاع ایدییورکه اسـاساً یاکلشدر . بوپرنسیبی هرهانکی جنس حادثات ساحه‌سنده تتبع ایتسه‌ك کوروزکه میخانیکی برصورتده تعریف ایتمك، علت غائیه فرضیه‌سنه دوشمکدن اولادر وچوق دهامعقولدر.

مثلا برآغاجك کوکلری یر آلتنده مجره بمجره ایلریلیه‌رك انتشار وتشعب ایدر ؛ فقط برجذرك ایلریله‌مه‌سنده وجههٔ استقامت بالطبع مقاومتك الك آز اولدوغی طرفه طوغرودر . برطاشه تصادف ایدرسه ، طبیعی اونی ده‌لوب کچه‌مز، ایته‌مز، یانده‌کی یموشاق ورطیب طوپراغه طوغرو یوروروطاشك اطرافنی طولاشیر . اونك ایچون اغاج کوکلری اویله عجائب یامری یومرو برشکل آلیر . شمدی دوشونه‌لم : کرك زمان ، کرکسـه قوت اعتباریله ، طبیعتك بونده تصرفی نه‌در ؟.. بالعکس جذرلر خط مستقیم اوزره نشوونما بولمامش، وبعض موانعك حیلولتندن ناشی اعوجاجاته مجبور بولونه‌رق انتشار ایتمش اولدوغی ایچون ، دها زیاده زمان وقوت صرف اولونمش دیمکدر . بناءً علیه تصرف فرضیه‌سی بوراده تحقق ایده‌میور اوحالده بوسیاق نظر ، صرف عندی برظنّه مقارن اولدوغی ایچون باطلدر. بومبدأی الك اول کشف ایدن ذات (موپرچیوس Pierre-Louis Maureau de Maupertius) درکه بویوك فره‌ده‌ریقك نظرتوجهنی قازانمش، حتی فرانسز اولدوغی حالده، اونك نفوذیله برلین آقاده‌میسی رئیسی اولمشـدی . فقط ایکنجی درجه ریاضیوندن صاییله‌بیلن بوذات، بوکون فیلسوفلر میاننده ذکر بیله ایدلمیور.

فعل، (ارادت volonté) و(حیات vie)ك الك باهر وظاهر تجلیسیدر. بوفعالیتی قوای‌مادیه‌نك (محصّله résultante) سی کبی قبول ایدوب (دماغ le cerveau) ك (فعل ووظیفه fonction) سی اولمق اوزره تلقی ایتمك، (مادّیه matéralisme) فلسفه‌سنك اساس ادعاسـیدر . ماده‌نك فعالیت ذاتیه‌سی انکار ایدوبده هرنوع فعل‌وحرکتی مستقل برروحك قابلیت ذاتیه‌سی کبی تلقی ایتمك (روحیه spiritualisme) فلسفه‌سنك مبدأ اعتقادیدر . بو ایکی مذهب آره‌سـنده توکنمك بیلمه‌ین مناقشـات و اختلافاتك ، همان جمله‌سی‌ده نهایت تحقیقده بوایکی ضد دعوایه منجراولور. [تفصیلات ایچون (matérialisme) و (spiritualisme) سوزلرینه باقیکز !] اجتماعیات وپولتیقه لساننده مشهور اولان (réaction) لفظی ایچون (agir) کلمه‌سنه مراجعت ایدیکز !

فعلی ، حالی Actuel

سقولاستیق تعبیراتندندر ؛ قرون وسطی حکماسی بو لفظك تعریفنده (quod est in actu) دیمشلردی که ارسطونك (τὸ ὄν κατ'ἐνεργείαν) سوزلرینك عیناً ترجمه‌سیدر . (او شی که حال فعالیتده‌در) دیمك اولور . حکیم یونانی‌نك بو خصوصده فکری شو ایدی : بالقوه موجود اولان بر شیئك وجودی هنوز انجق ممکندر؛ اوامکان دائره‌سنی آشوبده قوه‌دن فعله کچرسه ، او وقت حقیقتاً موجود اولور . مثلا بر بوغدای دانه‌سنده نشوونما قابلیتی انجق امکان دائره‌سنده موجوددر ؛ چونکه هنوز بالقوه موجوددر؛ فقط شرائط لازمه‌یی جامع بر زمین مساعد بولوبده بالفعل نشوونما باشلایجه ، او قابلیت فی‌الحقیقه اثبات وجود ایدر . بناءً علیه (actuel) ، — شو تقدیره کوره — (حقیقی réel) معناسنی‌ده متضمن بولونیور ؛ چونکه بزم ایچون حقیقتی ثابت اولان شی اول امرده تأثیریله بالفعل اثبات وجود ایدن شیدر . او سببدن طولایی‌درکه (actuel) حال حاضرده موجود ویا واقع اولمقده بولونان حادثات وکیفیاته دیرلر. او تقدیرده دخی اویله بر شی بهمه‌حال بزه اجرای تأثیر ایدرك موجودیتنی ـ حالاً ! ـ احساس واثبات ایلر. لسان عادیده دخی معناسی ذاتاً بودر.

(نظریهٔ علم Théorie de la connaissance) بحثنده (actuel) لفظی بو صوك زمانلرده پك بویوك بر اهمیت قازانمشدر . حقایق اشیایه بلا واسطه (یعنی طوغرودن طوغرویه حواسمز دلالتیله) مطلع اوله‌بیلیرمی‌یز ؟ . اوله‌مازمی‌یز ؟ . . سؤال مشهورینه قارشی ، زمانمز فیلسوفلری ابتدا : اساسلی بر نقطه‌ده اتفاق ایتمشلر ؛ « (علم بلا واسطه connaissance immédiate) ، انجق (حالی actuel) اوله‌بیلیر؛ حالی اولان شی‌ده بهمه‌حال (حقیقی réel) اولمق کرکدر . » قضیه‌سنی ایلری سورمشلردی. بناءً علیه : یالکز شو آن واحدده طویدوغمز ، تلقی ایتدیکمز شیلر انجق (actuel) در ؛ وانجق اونلر بزه برعلم ضروری افاده ایدر . زیرا انجق اونلرك حقیقتی شبهه کوتورمز ؛ بوندن ماعدا بیلدیکمز شیلرك

جمله‌سی‌ده یا حافظه‌مزك مودوعاتندندر؛ یاخود عقلمزك محاکماتیله ـ بالاستدلال ـ حاصل ایتدیکمز افکار و ملاحظات قبیلندندر . حالبوکه معلوماتمزك یالکز (تحدّسی intuitif) [بو سوزه باقیکز!] اولان قسمنه تمامیله وبلا تردد اعتماد ایده‌بیلیرز. زیرا انجق اونلر (حس صمیمی sens intime) مزك یعنی وجدانمزك شهادتیله مصدّقدر . یالکز اونلر بسیطدر ، غیر قابل تحلیلدر وبوحیثیتله باجمله معلومات ممکنه‌مزك عناصر ومبادیسنی ، یعنی ارکان ابتدائیه‌سنی تشکیل ایدرلر؛ چونکه یالکز اونلر (حالی actuel) درلر . » دیمشلردر . بوکون هر فیلسوف بو نقطه‌ده متفق‌الرأیدر . یکدیکرینه طابان طابانه ضد وشدتله معارض اولان مذهب اربابی بیله علم ضرورینك مبدأ معلومات اولدوغنی و انجق (حالی actuel) اوله‌بیله‌جکنی ادعا ایدییورلر . مثلا (هاملتن) و اوکا شدتله معارض اولان (میل) کبی‌که هر ایکیسی‌ده بومسئله‌ده فکرلرینی عیناً وصراحةً بیان ایتمشلردر .

زیاده‌سیله دقته شایاندرکه کیفیت علم بحثنده بوسیاق نظره اتباع ایتمك ، فیلسوفلری (حادثیه phénoménisme) زمیننده برلشدیرمشدر . یعنی بوکون هر فیلسوف شو حقیقتی قبول ایدییورکه ، ایچنده بولوندوغمز شو (کائنات Univers) انجق بر (عالم حوادث Monde phénoménal) در. بز بوعالمك (حقیقت ذاتیه réalité essentielle) سنی بیلمیورز ؛ بیله‌میورز ! بیلسه‌یدك ، حقیقت بحثنده (مختلفٌ فیه Problématique) بر مسئله قالمایه‌جغی ایچون فلسفه‌یه‌ده حاجت قالمازدی . بیلدیکمز ، صرف حادثاته واونلرك صور واشکالنه متعلق شیلردر . باقیسی هپ بو عناصر علمیه‌دن کندی محاکماتمزله استخراج ایده‌بیلدیکمز ، عندی ونسبی بر طاقم فرضیاتدرکه اونلری محض حقیقت صانیرسه‌ق پك فاحش بر خطایه دوشمش اولورز . شبهه‌سز بیلدیکمز بر شیلر وارسه اوده انجق کندی حسیات وتأثرات (حاضره Actuelles ! ؟) مزدر . بوده اثبات ایدییورکه بوتون معلوماتمز (relatif) در ؛ هم (حادثاته منحصر phénonénal) در ؛ همده (انفسی‌الطبیعه Subjective par sa nature) در . یقیناً استشعار ایده‌بیله‌جکمز مدرکاته ، کلنجه ، اونلر انجق (حالی actuelles) در .

ایشته زمانمزده علی‌الاطلاق حاكم بولونان و (علم بشرك اضافیتی Relativité de la connaissance humaine) دستوریله یاد اولونان بو فلسفه‌ده (actuel) تعبیرینك نه‌قدرمهم برحیثیتی حائز اولدوغی كورولیور. [تفصیلات وایضاحات خصوصیه ایچون (Relativisme, subjectivisme سوزلرینه باقیكز .]

لسان علمده بو كلمه ، مقابللری اولان (potentiel) ، (virtuel) تعبیرلری ایله برابر قوللانیلیر . (حكمت طبیعیه physique علماسی بو لغتلری (énergie قدرت) كلمه‌سی ایله برابرقوللانیرلر. (énergie potentielle قدرت مكنیه) ، هنوز قوه‌ده اولان قدرت وقابلیته دیرلر . مثلا باروتده مكین اولان تو تركبی‌كه جزئی برقیویلجم ایله تظاهر ایدر واووقت (énergie actuelle) اولور وآثار فعلیه حصوله كتیریر . كذلك بر ساعت زنبره‌كی دخی قدرت مكنیه‌نك قدرت فاعله‌یه تحول ایتمسنه ایی بر مثال عرض ایدر. (virtuel) ایله (potentiel) آره‌سنده معناجه فرق یوقدر . فقط علمای ریاضیه بو قدرت مكنیه‌نك انواعنی تعیین ایدرك هربرینه براسم وضع ایتمشلردر. مثلا (énergie chimique قدرت كیمویه) باروت مثالنده اولدوغی كبی ! (énergie de position قدرت وضعیه) بر نقطه‌یه نسبتله یوكسكده بولونان برماده‌نك بالقوه حائز اولدوغی قابلیت كبی! مثلا یوكسكده بولونان برصو كتله‌سنك وضعاً حائز اولدوغی قوت كبی‌كه شلاله صورتنده قدرت فاعله‌یه تبدل ایدر . الی آخره ! . . بو (قدرت مكنیه) صورتلرینك جمله‌سی‌ده لدی‌التحقیق (énergie de position) ه منجر اولویور . حتی قدرت كیمویه بیله ، عناصر مادیه‌نك برصورت مخصوصه اوزره ترتبنه عطف اولونه‌رق تعریف ایدلدیكی ایچون ، اوده (قدرت وضعیه) انواعندن بری اولمق اوزره قبول ایدیلیور .

پسیقولوژی‌ده ، برخاطره ، (actuel حالی) اولور. اكر شو آنده یاد ایدیلوبده احیا اولونورسه ! تذكر اولونمازسه ، (virtuel) صاییلیر ، یعنی بالقوه موجوددر، لكن انجق بعض وسیله‌لرله تكرار احضار واحیا اولونه‌بیلیر دیمكدر . كذلك هركس لسانی انجق بالقوه (virtuellement) بیلیر ؛

چونكه بیلدیكی لسانی تركیب و تشكیل ایدن بالجمله كلماتك هپسی بردن، آن واحدده ! كیمسه‌نك ذهننده مستحضر دكلدر . كیمسه بوتون بر لسانك بالجمله كلماتنی برآنده استشعار ایده‌مز؛ فقط لزومنه و صره‌سنه كوره هر كلمه‌یی خزانهٔ حافظه‌سندن آلوب احضار ایده‌بیلیر ، و سویلر؛ اووقت حالاً (actuellement) بیلمش اولور .

حدت حواس

فرانسزجه Acuité des sens

انكلیزجه Acuteness of senses

حواسك كسكینلكی دیمكدر . اوته‌دنبری مؤلفات شرقیه‌ده (حدّت) كلمه‌سی بومعنا ایله تلقی اولونه‌رق لسان اصطلاحه كچمشدر . (حدت ذكا) تعبیری مشهوردركه فارسیدن بزه انتقال ایتمش اولان (زیرك) لفظی بومعنایه كلیر . یالكز ، بو كلمه‌نك معنای اصطلاحیسنده یا كیلمامالی‌در : حدّت حواس ، فرط حساسیت دیمك دكلدر ؛ برحاسه‌نك ـ حد اوسط فوقنده au dessus de la moyenne ـ فاروق اولماسی، یعنی محسوسات آره‌سنده‌كی اینجه فرقلری تمییز ایده‌بیلمه‌سی‌در . برانسان خسته اولور وبوسبیله فوق‌العاده (حساسیت sensibilité) آرتار؛ چونكه (حواسك قابلیت تشنجی irritabilité des sens) آرتار . مثلا ، اك خفیف بر (حزمهٔ ضیا faisceau de lumière)یه كوزی تحمل ایده‌مز ؛ اك‌خفیف برچیتیردیدن (سامعه l'ouïe) سی متأذی اولور . حدّت حواس دیدیكمز قابلیت تمییز ، بویله بر حساسیت مرضیه دكلدر . كوز ، اكر ، رنكلرك اك نازك (نوآنس nuance) لرینی فرق ایده‌بیلیرسه ، (حاسهٔ بصر حاددر) دنیلیر . قولاق ، اك اینجه سس فرقلرینی تمییز ایده‌بیلیرسه سامعه‌نك حادّ اولدوغی تحقق ایدر. خلاصه حدت حواس، « بربرینه پك یاقین اولان ایكی طویغونك فرقنی برآنده تمییز ایده‌بیلمك قدرتی » در . برحاسه‌ده بوقدرت آرتمادیغی حالده حساسیت فوق‌العاده زیاده‌لشه‌بیلیر؛ بوحساسیتك اربابنه فائده‌سی یوقدر ، حالبوكه حدت حواس بویوك برصنعتكار اولمق ایچون

الزمدر : حتی (دهای هنروری) ایچون بو ، برنجی شرطدر . التی یوز کشیلك بر (اورکسترا orchestre) طاقمنی اداره ایدن برآدمك ، او-باش دوندوروجی - هنكامۀ آهنك آره‌سنده ، بر (دیه‌ز یاخود به‌مول Dièze ou bémol یعنی یارم سس) فالصوسنی حس واخطار ایتمه‌سی ، سامعه‌نك حدتنه برکوزل مثال تشکیل ایدر . کذلك ، صارارمش بر صارماشیق یاپراغنی کورور کورمز ، همان مختلف بویالری مناسب مقدارده قاریشدیره‌رق ، او (قوری - یاپراق) رنکنی تعیین ایدیورن بر رسامك شوقدرتی ، باصره‌نك حدتنی اثبات ایدر . بوقابلیت ، بعض (مراکزعصبیه‌نك centres nerveux) و او مرکزلره پیوسته اولان (اعصاب محیطه nerfs périfériques) نك رقت ، صحت ومکملیتنه دلالت ایتدیکی ایچون جبلی اولدوغی ادعا ایدلمشدی . مع مافیه (کسبی acquis) [بو تعبیره باقیکز !] اوله‌بیله‌جکنه دخی قناعت ایدنلر واردر ؛ زیرا (اعما aveugle) لرك پارمقلرنده شایان حیرت بر (حدت لمس acuité tactile) اولدوغی محققدر . مجیدیه غروشنك قالب اولوب اولمادیغنی ، بر تماسده فرق ایدن کورلر نادر دکلدر . کذلك ، فرانسه‌ده بعض (شراب مخمنلری) واردرکه ، آغزلرینه بریودوم شراب آلدقدن صکره اونك جنسنی ، قاچ سنه‌لك اولدوغی (غرادو) سنی ، یعنی اسپرتوسنك مقدارینی ، حتی بعض عناصر کیمیویه‌سنی بیله تعیین ایده‌بیلیورلر . ایشته بو (dégustateur) لر دخی (حدت ذائقه acuité du goût) نك اك کوزل نمونه‌سنی عرض ایدرلر . لکن کورلرك اللرنده ، بونلرك دیللرنده تحقق ایدن بو (حدت حس) حد ذاتنده نه‌قدر جبلی وفطری اولسه بیله ، شبهه یوقدرکه تربیه‌نك دخی بونده بر درجه‌یه قدر دخل وتأثیری واردر ؛ ده‌نیله‌بیلیر .

بو تعبیرك فلسفه ایله علاقه‌سی (ئه‌سته‌تیق - esthétique - بدیعیات)ه صیقی صیقی‌یه مناسبتی اعتباریله‌در . بدیعیات مباحثنده (الهام inspiration) و (ادا expression) مسئله‌لری برنجی درجه‌ده مهمدر . (صنعتکار artiste) ایله (هنرور virtuose) فرقی - اعتقادمجه - (الهام) و (حدت حواس) کیفیتلرینه مستنددر . کائنات حضورنده ادنا وسیله‌ایله فوق‌العاده بر

(هیجان طبیعی émotion normale) یه قابل اولانلر صنعتکارلردر وبو قابلیت هیجان émotivité) ، الهامك اصل منبعی‌در . لکن شومهم فرق وارکه صنعتکارك هیجانی ، هرکسككی کبی عقیم وابتر دکلدر . (مبدع) در : مطلقا مادی بر (آثر œuvre) وجوده کتیریر . بو اثره (احسن تقویم اوزره !) بر کسوۀ مادیت افاضه ایده‌بیلمك قابلیتی ، اصل (هنرورلك virtuosité)ك برنجی شرطی ومعرفتی‌در . بوکا اصطلاحده (ادا expression) دیرلر . ایشته براثری ادا خصوصنده (حدت حواس) برنجی درجه‌ده مهم والزم براستعداددر ؛ وباقیلسه - یوقاریده سویلدیکم کبی - آلات حسیه‌مزك رقت ونزاکتندن ، یعنی اك اوفاق طویغو فرقلرینی درحال تمیزه قابلیتندن عبارتدر . پك چوق فیلسوفلر ، بو مسئله‌لری تذکر ایتمشلردر . علی الخصوص مشاهیر معاصریمزدن متوفی (پروفسور بین prof. A.Bain) ، (حواس و عقل the senses and the intellect) نام اثر معروفنده (قابلیات صنعتکارانه‌نك شرائطی Conditions of artistic acquirements) عنوانیله بر باب مخصوص آچمش وبو مسئله‌لری اوراده موضوع بحث ایتمشدر .

[بوتون بو تعبیراته باقیکز ؛ وبو بابده تفصیلات آلمق ایچون بالخاصه (art و esthétique) کلمه‌لرینه مراجعت ایدیکز !]

حدت حواسی بالتجربه تحقیق ودرجات ومراتبنی بالفعل تقدیر وتعیین ایتمك ، بالخاصه (پسیقوفیزیولوژی Psycho-physiologie) علمنك وظیفه‌سیدر . بونك ایچون بعضی آلات مخصوصه [esthésiomètre کلمه‌سنه باقیکز !] ایجاد ایدلمشدر ؛ (وه‌بر پرکاری le compas de Weber) [بو کلمه‌یه باقیکز !] ایشته اوقبیلدن بر آلتدرکه (حدت لامسه) نك درجه‌سنی تعیینه خدمت ایدر . حواسمز آره‌سنده حدتی اك زیاده وقطعی بر صورتده تعیین ایدیله‌بیلمش اولانی باصره‌مزدر . (حدت سامعه acuité auditive) و (حدت لامسه ac. tactile) هنوز اودرجه قطعی بر صورتده تقدیر اولونه‌میور . [فیزیولوژی‌یه عائد تفصیلات ایچون قاموسك فنون طبیعیه وطبیه قسمنه باقیکز !]

Adaptation

تطبيق ، انطباق

فرانسزجه و انكليزجه	Adaptation
المانجه	Anpassung
ايتاليانجه	Adattamento

كوزمزك بر شيئ واضحاً كوره بيلمه‌سی ايچون عضو بصرك اقسام و اجزاسنده و عضلاتنده واقع اولان تغيراتی افاده ايدر بر كلمه‌در . فقط بو كيفيت ـ فيزيولوژيه‌يه بو كون (accomodation) تعبيری تخصيص ايدلمش اولدوغندن او كلمه‌يه عائد ايضاحاتده بو خصوصه دائر تفصيلات كافيه ويرلمشدر.

(adaptation) كلمه‌سی ارتق (حياتيات = Biologie) تعبيراتندن معدود اولوب قالمش وبر معنای خصوصی آلمشدر : اولا بر عضو مخصوصك، بعض ايجابات طبيعيه‌يه تبعاً (و بالضروره!) يكی بر وظيفه‌يه كنديني اويدورمسنه انطباق ديرلر. مثلا : ياراصه‌قوشی ديه، بيلديكمز حيوانك معهود قانادلری، قاناد دكلدر ؛ لدی‌التحقيق آكلاشيليوركه ـ بنيهٔ تشكلی اعتباريله ـ هيچ قوشه بكزه‌مه‌ين بو حيوانك اوك آياقلری و بالخاصه اوك آياقلرينك درت پارماغی حدندن زياده بويومش و آره‌لرنده بر اينجه غشا پيدا اوله‌رق بو صورتله آياق قانادە بكزه‌مشدر . يعنی حد ذاتنده يورومكه آلت اوله‌رق تشكل ايتمش بولونان بر عضو معين ، بعض ضروراته تبعاً تبدلات تشريحيه‌يه اوغرامش و اوچمق ايچون بر آلت اولمشدر . نته‌كيم (فوق Phoque) ديه مشهور اولان حيوانك (مُسَبِّحَه = يوز كچ = nageoires) لری‌ده حقيقی مسبحه دكل آياقدر ؛ فقط بو حيوان اونكله انجق دكزده يوزه‌بيلير؛ قره‌ده كزه‌من. ايشته (انطباق تشريحی ـ فيزيولوژی adaptation anatomo-physiologique) بودر ؛ وبر عضو مخصوصك شكل تشريحی ووظيفهٔ فيزيولوژيسی اعتباريله ده‌كيشمه‌سی و يكی يكی شرائط حياتيه‌يه كنديني اويدورمه‌سی ديمكدر .

يالكز بر عضوك دكل ، فقط بوتون بر (فرد عضوی un individu organique) نك‌ده بوكبی ضرورات ايله يكی يكی محيطلره توفيق حيات

ايده‌بيلمك ايچون تبدلات كليه و اساسيه‌يه اوغراديغی اولويوركه بوكاده (انطباق) ديرلر . حتی بو انطباق كلی، اعضای بدنك انطباقی نتيجه‌سيدر.

(فلسفهٔ تكامل la philosophie évolutioniste) ، انطباق كيفيتنه بويوك بر اهميت ويرمش و اونی دقتله تحقيق و تتبع ايله‌مشدر . تكامل فلسفه‌سی كشف اولونمازدن اول، اجسام عضويه‌نك محيطلرينه انطباقی مسئله‌سی، طبيعتك سرائر غامضه‌سندن بری عد ايديليردی. حتی آلهياتده ، (علت غائيهٔ خلقت cause finale de la création) ی اثبات ايچون (كيفيت انطباق) ايله اقامهٔ برهان اولونور، و (طبيعتده بر نيت dessein dans la Nature) اولدوغنه، بو صورتله استدلال ايديليردی. بو درجه غريب كورونن بو كيفيتی، تكامل فلسفه‌سی (شرائط محيطه‌يه توفيق حيات) مجبوريتی ايله معقول بر صورتده تعريف و ايضاح ايدنجه ، علت غائيه نظريه‌سنه ارتق حاجت قالمادی وبو اعتقاده طرفدار اولانلر بو برهان مشهورك هيچ اولمازسه بو بحثده حكمسز ولزومسز قالديغنی كورديلر، وفيما بعد (انطباق) حادثه‌سنده استعمال ايده‌مديلر. وقتيله سياراتك انتظام حركاتنی مشاهده ايدوبده اسباب طبيعيه‌سنی هنوز كشف و تيقن ايليه‌مه‌مش بولونان علمای اسلاف، عينيله علت غائيه برهانته محتاج اولويورلر ونظام عالمی اونكله تعريفه چاليشيورلردی. (كپلر)، (قوپرنيق) و نهايت (نيوتن) ك كشفيات مهمه‌سی سايه‌سنده (نظام عالم l'ordre de l'Univers) ، (ميخانيك mécanique) قانونلريله، معقول بر صورتده ايضاح ايديله‌بيلدی. (adaptation) مسئله‌سنده تكامل فلسفه‌سنك، فكر بشره خدمتی‌ده طبقی بوكا بكزه‌ديكی ايچون ، مشهور (داروين Ch. Darwin) ی ، (نيوتن Newton) ه قياس ايدوب خدمتده مساوی طوتانلر چوق اولدی. حالبوكه (اصطفای طبيعی sélection naturelle) دستوری تعيين اولونمازدن اول، اجناسك انطباقی، تكامل نظريه‌سنی مشكلاته ايقاع ايدييور و اوكا معارض كبی كورونويوردی . (داروين) دن اول (استحالات عضويه transformations organiques) ی ، علمی وطبيعی بر نقطهٔ نظردن تعريفه چاليشان (لامارق Lamarck) ، بو تبدلاتی (تأثير اقليم l'influence du climat)ه اسناد ايدييوردی . بو (سطحی ـ نظر

فرضیه) ، بویله بر غریب کیفیتی حسن تعریفه کافی کلمه‌دیکی کبی ، انطباقك عدم وقوعنه دائر بعض احوال دخی ، مبدأ تکامله قارشی مقام تعریضده ذکر و اشهاد اولونه‌بیلیوردی . داروین بدایت امرده و تدقیقاتنك هنوز ایلك دوره‌سنده بو مشکلاتك درجه‌سنی نظر اعتباره آلمش ومسئلهٔ تکاملی حل ایتمك خصوصنده (انطباق) کیفیتك صحیحاً الك مبهم بر عقده تشکیل ایتدیکنی اکلامشدی . حتی (منشأ اجناس l'origine de espèces) نام اثر مشهورینك مقدمه‌سنده بونی اعتراف ایدییور ؛ و علمای بنامدن (ئه‌یساغره‌ی Asa Grey) ه (۱۸۵۷) تاریخنده یازدیغی بر مکتوبده بو مشکلاتی نصل اقتحام ایده‌بیلدیکنی ولامارقك فرضیه‌سنه حاجت براقمادیغنی ایضاح ایدییور . [بوتون بو مقاله‌ده‌کی تعبیرات مشهوره‌یه و بالخاصه darwinisme و sélection کلمه‌لرینه باقیکز .]

بوتعبیری ((accomodation) دن تمیز ایتمك ایچون امریقا علماسندن (مارق بولدوین J. Mark Baldwin) بر فرق تعیین ایتمش و بو ایکی کلمهٔ اصطلاحیه‌نك آیری آیری معنالرده قوللانلماسنی توصیه ایله‌مشدر : (accomodation) کسبی اولان طرز انطباقه ، adaptation) ایسه ، ارثی اولان صورتنه تخصیص ایدلمه‌لیدر ؛ دیمشدر . [accomodation تعبیرینه باقیکز !]

مطابق

فرانسزجه	Adéquat
المانجه	Adäquat
انکلیزجه	Adequate
ایتالیاجه	Adequato

Adéquat

لاتینجه (adœquatus) لفظندن آلنمش برتعبیر اصطلاحیدرکه معنای لغویسی (مساوی کلمك) دیمکدر. افکار ومعلوماتمز حقنده وصف اوله‌رق قوللانیلیر. فقط وضعاً ایکی درلو معناسی واردر ویکدیکرندن فرقلیدر . اولا : فکرك کندی مضمونه مطابقتی اعتباریله قوللانیلیرکه اوتقدیرده بر (فکر idée)، کندی مفهومنك متضمن اولدوغی بالجمله اوصاف وکیفیاتی

- بالاحاطه - بیان وافهام ایدییور، یعنی مضموننك ماهیتی حقنده بر معنای تام ویرییور دیمك چیقار . اوحالده (فکر، تمثیل ایتدیکی مفهومه مطابقدر l'idée est adéquate à la notion qu'elle représente) ده‌نیلیر . اکر بویله معلومات تامه ویرمیورسه، اوکاده (inadéquate) ده‌نیر .

ثانیاً بوکلمه‌نك برباشقه معنا ایله تلقی اولوندوغی‌ده واردر : چونکه بر فکرك کندی مضمونه مطابقتی ملاحظه اولونه‌بیلدیکی کبی ، موضوعی اولان شیئه‌دخی مطابقتی‌دوشونوله‌بیلیر؛ وطولاییسی‌ایله [بوتون افکار ومعلوماتمزك حقایق اشیایه تماماً مطابق اولوب اولمادیغی] مسئله‌سی، مطابقتك بوایکنجی معناده تلقی اولونماسندن ظهور وتولد ایده‌جکی ایچون ، بوتعبیرك الك مهم والك غامض برمسئلهٔ فلسفیه‌ایله علاقه‌دار بولوندوغی درحال تسلیم اولونور. فی‌الحقیقه فلسفه‌نك (مبحث معرفت épistémologie) ده‌نیلان قسمنده، الك جدّی مناقشه‌لر بومسئله اطرافنده دوران ایدر ؛ شبهه یوقدرکه (نظریهٔ معرفت théorie de la connaissance) بحثنه عائد اولان (شك و یقین le doute et la certitude) دعواسنده شرط مطابقت (قسطاس حقیقت critérium de la vérité) اوله‌رق قبول ایدلمشدر . یعنی : [معلوماتمز طوغرو وشایان‌اعتماد اوله‌بیلمك‌ایچون، نفس‌الامرده، حقایق‌اشیایه‌هروجهله مطابق وتام اولمالیدر!] دستوری علی‌العموم فیلسوفلرجه مسلم بولونمشدر. لکن اونوتمامالیدرکه یالکز (مابعدالطبیعیون les métaphysiciens) ك تحقیق ایتمك ایسته‌دکلری مطابقت، انجق بودرلو اوله‌بیلیر ؛ مذهب فلسفی اعتباریله (حقیقیون réalistes)دن اولانلر دخی مطابقتی بودرلو قبول ایده‌بیلیرلر؛ چونکه وجدان‌خارجنده مستقل برعالمك وجودینه معتقددرلر. بناءً‌علیه علممزك شرط صحتی، افکارمزك عالم خارجی‌ده‌کی اشیای معلومه‌یه تمامیٔ مطابقتی‌در؛ وانجق اوزمان علممز (یقین certitude) افاده ایدر. حالبوکه [ایده‌آلیست = idéalistes = افتکاریون] دن اولان فیلسوفلر، مطابقت کیفیتنی، انجق برنجی معنا ایله تلقی‌ایده‌بیلیرلر. یعنی (فکرك کندی مضمونی‌بالجمله‌اوصافیله‌تماماً ادا ایتمه‌سی) صورتیله تفهم ایدرلر؛ چونکه فکر و وجدان خارجنده مستقل بر عالم اوله‌بیلمه‌سنی قبول ایده‌مزلر . نته‌کیم

(عقليون les rationalistes) ك دخی بوخصوصـده وضعيتی تماماً ايده - آليستلرككی كبی‌در . حتی (هه‌غل Hegel)، (نظروتصور dialectique) ايله برعالم افكار ابداع ايتمش وعالم حقيقی‌نك تماماً كندی تصوراتنه مطابق اولماسی لازمكله‌جكنی ادعايه قدر وارمشدی. [بوتون بوتعبيراته باقيكز!]

اوروپا فلاسفهٔ مشهوره‌سندن وده‌قارتك پيرولرندن (باروح سـپينوزا B. Spinoza) بوتعبيری برنجی معناسيله تلقی ايدوب ايضاح ايله‌مشـدر . حتی (شرط يقين condition de la certitude) اولمق اوزره، بو بويوك موسـوی فيلسوفی ، مطابقت‌ده (وضـوح) اولمسی ايجاب ايده‌جكنی ادعا ايدييور ؛ بوخصوصده‌كی ملاحظاتی شووجهله تلخيص اولونه‌بيلير :

موضوعنه، تماماً مطابق‌اولان برفكرك مضمونی‌ده واضحدر؛ بديهی‌در. بداهت معناسی صحت و حقيقتنك دليل يقينی‌سی اولور . چونكه معناسنده (وجوب nécessité) واردر . موضوعنه مطابق اولمايان بر فكر دخی بالعكس مبهمدر ؛ ناقصدر؛ مشوّشدر. اوكا جهل قاريشمش ماهيتنی افساد ايتمشدر. بناءً عليه معناسنده (وجوب) اوله‌ماز! فرضا (تصادف le hasard) ديديكمز زمان (inadéquate) برفكرايچون ايی برمثال ويرمش اولورز. بوفكر، افهام ايتديكی معنايی - بالجمله اسـبابيله جامع اوله‌جق صورتده - يعنی تماماً اعلام‌ايده‌ميور. زيرا اوكا جهل وياخطا تداخل ايتمشدر. فی‌الحقيقه تصـادف ديديكمز حالك وقوعنده هنوز بيله‌مديكمز بر چوق عوارض ، اسباب وشروط واردر. اونك ايچون بوفكر (واقعه تماماً مطابق) دكلدر. اكر تصـادفك نصل وقوعبولمقده اولدوغنی بالجمله اسـبابيله ، الك دكرسز شرائطيله بيلسه‌يدك اووقت معناسنده بوشيمديكی تشوش قالمازدی. ماهيتندن (امكان خاص contingence) زائل اولور، اوكا بدل مفهومنده (وجوب nécessité) حاصل اولوردی. [بوسـوزلره باقيكز !] لكن اوحالده‌ده تصادف اوله‌مازدی ؛ چونكه اسباب وشرائطنی وآن وقوعنی اوّلدن كشف وتقدير ايده‌بيليردك ؛ يعنی (تصـادف) ديديكمز واقعه‌نك قانونتی بولمش اولوردق، واوحالده‌ده (تصادف) ديديكمز (واقعه)، (تصادفی!) اولمازدی!..

ايشته بومسئله حقنده سپينوزانك خلاصهٔ ملاحظاتی بودر. بوفيلسوف

شو ملاحظه‌سنه استناداً ادعا ايدييوركه (ممكن) عد ايتديكمز شـيلر هنوز بزجه واقعه مطابق اولميان ، وبناءً عليه حقيقتی تماماً ادا ايده‌مه‌ين فكرلردر. بونلر جهل ايله قاريشـيق معلومات جزئيه نوعندندر . بو قبيلدن اولان فكرلرده خطا مندرجدر. بناءً عليه خطا (عدمی négatif) در. [بوسوزه باقيكز!] علم يقين اكسيكلكی‌در.

سپينوزانك بومسـئله‌ده افكاری تماماً وعيناً بعض حكمای اسـلامك وعلی‌الخصوص فخرالدين رازينك فكر وملاحظه‌سنی آكديرير. علم بحثنده بوداهیٔ شرق عينی صورتله بيان ملاحظه ايتمشدی . (فخررازی) عندنده علم، [اعتقاد جازم مطابق لموجب] يعنی [موجبنه مطابق براعتقاد جازم]در. اولا واقعه مطابقدر ؛ وقوع حالی تماماً اعلام وافهام ايدر. ثانياً شبهه‌يه ذرّه قدر محل براقماز وصارصيلماز براعتقاد الهام ايدر ؛ زيرا معناسنده وجوب واردر . بوشرطلره مقارن اولان علمه (علم‌يقين) ديرلركه بداهتی كندی صحتنه دليل محض اولور .

فخررازی بوتعريفی ايله علمی ، (ظن)دن ، (جهل مركب) دن (تقليد مصيب)دن تميز ايتمش‌در. شرح مواقفك (مقدمات) بحثنده مسئله اطرافيله مناقشه ايدلمشدر .

زمانمز فيلسـوفلری (نظريهٔ علم) مباحثنده بو (adéquat) تعبيرنی پك قوللانيرلر ومعلوماتمزك نفس‌الامره ، حقيقت اشـيايه مطابق اولماسی تقـديرنده ذكر ايدرلر . بو طرز تلقی (مطلقيون les absolutistes) ه كوره‌در . (اضافيون les relativistes) انجق (علم ايله معلوم اره‌سنده مطابقت‌تامّه) آرارلر. [adéquation لفظنه باقيكز]

Adéquation مطابقت

Adéquation

معنای لغويسنه باقيليرسه (ad-equation) معادله، مساوات ديمكدر. حالبوكه اصطلاحده ارتق بومعنا معتبر دكلدر . معلومات، نفس‌الامره تماماً توافق ايدرسه ، وياخود برفكر، (مفهوم تام) ايله موضوعنی بيان‌وافهام ايلرسـه ، علم ايله معلوم اولان شيلر آره‌سـنده ، يعنی فكر ايله موضوع

مخصوصی آره‌سنده (adéquation مطابقت) واردر . علم ایله معلومك بوتوازنی ، ارتق معادلت ومساوات صاییله‌میور؛ زیرا مطابقت ، طبیعتلری اعتباریله بوسبوتون باشقه شیلر آره‌سنده واقع اولیور وبوسببدن ناشی کمیّت ایله تقدیری امکان خارجنده قالیور. مثلا بزم برماده حقنده علممز [اونك حد ذاتنده موجود اولدوغی اوزره] بالجمله اوصاف وکیفیاتی شامل برفکر تام وکامل اولسه بیله ، ینه (طبیعت وماهیت اعتباریله) (بیلگی) ویا (فکر) باشقه شی، اوفکرك خارجده اشارت ایتدیکی (مادهٔ مخصوصه) بوسبوتون باشقه‌شی‌در!. خارجده‌کی ماده کمیّاً تقدیر اولونه‌بیلیر، طارتیلیر، اولچولور ؛ حالبوکه اوماده حقنده حاصل ایتمش اولدوغمز علم، عدداً قابل افاده اولمدیغی کبی ، عینی مقیاس ایله اولچویه طارتی‌یه‌ده کلمز . بونلر (غیر مشترك المقیاس incommensurable) شیلردر . [بوتعبیره باقیکز .] اونك ایچوندرکه سقولاستیق فلسفه‌سنك ایجاد ایتمش اولدوغی بوتعبیری بوکون دخی قوللاندیغمز حالده معنای لغویسنی قبول ایتمه‌رك مطابقت معناسنه آلیورز. یعنی فکرایله موضوعی آره‌سنده معادلت مراد ایتمیورز. سقولاستیق فلسفه‌سی (علم ، معلومك عینی‌در) ظن ایتدیکی ایچون بوتعبیری وضع ایتمش ولغت معناسیله تلقی ایلمشدی ؛ ظنّمجه سبب بودر . حالبوکه فلسفهٔ جدیده نظرنده ارتق هیچ شبهه قالمامشدرکه علم ، معلومك عینی دکلدر ؛ حتی من وجهٍ اوکا بکزر برشی‌ده دکلدر . یالکز براشارتدرکه ذهنده معلومی آ کدیریر . ایشته اوقدر! مع‌مافیه بواشارت ناقص ویا تام‌اوله‌بیلیر. تام اولورسه اشارت ایله مشارالیه اره‌سنده یعنی علم ایله معلوم اره‌سنده مطابقت واردر ؛ ده‌نیلیر .

Adiaphorie اهمال قیم

Adiaphorie

یونانجه (ἀδιαφορία) کلمه‌سندن آلنمشدر . السنهٔ متمدنه علی‌الاکثر بوشکلده استعمال ایدر . (فرقسزلق) دیمکدر . اصطلاحده حسسزلك، قیدسزلق معناسنه کلیر . حادثات عالمه قارشی قیدسزلق ، حسسزلکدن نشأت ایدر ؛ حسسزلك دخی ، اوحادثاتك هیچ برینه دیکرندن زیاده

قیمت ویره‌مکدن، وبناءً علیه، برینی دیکرندن — هیچ بروجهله — (فرقلی کورمه‌مك) دن ایلری کلیر. ظن واعتقاد، بوحدّه وارنجه انسانده هیجانه قابلیت قالماز؛ مطلوبه توجه ایده‌بیلمك ایچون، برطرفه میل امکانی‌ده اولماز؛ چونکه مطلوب اولان شی ، قیمتده مُرَجّح اولان شیدر . حالبوکه هیچ برنوع حادثه‌ده قیمتجه فرق کورمه‌ین برآدم نظرنده مرجّح صاییله‌بیله‌جك برشی یوقدر. اویله اولونجه ، هیچ برشیئه قارشی تأثر وهیجان‌ده یوقدر. بوحالده برشی یاپه‌بیلمك ایچون (تشبث فعلی) دخی اوله‌ماز، زیرا (ارادت volonté) ، (مفلوج paralysée) اولور قالیر . ایشته (تأثرسزلك apathie) ده‌نیلن حالت روحیه دخی بودرکه (لاقیدی indifférence) نتیجه‌سی اولدوغنده شبهه یوقدر .

بوتعبیرك وامثالنك (تاریخ فلسفه) ایله چوق علاقه‌سی واردر :

اولا (حسبانیّه scepticisme) مذهبنك مؤسسی اولا (پیرون Pyrrhon)بوکلمه‌یی ایجادووضع ایتمش اولدوغی ایچون(پیرونیه Pyrrhonisme) اصطلاحاتندندر. بوفیلسوف هیچ برشیئه اینانه‌مادیغی کبی، کندی‌وارلغندن بیله شبهه ایده‌بیلیردی . بناءً علیه هیچ برشیئه‌ده قیمت ویره‌میه‌رك، بوتون وقوعات عالمه قارشی لاقید وحسسز قالیوردی . حتی (پیرون) نظرنده (خیر اعلا le souverain bien) بوحسسزلك ، بوقیدسزلق مرتبه‌سنه ایره‌بیلمك وهردرلو هیجاندن آزاده وهرنوع آرزو واملدن فارغ ومستغنی اوله‌بیلمکدی. اونی هرکسه توصیه ایدییوردی. [پیرونیّه Pyrrhonisme لغتنه باقیکز !]

ثانیاً : (رواقیون les stoïciens) ده‌نیلن فرقهٔ فلاسفه‌نك حکمت اخلاقیه‌سی دخی لاقیدی‌یی توصیه ایدییوردی . فقط حسبانیون ایله بونلر آره‌سنده اعتقاد فلسفیجه پك بویوك فرق واردر ؛ بناءً علیه (لاقیدی) کیفیتنی صورت تلقی‌لری بوسبوتون باشقه‌در . [بوبابده تفصیلات ایچون stoïcisme تعبیرینه باقیکز !]

ثالثاً : شرقده (تصوف théosophie) اربابی ، (ریاضت pénitence) ایله تصفیهٔ باطن ایتمکی توصیه ایلدکلری ایچون (ترك‌وامساك abstinence)،

و (فراغت abnégation) ايله هرشيدن ال يومق ، [يعنى ال ييقامق ، الينى چكمك ، واز كچمك !] لزومنه قائل اولمشلردى ، وبويوزدن ، فكراً (اهمال قيم) درجه‌سنه وارمشلردى. بواعتقاد، (عملده en pra- tique) ، (تأثرسزلك ولاقيدلق apathie) ده‌نيلن (عطالت inertie) ى استلزام ايتمشدى . (تأثرسزلك) تعبيرى (رواقيه) اصطلاحاتندندر . رواقيون بونى توصيه ايتدكلرى حالده قطعاً عطالته منهمك دكل ايديلر ؛ حالبوكه صوفيه‌نك مبدأ اعتقادى رياضت يوزندن قلندرلكه پيوسته اولمش ونهايت عطالته طايانمشدر . صوفيه‌ده واقعا خيراعلا (وصال حق com- munion avec Dieu) در . فقط بونك ايچون امور دنياده مطلقا (اهمال قيم) برنجى شرطدر . بومرتبه‌يه بالفعل رياضت ايله واريله‌بيلير . ايشته شرقده (رند آزاده) ديدكلرى (انسان كامل l'homme parfait) ، بويله برآدم ايدى . (آزادهٔ خوف ورجا) ، (لاقيد ولاأبالى) ، (وارستهٔ تكليف وتكلف) ، كلياً (بى امل) (اَدناس دنيويه‌دن قطعياً ال يومش) برانساندى . نظرنده [نيك وبدِ عالم سيّان !] دى . بويله اولان (كَمَلين les parfaits) ه (احرار les indépendants) ده‌نيليردى . [بوتون تعبيرات مهمه‌يه باقيكز !]

(تناقض) لفظاً صورتاً In adjecto *(Contradiction)* In adjecto

[هرلسانده لاتينجه‌سى مستعملدر (اين آجه‌قتو) اوقونور]

بوتعبير، مباحث منطقيه‌ده كچر، و (تناقض contradiction) وصفنده قوللانيلير . (contradiction in adjecto) ، صورى يعنى شكله عائد بر تناقضدركه، اونده (محمول attribut) ، (موضوع sujet) ك ماهيت ومفهومنى صراحتاً نقض ايدر برشكل و وضعيتده‌در : (مظلم بر آيدينلق) كبى ! . . . ظلمت ، آيدينلغك ضد نقيضى اولدوغى ايچون، بويله بر (تركيب وصفى) ده مندرج اولان معناى تناقضى درحال ادراك واذعان ايتمه‌مك ممكن دكلدر ؛ چونكه تناقض صورى‌در ؛ ظاهردر ؛ بديهى‌در. لكن اكثريا بويله اوليه‌بيلير: كرك موضوع ايله محمول آره‌سنده ، كركسه ايكى قضيه‌نك مفاد حكمى

آره‌سنده‌كى تناقض ، كيزلى قاله‌بيلير . او تقديرده (تناقض، ضمنى‌در . la contradiction est implicite) ده‌نيلير . مع مافيه هر (تناقض ضمنى) بر (تناقض صورى) يه ارجاع اولونه‌بيلير ؛ زيرا حقيقتاً تناقض وارسه ، البت ، آراده احكام متناقضه اولدوغندن ناشى‌در ؛ والبت اوكبى احكامدن متناقض نتيجه‌لر استخراج ايديله‌بيلير . چيقاريلنجه دخى (كيزلى تناقض) تظاهر ايدوب (صورى) اولووير ير .

(تناقض صورى) بحثنه تعلق اوله‌بيله‌جك امثلهٔ تاريخيه‌نك اك مهملرندن برى ؛ (سقوچ فلسفه‌سى écossisme = philos. écossaise) ك مؤسسى اولان (دوقتور ره‌يد Dr Ried) ك (قدرت pouvoir = power) كلمهٔ اصطلاحيه‌سنه عائد اولمق اوزره فيلسوف مشهور (جون لوق John Locke)ه تعريضيدر. (لوق)، ملكات عقليه‌مزه على العموم (قدرت) ديمش و بونلرى (فاعل actif) و (منفعل passif) اولمق اوزره ايكى صنفه آيرمشدى . (دوقتور ره‌يد) : [قدرت ذاتاً فاعلدر ؛ حتى فعاليت قدرت عينى معنا افاده ايدر . بناءً عليه فاعل اولمايان بر قدرت تصور اولونه‌مازكه قدرت منفعله تعبيرى مقبول اوله‌بيلسين !] ديبور؛ يعنى (قدرت منفعله) تعبيرنده تناقض صورى وظاهرى واردر . ديمك ايستيور. (هاملتن) بومناقشه‌يى ذكر ايتمش و (لوق) طرفنى التزاماً حكم ورمشدر . [بوراده‌كى تعبيرات مهمه‌يه باقيكز !] بوتعبيرك انجق (منطق logique) [بوسوزه باقيكز !] ده ومعقولاتده حكمى واردر . ادبياتده وبديعده يوقدر . بالعكس بديع و بيانده اكثريا كنايه‌لر وهله مبالغه‌لر تناقض صورى‌يه برومثال تشكيل ايدر . (جانلى جنازه) (ئولو حيات) كبى ؛ جنازه‌نك جانليسى جنازه اولماز . نته‌كيم حيات دخى مماتك ضد نقيضى‌در . فقط طرز اداده مبالغه ، بديعده برهنر اولدوغى ايچون بويله شيلره ادبياتده مساغ اولدقدنماعدا برقيمت مخصوصه‌بيله‌ويريلير.

Adulte — Adulte كاهل

جسم عضوينك اك اساسلى قابليتى ، هويتنى بوسبوتون ضايع ايتمه‌رك نشو ونما وتبدل ايتمسى وبوسايه‌ده يكى‌يكى شروطه، يكى يكى محيطلره تطبيق

معیشت و توفیق حیات ایلیه‌بیلمه‌سی‌در . [(adaptation) ه باقیکز .]
بوقابلیت دوام ایتدیکی مدتجه حجره ، نسج ، عضو ، هرنه ایسه، نشوونما دورنده‌در . فقط بوقابلیت الی نهایه دوام ایده‌مز . برزمان کلیرکه اکتساب ایتدیکی شکل وقابلیت اوزره قالیر و ارتق عضویت تبدل ایده‌مز اولور . ایشته بوحل توقف، عضویتك دور کهولتی‌در. بودوره ایریشن بر عضویت ارتق شرائط جدیده‌یه ، یکی محیطلره تطبیق حیات ایده‌مز ؛ عوامل خارجیه‌نك اقتضاسنه کوره توفیق حیات ایده‌مدیکی ایچون دخی تأثیرات خارجیه، اونك بنیه‌سنی یواش یواش تخریبه قویولور و بو تخریبات تغذی ایله تلافیٔ مافات ایده‌مزده آهنك حیات مختل اوله‌جق راده‌یه واریرسه ، (ئولوم la mort) دیدیکمز حال وقوعه‌کلیر وجسم عضوی طاغیله‌رق عناصر اصلیه‌سنه آیریلیر .

علی‌الانفراد ، اعضای بدنیه‌یه دخی بو تعبیر تطبیق ایدیله‌رك استعمال اولونیور . برعضو (انطباق قابلیتی pouvoir d'adaptation) نی ضایع ایدنجه (کاهل‌در) ده‌نیر. وجودك بالجمله اعضای مختلفه‌سی عینی زمانده کاهل اولوب اختیارلاماز . دماغك اقسام و مراکز مختلفه‌سی‌ده بویله‌در . حتی جملهٔ عصبیه‌نك بعض قسملری وارکه هیچ کاهل اولماز اکر اولورسه حیات ممکن دکلدر. حیات اونلرك فعالیت دائمه‌سی ویکی یکی شرائطه سهولتله انطباقی سایه‌سنده انجق دوام ایده‌بیلیر .

حیات معنویه‌یه دخی بونی تطبیق ایدرلر ؛ کاهل برذکا، تشکل ایتمش واصول واحکام اعتقادیه‌سنی ترتیب وتنظیم ایلمش برذکادرکه یکی بر اعتقاد یکی بردوشونوش قبول ایده‌مز. بناءً علیه حیات فکریه‌ده محافظه‌کارلغك بر نوعی ، ذکانك کهولتی اثریدر ، ده‌نیله‌بیلیر . بو تعبیر اجتماعیاتده دخی تطبیق اولونور . برمدنیت مخصوصه‌یه ایرمش و مدت مدیده اوکا کوره یاشایوب یورولمش وقوتی غائب ایتمش برامت ، یکی بر مدنیتك شرائط اجتماعیه‌سنی قبول ایده‌میه‌جك راده‌یه کلمش ایسه، دور کهولتنی ادراك ایتمش دیمکدر .

Adventice افکار واصله — Adventice

دور اخیرك مجدد مشهوری، فیلسوف (ده‌قارت Descartes) ك ایجاد ووضع ایتمش اولدوغی تعبیرات اصطلاحیه‌دندر. لاتینجه (adventitius) دن

آلنمشدر؛ فقط عموم طرفندن قبوله مظهر اوله‌مادیغی ایچون تعمم ایده‌مه‌مشدر. ده‌قارت اوچ درلو (فکر idée)‌مز اولدوغنه اینانییوردی. حواس واسطه‌سیله ایدیندیکمز افکاره = idées adventices ؛ cogitationes adventitiœ دییوردی . بونلره بوکون هرفیلسوف (sensations احساسات) دییور. عرب حکماسنك و انکلیز فیلسوفلرینك (حسیات sentiments) دیدیکی بودر ؛ بونلری بوکون هیچ کیمسه (افکار) نوعندن عدایتمز. بوحسیاتی اعمال ایدرك ذهنك بالذات تحصیل ایلدیکی فکرلره دخی (idées factices افکار مجعوله) دییوردی که ـ ده‌قارتك ظننجه ـ ذهنك کندی معمولاتندن اولان (یاپمه فکرلر) دیمك اولور. واجب ، ضروری وعمومی اولان کلیات افکاره دخی (افکاروهبیه idеé innées) دییوردی. بونلرك حواسدن کلمه‌دیکنی ، ذهنك معمولاتندن‌ده اولمادیغنی ادعا ایدییور و بزمله برابر طوغمامش، بالعکس بزه هرحالده تقدم ایتمش اولدوغنه قانع بولونیوردی که (innée طوغمامش) تعبیرینه سبب اوفیلسوفك بو اعتقادیدر . بوکون بوصوك تعبیر مشهوردر ومهمدر. فقط بو جنسدن اولان فکرلرك منشأ وماهیتی حقنده نظرلر متخالف وحتی متناقضدر. حسیاته کلنجه قطعا فکردن صاییلمیور. حالبوکه ده‌قارت، بالجمله (تلقیات حسیه acquisition des sens) یی وبوتون (محتویات وجدان le contenu de la conscience) ی (افکار idées) نام عمومیسی ایله یاد ایدری .
[بوتعبیراته وبالخاصه rationalisme سوزینه باقیکز !]

Adynamie فقدان قوا — Adynamie

درمانسزلق دیمکدر ، یونانی‌دن کلمشدر : (a ادات نفی) ، (δυνάμης = dynamis) ده قوت معناسنه‌در . بوحال ، بر کیفیت مرضیه‌درکه بالخاصه انسجهٔ عضلیه‌نك فوق‌العاده ضعفیله نمایان اولور . اوحالده (تقلصات عضلیه contractions musculaires) یا پك کوچ اولور، یاهیچ ممکن اولماز . اکثر وخیم حمالرده بوضعف کورولور .

Affectifs

Affectifs (Phénomènes) (حادثات) تأثریه

آلمانجه	Gefühls
انکلیزجه	Affective
ایتالیانجه	Affettivo

شخصیت معنویه‌مزی تشکیل ایدن (حسیات sentiments) و (ارادت
la volonté) ایله (افکار les idées) آره‌سنده وضع و جنس
وماهیتجه اهمیتلی برفرق واردر . بونلرك جمله‌سی‌ده (حادثات روحیه
phénomènes psychique) دن معدود اولمقله برابر ، حسیات ، بزم
اصل بنلکمزی تشکیل ایدر وبوحیثیتله، اونلرك تحولاتی کندی بنلکمزك
تحولاتی دیمکدر . افکاره کلنجه، اونلرك بنلکمزله ، حیات روحیه‌مزله
بودرجه صمیمی علاقه‌سی یوقدر و (کندی‌انأیتمز notre moi) قارشوسنده
افکارمز ، (غیرانا non-moi) حیثیتنده‌در : بنلکمزه یابانجی اولان
شیلر کبی‌در ! بومهمه‌یی نظر دقته آله‌رق (محتویات وجدان le contenu de
la conscience) ی تقسیم ایدن (علم‌روح اربابی les psychologues)
حسیات نوعندن اولان حادثات معنویه‌یه علی‌العموم (حادثات تأثریه
phénomènes affectifs) دییورلر . افکار وخیالات جنسندن اولان
قسمنه‌ده (حادثات ذهنیه phénomènes intellectuels) دییورلر. بوایکی
طاقدن برینك مبدأ واصل اولدوغی ادعا ایدلدیکنه کوره تعین ایده‌جك
مذهب فلسفی یه (ذهنیه intellectualisme) و (volontarianisme
ارادیه) دەنیلیورکه برنجیسنك اك مشهور مروجی (هربارت Herbart) در.
ایکنجیسنك ده (شوپنهاوەر Schopenhauer) در . [بوتون بوتعبیراته
باقیکز .]

شوحالده ـ بالخاصه حادثات ذهنیه‌دن قطع نظر ایدرك ـ صرف حسیاته
وارادته متعلق اولان احوال روحیه‌نك جمله‌سنه بردن (حادثات تأثریه
phen. affectifs) دەنیلیور، دیمکدر. بوده حسیات نوعنه منحصراولورسه
(انفعالی passif) اولور. مثلا ذوق والم حس ایتمك کبی. عرب فیلسوفلری

ایشته بو طاقم حسیاته وجدانیات دیمشلردی که (faits de conscience)
دیه ترجمه ایده‌بیلیرز . اکر منحصراً ارادات وتمایلات نوعنه عائد اولورسه
(فعلی actif) اولور. آرزولرمز، میلمز ، محبت وعشقمز بوقبیلدندر .

Affection

Affection تأثر

فرانسزجه وانکلیزجه	Affection
آلمانجه	Gefühl
ایتالیانجه	Affezione

بوکلمه لاتینجه (Affectus, affectio) لغتلرندن آلنمشدرکه بر شیدن
متأثر اولمق ، دیمکدر. لسان عمومی‌ده، همان محبت لفظنك مرادفی کبی
قوللانیلیر . مثلا حساس ومحبته میال اولان کیمسه‌لره و اویله کیمسه‌لرك
طورلرینه، وصف اوله‌رق (affectueux) دەنیلیر. اصطلاحده معناسنك
تنوعاتی واردر . اك اسکی معنای فلسفی سی ـ علی‌الاطلاق ـ (حادثات
منفعله phénomènes passifs) دیمکدر ، که اشیاده کیفیات مقوله‌سندن
اولان بعض احوالدن عبارتدر . بونلره فرانسزجه (manières d'être)
دیرلر . لکن آرتق بوکون بومعنایی ادا ایتمك اوزره (modification,
qualité و modalité, mode) کلمه‌لری قوللانیلیور ، و (affection)
تعبیری یالکز حساس اولان موجوداته تخصیص اولونمشدر . بو تخصیصه
کوره (تأثر affection) ، نفسمزده حاصل اولوبده بزدن انفکاکی ممکن
اوله‌مایان ، حتی نفسمزك غیری برشی ایمش کبی دوشونوله‌مەین حسیاته
دەنیلیور . شو اعتبار ایله افکارمز ، تأثراتمزدن پك فرقلی و آیری برصنف
تشکیل ایدر. زیرا، افکارمز دخی ـ حد ذاتنده ـ نفس ناطقه‌مزك محصولی
اولمقله برابر ، اونلری کندی انأیتمزدن ، یعنی کندی بنلکمزدن ، کندی
نفسمزدن بوسبوتون آیری ومستقل شیلر ایمش کبی تلقی ایده‌بیلیرز. بالعکس
تأثراتمز روحمزك حیاتی‌در ؛ و (هیجان émotion) نوعندن بر حادثهٔ
انفسیه‌در. یالکز شوفرق وارکه (هیجان) عمومی برتعبیردر، و(passion
اختراص ، ابتلا) ، (آرزو ، شوق desir) کبی حالات وجدانیه‌نك
جمله‌سنی‌ده معناً شاملدر . حالبوکه (تأثر) ، اختراصدن دها آزشدید ودها

آز مبرم بر (میلان inclination) در . نته‌کیم آرزوده اویله‌در . (تأثر) بومعناده تلقی ایدیلنجه، اونده برخصوصیت ممتازه بولانلر اولمشدر. (لاشلیه Lachelier) نام فرانسز فیلسـوف معاصر ادعا ایدیورکه تأثرده (علت موجبه cause efficiente) ایله (غایهٔ مترقّبه but visé) برله‌شیر : براز انه ، کیم (affection) الهام ایدرسـه او حـسّیات تأثریه‌نك ، اومیلان محبتك هدفی ینه او آدمدر ؛ باشقه‌سی اوله‌مادیغی کبی باشقه برشیده اوله‌ماز. حالبوکه آرزو وشوق ایچون سببِ مُحَرِّك (mobile یعنی سائق) باشقه، غایه ومقصدده باشقه‌در . بونقطهٔ نظردن باقوب معنایی بوسبوتون تخصیص ایدرك بو نوع تأثری یالکز انسانه حصر ایدنلر اولمشدر . مشهور (سقوچ écossais) فیلسوفی (ره‌ید — Reid) بو فکرده‌در :

(اعمال بشریه‌ده متنوع سـائقه‌لر واردرکه اونلرك هدف مخصوصی (اشخاص personnes) در ؛ وسوائق مذکوره‌نك طبیعت ذاتیـه‌لری ، برطاقم اشخاصه وحتی بعضی جانلی موجوداته قارشی ایی ویا کوتی بر حس ایله متأثر اوله‌مزی استلزام ایدر . اکثر اعمالمزك مبادیسنی تشکیل ایدن بوسوائقه ، بن، عموماً (تأثرات affections) دییورم. ایستر سائر انسانلره قارشی بزی اعمال حسنه‌یه سوق ایتسینلر ، ایسترسه اعمال سیّئه‌یه سـوق ایتسینلر .) دییور .

(ره‌ید) ، بو تعریفی ایله کلمه‌نك معناسـنی ، حسّیاتمزك بر صـنف معیّننه تخصیص ایتمکله برابر ، مفهوم اصطلاحی‌یی ، لسـان خلقده معتبر اولان معنایه تقریب ایتمش اولویور. شو تقدیرجه تأثراتمز ایی وکوتی اوله‌بیلمك اعتباریله ایکی درلودر. برینه (تأثرات حسنه affections bienveillantes) ده‌نیر : منتدارلق ، میل مودت ، دوستلق کبی !.. دیکرینه دخی (تأثرات سیّئه affections malveillantes) ده‌نیر ؛ غیض ، نفرت ، خرص ، حسد ، انتقام کبی !

آکلاشیلیورکه انسانلره قارشی محبت ونفرته متعلق بعضی انفعالاته عائد

اولمق اوزره حاصل ایتدیکمز حسیاته تأثرات ده‌نیلیر ، و بو حسیاتك ابتلا واختراص درجه‌سنده شدید اولماسی‌ده تعریفده داخل برشرطدر. قورقو، امید ، تهور کبی احوال روحیه‌مزی بالخـاصه (تهیّجات émotions) صنفنه داخل ایدوب تأثراتمزدن آییرییورز . بو تعبیراتك ، پسـیقولوژی واخلاق علملریله علاقه‌سی اولدوغی آشکاردر .

برده عینی لغتدن مشتق (affectation) کلمه‌سی واردرکه پك قوللانیلیر. بز بونی کندی لسـان عمومیمزده (جعلی) کلمه‌سیله ادا ایدرز . (تصنّع وصنیعه) دخی بودیمکدر ودها زیاده حقوق جزا لساننده مستعملدر؛ جدّی وحقیقی اولمایان اوضاع واطواره جعلی دیمك متعارفدر. (affecter de ne rien savoir = تجاهل) دیه ترجمه ایدیلیر . بوحال، دائما تأثرات صحیحه وجدّیه‌نك تقلیدنی یاپمقدن عبـارت قالدیغی ایچون ، بر چوق احوالده (simuler) کلمه‌سی بوکا بدلاً قوللانیلیر . (خسـته‌لغی تقلید ایتمك = تمارض) کبی ! (d'un air affecté جعلی برطور ایله !) دیه ترجمه ایدیلیر.

[تعبیرات مهمه‌یه و خاصةً (phénomènes affectifs) سوزلرینـه باقیکـز !]

صادره وارده

Afférent
Efférent

Afférent , Efférent

اعصاب، وظیفه وخدمتلرینه کوره ایکی درلودر. بر قسمی وارکه محیط بدنه پیوسته اولان اوجلرنده وقوعه کلن تهیجاتی ، محیطدن مرکزه یعنی سطح بدندن ، دماغه ، (مخ شوکی moelle épinière) یه وبرطاقم (عقدات عصبیه ganglions nerveuses) یه نقل ایدرلر . تأثرات محیطه‌یی بووجهله مراکز عصبیه‌یه کتیرن اعصاب تللرینه (nerfs afferents اعصاب وارده) و(centripètes الی‌المرکزیه) دیرلر . دیکر برقسم اعصابده واردرکه مراکز عصبیه‌ده حاصل اولان انفعالاتی وتغیراتی، محیطده بر عضو مخصوصه نقل ایدرلرکه عضو مذکور اوعصبك نقطهٔ انتهائیه‌سیدر . بونلره‌ده (nerfs efférents اعصاب صادره) ویاخود (centrifuges عن‌المرکزیه) ده‌نیلیر. بوجنسدن اولان اعصابك نهایت بولدوغی اعضا همان دائما بر عضلهٔ مخصوصه‌در.

دیکرلری ایسه عالم خارجی ایله تماسده بولونان اقسام بدنیه‌مزده منتهی اولور.
اونك ایچون بونلر خارجدن مرکزه خبر نقل ایدرلر. دیکرلری‌ده مرکزدن
محیطه اراده کوتورورلر .

عربلر کتیرنلره (وارده) ، کوتورنلره (شارده) دیمشلر ایدی .

(Psycho - physiologie) علمنه عائد اولان بو تعبیرات، فلسفه‌ده باحثنده
کیفیت ادراك مسئله‌سنده اکثریا ذکر اولونور . (انا le moi) نك (غیرانا
le non - moi) ایله یعنی نفسمزك عالم خارجی ایله (تماس ومناسبتی contact
et rapport) بحثنده وارد اولور تعبیرات علمیه‌دندر .

Affinité علاقه — Affinité

Verwandtschaft, Affiinität	المانجه
Affi::ity	انکلیزجه
Affinitá	ایتالیانجه

(لاتینجه‌ده Affinitas) دن آلنمش بر کلمه‌در ، وقرون وسطی لسان
عرفاندن بزه انتقال ایتمشدر . (علوم غریبه sciences occultes) دن
اولان (الکیمیا alchimie) یه عائد اسکی بر تعبیردر که بوکون حالا یکی کیمیاده
ودها پك چوق شیلرده قوللانلمقده‌در . بر عنصر مادینك دیکر بر عنصر مادی
ایله برلشوب بر ترکیب وجوده کتیرمك خصوصنده‌کی میلان طبیعیسنه اسکی
الکیمیائیون (Affinité) دیرلردی ، وبو علاقه‌یه انفسی بر ماهیت اسناد
ایدرلردی . مثلا انسانلرك بر برینی ترجیحاً محبتی یاخود نفرتی کبی !.. حتی
طبیب وعالم مشهور (بوئرهاو Boërhave) علاقه‌یی ، اجسام آره‌سنده
بر محبت اولمق اوزره تعریف ایتمشدی . بوکونکی کیمیا نظرنده علاقه ،
بر جسم مرکبك عناصر اصلیه‌سنی یکدیکرینه باغلی بولوندوران واونلری
یکپاره طوتان قوته ویاخود قوای طبیعیه‌نك (محصله résultante) سنه
دیرلر . کیمیا علمی ، (ماکنهٔ ذره‌وی mécanique atomique) دیمك
اولدوغنه نظراً (علاقهٔ کیمیویه) ارتق انسانلرده‌کی علاقهٔ انفسیه‌یه بکزر
بر ماهیتده تصور اولونه‌مازه بلکه بو علاقه، جاذبه‌نك خصوصی : نوع تجلی-

سیدر، واحتمال که اجسام وعناصرك (électropositif) و(électronégatif)
اولماسی سببیله یکدیکرینه انجذابه میلی نتیجه‌سیدر. [بو تعبیرات ایچون قاموس
ریاضیاته باقیکز !]

(پسیقولوژی یعنی علم روح) لساننده دخی بو کلمه بعضاً قوللانیلور .
بر فکرك دیکر بعضی افکاری ذهنده دعوت واحضار ایتمه‌سی [association
d'ideés – سوزینه باقیکز !] بحثنده (علاقهٔ روحیه Affinité
psychologique) تعبیری استعمال اولنور. نته‌کیم ایکی درلو (تصورات
concepts) [بو سوزه باقیکز !] اره‌سنده‌کی رابطهٔ فکریه‌یه دخی (علاقهٔ
منطقیه Affinité logique) ده‌نیلیور . آلمان شاعر وحکیم مشهوری
(کوته Gœthe) ، عشق انسانی حقنده (علاقهٔ انتخابیه Affinité
élective) تعبیر معنادارینی قوللانمش ومحبت ده‌نیلن علاقهٔ انفسیه‌ده روح
عاشقك ، بر شخصی دیکرلرینه ترجیح وانتخاب ایتدیکنی نظر دقته ابراز
ایلیه‌رك کیفیت عشقی تعریف ایتمك ایسته‌مشدر . هر حالده (علاقه)، ماهیتی
مبهم اولمقله برابر بر (کیفیت محسوسه fait sensible) در؛ وهر لسانده
رایج بر کلمه‌در .

Affirmative — (قضیهٔ) موجبه *(prop.)* **Affirmative**

Négative — (قضیهٔ) سالبه *(prop.)* **Négative**

بو تعبیرات، لسان منطقده اصطلاحات مشهوره و(متضایفه connotatif)دندر.
[connotation سوزینه باقیکز !] قضیه حقنده وصف اوله‌رق متقابلاً
قوللانیلیر . بر (قضیه proposition) موجبه اولور ، اکر (موضوع
le sujet) ایله (محمول l'attribut) آره‌سنده‌کی نسبتك وقوعیله حکم
اولونورسه !. (انسان فانی‌در .) کبی که بوراده نسبتدن مراد، (فانیلك)در
وبو حال انسانده وقوعبولویور دیه حکم اولونمشدر . بالعکس آراده‌کی نسبتك
(لاوقوع) ی ایله حکم اولنورسه بویله بر قضیه (سالبه négative) اولور.
(سقراط لایموت دکلدر.) کبی!.. قضیه‌نك بو وجهله موجبه ویا سالبه اولماسنه
(بر قضیه‌نك کیفیتی la qualité d' une proposition) ده‌نیلیر .
[Affirmation) سوزینه باقیکز !]

Affirmation et Négation

Affirmation ایجاب
et و
Négation سلب

Affirmation et négation فرانسزجه و انکلیزجه
Behauptung المانجه
Affermazione negazione ایتالیانجه

ارسطونك وضع ایتدیکی اصطلاحات منطقیه‌دندر . اصل یونانیسی : (ایجاب Κατάφασις) و (سلب απόφασις) در . فرنکجه‌سی ، لاتینجه : (negatio, affirmatio)دن کلیر. منطقده، برقضیهٔ موجبه‌نك افادهٔ‌حکمنه (ایجاب affirmation) دیرلر. ضدّی (سلب négation) در. برده (تصدیق assertion) تعبیری واردرکه ایجاب ایله برطوتاملیدر . ایجاب ایله سلب آره‌سنده (تقابل تضاد) واردر . مثلا (انسان‌فانی‌در)، (انسان فانی دکلدر) کبی‌که بوایکی قضیه‌نك مفاد حکمی آره‌سنده درجات متوسطه اوله‌مازه وبرینك ادعاسی دیکرینك‌کنی اساساً وقطعیاً وتماماً نقض ایدر. حالبوکه (assertion) تعبیری بومتناقض‌الحکم‌اولان‌قضیه‌لرك‌ایکیسنه‌ده تطبیق اولونه‌بیلیر ؛ چونکه ایجاباً اولسون سلباً اولسون هرایکیسنده‌ده‌حکم واردر. بناءًعلیه (assertion)، (شبهه doute) مقابلیدر . وبوایکی حال اره‌سنده بالجمله احتمالاتك درجات متفاوته‌سی‌واردر. اکلاشیلیورکه هردرلو حکمه (assertion) ده‌نیر ؛ ایجاباً واقع اولان حکمه (affirmation) تعبیری تخصیص ایدیلیر . (شو شویله‌در ؛ بو بویله‌در) کبی !. سلباً واقع اولان حکمه دخی (négation) تعبیری قوللانیلیر . (شو شویله دکلدر؛ بوبویله دکلدر .) کبی !...

(affirmation) هنوز ذهنده ایکن (حکم jugement) در. سوزله بیان ایدیلنجه، دستور افاده‌سنه (قضیه Proposition) دیرلر . اووقت برکیفیت یاخود برشی دیکر برشیئه حمل واسناد ایدلمش اولور . (حیات زحمتلی‌در) ؛ (بختیارلق قولای دکلدر) کبی‌که بوایکنجی قضیه‌ده حکمك سلب ایله واقع اولماسنه رغماً ینه بر (حمل attribution) واردر: (قولای اولمامق) کیفتی بختیارلغه حمل واسناد اولونیور دیمکدر .

[(Proposition) سوزینه باقیکز .]

A fortiori

A fortiori بطریق الاولی

(آفورسی‌یوری) اوقونور . (هرلسانده لاتینجه‌سی مستعملدر)

بو برشکل محاکمه‌درکه برهان حیثیتی حائزدر. جزئی‌نك حکماً کلی‌ده مندرج اولمسی کیفیته مستنددر . بناءًعلیه ، کلی‌نك حقیقتی اثبات اولونجه اونك ضمننده مندرج وحکمنه تابع اولان جزئی‌نك حقیقتی، دهازیاده‌قوتله ثابت‌اولمش اولور. (a fortiori) تعبیری‌ده بو سببله وضع اولونمشدر . مثلا (بعض (ا) ، (ف) در . زیرا هر (ا) (ف) در .) دیدیکمز زمان بو برهانك اك بسیط واساسی شکلنی عرض ایتمش اولورز . (بعض انسان فانی‌در) صغرا ، (زیرا هر انسان فانی‌در) کبرا اولدوغنه نظراً کبرانك حکمی صغرانك‌کنی ذاتاً شامل ومتضمن بولونیور؛ بناءًعلیه هر انسان فانی اولونجه، بعض‌انسانلرك البته فانی اوله‌سی‌لازمکله‌جکی (دها زیاده قوتله یعنی afortiori) ثابت اولمش اولویور .

منطقیون ، بونی برنوع (قیاسِ مطوی enthymème) اولمق اوزره تلقی ایدییورلر . [بوتعبیره باقیکز]

Agent

عامل = فاعل Agent فرانسزجه وانکلیزجه

لاتینجه‌دن آلنمشدر . اصلی (agens) در ؛ (ago فعالیتده بولونمق) معناسنه‌در. بناءًعلیه (agent)فاعل دیمکدر. ضدی (patient منفعل) در. بوتعبیرلری ارسطو ایجاد ووضع ایتمش وینه کندی ترتیبی اولان (مقولات عشره les dix catégories) [بو تعبیره باقیکز .] میاننده (فعل) و (انفعال) ی درج ایتمشدر. بوکونکی‌لسان علمی وفسلفی‌ده حالا مستعمل‌در؛ وفقط معناسنجه برآز فرق واردر . بزم لسانمزده آرتق عامل دنیلیور ؛ حتی بوکا برده (مؤثر) صفتی تردیف اولونه‌رق (عامل مؤثر) ترکیبنده قوللانلدیغی‌ده واردر . حالبوکه مؤثر لفظی حشودر؛ یعنی‌لزومسز وفضله‌در؛ زیرا عاملك حیثیت معناسنده ذاتاً مؤثر اولمق شرطی داخلدر. مؤثر اولمایان عامل ، عامل صاییلماز . واقعا بر حادثهٔ طبیعیه برچوق عوامل مختلفه‌نك

(محصله résultante) سی اولدوغنه نظراً ، عواملك بر قسمی تأثیرینی کوسترەمز ایسه‌ده ، او تأثیر یوق دیمك دکلدر . بلکه عوامل سائره ومتقابله‌نك تأثیرینی تعدیل وموازنه ایتمکده‌در. فرضا ماصه اوزرنده طوران شو کتاب، جاذبهٔ ارضیه‌نك لاینقطع تأثیرینه معروض بولونمقده‌در . جاذبهٔ ارضیه متمادی اوله‌رق اوتأثیری اجرا ایدن برعاملدر. فقط (کتاب دوشمیور) دیه‌رك اوتأثیری انکار ایده‌مه‌یز . تأثیر جاذبه کورولەمیورسه ، ماصه‌نك مقاومتی سببیله او تأثیرك صفره منجر اولوب موازنه حاصل ایتمه‌سندندر . کذلك عضلات وجهیه‌مزك دائمی برتأثیر عصبی تحتنده بولوندوغندن خبردار دکلز . حالبوکه اك ساکن اویقوده بیله اوتأثیر، متمادیدر ومتقابلدر . اونك ایچونده متوازندر. اکر (عصب وجهی nerf facial) نك بری، مثلا صاغ طرفده‌کی مفلوج ، یاخود مقطوع و مجروح اوله‌جق اولورسه ، درحال انسانك آغزی ودوداقلری صول طرفه بوزوله‌رق چارپیلیر . زیرا وجه یالکز صول طرفدن کلن تأثیر عصبی‌یه معروض قالدیغی ایچون او طرفه طوغرو تقلص ایدر . بناءً علیه (مؤثر) صفتی فضله‌در (عامل) دیمك کافی . [antagonisme سوزینه باقیکز]

بو کون (عوامل طبیعیه agents naturels) ، (عوامل اجتماعیه ag. sociaux)، (اخلاقیه moraux) ، (سیاسیه politiques) ، (مرضیه morbides) حتی (جغرافیه géographiques)، (ارضیه géologiques) الی آخره ! . . کبی برچوق موضعلرده بوکلمه قوللانیلیر ؛ وداثمابوکبی حادثات متنوعه‌ده جزئی کلی بر (سبب) معناسنه کلیر . اونك ایچوندرکه بعضاً (مؤثرات مدنیه ، اجتماعیه اخلاقیه الخ) تعبیرلرنده اولدیغی کبی، مؤثرات سوزی عوامل یرینه قوللانیلیر؛ فقط عامل لفظی اصطلاحده مرجحدر . [action, activité, actif سوزلرینه باقیکز .]

(قوای طبیعیه forces naturelles) تعبیری‌ده بو معنانی افاده ایدرسه‌ده آره‌ده برمهم فرق واردر . (قوت) دائما ماهیتی مبهم برعامل اوله‌رق تصور اولونور . حالبوکه (عامل) تمامیله معین اولمق شرطدر . مثلا (شوماکنه‌یی حرکته کتیرن برقوتدر) دیرسه‌ك مجرد ومبهم برصورتده

بیان رأی ایتمش اولورز . او قوتی تعیین ایدرده (حرارت) در ، یاخود (الکتریق) در ؛ دیرسه‌ك مؤثری ماهیتی ایله تعیین ایتمش اوله‌جغمز جهتله حرکتك عاملنی کوسترمش اولورز .

اخلاق بحثنده‌ده (عامل) سوزی ، اهمیله کچر . بزم لسانمزده اسکی سقولاستیق فلسفه‌سندن انتقال ایتمش اولان (فاعل) لفظی مشهوردر . (فاعل مختار agent libre) دیرز . بوایکی کلمه‌نك حیثیت معناجه هیچ فرقی یوقسه‌ده ارتق بوکون طبیعت جامده‌یه متعلق واوندن صادر اولان قوتلر حقنده (عامل) لفظنی ترجیح ایدرك قوللانیرز. (عوامل طبیعیه) دیرز . فقط عاقل وحر ومدبّر فرض اولونان روح انسانی ایچون (فاعل) تعبیرینی ده کیشدیرمه‌مشزدر. بونلرك ایکیسنك‌ده فرنکجه مقابلی(agent)در.

عاقل اولمق قیدی ، بوتعبیرك مباحث اخلاقیه‌ده وجه استعمالنی تعیین وتخصیص ایدن برمهم شرطدر . عاقل اولمایان موجوداتك خلاق مسائلی ایله مناسبتی اوله‌ماز . قوانین اخلاقیه‌نك حکمی انجق انسانه‌در ؛ واونك حرکات ومعاملاتنده جاریدر. بوده عاقل ومدبر اولماسی حیثیتله ومسئولیتی متحمل اوله‌بیلمه‌سی اعتباریله‌در. بناءً علیه اخلاق بحثنده (فاعل agent) ، (مختار اولمق کرکدر doit être libre) دیه دوشونولمشدر . فقط (فعل action) [بوسوزه باقیکز!]، تحقق ایده‌بیلمك ایچون، برطاقم شروطك‌ده تحققی لازمدر . مانعه‌لره فائز وغالب اولمادقجه فعل ایچون استطاعت ممکن اولماز . ایشته بومهم نقطه‌یی نظر دقته آلان ونفس انسانیه‌یی حد ذاتنده مرید ومختار اولمق اوزره تلقی ایدن (ارسطو Aristote)، بوتعبیره برمعنای مخصوص ویرمشدی: اکر فعل، موانع خارجیه‌دن ویاخود موانع فیزیولوژیه‌دن (مثلا آغری وصیزیدن طولایی قیمیلدایه‌مامق کبی ! .) بوسبوتون آزاده اوله‌رق وقوعه کلیرسه، اونی ایقاع ایده‌نه، ارسطو (فاعل مختار) دییوردی. بوکون ، هرنه اولورسه اولسون برفعلك وقوعی وتحققی، بهمه‌حال برچوق شرائطك وجودینه مفتقردر. بونده کیمسه‌نك شبهه‌سی قالمادیغی کبی شرائط مذکوره‌نك جمله‌سنه، بیله بیله توفیق حرکت ایده‌بیلمك دخی کیمسه ایچون ممکن دکلدر . بوده شبهه کوتورمز . اوندن طولایی‌درکه بوکونکی لسان

فلسفه‌ده (agent moral) تعبیری قوانین اخلاقیه‌یه تابع اولان کیمسه‌یه دیرلر. اوقوانینك اقتضاسنه کوره عمل ایدن دیمکدر. بومعنادن اکلاشیلیورکه ارسطونك (فاعل مختار agent libre) ی ایله (agent moral) ك فرقی واردر . بوبریکی (فاعل مقید serf arbitre) وضعیتنده‌در. [arbitre لغتنه باقکز .]

فعله استطاعت مسئله‌سنده قیود معنویه وشروط خارجیه‌نك پك بویوك اهمیتی اولماسی ، باشلی باشنه بربحث مهمه سببیت ویرمش وارسطو زماننده بری (فاعل مختارك فعلنده ، خوفك ، المك ، خطانك وجهلك نه‌درجه‌لره قدر دخل وتأثیری اوله‌بیله‌جکی) مسئله‌سی مختلف فیه برشکلده قالمشدر. بزم علم کلامده دخی (استطاعت مع الفعل‌می ؟ . . قبل الفعل‌می ؟ . . بعدالفعل‌می ؟) دیه اوزون برمسئله واردر .

Agir

Agir (اجرای فعل واجرای تأثیر)

برحرکت ایله بر (فعل acte) [بوتعبیره باقیکز !] حصوله کتیرمك معناسنه کلیر . بوحرکت ارادی اولسون اولماسین، معنایه حکمی یوقدر . بوتعبیری ، مثلا کیمیاده بر (حامض acide) حقنده قوللاندیغمز کبی ، حکمتده ، ضیا حقنده‌ده استعمال ایده‌رز : (ضیای شمس فطوغرافی پلاقی اوزرینه اجرای تأثیرایدر.) دیرز. علم حیاتده (پروتوپلازما protoplasme) ده‌نیلن ایلك مادهٔعضویه‌نك (حرکت آمیبیه mouvement amiboïde) سنه [بوتعبیره باقیکز !] دخی بوکلمه‌یی تطبیق ایده‌بیلیرز . بالخاصه فلسفه وتاریخ فلسفه‌ده ، ارسطونك (مقولات عشره les dix catégories) سنده [بوتعبیره باقیکز !] ، بوکلمه ، (انفعال pâtir) مقابله‌سنده موضوع اوله‌رق داخل بولونور . بزم حکمای اسلام بونلری اوته‌دنبری (فعل وانفعال) دیه ترجمه ایتمشلردر . (réagir) برفعل وتأثیره قارشی قویمق صورتیله واقع اولان حرکت ارادیه‌یه ده‌نیلدیکی کبی برفعلك محض تأثیری دیمك اولان (حرکت دفعیه mouv. impulsif) یه‌ده ده‌نیلیر . (فیزیولوژی = غریزیات) ده موضوع بحث اولان (فعل منعکس action reflexe)

عضوی برحرکت ، براثر حیات اولمقله‌برابر ، شعوره مقارن ، یعنی (جملهٔ عصبیهٔ مرکزیه système nerveux central) ایله علاقه‌داراولمادیغی ایچون عضویتك برعامل خارجی‌یه قارشی بالذات (réaction) ی‌در . ذاتاً اوتعبیرك معناسی عکس تأثیر دیمکدر . سوسیولوژی وپولتیقه لساننده (réaction) (ارتجاع) کلمه‌سیله ترجمه اولونور ؛ وبرجریان حریتپرورانه‌یه قارشی کلمك واسکی حالی اعاده ایتمك ایچون ماضی‌یه رجوع غیرتی دیمك اولورکه باقیلسه (محافظه‌کارلق conservatisme) ك نامعقول برصورت جاهلانه‌سیدر . عادات مستحسنه‌یی وعنعنات ومؤسسات ملیه‌یی محافظه ایتمك غیرتی مقبولدر وارتجاع صاییلماز . معمافیه سیاسیات واجتماعیات لساننده بوتعبیر اکثریا دها کنیش برمعنا ایله قوللانلمقده‌در . براختلال وقوعیله بوزولن اسکی (موازنهٔ اجتماعیه) یی اعاده ویکیدن تأسیس ایتمك غیرتیله حرکت ایدوب حکومتك طرزاخیرینی وجماعتك موازنهٔ جدیده‌سنی اخلال وتعدیله تصدی ایدنلره دخی (réactionnaires) دیرلر . بوتقدیره کوره شوکلمه‌نك معناسی مطلقا مقدوح برطرز سیاسته اشارت ایتمز . چونکه اختلال ، نتیجه‌سی اعتباریله احرارانه برادارەیه وجود ویره‌بیلدیکی کبی ، اسکیسندن دهامتردی برادارەیه‌ده منجر اوله‌بیلیر . نته‌کیم اوروپا تاریخ سیاستنده امثالی چوق کورولمشدر. فقط هروجهله حال حاضره نسبتله حال سابقه رجوع غیرتندن عبارت قالان (réaction) ینه ایی کوتو برارتجاعدر .

Agnosticisme

Agnosticisme (لاادریه (مذهب فلسفه‌سی))

انکلیزجه	Agnosticism
المانجه	Agnosticismus
ایتالیانجه	Agnosticismo

یونانی‌دن آلنمش‌در . ذاتاً (ἄγνωστος یعنی بیلنه‌مز) تعبیری نوفلاطونیلر لساننده اصطلاح اولمش وبوتون شرق تصوفنه انتقال ایتمشدی. [حقیقت الوهیتی ، انسانك شوعاجز ومحدود ذکاسی ادراك ایده‌مز ، بیله‌مز وهیچ بروقت بیله‌میه‌جکدر .] دیه (پلوتینوس Plotinus) ادعا

ایدردی و (θεώς ἄγνωστος) تعبیرینی قوللانیردی که (Dieu inconnaissable) دیه ترجمه ایدلمشدر . فقط بوندن (آغنوستیسیزم) تعبیرینی چیقاروب وضع وتشهیر ایله‌ین ذات ، معاصریمزدن پروفسور (هکسلی Huxley) درکه برقاچ سنه اول وفات ایتمشدی .

فلسفه‌ده (اسباب علم moyens de connaissance) مسئله‌سی ، اوته‌دنبری اك مهم بحثلردن برینی تشکیل ایتمش وخیلی جدّی مباحثاته میدان آچمشدی‌که حالا زمانمزده‌ده دوام ایتمکده‌در . (بز انسانلر حقیقتی ادراك ایده‌بیلیرمی‌یز ؟ . .) سؤالنه قارشی، تصدیقاً جواب ویرن فلسوفلر [dogmatisme و scepticisme سوزلرینه باقیکز.] شو ادعالریله (ریبیون)دن، (احتمالیّون les probabilistes)دن، (اضافیّون les relativtstes) دن، (تنقیدیّون les criticistes) دن [بوتعبیراته باقیکز!] آیرلدقدن و(یقینیون les dogmatistes) نامیله تمایز ایتدکدن صوکره ، کندی آره‌لرنده‌ده اسباب علم مسئله‌سنده اختلافه دوشوب ـ بالضروره! ـ اوچ فرقه‌یه انقسام ایتمشلردی. زیرا : (حقیقتی ادراك ایده‌بیلیرز !) دعواسنی بالاتفاق ایلری سوردکدن صوکره: (هانکی واسطه ایله ؟ ؟ .) سؤالنه قارشی انجق اوچ درلو جواب ویریله‌بیلیردی : یا (حس sens) ایله ؛ ... یا (عقل intelligence) ایله ؛ . . . یاخود (الهام inspiration) ایله !... دەنیله‌بیلیر . ایشته بوجوابلره کوره (حسیّه sensualisme)، (عقلیه rationalisme) و (تحدّسیه intuitionisme) مذهبلری تعین ایدر. بوکون حقیقت مطلقه‌یه دائر (علم یقین connaissance certaine) احتمالی صراحتاً رد ایدیله‌رك (لاادریه agnosticisme) مذهبنه اعتراف ایدلدیکی حالده ینه حسیّون ، عقلیون وتحدّسیون موجوددر ؛ فقط دعوا یالکز علم اضافیمزك منشأنی تحقیق ایتمك بحثنه منحصر قالمشدر. حالبوکه متقدمین، علی العموم(یقینیون) دن ایدیلر ، فقط (ارباب شك) برفرقۀ مستثنا تشکیل ایدییوردی . متقدمین ومتوسطین (یعنی قرون وسطی فیلسوفلری !) نك برقسمی (حسیّون) دن دیکر برقسمی‌ده (عقلیون) دن ایدی . یالکز (نوفلاطونیلر - les néoplatonistes) ، واونلردن ـ عقاید حکمت اعتباریله ! ـ هیچ فرقی اولمایان

(صوفیّون les théosophes)، (تحدسیون) فرقه‌سنی تمثیل ایدییورلردی . چونکه حقیقت مطلقه‌یی، انجق (کشف ضمیر) یعنی الهام ایله ادراك ایتمك ممکن اوله‌بیلدیکنه ایناندیورلردی. اوزمانلر، برده (gnostique) لر نامیله برفرقه پیدا اولمشدی. بونلرك باشلیجه مسلکی ـ بالخاصه ـ کتب مقدسه‌یی واحکام دینیه‌یی (معقول برصورتده ! .) تفسیر ایتمکدن عبارتدی. بونك ایچون‌ده افلاطونك ونوفلاطونیلرك مبادئ اعتقادیه‌لرینی احکام ونصوص دینیه‌یه تطبیق ایدرك (نَقل)ی (عَقل) ایله تنویر وکتب مقدسه‌یی معقول برطرزده تفسیر ایتمکدی. بزم شرقده دخی بوکبی متفکرینك امثالی چوقدر و(rationalisme)ك برمعناسی‌ده بودر. [gnosticisme و rationalisme سوزلرینه باقکز !]

ایشته عالم مشهور (پروفسور هکسلی Professor Huxley) ، بو (gnostique) تعبیرینه قارشی (agnostique) کلمه‌سنی وضع ایتمش وبوندن (agnosticisme) تعبیرینی اویدورمشدر. (gnostique) لری استخفاف ایتدیکنه باقیلیرسه بوکلمه‌نك معنای تاریخی و اصطلاحیسنی لایقیله بیلمه‌دیکی واونی (عرفا) کبی برتعبیر ظن ایتمش اولدوغی اکلاشیلیور : [وقتیله برفرقۀ حکما وارمش ؛ کندیلرینی (gnostiques) دیه تشهیر ایتمشلر . بونلر هرشیئی بیلمك ادعاسنده ایمشلر. بن عکسی ادعاده‌یم. اونك ایچون کندی جهلمی اعتراف صددنده (agnostique) تعبیرینی ایجاد و وضع ایتدم .] دییور .

هرحالده بومهم کلمه ، پك قیمتلی برتعبیر فلسفی اولمشدر .

زمانمزده فوق‌العاده بر تهالکله مظهر قبول اولوب رواج بولماسی پك طبیعی ایدی؛ زیرا اسمی یکی قونمش اولسه‌بیله بومسلك فلسفی پك اسکیدن بری واردی . ادینبورغ دارالفنونی معلملرندن پروفسور (روبرت فلینت R. Flint) ، (agnosticisme) نامیله تألیف ایتمش اولدوغی قوجه‌مان برکتابده صاحب مسلك فیلسوفلردن هر برینك بو خصوصده‌کی افکار واعتقاداتنی بسط وتنقید ایتمش وحکمای اسلامی‌ده اونوتمامشدر .

آغنوستيسيزمك بوكونكى معناسى ينه دەكشـمەمشدر . [عقل بشر صرف عالم حادثاتى ادراك ايدەبيلير . علم بشر اضـافىدر . بودائره خارجنه انفاذ نظر ايدەمز ؛ عجز طبيعيسى محققدر . بناءً عليه انسان نەقدر كامل ، نەدرجه عاقل اولسه ينه حقايق اشـيايى اكلايەماز على‌الخصوص (حقيقة الحقايق) اولان ذات الوهيتك نەاولدوغنه مطلع اولەماز. يالكز (وجوب وجود) ينى ، آثار خلقتدن استدلال ايدەجكى جهتله ، بهمه‌حال بر خالق مطلقك وارلغنه بالضروره ايمان ايدر.] دەينلرك جملەسى (agnostique) درلر ؛ وبودعوا آغنوستيسيزم دعواسيدر .

عالم اسـلامده آغنوستيسيزم نصوص قطعيه اوزرينه مؤسسدر . ذات الوهيت حقنده برشيله وصف اولونەماز (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَىْءٌ) بويورلمشـدر . (تَعَالَى شَانُهُ عَمَّا يَقُولُونَ) و (سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُونَ) كبى كلمات جليله هپ بومعنايه اشـارت ايدر . [اللهك ذاتنى تفكر ايتمەييكز ؛ نعمتلرينى تفكر ايديكز] معناسنده وارد اولان [تَفَكَّرُوا فى آلاءالله ولاتَفَكَّرُوا فى‌ذات‌الله] حديث شريفنك تنبيهى‌ده بودر. و[سُبْحَانَ ماعَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ يامَعْرُوف] قول شريفى دخى ذات الوهيتى حقيله بيلمك ، هيچ بر انسان ايچون ممكن وميسّر اولەميەجغنى مقرّ ومعترفدر . اونك ايچوندركه بالجمله متفكرين اسلام ، [كرك حكمادن ، كرك متشرعيندن ، كركسه صوفيەدن اولسون] هب حضرت پيغمبره اقتدا ايدرك بوخصوصده اعتراف عجز ايلەمشلردر . شرقك حكيم داهى‌سى (ابو على ابن سينا) اوحديث شريفى ، شـومشهور قطعەسنده تضمين وكندى عجزينى بليغ برصورتده اعتراف ايتمشدر :

اِعْتِصَامُ الْوَرَى بِمَغْفِرَتِكْ !
عَجَزَ الْوَاصِفُونَ عَنْ صِفَتِكْ !
تُبْ عَلَيْنَا فَاِنَّنَا بَشَرٌ :
(مَاعَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكْ) !..

ينه عالم اسلامك اڭ بيوك حكماسندن فخرالدين رازى‌يه اسناد اولونان شو فارسى رباعى ، عينى معنايى متضمندر ؛ و (بيلدم‌كه هيچ برشى بيلميورمشم) دەين سقراطك شوسوزينى تأكيد ايدر ؛ بناءً عليه آغنوستيسيزمك على‌الاطلاق بردستور افادەسيدر .

هركز دل من زعلم محروم نشد .
كم ماند زاسراركه مفهوم نشد .
هفتاد ودوسال فكر كردم شب وروز :
معلومم شدكه هيچ معلوم نشد ! . .

فلسفه ايله بالالتزام مشغول اولمايان شاعر نزيه حافظ شيرازى بيله عالمك مبدأ ومعادى حقنده هيچ برشى بيلەمديكمزى پك صريح وظريف برادا ايله سويليور وهله پك كوزل برتشبيه ايله تمثيل ايدييور :

ما زاغاز وزانجام جهان بى خبريم ؛
اوّل وآخر اين كهنه كتاب افتادست !..

دييور .

حكماى شعرانك ورياضـيون شرقك اڭ بويوكلرندن اولان عمر خيام (مسائل لدنّيه) حقنده بيان ايدلمش اولان افكارك عندى فرضياتدن باشقه برشى اولەميەجغنى دوشونەرك ، شو كنايەلى اسلوب ظريف ايله اوفرضياتى افسانەيە بكزەتيور ، وافسانەسويلەينلرك‌ده اويقويه واردقلرينى ؛ يعنى بومعمّايى اكلامادن وفات ايتدكلرينى تعريف ايدييوركه حقيقتاً كوزلدر.

آنان‌كه صاحب فضل واداب شدند ،
درمجلس عرفان ، شمع اصحاب شدند ،
رەزين شب تاريك نبردند برون :
كفتند فسانهٔ ودرخواب شدند !...

حكماى اشراقيه وشعراى صوفيەيه كلنجه ، اونلرك جملەسنك اثرلرندن بومعنايه دائر مثاللر انتخاب ايتمك لازم‌كلسه برايكى جلد طولدوريله‌بيليردى. اوقدر چوق يازمشلر واوقدر كوزل وشاعرانه يازمشلردر. آثار منثورەدن

واز كچيورم؛ منظوم برايكى مثال ويرمكله اكتفا ايديورم: حضرت مولانا :

اصل وذات حق تعالى هيچ كس
مى نداند اى حكيم ! . اين شرح بس !..

. . . .

بعدازين كر شرح كويم ابلهيست
زان كه شرح اين وراى آكهيست !..

ديور .

محمود شبسترى :

منزه‌ذاتش از چندوچه‌وچون
(تعالى شانه عمان يقولون :)

ديور .

حكيم سنائى ، بحقٍ ادعا ايديوركه [فكر بشرك، جستجوى حقيقتده حدودى، عقل بشرك صوك موقف عجزيدر . كندى فهمنك نهايتى‌در . اوهنوز الله دكلدر . الله اونك‌ده فوقنده وماوراسنده‌در .]

آن كه فهم ترادرو ره‌نيست ،
غايت فهم تست؛ الله‌نيست!..

فيضئ هندى، آغنوستيسيزم اعتقادينى عرض ايتمك اوزره اوزون ويك مكمل منظومه‌لر يازمشدر :

اى همه درپرده نهان رازتو
بيخبر آغاز ، زآغاز تو ،

بيتى ايله باشلايان ، و :

يا اَزَلِىَّ الظُّهُورْ ! . يا اَبَدِىَّ الخَفَا ! . . .

نورك فوقَ النَّظَرْ ؛ حسنك فوقَ الثَّنَا ! . . .

مطلعِ عربى‌سيله مشهور اولان ايكى‌اوزون ومستثنا منظومه‌سى بووادیده يازيلان آثار ادبيه‌نك اك كوزللرندندر .

بزم سنان پاشا تضرّعات مشهوره‌سنده :

(سن اول موجد قديم‌سك‌كه عقول اولين وآخرين ، دائرهٔ قدمنه قَدَم باصه‌ماز .) ديور .

بزم ضيا پاشا :

بر فاعلك مأثريدر جمله حادثات ! . . الخ . . .

. . . . . .

هراعتقاد عقله كوره غائبانه‌در .
سبحان من تحير فى صنعه العقول ! . .
سبحان من بقدرته يعجز الفحول . الخ . . .

. . . .

ادراك معالى بو كوچوك عقله كركمز
زيرا بو ترازو اوقدر ثقلتى چكمز . الخ

عثمانلى شعراسى مياننده ــ شبهه‌سز ! ــ اك درين‌دوشونن و برنشئهٔ فيلسوفانه ايله مُلْهَمْ اولان ، عبدالحق حامد بك ، (ئولو) نام اثرنده (آغنوستى‌سيزم) اعتقادينه شو كوزل سوزلريله بليغ وعالى برادا ايله ترجمان اولمشدر :

. . . .

بيليرمى كوردوكنى ــ خواب ، خواب ايچنده ! ــ كشى ؟ ! ؟ . .
بنم جهانده‌كى حالم ، بوكا مطابقدر ! . . .
يازيق ! . خير دكل ، بونده ، بر حقيقته دل ! . .
اكرچه كوردوكمز سربسر حقايقدر .
اونى تجسسه وار ــ بزده ــ انجق استعداد ،
ديمم كه : كنهى شيئك ، بو عقل ، فارقدر ! . .
كوروبده بيلمه‌مكى آكلامش ! . . ديرم محضا ،
فقط ، ديمم : بشرك شونده علمى لايقدر ! . . . الى آخره

عثمانلى شاعرِ داهى‌سنك شو سوزلرى ، حقيقتاً ، امثال عديده‌سنه فائقدر .

بزم صوفیه‌یه کلنجه :

واقعا بوسوزلره باقوب علی‌الاطلاق حکم ایتمه‌ملی‌درکه صوفیه بهمه‌حال آغنوستیسیزمده قرارقیلمشلردر. بالعکس عرفادن اولدقلری ایچون (حقیقت لدنیه vérité ontologique) یه مطلع اولمق دعواسنده دخی بولونمشلردر. مثلا کبار صوفیه‌دن منلا جامی (سلسلة‌الذهب) نام اثرینه شو سوزلرله باشلیور ، و :

هیچ موجود نیست درعالم ،
که شناسد حقیقت آدم .
داند آدم حقیقت همه چیز
عین حق‌را حقیقت همه، نیز . الخ . . .

دییورکه بو دعوا آغنوستیسیزم روحنه منافی‌در ؛ چونکه انسانك هر شیئی بیله‌جکنی وحقیقت اشیایی عین‌الیقین ، حق‌الیقین کوره‌بیله‌جکنی ادعا ایدییور. [تفصیلات ایچون وبونقطه‌نك ایضاحی ایچون mysticisme سوزینه باقیکز.]

آغنوستیسیزمك بویله (صوفی وآلهی mystique et théologique) صورتلری اولدوغی کبی برده صرف علمی وفلسفی‌صورتی واردرکه زمانمز فلسفه‌سنجه معتبر ومسلم‌در . مذهب فلسفی نه‌اولورسه اولسون ، قانتدن بری آرتق آغنوستیسیزم تأسس وتحکم ایتمشدر .

فلسفهٔ حاضره‌ده آغنوستیسیزمی ضروری کوسترن و تسلیم ایتدیرن دلائل قویه (مبحث معرفت ونظریهٔ علم épistémologie, théorie de la connaissance) [بو تعبیرلره باقیکز !] وادیسنده اجرا اولونان تحقیقاتدن استنباط اولونمشدر. (علم بشرك طبیعت وماهیتی la nature de la connaissance humaine)، (صرف انفسی purement subjective) و (اضافی relative) اوله‌رق تبین وتحقق ایتمش وبناءً علیه حقایق اشیایه، لدنیات اموره، وجود مطلقه، مبداء ومعاده) ودها بوکبی (مسائل لدنیه questions ontologiques) نك هیچ برینه ، هیچ بر وجهله وهیچ بر وقت عقل ایردیره‌میه‌جکمزه دائر قناعت کامله حاصل اولمشدر.

اونك ایچون (Relativité de la connaissance humaine اضافیت علم بشر) [بوتعبیره باقیکز!] (عقیده doctrine) سی بو زمان فلسفه‌سنك زمین متین استنادینی تشکیل ایدییور . صوك دورده ، کمال شدت وقطعیت اوزره بودعواده بولونانلرك اك مشهوری (قانت) وزمانمزده (هامالتن) در.

آغنوستیسیزمك دلائل مقنعه ومجبره‌سی بر ایکی جنس اوزره ترتیب اولنه‌رق مختصراً ذکر ایدیله‌بیلیر .

اولا : وسائط ادراکمزك هم معدود، همده ساحهٔ شمول واحاطه‌لری اعتباریله محدود اولملری بر مهم دلیل‌درکه فیزیولوژی علمنك ، تشکلات عضویه‌مزدن استخراج ایتدیکی براهینك جمله‌سنی جامعدر .

ثانیاً کیفیت ادراکك اك غامض ومبهم بر معمّا اولماسی‌که صرف (لدنی ontologique) بر دلیلدر . زیرا بو حل اولونمادقجه هیچ بر حقیقت اکلاشیله‌ماز : چونکه بوتون بیلدیکمز شیلر نهایت تحلیلده مدرکاته منجر اولور .

ثالثاً محصول ادراکك صرف انفسی اولماسی ، وحقایق اشیایی عیناً بزه اعلام ایتمیوب ، اشارتاً افهام ایتمسی‌درکه بوده پسیقولوژی‌نك ابراز ایتدیکی دلیل مهمدر. مثلا ضیا ، حرارت وبالجمله کیفیات محسوسه‌نك بزده بر طاقم انفعالات وحالات روحیه‌دن‌عبارت بولونماسی و (کیفیات محسوسه) اولمق اعتباریله خارجده موجود اوله‌ماسی کبی !

صوکره ، بوتون معلومات صحیحه‌مزك اساسلرینی تدقیق وتحقیق ایتمك ایچون ، اونلری تحلیل ایتدیکمز زمان یکدیکریله تماماً متعارض بر طاقم احکام متناقضه‌یه پیوسته اولوشمز دخی عجز طبیعی‌مزه بر دلیل قوی‌درکه عقلمزله دخی بو درلو مسائلی حل ایده‌مه‌یه‌جکمزه دائر بزه قناعت کامله ویرر . بوده بر دلیل منطقی‌در؛ (بر دلیل معقول arg. rationnel) درو (antinomies) دە‌نیلن قضایای عقلیه بودر . [بو تعبیراته باقیکز !]

ایشته فلسفه‌یی ، کندی دائرهٔ عجزینه ارجاع و آغنوستیسیزمه مجبور ایدن ضرورتلر ، بونلردر .

اوحالده : (سزه معروض اولان شو عالم حادثات ایله قناعت ایدیکز :

خطابی آغنوستیسیزمك ایلك (Contentez-vous du monde donné مهم تنبیهیدر . فقط یالکز عالم حادثاتی تحقیق ایله قناعت ایده‌بیلنلره آغنوستیق دیمز ، (phénoménistes حادثیون) ده‌نیر. بو حادثات عالمنده صرف وسائط علمیه ایله کشف اولنان قوانین قویه وثابته‌یی تألیف ایده‌رك فلسفه‌یی بوندن عبارت فرض ایدنلره‌ده (positivistes اثباتیون) ده‌نیر که (مابعدالطبیعیات) و (مبحث وجود) ه متعلق اولان بالجمله تحقیقات وملاحظاتی بیهوده لافزنلکدن عبارت عد ایدرلر . آغنوستیقلرك بو ایکی فرقهٔ فلاسفه‌دن بر مهم فرقی شودرکه بونلر، حقیقتی اعتباریله (لا یعرف inconnaissable) بر قدرت مطلقه قبول ایدوب بو کائنات حوادثی او قدرت کلیهٔ مطلقه‌نك تجلیاتی اولمق اوزره طانیرلر. بناءً علیه طبیعتی تعریف ایتمك ایچون اوقدرت مطلقه‌یی مبدأ اتخاذ ایدرلر ؛ اوکا بهمه حال احتیاج کورورلر. فقط او قدرتك ناصل شی اولدیغنه ویا اوله‌بیله‌جکنه دائر هیچ بر شی سویله‌نه‌مه‌یه‌جکنی ادعا ایده‌رك بو نقطه‌ده توقف ایدرلر . باقیلسه آغنوستیسیزم یالکز طور اعتباریله مابعدالطبیعیات ولدنیات مسائلنه منحصر بر(ریبلك) دن باشقه برشی دکلدر . فقط (حقیقت مطلقه‌یی بیله‌مه‌یز!) دیمك اوکا ایناناممق، اونی تسلیم ایتمه‌مك دیمك اولمادیغی جهتله آغنوستیسیزم -علی الاطلاق- ریبلك صاییله‌ماز . [بوتون بو تعبیرات مهمه‌یه باقیکز !]

Agoraphobie

Agoraphobie خوف فسحت

یونانی برکلمه‌در . (agora بوشلق ، کنیشلك) (phobie قورقو) دیمکدر. کنیش وانکین یرلردن قورقمق صورتیله تظاهر ایدن برعصبیتدرکه بعض امراض عقلیه‌نك علامت مخبره و متقارنه‌سی اولمق اوزره شایان دقتدر. بوقورقویه مبتلا اولانلر بر میداندن قارشی طرفه ، طوغرودن طوغرویه کچه‌مزلر؛ بهمه‌حال کناردن طولاشه‌رق وبرقوس رسم ایدرك ، کیده‌جکلری نقطه‌یه واریرلر . بو حالت مرضیه‌نك حیثیتاً عینی ، فقط شکلاً ضدّی (claustrophobie) درکه اوده قپالی و محدود یرلرده بولونمقدن قورقمق دیمکدر .

Agraphie

Agraphie قابلیت تحریرك ضیاعی

هیچ براثر فلج اولمیه‌رق، یازی یازه‌بیلمك قابلیتك ضیاعنه (agraphie) دیرلرکه یونانیدن آلنمش بر کلمه‌در . (a) ادات نفی (graphie) ده یازمق اولدوغنه نظراً تعبیرك معنای لغویسی (یازه‌مامق) دیمك اولور . بو حالت مرضیه‌یه مصاب اولان آدم ، کرك کوزی ایله کوردوکی تماثیل حروف واشکال کلماتی ، کرکسه قولاغی ایله ایشیتدیکی سوزلرك (خیالی image)، تماثیل مخصوصه ومعینه‌سیله یعنی حروفات ایله ادا ایده‌بیلمك ایچون لازمکلن حرکات عضلیه‌یه مقتدر اوله‌ماز . ایشیدیر ، یازیلری کورور ، اکلار ، یازه‌ماز. مع مافیه حرکت عضلیه‌یه مانع اوله‌جق بر فلج اثری‌ده یوقدر. یالکز یازی یازه‌ماز . اونك ایچون بونی بر (amnésie motrice graphique) اولمق اوزره قبول ایتمشلردر . یعنی ضیاع حافظه نوعندن عد ایلمشلردرکه شوتقدیره کوره یازی یازه‌بیلمك ایچون پارمقلری اداره ایدن مرکز محرکك خیال وتمثال الفاظی رسم ایتمك وحروفات ایله کوسترمك معرفتنی (اونوتمش) مش کبی تلقی ایدلدیکی اکلاشیلیور. مع مافیه، (agraphie) ده‌نیلن قابلیتسزلکك (ایکنجی تلفیف جبهی deuxième circonvolution frontale) ده بر جرحه یاخود بر اثر تخریب نتیجه‌سی اولدوغی ادعا ایدلمکده‌در . بونك (alexie) ، (alalie) ایله‌ده مناسبتی اولدوغی ایچون بو کلمه‌لره دخی باقیکز .

Agrégat

Agrégat کومه

عینی جنسدن اولوب‌ده آره‌لرنده آز چوق بر ارتباط بولونان عناصر متشابهه‌نك هیئت مجموعه‌سنه (agrégat کومه) دیرلر . مثلا برجسم ، بر چوق ذره‌لردن مرکب بر کومه‌در ؛ دیرز . اکر عناصر آره‌سنده دها اساسلی برارتباط بولونوبده وظائف متقابله اعتباریله تعاون وتقسیم اعمال اولورسه اووقت اویله برهیئته کومه ده‌نیله‌مز؛ اوکا (عضویت organisme) ده‌نیلیر. زیرا عناصر متشابهه‌سی وظیفه اعتباریله وتقسیم اعماله کوره تعین ایتمش اولمقله برابر آره‌لرنده‌کی روابط دها زیاده صمیمیت وقوت کسب ایلمش اولدوغی ایچون دخی بوتون هیئت دها یکپاره اولمش وهرعنصر فرد حیات عمومیه‌یه

دها یاقیندن اشتراك ایتمشدر . خلاصه عضویتده آهنك ووحدانیت حیات ، ظاهردر . هرعنصر فردك وظیفه‌سی، حیات عمومیه‌یی تأمین ایچون تشریك مساعی ایتمکدن عبارت قالیر؛ وتقسیم اعمال ایله تعاون وتناصر وقوعه کلمش اولدوغندن طولایی هرعنصر ویاصنف عناصر، ادامهٔحیات ایچون یکدیکرینه احتیاجدن وارسته قاله‌ماز . حیوانات سفلیه‌ده بعضیلری (agrégat) مثالیدر . مثلا (پولیپ polype) و (hydre) لر بر کیسه ایچنده وبر مایع لزوجی‌ده سابح اوله‌رق منفرداً یاشایان برسوری حجیراتدن عبارتدر . بو ، حقیقی معناسیله بر (حیوان animal) دکل ، بر طوربه ایچنده بر کومه حجیراتدر . کذا ، افرادی آیری آیری یاشار ویکدیکریله هیچ رابطه وعلاقه‌سی یوق ، برجماعت ابتدائیه ووحشیه ، (سوسیولوژی) ده کومه مثالی‌در .

برهیئت اجتماعیه بوکون بر (عضویت organisme) صاییلیر. چونکه تشکلاتی‌واردر، صنوف اجتماعیه‌سی‌واردر وحیات عمومیه‌نك ادامه‌سی‌ایچون بوصنوف آره‌سنده هروجهله (تعاون وتناصر solidarité ، coopération) واردر . متأخرین فلاسفه‌دن (هوبس Hobbes) ، درتیوز سنه اول ، جماعت بشریه‌یی بر عضویته بکزتمشدی . سپنسر بوطوغری فکری ، بونظر صائبی قبول وفقط تصحیح ایله‌مشدر . سوسیولوژی‌یی بیولوژی‌یه اسناد ایتمك بو نقطه‌دن باشلار .

Aïdéisme

غیبت افکار Aïdéisme

برحالت مخصوصه‌نك اسمی‌درکه اوکا دوچار اولان کیمسه‌ده افکار تمامیله زائل وغائب اولور . بعضی امراض دماغیه‌نك عاقبتنده بوحال ، مشاهده اولوندوغی کبی ، انسانك ـ قضارا ویا قصداً ـ باشنه اینن برضربه دخی دماغی صارصه‌رق یاموقتاً ویاخود اوزون برمدت ایچون غیبت افکاری موجب اوله‌بیلیر . حکمت صوفیه‌ده غیبت افکاره زیاده‌سیله اهمیت ویرلمشدر . تصوف اعتقادنجه حقیقت مطلقه‌یی بیلمك ، (حقه وصول) ایله آنجق ممکن اوله‌بیلیر . (عقلیون rationalistes) عندنده (اسباب علم moyens de connaissance) دن معدود اولان (عقل raison) ، (حسیون

sensualistes) نظرنده باشلیجه واسطهٔ معرفت اولان (حواس les sens) صوفیه‌جه شایان اعتماد دکلدر . انجق (الهام l'inspiration) ، یعنی ـ کندی تعبیرلرنجه ـ (کشف ضمیر intuition)، انسانی حقه ایصال ایدر . فقط بونك ایچون (تعشقات دینیه) و (علایق دنیویه) دن کلیاً قطع مناسبات ایتملی‌در. زیرا (آلهی‌الاصل d'origine divine) اولان روح انسانی، بوعناصر مادیه ایچنده، بوتن قفسنده حبس اولونمش برقوش کبی‌درکه وطن‌اصلیسی اولان عالم‌علیینه اوچمق ومبدأ حقیقیسی اولان حقه قاووشمق ایچون دائما متحسر ومشتاقدر . لکن عالم مادی ایله اولان روابطی وبو حیات مستعاره تعلق ایدن (خواطر reminiscences) ی اونی محبوس طوتار . روحی اطلاق ایتمك آنجق روابط وعلائقنی کسر وفك ایلکله اولورکه بودخی آنجق (وجد واستغراق extase) ایله ممکندر . انسان ، وجد حالنه کلدیمی؟.. اونده عقل وفکر قالماز ؛ حتی شعور وبنلك قالماز ؛ (مست مدهوش وتماماً بیهوش) اولور وآنجق او حالت اوزره وجدانده نورحق جلوه ایلر. (وصال communion) بودر . اکلاشیلیورکه (حالت وجد état d'extase) ی دعوت ایتمکدن مقصد (غیبت افکار) ایله تجرید نفس‌در. چونکه (وساوس افکار) دخی، انسانی دنیایه باغلایان رابطه‌لردندر. واقعا افکار دنیویه‌دن تجرد ایتمك ، منحصراً و (مجرد وجود حقه نظر) ایچوندر . لکن ، وجد حالی ، انسانده هیچ برفکر براقادیغی کبی بالخاصه منظور وجدان اولان (حق) ، فکر ایله قابل تصور ولسان ایله قابل افاده اولمادیغی ایچون، تصوفده (وصال‌حق) اشتیاقیله استغراق، (aïdéisme) ، وارير. [(théosophie), (néoplatonisme), (absorption), (extase) کلمه‌لرینه باقیکز .]

Alalie

ضیاع کلام Alalie

اصلی یونانی‌در. (α) ادات نفی (λαλία) کلام دیمکدر. قابلیت تکلمك ـ برعارضه سببیله ـ ومراکز محرکه‌ده تغیرات مادیه اولماق شرطیله کاملاً یاخود قسماً ضیاعنی افهام ایدر برتعبیردر. عینی‌معنایی افاده ایدن (aphasie) کلمه‌سی بوکون مرجح اوله‌رق لسان علمده رواج بولمشدر .

Alexie

Alexie ضیاع قرائت

یونان لساننده (α ادات نفی λέγω قرائت) در . اوقویه‌مامق دیمك اولور . احتساسات بصریه موجود اولدوغی حالده ـ برعارضه سببیله ـ یازی‌یی اوقومق قابلیتنك ضیاعی‌در . بوحالته مبتلا اولان کیمسه ، برکتابده حرفلری کورور ، فقط آرتق معنالرینی آکلاماز ؛ اونلری طانیه‌ماز . بوقصوره (عمای کلام cécité verbale) ، ویاخود (کلامه عائد اولان حافظهٔ بصریه‌نك ضیاعی amnésie visuelle verbale) دخی دییورلرکه تعبیر اولمقدن زیاده کیفیتی تعریفدر .

Algèbre

Algèbre علم جبر

تعبیر ، عربجه‌دن فرنکجه‌یه انتقال ایتمشدر ؛ بوعلمی عربلر کشف ایتمشدی وبدایتده (الجبر والمقابله) دیرلردی . (کمیت صرفه quantité pure) علمی‌در . یعنی کمیات ومقادیرك کیفیتی نظر تقدیره آلمیه‌رق صرف کمیات مجرده [abstrait تعبیرینه باقیکز] اوزرینه حساب علمی‌در . اونك ایچوندرکه اعداد یرینه بعضی حروف واشاراتی تماثیل اوله‌رق استعمال ایدر . بو علمه حساب عمومی نظریله باقیلیور. تفصیلات ایچون قاموسك اصطلاحات ریاضیه قسمنه مراجعت اولنه .

Algésimètre

Algésimètre مقیاس آلام

برآلتك اسمیدرکه ، برحس الم حصوله کتیره‌بیلمك ایچون لازم کلن شدت تخرشی اولچمك مقصدیله ایجاداولونمشدر . سقاندیناویالی (بیورنستروم Bjornstrom) ایله فرانسه‌لی دوقتور (شارل ریشه Ch. Richet) آیری آیری چالیشه‌رق بویله برر آلت ایجاد ایتمشلردرکه هرایکیسنده‌ده اساس ، انسانك دریسی اوزرینه (جیمبیز pince) واسطه‌سیله برتضییق اجرا ایتمك ، واوتضییقك درجهٔ شدتنی ، ثقلتله یعنی اوقه ایله تقدیر ایلمکدن عبارتدر .

Algorithme

Algorithme الخوارزمی

شرق علماسندن ورياضيون مشهوره‌دن (الخوارزمی) نامنه منسوب برتعبیردر . بوکلمه اوروپاده اون اوچونجی عصر میلادیده ـ غالبا ـ عرب رقملریله اجرا اولنان اعشاری حسابه علم اولمش ایمش ! بو کون پك مختصر واعتباری برطاقم اشارات تماثیلیه‌یی حسابده، اصولنه توفیقاً، استعمال ایتمکه (algorithme) دیرلر . شو تقدیرجه علم جبرك افادات تماثیله‌سی الخوارزمی اصولی‌در . ذاتاً بوحروفی اولا معاملات حسابیه‌یه تطبیق ایدن بو (ماوراء النهرلی) ریاضی اولدوغی ایچون ، اوذاتك کنیه‌سی ، بواصولك اسمی اولمشدر . تفصیلات ایچون قاموس اصطلاحاتك ریاضیات قسمنه باقیکز .

Altération

Altération تغیر

لاتینجه (alter) (باشقه) دیمکدر؛ بوده یونانجه (ἀλλοίωσις باشقه‌لاشمق کلمه‌سندن آلنمشدر . اصطلاحده برشیئك انجق تبدیل صفت وتغییر کیفیت ایتمك صورتیله باشقه‌لاشمه‌سنه دیرلر .

Altérité

Altérité غیریت

برشیئك تبدیل صفت ایدوب باشقه‌لاشمه‌سی کیفیتی .

Alternatives

Alternatives *(propositions)*

(قضایای) متناوبه

بوتعبیر ، منطقده ، یکدیکریله مربوط وبربرینه ضد ایکی قضیه حقنده قوللانیلیرکه اونلردن بری طوغری ایسه دیکری بهمه‌حال یاکلشدر . لسان عادی‌ده وعملی شیلرده (ایکی شقدن برینی اختیار مجبوریتی) در . (یا یاردن کچرسك ، یاسردن کچرسك) ضرب‌مثل مشهورنده اولدوغی کبی ! مخاطبمزی ، ایکی ضد تکلیفدن برینی اختیار مجبوریتنده براقیرسه‌ق ، اووقت فکرمزی ، انجق ایکی قضیهٔ متناوبه شکلنده افاده ایده‌بیلیرز ؛ وبهمه‌حال (یا) اداتی هرایکی قضیهٔ متضاده‌نك باشنده قوللانیرز: (یا ادیبانه

طاورانیرسك ، یا بومجلسـدن چیقار کیدرسك !) دیدیکمز کبی که (بو ایکی تکلیفدن انجق برینی قبولده مختارسك !) دیمك ایستەمش اولورز . بو کبی احوال عادیەده (les deux alternatives) تعبیری ، (ایکی شـقدن برینی اختیار) سوزلریله ترجمه اولونه کلمشدر . شایان دقتدرکه بویله احوال عادیەده واقع اولەبیلن تکلیفلر ایچون ترتیب ایتدیکمز قضـایای متناوبەده یالـکز (مانعةالجمع) شرطنه اهمیت ویرمش اولورز. یعنی هر ایکی تکلیفك ایکیسنی بردن قبول واجرا ایدەمیەجکنی، مخاطبمزه تفهیم ایتمش اولورز. یعنی ایکی تکلیفی جمع ایتمکدن ممنوع اولدوغنی، کندیسنه اکلاتمش بولونورز. اوتقدیرده: (هم ادیبانه طاورانمام ، همده بو مجلسـدن چیقوب کیتمم) دیەبیلمەسـنه احتمال براقامق ایستەدیکمزی کوستریرز. ویاخود (نەیاردن کچرم، نەسردن کچرم) دیه دعوا ایتمەسنك معتبر اولەمیەجغنی ـ ضمناً فقط پشیناً عرض ایتمش اولورز .

اکلاشیلیورکه لسان عادیده وامور عملیـەده قوللانیلان قضایای متناوبه حد ذاتنده مطلقا ضدّ اولمق لازمکلمز. بوراده ضدّیت (صوری formel)در. (یاردن کچمەمك مطلقا سردن کچمەمك مجبوریتنی) استلزام ایتمز. (یاردنده سردنده کچمەمك) پك ممکـندر . یالـکز بوراده (مانعهٔ جمعیت) اك اساسلی شرطی تشکیل ایدر . اوسبیلەدرکه بالجمله قضایای متناوبه (شرطیهٔ منفصله proposition disjonctive) شـکلندەدر . [بو تعبیره باقیکز !]

قضایای عقلیەده متناوبه اولدوغی زمان آرەده‌کی ضدیت (ذاتی essentiel)در. [بوتعبیره باقیکز !] بزم تکلیفمزدن نشئت ایتمش برحال دکلدر. زمان ومکان واحوال وظروف ایله تبدل ایدەبیلیر بر (وضع مخصوص) دکلدر . مثلا : (ب) یا (ح) در ؛ یاخود (ء) در ؛ دیدیکمز زمان بونی برکیفیت معقوله ایله تصریح ایدرده فرضا : (فیلسوف سپنسر) یا (صاغدر) یاخود (وفات ایتمشدر) دیه ادعا ایدرسەك کورورزکه : شرطیهٔ منفصله نوعنـدن اولان بوقضیەنك ایکی رکنی آرەسندەکی ضدیت (ذاتی) در . چونکه حیات ایله ممات بربرینه قارشی ضد نقیض در . بو ایکی حال عینی زمانده برلشمز . بناءً علیه قضایای متناوبه حد ذاتنده شرطیهٔ منفصله انواعندن بریدر . [تفصیلات ایچون = (propositions disjonctives و propositions hypothétiques)

تعبیرلرینه باقیکز] شو قدر وارکه منطقده بوبحثی تعمیق ولایقیله مسئلەیی تحقیق ایتمش اولان علمای متأخرین (مبـدأ تناقض le principe de la contradiction) ایله (مبدأ تناوب le prin. de l'alternative) آرەسنده مهم برفرق بولوب تعیین ایتمشلردر: [یکدیکریله (متناقض contradictoires) بولونان ایکی قضیەنك هرایکیسیده طوغرو اولەماز .] ایشـته مبدأ تناقض بودر. [ایکی قضیهٔ متناقضەنك هر ایکیسیده یا کلش اولەماز .] ایشته مبدأ تناوبده بودر . اکلاشیلیورکه هر ایکی صورتده دخی شکل قضایا شرطیهٔ منفصلەدر ؛ وهرایکی صورتدەده مبدأ اساسی تناقض‌در. یالـکزشو فرق وارکه شرطیهٔ منفصله شکلنده معروض اولان برقضیهٔ مرکبەنك (بر قضیهٔ متناوبه) اولەبیلمەسی ایچون ، طرفینی تشکیل ایدن ایکی قضـیهٔ حملیه آرەسنده (مانعهٔ خلو) بولونمەسی برشرط اساسیدر .

مثلا ، تحقیقـات عدلیەیه مأمور اولان بر طبیبك ، بر مقتول مجهول قارشوسنده بولوبوبده وقعهٔ جنائیەیی محاکمه ایدرکن : [بو آدم ، یا « باشقه بری طرفـندن قتل اولونمش » در ؛ یاخود ، « انتحـار ایتمش » در .] دیه دوشونمەسی قضیهٔ متناوبه نوعندن برشرطیهٔ منفصلەیه مثال اولور ؛ چونکه ایکی احتمالدن انجق برینك طوغرو اولەبیلمەسی اولاً (شرطیهٔ منفصـله) اولمسنه سـببدر . ثانیاً هرایکی احتمالك بردن یاکلش اولاماماسیده (قضیهٔ متناوبه) اولمسنه سببدر . بوقضیەیی تمثالی برصورتده افاده ایدرسەك : (ب) یا (ح) در ؛ یاخود (ء) در . دیەبیلیرز . احوال اعتباریەده اولنجه ، ایکی تکلیفدن آنجق برینك مطلوب اولدوغی آکلاشیلیر . هرایکیسنك دەخارجنه چیقمق احتماله نظر یوقدر. مثلا، بن برکیمسەیه : (یا بورجکی ویر؛ یاخود صاتون آلدیغك مالی اعاده ایت !) دیدیکم زمان، مخاطبمی شوایکی تکلیفدن برینی قبوله مجبور ایتمك ایستیورم (!؟) دیمکدر . مع مافیه ، مخاطبم باطاقجی اولورده (نەبورجنی ویریر ، نەده آلدیغی مالی اعاده ایدر !) ویاخود عزت نفسی وکبری غالب برآدم اولورده بنم بو سوزلرمدن شدتله منفعل اولەرق هم بورجنی، همده آلدیغی مالی باشمه آتار ، کیدر ؛ بوممکندر . فقط بنجه مطلوب ومنظور اولان حرکت بونلر دکلدر . تکلیف واقعمدن ایکی شقك

برنی و آنجق برینی!. قبول ایتمه‌سیدر. ایشه (alternative) شرطی بورا‌ده‌در؛ وکورولیورکه بوکبی احوال اعتباریه‌ده تناقض، آنجق اعتباری و (صوری formel) در. بوفرق پك مهمدر. [formel لغتنه باقیکز.]

دیکرکاملق Altruisme

Altruisme

علم اخلاق، تعبیراتندندر؛ (خودکاملق égoïsme) ك ضـدیدر. بوتعبیری وضع ایدن مشهور فیلسوف (اوغوست قونت Auguste Comte) اولمشدر. اصلی لاتینجه (alter باشقه‌سی) در. دیکرلرینك خیرینی تمنی ایتمك، منفعتنی محافظه‌یه غیرت ایتمك، حقوقنی طانیمق حسیاتی، بزی، باشقه‌لری اوغورینه فداکارلغه سـوق ایده‌جك درجه‌یه واریرسه، اوزمان بزم بو حرکتمز دیکرکاملق اولور. یالکز شو فرقی ابراز ایتمك ایجاب ایدرکه، کرك مادی وکرکسه معنوی رابطه‌لرله افندیسنه باغلی اولان بر (اسیر) ك، اونك اوغورنده فداکارلق ایتمه‌سی (دیکرکاملق) صـاییله‌ماز. بناءً علیه بوخصلت نجیبه، اخلاقاً تعالی ایتمش حر ومختار اولان انسانلرده بولونه‌بیلیر؛ هروالده وپدرك اولادی اوغورنده فداکارلق ایتمه‌سی‌ده، دیکرکاملغك اك طبیعی وعمومی مثالی اوله‌بیلیر. فقط بوده ـ حیوانلرده بیله موجود و مشهود بر (میل غریزی Inclination instinctive) اولدوغی ایچون ـ دیکرکاملق صـاییلماز. فطریدر. مبادئ اخلاقیه ملاحظاتندن طوغمش بر حرکت عالیجنابانه صاییله‌ماز.

(خودکاملق) ایله (دیکرکاملق) آره‌سنده‌کی تضـاد وبوضدیتك حرکات و اعمالده نتایج ضروریه و یا محتمله‌سی، فلسـفهٔ اخـلاق سـاحه‌سنده موضوع بحث و مناقشـه اولمش و ایکی مختلف نظریه‌یه وجود ویرمشدر. (نفعیون les utilitaristes) [بوسوزه باقیکز !]، دیکرکاملغك، خودکاملقدن طوغمش بولوندوغنی و (تجاذب sympathie) [بوسوزه باقیکز!] کیفیتنك بونده بالخاصه ذیمدخل اولدوغنی ادعا ایتمشلر. هله مشهور (آدام سمیت Adam Smith) بو اسـاس اوزره بر فلسـفهٔ اخلاقیه بنا ایتمشدرکه (فلسفهٔ تجاذب philosophie de la sympathie) نامیله معروفدر. بو اعتقاده کوره [مناسـبات مدنیه‌نك دها زیاده کسـب

صمیمیت ایتمه‌سی وچوغالماسی، منافع بین‌البشریه آره‌سـنده اقتصاد و تعاونی آرتدیره‌جق و انسـانلر کیتدکجه او ابتدائی خودکاملقلرندن واز کچه‌جکلر ودیکرکاملقده دها زیاده تأمین منفعت ایده‌بیله‌جکلردر.] حالبوکه (پوزیتیویست positiviste) لر [بوسوزه باقیکز !]، وعلی‌الخصوص (لیتره Littré) نظرنده دیکرکاملق، خودکاملقدن مشـتق بر شی دکلدر. بو خصلتلرك هرایکیسی‌ده اصلی وابتدائی‌در. بری دیکرینه تقدم ایتمه‌مشدر. حتی ایکیسی‌ده (عضوی) در؛ دەنیله‌بیلیر؛ چونکه خودکاملق (بقای شخصی conservation de l'individu) (سـائقهٔ طبیعیه instinct) سنك الهام و اقتضا ایتدیکی برخط حرکتدر، و (تغذّی nutrition) کیفیتنه مربوطدر. اونسز اولماز؛ یعنی اول باول، هرفرد خودکام طاورانمازسه بقا بوله‌ماز ویاشایه‌ماز.

دیکرکاملق، (بقای نوع conservation de l'espèce) سائقهٔ طبیعیه‌سنك الهام وایجاب ایتدیردیکی برخط حرکتدر، و (تناسل reproduction) کیفیتی ایله علاقه‌داردر؛ یعنی انسان اوته‌دنبری اولادینه وخویشانـنه قارشی دیکرکامانه وفداکارانه طاورانماسه‌یدی نسل بشر منقطع ونوع انسان منطفی اولوردی. بناءً علیه کندی کندینی اداره‌یه مقتدر، وغوغای حیاته بالذات قابل اولونجیه قدر، اك وحشی انسانلر بیله کندی اولادلرینه قارشی دیکر-کامانه طاورانیرلر؛ چونکه بوفداکارلق بقای نسلك برنجی شرط امنیتی‌در. شوایکی فرضیه‌نك خلاصهٔ افاده‌سی شو اولیورکه (نفعیون) نظرنده دیکر-کاملق، دیکرینه قارشی برمحبت خودکامانه‌در؛ حالبوکه لیتره وامثالی عندنده دیکرینی ـ خودکامانه برعوض کوزتمیه‌رك ـ سومك واوغورنده فداکارلقدن چکنمه‌مکدر.

اوحالده، کندی منفعتنی قطعاً حسابدن خارج طوته‌رق دیکرلری ایچون فداکارلق ایتمکده خیر اوله‌بیله‌جکی کبی، شر اوله‌بیلمك احتمالی‌ده واردر. بناءً علیه دیکرکاملق باشقه‌لرینه مورث شر دخی اوله‌بیلیر؛ دیه دوشونمك منطقی ایسه‌ده بوکون دیکرکاملق تعبیرینك معنای اصطلاحیسنده باشقه‌لری ایچون خیری موجب برفداکارلق شرطی مندمجدر؛ هم بونی یالکز حسیات اولمق اوزره دکل، (برخط حرکت une ligne de conduite) اوله‌رق

تلقی ایدرلر ؛ چونکه بالعمل فداکارلق شرطدر . بوکلمه‌یی ایجاد ووضع ایدن ومسئله‌یه بحق لایق اولدوغی اهمیتی ویرن (قونت Comte) بوعقیدهٔ فلسفیه‌یی (دیکرلری ایچون یاشامق vivre pour les autres) دستوری ایله تلخیص ایتمشــدر . فقط بونی هروجهله وهرصفحه‌سیله تحقیق وتتبع ایدن مشهور انکلیز فیلسوفی (هربرت سپنسر Herbert Spencer) در؛ بونك ایچون درت بش کتاب یازمش وباجمله روابطی وهردرلو صفحاتی ایله کرك خودکاملغك ، کرکســه دیکرکاملغك ماهیتنی میدانه قویمشدر . دیکرکاملغی (خیر خواهلق bienveillence) ایله بر طوتمش و بونك (مثبت positive) و (منفی négative) صورتلرینی تتبع وتحقیق ایچون (bienveillence positive) و (bienveillence négative) نامله‌ریله ایکی جلد وجوده کتیرمشدرکه بوکتابلر اخلاقه‌دائر یازمش اولدوغی سلسلهٔ آثارده داخلدر .

Amaurose قاره‌صو ، کمه Amaurose

(احتساسات بصریه sensations visuelles) نك تناقص شدت وصفوتی .

Ambiguïté ابهام Ambiguïté

بر کلمه‌نك ایکی مختلف معنایی متضمن اولمسی سببیله غیر معین وموجب تشویش برحیثیتی حائز بولونماسیدر . بناءً علیه بویله ایکی معنایه کلیر بر کلمه‌نك مبهمیتی باشلی باشنه (سفسطه sophisme) [بوکلمه‌یه باقیکز !] صاییلماز ؛ فقط اکثریا سفسطه‌یه سببیت ویا وسیله ویره‌بیلیر بر (لسان قصوری) در. محاکمهٔ فکریه‌ده بویله بر کلمه استعمال اولونجه، یاپیلان قیاس (منتج conséquent) ظن اولونورده دکلدر، لافدن عبارتدر. اونك ایچون بویله ایکی معنالی بر کلمه‌نك قیاسده داخل اولمه‌سی وکبراده باشقه صغراده ینه باشقه معنا ایله قوللانلمش بولونماسی اویله برنوع سفسطه‌یه سببیت ویریرکه اوکا منطق اصطلاحنده (سفسطهٔ کلامیه sophisme in dictionem) دیرلر؛ زیرا سفسطهٔ واقعه‌یه سبب محضا کلمه‌نك ابهامی‌در و [برحدك هم کبراده هم صغراده عین حیثیتله داخل بولونماسی]

لزومه‌دائر معلوم اولان قاعدهٔ مهمه‌یه ـ کرك قصداً کرکسه غفلةً ـ رعایت ایدلمه‌مش اولماسی‌در . بوتعبیرك وبونوع سفسطه‌نك اسمی ابتدا ارسطو طرفندن وضع اولونمشدر . فقط بوکونکی منطقیون کلمه‌نك ابهامی یوزندن یاپیلان سفسطه‌یی (soph. in dictionem) ؟! حقیقی سفسطه‌لر صنفندن عد ایتمیورلر . [sophisme ســوزینه باقیکز !] اکثر مباحثه‌لرده ذکری مجبوری بولونان کلمات اصطلاحیه‌نك معنالری حقیله تعیین ایدلمزسه طرفین ، اوکلمات مجرده‌یه باشقه باشقه معنالر ویره‌بیله‌جکندن‌هم بونوع سفسطه‌یه میدان آچیلمش اولور ؛ هم‌ده مباحثه نزاع لفظی‌دن قورتاریله‌ماز . انکلیز مشاهیر منطقیونی، منطق کتابلرینك نهایتنده بو درلو کلمه‌لری نظر دقته عرض ایتمك ایچون بر باب مخصوص آچمشلر واو کلماتك فهرستنی ویرمشلردر .

Ame روح 'Ame

فرانسزجه	Ame
انکلیزجه	Soul
آلمانجه	Seele

بوکلمه‌نك یونان قدیم لساننده مقابلی (ψυχή) در ، بوده (ψύχω) فعلندن مشتقدرکه معنای لغویسی (تنفّس ایدییورم) و (اوفلیورم) دیمکدر. الك اول، مشهور ارسطو بوکلمه‌یی اصطلاح حیثیتیله قوللانمش وبالآخره بوندن پك چوق اصطلاحات علمیه یاپیلمشدر : (psychique), (psychiatrie), (psychopathie), (psychologie), (psychisme), و دها امثالی کبی .

تاریخ فلسفه ومذاهب فلسفیه حقنده معلومات وسیعه‌سی مسلّم اولان (سرویلیام هاملتن) بونك برچوق لسانلرده مقابلنی ذکر ایدییور وجمله‌سنده‌ده روح تعبیراتنك عینی منشــأ اعتقاددن تولد ایتدیکنی میدانه قویویور ؛ سوزلرینی بورایه نقل ایدییورم :

[یونانیٔ قدیمده (πνεῦμα) کلمه‌سی دخی (ψυχή) کبی روح دیمکدر وایکیسنكده معنای لغویسی (نفس) و (هوا) در. لاتینجه‌ده (spiritus) دخی (تنفس ایتمك) معناسنه کلن برمصدردن مشتقدر. کذلك ینه اولسانده

(anima) و (animus) کلمه‌لری‌ده واردر که ایلك معنـالری اوبوتولمش وتشبیهی معنالریله قوللانلقده بولونمشلردر . مع‌مافیه بوکلمه‌لرك معنای اصلی ومادی‌لری یونانی لسانك (ἄνεμος = آنه‌موس) لفظنده مضموندرکه روزکار وهوا دیمك اولور. انکلیزجه (soul)، آلمانجه (seele) کلمه‌لری (غوتیق gothique) لساننده (فورطنه) دیمك اولان (saivala) لفظندن آلنمشدر . ینه اسکی انکلیز لسـاننده (ghost) لفظی واردر که انجیل‌ده علی الاطلاق (روح) معناسنه وارد اوله‌کلمشدر؛ آلمانجه (geist = غایست) لفظنك عینی‌در؛ بونلرك ایکیسی‌ده (gas = غاز) و (gesht = کشت) اصلندن مشتقدرکه (هوا) دیمکدر. عبرانی‌ده (نه‌فه‌ش) و (رواح) کلمه‌لری نفس آلمق معناسنه موضوع برمصدردن مشتقدر . سانسقریت ، یعنی اسکی هند لسـاننده (آتما = atmâ)، هم روح، همده روزکار وهوا دیمکدر ویونانی‌ده (بخار) و (هوا) معناسنه کلن (ἀτμὸς = atmos)، اوندن آلنمشدر ، (atmosphère) ده بوندن کلیر ..] الی آخره !...

عربجه‌ده عیناً بویله‌در؛ چونکه (روح)، (ریح)، (رایحه)، (راحة) عینی اصلدن کلیر و کلمهٔ اصلیه‌نك معنای ابتدائی‌سی (هوا) و (روزکار) دیمکدر .

علم لسان نقطهٔ نظرندن واقع اولان شو تحلیلات بزه یك مهم بر کیفیت عرض ایدییور: لسان علماسنك بو تحلیلاتی ایله (آنتروپولوژی anthropologie) علماسنك تدقیقاتی عینی فرضیه‌یه پیوسته اولویور؛ وابتدای امرده انسانیتك (روح) حقنده نصـل بر اعتقاد پیدا ایده‌بیلمش بولوندوغی بوتحقیقاتدن ظاهر اولویور. اکلاشیلیورکه :

الك وحشی دورلرده بیله انسانلر نظرنده (ئولوم)، الك مهم وفقط الك مبهم بر مسئله اولمشدر . دنیـاده مدنیتك هنوز شمه‌سی بیله یوق ایکن ، (انسان ابتدائی l'homme primitif) ئولوم اندیشه‌سیله ـ قدرتی یتدیکی قدر ! ـ اعمال فکر ایتمش وئولنلرده ئه‌کسیلن شیئك نه‌اولدوغنی دوشونمکه مجبور بولونمشدر . بوکا دائر قوی دلیللر وار . وفات ایدن بر کیمسه‌ده انقطاع حیاتی اثبات ایدن الك واضح وشبهه‌سز دلیل، نفسك یعنی صولوغك

کسیلمه‌سی‌در . [حتی بوکون بیله محتضر بر آدمك حقیقةً ئولمش ویاخود بایلوب قالمش اولوب اولمادیغنی تحقیق ایچون آغزینه آیینه طوتارلر. جزئی نفس آلیورسه آیینه سطحنده (بوغو) یعنی بخار حاصل اولورکه علامت حیاتدر] اکلاشیلیورکه انسان ابتدائی روح ایله صولوغی، صولوق ایله هوای نسیمی‌یی بر طوتمش واوسببله روحی هوا نوعندن برشی ظن ایتمشـدر . بوظن، ضروری وطبیعی اولمش اولسه کرکدر .

بوکون بر چوق اقوام وحشـیه‌نك ، بلااسـتثنا جمله‌سی ، بواعتقادده بولونویور ؛ بونی (ئه‌تنوغرافی)، (آنتروپولوژی) و (سـوسیولوژی) علماسی تحقیق ایتمشدر .

روحك ماهیتی حقنده‌کی اعتقاد قدیم وابتدائی بوصورتله برظندن تولد ایتمش بولوندوغی کبی، (بر جوهر مستقل وغیر جسمانی) اولماسی اعتقادنده دخی، کیفیت (رؤیا le rêve)نك بویوك بردخل وتأثیری اولمشدر . شبهه یوقدرکه الك وحشی انسانلر ـ حتی حیوانات عالیه بیله!ـ رؤیا کوره‌بیلیور. حیات روزمره‌سنك هیجانلی وقوعاتنی رؤیاسنده تکرار یاشایان وکوزلرینی آچار آچماز کندینی وبولوندوغی محلّی ادراك ایدن انسـان وحشی‌نك ، بواسرار انکیز حالته حیرت ایتمه‌سی طبیعی‌در. کیفیت رؤیایی کندنجه تعریف ایچون دخی نفس وصـولوقدن عبارت عد ایتدیکی روحك ـ بر مدت ـ بدنی، اولدوغی یرده ترك ایدوب سیاحته چیقمش ونیجه نیجه عجایب سـیر ایتمش اولماسنی دوشونمه‌سی‌ده ضروریدر . شرقك اسکی محرراتنده ، حتی بومسئله‌لره دائر بزده موجود اولان برچوق آثار عثمانیه‌ده (کیفیت رؤیا) تماماً بوصـورت اوزره تعریف اولونمش وئولوم ایله رؤیانك ـ بری برینه یك بکزرـ ایکی قارداش اولدوغی عمومی براعتقاد اوله‌رق تأسس ایتمشدر . آثار صوفیه‌ده دخی رؤیا تعریفنده [روحك بدنی موقتاً ترك ایدوب (عالم مثال)ده سـیران ایتدیکی واوعالمده (جابلسـا) و (جابلقا) نامنده ایکی (معنوی ـ مملکت) کزوب ، اورالرده عجایب شیلر تماشـا ایلدیکی] ادعا اولونویور. تورکجه آثارمشهوره‌مزدن ارضروملی ابراهیم حقی‌نك معرفتنامه‌سی بواعتقاداته دائر الك مهم وثائقی جامعدر .

بونلر هپ (آنتروپولوژی) علماسنك تحقیقاتنه مستند بولونان بر
نظریهٔ مشهوره‌نك مقرون حقیقت اولدوغنی کوستریبور .

معمافیه تاریخ فلسفه اثبات ایدییورکه انسانیت ابتدائیه‌نك ـ ازمنهٔ
قبل التاریخیه‌دنبری ـ روح حقنده حاصل ایتمش بولوندوغی بو اعتقاد ساده‌دلانه
(باطل بر ظن، قابا و مادی بر تشبیه محصولی اولمقله برابر !) قیمتنی چوق
مدت محافظه ایتمش و ایلك یونان فیلسوفلرنجه بیله مقبول اولمشدر . مثلا،
(مدرسهٔ یونانیه Ecole Ionique) نك [Ecole کلمه‌سنه باقیکز!] مشهور
فیلسوفلردن ایکنجیسی اولان (آناقسیماندر Anaximandre de
Milet) [٦١٠ - ٥٤٦ قبل المیلاد!]، کائناتك (جوهر ذاتی Substance
essentielle) ی هر شیئك (اول الاوائل l'Archée)ی (هوا) در
و هوا ذیروحدر ! . . دیه اعتقاد ایدییوردی . بو آدمك شاکردی اولان
(آناقسیمه‌نه‌س Anaximènes) ایسه، هوایه نامتناهی صفتنی اسناد ایدرك،
[الله‌در!] دییوردی . [آتومیزم مذهبی Ecole atomistique] مؤسسلرینك
الك مشهوری اولان [ذیمقراطیس = Démocrite]، هواده بر چوق
ارواح واردر ؛ زیرا هوا بر چوق (ذیروح ـ ذرات) دن مرکبدر .
ἐν γὰρ τῶ ἄέρι πολὺν ἀριθμὸν εἶναι τῶν τοιούτων, ἅ καλεῖ
ἐκεῖνος νοῦν καὶ ψυχήν.] دیمشدی . ینه مدرسهٔ یونانیه فلاسفهٔ
مشهوره‌سندن قلازومنلی [آناقساغور Anaxagore de Clazomène ؛
٥٠٠ - ٤٢٨ قبل المیلاد !] واردرکه الك اول روح بشری [Noûs =
νοῦς = عقل] دیه تعریف ایتمش ایدی . فقط عقل تسمیه ایتدیکی روحی
نصل تلقی ایلدیکنه دائر بو حکیمك کندی سوزلری مضبوطدر بو سوزلر
صراحتاً اثبات ایدییورکه او ده روحی یعنی عقلی [بالجمله اشیای مادیه‌نك الك صاف و الك
رقیق و لطیفی λεπτότατόν τε πάντων χρημάτων καὶ καθαρώνατον]
ظن ایدییورمش ! . یعنی روحك غایت رقیق بر ماده اولدوغنه اعتقاد
ایدییورمش !.. [مادیه matérialisme بو لفظه باقیکز!] مذهب مشهورینك
مؤسسی اولان (ئه‌پیکور Epicure (٣٤١ - ٢٧٠ قبل المیلاد)، [روح
الك لطیف بر جسمدر 'Η ψυχὴ σῶμα λεπτομερές] دیمشدرکه کندی
فلسفه‌سنه کوره موافق و طبیعی بر دوشونوشدر، اما یاکلشدر .

مشهور سقراطك اعتقادی، روحی جسمانیت و مادیت تصورندن بوسبوتون
قورتارمشدر . بو حکیمك فکرنجه (روح اویله بر جوهر غیر جسمانیدرکه
بو ماهیتده، الله ایله مشارکتی واردر . یعنی جوهریت غیر جسمانیه‌سی اعتباریله
روح، اللهه بکزر . الله، نصل کوزدن نهان اوله‌رق کائناتی اداره ایدییورسه،
طبقی اویله‌جه، روح دخی، غیر مرئی اولدوغی حالده بدنه تصرف و جسمی
اداره ایدییور . بدن خراب اولدوغی حالده‌ده روح فانی اولمیور .)

معلومدرکه بو کون ادیان مُنَزَّلَه‌نك؛ حکمت صوفیه‌نك؛ روحیون مذهب
فلسفیسنك ؛ و اکثریت ناسك اعتقادی بودر و حتی عوامك بو بابده فکری
بو قدردن عبارتدر .

افلاطونك روح حقنده‌کی نظریه‌سی (فیثاغوریون Pythagoriciens) دن
مستعار اولمقله، پك مبهمدر . معمافیه بو حکیم (فه‌دون Phédon) نام اثرنده
ایکی سطرله بو خصوصده‌کی فکرینی واضحاً بیان ایتمشدر : [روح، الٰهیدر؛
لایموتدر ؛ مُدرِکدر ، غیر جسمانیدر ؛ بسیطدر ؛ غیر مرئیدر ؛ و تصرف
و اداره ایتمکده بولوندوغی بَدَنْدن اقدمدر ؛ یعنی دها اول موجوددر .
Τῷ μὲν Θείῳ ; καὶ ἀθανάτῳ; καὶ νοητῷ; καὶ μονοειδεῖ; καὶ
ἀδιαλύτῳ; καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ταὶ κατὰ ταὔτ,ἔχοντι ἑαυτῷ
ὁμοιότατον εεἶναι ψτχήν.] . دیمشدر . روحدن و کیفیات و احوالندن،
الك اول ، (اصولی دائره‌سنده méthodiquement) بحث ایدن ارسطو
اولمشدرکه افلاطونك الك مشهور شاکردی و معارضی ایدی . (روحه دائر
Περὶ ψυχῆς) یازدیغی کتاب، دنیاده پسیقولوژی نامنه یازلمش ایلك اثردر.
اونده ارسطو روحی، آثار باهره و علائم ظاهره‌سنه نظراً تعریف ایدییورده:
[روح ، اودرکه : اونکله یاشارز ؛ حس ایدرز ، دوشونورز ! ـ
Ἡ ψυχή δὲ τοῦτο ᾧ ζῶμεν καὶ αἰσθανόμετα καὶ διανοού-
μεθα.] دییورکه آدم عقللی بر تعریف صاییلماز؛ چونکه ماهیت و حقیقت
روحه دائر هیچ بر شی سویله‌میوب، هرکسك بیلدیکی علائم ظاهره‌یی تکرار
ایتمکدن عبارت قالیور . معمافیه ارسطو بو مسئلهٔ غامضه حقنده چوق
دوشونوب اعمال فکر ایتمش و بر نظریه ترتیب ایلمشدرکه بالخاصه عالم اسلامده

(الحكما) دەنيلن (فيلسوفلر فرقەسى) اونى عينا وتماماً قبول ايتمش وحالا بوزمانه قدر اعتبارده طوتمشدر: بوده مشهور وپك معروف اولان (عقل اول ، ياخود عقل فعّال = و كمال اول ἐντελεχεία πρώτη = l'intellect actif) نظريه‌سيدركه، (intellect) كلمه‌سنده بوكادائر تفصيلات كافيه ويرلمشدر . [اورايه باقيكز !] بوراده انجق مختصراً بونظريهٔ مهمه‌يى عرض ايتمكه مجبورم ؛ زيرا بوتون اسلام فيلسوفلرينك اكثريت كليه‌سى ، بونى اساس اتخاذ يتمشلردر .

ارسطو سائر فيلسوفلر كبى ، ياخود الٓهيون كبى روحى ، بدندن آيرى بر (جوهر نورانى) اوله‌رق قبول ايتميوردى . جسم مادينك شكل هويتنى افاضه ايدن وكيتدكجه ، [يعنى تكامل ايله !] اوشكلى اصلاح واكمال ايله‌ين قابليت حياته (روح) ديبوردى ؛ و كندى فكرنجه بو قابليت (فعل = ἐνέργεια = énergie) ديمكدى. بوقدرت، جسم عضويده بالقوه موجود بولوندوغى حالده (صيرورت le devenir) ايله ، بالفعل تظاهر ايدييور و او جسمه (صورت كمال) نى ويرييوردى . طبيعيدركه روح بويله دوشونولور ايسه ، جسمدن آيرى و مستقل اوله‌رق تصورى ممكن اوله‌ماز ؛ اولسه‌ده بيهوده اولور . مع مافيه ، استاد يونانى بر اللهه اعتقاد ايدييوردى؛ فقط اوالله دخى جسم كائناتدن آيرى ومستقلاً موجود بر (روح عمومى) دكلدى . ينه جسم كائناتده مندمج بر (قابليت كمال) ايدى كه كائناتده ، ازلدنبرى (بالقوه) موجود اولديغى حالده هرآن (بالفعل) تجلى ايدرك ، كائناته كمال صورت افاضه ايدييوردى . اونك ايچوندركه ارسطو ـ بو حيثيت معنا ايله تلقى ايلديكى ـ روحى ، هم (علت صوريه cause formelle) ، هم (علت فاعليه cause efficiente) ، همده (علت غائيه cause finale) عدايدييوردى. جسمك ماده‌سى، جوهرى، يعنى خامورى دخى (علت ماديه cause matérielle) سى اولويوردى. ايشته ارسطونك (علل اربعه les quatres causes) فرضيه‌سى، روح حقنده‌كى اعتقادينه ـ صميمياً ـ مربوطدر . برشيئك موجوديتى ايچونده بو درت در . برى كندى ماديتى، ديكر اوچى‌ده نشوونما ايله كمال صورت

اكتساب ايده‌بيلمك خصوصنده‌كى قابليت فطريه وازليه‌سيدر. (علت اولاى تكونى ، علت غائيه‌سى) ده بونده‌در . كنديسنده بالقوه موجود بولنان استعداد كمالك ، احسن تقويم اوزره ، يعنى اك كوزل شكل اوزره تجلى ايتمسى‌در .

ايشته ارسطو لساننده (l'intellect premier ἐντελέχεια πρώτη) بوديمكدر ؛ و (ἒν τέλος ἔχειν = يعنى كنديسنده بر غايهٔ كمال وار!.. ce qui a sa fin de perfection en lui-même) ديه تفسير ايدلمشدر. بوروح نظريه‌سى عيناً وتماميله عرفان اسلاميته انتقال ايتمش وهمان على الاطلاق حكماى اسلامك اذهاننه تحكم ايلمشدر. بوتون (هيولا وصورت = ὕλη καὶ μορφή = forme et matière) عقيدهٔ حكمتى وبوندن نشأت ايدن ومناقشه‌سى التى عصر سورن (صورت جنسيه ونوعيه) مسئله‌لرى، عالم اسلامده (فلسفهٔ مشائيه philosophie péripatéticienne) نك يعنى ، ارسطو فلسفه‌سنك نه بويوك برنفوذ ايله تحكم ايتديكنى ـ صراحةً ـ كوسترير . حكماى اسلام (intellect) كلمه‌سنى (كمال اول) ديه ترجمه وحقيله ادا ايتمشلردر . شرح مواقفك ، دردنجى موقفنك نصف اخيرى همان كاملاً ارسطونك بو (روح نظريه‌سى)نى مناقشه‌يه حصر ايدلمشدر. بوخصوصه دائر لازمكلان تفصيلات (intellect) كلمه‌سنده مندرجدر . اسلام حكماسندن مشائى اولانلرك افكارينه عائد ملاحظات دخى اوراده‌در . [مراجعت ايديكز !]

ارسطو ، روحى بدندن آيرى ومستقل برشى كبى دوشونه‌مديكى ايچون (تناسخ métempsychose) ى انكار ايتمشدر ؛ بوده پك طبيعيدر : زيرا روح بدندن آيريله‌مادقجه كندى باشنه سرسريانه سياحت ايده‌مز ؛ وروحسز بربدن بوله‌مازكه ـ صاحبسز برخانه‌يه كيرر كبى ـ اوكا كيره‌بيلسين!..

روحك ـ ابديتنه رغماً ـ حادث، يعنى مخلوق اولوب اولماماسى اعتقادى دخى ارسطونك فلسفه‌سنده ـ بر مسئله اوله‌رق ! ـ موضوع بحث اولمش وحقيقت روح معماسنك حلّى مشكل، بلكه ناقابل اولدوغى تظاهر ايتمشدر. بو بحثك بوراده تفصيلى پك اوزون سوره‌جكى جهتله مسئله‌نك حد ذاتنده

واسلام حكماسی عندنده اهمیت فوق‌العاده‌سنه بناءً ـ غایت مختصر بر فكر ویروب اشارت ایتمكی مناسب كوردم .

اولا شو نقطهٔ مهمه‌یه نظر دقتی جلب ودعوت ایتمكه مجبورم‌كه نصوص قرآنیه‌یه مبنی اولان حكمت اسـلامیه ، روحك حقیقتی بحثنده لال وابكم قالمغی ترجیح ایتمشدر. زیرا بو مسئلهٔ خطیره‌ده مانع بحث اولان آیت بیّنه‌نك منطوق منیفی صریحدر : [ویسئلونك عن‌الروح؛ قل‌الروح من امر ربی!] یعنی [سكا روحدن صورارلرسه ، دی‌كه روح اللهك بیله‌جكی بر ایشدر!] بیورلمشدر. بوكون، زمانمزك عرفاننه حاكم اولان هیچ بر فیلسوف یوقدركه بو معنادن ذره‌قدر انحراف ایدرك روحك حقیقتنه دائر بر فكر بیان ایده‌بیلمش اولسون ! (سپنسر) ، بیـك بشیوز صحیفه‌لك (پسیقولوژی) كتابنده : [روحك حقیقتنی بیله‌مه‌یز وبیله‌میه‌جكز ! . . یالكز آثار تجلیاتنـدن ، قواسندن ، الحاصل حادثاتندن بحث ایتمكه صلاحیتمز واردر. پسیقولوژی دخی انجق حادثات روحیه‌دن بحث ایدر بر علمدر !] دییور. (هاملتن) (میل)، (مه‌نسه‌ل) وبوتون بویوك فیلسوفلر ایله برابر، (دوبوا ره‌یموند Dubois Reymond) ، (قلود برنار Claude Bernard) وامثالی كبی اجلهٔ علماء، هپ بو فكرده‌درلر واونی صراحتاً بیان ایله اعتراف عجز ایتمكدن چكنمه‌مشلردر. علمای اسلام ایسه، اوته‌دنبری بو مسئله‌ده ـ تأدباً توقف!ـ ایله‌مشلردی . لكن فلسفه‌نك (مابعدالطبیعات) قسمی ، بالخاصه بو كبی (مسـائل لدنیه questions ontologiques) ایله اوغراشمه‌یی كندینه وظیفه بیلوب بو نوع حقایقی ـ بالخاصـه موضوع بحث ایدینمش بولوندوغی ایچون ، ـ آنجق بر فرضـیه اولمق حیثیتیله ، بوخصوصده بیـان فكر وملاحظه ایتمكده بأس كورولمه‌مش وبالاتفاق (روح بحثنده مساغ) اولدیغنه قناعت حاصل اولمشدر. اونك ایچوندركه اجلهٔ حكمای اسلامیه‌دن بر چوق مشاهیر وعلی‌الخصوص ابن سینا وفخرالدین رازی كبی كبار فلاسـفه روح بحثنده اسلاف یونانیه‌نك بالكلّیه افكارینی تتبع ایده‌رك عرفان اسلامه نقل واونلری تنقید ایتدكدن صكره كندیلری دخی بوخصوصـده ـ فقط بر فرضیه اولمق اوزره ـ برر فكر بیان ایتمشـلردر . حتی شرح مواقفـك

دردنجی موقفی تتبع اولونورسـه كورولوركه اسملرینی هنوز ذكر ایتدیكم اسلام فیلسوفلری ومعتزله فرقه‌سندن (نظّام) ودها بعضلری، اساتذهٔ یونانیه‌نك دقایق آثار وافكارینه ـ شـایان حیرت بر درجه‌ده ! ـ انفاذ نظر ایدوب فوق‌العاده بر احاطهٔ علمیه وبویوك وسالم بر قدرت تنقیدیه اثبات ایتمشلردر.

حكمای اسلامك اكثریسی ارسطویه اتباعاً، روحی جسم ایچون (كمال اول intellect=entéléchie) اولمق اوزره تلقی ایتدكدن صوكره، بونی اوچ نوعه تقسیماً قبول ایله‌مشلر: بری، (نفس نباتیه l'âme végétative) دركه یالكز (تغذی ونمّو) قابلیاتنه مالكدر . ارسـطونك (το θρεπτικόν یعنی نفس غاذیه) دیدیكی بودر. حكمای اسلام بونك تعریفنی عیناً ارسطودن آله‌رق :

[النفس النباتیه ، وهی كمال اوّل لجسم طبیعی آلیّ من حیث یتغذّی وینمو] یعنی ، نفس نباتیه عضـوی اولان بر جسم طبیعی‌نك تغذّی وتنمّی ایتمه‌سی حیثیتیله كمال اولی (ئه‌نته‌لی‌كی = entéléchie) سی‌در .] دیمك اولور .

ایكنجیسی، (نفس حیوانیه l'âme animale) دركه تغذّی وتنمّی ایله برابر حس وحركت قابلیاتنه‌ده مالكدر. ارسطونك (το κινητικόν یعنی نفس محركه) دیدیكی بودر. حكمای اسلام بونك تعریفنی دخی عیناً ارسطودن آله‌رق :

[النفس الحیوانیه ، وهی كمال اول لجسم طبیعی آلیّ من جهة مایحس ویتحرك بالاراده] یعنی نفس حیوانیه عضـوی اولان بر جسم طبیعی‌نك بالاراده حس وحركت ایتمه‌سی جهتیله كمال اولیّ در .] دیمك اولور.

اوچونجیسی ، (نفس انسانیه l'âme humaine) دركه بوكا (نفس ناطقه l'âme raisonnable) دخی دیرلر. تغذّی ، تنمّی وحس وحركت ایله برابر ، ادراك ، تنقید ، محاكمه وتعقل قابلیاتنه مالكدر . ارسطونك (το κριτικόν ، منقد) ، (το λογικόν ، ناطق) دیدیكی بودر . مع‌مافیه افلاطونك تقسیماتنی دخی بر چوق حكمای اسلام قبول ایتمشدر . افلاطون، دخی روحی اوچ نوع اولمق اوزره تلقی ایدردی؛ دهاطوغروسی

روحك قوای ثلثه‌سنی تشكيل ايدن اوچ نفس قبول ايدردی‌كه ارسطو دخی أ كثريا (les énergies = ἐνέργειαι) تعبيری ايله بومعنايی مراد ايتمشدر. برنجيسی ، (λόγος = la raison = نفس ناطقه) دركه اونك مقامی ومحل تعلّقی دماغ بشردر ؛ وفانی اولمايان روح انجق بودر . ايكنجيسی ، (Θυμός = نفس غضبيّه) دركه محل تعلقی، قلب انسانی‌در . اوچونجيسی (το ἐπιθυμητικόν = نفس شهوانيه) ايدی كه محل قراری كبد يعنی قره‌جكر ايدی . بزم كاتب چلبی‌ده وقنـالی زاده علی افنديـنك (اخلاق علائی) نام كتابنده ، ارضرومـلی ابراهيم حقی‌نك معرفتنامه‌سنده ودها بر چوق معتبر آثار اسلافده، بونظريات عيناً بسط اولونمشدر. محضاتفصيلدن اجتناباً وهله بوكون كلياً متروك وبلكه‌ده منسی بر طاقم فرضـيات باطله‌دن اولمه‌لرينه بناءً بورايه اونلری نقل ايتمكده فائده كورمدم . تاريخ فلسفه‌يه تعلقی اعتباريله بوقدر ايضاحات كفايت ايدر .

(مواقف) نام كليات فلسفيه‌نك صـاحبی ، [قاضی عضد الايجی] ، بومهم اثرنده، روحك بر (جوهر مجرد substance indépendante) اولمه‌سنی انكار ايدنلردن دخی بحث ايدييور ؛ [خاتمة فی‌رواية مذاهب المنكرين لتجرّدالنفس الناطقه] عنوانيله شايان دقت اولان بوفصل كتابده، بومذاهبك پك چوق اولدوغنی ذكر ايتدكدن صـوكره (الك مشهورلری طوقوز فرقه‌در !) دييور. بوفرقه اربابنك حقيقت روح بحثنده فكرلری پك معنادار اولدوغی ايچون مختصراً بورايه نقل ايدييورم :

بونلردن برنجيسی (ابن راوندی) نك فكريدر . بوفيلسوف، [روح قلبده برجزء لايتجزادر؛] دييور .ـ ايكنجيسی (ائمهٔ معتزله‌دن!) نظّامك فكريدر : (روح بدنده ساری برطاقم اجسام لطيفه‌در . طبقی كل صوينك كل‌ده سرايتی كبی ! .] دييور .

نظّامك فكری تمـاماً مذهب مادّيه‌نك مؤسـسی مشهور (ئه‌پيكور Epicure)ك فكريدر ! . .

اوچونجی فكره كوره، (قاضی عضد اسم ذكر ايتميور !.) ، [روح دماغده برقوت‌در !]

بواعتقاد ، بوكونكی ماترياليستلرك وفيزيولوژی علماسنك اعتقاديدركه روح، بو تقديرجه انجق (دماغك بروظيفه‌سی ، برفعاليتی une fonction du cerveau) اولمش اولويور ؛ وبويله اولونجه بالطبع مسـتقل اوله‌ماز ودماغ ايله برابر فنا بولور.

دردنجی فكره نظراً (روح ، اوچ قوتدن عبارتدر بريسی قلبده‌در . بو نفس حيوانيه‌در . ايكنجی‌سی قره جكرده‌در ؛ بوده نفس نباتيه‌در . اوچونجيسی دماغده‌دركه بو ـ انجق ـ نفس انسانيه‌در .)

شوتعريفك عيناً وتماماً افلاطوندن آلنمش اولدوغی ـ بذاته ـ بديهی‌در .

بشنجی‌سی (روح برهيكل مخصوصدر)، اعتقاديدر .

بوراده‌كی هيكل ، جسمك شكل وقيافتنده وطبقی اونك‌كبی بر كولكه ديمكدر . بوده مشهور (ذيمقراطيس = Démocrite) ك ، پك معروف اولان (= εἴδωλον = idole) فرضـيه‌سندن النمشـدر ؛ وحالا اقوام وحشيه وابتدائيه‌دن پك چوغی روحی بويله بر هيكل صـانير ورؤياده ، اطرافی كزوب عجائب شيلر سير ايدن ، انسـانك بوهيكلی ، بوكولكه‌سی بو (ايكنجی‌سی l'autre moi) در ظن ايدر. سوسيولوژی وآنتروپولوژی علماسی برچوق دليللرله اثبات ايدييورلركه ، اقوام وحشـيه وابتدائيه‌نك خرافات اعتقاديه‌سندن الك مهم برينی تشكيل ايدن (جادی) و (خورتلاق) مسئله‌سنك، بواعتقاد ايله صميمی بر علاقه‌سی واردر. علمای متخصصيندن (طايلار Tylor)، بومسئله‌لره دائر ايكی بويوك جلد يازمش وبومناسبتی صراحتاً كوسترمشدر . شهرستانی‌ده بوكا دائر بحث واردر .

التنجی فكره كوره، روح، (اخلاط اربعه‌نك كميت وكيفيت اعتباريله اعتدالی‌در .) شبهه يوقدركه بوفكر دخی اطبّای يونانيه‌نك وعلی‌الخصوص (جالينوس حكيم Gallien) ناميله عالم اسلامده فوق‌العاده برشهرت‌ونفوذ قازانمش اولان ذاتك اعتقادی ايدی. (اخلاط اربعه les quatre humeurs) نظريه‌سی ذاتاً اونكدر. بوحكيمك اخلاط اربعه ديديكی شيلر (قان، صفراء، بلغم وسـودا) ناميله وجودك مايع قسـملری ايدی‌كه صحت دخی بونلرك موازنهٔ اعتدالندن، كميت وكيفت اوزره متناسب بولونماسندن ايلری كليوردی.

يدنجی فكره كوره ، روح ، (مزاج نوعی‌نك اعتدالی‌در .) بوده آلتنجی فكرك جزئياً معتدل برصورتی‌در . بوسبوتون مستقل برفكردكل!.. سكزنجيسی ، (قانك اعتدالی‌در .) بوده اودر . انجق اخلاطك جمله‌سی آره‌سنده اولاجغنه يالكز دمده براعتدال ، ظنی‌در .

طقوزنجيسی ، (روح هوادر !) ده‌ين فرقه‌در . دليلی ده پك بسيطدر: (اذبانقطاعه طرفة عين تنقطع الحياة) يعنی : (هوادر ، زيرا انقطاعی ايله لمحهٔ بصرده حيات دخی منقطع اولور) ديمكدر .

بونك پك ابتدائی براعتقاد اولدوغنی ، بومقاله‌نك بدايتده عرض ايتمش و (آناقسيماندر) نام فيلسوف يونانی‌نك بو اعتقادی بردستور فلسفی شكلنه قويمش اولدوغنی كوسترمشدم .

[تعبيراته باقيكز ؛ روحك انتقالی حقنده تفصيلات آلمق ايچون دخی بالخاصه تناسخ métempsychose كله‌سنه مراجعت ايديكز . قوای روح ايچون (faculté) لفظنه باقيكز]

تصوف اربابنك روح حقنده‌كی اعتقادينه كلنجه ، باشقه‌در . طبقی (نوفلاطونی néoplatoniste) لرك كنه بكزر .

بومذهب فلسفی‌يی برمكمل (سيستم) حالنه كتيروب اكمال ادن مشهور (پلوتينوس Plotinus)، پك مهم برسلسلهٔ آثار وجوده كتيرمشدی كه بوكون تماميله محفوظدر . بوفيلسوفك فكرينه كوره هرشيئك مبدأ ومعادی (وجود مطلق) در؛ وجود مطلق غيرمادی برروح عمومی‌در؛ روح عالمدر. (l'âme universelle=ἡ ψυχή ὑπερκόσμιος) و (ἡ ψυχή τοῦ παντός (l'âme de l'Univers) تعبيرلری لسان تصوفده (روح كلّی) ، (نفس كل) و (عقل كل) تركيبلريله ادا اولونور . (پلوتينوس) ك اعتقادنجه (عالمده حركت وحياتك باشليجه سببی χορηγός τῆς κινήσεως) و (عالم حسی‌نك ومخلوقاتك سلطانی Βασιλεύς τῶν γιγνομένων) ايشته روح كلی اولان او وجود مطلق‌در . بزم روحلرمز ، اونيّر فيض وحياتك ، او آتشك آنجق برر قيويلجيمی‌در . حضرت مولانا جلال‌الدين رومی‌نك مثنويده ديديكی كبی :

جزؤ عقل اين ، ازان عقل كُل است :
جنبش اين سايه ، زان شاخ گُل است ! ..

يعنی [بوانسانك عقل جزئی‌سی ، او وجود مطلق ديديكمز عقل كلك برجزئيدر. بوكولكه‌نك قيميلدانماسی، اوكل دالنك حركتندن نشأت ايدر .] بويله اولونجه، روح، الهی‌الاصلدر. بو (خاكدانه دوشمه‌سی !) برآن امتحان ايچوندر. يوقسه، اواويله برورقاء قدسی (يعنی مقدس بركوكرجين!) دركه عليندن هبوط ايتمش وبو (تن قفسنده !) محبوس قالمشدر . دائمی وشديد براشتياق ايله (وطن اصليسنه) يعنی وجود مطلقه رجوع ايتمك املنده‌در. بناءً عليه ذاتاً ظل زائل وخيال باطل اولان عناصر ماديه ايله — وجهاً من الوجوه ! — هيچ برمناسبتی يوقدر. انجق منافرتی واردر. عناصر، ظلمانی الطبيعه؛ روح ايسه نورانی الطبيعه‌در . الی آخره!. . . [بوبابده تفصيلات ايچون تصوف Çonfisme ، mysticisme ، théosophie ، كله‌لرينه و تفصيلات تاليه ايچون abstinence ، abnégation ، aïdéisme ، absorption ، extase لفظلرينه باقيكز !]

تصوفده روح بحثی، تماماً وعيناً بويله‌در . حتی متصوفه‌دن صاييلمامش اولان حكمای اسلامدن بعضلرينك بوخصوصده‌كی اعتقادلری تماماً صوفيانه‌در. مثلا مشهور ابن سينانك معروف عالم اولان (قصيدهٔ روحيه) سی، حرفی حرفنه پلوتينوسك فكرينه ترجمان اولور .

هَبَطَتْ اِلَيْكَ من المحلّ الاَرْفَعِ
ورقاء ذاتَ تَعَزُّزٍ وَتَمَنُّعٍ . الی آخره

مطلع بيتی ، روح ، عالم علويدن هبوط ايتمش قيمتدار ، ومقدس بر كوكرجين‌در؛ تشبيهی ايله باشلايوركه شايان‌دقتدر. حالبوكه ابن‌سينانك (شفا) و (نجات) نامنده‌كی آثار مشهوره‌سنه نظراً فلسفه‌سی تماماً (مشّائی péripatéticienne)، يعنی ارسطو فلسفه‌سيدر . واقعا (روح عالم) تعبيری ارسطوده دخی كچيور ؛ فقط فيثاغوريلردن آلمش بولوندوغی برتعبير اولسه

کرکدر ؛ [انسانك عقل جزئی‌سی‌نك عقل کلدن برجزؤ اولماسی] دخی استاد یونانی‌نك آثارنده مذکوردر. ارسطو، بوبحثده (ἀπόσπασμα τοῦ Θέου = fragment de Dieu = اللهدن برپارچه ، بر جزؤ) تعبیرینی قوللانه‌رق روحی تعریف ایتمشدر . فقط (کمال اول) نظریه‌سیله بواعتقادی تألیف ایتمکده کوچلك چکیله‌جکی اکلاشیلیور . [intellect کلمه‌سنه باقیکز !]

خلاصه ، روحی ، بوسبوتون روحانی ، مستقل وغیرمادی تلقی ایدنلر میاننده برچوق حکمای شرق‌ایله برابر بالخاصه صوفیه برنجی صفده ذکره شایاندر .

[دوراخیر، یعنی دورجدیدفلسفه‌سنك بومسئله‌ده‌کی اعتقادات متخالفه‌سی matérialisme ، spiritualisme ، sensualisme ، immatérialisme ، parallélisme کلمه‌لرینه عائد اولان تفصیلاته ذیلاً لزومی قدر ایضاح ایدلمشدر ؛ اورایه باقیکز !]

زمان حاضره کلنجه ، روحك وحدت واستقلالنی قبوله مجبور اولان فیلسوفلرك خلاصهٔ افکاری بروجه آتی‌در :

اولا : عوام ناسك وجمهورك یعنی اکثریت متفکرینك اعتقادینه تماماً موافق اولان (ثنائیه Dualisme) مذهب مشهوری واردرکه بونك دستور اعتقادنجه (روح l'âme) و (جسم عضوی corps organisé) بربریله متقابل وصمیمیاً علاقه‌داردر. بودعواده بولونانلر، فکرلرینی تشبیهی برلسان ایله عرض ایدییورلر وبوندن اکلاشیلیورکه بو فرضیه‌یی ایکی وجه اوزره تلقی ایتمك ممکندر.

برنجیسی : جسم عضوی بر ماکنه‌یه بکزرکه زیاده‌سیله (معضل complexe) وکرفت، آلات وادواتدن متشکلدر. فقط، بوماکنه واونی تشکیل ایدن اعضا عاطلدر. کندی کندینه ایشلیه‌مز. اونی حرکته کتیرمك ایچون بر (قوت force) لازمدر . ایشته روح ، جسمی تحریك واحیا ایدن (مبدأفعّال principe actif)در. (مشعور conscient)اولسون، (غیرمشعور inconscient) اولسون، بوتون(تمایلات tendances)منشه سبب اودر؛ بومیلان اوکاعائددر. روحك فعّالیت ذاتیه‌سنه شعوری اولدوغی

تقدیرده، بو فعّالیت (ذوق والم ؛ le plaisir et la douleur) شکلنده حس اولونور و(عقل l'intelligence) بوطویغولرك ماهیتنی تفریق وتنویر ایدر . بناءً علیه بواعتقاده کوره (ماده la matière) ، تمامیله (عاطل passive) در؛ روح ، اوکا تأثیر و اونی تحریك ایدن قوتدر. بو اعتقادك دستورینی، اسکی روما شاعرلرندن مشهور ویرژیل بر(وجیزه aphorisme) شکلنده عرض ایتمش و (mens agität molem = روح ماده‌یی تحریك ایدر !) دیمشدر . بویله دوشوننلره کوره (ارادت la volonté) ، بر (جهد effort) دن عبارت قالیر.

ایکنجیسی : جسم عضوی بر ماکنه‌در ؛ فقط ذیروح وذی حیات بر ماکنه‌در! روح، مستقل اوله‌رق، خارجدن کلوب اوکا تعلق ایتمز. جسم عضوینك کندینه خاص برفعّالیتی واردر. (حسّاسیت ، sensibilité) ، (فکرت pensée)، وبرمقصدمعین تأمینی ایچون (میل ایتمك inclination) کبی (اعمال عالیه fonctions supérieures)انجق روحه عائد قابلیاتدندر؛ وبونلردائما شعورایله مترافقدر. غیرمشعوراولان میلانلرمز، جسم عضوینك اقتضای حیاتی‌در؛ زیرا جسم عضوی‌نك‌ده کورکورینه برفعالیتی واردر. حالبوکه روح، بر(مبدأ مدبّر principe directeur)در؛ عاقلدر. بواعتقاده کوره (ارادت la volonté) ، (اختیـار le choix) قابلیتنه منجر اولور . وشایان دقتدرکه بوسیاق نظره وبوتعریفه کوره روحك عضویتدن مستقل برجوهر مجرد اولماسنی قبول ایتمك پك کوچدر.

بو ایکنجی نظریه ارسطونك، اعتقادینی آکدیریر ؛ زمانمز فیلسوفلری بوکا، طاقیله (énergétisme) دیمشلردر .

اوچونجیسی : (دەقارت Descartes) وتوابعنك نظریهٔ مشهوره‌سی‌در. بوفرقه اربابنه کوره روح وجسم بوسبوتون (متخالف الطبیعه de nature différente) ، ایکی (جوهر substance) در . روح ، (جوهرمتفکر la substance pensante)، جسم دخی (جوهر ممتد la substance étendue) در . دەقارتك (فکرت = pensée) دیدیکی شی بوکون بزم

على‌الاطلاق (وجدان = conscience) ديديكمز شيدر . بناءً عليه (شعور) دن عبارت قالير. اونك ايچوندركه دەقارت(غيرمشعور) اولان حركات بدنيه ايله برچوق (حادثات روحيه phénomènes psychiques)ى بالخاصه روحه عطف ايده‌ميه‌رك (عضويت l'organisme) ك فعاليت حياتيه‌سنه اسناد ايله تعريفه چاليشيوردى. حتى (خاطرات les souvenirs)، (خيالات les images)و(اختراصات les passions) كبى (كيفيات وجدانيه les faits de conscience) ى ، بر طاقم (نفوس حيوانيه esprits animaux)يه حمل ايده‌رك تعريف ايدييوردى كه، _ يوقاريده عرض ايتديكم تفصيلاتدن صراحتاً اكلاشيله‌جغنه نظراً _ بو مجدد مشهورك هنوز قرون وسطاء وهله ارسطو پسيقولوژيسندن ياقه‌سنى قورتاره‌مامش اولدوغى آچيقدن آچيغه تحقق ايدر .

دەقارته كوره روح ، جسمدن برچوق (انطباعات impressions) تلقّى ايدييور ، و جسم اوزرينه اجراى تأثير ايدرك اونى تدبير وتصرّف ايليور . روحك فعاليت ذاتيه و اعمال خصوصيه‌سى ، (محاكمه ونظر jugement et raisonnement) در. (ارادت) ايسه (عقل)دن عبارتدر.

(روحيون les spiritualistes)، (جسم ايله روحك فرقى) حقنده مشهور اولان نظريهٔ مابعدالطبيعه‌لرينى، ايكى سلسلهٔ ملاحظاته بنا ايدييورلر. بوده (وحدانيت l'unité) و(عينيت = هويت = l'identité)حقنده‌كى فكرلريدر . يعنى روحك ، برچوق حالات و حسّيات وافكاره رغماً دائما (بر) و (عينى) روح اوله‌رق قالماسى‌در .

روحيونك بو اعتقادينى مشهور سقوچ فيلسوفى (دەى‌ويدهيوم David Hume) شدتله صارصمش‌در . [تفصيلات ايچون (atomisme و phénoménisme) سوزلرينه باقيكز] (وحدانيّت روح) دعواسنده بولونان فيلسوفلر ادعا ايدييورلركه : روح (بر) در . اونك (حالات وتطورات états et modalités) ى پك چوق اوله‌بيليرسه‌ده !...

روح ، هر حال و طورنده ينه (عينى ! !) روحدر . (identique en elle-même) . روحك بو وحدانيتى و بو عينيّتى ، جسم عضوينك

تبدّلات متماديه ودائمه‌سنه قارشى بر بويوك (تضاد contraste) تشكيل ايدر ؛ ويالكز بوكيفيت بيله اثبات ايدركه (روح) دماغك بر اثر فعاليتى (fonction du cerveau !) دكلدر . مستقل ولايتغير وابدى برقوتدر . بر (جوهر غير مادى substance non-matérielle) در .

[روحيونك بو ادعاى اساسيه‌سى ماديونه و بالخاصه فيزيولوژى علماى ماديونه قارشى‌در . تفصيلات ايچون matérialisme سوزينه باقيكز !]

اوندن صوكره روح (بسيط simple) در ! . . ادعاسى‌ده روحيون نظرنده اساسلى برادعادر ؛ و روحى بر (حزمهٔ حسّيات faisceau de sensations) عد ايدن (حادثيون phénoménistes)ك وعلى الخصوص اونلرك الك بويوكى عد ايديلن (هيوم Hume)ك بوخصوصده‌كى تعريضاتنه جواب اولمق اوزره ايلرى سوروله‌بيلير. [phénoménisme و personnalité لفظلرينه باقيكز !]

بوبساطت روح ادعاسى ، روحك جوهريتنه عائد واونى بالذات مستلزم برمدّعا اولدوغى ايچون مشكلات عظيمه‌يى داعى اولمش و روحيونه ياردیم ايده‌جكنه زياده‌سيله ضرر ايراث ايله‌مشدر . چونكه روحك ، جوهريتى بحثنى ميدان مناقشه‌يه تكرار دعوت ايتمش و(حقيقت و جوهريت روح) مسئله‌سنه دائر بيان فكر و ملاحظه ايتمك وظيفه‌سى _ بالمجبوريه ! _ روحيّونه توجه ايله‌مشدر . حال‌بوكه بوكا دائر شيمدى‌يه قدر هيچ بر كيمسه‌نك معقول بر سوز سويليه‌بيلديكى كورولمش و ايشيدلمش دكلدر . بناءً عليه زمانمزك بوخصوصده حكم قطعيسى يوقاريده ذكر ايتديكمز آيت جليله‌نك منطوقنى تصديق وبومعماى غامض حضورنده اعتراف عجز ايتمكدن عبارت قاليور .

قانتك ، سپنسرك هاملتنك و الك بويوك فلاسفه‌نك ديديكى كبى : (بز روحك حقيقتنى بيله‌مه‌يز وبيله‌ميه‌جكز ؛ يالكز آثار تجلياتنى يعنى حادثات باهره وياخفيّه‌سنى تتبع ايده‌بيليرز . علم بشر ، بو حدّى آشه‌ماز .) ديمكله اكتفا ايليه‌جكز ! . .

[تعبيرات مذكوره‌يه برده Agnosticisme كلمه‌سنه باقيكز !]

Amiboïde *(Mouvements)* حركات آميبيه

(آميب amibe)، تك حجره‌دن عبارت يعنى اك بسيط برجسم عضويدر. بر (پروتوپلازما protoplasma) يعنى مادۀ ابتدائيه‌دن متشكلدر؛ اورطه‌سنده‌ده بر (نوّه noyeau) ـى يعنى چكردك كبى بر اوزى واردر. بوعضويت، كنديسنه خاص برصورتده حركت ايدر. اولا بر طرفندن طومورجق كبى برچيقينتى پيدا اولور؛ صوكره دها زياده اوزار. بواوزايشنه (استطاله prolongement) ده‌نيلير. اوزايان پروتوپلازما قسميدر. اوزامش اولان بو پارچه‌يه دخى (pseudopode) يعنى (يالاندن آياق) تركيبى تعبير اصطلاحى اولمشدر. بوصورتله، حجرۀ آميبيه‌نك برقسمى طومورجقلانوبده اوزادقدن صوكره جوارنده‌كى ماده‌لردن برينه تماس ايدر، بالآخره، آميبك بوتون وجودى اوجهته آقوب طوپلانور. بونى قابابرتشبيه ايله تعريف ايچون، بر صولوجانك طرزحركتنى خاطرلاتمق كافيدر. صولوجان اولا برجهته اوزانير؛ وباش طرفى اينجه‌لير؛ صوكره بريره استناد ايدر، بدننك ارقه طرفى يواش يواش سوزولوب ايلرى‌يه طوپلانير وحيوان بووجهله تبديل مكان وقطع مسافه ايتمش اولور.

ايشته (حركت آميبيه) طبقى بوكا بكزر. پروتوپلازمانك صورت استطاله‌سى دخى صاليانغوزك بوينوزلرينى اوزاتمه‌سنه بكزر. آميب ده‌نيلن حجيرات، بودرلو حركته قابليتله تبديل مكان ايتمش اولورلر. تغذى ايتمه‌لرى‌ده (pseupodes) ديديكمز استطالات سايه‌سنده‌دركه، جوارنده بولونان جزئى بر مادۀ غذائيه‌يى اواستطاله ايله قوجاقلايوب كندى ايچنه آلير وبرمدت صوكره تمثيل ايدر؛ ايده‌مديكنى‌ده عينى صورتله آتار، براقير.

بوتعبير، فلسفۀ عموميه مسائليله علاقه‌دار دكلدر. (علم حيات biologie) اصطلاحاتندندر. فقط فلسفۀ طبيعيه‌ده وطولاييسى ايله فلسفۀ عموميه‌ده پك مهم بعض مسائل غامضه‌يى قوزجالايه‌رق ـ كيفيت حيات حقنده ـ مناقشات وملاحظات جدّيه‌يه سببيت ويرمش اولدوغى ايچون زمانمز فلسفه‌سنه دخى انتقال ايدرك مشهور اولمش براصطلاحدر.

بوكون تدقيقات تجربيه ايله ثابت اولمشدركه، عضويات عاليه‌ده درلو درلو حجيرات واردر؛ واونلردن بر قسمى حركات آميبيه ايله بدنك بر نقطه‌سندن ديكر نقطه‌سنه انتقال ايدرلر؛ و غوغاى حيات امرنده بويوك بر رول اوينارلر. اوسببله‌دركه بويله‌لرينه (سيّار حجيرات cellules migratives) ديرلر. قانده پك چوق مقدارده موجود بولونان (كريوات بيضا globules blancs) ايشته بوقبيلدن سيّار حجيره‌لردر. بوبياض كريوات، حركات آميبيه‌لرى سايه‌سنده، كوچوك دامارلردن، انسجه عضويه‌دن وانجه غشالردن‌ده كچرلر؛ ونواحىٔ بدنيه‌يه هجوم ايدوبده داخل اولمش بولونان ميقروبلرله مجادله ايدرلر. بوكيفيت مهمه‌يى ـ اك اول ـ بالتجربه تحقيق وكشف ايدن آدم، روس عالم مشهورى (مچنيقوف Metenhikoff) اولمشدر. بوذات، حجيرات عضويه ايله ميقروبلرك بودائمى مجادله‌سنده حركات آميبيه‌نك نه‌مهم بر رول اوينادیغنى تتبع ايتمش: كريوات بيضانك استطاله‌لر اصدار ايدرك ميقروبلرى ايچلرينه آلدقلرينى وهضم ايتدكلرينى ـ ميقروسقوپ ايله ـ كورمش واكثر كريواتك‌ده عينى زمانده تسمم ايتديكنى تحقيق ايلمشدر. عناصر عضويه‌نك بو محاربه‌سنه مچنيقوف (فاغوسى‌توز fagocytose) اسمنى ويرمشكه (يكديكرينى ييمك) ديمكدر؛ بومناسبتله، كريوات بيضايه بعضاً‌ده (فاغوسيت fagocyte) ده‌نيلير. بوكيفيت مهمه‌يى شرائط مختلفه‌سى وتفصيلاتيله تتبع ايتمك (ميقروبيولوژى microbiologie) نك باشليجه وظيفه‌سيدر.

مچنيقوف، حقيقتاً فن تداوى‌ده وفن امراضده يكى بردورك فاتحلرى صيره‌سنه كچمشدر. وقتيله مشهور (جالينوس Galienus) ك افكار وتعليماتى ذهنلره حاكم ايدى. بوتون خسته‌لقلر، كيفيات اربعه‌نك، يعنى (حرارت، برودت، رطوبت، يبوست) ك مزاجى تعيين واستعدادات مرضيه‌يى حاصل ايتمسيله تعريف اولونوردى. ياقين زمانلره قدر بوباطل اعتقاد حكمفرما ايدى؛ چونكه صريح برصورتده بطلانى اثبات ايديله‌مه‌مشدى. بزم اسكى اطباى عثمانيه وبالخاصه (كاتب چلبى) و امثالى علما، جالينوس حكيمك بوتعليماتى بلاتنقيد وتحقيق قبول ايتمشلردى. فقط (مچنيقوف) ك بوكشفى

زمانمزی بوسبوتون ادوار سابقه‌دن آیردی و کندی استادی (پاستور Pasteur) ك كشف ایتمش اولدوغی عضویات خرده بینیّه عالمنده بیله (غوغای حیات la lutte pour la vie) مبدأنك کرکی کبی تحقق ایتدیکنی بالتجربه کوستره‌رك (داروین Darwin) ك قانونتی عالم خرده‌بینی‌یه قدر تشمیل ایتمش وحجیرات ایله میقروبلر آره‌سنده دخی غوغای حیاتك دائمی بر صورتده دوام ایتمکده اولدوغنی بالفعل اثبات ایلمش بولوندی. عینی زمانلرده المان علامهٔ شهیری (دوقتور پروفسسور ویرخوو Dr profes. Wirchow) ك (علم امراض حجرویه Pathologie cellulaire) ساحه‌سنده‌کی کشفیات مهمه‌سنی‌ده تنویر وتصدیق ایتدی .

اونك ایچوندرکه زمانمزك اك بویوك موفقیات علمیه‌سندن معدود اولمشدر ، ومسائل حیاتیه و مرضیه‌یی کرکی کبی تحقیق ایده‌بیلمك ایچون تجربه ونظره یکی برمجرا آچمشدر .

(حرکات آمیبیه) نك بوخصوصده مبدأ اولدوغی اونوتماملی‌در ؛ زیرا کریوات بیضاده وبعض حجیرات مستقله‌ده بویله برقابلیت اولماسه‌یدی ویاخود اولدوغی کشف ایدیله‌مه‌سه‌یدی ، هنوز برچوق حقایق ، بزم ایچون غامض بررمعما حالنده قاله‌جق ایدی ؛ فن تداوی دخی اسکی نظریات باطله‌دن تمامیله قورتوله‌میه‌جق ایدی .

(حرکات آمیبیه) باشلیجه علامت حیات وخصیصهٔ عضویت اولمق اوزره تلقی و قبول ایدلمشدر . زیرا حیاتك بالجمله قابلیاتنه ابتدائی و (عنصری élémentaire) برمثال تشکیل ایده‌بیلیور. (بنفسها حرکت mouvement spontané) وار ؛ (تغذی nutrition) وار ؛ و بالطبع (تقلص contraction) دخی وارکه بونلر انجق برجسم عضویده مشاهده اولونه‌بیلن اثرحیاتك باشلیجه قابلیات اساسیه‌سیدر .

مع‌مافیه (حرکات آمیبیه) یالکز سیّار حجیراتده مشاهده اولونمامشدر. حجیرات ثابته‌نك دخی آره‌صیره بعضی استطالات اصدار ایتدکلری کورولمش وبوکیفیت غریبه پك مهم بعضی مسئله‌لر ظهورینه میدان آچمشدر . مثلا حجیرات عصبیه‌نك (پروتوپلازما) سنده بویله بر طاقم استطالات و تقلصات

وقوعی تحقق ایتمشدر . اولجه حجیرات عصبیه آره‌سنده‌کی استطالاتك متمادی اولدوغی، وبرحجیره‌نك حجیرات مجاوره ایله دائمی برصورتده تماس ومناسبتده بولوندوغی ادعا ایدیلیوردی ؛ [که، که‌رلاخ فرضیه‌سی l'hypothèse de Gerlach دیدکلری بودر ! .] صوکره‌لری (رامون ئی‌قاهال Ramon y Cajal) ، (کولیکه‌ر Kölliker) ، (به‌چیوس Betzius) ، (فان‌که ئوختن Van Gehuchten) کبی بیولوژی وفیزیولوژی علماسنك تدقیقاتنه بناءً اوفرضیه ترك اولوندی ؛ اعصابك ـ نوعما ـ غلافنی تشکیل ایدن و (cylindres-axes = اسطوانهٔ محور) ده‌نیلان اقسامك، دیکر حجیره‌لردن صادر اولان استطالاته تقرب واونلر جوارنده تشعب ایتدیکی وبوصورتله اوحجیراته تماس واتصال پیدا ایله‌دیکی ، (یکی برفرضیه اوله‌رق) ترجیح ایدلدی . شوحاله نظراً حجیرات عصبیه آره‌سنده واقع اولان بواستطالات متقابله‌نك تماس واسطه‌سیله تأسیس وتامین مناسباته خادم اولماسی لازم کله‌جکنه دائر ضروری بر فکر حاصل اولدی ؛ استطالات مذکوره‌نك تقلصی ایله یکدیکرندن دها زیاده تباعد ایدوب ایده‌میه‌جکی‌ده آیریجه بر مسئله تشکیل ایتدی. ایشته (فرضیهٔ آمیبیت l'hypothèse de l'amiboïsme) دیدکلری‌ده بودرکه بالخاصه دوقتور (ماتیاس دووال Mathias Duval) ایله (له‌پین Lépine) بو فرضیه‌یی اتمام واکماله چالشمشلردر . (اویقو le sommeil)، و(ضیاع حس l'anesthésie) دیدیکمز احوال، که‌هنوز غرائب مسائلدندر ؛ ایشته بوفرضیه ایله ـ معقول بر صورتده !ـ تعریف اولونمق ایسته‌نیلیور : [حجیرات عصبیه‌نك استطالات آمیبیه‌سی موقتاً تقلص ایدییور وبوصورتله مناسبات متقابله سکته‌یه اوغرایور؛ اویقو وضیاع حس دیدیکمز احوال، ایشته بوسببله وقوعه کلیور.] ده‌نیلیور. کلمه‌نك پسیقولوژی مسائلی ایله علاقه‌سی بوفرضیه یوزندندر .

(دومور Demoor)، (مادمازل سته‌فانووسقا Melle Stéfanowska)، (رامون ئی‌قاهال Ramon y Cajal) و(مانوئلیان Manouélian) نام ذاتلرك بوبابده‌کی تدقیقات خصوصیه‌سی ، بو (آمیبیت) فرضیه‌سنی تصدیق ایده‌جك کبی نتیجه‌لر ویرمشدر . [اصطلاحاته وخصوصا Cylindre-axe کلمه‌سنه باقیکز !]

ضیاع حافظه Amnésie

هرهانکی بر سببله اولورسه اولسون حافظه‌نك ضایع اولماسنه (amnésie) دیرلر. یونانی‌دن آلنمش بر کلمه‌در، خاطرلایه‌مامق دیمکدر. لکن، پسیقولوژی دائره‌سنده واقع اولان تدقیقات کوستریبورکه، حافظه دیدیکمز قابلیت بسیط برشی دکلدر. برچوق انواعی، حتی اطوار واشکالی واردر. طبیعی درکه (amnésie یعنی اونوتقانلق) ك دخی اونسبتده تنوعاتی اولمق کرکدر.

حافظه‌یی شخصیت معنویه‌مزك (انا le moi) یعنی بنلکمزك عمده‌سی، نقطهٔ استنادی عد ایدرلرکه طوغرودر. بوده اثبات ایدیبورکه ضیاع حافظه‌نك انواعی اولمق لازمکلیر؛ چونکه بوتون بوتون حافظه‌نك ضیاعی ایله حیات ممکن دکلدر. حافظه‌نك بو تنوعاتی (روحیون les spiritualistes) ك (بساطت روح la simplicité de l'âme) حقنده‌کی ادعالرینه معارض بولوندوغی کبی، (identité عینیت) و (وحدانیت unité) روح نظریه‌لرینی‌ده رد ایده‌جك بر وضعیت‌ده‌در. [تفصیلات ایچون personnalité و âme سوزلرینه باقیکز!]

بوکون، تدقیقات علمیه ایله تحقق ایتمشدرکه مراکز ونواحی دماغیه‌دن هربرینك کندینه خاص بر حافظه‌سی واردر؛ وبرینك ضیاعی ایله مطلقا دیکرلرینك‌ده اضمحلالی لازمکلمز. بناءً علیه (amnésie) دیدیکمز کیفیتی دخی انواعنه کوره تقسیم وتتبع ایتمشلردر. چونکه، ضیاع حافظه دائما (جزئی partielle) در؛ بردکل، برچوق درلوسی اولویور. (مطرده amnésie systématique) ده‌نیلن بر نوعی وارکه فرانسه‌لی دوقتور (پیه‌ر ژانه Pierre Janet) اونی تحقیق ایتمش و بواسمی اوکا تخصیص ایله‌مشدر. بوحالده انسان، عینی جمله‌دن اولان خاطراتی اونوتور. کیمیسی (اسماء خاصه les noms propres) یی؛ کیمیسی‌ده یالکز (جغرافیائی اسملر les noms géographiques) ی کیمیسی‌ده انجق برشخصه، یاخود بر وقعه‌یه عائد اولان شیلری اونوتور. (ضیاع کلام aphasie) ده‌نیلن قابلیتسزلکك برچوق انواعی، بو (مطرد amnésie) لر نوعندندر. برطاقم

انسانلر دخی، یالکز برلسان اجنبی‌یی طاقیله اونوتورلر. بعضی کیمسه‌لرده ایشیتدکلری کلمه‌لرك افکار متقابله ومتعادله‌سنی خاطرلیه‌مازلرکه بودرلوسنه (کلام صاغیرلغی surdité verbale) ده‌نیلیر؛ ویاخود یازلمش کلمه‌لری پك اعلا اوقورلر، فقط افاده ایتدکلری معنالری تخطر ایده‌مزلرکه بوکاده (عمای کلام = cécité verbale=alexie) ده‌نیلیر.

بعضاً‌ده ایشیتدکلری ویاخود اوقودقلری کلمه‌لرك نه‌دیمك اولدوغنی اکلارلر، فقط اونلری تلفظ ایده‌مزلرکه (اصل ضیاع کلام aphasie) بودر. بعضاً‌ده یازه‌مازلرکه (agraphie ضیاع قابلیت تحریر) ده بودر. [بوتون بوتعبیراته باقیکز!]

اونوتقانلغك برده (localisée یعنی متمکن) برصورتی‌واردر. بوحالده انسان، وقایع عمرندن وصفحات حیاتیه‌سندن انجق برینی تخطر ایده‌مز. (amnésie simple) دیدکلری بودر، واکثریا غیر طبیعی بر اختلاج، برجرحه ویاخود شدید برهیجان ویا (سیرفی‌المنام = somnambulisme) نتیجه‌سنده وقوعه کله‌بیلیر. اکثریا (درکی rétrograde) اولور؛ یعنی انسان، اووقعه‌دن اولکی شئوناتی اونوتور؛ بعضاً‌ده بونك عکسی اولورکه اوکاده (تقدمی antérograde) دیرلر؛ وقعه‌دن صوکره‌کی حادثاتی خاطرلیه‌ماز. دها طوغروسی ضیاع حافظه‌یه سببیت ویرن (ذات وقعه) یی اونوتماز؛ فقط اوندن صوکره ظهوره کلن وقوعاتی حفظ ایده‌مز.

بردرلوسی دها وارکه خاطراتی احضار واحیا ایتمك قابلیتنك ضیاعنه مثال اولور؛ بوکا (amnésie de reproduction) دیرلر. انسان، بوحالده خاطراتی بوسبوتون ضایع ایتمش دکلدر؛ چونکه بعض احوال استثنائیه‌ده، مثلا هیجان، هذیان وسرخوشلق حالنده اونلرك جمله‌سنی خاطرلیه‌بیلیر. فقط ایسته‌دیکی زمان احضار ایده‌مز. بواونوتقانلق، آره‌صیره بوکبی احوال وظروف تحتنده، منتظماً واقع اولورسه اوکا: (دوری périodique) دیرلر.

بعضاً‌ده انسان، خاطراتی منتظماً احضار ایدر وغیرطبیعی برحال عرض ایتمز؛ فقط کندی، بوخاطراتی احضار ایتدیکندن خبردار دکلدر. عادتا

بوتخطرات ، (انسیاق ایله automatiquement) واقع اولور . بناءً علیه خاطرات مذکوره‌یی، امثالنه قیاساً (تمثیل assimiler) ایتمك قابلیتی یوقدر. اونك ایچون، ذهنی ماکنه کبی حرکت ایدرك تخطراتنی احضار ایتمش اولور. لکن کندی بنلکنه عطفاً طانیماز، اونلری تمثیل ایتمز. بوحالی لایقیله تتبع ایتمش اولان دوقتور (پیه‌رژانه P. Janet)، بودرلوسنه (-amnésie d'as similation) دییور ، وبونك بویوك (nevrose)لرده، ایستردی‌ده کورولدوکنی ادعا ایلیور . برده (amnésie de reconnaissance) دیدکلری نوعی وارکه : برشیئی پك اعلا تخطر ایدوبده اونك بر خاطره اولدوغنی طانیه‌مامق‌در. باقیلسه‌بوبرنوع غلط حافظه‌در. (برسام hallucination) نوعندن برحالدر. بونك ضدی‌ده‌واقعدر؛ یعنی آنی اولان بر کیفیت وجدانیه‌یی برخاطره ظن ایتمك‌ده ممکندر. بوکاده (fausse mémoire) دیرلر. خلاصه بوحافظه قصورلرینك انواعی پك چوقدر . اساساً پسیقولوژی‌یه تعلق ایدن بواحوالك فلسفه‌یه مناسبتی، روح مسائلیله علاقه‌سندن طولایی‌در. روحك برجوهر بسیط اولوب اولمادیغنی موضع بحثه دعوت ایدر. [تعبیراته باقیکز!]

Amoral لااخلاقی Amoral

اخلاق ایله علاقه ومناسبتی اولمایان احوال وخصوصاتده قوللانیلیر بر تعبیردر. بناءً علیه (immoral یعنی، منافیٔ اخلاق) دیمك دکلدر. منافیٔ اخلاق اولان برحال ، برکیفیت ، برفکر، بر طوروعادت، الحاصل برشی، مبادی واحکام اخلاقیه‌یه تماماً ضددر. حالبوکه لااخلاقی اولان شیلرك ــ وجهاً من الوجوه ــ اخلاق مسئله‌لریله علاقه‌سی یوقدر . ایشلنمه‌سی مباح اولان شیلر هپ بویله‌در. بوتعبیر، اسان فلسفه‌ده ــ بوصوك زمانلرده ــ بر وضع مخصوص اوزره چوق قوللانلمشدر ؛ حتی بوخصوصده مهم مباحثاته وسیله‌لر آچلمشدر. مثلا [صنایع نفیسه، طبیعت جامده وطبیعت انسانیه‌نك هردرلو اطوار تجلیاتنی تصـویر وعرض ایتمك معرفتی مقصـد وغایه اتخاذ ایدینمش اولمق حیثیتیله، مبادیٔ اخلاقیه ایله علاقه‌دارمیدر ؟ دکلمی‌در ؟ . . مؤسس ومعتبراولان قواعد اخلاقیه‌یه رعایت مجبوریتیله مقید اولمالی‌میدر؟. .

یوقسـه کندی طبیعتنك الهاماتنه تابع اوله‌رق یالکز (ادای صـنعتده dans l'expression de l'art)، (حسن le beauté)، وتصویرحسنده صنعت ابراز ایتمکه‌می چالشمالی‌در ؟ . . خلاصه برصنعتکار ، غایهٔ خیالیه‌سنی یعنی (ایده‌آل idéal) نی حقیله تصویر وعرض ایدرکن ، مبادی وعقائد اخلاقیه‌یه رعایتله مقیداولمالی‌میدر؟ بواوغورده الهاماتنی تقیید ایتملی‌میدر؟.. یوقسه اخلاق بحثنده جمهور ناسك اعتقادات معتبره‌سنی پایمال اهمال ایدرك یالکز الهامنه‌می تابع بولونمالی‌در؟..] دیه برمناقشهٔ مهمه آچیلمشدر. بونی خلاصةً افاده ایده‌جك اولورسه‌ق (صنعت لااخلاقی‌می‌در؟.. دکلمی‌در؟..) سوألنه منجر اولور.

کذلك ، ملاحظات فلسفیه‌سنده مبادیٔ اخلاقیه‌یی نظر اعتباره آلمایان واکثریت عندنده معتبر اولان عقائداخلاقیه‌یه‌ذره‌قدر رعایت ایتمیه‌رك الهامات فکریه‌سنه تبعاً تفلسف ایدن (فریدریخ نیچ‌چه Friederich Nietschze)نك فلسـفه‌سنه ، ــ ایشـته بولاابالی‌لکندن ، و مبادیٔ اخلاقیه‌یه قارشی بو قیدسزلغندن طولایی ــ منقدلر (amorale) دیمشلردر.

سیاستده مبادیٔ اخلاقیه‌یه رعایت اولونمادیغی ، حتی اولونه‌مادیغی پك معلوم ومشهور برشیدر . ایتالیا حکمای حقوقندن (نیقولائو ماکیاوه‌للی Nicolao Machiavelli)، عالم سیاستده (مقصده ایرمك ایچون هردرلو وسائطك مشروعیتی) اعتقادینی بردستور اساسی اتخاذ ایدرك، آثارنده شرح وتفصیل ایله‌مش وبوعقیده‌یی ــ عادتا ــ بر سیستم شکلنه قویمشدرکه کندی اسمنه نسبتله (ماکیاوه‌لیزم Machiavélisme) دیدکلری حکمت سیاست بودر. سیاساتده (naturalisme)ك صورت واضحه‌سی‌ده بودر. زمانمزه قدر، (ماکیاوه‌للی)نك دستورحکمتی تحکم ایتمش و(بیسمارق Bismarck)، (لوردصولسبه‌ری Lord Salisbury) کبی الك بویوك سیاسیون زمانه : [معاملات سیاسیه‌نك احکام اخلاقیه ایله قطعاً مناسبتی اولمادیغنی] صراحتاً ادعا ایدرك ماکیاوه‌لیزمی تصدیق واعترافه مجبور بولونمشلردر . بونلردن صوکره‌کلن سیاسیون فعلیاتده، اسلافی‌ده کچمشلردر. (اخلاق ایله‌سیاستك

مناسبتی اولمادیغی) ادعاسنه باقوبده، بوطرز سیاستك (لااخلاقی amoral) اولدوغنه ذاهب اولمامالی‌در . سیاست ، جماعات انسانیه آره‌سنده حقوق مشترکه و متقابله‌نك کیفیت موازنه‌سنی تأمین ایده‌بیلمك معرفتندن ، وبو أمنیّه‌ده موفق اوله‌بیلمك هنرندن باشقه برشی دکلدر. حقوق بشریه‌نك موضوع بحث، ویاخود بالفعل ذیمدخل بولوندوغی. معاملاتك هیچ برنوعی یوقدر و اوله‌مازکه اخلاق ایله علاقه‌دار بولونماسین ! . . ذاتاً اخلاق — موضوعی ، حتی منشأی واحکام وقوانینی اعتباریله — اومعاملاتدن عبارتدر. بناءً علیه خیروشری تقدیرایتمك، معاملات مذکوره‌نك ماهیتنه نظرله ممکن اوله‌بیلیر. خیروشر مسئله‌سنی متضمن اولان هرشیئك — طوغرودن طوغرویه وصیقی صیقی‌یه — اخلاق ایله مناسبتی واردر.

حالا سیاست انسانیه‌ده ماکیاوه‌لیزم حکم ایدییورسه ، بوکیفیتی شو وجهله تفسیر و تعریف ایده‌بیلیرز : اخلاق شخصیه‌نك قواعدی تعیّن ایتمشدر . لکن بو قواعد (بین‌الملل = internationale) معاملاته هنوز قابل تطبیق اوله‌میور. جماعات بشریه منافع حیاتیه مسئله‌سنده ، دور ہجری انسانلری کبی حرکته مجبور بولونیور . بلکه ایلریده، جماعاتك یکدیکرینه قارشی موازنهٔ منافعنی تنظیم و ادامه ایده‌بیله‌جك قوانین اجتماعیه وقواعد اخلاقیه کشف و تعیین اولونه‌بیله‌جکدر . فقط بوکون — محققدرکه ! — بین‌الملل سیاست (amorale) ، دکل (immorale) در. [حیات — ممات مسئله‌سی question de vie ou de mort] حسن صورتله حل اولونه‌مانجه ، انسان و انسانیت ، بالضروره سوق طبیعی ایله ، ایلك وحشت حیوانیه‌یه رجوع ایدییور ؛ اخلاق مسئله‌سی بو شرائط حیاتیه داخلنده موضوع بحث اوله‌میور. اونك ایچوندرکه انسانی و انسانیتی بوکبی ضروراته ارجاع ایدن عوامل طبیعیه واجتماعیه‌نك جمله‌سی‌ده ، بلااستثنا ، (منافیٔ اخلاق immoral) اولویور . مثلا فیلسوفلرك : حرب وحالت فوضا منافیٔ اخلاقدر la guerre et l'anarchie sont immorales) دیه ادعا ایتمه‌لری ، شوملاحظات واقعه‌یه نظراًدر .

Amorphe

Amorphe بی‌شکل

بی شکل تعبیری ، نسبی اوله‌رق تلقی ایدلملی‌در . چونکه علی‌الاطلاق (بی شکل) برشی‌اوله‌ماز. اولسه‌بیله بزم ایچون ادراکی محال‌برشیدر. بزاونی تصور بیله ایده‌میز ! برشی ، وار اولونجه ، بهمه حال اونك بر — کندینه مخصوص — شکلی‌ده واردر. چونکه کتله‌سی واردر ومکانده بر(حیّز)ی واردر . ایشته مکانده اشغال ایتدیکی یر، اونك شکلنی تعیین ایدر. بناءً علیه اصطلاحده (amorphe) تعبیری ، منتظم بر شکله مالك اولمایان شیلره وصف اولور. مثلا: برحامور پارچه‌سی (بی شکل)در. کرچه اونك کندینه مخصوص بر شکلی وارسه‌ده ، اشکال هندسیه‌یه بکزه‌مز ؛ منتظم دکلدر. خصوصا ثابت دکلدر. کذلك، فرضا کیمیاده (بی شکل کوکورت souffre amorphe) دیدیکمز زمان ، تبلر ایتمه‌مش برکوکورت اکلارز. حتی او ماده اسطوانی بر شکلده وکولچه حالنده بولونسه‌ده ینه بی شکلدر . ظاهری شکلنه اعتبار ایتمه‌یز ؛ انتساجنه باقارز ! عضویت عالمنده‌ده بوتعبیر ، چوق زبانزددر. مادهٔ عضویه‌نك انساج متنوعه صورتنده تکاملی، اومادهٔ عضویه‌یه شکل افاضه ایدر ؛ فقط هنوز پك ابتدائی بردرکه‌ده بولونورده (ژه‌لاتین gélatine) یعنی پلته حالنده اولورسه اوکا (amorphe)دیرلر.(morpho-logie) اشکال عضویه‌یی تتبع ایدر برعلم عمومی‌درکه علم تشریح وانساج اونك شعباتندندر . مواد جامده ومعدنیه‌نك (morphologie) سی ، (cristallographie) دیدکلری شعبهٔ علمیه‌درکه بللوراتك اشکالی ، جنسنی وکیفیاتنی تحقیق ایدر. (علم اجتماعی sociologie) ده دخی بوتعبیر تشبیه طریقیله وتوسیع معنا ایله قوللانلمقده‌در . بناءً علیه هنوز صنوف اجتماعیه وجود ویره‌بیله‌جك قدر (تشکیلات ؟ !) ه موفق اوله‌مایان ابتدائی جماعتلره (amorphe) دیرلرکه هنوز (تعضّی organiser) ایتمه‌مش ، فرق اجتماعیه وصنوف مختلفه‌یه آیریله‌مامش وحشی بر انسان سورو‌سی دیمك‌اولور. اکثراقوام ابتدائیه بوحالده‌در. احوال وجدانیه‌ده، بر حس مبهم قالبرده حقیله تعین ایده‌مزسه ، اوکاده (amorphe)

ده‌نیله‌بیلیر . خلاصه هرنه اولورسه اولسون ، علی‌الاطلاق بر شـیئك مادهٔ اصلیه‌سی تشکلات عضویه ایله تعین ایتمه‌مش اولورسه اوکا بی شکل تعبیری وصف اوله‌بیلیر.

فلسـفهٔ تاریخده ، ارسطو (صورت و هیولی) یعنی (شکل وماده) اساسلرینی قبول ایله‌مش وشکله بویوك بر اهمیت ویرمشـدی . [تفصیلات ایچون intellect کلمه‌سنه باقیکز !]

Amour عشق Amour

Love	انکلیزجه
Liebe	آلمانجه
Amore	ایتالیانجه

بوکلمه ، لاتینجه (Amor) دن آلنمشدرکه عینی معنایی افاده ایدر . عشق ، همان هرکسك بیلدیکی برشیدر ؛ برحالت روحیه‌در ؛ فقط ماهیتنی حقیله تعریف ایتمك دخی اونسبتده کوچدر . زیرا ، عشـق ، (دوستلق amitié) دکلدر . (آرزو ، شـوق désir) ده دکلدر . (میلان inclination) ده دکلدر. (تجاذب وتعطّف sympathie) دخی دکلدر. (قوهٔ شهوّیه concupiscence)، هیچ دکلدر. مع‌مافیه بوحالات مختلفه‌نك جمله‌سیله علاقه‌دار اوله‌رق کوروله‌بیلیر برنوع (هیجان émotion) درکه بالجمله اختراصات بشریه‌یه حاکم وقاهر اولمق اوزره معروفدر .

اکثریت خلق ولسان عمومی ، (سـومك aimer) ، ایله (عشق آره‌سنده ـ یالکز درجه اعتباریله ! . ـ برفرق کورور. انسان ، برکیمسه ایله کندی نفسی آره‌سنده (تجاذب sympathie) حس ایدرسه، بومیلان (سومك) دیدیکمز حالت روحیه‌یی تولید ایده‌بیلیر . ایشته بو (سومه)نك شدتنه لسان عادیده عشق دیرلرکه انسانی ، او (سه‌ویلن) کیمسه‌یه بویوك بر (شـوق و آرزو) ایله مربوط بولوندورور . انسان ، اونك ایچـون سودیکنی دائما کورمك، اونکله هرزمان برابر بولونمق، حتی اونی منحصراً وتماماً بنمسه‌مك ایستر !...

شوعادی تعریفه کوره اکثریت ناسك ، نصل اولوبده ، عشـق ایله تجاذبی، میلانی، محبتی، شوق وآرزویی بربرینه قاریشدیردیغی اکلاشیلیور. حالبوکه (پسیقولوغ) لر، یعنی علم روح اربابی، بو احوال روحیه آره‌سنده ـ شایان نظر ـ فرقلر بولمشلر وتعیین ایتمشلردر .

اولا شونقطهٔ مهمه‌ده فیلسوفلر متفق‌درلرکه (عشق)، ماهیتی‌اعتباریله، ینه (سومك) دیمك اولدوغی حالده ، هرهانکی بر(نیت ومقصدخودکامانه intention et but égoïstes) دن بری و کلیا معرا بر محبت شـدیده وقیمه‌در . اصل بویله بردواملی وشـدتلی (سوکی) اولماسیله (آرزو) دن بوسـوتون فرقلی برحالت روحیه‌در . آرزوده مقصد اصلی و یکانه، (آرزو اولونان شیئه) تملّك‌در . تملّك برحس خودکامانه‌دن ایلری کلیر . بوراده درجهٔ شدتك حکمی یوقدر. آرزو شدید اوله‌بیلیر ؛ اولمایه‌بیلیر؛ فقط‌نصل اولورسه اولسون بونده اسـاس مقصد ، اوآرزویی الهام ایدن شـیئه تملك ایله براحتیاج مادی‌یی تطمین ویاخود برمنفعت معینه‌یی‌تأمین ایله‌مکدر. دیمك اولویورکه (عشق) ایله (آرزو) آره‌سنده اك مهم فرق شدت‌محبت‌دکل، (دیکرکاملق altruisme) و (خودکاملق égoïsme) فرقیدر. بناءً‌علیه:

[عشـق حقیقی‌ده ـ دائما ـ اسـاس ، سعادت و منفعت شـخصیه‌دن (فراغت.renoncement) ایتمکدر !]

ده‌ین ـ روس محرر مشهوری ـ متوفی (طالسطوی Tolstoï) ، عشقی ای آکلامش واختراصات سائره‌دن بوحالتی تمیز ایدن فرق‌اساسی‌یی ابراز ایتمکله ، تعریفنده اصابت ایله‌مشدر .

فلاسفهٔ معاصریندن و (روحیون les spiritualistes) دن ، متوفی ، (مه‌ن‌دوبی‌ران Maine de Biran) دخی،(عشق) ایله(ارزو) آره‌سنده‌کی فرق اساسی‌یه مبنی ، برتعریف ویرمشدرکه ده‌مینکی‌نك همان عینی‌در :

[آرزوده اصل مقصد و مطمح نظر (طیب نفس le bien de soi-même) در ؛ سـعادت شخصیه‌در . عشق‌ده ایسه ، سعادت شخصیه‌مزك سببی اولمق اوزره تلقی وحکم ایتدیکمز شی ، یاخود شخص ، اساسدر . انجق اوکا باقیلیر ؛ اودوشونولور !]

(راوو Rauh) نام پسیقولوغ دخی عینی فکردەدر :

[عشق ایله آرزو آرەسندەکی فرق شودرکه : عشقدە ، بوحالته سبب محض اولان شی ویا شخص ، انجق دوشونولور. حالبوکه آرزودە، انسان یالکز وخصوصاً کندی نفسنی دوشونور .]

اوحالدە (عشق حقیقت l'amour de la vérité) ، (عشق عدالت l'am. de la justice) ، (عشق انسـانیت l'am. de l'humanité) ، (عشـق وطن l'amour de la patrie) ترکیبلری طوغرودر ؛ اکر حقیقت ، انسانیت ، عدالت ، وطن اوغورندە فداکارلغی متضمن ومستلزم بر محبت شدیدە ودیکرکامانه اولورسه !... اونلردن خدمت بکلەمك ومنفعت تأمین ایتمك معناسندە تلقی ایدلمەیوبده بالعکس اونلره خدمت ایتمك ومنفعت تأمین ایلەمك اوغورندە، انسانی فداکارلقلره سوق ایدەجك درجەدە شدید ودوامنی بر محبت معناسنه کلیرسه، عشقك ـ انجق تعریفی ـ طوغرو اولمش اولور . اکر بالفعل، برکیمسەدە بوفداکارلق کورولورسه عشق ، الك علوی، الك نجیب آثار باهرەسیله تظاهر وتحقق ایتمش اولور. تاریخ مدنیت وسرکذشت انسـانیتدە ـ بومعنای علویسیله ـ عشـقك امثالی نادر اولمقله برابر ، پك بویوك نمونەلری‌دە واردرکه بوتعریفی؛ افعال واشخاص ممتازە ایله تمثیل ایدر: مبهم براقماز .

(عشق الهی l'amour de Dieu) دخی بوملاحظاته توفیقاً ؛ حقیقتیله تعریف ایدلمشدر :

عشق الله ، ـ کمال صدق وخلوص ایله ـ اللهه خدمت وعبودت ایچون اولورسه حقیقی‌در ؛ عشقك تعریف صـادقنه موافقدر . (خوف عذاب وشوق مکافات وحتی امید نجات) ایله اولورسه عشق حقیقی صاییلەماز ، چونکه بویله برمحبتده مقصود اصلی، ذات الٰهیه دکل، کندی نفسمز، کندی منفعت وسعادتمزدر .

عشق حقیقی‌ی ، اختراصات متماثلەدن اساساً وماهیتاً تمیز ایدن بوصفت دیکرکامانه‌یه اوروپانك ـ قرون وسطی فیلسوفلری ـ برقیمت مخصوصه عطف ایتمشلر وبناءً علیه (amor beneficentiae) و (amor concupiscentiae)

ترکیبلرینی ایجاد ووضع ایلیەرك معنای عشقی ایکی صورت اوزره دوشونمکده مجبوریت کورمشلردر . برنجیسندەکی (bienfaisance=beneficientiae) صفت کاشفەسنه نظراً ، ایی‌لك ایتمك وخیر ایشلەمك محبتی سائقهٔ اصلیەدر. مثلا : زمرهٔ مظلومین و جمـاعت فقرا حقندە ابراز اولونان عشـق انسانیتپرورانه بوقبیلدندرکه ـ اربابنی ـ مظلومین و فقرانك مدافعهٔ حقوقی وترفیه حالی اوغورندە فداکارلقلره سوق ایدر. عشق حق وعدالت، عشق انسانیت ، بوندە ذاتاً مندمجدر . نته‌کیم عشق وطن دخی بوجنسدە داخل بر نوعدر . ایکنجیسندەکی (concupiscence=concupiscentiae) صفت بارزەسنه باقیلیرسه بونك بر (عشق شهوانی) اولدوغی ظاهردر . هله خودکاملغك بوندە سائقهٔ اصلیه حیثیتیله ذیمدخل بولوندوغنی سویلەمکه حاجت بیله یوقدر ، زیرا خرص شهوت ، الك ابتدائی والك حیوانی اولان (احتیاج غریزی besoin physiologique) مزی تسـکین و تطمینه خادم بر (میلان طبیعی inclination naturelle) در . بر (غریزه instinct)در.

(عشق) کلمەسی بلاوصف قوللانیلیرسه ، همان هرلسـانده بوایکنجی معناسیله آکلاشیلیر؛ یعنی دیشی ایله ارکك آرەسندە ، فطرتاً موجوداولان (میلان جنسی inclination sexuelle) دیمك اولور . هرکس نظرندە وهله عادی ، عمومی معناسـیله (عشق) بودر ! فیلسـوفلر ، بوکا دخی ، ملاحظات سابقەیی تطبیق ایتمشلر وقادین ایله ارکك آرەسندە جلوەکر اولان عشقك ، معنای حقیقی وعلویسنه مطابقتی ایچون بو محبتك متقابل اولمەسنی وخصوصاً بر (علاقهٔ انتخابیه affinité élective) دن نشأت ایتمش بولونماسنی برنجی شرط اولمق اوزره تلقی ایلەمشـلردر . (علاقهٔ انتخابیه) تعبیری ، آلمان فیلسوفی وشاعر شهیری (کوته Gethœ) نك ایجاد ایتمش اولدوغی برترکیب مهمدرکه ایکی کلمه ایله (عشق جنسی l'amour sexuel) نك الك عالی نظریەسنی متضمندر . [affinité کلمەسنه باقیکز !]

فیلسـوف مشهور (هربرت سپنسر H. Spencer) ، عشقی (معضل complexe) بر (مجموعهٔ حسّیات) ك (محصله résultante) سی اولمق اوزره تلقی ایدر. تأهل مسئلهٔ مهمەسی (بقای جنس بشر conservation

de l'espèce humaine) ایچون برنجی شرط اولمق حیثیتیله، وظائف اجتماعیه‌نك اقدم واهمّی بولوندوغندن وبوخصوصده عشق دیدیکمز میلان جنسی ، حسّیات واختراصات سـائره‌دن دها زیاده بر رول اویناديغندن ، تأهل مسئله‌سی ـ عشـق طولاییسی ایله ! ـ فیلسوفلر آره‌سـنده آیریجه موضوع بحث ومناقشه اولمش وبعضی نظریه‌لرك ظهورینه وسیله ویرمشدر. بونلرمیاننده پك‌یوكسك فكرلر واردركه تشكیل‌عائله خصوصنده هرتربیه‌لی انسان ایچون (ایده‌آل Idéal) یعنی نمونهٔ امتثال اولسه كركدر؛ اوفكرلری شویله‌جه برقاچ سوزله تلخیص ایتمك ممكندر :

تربیه‌لی آدملرك ـ حتی بوتون انسـانلرك ـ هر وجهله كوزل ، یعنی هم جسماً ، هم اخلاقاً ، همده عقل وحسّیات اعتباریله كوزل برانسـان حقنده ـ آز، چوق ـ برفكر مخصـوصی واردر . بو بر (ایده‌آل) در ؛ علاقهٔ انتخابیه‌ده انسان ، بوفكرینه، بوظننه كوره حكم ایدر : كندی‌ذوق وخیالنه الك‌زیاده مقارن وموافق اولان بركیمسه‌یی، دیكرلرینه ترجیح ایدر وانجق اونی سه‌وه‌بیلیر. عشق جنسی‌نك الك طوغروسی وحقیقی، صمیمی، خالص ودائمی اولانی بودر . (حرمت respect) ، (امنیّت confience) (حریت liberté)، بویله برعشقك (شرائط لازمه ومتقابله conditions nécessaires et mutuelles) سندندر. بونده حرمت واردر ؛ چونكه الك‌زیاده مستحسن اولان ، به‌كه‌نیلن بركیمسه‌نك ، انسـانه الهام ایده‌جكی حسیاتدن بری‌ده حرمتدر. امنیت وحریت‌ده واردر؛ زیرا بومیلان متقابل برعلاقهٔ انتخابیه نتیجه‌سیدر. بوایكی‌وجودانجق یكدیكرینه‌مفتون‌ویكدیكرندن ممنون اوله‌جغی جهتله قیصـقانجلغی دعوت ایده‌مزكه طرفین بربرینه قارشی امنیتسزلك عذابنه طوتولسـون‌ده ، یكدیكرینك حریت حركتنی تحدیده قالقشسین ! امنیتسزلك، برطرفدن جبروتحكمك، دیكر طرفدن‌ده اسارتك مقتضیات طبیعیه‌سـندندر ؛ (قیصقانجلق la jalousie) دخی اونك نتیجهٔ ضروریه‌سی‌در . سودیكنی ایده‌آله كوره انتخاب ایدنلر، كندیلرندن آشاغی دكل ، كندیلرندن عالی برانسان نمونه‌سی انتخاب ایده‌جكلری ایچون، اویله بر (سوكیلی) یه (اسـیر) معـامله‌سی ایده‌مزلر . بناءً علیه جبر وشـدت

وامنیتسزلكه حاجت قالماز . حرمت متقابله ، هرخصوصده موازنه‌یی تأمین ایدر .

ایشـته سپنسر ودها بر چوق مهم فیلسوفلرك بو مسـلهٔ مهمه حقنده ملاحظات شخصیه‌لری خلاصـهٔ بودر . طبیعی‌دركه تأهل امرنده منفعت مادیه‌یی مقصد اساسی اتخاذ ایتمك ، یعنی (mariage de convenence) یاپمق مسئله‌سی بوملاحظاتدن خارجدر . چونكه اونك عشق ایله علاقه‌سی یوقدر. اوبر نوع تجارت ، دها طوغروسی بر (شركت مضاربه) در .

قرون وسطی فیلسوفلرینك عشق معناسنه ویردكلری تفرقه‌یی ـ مجدّد مشهور ـ (ده‌قارت Descartes) رفع ورد ایدرك ، بوحالتی علی‌الاطلاق بر (اختراص passion) اولمق اوزره تلقی وتعریف ایله‌مشدر .

[عشق روحك بر هیجانی‌دركه ، بعضی سوائق معنویه‌نك اثر تحریكی اوله‌رق وقوعه كلیر . بو هیجـان سـببیله روح، كندینه موافق وملایم كورونن شیلره واصل ونائل اولمق ایچون، كمال اشتیاق ایله و ـ بالارادت de volonté ـ او طرفه توجـه ایدر .] دییور . فقط ـ نیچه ـ بو ، (خرص و ابتلا تعریفی‌در . بر علیل سرخوشـك ایچكی‌یه ابتلاسی ؛ بر فاجرك ـ سـكینت بوله‌مایان ـ خرص شهوتی ؛ برقماربازك ـ اصلاح قبول ایتمه‌ین ـ ابتـلای منحوسی ، هپ بو تعریفك حوزهٔ احاطه‌سـنه داخل اوله‌بیلیر . حالبوكه بونلر ، هپ (اختراصـات) قبیلندن اولمقده عشـقه ـ من‌جهةٍ ـ بكزرسه‌ده (ابتلا) نوعندن بر (ضعف faiblesse) اولمق اعتباریله اوندن ممتازدر . خصوصا بوكبی ابتلالرك جمله‌سنده براحتیاج شدیدی تطمین ، حتی بر احتیاج مرضی‌یی تشفیه ضرورتی، باشلیجه سائقهٔ طبیعیه اوله‌رق ذیمدخل بولوندوغی ایچون عشق حقیقی‌یه بكزه‌مز؛ وبرخودكاملق صاییلیر . بودرلو مبتلالر، اكثریامرحمته، بعضاًده طعن وتشنیعه مستحقدرلر . واقعا بزم شرق شاعرلری ، اكثریا عشقی بر (ابتلا) اولمق اوزره تصویر ایتمشـلردر وبو بلایه كرفتار اولانلری (رُسوای) كوسترمشلردر . عشق ـ الك صاف والك علوی معناسیله تلقی ایدن ـ فضولی بیله :

عاشقه طعن ایتمك اولماز (مبتلادر) در ؛ نیله‌سین ! ؟ ! .
آدمه مهر ومحبت ، بر (بلادر) در ؛ نیله‌سین ! ؟ ! . .

دییور .

شو قدر وارکه ده‌قارتك تعریف مبهمنده ، فیلسوفلر وپسیقولوغلر ، ایکی نقطه‌یه اهمیت ویرمشلردر . بریسی ، (ارادت) ك محبت امرنده اساساً وکلیاً ذیمدحل بولونماسی ؛ ایکنجیسی‌ده عاشق اولان بر کیمسه‌نك ، سودیکی انسانله یکوجود اولماسی‌در .

ارادت ، واقعا ، عشق‌ده (سائق mobile) دکلسه بیله ، پك مهم بر (عامل agent) در کبی کورونور ؛ حالبوکه سه‌ووب سه‌ومه‌مك الده‌دکلدر! یعنی عشقده ارادت یوقدر ؛ معلوم ! . . . انسانك اختیاری الدن کیدر ! . . بو بحثده ارادت دیدیکمز شی ـ اولسه اولسه ـ ! (بیله بیله سه‌ومك) وسودیکنی بیلمکدرکه بوشعور، حساً حاصل اولان بختیارلغه، عقلك حظوظ واذواقنی دخی ضم ایدرك بر قات دها مسعودیتی موجب اولور . بنم ظنّم بودر ! مع‌مافیه عشقك (inconscient غیر مشعور) بر میل اوله‌رق ـ چوجوقلرده بیله ! . . ـ تجلّی ایده‌بیلدیکنه برچوق مثاللر واردر. اونك ایچون (ارادت) ك بوراده معناسنی (conscient مشعور) ونقطهٔ توجهی معین بر (میلان) اولمق اوزره تفسیر ایدرسه‌ك بر درجه‌یه قدر مقبول اوله‌بیلیر. ایکنجی نقطه‌یه ، یعنی عاشقك سودیکی کیمسه ایله یکوجود اولماسی بحثنه کلنجه ، پك طوغرودر . فضولی :

ایله‌مز خلوتسرایِ سرِ وحدت محرمی ،
عاشقی معشوقدن ، معشوقی عاشقدن جدا .

دیمکله بوادّعایی ایلری سوروپورکه تصوفده (غایهٔ عشق)، عاشقك ، سودیکی ایله یالکز یکوجوداولماسی دکل، حتی سودیکنك عینی(identique !؟) اولماسیدر . همان شیمدی بونکته‌یی ایضاح ایده‌جکم ! . .

(حکمت نوفلاطونیه philosophie néoplatonicienne)ده‌و ـ احکام اساسیه‌سی اعتباریله ـ اوندن اصلا فرقی اولمایان (حکمت صوفیه ـ philosophie

mystique) ده عشق ، (علت تکوین cause de la création) اولمق اوزره فوق‌العاده اهمیتی حائز بر نظریهٔ فلسفیه‌نك اساسنی تشکیل ایدر . (صوفیهٔ شرق çoufisme oriental) مذهبنك، هندقدیم فلسفه‌سیله ـ نوعما ـ بر علاقه‌سی اولوب اولمادیغی ، منقدین ومورخین فلسفه عندنده ـ بروقتلر ـ اوزون اوزادی‌یه موضوع بحث اولمش‌ایدی . هند فلسفه‌سنجه عشقك امر تکوینده قطعاً ذیمدخل اولمادیغی لدی‌التحقیق ثبوت بولونجه ، تصوّفك طوغرودن طوغرویه (نوفلاطونی) حکمتیله علاقهٔ صمیمیه‌سی تعیّن‌ایتدی؛ فی‌الحقیقه ، شرقده (حکمةُالاِشراق philosophie illuminative) نامیله معروف ومنتشر اولان مذهبِ فلسفی‌نك (نوفلاطونی‌لك) دن باشقه بر شی اولمادیغی دخی لایقیله اکلاشیلدی . بناءً علیه تصوفده عشقك ماهیت واهمیتنه دائر عرض ایده‌جکم شو تفصیلاتك، تماماً وحرفیاً ، فلسفهٔ نوفلاطونیه‌یه دخی تطبیقی طوغرودر .

تصوفده، یکانه‌وجود، وحقیقی‌وارلق(وجودمطلق l'être absolu) در. وجودمطلق ، حقیقت ذاتیه‌سی اعتباریله بر (قدرت‌ازلیه) در . بو (تجلیّات حوادث)، هنوز واقع اولمه‌دن ، یعنی کائنات یارادلمه‌دن ، او (قدرت ازلیه) کندی عالمنده موجود ایدی‌که بوکا اصطلاحات صوفیه‌ده (عالمِ عما le monde de la nébulosité) دیرلر . [تفصیلات ایچون émanation, coufisme, théosophie کلمه‌لرینه باقیکز !]

اووقت ، زمان ، مکان ، ماده وروح یوقدی . بوتون وارلقلر ، هپ وجودمطلقك (اَحدیت‌ذاتیه l'unité essentielle) سنده (محوومستهلك) ایدی . قائلی مجهول اولان شو ظریف رباعی‌نك دیدیکی کبی : [ایکی‌جهاندن اثر یوقدی . وارلق لوحه‌سی اوزرینه نقش اغیار (یعنی صوَرِ حادثات) ترسیم ایتمه‌مشدی. معشوقه (یعنی وجود مطلق !)، عشق، وبز انسانلر هپ برابر، اویله برکیزلی کوشه‌ده بولونیوردق‌که ، اوراده بر (دیّار = معبد بکجیسی)، یعنی هیچ برانسان، هیچ برمخلوق متحسس، یوقدی .

زان پیش که، ازدوکون، آثار نبود ،
برلوحِ وجود، نقش اغیار نبود .
معشوقه وعشق ومابهم می بودیم،
درکوشهٔ خلوتی که ، دیار نبود !..

ایشته (کمون مطلق) یعنی (سرّ مطلق) عالمی بودر .

فقط مادام که وجود مطلق، هردرلو وارلقلرك (مبدأ ومعاد le principe et la fin dernière)یدر واوحیثیتله ، هرشیئی احدیت ذاتیه‌سنده جمع ایتمشدر ؛ اویله ایسه (کمال مطلق la perfection absolue)در ! . اویله اولونجه، عینی زمانده (جمال مطلق la beauté absolue)در ! . نته‌کیم (خیر مطلق le bien absolu)درده !!.

جمال مطلق مختفی قاله‌ماز؛ کیزلی طوره‌ماز. اونك شانی، کندینی اظهار ایتمکدر : شاعرك دیدیکی کبی : [کوزللك قابل اخفا دکلدر!..]

لکن (جمال)، عشقی مستلزمدر. اونسز اوله‌ماز. اولسه عبث اولوردی!.. ازلی وارلقده ، وجود مطلقدن باشقه برشی تصور اولونه‌مدیغی ایچون ، قدرت ازلیه، هم حسنی، همده عشقی، کندی ذاتنده بولمق کرکدر. اونك ایچون صوفیه‌نك اعتقادنجه، (عالم اطلاق وکمون) ده وجود مطلق کندی کندیسنه عاشق ومعشوق ایدی ! . .

منلا جامی، مشهور عالم اولان (یوسف وزلیخا) نام اثرینك مقدمه‌سنده بواعتقاد صوفیانه‌یی پك کوزل وپك شاعرانه برطرز بیان ایله ادا ایتمشدر ؛ اوراده، وجود مطلق حقنده :

نوایِ دلبری باخویش می‌ساخت !
قمارِ عاشقی باخویش می‌باخت !.. الی آخره !..

دییور .

طبیعی درکه عاشق اولمق، (ظهور وتجلی émanation, manifestation)یی ایجاب ایدر ، وبوجلوه، معرفتی (یعنی طانیمه‌یی وطانشمه‌یی !) مستلزمدر.

ایشته اونك ایچوندرکه : صوفیه (کُنْتُ کَنْزاً!.. الخ.) حدیث قدسی‌سنی بوموقعده ایراد ایدییور . قدرت ازلیه، بوحدیث ایله : [بن بر کیزلی دفینه ایدم ؛ اویله آرزو ایتدم‌که بیلنه‌یم !.. وخلقی یاراتدم‌که اونلر واسطه‌سیله معروف اوله‌یم !..] دییور، وکندی کندینه عاشق اولان برکیمسه‌نك ـ کندی جمالنی کوره‌بیلمه‌سی ایچون ـ آینه‌یه محتاج اولماسی کبی، وجود مطلق دخی ـ کندی ضدّی اولان ـ (عدم مطلق le néant absolu)ی ، آینه کبی تلقی ایدییور . [تقابل عدم والملکه ، یعنی وارلقله یوقلغك قارشیلاشماسی] ایشته بودر !..

ایکیسنك برآنده تقابلندن ، بو موجودات مخلوقه میدانه چیقیویرییور . چونکه [الاشیاء تنکشف باضدادها] یعنی هرشی کندی ضدّی ایله انکشاف ایدر .

اك بلیغ وسلیس شعرای صوفیه‌دن (فیضیٔ هندی) و(محمود شبستری)نك بر ر بیتی شوراده ذکر ایدییورم‌که تماماً بومعنایی افاده ایدر :

زانکه سرِ عاشقیٔ خویش داشت ،
هژده هزار آینه درپیش داشت !.. (فیضیٔ هندی)

. . . . .

چوقافِ قدرتش ، دم ، برقلم زد ،
هزاران نقش برلوحِ عدم زاد !... (محمود شبستری)

بلااستثنا ، بوتون شعرای صوفیه‌ده بومعنا ، عیناً بوصورت بیان اوزره ادا ایدلمشدر؛ وطبیعی !. بونلر هپ تصورات شاعرانه وبیانات مجازیه‌دندر. یوقسه صوفیه (امر تکوین l'acte de la création)ك برسر غامض اولدوغنی معترفدرلر . یالکز شوکا قانعدرلرکه (قدرت ازلیه) ، (عشق ذاتی) سنی وسیلهٔ ظهور وسبب تکوین اوله‌رق افشا ایتمشدر . وعدم مطلقه مقابله ایدنجه، بواون سکز بیك عالم ـ محضا برجلوهٔ فسون اوله‌رق !. ـ [آینه‌ده کورونن صور خیالات مثللو،] برآنده (وار کبی!) کورونمشدر!.

دییورلر . اونك ایچون موجوداته (مرایای تمین) دیمك، صوفیه لساننده برتعبیر اصطلاحی اولمشدر .

فیضیٔ هندی (مرکزالادوار)عنوانیله معروف اولان اوزون وحقیقتاً دلبر شعرنده، عادتا صوفیه اعتقادنجه، بر (مبحث تکوین cosmogonie) یازمشدر . وجود مطلقه (لاادریه agnostique) اداسیله خطاب ایدن برمقدمه‌یی متعاقب :

عشق‌که ، عالم ، همه شیدای اوست ،
نغمه ، یکی موجهٔ دریای اوست !..

بیت ظریفی ایله سوزه کیریشه‌رك ظهور کائناتی – علی مراتبهم – نقل ایدییور. اولا، [ازلیت حرمسراینده درین‌اویقولره طالمش اولان(موجودات ممکنه !؟) بویوقلق اویقوسندن اویانوب ، کوز آچیورلر ؛ غنچهٔ ایجادك بلیروب میدانه کله‌جکی، رایحهٔ فیضك ئه‌سه‌جکی طوتویور؛ یعنی کنز مخفی آشکار اولویور، کائنات یارادیلیور! بووارلق باغنده ایلك آچیلان گل، (عقل کل) اولویور!. صوکره (برق نور) بردها شعشعه ایله چاقیور ؛ اوندن‌ده(نفس کل) ظهوره کلیور؛ دها صوکره‌ده (طبع کل la nature universelle) وجود بولویور ؛ ینه دریای ازلیتك طالغه‌لری قاباریور و ساحل وجوده (طبقات افلاك) دیدیکمز بوطوقوز صدفی آتیویریور !.. بوطوقوز کره عشق ایله سیرایتمکدن اوقدر ایصینیور، آتشله‌نیور که فلك، عشق معبدینك آتشکده‌سنه دونویور.] الی آخره !..

خواب کرانان حریم قدم ، — چشم کشادند ، زخواب عدم
غنچهٔ ایجاد، دمیدن کرفت !— رایحهٔ فیض وزیدن کرفت !..
اول، ازین باغ،که بشکفت گل ، — بود (نو آیین جهان)، عقل کل.
بازدکر شعشعه زد، برق نور : — نفس کل آمد بمقام ظهور .
موجهٔ دریای قدم شد بلند : — نه‌صدف چرخ، بساحل فکند .

نه‌کره چون کرم شد ازسیر عشق — شد فلك آتشکدهٔ دیر عشق !..
الی آخره !..

جداً کوزل وحقیقتاً شاعرانه اولان بومنظومه‌نك امثالی‌ایران ادبیاتنده پك چوقدر . یالکز (مثنوی)، باشلی باشنه برخزینه‌در. عشق حقنده اك عالی سوزلری مولانا جلال‌الدین رومی‌نك آثارنده بوله‌بیلیرز .

ایشته صوفیه، عشقه بویله بر حیثیت مستثنا عطف ایتدکلری ایچون ، اوهیجانی (هادیٔ حقیقت) اولمق اوزره قبول ایتمشلردر. فلاسفه، (اسباب علم moyens de connaissance) بحثنده کاه حسه، کاه‌عقله‌اعتمادایدرلر؛ صوفیه انجق الهامات عشقه اینانیر! ..

یعنی (intuitionniste) [بوتعبیره باقیکز] درلر . اونك ایچون مولانای رومی :

عشق، اسطرلاب اسرار خداست !..

دیمشدرکه پك درین برسوزدر . بزم (حق عاشقی) اولان شاعریمز فضولیٔ بغدای ؛ [عاشقلره منهاج هدایت اولسون وحقه طوغرو یول کوسترسین دیه عشق آتشی یاقیلمشدر !] دعواسیله سوزه باشلایه‌رق ، مثنوینك برنجی صحیفه‌سندن ملهم اولمش، و:

قد انارالعشق للعشاق، منهاج الهدی :
سالك راه حقیقت ، عشقه ایلر اقتدا .
عشق‌دراول (نشئهٔ کامل)که آندندر مدام :
می‌ده تشویر حرارت، نی‌ده تأثیر صدا !..

بیتلرینی سویله‌مشدر. بوایکنجی بیت حرفیاً مثنوینك برنجی صحیفه‌سندن آلنمشدر ؛ اصل فارسی‌سی :

آتش عشقست ، کاندرنی فتاد !..
جوشش عشقست، کاندرمی فتاد !..

بیتی‌در . فقط عشقی بر (نشئهٔ کامل) ترکیبی ایله تعریف ایتمك ، حقیقتاً اك علوی معناسیله اکلامقدر . فضولی‌نك شو ایکی کلمه‌لك تعریف موجز

ومعجزی ـ فکرمجه !ـ تعریفات سائره‌نك جمله‌سنه فائقدر وهپسندن زیاده صادقدر . ذاتاً صوفیه‌نك اعتقادی بودر . چونکه تصوف اربابنك فکر وحسنه کوره (عشق حق) تماماً وکلیاً غرض وعوضدن بری اولمق کرکدر!...

ینه فضولی‌نك شونازنین بیتی، الك شیرین برادا ایله اومعنایی افاده ایدر:

کرچه جاناندن دل شیدا ایچون کام ایسترم !...

صورسه جانان، بیلمزم (کام دل شیدا) نه‌در؟!...

تصوف مذهبی ـ ماهیت فلسفه‌سی اعتباریله ـ (وجودیهٔ افتکاریه pantheisme idéaliste) مسلکنه موافق اولدوغی کبی ، (وصال حق communion avec Dieu) دخی ، صوفیه اعتقادنجه (خیر اعلا le suprême bien) و(مقصداقصا le but ultime) بولوندوغی ایچون، اکثر صوفیه ، موجودات ممکنه‌یی انکاردن باشلایه‌رق ، بو ، (انفسیه subjectivisme) وادیسنده اودرجه ایلری کیتمشلردر که (انیه solipsisme) ده‌نیلن وعالم وجودده کندی نفسندن باشقه (حقیقی وارلق) کورمه‌ین فلسفهٔ افراطه دوشمشلردر . عشق ایله وصال حقه نائل اولمق سایه‌سنده، (صوفیٔ عاشق)، معشوق ازلی اولان حق ایله (عین identique) اولدوغی ایچون ، (لی مع الله) دیدکلری بو (مرتبهٔ فنا) ده ، بو (مقام قدس)ده عاشق معشوق فرقی قالمیور .

ابن سینانك کبار معاصرینندن وعرفای صوفیه‌نك الك بویوکلرندن بولونان (شیخ ابوسعید ابوالخیر) ، عینیت مرتبه‌سنه مخصوص اولان عشق قدسی‌یی شو رباعی‌سی ایله ـ کنایه‌لی برصورتده ـ آکلاتیورکه مهم بروثیقهٔ فلسفیه‌در:

جسمم همه اشك ؛ وچشمم بکریست ؛

درعشق تو بی جسم ، همی باید زیست !...

ازمن اثری نماند !.. این عشق زچیست ؟..

چون من همه معشوق شدم ، عاشق کیست ؟ ! ؟ .

معناسی : [وجودم بوتون کوز یاشی اولدی ؛ (نه‌ریدی !) ینه کوزم

آغلیور !. دیمك که سنك عشقکله دائما بی جسم یاشامق کرکدر ! . . بندن اثر قالمادی (محو اولدم !) بوعشق نه‌دندر ؟.. بن هپ معشوق اولدم !.. عاشق کیمدر ؟!..] دیمکدر. الی آخره !..

(amour platonique عشق فلاطونی) تعبیری‌ده واردرکه لسان اصطلاحده مشهور اولمشدر . افلاطون ، دنیاده موجود اولان هرشیئك شکل وحسن اعتباریله ناقص و قصورلی اولدوغنی ادعا ایدردی . فقط هرشیئك بر (idée) سی اولدغنه‌ده اینانیر ، و بو (idée) لری موجوداتك (ایلك مکمل نمونه‌لری = les portotypes) عـد ایدردی . کویا ، اشیای مادیه اوازلی نمونه‌لرك قاباطاسلاق برتقلیدندن عبارت اولیوردي . بونلره بزم شرق فیلسوفلری (مثل فلاطونیه) ، منطقیون (ماهیّات) ، صوفیه (اعیان ثابته = entités immuables) دیمشلردر . انسان دخی بویله‌در. یعنی الك کوزل ومکمل انسان بیله، انسانلغك (عین ثابته) سنه نسبتله قصورلی وچیرکین‌در. بناءً علیه ـ افلاطونك فکرنجه ـ انسان ، برکیمسه‌یه عاشق اولورسه، او کیمسه‌نك، شوحالنده بیله آزچوق آثار کمالنی افشا ایدن ماهیتنه ، عین ثابته‌سنه مفتون اولدوغندندر . او آدمك وجود مادیسنه دکل ، اونده کیزلی بولونان (فکر کمال) و (ماهیت حسن) ه عاشق اولدوغندندر. اوحالده برینی سومك، انجق وسیله وواسطه‌در. اصل مقصود، او واسطه ایله عشق حقیقته ای وب ادراك کمال ایدرك فوق العاده والٓهی برنشئه حاصل ایله‌مکدر. معرفتك الك یوکسك مرتبه‌سی ایشته‌بودر. [تفصیلات متممه ایچون (idée) کلمه‌سنه باقیکز ! بزم صوفیه لساننده عشق فلاطونی‌یه (عشق مجازی) دیرلرکه (مقصود بالذات) اولان عشق بو دکلدر ؛ (عشق حقیقت) در!. غریزی وحیوانی اولان عشقه دخی (عشق حماری) دیرلر.

لسان عادیده (عشق فلاطونی) ـ حرص شهوانی‌دن معرّا ومبرّا ـ بر حس محبته دیرلرکه ـ باقیلسه !. ـ عشقدن زیاده اونده (حسِ استحسان sentiment d'admiration) غالبدر. افلاطون بوفکری ، (بلکه ؟!)

استادی (سقراط)دن تلقی ایتمشدر !.. فقط، هر، نصلسه (amour socratique) تعبیری ، قرون وسطاده ، بر رذیلت شنیعه‌یه علم اوله‌رق شهرت آلوب تذلیل ایدلمشدر .

غایت فطین ومستهزی (وولتر Voltaire) مشهور (قاموس فلسفی Diction. philosophique) سنك برنجی جلدنده (amour) کلمه‌سنده بوخصوصه دائر اینجه‌دن اینجه‌یه تنقیدات وایضاحاته کیریشمشدر .

(amour propre) تعبیری‌ده واردرکه بز اونی (حب نفس) ، (عزت نفس) دیه ترجمه ایدرز. علم اخلاق ایله دها زیاده علاقه‌دار بر تعبیر اصطلاحی‌در. معنای حقیقیسنه باقیلیرسه (عُجب = یعنی کندینی بکنمك = vanité) نوعندن بر حالت روحیه‌در . فلسفهٔ صوفیه‌ده اك بویوك قباحت صاییلیردی. زمانمز اعتقادنجه افراطی ، ینه قباحتدر ؛ فقط اعتدال معقولی مقبولدر ؛ چونکه (حس حیثیت ووقار sentiment de dignité) اونسز اولماز . بوسبوتون تذلیل نفس ایتمك ایسه، حیثیت امرنده لاابالیلکی دعوت ایدر . اونك ایچون ، اعتقادمزجه عزت نفسك فقدانی بر بویوك قصوردر .

[تعبیرات اصطلاحیه‌یه باقیکز !]

Amphidolie

(کلمه‌نك معناسنده) ابهام Amphibolie

انکلیزجه	Amphibolia
ایتالیانجه	Anfibologia

تعبیرك اصلی یونانی‌در : (ἀμφιβολία) . ارسطو ، (ارغنون) نامیله مشهور عالم اولان منطق کتابنده بو کلمه‌یی اصطلاح اوله‌رق قوللانمش واویله معروف اولوب قالمشدر . بوکون بر کلمه‌نك ایکی مختلف معنا افهام ایتمه‌سنه (amphibolie) دیرلرکه اکثریا بو ابهام یوزندن، مباحثاتده (نزاع لفظی) وقوعه کلیر . بوتون (جناس لفظی)لرده بوقبیلدندر . حتی بوکبی کلمه‌لری قیاساته ادخال ایدرك صغراده باشقه، کبراده باشقه بر حیثیت معنا ایله قوللانمق سببیله بر نوع (سفسطه) یاپیلمش اولورکه، اصطلاح علمده اوکا (sophisme in dictionem) یعنی سوز یوزندن حاصل اولمش (سفسطهٔ لفظیه) دیرلر .

مجددین فلاسفه‌دن (ئه‌مانوئه‌ل قانت Emmanuel Kant) بو کلمهٔ اصطلاحیه‌یی احیا ایتمش و (تنقید عقل صرف Critique de la Raison pure) نام کتابنده بوسبوتون بر باشقه حیثیت معنا ایله قوللانمشدر. بو المان فیلسوفی نظرنده (amphibolie) ، دیمك، تجربه محصولی اولان (مفهومات notions)ی (قبلی apriorique) [بو تعبیراته باقیکز] بعضی مفهومات اصلیه ایله حیثیتاً بر طوتمق خطاسیدر . یعنی تورکجه‌سی : قانت نظرنده افکار ومفهومات ایکی بویوك صنفه منقسمدر . بونلرك بر قسمی ، صرف تجربه ایله حاصل اولمش وبالخاصه تجربه‌دن طوغمش فکرلردر. بونلرده (وجوب nécessité) یوقدر. دیکر بر قسمی ایسه، عقلدن نشأت ایتمش فکرلردر. بونلر (بالذات بدیهی) شیلردر . یعنی واجبدرلر . [idées innées سوزینه باقیکز !]

شیمدی: (جوهریت substantialité) و (عینیت identité) حقنده‌کی اعتقاداتمز ، ـ قانتك ادعاسنجه ! ـ عقل صرفه عائد (افکار وهبیه)دندر ، یعنی (مبادئ عقلیه)دندر . بونلر اول امرده تسلیم وقبول اولونمادقجه ، تجربه ، ذاتاً یاپیله‌ماز . تجربه بو اساساته استناد ایدر . فقط بونلرك قیمتنی‌ده اظهار واثبات ایدن ینه انجق تجربه‌در. بو مبادی‌یی بالتجربه تحقیق وتأیید ایتمك لازمکلیرکن، مشروع اولان اصول تجربه‌یی اهمال ایدوب‌ده منحصراً منطقی بر طرزده اونلری اثباته چالشماق وبوسبوتون (متعال transcendental) بر اصوله اتباع ایتمك [عقل صرفه عائد اولان مفهوماتده ابهام l'amphibolie de l'entendement pur)خطاسنه دوشمکدر. نته‌کیم بوکبی مبادئ عقلیه (principes rationnels)یی صرف تجربه محصولی عد ایتمك دخی (amphibolie) خطاسیدر . [تعبیراته وبالخاصه (amphibologie) سوزینه باقیکز .]

Amphibologie

قضیهٔ مبهمه Amphibologie

بو کلمه‌نك نهایتنده (logie) لغت یونانیه‌سی بولوندوغی ایچون، (مبحث ابهام) دیه ترجمه‌سنه قرار ویرلمشدی. بو تعبیرك معنای اصطلاحیسی صریحدر. بناءً علیه (مبحث) لفظنك مناسبتسز بر حشو تشکیل ایده‌جکی ، تعریفات آتیه‌دن ظاهر اوله‌بیلیر .

(équivoque)، ایکی مختلف معنایه اشارت ایده‌بیلن بر کلمه‌یه دیرلر . (amphibologie)ایکی مختلف معنایه حملی ممکن اولان بر قضیه‌در . ایشته اوقدر !.. بونك اك کوزل مثاللرینی اسکی (ده‌لف هاتفی l'oracle de Delphes)نك سوزلرنده بوله‌بیلیرز : مثلا قدیم ایران شاهنشاهلرندن مشهور (دارا Darius)، اسکندر کبیره قارشی محاربه‌یه تشبث ایتمزدن اول، کویا!؟ (هاتف غیب) ك رأینی صورمش ایمش. هاتفك جوابی؛ [محاربه ایدرسه‌ك ، بر بویوك سلطنت محو ایدرسك !..] تنبیهی اولمشدر؛ ده‌نیلیور!. (بر بویوك سلطنت) سوزنده‌كی(ابهام !)ایران ویاماکدونیا سلطنتلرندن هانکی‌سی مراد ایدلدیکنی کلیاً مسکوت عنه براقدیغی ایچون ، شوایکی ایمپراطورلقدن هر برینك‌ده احتمال اضمحلالنه ــ هاتفك سوزنده ــ اشارت واردر. نصل که محاربهٔ واقعه اسکی، ایران سلطنتنك انقراضنی منتج اولوبده، دارا ، هاتفی، جهل ویاالانجیلقله اتهام ایدنجه ، هاتف : [بن ، بر سلطنتك محو اوله‌جغنی خبر ویردم. دیدیکم چیقدی . دارا سلطنتی محو اولدی .] دیه جواب ویروب ایشك ایچندن چیقمشدر . یعنی [بنم سوزم هرایکی طرف ایچونده آیری آیری احتمال اضمحلال بیان ایدر بر (قضیهٔ مبهمه amphibologie) ایدی ؛ بن قطعیاً شو ویا بو سلطنت محو اوله‌جقدر ! دیمه‌دم] دیمك ایسته‌مشدر .

فن بیانده (ضعف تألیف) ده‌نیلن قباحت اسلوب، علی‌الاکثر قضایای مبهمه قبیلندن بر شیدر . مثلا ؛ [تحصیل علمه چالیش؛ کامل بر آدم اول باباك کبی جاهل اولمه !] دیسه‌ك ، فکرمزی (ضعف تألیف) صورتنده بیان ایتمش اولورز . زیرا : [کامل بر آدم اول ؛ باباك کبی !.. ــ جاهل اولمه !..] می دیمك ایستیورز ؟ . . یوقسه [کامل بر آدم اول !.. ــ باباك کبی جاهل اولمه !.] می دیمك ایستیورز !.. اکلاشلمیور و جمله‌یی هر ایکی معنا ایله تلقی ایتمك ممکن اولویور .

حس موسیقی‌نك ضیاعی Amusie

Amusie

انسانده حس موسیقی واردر، بونك‌ده اول امرده سامعه ایله علاقه‌سی اولدوغی ایچون ، دماغده (مرکز سمعی centre acousique) ایله صیقی صیقی‌یه رابطه‌سی واردر . بعضی اسباب طولاییسیله انسان بو حس موسیقی

قابلیتی ضایع ایده‌بیلیر ؛ ایشته بوحاله (amusie) دیرلر . تکلم قابلیتنك ضایع اوله‌بیلمه‌سی کبی‌که ، (aphasie) دیدیکمز حالده اودر ؛ و اوکا قیاساً بوکلمه احداث ایدلمشدر. کیفیتی تحقیق ایدن (فیزیولوژیست) لر، ذاتاً (aphasie) ایله (amusie) نك صحیحاً علاقه‌دار اولدوغنی اکلامشلردر. بعض انواعی واردر . (amusie auditive)، موسیقی بسته‌لرینی ایشیدوبده اکلایه‌مامقدر . (amusie visuelle) موسیقی نوطه‌لرینی اوقویه‌بیلمکله برابر او حروفات موسیقیه‌نك معناسنی چیقاره‌مامق ، یعنی افاده ایتدکلری الحانی ، ادراك ایلیه‌مه‌مکدر . (amusie motrice) ، تغنی ایده‌مه‌مك ، بر ساز چاله‌مامقدر. اکلاشیلیورکه طبق کلام قابلیتنك ضیاعنده اولدوغی کبی شو عجزك انواعی‌ده دماغده بر مرکز مخصوصك عطالتنه یاخود اضمحلالنه دلالت ایدر واو مرکزلرده واقع اولان تخریبات واختلالاتك آثاریدر . بناءً علیه بوسببله‌درکه (amusie) دخی برقاچ نوع اوله‌بیلیور ؛ ومنفرداً بر نوعی نادراً کورولویور ، بو حس موسیقی‌نك ضیاعی ، همان دائما (aphasie), (alexie), (agraphie)ایله علاقه‌داردر.[بو کلمه‌لره باقیکز.]

حس اَلَمك ضیاعی Analgésie

Analgésie

حس لمس ایله حس الم ماهیتاً ، طبیعتاً آیری غیری طویغولردر. لکن هر ایکیسنك ـ موردی اعتباریله ـ عمومی موضعی جلدیمزدر. بناءً علیه بوطویغولر، بر درجهٔ شدته وارنجه یکدیکرندن فرق اوله‌نه‌ماز . وجودمزك بر قسمنده، بر ناحیه‌سنده ویاخود هرطرفنده بردن یالکز الم طویمق قابلیتی زائل اولورسه، یعنی قابلیت لمس اسکیسی کبی قالوبده ، یالکز آجی طویمق حسنی ضایع ایدرسه‌ك ، بوحاله (analgésie) دیرلر . بعضی مواد طبیه وادویه انسانده بوحالی ایقاع ایده‌بیلیر؛ (عملیات جراحیه (opérations chirurgicales) ده استعمال اولونان (قلوروفورم) وامثالی کبی ! بودرلوسنك ، فلسفه مسائلی ایله پك اوقدر علاقه‌سی یوقدر. بوحالتك صرف مرضی وعصبی بر شکلی‌ده واردرکه یاقین زمانلره کلنجیه دکین ، سببی کشف وتحقیق اولونه‌مامشدی . مع‌مافیه اوته‌دنبری بو حالت ، بعضی انسانلرده مشاهده اولوندوغی حالده اسباب

حقیقیه‌سی اکلاشیله‌مادیغی ایچون خارق عاده برکیفیت ، حتی براثر کرامت و قدسـیت اولمق اوزره تلقی ایدیلیوردی . مثلا، دین نصرانیتك ابتدای ظهورنده ، خلقك اك سفیل و فقیر طبقه‌سندن بر حزب قلیل ـ مظلومینه دنیاده مساوات وعدالت ، آخرتده سرمدی برسعادت وعد ایدن ـ بودین انسانیتپرورانه‌یه درحال انتساب ایتمشدی ؛ فقط بوانتساب ـ بالضروره ـ مخفی طوتولویوردی . زیرا اوزمانلر عالم مدنیته علی‌الاطلاق حاکم اولان روماایمپراطورلغی، بوتظاهراته ـ بدایت امرده ـ ذره قدر اهمیت‌ویرمه‌دیکی حالده ، براز صوکره، بومساوات دعوالرندن ازیجق اندیشه ایتمکه‌باشلامش و هنوز ماهیت اعتقـادیه‌سی معلوم اولمـایان بویکی مذهب اربابنی برنوع آنارشیست ویا (قومونیست communiste) فرقه‌سی کبی تلقی ایتمشدی . بناءً علیه، طور و حرکتلری آسـایش عمومی‌یی اخلاله مستعد کوروندوکی ایچون روما ایمپراطورلغی ضابطه‌سی ، خرستیان اولان افراد اهالی‌یی‌شدتله تعقیبه قویولمش و غدارانه بر صـورتده تجزیه ایتمکه باشـلامشدی . نهایت بوجنایات سیاسیه (cirque) لرده تماشا اکلنجه‌سی اولدی . بر سـوردی بیکناه وفقیرخلق، ـ بت پرستلکدن یوزچویروب بردینه انتساب‌ایتدکلری ایچون ! ـ چولوقلریله ، چوجوقلریله (cirque اورطه اویونی میدانی) نه سـوق ایدیلیر و حیوانات وحشیه‌یه ویریلیر ؛ وبوملعنت ، سیر وتماشـا اولونوردی. برچوقلری دخی دیرکلره صاریلیر، زیفت‌ایله بولانیر وکیجه‌لری روما جاده‌لرینی تنویرایچون مشعله خدمتنی‌ایفا ایدردی. فقط بونلر آره‌سنده بعضی کیمسه‌لرك ، چایر چایر یانارکن ، ذره قدر آجی طویمایوب ، فتور علائمی کوسترمیوب الٓهی اوقودقلری وکمال سـکونت وسعادتله ترك حیات ایتدکلری چوق دفعه‌لر کورولمش و بوحالات غریبه (معقول rationnel) برصورتده، [یعنی اسباب طبیعیه‌سیله !] تعریف اولونه‌مادیغی ایچون‌ذهنلری طوردورمشدی . (analgésie !؟) برقوهٔ قدسـیه‌یه حمل اولوندی ، وبر چوق مظلومینك اسملری (اعزّهٔ خرستیانیه les saints) لیسته‌سنه‌کیردی، مشهور اولدی. نته‌کیم بالآخره، عینی دین انسانیتپرورانه اوغورنده(جزویت جمعیتی la corporation des jésuites) (انکیزیسیون‌inquisition) یعنی

تحقیقات نامنه !؟! یوز بیکلرجه معصومینی ، اشد عقوبات ایله ، یاقوب ، تلف ایدرکن، ینه برچوق مظلومینك ، الم حس ایتمیه‌رك، فتورکوسترمیه‌رك عالی سوزلر سویله‌دکلری و (بختیارانه !؟) بر صـورتده اولدکلری مشـاهده اولوندی. بونلر (اعزه) صیره‌سنه کیرمه‌دیلر؛ فقطینه مشهور اولدیلر. کذلك، بوندن تقریباً آلتمش، یتمش سنه‌اول ایرانده ظهور ایدن (بابیه Babisme) مذهبی‌نك واضعی (سـید محمد باب) ، ـ روایت اولوندوغنه‌کوره ؟ ! . ـ بغیر حق و مظلوماً اولدورولدکدن صـوکره (بابی‌لر) نام عمومیسی ایله مشهور اولان اکثر تابعینی، ایرانك هرطرفنده اشد عقوباته ، اشنع جنایاته هدف اولدیلر . اوزمانلر طهرانده فرانسه سفیری بولونان وبو هنکامه‌ده شاهد عادل‌اولان محرر حکیم ومستشرق شهیر (C, De Gaubineau قونت دوغوبینو) ، (اسیای وسطی فلسـفه‌سی وادیانی Religions et philo. de l'Asie centrale) نامیله یازدیغی مهم بر اثرده مشاهداتنی نقل ایدییور:

[. . . . سوقاقلرده زنجیره اورولمش بر سلسلهٔ معصومین کوردم‌که چیپلاق وجودلری بیچاقلرله‌شرحه شرحه ایدلمش واوشرحه‌لره یانارموملر دیکیلمش اولدوغی حالده کچییورلردی؛ فقط بوبابی‌لر ذرّه قدر آجی طویمیورلر وبلیغ برلسان وفریح بر ادا ایله شعرلراوقویه‌رق، جاهل ومتجاوز خلقك آراسندن بر حیثیت مستثنا ایله مرور ایدییورلردی .] دییور .

کورولویورکه بو حالات خارق العاده‌نك امثالی چوقدر . کیفیتی ، هیچ کیمسه بوکون انکارایتمیور وایده‌مز. لکن بوکون بوغریبه‌یی علمای طب، پك معقول بروجهله‌تعریف ایتمك یولنی بولمشلردر. زمانمزك امراض‌عصبیه متخصصلری وعلی الخصـوص اونلرك اك مشهورلرندن بری اولان متوفی (دوقتور شارقو Dr Charcot)، (ایسته‌ری Hystérie) ده‌نیلان‌مرض عصبی‌نك بویله غریب تجلیاتی اولدوغنی و بعضاً (اشتهاسزلق anorexie) [بو کلمه‌یه باقیکز !] کثیرمکله برابر ، وجودك قطعیاً دوچار ضـعف اولمیه‌رق (بر ایکی سـنه !؟) آچ طوره‌بیلدیکنی ، بعضاً دخی ذرّه قدر الم حس ایتمیه‌رك اك شـدید اذا وعقوباته تحمل ایده‌بیلدیکنی علماً تعریف ایتمشدر . بالخاصه (analgésie) نك براثر (فلج paralysie) اولدوغی

سویله‌مشدر . فضله اوله‌رق (ایسته‌ری) نك (اشکال مرضیه formes pathologiques) سنی تمییز و تعداد ایتدیکی صیره‌ده (شکل دیندارانه forme religieuse)سنی‌ده لایقیله ایضاح ایله‌مش وبوخصوصده‌قوی برایمان une foi inébranlable) ك پك بویوك بررول اویناديغنی اکلاتمشدر: بویله برایمان ایله (autosuggestion) واقع اولدوغنی وبوسبیله (analgésie) حصوله کتیردیکنی کوسترمشدر. صوکره بالذات (مانیه‌تیزما magnétisme) ایله بعض مرضای عصبیه (hystériques !!) اوزرنده تجربه‌لر یاپه‌رق (بالتلقین par suggestion) عینی حالی ایقاع ایتمش وبوخصوصده شبهه براقامشدر. ایشته اوللری قوهٔ قدسیه‌یه حمل اولنه‌رق تعریف ایدیلن بوحالت غریبه‌نك قدسیتی قالمامش وبر مرض عصبی، ویا برهیجان شدید نتیجه‌سی اولدوغی ثبوت بوله‌رق علماً تعریفنه‌موفقیت الویرمشدر . یعنی (rationalisme)، بربویوك خطوهٔ ترقی آتمغه‌موفق اولمشدر . [بوسوزه باقیکز] .

متشابهات ، مماثله ، تمثیل

فرانسزجه وآلمانجه	Analogie	Analogie
انکلیزجه	Analogy	
ایتالیانجه	Analogia	

یونانی لساننده (آنالویبا = ἀναλογία) ، (نسبت) دیمکدر . بوکلمه‌یی اولا افلاطون استعمال ایتمش واونك شاکردی ارسطو معنای اصطلاحیسی ایله تعیین وتعریف ایله‌مشدر .

لسان عادی‌ده (مبهم برمشابهت) معناسنه قوللانیلیر . علی الاکثر ، طبیعتاً بربرینه بکزه‌مه‌ین ایکی شیئك - بعض وجوه ایله - یکدیکرینه مشابهتی بیان ایچون برینی دیکری ایله (تمثیل) ایدرز ، وبوصورتله ، مبهم برکیفیتی ، دیکر برکیفیت ظاهره‌یه تشبیه ایده‌رك دها ایی آکلامق وآکلاتمق ایسترز .

بعض انکلیز منطقیونی ، بونك اك مشهور مثالنی انجیل شریفدن نقل ایراد ایدرلر : [امّتی قویون سوروسنه واونی طوغرو یوله هدایت ایدنلری‌ده چوبانه بکزتمك] ، معنای عادیسیله (تمثیل)ه کوزل برمثال اولور دیرلر .

بزده‌ده (رعیّه ورعایا) لفظلری بومعنای تمثیلی متضمن کلمات مشهوره‌دندر. مؤلفین سالفه اکثریا بویله تمثیل ایله برچوق کیفیاتی تعریف ایتمك مراقنده ایدیلر . بزده دخی فرضا قینالی‌زاده علی افندی ، ارضروملی ابراهیم حقی ودها برچوق مؤلفین ، (روحی سلطانه ، حواس‌دن بر قسمنی جاسوسه ، برقسمنی عسکره ، بدنی قلعه‌یه) بکزه‌ته‌رك تعریفه چالشمشلردرکه بوطرز بیان ، بر (تعریف تمثیلی) نمونه‌سیدر . کذلك : جسمی عناصر اربعه‌دن مرکب فرض ایدوبده اوعناصری ، برمحبسك درت دیوارینه وروحی‌ده برمحبوسه بکزتمك ، برتمثیل مشهوردرکه آثار صوفیه‌نك جمله‌سنده کرّات ایله تصادف اولونه‌بیلیر . الی آخره ! . . .

ایشته عادی معناسیله (تمثیل). بودر حالبوکه اصطلاحده (تمثیل ومماثله) باشقه (تشبیه ومشابهت) باشقه‌در .

تمثیل ومماثله‌یی ، ارسطو ، [اشیا آره‌سنده دکل ، (نسبتلر les relations آره‌سنده برمشابهت] اولمق اوزره تعریف ایتمشدی‌که حالا بوکون کلمه‌نك اصطلاح معناسی بودر .

استاد یونانی ، (بالقوه in virtus) وجود ایله (بالفعل in actu) وارلق آره‌سنده مماثله‌یی ، اویقوده اولان برآدمك حالی ایله کزینن برکیمسه‌نك حالنه بکزه‌تیوردی . [بوتعبیراته و intellect لغتنه باقیکز !] مع مافیه ، ایکی نسبت معیّنه‌نك یکدیکرینه (مثیل analogue) یعنی (نظیر) اولدوغی لایقیله اکلاته‌بیلمك ایچون (هندسی نسبتلر relations géométriques)دن مثاللر ایراد ایتمشدی . فقط (analogie) مطلقا (کمی quantitative) نسبتلره خاص دکلدر . (کیفی qualitativs) دخی اوله‌بیلیر . نته‌کیم (منطق logique)ده مماثله انجق بودرلودر ؛ وبوعلمی ، اصول وقواعدیله ضبط وتدوین ایدن ارسطو ، انجق کیفی مماثله‌لرله تقید ایدوب مشغول اولمشدر. منحصراً کمی (analogie)لرله مشغول اولان وبوتعبیره معنای ریاضی‌سنی ویرن‌ذات ، مهندس شهیر (اسکندریه‌لی اقلیدس Euclide d'Alexandrie) درکه (برنجی بطلمیوس = Ptolémeé Soter) زماننده یاشیوردی [قبل المیلاد ٣٠٠ - ٢٨٢] .

ریاضیاتده مماثله‌نك الك بسیط صورتی ، (اربعهٔ متناسبه)در : [(ا) : (ب) :: (ب) : (س)] کبی ؛ وفقط غایت مغلق صورتلری‌ده واردر . دەنیله‌بیلیرکه ریاضیات عالیه‌ده (نسب متماثله)دن مهم برموضوع یوق کبی‌در ! [بوخصوصده تفصیلات ایچون قاموس عمومی‌نك ریاضی قسمنه باقیکز !] (analogie) بحثی ، اوته‌دنبری فلسـفه ومنطق‌ده ، الٓهیات وتصوفده ، بیولوژی‌ده ـ بویوك براهمیتله ـ تلقی ایدلمش وزمانمزده بیله مناقشه‌سی دوام ایتمکده بولونمشدر .

قرون اولی ووسطی فلسفه‌سنده منطق تحکم ایتدیکی جهتله (قسطاس حقیقت ، le critérium de la vérite) ، (تجربه ، l'expérience) دکل برهان ایدی . چونکه (اصول تحقیق méthode de vérification) دخی (نظر واستدلال raisonnemant et argumentation) ایدی . استدلال آنجق اوچ درلو اوله‌بیلیر . یا (قیاس déduction)، یا (استقرا induction) ویاخود (تمثیل analogie) صورتیله ممکندر . ایشـته بوصور ثلاثه اوزره واقع اولان استدلالات نتیجه‌سنده ویریلن حکم ، بر (برهان) در . لکن براهینك (قدرت اقناعیه) اعتباریله قیمتی بردکلدر . مثلا (برهان قیاسی argument déductif) ، عموماً مسلّم بر (قضیهٔ کلیه proposition universelle) نك شمول حکمنده مندرج برحقیقت جزئیه‌یی ، کشـف واستخراج ایتمکدن عبارت بولوندوغنه نظراً ، قوتلی بردلیلدر . زیرا ، اوقضیهٔ کلیه ـ صحیحاً موافق حقیقت ایسه ! — متضمن بولوندوغی جزئیات امورك جمله‌سنی ، البته شـاملدر . بناءً علیه اوقضیهٔ کلیه‌نك حکمی جزئیاتی‌ده متضمندر . فرضا : (بوتون انسـانلر فانی‌در !) دەنجه ، بوحکم ، سقراط ، ارسطو وابن سینایی دخی شـاملدر . چونکه بوفیلسوفلر دخی، انسان اولمق اعتباریله اوحکمك دائرهٔ احاطه‌سنده داخلدر. بوطرز استدلاله کیمسه اعتراض ایده‌مز ؛ مکرکه، سـند اصلی اولان اوقضیهٔ کلیه‌نك شمول حکمنی انکار ایتمك لازم کلسین ! . . . . بناءً علیه بوطرز استدلال تماميله قناعت بخشدر .

لکن ، برچوق افراد جزئیه‌ده تحقیق ایتدیکمز برکیفیتی ، سند اتخاذ

ایدرك تعمیم حکم ایلرسه‌ك بوصورتله واقع اولان استدلالمز اودرجه قدرت اقناعیه‌یی حائز اوله‌ماز . مثلا : (قوغو cygne) دیدیکمز قوشـلردن قاچ دانه کوردك ایسه تماماً بیاض کوردوکمز ایچون، [دنیاده نه‌قدر قوغووارسه هپ بیاضدر!] دیرسه‌ك، طوغرو اولورمی؟.. هپسنی کوره‌مدك که بوحکممز طوغرو اوله‌بیلسین!.. اوحالده دلیلك بودرلوسی اوته‌کی قدر قوتلی اوله‌ماز. نته‌کیم سیاه قوغولر دخی کشف اولونمشـدر . تمثیله کلنجه ، اونك قدرت اقناعیه‌سی دها آزدر. واقعا ریاضیاتده نسبتلر کمّی برصورتده معیّن اولدوغی ایچون (تمثیل طرزنده استدلال) قطعاً (یقین certitude) افاده ایدر . زیرا بر نسبت ریاضیه‌ده (حد اکبر le grand terme) ، (حد اوسـط le moyen terme) دن نه‌قدر زیاده ایسه، حد اوسط دخی (حد اصغر le petit terme) دن تماماً اونسبتده فضله‌در. فقط (کیفیات qualités) قبیلندن اولان احوالده تظاهر ایدن نسبتلر ، بویله برقطعیت ریاضیه ایله ـ یعنی کمّی بر صـورتده ! . ـ تقدیر ایدیله‌مدیکی ایچون (استدلال کمّی raisonnement quantitatif) ده قوی بر دلیل اوله‌بیلن (تمثیل) ، (استدلال کیفی raisonnement qualitatif) ده انجق ظنّی واحتمالی بر نتیجه ویره‌بیلیور.

ایشته، بومسئله بالخاصه منطقیون عندنده وطولاییسی ایله فلاسفه آره‌سنده جدّی مباحثاته میدان آچمشدر . چونکه منطق‌ده (اسـتقرا) و(قیاس) مسئله‌لریله صیق صیقی‌یه مناسبتی واردر . بونك‌ده فلسـفه وعلی الخصـوص (مبحث اصول méthodologie) ده (تدریبیّه empirisme) و (عقلیه rationalisme) مدعالریله پك صمیمی واساسی برعلاقه‌سی واردر .

اونك ایچوندرکه، بواوچ طرز استدلالدن هانکیسنك محاکمات فکریه‌ده اصل اولدوغنی تعیین ایتمك لازمکلمش وبو صورتله ، مناقشه ، بر ایکنجی مسئله دها تولید ایتمشدر. بوایکنجی مسئله‌نك دخی جدّی براهمیت فلسفیه‌سی واردر . زیرا (استقرا) اصل ایسه، تجربه اوکا اساسدر وبناءً علیه حصول علمی تجربه‌یه اسناد ایدن (فلسفهٔ تدریبیه phil. empirique)، بودعواسنده حق قازانمش اوله‌جقدر . یوق، (قیاس) اصل ایسه، انجق بر (مبدأ کلی

principe universel) قبول ایدوب، اونك ضمننده مندرج بولونان حقایق جزئیه‌یی استخراج ایتمك صورتیله واقع اولان استدلالك اولویتنه حكم ایتمك لازمكله‌جكدر. مبادئ كلیه ـ طبیعت وماهیتلری اعتباریله !ـ محصول تجربه اولمایوب، قضایای عقلیه‌دن صاییلدقلری ایچون، حصول علمی تجربه‌یه دكل، بو (مبادی)یه عطف ایدن (فلسفهٔ عقلیه phil. rationaliste)، دعواسنده حق قازانه‌جقدر .

ایشته بوكله‌نك منطقده نه‌كبی مسائل ایله علاقه‌دار اولدوغی ومسائل مذكوره‌نك فلسفه‌یه نه یوزدن مناسبتی بولوندوغی شو ایضاحاتمدن آشكار اوله‌بیلیر .

حكمای اسلام ـ بالطبع ـ بومسئله‌یی، لایق اولدوغی اهمیت وجدیتله تلقی ایتمشلردر . فلسفه ومنطقه متعلق اولان مصنفات مشهوره‌ده بوبحث تفصیلاتیله بسط وتنقید ایدلمشدر . شرح مواقفده، برنجی موقفك مقصد ثالثی : [الاستدلال ، اِمّا بالقیاس ، اوالتمثیل (؟!) ، اوالاستقراء] عنوانی ایله جالب نظردر وبالخاصه بومسئله‌یی موضوع بحث ایدر. قاضی عضدك وشارحی سیّد شریفك ملاحظاتنی ـ اختصاراً ـ عرض ایدییورم :

« استدلال یا كلی‌دن جزئی‌یه اولور ؛ حیواندن انسانه انتقالاً حكم ایتمك كبی. بوكا قیاس دیرلر. ویاخود جزئی‌دن كلّی‌یه اولوركه استقراءبودر. برصنفك جزئیات افرادنده (حكم كلّی) تماماً ثابت اولور ایسه، اوكا(استقراء تام) و (قیاس مقسّم) دیرلر. جزئیات افراد ، احاطه وحصر ایدیله‌مدیكی حالده تشمیل حكم اولونورسه اوكا (استقراء ناقص) دیرلركه نتیجه ، انجق برحكم ظنّی‌دن عبارت قالیر؛ یقین افاده ایده‌مز . برده جزئی‌دن جزئی‌یه استدلال یولی واردركه بوكا تمثیل دیرلر. بوده ایكی (امر fait) ، یعنی ایكی وقعه، ایكی كیفیت آره‌سنده حكمه سبب اولان مشاركتدر . بومشاركت ، او ایكی جزئی‌یی شامل بر (كلی) صاییلیر !.. حكما (استدلال بحثنده !) دییورلركه: مطلقا دلیل ایله‌مدلول آره‌سنده برمناسبت مخصوصه بولونمالیدركه مدارحكم اوله‌بیلسین! اكر دلیل، مدلولی شامل ایسه، (استدلال‌بالقیاس) اولور. مدلول ، دلیلی شامل ایسه (استدلال بالاستقراء) اولور. اكر هم

دلیلی، همده‌مدلولی بر(امر ثالث)یعنی اوچنجی بر كیفیت شامل اولویورسه، اووقت (استدلال بالتمثیل raisonnement par analogie) اولور . دلیل ایله مدلولدن هرایكیسنك دخی قضایای كلّیه‌دن اولماسنده بأس یوقدر. آره‌لرنده‌كی (نسبت مشاركت) او ایكی قضیه‌یی دخی شامل و بناءً علیه دها عمومی بر كیفیت اولدوغی ایچون ، او ایكی قضیه ، بو كیفیت عمومیه‌یه نسبتله (جزئی) اولمش اولور ! . . . » الی آخره ! . . .

ایشته قاضی عضدك تعریفی وسیّدشریفك ملاحظات مختصره‌سی بودر. شو مطالعاته نظراً (استدلال‌بالتمثیل) صورتیله ابراز واقامه اولونان بر(برهان argument) ك نه‌درجه‌لره قدر صحتنه اعتماد و قیمتنه اعتبار ایدلمه‌سی لازم كله‌جكی ـ حالیله !ـ موضوع بحث ووسیلهٔ مناقشه اولمشدر. مسئله‌نك اهمیتی آشكاردر ؛ زیرا محققدركه بز، انسانلر ، اكثر احوالده، اك زیاده (تمثیل صورتیله !) محاكمه‌یه ابتدار ایدرز وفكرمز ایچون ـ (نقطهٔ حركت point de départ) اولان بر مثالی (!؟.)، ظنّمزه ، یاخود دعوامزه بر (دلیل) اوله‌رق ابراز ایدرز . هم ، بونی : اك مبهم كیفیات حقنده حُكم ویره‌جكمز زمان یاپارز. دهاقوی دلیل بوله‌بیلسه‌یدك، البته بر (مثال) ی آلوب برهان اولمق اوزره اورطه‌یه آتمازدق !... ذاتاً تمثیل ایله استدلال دیمك ، بر (مثال ایله استدلال = raisonnement par l'exemple) دیمكدر . برمثال ، نصل دلیل اوله‌بیلیر ؟.. ونه‌دن قوی ومعتبر بردلیل اولسون ؟!. ولوكه، ایكی شی ویاحال آره‌سنده اكثریا مشاهده اولونه‌بیلن برنسبتی (مثال) اتخاذ ایتمش اوله‌لم‌ده، سائر بعض احوال واشیا آره‌سنده كوردوكمز بر رابطه‌یی ایضاح و تعریف ایچون اومثالی (برهان) اوله‌رق اقامه ایتمش بولنه‌لم !.. بونده اساس ، هرحالده مشابهت دكلمی ؟... مشابهتده نه واركه (دلیل) قوتی وحیثیتی حائز اوله‌بیلیور ؟ ! . ایشته منطقیونی وفلاسفهٔ زمانی اشغال ایتمكده بولونان عقده بوراسیدر .

مثلا : (ا) ایله (ب) نك مناسباتندن (ج) حصوله كلیور؛ دیه (اَ) ایله (بَ) نك رابطه‌سندن (جَ) كبی برنتیجه چیقمق، نه‌دن لازم كلسین؟!... اكثر جاهل كیمسه‌لر بوخطای استدلالك، همان دائما قربانی اولورلر: فرضا

فلان علاجك فلان خسته لغه ای کلدیکنی، — مثلا (آنتی پیرین antipyrine) ك، باش آغریسنه ای کلدیکنی - برباشقه آدمك تجربه‌سنه بناءً ! - تحقیق ایدنجه کندی باش آغریلرینی‌ده تسکین ودفع ایچون، خلق، سلمه السلام، اوعلاجی استعمال ایدر. حالبوکه باش آغریسی لااقل بش آلتی درلو اسباب متخالفه‌دن ایلری کله‌بیلیر. بواسبابه نظراً، او علاجك آلنمسنده بر (مانعهٔ مهمه) اوله‌بیلیر: قلب خسته‌لغندن منبعث اولان باش آغریسنده (آنتی پیرین) ك، پك مضر وشدتله ممنوع اولماسی کبی !.... (آغری، آغری‌یه بکزییور) دیه (علاجك‌ده علاجه بکزه‌مه‌سی) لازم کله‌جکنی ظن ایتمکدن نشأت ایدن بوخطا اثبات ایدییورکه، استدلال بالتمثیل، بویله سطحی برمشاهده‌یه مبنی اولورسه طوغرو اولماز. اولمانجه‌ده (قیاس مع الفارق fausse comparaison) نامیله معروف اولان خطا وقوعه کلیر.

بوطرز استدلالده شایان دقت بر جهت دها وار: کیفیتك حقیقتاً و تماماً متشابه اولدوغی قطعاً ثابت اولملی که تمثیل طوغرو اوله‌بیلسین !... بوده یالکز سطحی برنظرله نتیجه‌یه باقمقله اولماز: (باش آغریسی) مثالی بونی تمامیله کوستریر !.. عجبا هرباش آغریسی بربرینه بکزرمی ؟.. اوبر نتیجه‌در؛ اسبابنه باقمالی‌یز !.. اسباب ایله نتایج آره‌سنده‌کی نسبتی حقیله کشف وتعیین ایده‌مزسه‌ك، تمثیلمز، (قیاس مع الفارق) خطاسنه مستند اولور؛ وبویله چوروك براساس اوزرینه مبنی اولان استدلالمز بر (برهان قوی) تشکیل ایده‌مز. اونك ایچون، بربرینه متشابه ظن ایتدیکمز نسبتلرده مشترك اولان کیفیات اصلیه‌یه قدر انفاذ نظر ایده‌بیلمه‌لی‌یز. اسکی منطقیونك (نسبت اساسیه fondamentum relationis) دیدیکی، کیفیت اصلیه‌یی بولمالی‌یز. چونکه ایکی مختلف نسبتده، نتایجك عینی صورتله ظهورینه سبب، انجق اودر !..

اویله اولونجه، بربرینه بکزر کورونن احوال واشیاده نسبت مشابهتی لایقیله کشف وتعیین ایده‌بیلمك ایچون، (کیفیات متشابهه qualités semblables) یی (کیفیات متغایره qual. dissemblables) دن آییره‌بیلملی‌یزکه اواحوال واشیانك، نه‌کبی (اوصاف مشترکه propriétés communes)

علاقه‌سیله بربرینه بکزر اولدقلری میدانه چیقه‌بیلسین !. بوایسه (اصول طرد méthode d'accord) و (اصول تفاضل méth. de différence) دیمکدر.

کورولویورکه بوبحثك (درت اصول تجربیه les quatre méthodes expérimentales) ایله مناسبتی اولدوغی کبی (سببیت causalité) مسئله‌سی ایله‌ده علاقه‌سی واردر.

شبهه یوقدرکه (تصنیف classification) کیفیتنده‌ده اساس بودر. زیرا عمدهٔ تصنیف یکدیکرینه هروجهله بکزه‌مه‌ین برچوق افراد آره‌سنده بر رابطهٔ مشابهت کشف ایتمك وافراد متشتته و مختلفه‌یی اوکا کوره سلسلهٔ ترتیب ایله‌مکدر. اکر کشف اولونان او علاقهٔ مشابهت، حقیقتاً اوافرادی - سائرلرندن زیاده - بربرینه باغلایان بررابطهٔ اساسیه ایسه، یعنی - دمین ذکرایتدیکم - (fondamentum relationis) ایسه، او، بر (تصنیف طبیعی clas. naturelle) اولور. دکل ایسه اویله بر تصنیف، (اعتباری conventionnelle) و (صنعی artificielle) اولور. [بوتعبیراته باقیکز!]

زمانمزك اك درین دوشونن فیلسوفلرندن و اك بویوك منطقیوننden (جون ستوئه‌ت میل J. S. Mill) مشهور منطق کتابنده، بالخاصه (analogie) دن بحث آچارکن: «بونك قدر مبهم برصورتده، ومختلف معناده قوللانیلان برکلمه یوقدر!» دییور. (تمثیل ایله استدلال) بحثنده‌ده بوتون منطقیونك رأینه مخالف برفکرده بولونویور: بوزمانه کلنجه‌یه قدر، بوطرز استدلالك آنجق برنتیجهٔ ظنیه ویره‌بیله‌جکنی، وبناءً قوی بردلیل اوله‌مایه‌جغنی بوتون منطقیون ادعا ایتمشلردی. (میل):

[برهان تمثیلی‌نك، ضعفی (ذاتی intrinsèque) دکلدر. «یعنی محضا مشابهته مبنی اولماسندن طولایی بو دلیل سائرلرندن آشاغی دکلدر!» اکر مشابهتده عمده اولان کیفیت، بررابطهٔ اساسیه و (ذاتیه essentielle) ایسه، (استدلال بالتمثیل) قطعیاً (مُنتِج concluant) در؛ وبوتقدیرده (استقراء تام induction parfaite) دن - قوتجه - هیچ فرقی یوقدر. اکر او مشابهت، بر کیفیت اساسیه‌یه مستند دکل ایسه، برهان تمثیلی هیچدر.

حكمسزدر . دليل ، صايله‌ماز .] دييور ؛ وبونى بعض كوزل مثاللر ايله ايضاح ايدييوركه برينى نمونه ايچون ذكر ايتمك كفايت ايدر :

[اكر بر منفعت مشتركه سببيله ، افرادى يكديكريله علاقه‌دار بولونان جماعتلرك – مثلا حصّه‌داران شركتلرينك ! . – حالنه باقوبده ، بوخصوصده الك ايى شكل ادارەنك ، حصه‌دارلر طرفندن منتخب بر (هيئت comité d'administration) تأسيسى صورتنده ممكن اولدوغنى كورورسه‌ك ، وشو مثالى اساس اتخاذ ايدرك برملت ايچونده الك ايى حكومتك ، اوملت طرفندن منتخب بر (مجلس assemblée) تشكيلى صورتيله ممكن اولماسى لازم كله‌جكنى استنتاج ايدرسه‌ك ، تمثيل ايله استدلال ايتمش اولورز . بونده اساس ، بر ملتك بر (حصه‌داران شركتى) نه ؛ و پارلامنتونك (بر شركت هيئت ادارەسنه) مشابه اولماسى دكلدر . يعنى مشابهت ، بونقطه‌لرده دكلدر ! .. پارلامنتونك ملته نسبتى ايله ، (شركت هيئت ادارەسى) نك حصه‌دارانه نسبتى آره‌سنده‌در . اصل ، رابطهٔ اساسيه بوايكى نسبتك مشابهتى‌در . شيمدى برادارەنك بالجمله نتايج حسنه وسيئه‌سنك بو رابطهٔ اساسيه‌يه قطعاً تابع بولوندوغى اثبات ايديله‌بيليرسه ، بومثالمزده‌كى (دليل تمثيلى) نك (استقراء تام) دن ذره قدر فرقى يوقدر ! .. اثبات ايديله‌مزسه تمثيلك هيچ حكمى يوقدر . دليل حيثيتنى حائز اوله‌ماز .] دييوركه زياده‌سيله شايان دقت ، ويكى برمطالعه‌در . چونكه ، اسكيلرجه بوسبوتون باشقه بر شى ايمش كبى تلقى اولونان (استقرا) نك (تمثيل) اساسى اوزرينه مستند (و فقط بررابطهٔ اصليه‌يه مبنى ! ؟) برطرز استدلال اولدوغى – ضمناً – ادعا ايتمش اولويور . [induction كلمه‌سنده تفصيلاته باقيكز !]

(استدلال بالتمثيل) برمشابهت سطحيه و خارجيه‌يه مبنى اولورسه ، آنجق بر (دليل احتمالى) صاييله‌بيلير . بوتقديرده (اثباتى probatif) بر برهان عد ايديله‌مز : چونكه بر شى اثبات ايتمز . معمافيه ينه (تلقينى suggestif) در . يعنى – اول امرده حس ومشاهده اولونان – برمماثلت ، ذهنى تحقيقات و تفحصاته سوق ايدر ، ويولنى‌ده كوستريز . مثلا (ورم tuberculose) خسته‌لغنك سرايت ايتديكنى وكيفيت سرايتك ، خصوصى

برميقروب انتقاليله وقوعه كلمكده اولدوغنى تحقيق ايتدكدن صوكره ، ديكر امراض ساريه‌نك‌ده ، طبقى بويله برميقروب واسطه‌سيله ، انتقال ايتمكده اولدوغنى استدلال ايده‌بيليرز . چونكه (سرايت مرض) بو كيفيتده ، مشابهت اساسيه‌يى تشكيل ايدييور . ايشته بوبردليل احتمالى‌دركه بزى ديكر امراض ساريه حقنده تدقيقاته سوق ايدر . نته كيم ميقروبيولوژى‌ده بالجمله كشفيات هپ بو سايه‌ده وبو واديده اجرا ايديله‌بيلمشدر . فقط يالكز بو مشابهته نظرله قناعت ايدوبده بلاتدقيق – مثلا : – [قودوز علتنك‌ده ميقروبى واردر !] ديمكه حقمز يوقدر . بو مثالى دكلسه‌ده ، ايضاحاتى ينه (ميل) ويرييور وبونده منطقيون هپ متفقدرلر .

(analogie de l'expérience) تعبيرى‌ده واردر ؛ بوتركيبى مشهور (قانت Kant) ايجادوضع ايتمشدركه المانجه‌سى (Analogien der Erfahrung) در . بز ، بونى (مماثلهٔ تجربه) ديه ترجمه ايده‌بيليرز . بو تعبيرك ، (تدرييون les empiristes) فرقه‌سنه قارشى (عقليّون les rationalistes) دعواسيله علاقه‌سى واردر . بالجمله معلومات بشريه‌نك تجربه محصولى اولدوغنى ادعا ايدن فيلسوفلره (تدرييون) ديرلر . قانت بونلرك شوادعاسنده برخطاى اصلى كورويور وهردرلو تجربه‌يه تقدم ايتمه‌سى ضرورى اولان برطاقم مبادئ عقليه‌يه مالك بولوندوغمزه قانع اولويوركه بوده (عقليون) فرقه‌سنك دعواى مشهوريدر . [بوتعبيراته باقيكز !]

قانت ، (صرف مدركه‌نك مباديسندن برى l'un des principes de l'entendement pur.) عد ايتديكى بو (مماثلهٔ تجربه) يى ، بردستور شكلنده عرض ايدييور : [تجربه ، آنجق مدركاتمز آره‌سنده بر (رابطهٔ لازمه liaison nécessaire) تصور ايتمكله ممكندر .] دييور ! .. صوكره بومماثله‌ده اوچ (قانون loi) تعيين ايدييور : برنجيسى شودر : [بالجمله تبدلات حوادث آره‌سنده ، جوهر يعنى ماده باقيدر وطبيعتده مقدارى نه آرتار ، نه‌ده نه‌كسيلير .] قانتك [بقاى جوهر مبدأى le principe de la permanence de la substance] ديديكى بودر وكيمياده مشهور (لاووازيه) قانوننك عينى‌در . ايكنجيسى‌ده شو ! [بالجمله حادثات ، علاقهٔ سببيت قانوننه

موافقتله وقوعه كلير.] قانت بوكا [توالئ حادثات مبدأى le principe de
la succession des phénomènes] دييور . اوچونجيسى‌ده شودر :
[بوتون موجودات ، مكانده برابر بولونه‌رق ادراك اولوندقلرى حيثيتله ،
على العموم تأثيرات متقابله اوزره‌درلر.] ايشته بوده قانتك [معيّت اشيا مبدأى
le principe de la simultanéité des substances) ديديكى قانوندر.

بو آلمان فيلسوف شهيرينك ادعاسنجه، بو اوچ قانون هر تجربه‌دن مقدمدر
وهر تجربه‌يى اداره‌ايدن باشليجه شرطلردندر. بناءً عليه محصول تجربه اوله‌مازلر.

آلمان فلاسفهٔ مشهوره‌سندن (لايب نيچ Leibnitz) و (وولف
Wolf) (analogon rationis) تعبيرينى قوللانمشلر. بولاتينجه تركيبى
(عقل مثيل)ديه ترجمه ايده‌بيليرز. بزم عقلمزه نظير اولان (عقل حيوانى)يى
بو ايكى فيلسوف بو تركيب ايله ياد ايدييورلردى . يعنى حيواناتك عقلى بزم
كينك عينى دكل اما نظيرى‌در ؛ ديمك اولور .

(organes analogues اعضاى متماثله) تعبيرى‌ده واردر؛ علم حيات
اصطلاحاتندندر. تشريحاً باشقه، فقط خدمت ووظيفه اعتباريله متشابه اولان
اعضايى بو تركيب ايله توصيف ايدرلر . بالقلرك غلصمه‌لرى ايله بزم آق
جكرلرمز بوكا مثالدر . عينى خدمت تنفسى ايفا ايدرلر ، فقط باشقه درلو
تشكل ايتمش اعضالردر . [homologue كلمه‌سنه باقيكز !]

(analogie) تعبيرينك برده الٓهيات وهله تفسير بحثنده اهميتى واردر.
قرون وسطاده اوروپانك (مدرسه فيلسوفلرى les philosophes
scholastiques) ، (analogie) يى ايكى قسمه آيرمشلر وبرينه (مماثلهٔ
خاصه analogie propre) ديكرينه‌ده (مماثلهٔ مجازيه analogie
métaphorique) ديمشلردى . برنجيسى ، شيمدى‌يه قدر تعريف ايتمش
اولدوغم جنس مماثله‌در . ايكنجيسى بزم ، لسان بيانده (استعاره) ديديكمز
شيدر. ايشته اصل الٓهيات وتفسيرده موضوع بحث ومناقشه اولان (analogie)
بودر . شرق لسان اصطلاحنده بز بوكا (متشابهات) ديرزكه تماماً
(les analogies) ترجمه‌سى اوله‌بيلير . معلومدركه كتب مقدسه‌نك اسلوب
بيانى اكثريا مجازى‌در، وغايت علوى وشاعرانه براسلوب نمونه‌سى تشكيل

ايدر . متن كتابده برچوق تشبيهات واستعارات ايله ـ اوامر ونواهى ـ تصريح
اولونمشدر . نته‌كيم (مثل) دخى پك چوقدر . قرآن كريمده اسلوب اعتباريله
ايكى نوع آيات جليله واردر . برطاقى صريح وقطعى اوله‌رق اسلوب حقيقى
اوزره وارد اولمشدر . بونلره (آيات بيّنات) ده‌نيلير . ديكر برطاقى‌ده
تشبيهى براسلوب ايله بيان بيورلمشدركه بونلره دخى (متشابهات) ده‌نيلير؛
وبوكون اصطلاح اولان بوكلمه‌لر ، ذاتاً قرآن كريمك متن شريفندن آلنمشدر.
مثلا [قل !. هوالله احدٌ] بر (آيت بيِّنه] در . [يدالله فوق ايديهم] بر
[آيت متشابهه] در. زيرا جناب حقك، الى واعضاسى اوله‌ماز. بو، حقيقت
الوهيه‌يه منافى برتصوردر. فقط، او، انجق برافادهٔ تشبيهيه‌در و (يدالله) دن
مقصد (قدرت الله) ديمكدر .

تورات و انجيل شريفده دخى ـ بالطبع ـ بوكبى تشبيهى افاده‌لر پك
چوقدر ؛ وبو يوزدن هم عالم اسلامده، همده خرستيان عالمنده عينى مسائل
ظهوره كلمش وعينى صورتله مناقشه‌يى موجب اولمشدر. مشهور فيلسوفلردن
(بارقله Berkeley) و (وه‌يتله Whateley) ـ كه هر ايكيسى‌ده رهبان
صنفنه منسوب والٓهيون خرستيانيه‌دن ايديلر ! ـ « بو كبى متشابهاتى معناى
لغويسى ايله تلقى ايتمه‌ملى‌در . اونلرى (تأويل) ايدرك معنا ويرمه‌لى‌در !.»
دييورلر . هپ خرستيان الٓهيونى بوفكرده‌در . بزده (اهل سنت) تأويلدن
قطعاً اجتناب ايدر. حالبوكه صوفيه وتكميل باطنيه فرقه‌لرى تأويل طرفداريدرلر.
مع مافيه قرآن كريمده : [متشابهاتك تأويلنى آنجق جناب حق بيلير. علمده
راسخ اولانلر ، يالكز آمنّا ديرلر !] بيورلمش اولدوغى ايچون اهل سنت
علماسى ـ تأدباً ـ تأويلدن اجتناب ايتمشلردر .

اسكى يونانيلر اسلوب افاده‌ده (analogie) تعبيرينى ـ برحيثيت مخصوصه
ايله ـ قوللانيرلردى . قواعد صرف ونحوه موافقت وشروطنه رعايتله يازلمش
اولان براثرى (مشق modèle) اتخاذ ايدرلر ومحررات سائره‌نك مستحسن
براسلوب ايله ممتاز اوله بيلمه‌سى ايچون ـ اوكا (نظير) اولماسنى مراد
ايلرلردى . بزده‌ده كوزل برشعرى شكلاً ومعناً تنظير ايتمك ـ اسلافده ـ

عادت اولمشدی. (نظیره) تعبیری (analogie) نك شوخصوصی معناسنی پك اعلا افاده ایدر.

منطقده دخی (analogue برصورتده دوشونمك) تعبیری قوللانلمشدر. جزئیاتدن کلیاته ویاخود کلیاتدن جزئیاته انتقال ایتمك صورتیله واقع اولان باجمله استدلالات (وتیرهٔ تفکر procédé de penser) اعتباریله بربرلرینه متشابه اولدوغی ایچون بوده برنوع (analogie) صاییلمشدر. مثلا (قوندی یاق Condillac)، کلمه‌یی بو معنا ایله تلقی ایتمشدی که اصل معنای اصطلاحیسی بودکلدر .

[مبحث معرفت épistémologie] ده (analogie) الك مهم برمسئلهٔ فلسفیه ایله علادادردر . (علم connaissance)ك اساسلری (وجدانیات faits de conscience) در . ذوق والم حس ایتمك کبی ! حالبوکه بونلر صرف شخصی طویغولردر. دیکر انسانلر ایچون بنم طویغولرم (مابه‌الاحتجاج) اوله‌ماز . یعنی بردلیل اوله‌ماز . حالبوکه بز ، دائما دیکر انسانلرك بزم کبی ذوق والم حس ایتدکلرینه حکم ایده‌بیلیورز . یوقسه معاملات بین‌البشریه ممکن اوله‌مازدی . بوصورتله حکم ایدیشمزده نقطهٔ استنادنه‌در ؟.. (احوال متماثله états analogues) دکلمی ؟.. بن ، برصانجی حس ایتدیکم زمان، نصل قیورانیور وفریاد ایدییورسه‌م ؛ عینی صورتله قیورانوب فریاد ایدن برکیمسه‌یی کورونجه، شوحال عذابندن استدلال ایدییورم که صانجی‌سی واردر. بو (تمثیل ایله استدلال) دن باشقه برشی دکلدر . اکر بوطرز استدلالك برقیمت منطقیه‌سی یوق ایسه ، یقین افاده ایده‌مه‌مك لازم کلیورسه ، بنم هپ کوروکم احوال دخی، آنجق احتمالیاتدن عبارت اولمق لازم کله‌جك ؟... اوحالده هر شیدن شبهه‌یه دوشمکده حقم اوله‌جق !..

ایشته بوده (نظریهٔ معرفت théorie de la connaissance) بحثنده الك مهم برمسئلهٔ فلسفیه‌در . بوکلمه‌نك نه قدر مهم شیلرله علاقه‌سی اولدوغنی کوسترمك ایچون بوقدر ایضاحات کفایت ایدر. [تکمیل کلمات اصطلاحیه‌یه وعلی‌الخصوص probabilisme کلمه‌سنه باقیکز !]

Analyse

تحلیل Analyse

آلمانجه	Analyse
انکلیزجه	Analysis
ایتالیانجه	Analisi

اصلی یونانی‌در. (آناﻟﯽسیس = ἀνάλυσις)، (ἀνά + λύειν) دن کلیر که لغت معناسی، (چوزمك) ؛ طوپلو برشیئی ، (آییرمق)؛ (مرکب برشیٔ عناصرینه) ارجاع ایتمك دیمکدر . بونك عکسی (synthèse)درکه اودخی یونانی لساننده (سین ثه‌سیس = σύνθεσις) لفظندن همان عیناً نقل‌اولونمشدر. اصل‌معناسی (برآره‌یه کتیرمك) دیمك اولور. (συν-τίθημι) ذاتاً (برلشدیرمك) در .

اسکی یونانیلر بوکلمه‌یی اصطلاح اوله‌رق ـ پك چوق زماندنبری ! ـ قوللانیورلردی ؛ فقط براز باشقه معنا ایله تلقی ایدییورلردی ؛ وبوبالخاصه ریاضیاتده بر (اصول استدلال méthode de raisonnement)ك اسمی ایدی که بونده مقصد، مسائل موضوعه‌یی یاواش یاواش چوزوب (!؟) دها بسیط برشکله افراغ ایتمك وصوکره معلوم اولان قواعد عادیه یاردیمیله (حل !؟) ایله‌مك‌در. اکلاشیلیورکه اسکی یونان ریاضیوننك بوکلمه‌یه ویردیکی خصوصی معنا ایله ، بوکون علی‌العموم فیلسوفلرك وعلمانك بولفظدن اکلادقلری مضمون آره‌سنده‌کی فرق (حل) ایله (تحلیل) فرقیدر . شایان دقتدرکه بزم لسان ریاضیمزده حالا (حل) تعبیرینی قوللانیرز . بزه ویرلمش اولان برمسئله‌یی حل ایتمك ایچون‌ده اولا بسیط برحاله ارجاع ایتمکه چالیشیرز. زیرا هرمسئله ـ آزچوق ـ (معضل complexe)در. اونده‌کی مجهولی معلوم فرض‌ایدرك (معادله équation)یه ادخال ایله‌دکدن‌صوکره نسب عددیه دلالتیله اونك ـ نهایت ـ قیمت اضافیه‌سنی استخراج وتعیین ایلرز. بوصورتله مسئله‌حل ایدلمش‌اولور. خصوصا(الخوارزمی algorithme) [بوتعبیره‌باقکز!] اصولی سایه‌سنده (یعنی مقادیر کمیه‌یی برءاقم حروفات واشارات مخصوصه ایله تمثیل ایتمك سایه‌سنده) مجهولات مسائلی ، مقادیر معلومه کبی اداره ایدرك تعیینی مطلوب اولان قیمته (س) ، (ع) دیرز ؛

بیلدیکمز اعمال اربعه ایله معاملات حسابیه‌یه کیریشوب او (س)ك و (ع)ك قیمت نسبیه‌سنی بولورزکه مطلوب دخی بودر. ویاخود (برهندسه دعواسنك اثباتنده اولدوغی کبی !) اثباتی مطلوب اولان او دعوانك (طوغرو وصحیح vrai) اولدوغنی ـ اول امرده ـ فرض ایدرز. صوکره، طوغرو فرض ایتدیکمز اودعوایه سند اوله بیله جك دها عمومی ودها بسیط دعوالره، واونلردن ده (عینی منوال اوزره) (متعارفه axiome)لره قدر واریرز؛ یعنی مبادی‌یه قدر کیدرز. شوصورتله، اول امرده صحیح فرض ایتدیکمز دعوایی چوزه ، چوزه اك بسیط وعموماً مسلّم متعارفه‌لره قدر ارجاع ایتمش اولورز وآره‌ده‌کی سلسلهٔ منطقیه‌یی تعقیب ایدرك کیدرز . ایشته بردعوایی (حل) ایتمك بودیمکدر . وبومناده (حل) ، یونان قدیم ریاضیونك (analyse) دیدیکی اصول استدلالدر . بونك مقابلی ده ـ قدما اصطلاحنده ـ (آپوذیق سیس = ἀποδεῖξισ = démonstration)ایدی. اصل (اثبات) تعبیری بو کلمه‌نك معادلی‌در. واقعا بزده لاعلی التعیین هر ایکی اصوله دخی اثبات ده‌نیله کلمشدر . فقط قدیم یونان ریاضیونك لسان اصطلاحیسنجه (حل = analyse) ایله (اثبات démonstration) اصولاً یکدیکرینك ضد مقابلی اولمق اوزره قبول اولونمش بر طرز استدلال ایدی . برنجیسی (مجهول l'inconnu)دن (معلوم le connu)ه، دیکری ایسه معلومدن مجهوله توجه ایدرك استدلال ایتمك یولی ایدی . لاتینلر دخی بومعنالری ـ بویله عیناً ـ تلقی ایدرك برنجیسنه (résolutio)، ایکنجیسنه (démonstratio) دیمشلردی .

الك اول (analyse) ایله (synthèse) کلمه‌لرینی متقابلاً استعمال ایتمش اولان ذات، (فلاسفهٔ مشّائیون les phil. péripatéticiens)ك الك معروفی وارسطونك الك مشهور (مفسّر commentateur)ی (آلکساندر Alexandre d'Aphrodisias)در. ایکنجی عصر میلادی‌ده شهرت آلمش واوچونجی عصرك اوائلی‌ده ادراك ایتمشدی . حالبوکه ارسطو، (analyse)) مقابلنده (synthèse) کلمه‌سنی هیچ قوللانمامشدی. مع مافیه آلکساندر دخی بو کلمه‌لری بو کونکی فلسفی معنالریله دکل ، ینه اسکی ریاضی معنالریله استعمال ایتمشدر.

چونکه: (synthèse مبادی‌دن نتایجه انتقال ایتمکدر؛ analyse او مبادی‌یه رجوع‌در .) دییور . نتیجه شو اولویورکه بو آدم (synthèse) کلمه‌سنی (analyse) مقابله‌سنده قوللانمقله تشهیر ایتمش و (apodixis) لفظنی اونوتدورمشدر. بونکله برابر (apodictique) لفظی منطق‌ده ینه اصطلاح اوله‌رق باقی قالمشدر [بو کلمه‌یه باقیکز !]

فیلسوف مجدّد وریاضیٔ مشهور (ده‌قارت Descartes) ریاضیون یونانیه‌نك (آلی یاس = ἀλύας یعنی حل) دیدیکی اصولی علم جبر ایله قیاس ایدوب ایکیسنی بربرینه بکزتمش اولدوغی ایچون (analyse) تعبیرینی اسکی ریاضی معناسیله قوللانمشدر . اونك ایچوندرکه بو کون ، اصطلاحده (analyse mathématique) ده‌نیلنجه بعضاً علی العموم (علم جبر l'algèbre) اکلاشیلیر . بعضاً ده یالکز (جبر اعلا l'algèbre supérieur) یعنی : (calcul infinitésimal و calcul des fonctions) اکلاشیلیر. بو معنایی ده‌قارتك تأثیرینه حمل ایتمك یاکلش اولماز [بو خصوصده تفصیلات ایچون قاموسك ریاضی قسمنه باقیکز !]

بو تعبیراتك ، بو کون الك زیاده معروف، رایج ومعتبر اولان معناسنه کلنجه دها کنیشدر. مرکب برشیئی عناصر اصلیه‌سنه ارجاع ایتمك صورتیله (تحلیل ایتمك) ، (analyse) در . بونك ضدّی (ترکیب = synthèse) درکه (عناصر مشکله éléments constitutifs) سنی طوپلایوب تألیف ایتمك صورتیله ، برشیئی ، وجوده کتیرمکدن عبارت اوله‌بیلیر .

تحلیل وترکیب (اصول عمومیه méthode général)دندر. بلا استثنا هر فیلسوف ، هر عالم بوکا مراجعت ایدر . اکر (فعلی وحقیقی pratique et réelle) اولورسه. (غیر متجانس hétérogène) برکلچه‌یی ـ صحیحاً ـ (عناصر متجانسه éléments homogènes) سنه آییرمق دیمك اولور . مثلا (تحلیل کیمیوی anal. chimique) ده اولدوغی کبی : صویی (مولدالحموضه oxigène)ایله ، (مولدالما hydrogène)یه؛ هوایی (آزوت azote) ایله (مولدالحموضه)یه بالفعل آییرمق، بوقبیلدندر . بو درلو تحلیل، (کمی quantitative) اولور اکر ، عناصرك مقادیر نسبیه‌سی تعیین

اولونورسه! برخسته‌نك ادرارنده (شكر)ك ، یاخود (آلبومین albumine)ك مقادیر نسبیه‌سنی (عدداً) بیان ایدوبده [یوزده شوقدر غرام آلبومین واردر !] دیمك كبی!... (كیفی qualitative) اولور؛ اكر یالكز عناصرك جنسنی بیان ایله اكتفا ایدیلیرسه! مثلا: [خسته‌نك ادرارنده شكر یوق فقط آلبومین وار !..] دیمك كبی !...

(تركیب كیمیوی synthèse chimique) بونك ضدیدر. مثلا برحجم مولدالحموضه ایله ایكی حجم مولدالمادن (صو) حاصل ایتمك كبی !.. كیمیاده اصول تركیب، بوصوك زمانلرده فوق‌العاده ترقی ایتمش و برچوق محصولات عضویه بیله وجوده كتیریله‌بیلمشدر .

لكن ، هرشی حقنده وهرخصوصده تحلیل حقیقی وفعلی اجراسی ممكن دكلدر . مثلا ، (املاح كیمیویه sels chimiques) ویا طبیعیه‌دن برینی عناصرینه آییردیغمز كبی، ده‌میرك سرتلكنی، رنكنی وسائر اوصاف وكیفیاتنی، اوده‌میرك (ماده matière) سندن بالفعل آییره‌مایز ؛ نته‌كیم ، بر انسانی‌ده اخلاق وحسیاتندن بالفعل آییره‌مایز . مع‌مافیه ، بر جسمده انجق مجتمعاً و (مشخّصاً = concrètement) موجود بولونه‌بیلن درلو درلو خواص وكیفیاتدن، انجق برینی ویاخود برنوعنی منحصراً تتبع وماهیتنی تحقیق ایتمك مجبوریتنده بولوندوغمز چوق اولور . اووقت ، اوكیفیتی ـ هرنه ایسه ! ـ خواص سائره‌دن ذهناً آییریر وانجق اونی مطالعه ایدرز. مثلا هندسه یالكز اجسامك اشكال منتظمه‌سنی نظر مطالعه‌یه آله‌رق آره‌لرنده‌كی (نسب مختلفه proportions diverses) یی تقدیر ایدر بر علم مخصوصدر . اشكالدن ومساحه‌لرندن بحث ایدركن ، هیچ ماده‌لرینی نظر دقته آلماز . حالبوكه ماده‌سز برشكلك وجودینی دوشونمك ممتنعدر ، شكلی ماده‌دن آییرمق‌ده عینی درجه‌ده مستحیلدر . ایشته بویله ـ ذهناً ـ یاپیلان برتحلیله (تحلیل منطقی analyse logique) دیرلركه ، بوده (تجرید abstraction) دن باشقه برشی دكلدر . [بوتعبیره باقیكز !] تحلیل منطقی‌ده آلت ، (مشاهده l'observation) ایله (تجربه l'éxpérience) در . (تركیب منطقی synthèse logique) انجق (تعریف définition) و (تصنیف

classification صورتیله اولور ؛ چونكه بوصورتله برچوق افراد ، بر وصف مشترك ایله تركیب وبر صنفه ادخال ایدلمش بولونور .[بوتعبیرلره دخی باقیكز !]

منطق‌ده (قیاس déduction) دیه معروف اولان طرز استدلال (تركیب) ه مستند ، (استقرا induction) ده (تحلیل) ه مستند عد ایدلمشدر . فقط بونی پك طوغرو كورمه‌ینلر واردر، وحقلی‌درلر.

(تحلیل روحی analyse psychologique) دیمك یالكز (مراقبه introspection)، یعنی كندی وجدانه باقمق وحالات وجدانیه‌سنی عناصر ابتدائیه‌سنه ارجاع ایله‌مكدر .

(synthèse) و ، ـ صفت اوله‌رق ـ (synthétique) كلمه‌لری بعضاً بویوك فلسفه سیستملری حقنده قوللانیلیركه (مابعدالطبیعیات la métaphysique) دن ماعدا روح ، طبیعیات ، اخلاقیات ، سیاسیات واجتماعیات فلسفه‌لرینی‌ده شامل اولمق اوزره هم آهنك بر فلسفهٔ شامله نمونه‌سیدر . ارسطونك، قانتك ، سپنسرك فلسفه‌لری بوكا مثال اولور . بو مكمل سیستملره (les grandes synthèses) ده‌نیلیر .

(méthode analytique) و (méth. synthétique) ك نه دیمك اوله‌جغی ، شیمدی‌یه قدر ویریلن تعریفاتدن آكلاشلمش اولسه كركدر . [مع‌مافیه فضله تفصیلات ایچون (méthode) لفظه باقیكز !]

(Esprit d'analyse) ، (esprit de synthèse) تركیبلری‌ده لسان اصطلاحده چوق كچر تعبیراتندر . برنجیسی ، بزم اسكی مؤلفینمزك (نظر دقیق) دیدیكی ، ایكنجیسی دخی (نظرحكیم)تسمیه ایله‌دیكی استعداددر. (صحت مشاهده exactitude d'observation)، (نفوذ نظر pénétration de vue) ، (جزئیات امور ایله تقید soin des détails)، نظر دقیق ایچون لابد اولان اوصاف ممتازه‌در . بوقابلیاتی حائز اولان بر ذكا، حادثات طبیعیه‌یی تحلیل ایدوب عناصرینه آییره‌بیلمك ایچون پك لازمدر. بناءً علیه بر(عالم savant) ایچون الزم اولان بودرلو ذكادر. (فاراده Faraday)، (كوویه Cuvier) ، (داروین Darwin) كبی ! ...

نظر حكیم ایچون یالكز بوقابلیت كفایت ایتمز . (استدلالات مجرده

raisonnement abstrait) ده قطعیت ؛ اشیا وحادثات آره‌سنده‌کی مناسبات وروابط خفیه‌یی کشف ایده‌بیلمك خصوصنده فطری برفطانت ؛ اختلافات کثرتده برنظام وحدت بوله‌بیله‌جك قدر احاطهٔ نظر ؛ اسباب وقوعاته سرعت انتقال کبی قابلیتلر دخی لازمدرکه (esprit de synthèse) تحقق ایده‌بیلسین!. آکلاشیلیورکه عالمه (esprit d'analyse) کافی‌در . فیلسوف اولمق ایچون اوته‌کی قابلیتلرك انضمامی دخی لازمدر. [ارسطو ؛ ابن سینا ؛ فخرالدین رازی؛ منلا صدرا ؛ ده‌قارت ؛ لایب‌نیچ؛ قانت ؛ قونت ؛ میل ؛ سپنسر، بوقابلیاتك هر ایکی درلوسنه‌ده ـ مستثنا بردرجه‌ده ! ـ مالك اولان نوادر دهاتدندر .]

(قانت Kant)ك لسان فلسفیسنده [حکمِ تحلیلی jugement analytique) و (حکم ترکیبی jug. synthétique) تعبیرلری واردرکه، مشهور اولمشدر. بوذات، منطق مباحثنده بوتعبیراتی ایجاد ووضع ایتمش، وقضیه‌لری بوفرقه کوره ایکی‌یه آییرمشدر . برقضیه‌ده ماهیت محمول ، ذاتاً ، موضوعك مفهومنده داخل ایسه، بویله‌سنه (قانت) ، (قضیهٔ تحلیلیه proposition analytique) دییور . مثلا : (هر جسم ، ابعاد ثلثه‌یی حائزدر .) قضیه‌سی بوقبیلدندر. زیرا ، بوراده قضیه‌نك موضوعی اولان (جسم) ذاتاً محمولك مفهومنی ، (یعنی ابعاد ثلثه‌یی حائز اولمق قابلیتی!؟) نی متضمندر. چونکه ابعاد ثلثه‌یی حائز اولمایان بر جسم تصوری ، ذاتاً ممکن دکلدر . شوتقدیرجه : (محمول prédicat) ، (موضوع sujet)ك معناسنه بر شی علاوه ایتمش اولمیور . اولسه اولسه ، موضوع قضیه‌نك ماهیتنی تفسیراً تعریف ایدییور دیمکدر . چونکه [جسم نه‌در ؟] ده‌نیلسه [ابعاد ثلثه‌یی حائز اولان شی‌در !] دیمکدن باشقه جواب منطقی یوقدر. اوحالده بوکبی قضیه‌لر موضوع حقنده معلوماتمزی آرتدیرماز. بزه فضله برشیلر اوکره‌تمز. چونکه [جسم ، جسمدر .] دیمکه چیقار . اونك ایچون قانتك (قضایای تحلیلیه) دیدیکی بودرلو قضیه‌لرك (قضایای عینیه propositions identiques)دن باشقه برشی اولمادیغی ادعا اولونمشدر . [ب] ، [ب] در !. کبی !

(قضایای ترکیبیه propositions synthétiques) ه کلنجه، بونلرده صفت کاشفه، محمول ایله موضوعه ـ حقیقتاً ـ برشی حمل ایدلمه‌سیدر. [هرجسم ثقیلدر !] قضیه‌سنده اولدوغی کبی ! بوراده آغیرلق، مطلقا جسمك تصور ماهیتنده داخل برکیفیت دکلدر. بناءً علیه بز، جسمی دوشونونجه، بالضروره ثقلتی‌ده برابر دوشونمکه مجبور اولمایز . دیمك اولورکه ، [جسم ، ثقلتی حائزدر] قضیه‌سی، جسمه ثقلت کیفیتنی حمل ایتمکله، بزه یکی برشی اوکرتمش اولویور. ایشته قضیه‌نك ترکیبی اولماسی بوراده‌در . بوندن شوده آکلاشیلیورکه بوایکنجی نوع قضیه‌لرك بهمه‌حال تجربه ایله مناسبتی اولمق لازمکلیر . چونکه موضوعك تصور ماهیتنده داخل اولمایان (محمولات les prédicables) ، آنجق بالتجربه تحقیق ایدوب اوکره‌نه‌بیله‌جکمز کیفیاتدر . حالبوکه قضایای تحلیلیه صرف معقولاته مستنددر ؛ حتی اونلردن عبارتدر .

بوملاحظه‌دن‌ده آکلاشیلیورکه قانتك شو تعبیراتی ، اکثر منطقیونك (قضایای عقلیه) و (قضایای حسیّه)سندن باشقه برشی اولمامق لازمکله‌جك !...

[proposition لفظنه باقیکز !.. تفصیلات خصوصیه واردر !]

شو تقدیرجه بوقضیه‌لرك برنجیسی (قبلی apriorique) در . ایکنجیسی (بعدی aposteriorique) در . [بوتعبیراته‌ده باقیکز !]

معمافیه (قانت) ، قبلی بر طاقم قضایای ترکیبیه اولوب اوله‌مایه‌جغنی تحقیق ایچون دوشونمش وریاضیاتده، بویله: هم ترکیبی، همده قبلی (یعنی غیر تجربی) قضیه‌لر بولمشدر. (propositions synthétiques apriori) دیدیکی بونلردر . بومسئله جدی مناقشه‌لر آچمشدر . [apriori یه باقیکز !]

[(les analytiques) تعبیری ایچون بوکلمه‌یه آیریجه باقیکز !]

(analyse grammaticale) ، جمل کلامیه‌یی عناصرینه آییرمق و شو کلمه اسمدر ؛ بوفعل ، بوصفتدر . الی آخره !... دیه جمله‌لری الفاظه ارجاع ایتمکدن عبارتدر .

Analytique transcendentale

تحلیلات متعالیه

Analytique transcendentale

بوتعبیری (قانت Kant) وضع ایتمشدر . بو آلمان فیلسوف مجددی ،

افكارمزده (قبلى apriorique) بر طاقم (مبادئ اساسيه principes
fondamentaux) اولدوغنه ايناندیغى ايچون، [يعنى مبادئ معلوماتمزدن
برمهم قسمنك تجربه‌يه‌سبق ايتديكنى وبناءً عليه قبل التجربى اولدوغنى قبول
ايتديكى جهتله!!] ، (منطق صورى la logique formelle) نك مباديسنه
تعلق ايدن قسم فلسفى‌يه: (منطق متعالى la logique transcendantale)
ديمشدى وتكرار بونى ايكى‌يه تقسيم ايدرك برنجى قسمنه(تحليليات analytique)
ايكنجيسنه دخى : (مناظرات متعاليه dialectique transcendentale)
ناملرينى ويرمشدى . برنجى قسم تجربه‌يه مفتقر اولميه‌رق بعضى معلومات
حاصل ايده‌بيلمك خصوصنده‌كى قابليتمزى تحليل، واو جنسدن اولان
معلوماتمزى (تصورات و مفهومات concepts) ه يعنى، عناصرينه ارجاع
ايتمكله مشغول اولان شعبهٔ علميه ايدى . ايشته قانتك (analytique
transcendentale) ديديكى بودر . ايكنجى قسم دخى بوعناصرى تركيب
ايتمك يولنى كوسترير . منطقده بوترتيب، ارسطونكدر.

حالبوكه تعبيرك ايلك موجدى وواضعى پك معلوم دكلدر . شو اسى
محققدركه[تحليليات = τὰ 'Αναλυτικά = les analytiques) كلمه‌سى
طبيب مشهور (جالينوس Galien) زماننده ، يعنى ايكنجى عصر ميلاديده
ايجاد اولونمش وتأسس ايتمشدر . ارسطونك (ارغنون = Organon)
ناميله مشهورعالم اولان منطق كتابنك، ايلك ايكى قسم مستقلنه بوتعبير تخصيص
ايديله‌رك برنجى كتابه : (les premiers analytiques) ، ايكنجيسنه‌ده
(les derniers analytiques) ده‌نيلمشدى . برنجيسى (قياس
(syllogisme) ك (اشكال وضروب formes et modes) مختلفه‌سنى ،
- اك بسيط عناصرينه‌ارجاع ايده‌بيلمك‌ايچون -اونلرى تحليل (!؟) ايتمك
يولنى كوسترير . ايكنجيسى (اقامهٔ برهان argumentation) واستدلال
قواعدندن بحث ايدر. بوايكى كتابك يكديكريله پك اوقدر مناسبتى يوقدر.
ايشته ، منطق بحثنده (les analytiques) ده‌نيلنجه (كتاب ارغنون) ك
بوايلك ايكى جزئى ا كلاشيلير . [تعبيراته باقيكز !]

Anarchie

Anarchie فوضا

اصلى يونانى‌در (a) ادات نفى (archée ἀρχή) مبدأ ، باش معناسنه
كلير. بناءً عليه لغت معناسيله باشسز يعنى انتظامسز اطرادسز، قارمه قاريشيق،
بر حال ديمكدر . او حالده كرك (عضوى organique) اولسون ،
كركسه (فوق العضوى superorganique) يعنى (اجتماعى social)
اولسون قارغه‌شه‌لغه، ترتيبسزلكه (حالت فوضا état anarchique) ده‌نير.
بو حالت، ناظم اداره ومبدأ حيات اولان جامعهٔ كليه ورابطهٔ عموميه‌نك
انحلالى وياخود بوسبوتون اضمحلالى سببيله وقوعه كله‌بيلديكى كبى ، هنوز
ترتيبات وتشكيلاته نائل اوله‌مامش ، يعنى لايقيله (تعضى ايتمه‌مش non
organisée) بر كتلهٔ عضويه ويا اجتماعيه‌ده دخى - طبيعى ضرورى
اوله‌رق - موجود بولونه‌بيليركه بوتقديرده افعال عضويه ووظايف اجتماعيه
آيرى آيرى يكديكرينى نقض وتأثيرلرينى افنا ايده‌جك صورتده وقوعه
كلير . شوندن آكلاشيليوركه حالت فوضا ، هر هانكى بر كتلهٔ عضويه
واجتماعيه‌يى، (يكپاره بر وجود) شكلنى آله‌بيلمكدن منع ايدن آهنكسزلكدركه
او كتله‌نك عناصرينى يكديكرينه ، متقابل علاقه‌لرله ، باغلى طوتان جامعهٔ
كليه‌نك اضمحلال وانحلالندن وياخود هنوز موجوداولمامسندن ايلرى كلير.
بو جامعهٔ كليه ايستر (دين) اولسون ؛ ايستر (حكومت) اولسون ؛
ايسترسه بر دستور اعتقاد ويا بر مبدأ عرف وعادت اولسون ؛ ايسترسه
- مكمل بر جسم عضويده اولديغى كبى - اعضاى بدن آره‌سنده (تعاون
ايله تقسيم اعمالك توازنندن منبعث !) بر آهنك اولسون!.. بويله بر مبدأك
يوق اولماسيله، كتلهٔ عضويه واجتماعيه، - عناصر اصليه‌سنه آيريله‌جق قدر-
انحلال ايدرك بر (حالت فوضا état d'anarchie) توليد ايدر؛ وبالنتيجه
حيات شخصيه واجتماعيه‌نك شيرازهٔ انتظامى بوزولور .

آكلاشيليوركه - هانكى بر سببله اولورسه اولسون ! - انفراده رجوع
ايدرك حيات اجتماعيه‌نك لوازمندن اولان (قيود وتكاليف متقابله) دن
آزاده ياشايه‌بيلمك ميل وآرزوسى ، صوك درجهٔ شدته واريرسه (حالت

اجتماعیه état social) ممکن اولاماز . چونکه بوسبوتون انفراد اوزره یاشایان افرادك بر جماعت صورتنده تشکلی ممکن اوله‌ماز ؛ وبناءً علیه ، (عضویت اجتماعیه organisme social) نك و (جماعت) حیاتنك افراده تأمین ایتدیکی فوائد ومنافع متقابله‌یه ـ بوسبوتون انفراد حالنده یاشادقجه!؟ ـ ساحهٔ امکان بولونه‌میه‌جغندن ، تعاون وتقسیم اعمال سایه‌سنده حاصل اولان بونجه ترقیات مدنیه دخی ـ بو حالده ـ وجوده کله‌مز . اونك ایچوندرکه (حالت فوضا) ، مضرّ انسانیت ، بر مانعهٔ مدنیت اوله‌رق تلقی ایدلمشدر. بو کلمه‌نك صرف سیاسی معناسنی لکله‌ین ملاحظه بودر .

حکومت ، دین ، عادت ، افراد جماعتی ـ طوعاً اولسون ، کرهاً اولسون ! . ـ مجتمع طوتار وجماعت بشریه‌نی یکپاره بر عضویت شکل وحالنده محافظه ایدر بر (قوت ناظمه force régulatrice) در . بو حیثیت وبو نیتله‌درکه افرادِ جماعتك ـ مشروع اولان حد معروف ومعیّنی آشمامق شرطیله !؟ ـ حریت حرکتنی تحدیده ساعیدر . اونك ایچوندرکه هر حکومت ، افرادك حریت مطلقه دعواسنی بر (anarchiste) دعواسی اولمق اوزره تلقی ایتمش وبو آوازهٔ حریتی ـ هر وسیله ایله ـ بوغمغه چالیشمشد . دور اخیرك تاریخ سیاسی‌سی اثبات ایدییورکه ، فی‌الحقیقه ، آنارشیستلك دعواسی، حکومت علیهنه حریت مطلقه دعواسندن چیقمشدر. اوندن دوغمشدر .

(Godwin) نام مؤلف سیاسی ، (۱۷۹۳) ده یازمش بولوندوغی (عدالت سیاسیه ، یعنی حقوق سیاسیه = Political Justice) عنوانلی کتاب مشهورنده ادعا ایدوب کوستریبورکه صوك‌دور مدنیتده بعض متفکرین [حکومت سیاسیه‌نك ، بو حشین وحویراط (brute !!) ماکنه‌نك انحلالی لزومنی] (ترقیات سیاسیه‌ده کعبهٔ مقصود the goal of political progress) بیلمشلر ، وحکومت سیاسیه‌نك [اخلاق انسانیت ایچون دائمی وتوکنمز بر منبع فساد perennial spring of the vices of mankind] اولدوغنی ادعا ایتمشلردر . بناءً علیه اك مضر واختلالکارانه آنارشیستلکك مبدأ فلسفی‌سی بو ادعا اولمشدر .

اون طقوزنجی عصر میلادیده خیلی دن خیلی ترقی ایدوب نشو ونما بولان آنارشیستلك اعتقادنده مشهور (پرودون Proudhon) (۱۸۰۹-۱۸٦۵) ك محرراتی مسئول طوتیورلر . ذکاوت وحسیات اعتباریله بختیار طوغمش ، وفقط ـ کندیسنه مهد نشأت اولان شرائط اجتماعیه‌نك سفالتندناشی ـ محرومیتلر ایچنده اذیتله یاشایوب یتیشمش اولان بو ذات، کنجلکنده بر اثر یازمشدی؛ اونده: [مُلك نه‌در ؟ Qu'est ce que la propriété] سؤالنی وضع ایدییور ، وبوکا [ملك خیرسزلقدر ! La propriété c'est le vol] دیه جواب ویره‌رك ، بو غریب وسفسطی مدعانی ادلهٔ تفصیلیه ایله اثباته چالیشیوردی. بو کتاب، فی‌الحقیقه چوق جاهل کیمسه‌لری اضلال ایتمشدر . فقط بو آتشین محررك اك مشهور اثری [فلسفهٔ سفالت la philosophie de la misère] عنوانیله یازدیغی کتابدر. بونده مؤلفك بویوك بر حس انسانیت ابراز ایتدیکنده شبهه یوقدر؛ منسوب اولدوغی صنف اسافلك حال سفالتنه درین بر مرحمتله انفاذ نظر ایتدیکنده‌ده تردده محل قالمیور . معمافیه، اصل بو کتابنده (پرودون) ك افکار مخصوصه‌سی وضوح وصراحتله تجلی ایدییور : [بی حدود وبی مانعه بر حریت شخصیه une liberté individuelle sans limite et sans contrainte] دعواسی ایله آنارشیستلکك مناسبت اساسیه‌سی ظاهر اولویور ؛ حتی [سوسیالیست socialistes] لرله اك مهم فرقی‌ده بورادن آکلاشیلیور ؛ پرودون سفالت اجتماعیه‌یه اك مهم واساسلی سبب اولمق اوزره ، سرمایه‌دارلرك وارباب ثروتك قوت وامتیازات اجتماعیه‌سنی کوستریبورکه بو ادعاده سوسیالیستلر تماماً کندیسیله برابردر . فقط بو سفالت اجتماعیه‌نك اصلاح وازاله‌سی مسئله‌سنده پرودون سوسیالیستلردن تماماً آیریلیور؛ حتی اونلرك شدتله غیظنی نفرتنی دعوت ایده‌جك صورتده بیان ملاحظه ایدییور : [بو حالی اصلاح وازاله ایتمك ، حکومتك افراد جماعت اوزرنده حق مراقبه و تسلطنی آرتدیرمقله دکل ، افراد جماعته بی حدود وبی موانع بر حریت شخصیه تأمیننه چالشمقله اولور . بونك ایچونده (سلطهٔ حکومت l'autorité du gouvernement) محو ایدلملیدر] دییور. ایشته اصل بو ادعایه سوسیالیستلر

شدت وغیض ایله معارض بولونیورلر ؛ چونکه (socialisme d'état) نك
دعوای ، سفالت اجتماعیه‌یی ازاله ایچون سلطهٔ حکومتی تقویه ایتمکدر .
یعنی (پرودون) ادعاسنك تماماً ضدیدر . اونك ایچوندرکه آلمان سوسیا-
لیزمنك پیری صاپیلان مشهور موسوی (قارل مارقس Karl Marx)
(پرودون) نك [فلسفهٔ سفالت] نامنده‌کی اثرینی تزییف وتنقید خرصیله
(سفالت فلسفه La misère de la philosophie) عنوانلی اثرینی یازمشدی .

شخص ایچون حریت مطلقه دعواسنی فلسفی بر شکله افراغ ایله تعلیم
ایله‌ین ، اصل (قاسپار شمید Caspar Schmidt)نامنده بر مکتب خواجه‌سیدر.
(۱۸۵٦-۱۸۰٦). بو آلمان محررینك مطبوعات عالمنده اسمی (ماقس ستیرنه‌ر
Max Stirner) دیه شایع اولمش بولوندوغی ایچون تاریخ فلسفه‌ده دخی
بو کاذب اسم ایله شهرتشعار اولمشدر .

(پرودون) ، فلسفهٔ سفالتی یازدیغی سنه قاسپار شمید دخی [فرد
اجتماعی واونك مالی ، ملکی . L'individu et sa propriété] عنوانیله
مشهور اثرینی یازمشدی. کندیسنك برایش آدمی اولمایوب چوق دوشونمکله
سرمست خیال اولمش بر متفکر اولدوغی، محرراتندن اکلاشیلیور .

(ماقس ستیرنه‌ر) ، شخص ایچون حریت مطلقه ادعا ایتمش ؛ فقط ،
دین، کبی؛ انسانیت کبی؛ حکومت کبی ؛ مؤسسات کبی ؛ حریت شخصیه‌یی
بالضروره تقییده ساعی اولان [قوای ناظمه وحافظه forces régulatrices
et conservatrices]یی، شدتله رد وانکاره وارمش، وبو کبی شیلرك هیچ
برینه رعایت ایتمه‌مك لزومنی تنبیه ایله‌مشدر . لکن ، حقوق بشریه‌نك
منشأی ومنبعی اولمق اوزره اوته‌دنبری (حالت اجتماعیه) اصل ومبدأ اوله‌رق
تعلیم ایدیله‌کلدیکندن وبو تعلیمات، مؤسسات مدنیه وسیاسیه ومعنویه‌یی بالخاصه
حالت اجتماعیه‌نك ضرورات ولوازم طبیعه‌سندن کوستردیکندن ، هر کس
بو مؤسساتك قدسیتنه اعتقاد ایتمه‌سه بیله !..مشروعیتنه ایناتیور وحکومته،
دینه ، عرف وعادته رعایتله یاشامغی وظائف اجتماعیه‌نك اقدم واهمی عد
ایدییوردی !..

ایشته [ماقس ستیرنر] ، اصل بومهم نقطه‌یه ، (وظائف اجتماعیه‌ده
اس الاساس اولان بو اعتقاده) شدتله اوربیور. و:

[هر درلو حقی واو حقوقك سند مشروعیتنی ، بن ، یالکز کندمدن
استخراج واستنباط ایدییورم ! دنیاده هرنه تلقی ایتمك ، هرنه یاپمق قدرتنه
مالك اوله‌رق یارادلمش ایسه‌م، اونی آلمق واونی یاپمق حق وصلاحیتی ایله‌ده
طوغمشم ! حقوقمك منشأی ومنبعی بنده‌در ؛ خارجده دکل !..] دییور ؛
وبونی کمال صلاحیت وقوتله‌ده‌یه بیلمك ایچون فکر الوهیت وانسانیتی، دینی،
جماعتی، عرف وعادتی و (بالطبع !) مشروعیت حکومتی انکار ایدییور .

بو افکار مفرطه‌سنه ، واونلری فلسفی بر صورتده (یعنی اصولی بر
صورتده !) نشر وتعلیم ایتمش اولماسنه رغماً بو یوموشاق خویلی مکتب
خواجه‌سنك، جمعیت بشریه‌یه ضرری طوقونمامشدر. چونکه بوسبوتون خیالی
اولان بو ملاحظات فلسفیه‌یی اسافل ناس بیله قبوله میال کورونمه‌مشدر .
بو کبی فکرلری، مدهش ومخرب مدنیت بر اختلال عمومینك ترتیبی امرنده
قوللانان آدم ، اصل [میخائیل باقونین Michaël Bakounine] درکه
روس زادکانندن اردوده یتشمش بر ضابط ایدی . بلکه اون کره اعدامه
محکوم اولوب قورتولمش ؛ نهایت سیبریایه سورولمش واو، بوزلی چوللردن -
یایان یورویه‌رك !.- امریقایه قاچمش وآتشین خطابتیله ، دیوکی وجودیله
هر کسی، مقصدینه آلت ایدوب سوروکله‌مش؛ شیقاغوده قوتلی بر آنارشیست
جمعیتی تأسیس ایدوب عظیم وقانلی بر اختلاله سببیت ویرمش ؛ صوکره
فرانسه‌یه کچوب عینی تأسیساته موفق اولمش وعینی زمانده [۱۸۷۱ قومون
Communes اختلالی) نی تشویق واداره ایتمش؛ دها صوکره اسویچره‌یه
کچه‌رك اوراده بر (آنارشیست مرکز اداره‌سی)وجوده کتیرمش، وآنارشیسزمی
(بین الملل international) بر شکله صوقمق ایچون چوق اوغراشمش
اولان بو خارق العاده آدم؛ بر خارق العاده جانواردی که انسانیت ومدنیته ایراث
مضرت ایده‌بیلمکده - تك بر شخصك - بو درجهٔ قدرتنه مثال اولمق اوزره
تاریخده کندیسندن باشقه بری کوستریله‌مز. اك بویوك دستور نصیحتی :
(طاغلرده‌کی ، حبسخانه‌لرده‌کی حیدودلری سربست براقوب تسلیح ایتمك

ومدنيت دەنيلن بوبنای ظلم واسارتی (!؟!؟) آتش ودەميرله ييقوب محو ايلەمك .] ايدی .

روسيەدە [نيهيليست Nihilistes] ناميله مشهور اولان و هيچ بر مبدئە اينانامايان فرقهٔ جنايتكارانەنك اللهی، پيغمبری باقونيندر .

فلسفهٔ اجتماعيه وسياسيەدە صوك درجه اهميتی حائز اولان بوتعبيرك معناسنی يا كلش تلقی ايتمكدن كمال دقت وشدتله احتراز اولونماسنی خاصةً توصيه ايچون بوتفصيلاته لزوم كوردم . زيرا محققدركه بوكلمەنك معناسی چوق ياكلش اكلاشلمغه مساعددر. حتی ، علمای جغرافيونك ـ زمانمزدە ـ اك بويوكی اولان [ئەليزەرەقلو Elisée Reclus] كبی عالم، فاضل وفوق العاده خلوق، حليم، سليم وانسانيتپرور بر آدم، هم كنديسی ايچون، همده انسانيت ايچون، صوك درجەدە حريت طالبی بولوندوغندن طولايی، آنارشيست عد ايدلمشدر. كنديسی بيله كنديني آنارشيست ظن ايتمكدەدر. بونك امثالی دە نادر دكلدر. يا كلشلق [فردانيّه individualisme] فلسفهٔ اجتماعيەسندن، فضله معنالرو آيقيری نتيجەلرچيقارمق يوزندن وقوعه كليور: مثلا بوفلسفەنك معارضی اولان فرانسز محررلرندن بريسی :

L'individualisme à outrance conduit à l'anarchie c'est-à -dire à la dissolution du gouvernement

فردانيه مسلك فلسفيسندە حد اقصايه وارمق آنارشيستلكه ، يعنی حكومتك اضمحلالنی تمنی‌يه وارير .] دييور .

فردانيونك مبالغەجيلری دخی :

(Les gouvernements trouveront leur perfectionnement dans leur anéantissement même)

[حكومتلر، بالذات اضمحلاللرندە كماللرينی بولمش اولەجقلردر .]

دەيەرك، يوقاريكی معارضك ادعاسنی تصديق ايتمش اولويورلر. بودعوالرك هر ايكيسیدە باطلدر ؛ و [فردانيه] فلسفهٔ سياستك دستور حقيقيسی بودكلدر. [تفصيلات ايچون individualisme سوزينه باقيكز !]

ينه عينی جهل سببيلەدركه (Radicalisme politique) اربابی ،

چوق كشيلر، همده معلوماتلی مؤلفلردن وفيلسوفلردن بعضلری آنارشيست ظن ايتمشلردر. بوغريب افترايه دوچاراولان بويوك آدملردن بريدە فيلسوف شهير (هربرت سپنسر H. Spencer) در . اعتقادات سياسيەسنه نظراً (individualiste-radicaliste) اولان بوذاتی، فلاسفهٔ ماديوندن (شارل لوتورنو Dr Charles Letourneau)، خيالی بر آنارشيست اولەرق تلقی ايتمش و(تكامل سياسی évolution politique) نام اثرندە (l'anarchie idéale de Mr Herbert Spencer) عنوانيله بر باب مخصوص آچارق ، انكليز فيلسوفنك احكام سياسيەسنی تنقيد ايتمشدر. بوطرز تلقی ذاتاً يا كلش اولدوغی ايچون تنقيد واقع دخی بی اساسدر .

ديكر طرفدن، حقيقتاً (آنارشيزم)ك فيلسوفی صاييلان مشهور روس پرنسی (قروپوتكين le Prince Kropotkine)، دخی سپنسری آنارشيست اولمق اوزره تلقی ايتمشدر. مملكتندن قاچوب لوندرەدە بر ملتجیٔ سياسی اولەرق سنەلرجه ياشامش وپك چوق اثرلريازەرق بويوك بر شهرت قازانمش اولان بوموسقوف پرنسی :

[بزم آنارشيستلرك اختلال ايله ياپمق وحصولنی تعجيل ايتمك ايستەدكلری شيئی ـ يعنی حكومت دەنيلن مؤسسهٔ اجتماعيەنك اضمحلالنی ! ـ هربرت سپنسر تكاملدن بكليور ؛ اوندن اميد ايدييور . آرەمزدە شوقدر بر فرق واردر !]

دييوركه افترادر. ياخود، سپنسری طانيمامقدر. زيرا آرەدە پك بويوك پكدە مهم بر فرق واردر. نتەكيم بومفترياته وياخود ظنون غافلانەيه قارشی سپنسر كمال قدرت وبلاغتله جواب ويرمش و انجق (ليبرال libéral) اولدوغنی كوسترمشدر . [تفصيلات ايچون individualisme سوزينه باقيكز !]

بوكون بوتون فيلسوفلرله برابر افكار منورە اصحابنجه شبهه قالمامشدركه (آنارشی)، صرف بر دستور اعتقاد اولەرق دوشونولورسه (ضلالت aberration) در . اكر فعلی وعملی اولورسه ، جنتدن متولد بر جنايت سياسيەدر. (پروفسور لومبروزو Pr. Lombroso) بومسئلەيی ذاتاً بونقطهٔ

نظردن تلقى وتتبع ايدرك معتبر وبويوك اثرلر يازمشدر . بوكون محققدركه بويله عجيب وانسانيت ايچون مضر بر (ضلالت)، بر (اصول سياست) اوله‌ماز. برقوهٔ اجتماعيه دخى اوله‌ماز . اولسه اولسه ـ روسيه كبى ـ عمومى عدالتسزلك وسياسى حقسزلق والحاصل، جدّى واجتماعى بر (ظلم عمومى) راحتسزلغى سببيله قرغه‌شالغه واختلالات داخليه‌يه مستعد ومساعد اولان مملكتلرده ـ آره صيره ـ شديد اختلاجاته، حتى مدهش بحرانلره سببيت ويره‌بيلير بر (صرعه épilepsie) كبى تلقى اولونه‌بيلير . فقط بر بحراندن عبارت وبناءً عليه دوامسزدر . حر وراحت مملكتلره كلنجه آنارشيستلر ، اصل اورالره التجا ايدوب كوزل كوزل اوطورويورلر واثرلر يازييورلر.
[تعبيراته باقيكز !]

Anéantissement فنا Anéantissement

انكليزجه	Annihilation
المانجه	Vernichtung
ايتاليانجه	Annientamento

بوكلمه، لاتينجه (ad-nihilare) اصلندن مشتقدر . (nihil) هيچ ديمك اولدوغنه نظراً برشيئى (هيچ ايتمك) ديمك اولور. (néant) دخى هيچ ديمكدر . اصطلاحده : (اولا موجود اولان برشيئك يوق اولماسى وياخود يوق ايدلمه‌سى) در. عرب فيلسوفلرنجه تعريفى: (عدم بعد الوجود = وارلقدن صوكره يوقلق)در. (خلقت، ابداع = création) بونك تماماً ضدى‌در؛ چونكه يارادلمق (وجود بعد العدم = يوقلقدن صوكره وارلق) ديمكدر .

[بوبابده تفصيلات ايچون création لفظنه باقيكز !]

(فنا)تعبيرى، فلسفه‌ده، الهياتده، تصوفده پك مهم مسئله‌لرله علاقه‌داردر.

اولا : موجودات وكائنات خارجيه‌نك اصلنى تشكيل ايدن (ماده la matière)نك فناپذير اولوب اوله‌ميه‌جغى بحثى اويله اساسلى برمسئله‌دركه فلسفه وبالخاصه (فلسفهٔ مادّيه philosophie matérialiste) ايله كتب

مقدسه‌نك (مبحث تكوين cosmogonie) يعنى (خلقت كائنات la création de l'Univers) حقنده‌كى تعليماتنه، طابان طابانه ضد بر وضعيت ويروب براقمشدر. بناءً عليه، نيجه عصرلردن برى دوام ايدن وهرايكى طرفه ضررى طوقونان (نزاع علم ودين le conflit de la science et de la religion) ده طرفينك مخاصماتنه سببيت ويرن، مسائل اصليه‌دن برى ده ايشته بودر. تعليمات دينيه، مادّه‌نك هيچ يوقدن (خلق créer) اولوندوغنى وينه فناپذير اوله‌جغنى، بوسبوتون يوق اوله‌جغنى تلقين ايتديكى حالده، علوم طبيعيه و [اوعلومك افكارينى بنمسه‌مك ايسته‌ين] فلسفهٔ مادّيه، تماماً بونك عكسنى ادعا ايدييور. مع مافيه تعليمات دينيه ايله توفيق اعتقاد ايده‌بيلن فلسفه سيستملرى واردر . (spiritualisme و créationnisme سوزينه باقيكز !)

ثانياً : آخرت مسئله‌سنه علاقه‌سى اعتباريله (الهيون les théologiens آره‌سنده دخى روحك فانى اولوب اولمامسى بحثى آچيلمش ونزاعى موجب اوله‌رق بعضى مذاهب خصوصيه‌نك تولدينه سببيت ويرمشدر . على الاكثر الهيون، روحك مخلوق اولدوغنده متفق الرأيدرلر. (لايموت immortelle) اولماسنده، دها زياده متفقدرلر. مع مافيه مخلوق اولان يعنى يوق ايكن وار اولان برشيئك، وار ايكن نهايت يوق اولماسنى دوشونمك دها زياده منطقى كورونور ايكن، (ابديت روح) اعتقادى، بردرجه‌يه قدر قيل وقاله وسيله‌لر ويرمشدر. خصوصا روحك عاقبتى، يعنى (آخرت la vie future) بحثنده و(جزاى عمل) مسئله‌سنده، ضرورى اوله‌رق، برطاقم مناقشه‌لر آچيلمشدركه جمله‌سنده اساس روحك بعد الموت فناسنه ويا بقاسنه تعلق ايدن اعتقاداتدر. مثلا : [مادامكه روح مخلوق اولمقله برابر لايموتدر؛ اويله ايسه ازلى اولمادينى حالده ابدى‌در . بودنياده واقع اولان اعمالمزه كوره، آخرتده (يعنى باشقه بردنياده !) جزا ويا مكافات كوره‌جكز. چونكه (عدالت الهيه la justice divine) بونى اقتضا ايدر . (سيئات اعمال mauvaises actions) تقديرنده، عقاب وعذابى ـ شبهه‌سز ! روح، چكه‌جكدر؛ او، طويه‌جقدر. چونكه جسمك حكمى يوقدر؛ اومادى‌در. ذاتاً موتى متعاقب محو ومضمحل اولور . مادامكه روح ابدى‌در، (مرتكب كبيره = يعنى پك بويوك كناه

ایشلەمش اولان) بر آدمك روحی، الی الابد وبلافاصله عذاب طویەجقمی ؟.. مثلا (مخلد فی النار) اولەجقمی ؟.. یعنی، نهایتسز بر زمان امتدادنجه جهنّم آتشندە یانوب طورەجقمی ؟ . . یوقسە بر مدت صوكرە محو اولوب فنا بولەجقمی ؟..]

ایشتە الٓهیونی ـ اوتەدنبری ـ الڭ زیادە مشغول ایدن مسئلەلردن بری‌دە بو اولمشدر. بونك بقا ویا فنای روح اعتقادینە صیقی صیقی‌یە تابع بولوندوغنی سویلەمكە حاجت یوقدر. بوتون ادیان منزلە (الٓهیات théologie)ندە، همان عینی صورتلە صحنۀ مناقشەیە كیرمش بر بحثدركە بوشكل اوزرە تولدی پك طبیعی اولسە كركدر .

شرقدە ، عینی مسئلە ، عینی صورتلە ـ كبار كلامیوندن والٓهیوندن ـ (حسن بصری)نك مجلسندە سرزدۀ ظهور اولدی ایدی؛ (حسن بصری)نك درسنە ملازمت ایدن (واصل بن عطا) ، خواجەسنك مرتكب كبیرە حقندە بیان ایتدیكی ملاحظاتدن ممنون اولەمیەرق درسندن آیرلمش وجامع شریفك دیكر ستونلرندن برینە كیدوب ، كندی باشنە وكندی فكرنجە ـ بر قسم سامعینە ـ درس تقریر ایتمكە باشلامشدی. واصلك بو اعتزالی، یعنی آیرلماسی (معتزلە) تعبیرینە وسیلە ویرمش اولدوغی كبی ، تعلیمات خصوصیەسی‌دە ، مشهور معتزلە فرقەسنە وجود ویرمشدی . معتزلە ایلە اهل سنت فرقەسنك (ارادت وقدر libre arbitre et fatalité) حقندەكی اعتقادات متخالفەسی‌دە، ینە او مسئلۀ اساسیە ایلە علاقەداردر . نتەكیم (جزای عمل) بحثندە بو ایكی مذهبك احكام خصوصیەسی ینە عینی مبدأدن نشأت ایتمشدر. بو بحث ، محمد شهرستانی‌نك مشهور جهان اولان (ملَلْ ونحَلْ) نام كتابندە تفصیل اولونمشدر.

خرستیان عالمنك الٓهیونی دخی عینی مسئلەیی حل ایدەبیلمك ایچون ـ قرون وسطادنبری ـ اوغراشمشلر وكمال عنف وشدتلە مناقشات وحتی مجادلاتە كیریشمشلردی. معاصرینمزدن (هوایت White)، (هدسن Hudson) (ریچارد روث Richard Rothe) ، ومشهور (وەیت‌لی Whately) وامثالی كبی الٓهیون معروفە بو مسئلەیی براقایوب یكیدن احیا ایتمشلر وجداً اونكلە مشغول اولمشلردر.

ثالثاً : (تصوف théosophie)دە (فنافی‌الله ؛ anéantissement en Dieu) تعبیری مشهوردر وبر مهم عقیدۀ صوفیەیی متضمّندر. هرشیئك مبدأ ومعادی، یعنی (باشلادیغی، چیقدیغی وینە نهایت ، وارەجغی وعودت ایدەجكی وارلق)، وجود مطلقدر. هركس ، هرشی اوندن صادر اولمش و اوكا عودت ایدەجكدر . [مِنْهُ بَدَأَ والیه یَعُودُ] ! . . (وصال حق communion avec Dieu) یعنی وجود مطلقە ایریشمك وقاووشمق ، صوفیە اعتقادنجە (خیر اعلا le souverain bien) و (مقصد اقصا le but suprême) در. صوفی ، بو مقصدە ایرەبیلمك ایچون هرشیدن قطع علاقە وكف ید ایتملی‌در. بوكا [ترك] دیرلر. اولا [امساك abstinence] ایلە باشلایان بو (ریاضت ascétisme)، [وجد واستغراق extase, absorption] درجەسنە واریر . صوفی اوزمان اوقدر كندندن كچركە هرشیئی ترك ایتمك امل واعتقادینی‌دە ترك ایدر. بو مرتبەیەدە (ترك ترك) دیرلر. ایشتە بویلەجە:

[ترك دنیا، ترك عقبا، ترك ترك]

ایتدكدن صوكرە، ارتق اوندە (عقل وفكر وهوش) قالماز. (صوفیٔ صافی) اولور، وبو (استغراق كلّی absorption totale) حالندە ـ ولو بر آن ایچون اولسون !.. ـ (وصال حق ذوقی)نی ـ [الهام ایلە ، كشف ضمیر ایلە par intuition و par inspiration] ادراك ایدر . ایشتە فنا فی‌الله مرتبەسنە ایرمك ؛ ئولومدن اول ئولمك یعنی: (موتوا قبل ان تموتوا) سرینە واصل اولمق بودر . ئولدكدن صوكرە، وجود مطلقدە محو اولوب شخصیت انسانیەسنی غائب ایتمك دخی (فنافی‌الله)در.

(نوفلاطونی néoplatonisme) فلسفەسندە بو بر عقیدۀ اساسیەدر . حتی بو مذهبك الڭ بویوك حكیمی اولان مشهور (پلوتینوس Plotinus) واونك شاكردی ومعروف [ایساغوجی = Isagogée یعنی مدخل] رسالۀ منطقیەسنك مؤلفی [پورفیر Porphyre] ، مدت عمرلرندە اوچ دورت دفعە بو ذوق خارق العادەیە نائل اولدقلرینی ادعا ایتمشلردر .

بزم صوفيهٔ شرق لسانند [واصلين] ، بو ذوقه ايرن كيمسه‌لردركه اصل توركجه‌ده (ارنلر) تعبيرى بونك تام ترجمه‌سيدر.

[تعبيرات مهمه‌يه باقيكز !. فضله اوله‌رق abstinence, abnégation, çoufisme, extase, aïdéisme, absorption, mysticisme لفظلرينه‌ده مراجعت ايديكز !]

[بوددیزم Bouddhisme] مذهبنده‌ده بواعتقاد واردر ؛ بلكه‌ده اصل بواعتقادك منشأى بوددیزم‌در ؟ !.. بودين قديمه كوره كامللر نهايت (نيروآنا = Nirwânâ) مرتبه‌سنه واره‌جقلر واونده [سعادت ابديه Béatitude éternelle] يه نائل اوله‌جقلردر . (نيروانا)نك لغت معناسى (هيچلك) ديمكدر .

Anesthesie

ضياع حس Anesthésie

آلمانجه	Unempfindlichkeit, anästhesie
انكليزجه	Anaesthesie
ايتاليانجه	Anestesia

وجودك بوتون سطحنده ، ياخود هرهانكى برناحيه‌سنده وياخود بر عضو مخصوصنده (حس قابليتى) ضايع اولورسه ، بوحالته ـ على الاطلاق (anesthésie) ديرلر. ايستر (مرضى pathologique) ، ايستر عارضى وياخود خارجى ومادى برمؤثره معطوف اولسون ! . . ايسترسه صرف (باطنى intrinsèque) و (معنوى psychique et moral) بر سببدن ايلرى كلمش بولونسون !.. ضياع حس ، برچوق اسبابدن نشأت ايده‌بيلير . دائرهٔ اتساعى اعتباريله دخى (عمومى générale) ، (نصف طولانى hémiplégique) وياخود (موضعى locale) اوله‌بيلير. درجاسنه كوره (تام complète) ، (جزئى partielle) اولور .

بوتون وجودمزى احاطه ايدن جلدك حسّاسيتى ضايع اولورسه ـ اك طوغرو وعمومى معناسيله ـ(anesthésie) ، بوحالده‌دنير. اكر طويغوسزلق تام اولمازسه ، يعنى حس بوسبوتون ضايع اولمايوبده يالكز شدتى غائب ايتمش ايسه ، اوتقديرده (ضعف حسّاسيت hypoesthésie) تعبيرى مرجحدر.

معمافيه ، ضياع حسى موجب اولان اسباب وعواملك تأثيرات خصوصيه ومختلفه‌سنه وبوتأثيراتك درجهٔ شدتنه كوره مختلف ومتنوع نتيجه‌لر حاصل اولور . بعضى احوالده يالكز بر حس مخصوصك ضياعى كورلدوكى كبى بعضاً ده سائر حسلر اويوشدوغى حالده يالكز بر حس خصوصى‌نك ضايع اولماديغى واقعدر . اونك ايچوندركه ضايع اولان حس مخصوصك نوعنه كوره تعبيرات خصوصيه وضع اولونمشدر . [surdité, cécité achromatopsie, dyschromatopsie, amaurose تعبيراتنه باقيكز !] يالكز (حسّ الم) يعنى آجى طويمق قابليتى زائل اولورسه اوكا (analgésie) ديرلر. (حسّ عضلى sens musculaire)نك ضياعى (ataxie) ده‌نيلن حالت مرضيه‌نك سببيدر .

(anesthésie psychique) تعبيرى بيله بعضى آلمان محررلرى طرفندن اكثريا قوللانيلور ، و (apathie تأثرسزلك) معناسنده ايراد ايديليوركه بوحالت ، اكثرياعصبى آدملرده (وجد واستغراق extase et absorption) ، (ماليخوليا mélancholie) كبى تأثيرات معنويه تحتنده وقوعه كله‌بيلير.

ضياع حس ، (اعصاب محيطه nerfs périphériques)نك وياخود (حجيرات مركزيه cellules centrales)نك اضمحلالندن ، بعضاً ده فلج وعطالتندن حاصل اوله‌بيله‌جكنه نظراً (مركز centrale) وياخود (محيطى périphérique) اوله‌بيلير.

وجوديمزك دريسنده منتشر بولونان (حلمات papilles) ايله اونلره پيوسته اولان (اعصاب ناقله وواردة nerfs afférents) نك تغيرات واضمحلالندن ايلرى كلن (طويغوسزلق) لر ، هپ محيطى‌در . (مخ شوكى moëlle épinière)نك (حزمهٔ حسّيه faisceau sensitif) سنه عارض اولان (جرحه lésion) لرك وتخريباتك نتيجه‌سنده ظهوره كلن طويغوسزلقلر دخى محيطى‌در . بو حزمهٔ حسيه ، بالذات دماغك (مادهٔ بيضا matière blanche) سنه كيره‌رك (مادهٔ سنجابيه mat. grise)يه قدر واصل اولدوغى ايچون (سويق مخى pédoncule cérébrale)نك (قدم

pied)نده ویاخود (محفظهٔ داخلیّه capsule interne) ده حصوله کلن جروحك دخی محیطی طویغوسزلقلر انتاج ایله‌دیکی محققدر .

محیطی ومرکزی طویغوسزلقلرك نتایجی اعتباریله فرقی ـ پسیقولوژی نقطهٔ نظرندن ـ مهم مسئله‌لر تولید ایدییور . محیطی اولان طویغوسزلقلرده حس، تماماً ضایع اولدوغی حالده، اوحسه عائد (خیالات images)باقی‌در. چونکه (مرکز دماغی centre cérébral) صاغلامدر؛ واعصاب محیطه‌نك نقل ایتدیکی حسیات مکرّره‌نك شکلنی محافظه ایدن، مرکز دماغی‌در . اونك ایچوندرکه مثلا : باجاغی یاخود قولی (بالعملیّه بتر amputé par opération)ایدیلن بر آدم، ـ عملیات جراحیه‌دن صوکره دخی ـ پارمقلرنده آجی حس ایده‌بیلیور . حالبوکه پارمقلری یوقدر ؛ چونکه قولی ویاخود باجاغی جرّاح طرفندن کسیلوب آتلمشدر . [amputé لفظنه باقیکز !] ، بو حالده مجروحك حس ایتدیکی آجی، بر حس حقیقی دکلدر؛ بر حس حقیقی‌نك انجق خیالی‌در . (actuelle حالی) بر طویغو دکل ، کچمش بر طویغونك انجق یادی ، خاطره‌سیدر . [actuel سوزینه باقیکز !]

فیلسوفلر ، بو کیفیت غریبه‌یی جدّیتله تلقی ایدوب (مکان l'espace) بحثنده اوزون اوزادی‌یه وسیلهٔ مناقشه اتخاذ ایتمشلردر .

(مرکزی) اولان (anesthésie)لرده اعصاب محیطه ایله بواعصابك پیوسته اولدوغی (نواحی régions) واعضای سائره تماماً سالم اوله‌بیلیر ؛ بناءً علیه تأثیرات خارجیه، قشر دماغه یعنی طبقهٔ سنجابیه‌یه سالماً واصل اوله‌بیلیر. فقط حس اولونه‌ماز ؛ چونکه دماغك اوندن خبری اوله‌ماز . احتمالکه اوناحیهٔ دماغیه‌ده کلیاً (فقرالدم anémie) واردر ؛ یاخود اثر (تسمّم intoxication) اوله‌رق طویغوسزلق حاصل اولمشدر ؛ ویاخود اوراسی خراب اولمشدر. ایشته بوکبی احوالده، یالکز قابلیت حس دکل، ـ اوحس مخصوص هرنه‌ایسه !ـ اوکا تعلق ایدن بالجمله خاطرات وخیالات دخی محو اولمشدر . (حافظه mémoire) امکانی قالمامشدر .

مدققین متخصصیندن (پیه‌رژانه Pierre Janet) بوکیفیتی بر دستور قانونی شکلنده عرض ایتمش و (ضیاع حافظه مرکزی طویغوسزلقلر ایله

دائما مترافقدر حالبوکه محیطی طویغوسزلقلرده حافظه سالمدر و باقی‌در .) دیمشدر .

بوذاتك ادعاسنه کوره (مرکزی طویغوسزلق) ، بر (انحلال ذهنی dissolution mentale) نتیجه‌سنده وقوعه کله‌بیلیر . (طالغینلق - dis-traction) ده، بعضی خفیف تسمّملرده، (عصبی خسته‌لقلر névroses)ده وهله (ایسته‌ری Hystérie) ده (طویغوسزلق) لر اوله بیلیر ؛ فقط خسته، تلقی ایتدیکی تأثیراتی یکدیکرینه ربط ایده‌مدیکی ایچون بوحال وقوع کله‌بیلیر؛ یوقسه مراکز دماغیه‌ده بر آفت عضویه یوقدر . یالکز (ذهنی طوپلایه‌ماز ! ؟) که عناصر تأثراتی بربرینه ربط وقیاس ایدوبده آکلایه‌بیلسین وطویه‌بیلسین !..

بونوع طویغوسزلقلر، (ضیاع حافظه amnésie) قبیلندندر و (اصولی systématique) درلر . خسته ، یالکز برشیئه تعلق ایدن احتساساتی وحسیاتی ادراك ایده‌مز؛ طویه‌ماز. یاخودانجق برشیئه تعلق‌ایدن احتساساته پیدای شعور ایده‌بیلیر. حالبوکه او غیر مشعور قالان احتساساتی وجوده کتیره‌بیلن حاسه‌لرخراب‌اولمه‌مش؛ تغیرایتمه‌مشدر. موجوددر. زیرا اوحاسه‌لر تهییج ایدیلنجه عکس عمل یاپار . بوندن طولایی درکه اکثریا بوکبی (anesth.) لرمتناقضدرلر. خسته [بن بویله طویغولرحس ایتمیورم] دیدیکی حالده ، اوطویغولرك موجودیتنی اثبات ایده‌بیله‌جك بعضی اعمال وحرکات اظهار ایدر. مثلا ضیائی حس ایتمیورم دیدیکی حالده حدقهٔ عینیه‌نك تغیراتی ضیادن الآن متأثر اولدیغنی و فقط بو تأثیره پیدای شعور ایده‌مدیکنی اثبات ایدر.

بو تعبیرات و اونلرك تضمن ویا دلالت ایتدیکی مسئله‌لر طوغرودن طوغرویه فلسفه مسائلندن معدود دکلدر. فقط بوکبی‌احوال، کیفیت ادراك مسئله‌سنی‌تنویر ایتدیکی ایچون وبومبحثده حکم اولان پسیقولوژی علمنك اك غامض مسائلنی تشکیل ایتدیکندن طولایی یاریم عصردنبریدر ، فلسفهٔ عمومیه مباحثنده کمال جدیتله تلقی ایدلمکده‌در .

[تعبیرات علمیه‌یه باقیکز!]

Animisme ارواحيه

Animism انکلیزجه
Animismus آلمانجه
Animismo ایتالیانجه

بو تعبیر، لاتینجه (anima) کلمه‌سندن کلیر که روح دیمکدر . [تفصیلات ایچون âme لفظنه باقیکز !] اصطلاحده معناسی ، روحه ویاخود ارواحه اینانان مذهب دیمکدر. فقط (آنتروپولوژی) ، (سوسیولوژی) وبالخاصه (فلسفه) نقطهٔ نظرندن ـ آیری آیری ـ تلقی اولونونجه بو کلمه‌نك معنای اصطلاحیسنده اهمیتلیجه فرقلر کورولور. تحقیقات علمیه و تاریخیه صراحتاً کوستریبورکه اقوام ابتدائیه‌ده و (جماعات قبل التاریخیه= sociétés préhistoriques) ده الك قدیم وقویم عقیده بودر . بزمله حالا معاصر بولونان وافریقا ، آمریقا و آوسترالیاده وبحر محیط اطه‌لرنده یاشایان نامعدود قبائل وحشیه‌نك اعتقادات طبیعیه‌سنی تدقیق وتتبع ایدن متخصصین علما بو خلقك جمله‌سنده (animisme) اساسنی بولویورلر . بعضی آثار قبل التاریخیه‌دن استنباط اولونان معنا ایله بوکونکی قبائل وحشیه‌نك اعتقادات طبیعیه‌سی توافق ایدییور. بو خصوصده کشف حقیقته چالیشان (طایلار Tylor) و (فره‌ی زه‌ر Frazer) کبی علمای مشهوره ایله (هربرت سپنسر) کبی ـ اجتماعیاته زیاده‌سیله اهمیت ویرن ـ فیلسوفلر ، ادعا ایدییورلرکه ، عوامل معنویه‌نك جمله‌سندن زیاده بو (animisme) اعتقاد ابتدائیسی معنویت انسانیه‌یه حاکم اولمش ، عاداته ، طرز معیشته ، اخلاقه ، عرف وقوانینه ، صنایعه شعره . الحاصل مدنیته شکل اصلی وابتدائیسنی ویرمش وحتی مدنیتك وجههٔ استقامتنی دخی تعیین ایتمشدر . نته‌کیم (حس دینی le sentiment religieux) نك منشأی ده بودر .

عاجز ووحشی اولان انسان ابتدائی ـ یاشامق احتیاجی و ئولوم اندیشه‌سیله ـ بر سفالت حیوانیه ایچنده حیاتنی سوروکلرکن بیله ، (مجهول قورقوسی la peur de l'inconnu) نی کمال دهشتله حس ایتمش ، ومقدرات حیاتنه حاکم اولان قدرت قاهره‌نك نصل شی اولدوغنی ـ بالضروره ـ دوشونمشدر.

حادثات طبیعیه میاننده نظر دقتنی الك زیاده جذب ایدرك ذهننی مشغول ایله‌ین مسئله‌لر دخی ـ کندینه پك یاقیندن تعلقی حسبیله ! ـ ئولوم ورؤیا کیفیتلری اولمشدر .

رؤیا کورن بر وحشی ، کوندوزین کچیردیکی هیجانلی وتهلکه‌لی زمانلری ، ـ اویقو حالنده ـ تکرار یاشایوبده اویاندقدن صوکره کندینی وبولوندوغی موقعی بردنبره ادراك ایدنجه ، بو معمانك تأثیر فسوننه طوتولمش وحلنه ـ عقلنك ایره بیلدیکی قدر ـ چالشمش اولسه کرکدر. هرحالده جسمدن آیری ، سیّار وسرسری بر روح ، دها طوغروسی بر (خیالت ، بر جادی) اعتقادی ، اقوام وحشیه‌نك جمله‌سنده واردر. وحشیلر ، رؤیایی ، بو خیالتك سیرانه چیقماسی وتکرار عودت ایدوب مکاننه یعنی بدنه کیرمه‌سی ایله تعریف ایدییورلر. ئولومی دخی بر دها عودت ایتمه‌مه‌سیله تفسیر ایلیورلر .

بو مسئله ایله کرکی کبی مشغول اولان فیلسوف هربرت سپنسر ، شو تحقیقاته مبنی بر فرضیهٔ مشهوره ترتیب ایتمشدرکه (خیالت ، جادی نظریه‌سی Ghost-theory) نامیله معروفدر؛ بو اعتقادات ابتدائیه‌نك یعنی طاقیله ! (animisme) ك رؤیا ایله مناسبت اساسیه‌سنی ، حتی اوندن طوغمش اولدوغنی ادعا ایدییور. [âme کلمه‌سنده هیکل نظریه‌سنه و evhémérisme لفظنه باقیکز !]

سپنسرك ادعاسنجه (عبادت اجداد le culte des ancêtres) ، ودفن اموات امرنده اقوام وحشیه عاداتنده کورولن غریب غریب آیینلرك منشأی و (پری ، fée) ، (جن esprits) ، (جادی) ، (خورتلاق) اعتقادینك منبعی ینه بودر.

الك وحشی ، الك یرتیجی حیوانلره بیله ـ حیله ایله ، آلات وادوات ایله ، تعاون واتفاق ایله ـ تأمین غلبه ایله‌ین (انسانیت ابتدائیه l'humanité primitive) (پری) لردن ، (جن) لردن وبرچوق (ارواح سایره esprits ambulants) دن شدتله قورقمش ـ نظردن نهان اولدقلری ایچون ـ اونلردن صاقینمق احتمالی اولمادیغنه قناعت کامله حاصل ایتمشدر . انسانك ، هرشیئی کندینه قیاس ایتمه‌سی طبیعی بولوندوغی ایچون ، ارادت بشریه‌یه رام اوله‌مایان

حادثات ووقوعات عالمی ـ انسان وحشی ـ بالضروره اوجنلرك ، اوسیار وسرسری ارواحك ، ارادتنه ، کیفنه ، غضبنه انتقامنه اسناد ایدرك تعریفه چالشمشدر. ایجابنه کوره اونلره قربان کسمه‌سی ، میوه هدیه ایله‌مه‌سی ، (خضوع وخشوع humiliation) ایله‌دعاونیاز ایتمه‌سی، واکثریا (ارواح کذشته les âmes trépassées) دن یاردیم ایسته‌مه‌سی ، مداوممه‌سی ، سپنسرك نظریه‌سیله تعریف اولونیور .

بویله ابتدائی براعتقاد ضرورینك ایجاباتندن اوله‌رق ، وحشی‌انسانلر، نه‌قدر عوامل طبیعیه وارسه ، اونلری (تشخیص personnifier) ایدوب (جانلاندیرمق animer !؟) صورتیله هر برینی انسانه‌بکزر برشکلده تصور ایدییورلروطبقی انسان کبی ذیروح، مریدومختاراولدقلرینه اینانیورلرکه (مجسمه anthropomorphisme) دیدکلری‌عقیده‌ایشته بودر؛ و(animisme)دن نصل تولد ایتدیکی‌ده اکلاشیلیور . [بوتعبیره باقیکز !] بو دور اجتماعیده وبو[درکهٔ] اعتقادیه‌ده انسانلر (عوامل طبیعیه agents naturels) یه [agent لفظنه باقیکز !] نیّات مخصوصه اسناد ایدییورلر ؛ مثلا ، کوك کورله‌مه‌سنی ، زلزله‌یی ، قحط وغلایی ، موت فجئه‌یی بعضی (ارواح خبیثه mauvais esprits) نك حدت وانتقامنه ؛ کوزل هوایی، فیض وبرکتی ، حیوانات وحشیه‌یه قارشی فوزوموفقیتی (ارواح طیّبه bons esprits)نك امداد ومعاونتنه عطف ایدییورلر. حتی‌اکثریا بومعاونتی ، ارواح اجدادك عنایتنه حمل ایدییورلر وبالطبع اوندن محروم قالمامق ایچون آیین مخصوص اوزره اراوح‌اجداده طاپینیورلرکه (evhémérisme) ده اساساً بودیمکدر. کذلك هرشیده ، حتی اك دکرسز بربوجك‌ده بیله ، اکلاشیلماز بر قدرت خارق‌العاده تصور ایتدکلری زمان، اونلرده آیری آیری طاپیورلر. فرضا انسانی برکره صوقمقله تسمیم ایدوب بش دقیقه ظرفنده ئولدورن برزهرلی اوروبجك بر وحشی نظرنده اسرارانکیز برقوت قاهره‌یی تمثیل ایتدیکی ایچون معبود اولویور . اوبوجکی آولامقله تغذی ایدن براهمیتسز قوشجغز دخی عبادته شایان کورولوب معبودلر صیره‌سنه کچیورکه (fétichisme) دیدکلری درکهٔ اعتقادیه دخی بودر .

بعضی قبائل وحشیه عندنده منحصراً برشی ، مثلا بر (قایاRocher) پارچه‌سی ، برنوع آغاج ، بربوجك ، برغریب حیوان سائرلرندن زیاده مبجل طوتولویور. مقدرات‌حیات، باشلیجه اوکا باغلی‌در ظن اولونیورکه (totem) دیدکلری بودر ؛ واعتقادات وحشیه‌نك بودرلوسنه (طوته‌میزم totémisme) دیرلر . (فره‌ی‌زه‌ر Fraser) بونی لایقیله تتبع ایتمکده بولونمشدر .

(غلطات حسّیه les illusions de sens) ، (امراض عصبیه maladies nerveuses) (جنّت folie) ، (صرعه épilepsie) وسائر (نه‌وروز Nevrose) لر ، ـ اسباب مرضك کیزلی قالماسندن ، کورولمه‌مسندن ناشی ـ جنلره اسناد اولونیور . ذاتاً (مجنون) ، لغت معناسیله (جنلنمش) دیمکدرکه بو نظریه‌نك اصابتنی اثبات ایدر . بو ، اعتقاددن دخی (سحربازلق sorcellerie) ، (اوفوروکجیلك) ، (باقیجیلق) ، (جنجیلك) کبی غریب مسلکلر ومشغله‌لر تولد ایدییور ؛ بونلرك جمله‌سنی (سپنسر)، (فه‌تی شیزم) اعتقادیله علاقه‌دار کورویور و اونك لوازمندن عد ایدییور . الی آخره !...

(طایلار Tylor) بوابتدائی‌عقاید باطله‌یی‌اطرافیله‌واسبابیله‌تحقیق‌ایتمش وحکمت‌ظهورینی‌ایضاح‌وتعریف‌ایچون‌ایکی‌بویوك‌جلدیازمشدر. بوکبی خرافات اعتقادیه‌نك ، بوکونکی جماعات متمدنه‌ده بیله حالایاشامقده بولوندوغنی ونه‌کبی شکللره کیروب حکم سوردوکنی غایت متنوع مثاللرله کتابنده کوستریبور وبوتون بوشیلرك (سپیریتیزما spiritisme) شارلاطانلغی ایله نه غریب، فقط نه قدر طبیعی بر علاقه‌سی بولوندوغنی ـ بر فطانت مستثنا ایله ـ آکلاتیور . حتی ضروب امثالدن ، چوجق اویونلرندن معنالر چیقاره‌رق بودعواسنی تحکیم ایدییور . هرمملکت متمدنه‌ده تربیه‌دن محروم قالان‌عوام ناسك ، صیتمه ، صرعه ، نظر ، ودها بوکبی آفتلره قارشی ـ کمال اهتمام ایله ـ قولنه طاقدیغی برسیجیم پارچه‌سندن، بوینه آصدیغی بر چاتال آغاج دالجغزندن [یعنی بزده‌کی چیتله‌نبیك دالی !] مدد وصیانت اومه‌سنی ، بعضی

علل دماغيه واختلاجات عصبيه‌يى ، (ازواح بيكانه) يه [يعنى بزم اسكى تعبيريمزجه : (اى ساعتده اولسونلر ، اونلره : پرى‌لره !؟)] عطف ايدرك ـ بو حادثات طبيعيه‌يى ـ برطاقم احوال غريبه [يعنى طيشاريلق علامتى ! ؟] ظن ايتمه‌سنى ، طايلار ، او باطل و ابتدائى اولان عقايد قبل‌التاريخيه‌نك حالا جماعتمزله برابر ياشامقده اولدوغنه مثال ودليل اتخاذ ايديور .

بزده ، علماى عثمانيه‌نك ـ اعتقادجه ـ سربلندى اولان مشهور حاجى خليفه يعنى كاتب چلبى ، بوكبى (عادات نا مرضيه) يى و خرافات قديمه‌يى اسلاميت احكامنه وسنت پيغمبرى‌يه تماماً منافى كورمش ، و (ميزان‌الحق) نام رساله‌ٔ مهمه سنده موضوع بحث ايدوب شدتله قدح ايتمشدركه شايان تحسين وشايان دقتدر .

ايشته (علوم اجتماعيه) ده ، (آنتروپولوژى) ده، (تاريخ اديان) ده (animisme) سوزى‌كچنجه، بومعنا آكلاشيليروانسانيتك بو(دوراعتقاد)ى مراد ايدلمش اولور . (اوجاق باشى پريسى) ، (چشمه باشى پريسى) ، اينجير آغاجى پريسى) ، (سوپرونتولك پريسى) ودها بونك كبى درلو درلو پريلره ايناممق ودنيانك هر كوشه‌سنى اونلرله اسكان ايتمك، دور اعتقاديدر.

صنايع نفيسه‌ده وادبياتده (animisme) ك نه بويوك تأثيرى اولدوغنى اثبات ايتمك ايچون متعددو پك مهم اثرلر يازلمشدركه ملاحظاتنى بورايه ـ مختصراً اولسون ـ نقل ايتمك اوزون سورر و آرتق لازمده دكلدر . ويرديكم ايضاحات كافيدر . يالكز شوقدرعرض ايده‌يم كه ، بو(animisme) دورى ، بر خيلى تكامل ايتدكدن صوكره (symbolisme) شكلنه كيرمش و (دوراساطير Période mythologique)ى وجوده كتيرمشدر . بو دورده (دين religion)،(تعددآله polythéisme) صورتنى آليور. بوكا (عبادت اوثان paganisme) دخى ديرلر . بودورده انسانلر،عوامل وقواى طبيعيه‌يى شخصيتله تمثيل ايدييورلر . مثلا : (عكس صدا) ، (فورطنه ـ روزكار) ، (عشق) ، (عقل) ، (حسن) ، (حرب) ، (بركت) الى آخره هپ انسان شكلنده تمثيل ايديليور ؛ ومرتبه‌لرينه كوره مظهر رعايت

وشايستهٔ عبادت اولويور . مدنيت وصناعت هنوز پك آشاغى بر دركه‌ده ايسه ، بومشخصات مقدسه‌نك هربرينى تمثيل ايچون ـ لوله‌جى چاموريندن ـ غايت قابا ، غايت غليظ وچيركين ، هله بوسبوتون عجيب ـ (بُت = پوط = idole) ياپيليور. افريقاده (آشانتى Achanti) و(يام ـ يام Niam-Niam) قبائل وحشيه‌لرنده‌اولدوغى كبى!... مدنيت پك ايلريله‌مش ايسه خارق‌العاده كوزل هيكللر وجوده كتيريليور . يونان قديمده اولدوغى كبى كه موزه‌ـ خانه‌لريمزده فسونكار نمونه‌لرى كوروله‌بيلير . ايشته قواى طبيعيه‌يى بوصورتله تمثيل ايديش (symbolisme) در . فقط بوسمبوليزم ، چاموردن پوطلر واوپوطلر ايچون معبدلر ياپمق مجبوريتنى ومعرفتنى الهام ايتمش وصنايع نفيسه‌نك ترقيسنده الك بويوك عامل بولونمش اولدوغى سببله فيلسوفلر، « صنايع نفيسه، (animisme) دن طوغمشدر ! » دييورلر .

شعرده (انطاق) اسكى (animisme) ايله علاقه‌داردر ! ده‌نيليور. مثلا طاغلره، طاشلره اغاچلره روح وبناءً عليه نطق‌اسناد ايدوبده ـ فرضا، عاشق كرمك ، معشوقه‌سى اصلى خانى اونلره صورمه‌سى ـ و :

اولو طاغلر !.. اصليم بورادن كچديمى ؟

ديمه‌سى كبى !..

فلسفى وبوسبوتون خصوصى معناسنه‌كلنجه ، (animisme)، روحك استقلال وجودينه و ابديتنه قانع اولان مذهب مشهوره ديرلركه اديان منزله‌نك حكمت اساسيه‌سنده بو اعتقاد تمل طاشيدر . [âme كلمه‌سنك نهايتلرينه باقيكز !] بو عقيده‌ده اساس، روحك مدبر حقيقى وفاعل مختار اولماسى، بدنى برآلت كبى قوللانمه‌سى ، واوآلت خراب اولونجه روحك لايموت قالماسيدر. [immortalité كلمه‌سنه باقيكز !] .

ارسطونك وسقولاستيقلرك بوخصوصده‌كى اعتقاداتى ايچون [âme و intellect كلمه‌لرينه باقيكز !]

(راقيون les stoïciens) دخى (animisme) ه قائل‌ايديلر ؛ حتى بوتون كائناتى ذى‌حيات ويكپاره‌بروجودعد ايدرلردى . [ماده‌نك بالذات

کندنده قدرت حیات واردر!] دیه‌یوب عوالم موجوده‌یی، طاقیله، بر (جسم عضوی) کبی تلقی ایدرلردی. بومذهبه تاریخ فلسفه‌ده ((hylozoïsme) دیرلر که نهایت مادیه مذهبنه منجر اولمشدر. [تفصیلات ایچون matérialisme سوزینه باقیکز !]

(Leibnitz لایب نیچ) ك بو بابده‌کی فکرینی اکلامق ایچون [monade] لفظنه باقیکز !

(فان‌هلمونتVan-Helmont) ك نظریه‌سی حقنده تفصیلات لازمه ، [vitalisme و archée] کلمه‌لرینه متعلق ایضاحاته ذیل ایدلمشدر .

تناسخ اعتقادی ایله(animisme)ك مناسبتی ایچون[métempsychose] لفظنه مراجعت ایدیکز !

Anomalie خلاف عاده

Anomalie

انکلیزجه	Anomaly
المانجه	Abnormität
ایتالیانجه	Anomalia

یونانیده (نوموس = νόμος) قانون دیمکدر. عربلر بونی عیناً آلوب (ناموس) دیمشلر و (نوامیس) شکلنده جمع مکسرینی‌ده یاپمشلر. (ناموس اکبر la plus grande loi) و (نوامیس طبیعیه) کبی! ایشته بوتعبیر، عینی اصلدن مشتقدر؛ و(قانون طبیعته مغایر) برشی، برحال دیمکدر. بونك صفتی (anomal) در ؛ فقط قوللانلماز. اوکا بدل (anormal) تعبیری مشهور اولمشدر. بوده(a) ادات نفی ایله (norma) لغتندن مرکبدر . بو لغتك معناسی (قاعده)دیمکدر . شوتقدیرجه (anormal)، قاعده‌یه مخالف اولان بر شیئه وصف اوله‌رق ایراد اولونور .

اصطلاحده، (احوال وکیفیات استثنائیه cas exceptionnels) یه‌ده‌نیر. مثلا : التی پارماقلی طوغان بر چوجوق ودها بویله برچوق (قصور) لر ، عضویت نقطهٔ نظرندن (anomalie) تشکیل ایدر ؛ چونکه ، اوته‌دنبری بیلدیکمز قانون طبیعته قارشی مستثنا برحالدر . بوعضوی (anomalie)لره عربلر(عیب)دیرلردی که اصل معناسی بزم لسان عادیمزده (قصور)دیدیکمز شیلردر؛ کلمه بومعنا ایله لسان فنه‌ده حالا مستعملدر .

عالم غیرعضویده (anomalie) لر، ـ یك نظرده ـ قوانین طبیعیه‌یه مغایر کورونن حادثات وامور غریبه‌در.(حکمت طبیعیه la scien. physique) ده (غریبهٔ موازنة المایعات) ودها برچوق امثالی کبی !..

تحقیقات وتجربه ایله علومك ترقیسی، (خلاف عاده) ظن اولونان و(قانونه مغایر)کورونن حادثات وامورك، [قانون مخصوصنه توفیقاً تفسیر وتعریفی] صورتنده واقع اوله کلمشدر؛ بناءً علیه، (anomalie) دیدیکمز احوال غریبه‌نك ،حقیقةً خلاف قانون اولمادیغنه و اولماماسی لازمکله‌جکنه دائر ـ کیتدکجه ـ قناعتمزی آرتدیرمشدر . صحنهٔ طبیعته سطحی برنظرله باقوب قالدیغی مدتجه، انسانیت برچوق (خوارق عادات !) کورمش و (خارق عاده)یه اعتقاد ایتمشدی؛ فقط ظاهرده غریب وفسونکار برقارغاشه‌لقدن عبارت کورونن بومجموعهٔ کائناتك (شیرازهٔ قوام) و (قانون آهنك وانتظام)نی کشف ایتدکجه او اسکی اعتقادینه کلیاً ضعف کلمش ، وشیمدیکی حالده خارق عاده کورونن شیلرك، قوانین طبیعیه‌دن خارج برطاقم (امور کیفیه faits arbitraires) دن صاییلماسی لازمکله‌جکنه اینانه‌ماز اولمشدر .

(عجائب طبیعت !) دن و (امور فوق العاده) دن صاییلان بر چوق حادثاتك ـ ترقیات علمیه وتدقیقات تجربیه سایه‌سنده ! ـ قوانین طبیعیه ایله کیزلی رابطه‌لری کشف اولوندقجه اوکبی احوال استثنائیه، (معقول بر صورتده d'une façon rationnelle) تعریف اولونه‌رق (امور عادیه faits ordinaires) صره‌سنه کیرمشدر . کشفیاتك دائما بو وادیده وبو طرزده موفقیتله ایلریله‌مه‌سی ، ذهن متجسسه بر فکر وبر امید ویرمش ، وهنوز برقانونه ربطایله تعریف ایدیله‌مه‌مش بولونان حادثات خارق عاده‌نك ـ حالا ـ قوانین عائده وخصوصیه‌سی ایله جهت رابطه‌سی کشف اولونه‌مدیغنه ومع مافیه ، او احوال استثنائیه‌نك‌ده بهمه‌حال بر قانونه مربوطیتی اولماسی لازمکله‌جکنه دائر قوی برظن ، بلکه براعتقاد تولید ایتمشدر .

بوکون (روح علم l'esprit de la science) بو اعتقاد ایله یاشیور ؛

خارق‌عاده‌یی قبول ایده‌بیلن بر (علم صحیح science exacte) یوقدر. بویله براعتقادی قرین احتمال کوره‌بیلن بر علم ، کندی لزوم وحیثیتی ، کندی وارلغنی ، بالذات انکار ایتمش اولور . علمك باشلیجه وظیفه‌سی ، [جاهل وغافل نظرلره بر (هرج ومرج) حالنده معروض اولان] بو عالم حوادثك ـ بالعکس ـ (آهنکدار برمنظومه un système harmonieux) تشکیل ایتدیکنی اساساً تسلیم ایلك ، یعنی بر (chaos)دکل بر (cosmos !) اولدوغنه ، اول امرده ، ایناتمق‌در. قارغه‌شالقدن عبارت کورونن بو حادثاتك محور جریانی اولان قوانین (قیمه ومطرده les loi immuables et uniformes) ی کشف ایتمکدر. ترقیات علمیه بو کشفك درجه‌سیله اولچولور. مدنیت فکریه دخی تماماً اونکله متناسبدر .

بومسئله دخی ، سائر بر چوقلری کبی ، (نزاع علم ودین)ه سببیت ویرنلردن باشلیجه بریدر . [religion, loi, anéantissement, création سوزلرینه باقیکز !]

علمك نقطهٔ نظرینه وعقیدهٔ اساسیه‌سنه کوره ، قانون خارجنده هیچ بر وقعه اوله‌ماز ، هیچ بر حادثه ظهوره کله‌مز . قانونك معهود استثنالری بیله ـ حقیله تدقیق اولونورسه ! ـ اوقانون ایله تصدیق وتحکیم اولونه‌بیلیر . و یاخود ، اوقانونك شمول حکمنی شبهه‌یه دوشورویورسه ، نتیجه‌ده دها عمومی ، (دها زیاده حادثاتی محیط) بر قانونك کشف اولونمامسنه دلالت ایده‌بیلیر. اووقت آکلاشیلیرکه استثناآتی تعریفه مقتدر اوله‌مایان اوقانون ، دها عمومی بر قانونك ضمننده مندرج و (جزئی partielle) بر (قانون استقرائی une loi inductive) ایمش ! . . اوحالده یکی کشف اولونان قانون عمومی ، خارق‌عاده کورونن حادثهٔ غریبه‌یی معقول بر وجهله تعریف ایدرك امور عادیه صیره‌سنه قید ایتمش اولور. اکثر کشفیات علمیه بوکا مثالدر .

بناءً علیه ، بر قانون ، اکر حقیقی و طبیعی ایسه ، کندی دائرهٔ شمولنده بر حادثهٔ مستثنا بولوندوره‌ماز . اوقانون ایله تعریف اولونه‌مایان برتك وقعهٔ استثنائیه بیله حقیقتنی رد ایتمك ایچون کافی بر دلیل اوله‌بیلیر . بونك‌ده امثالی تاریخ علمده پك چوقدر .

طبیعت غیر عضویه‌ده خارق العاده کورونن بعضی حادثاتی تتبع ایتمك وقوانین عائده‌سیله جهت ارتباطنی کشف ایده‌بیلمك ، نسبتاً دها قولایدر . (علوم حکمیه sciences physiques) و (میخانیکیه mécaniques)نك (علوم حیاتیه وغریزیه sciences biologiques et physiologiques)دن چوق اول ودها چابوق ترقی ایده‌بیلمش اولماسنه ـ فکرمجه ! . ـ باشلیجه سبب‌ده بودر . کائنات غیرعضویه صحنه‌سنده وقوعه کلن حادثات ـ نسبتاً ـ بسیط اولدوغی ایچون اونلر آره‌سنده‌کی (علاقهٔ سببیت rapport de causalité) دها قولای کشف اولونه‌بیلمشدر . اوسببله‌درکه علمك اساسی ، روحی اولان (ایجابیه = déterminisme) اصولی ، دها چابوق ودها قطعی اوله‌رق کائنات غیرعضویه‌ده تحقق و تأسس ایتمشدر . بناءً علیه بودائره‌ده خارق عاده کورونن امور مستثنا ، حقیقی اولمقدن زیاده ظاهری بر طاقم استثناآتدن عبارتدر ؛ یاواش یاواش ماهیتلری تعین ایدرك هانکی قانون مخصوصه عائد اولدقلری اکلاشیله‌جق وامور عادیه صیره‌سنه قید اولونه‌جقدر.

عالم عضوی le monde organique) یه کلنجه ـ شبهه یوقدرکه ـ اونده‌ده (ایجابیه) اعتقادی طوغرودر . چونکه حیاتك دخی (شرائط مخصوصه conditions spéciales) سی اولدوغی محققدر . شرائط مذکوره‌نك بر قانونی اولماسی لازمکله‌جکی‌ده ضروریدر. نته‌کیم بر چوقلری‌ده کشف ایدلمشدر وایدلمکده‌در . لکن حادثات عضویه ـ ماهیتی اعتباریله ـ دها زیاده (معضل complexe) ، (کرفت enchevêtrés) واسرارانکیز اولدوغی ایچون بوسبوتون خصوصی قانونلری بولونمق کرکدر . بوقانونلر کشف اولونمادقجه بر چوق حادثات ، (اسباب موجبه les causes efficientes) سیله یعنی معقول بر صورتده تعریف اولونه‌مایه‌جغی ایچون ، خلاف عاده بر طاقم (غریبه) لر کبی تلقی اولونه‌بیلیر . بو درلو حادثاتك پك کرفت اولماسی ، [یعنی نامعدود ونامعلوم بر سوری اسباب مختلفه‌نك (محصله résultante)سی بولونماسی] ، ذاتاً غریبه‌لر تشکیلنه پك مساعددر .

اوندن ماعدا ، [یعنی حادثات عضویه‌ده مختلف اسباب موجبه آرایوب ، کیفیتی بر قانونه ربط ایتمك مجبوریتندن ماعدا !...] اجناس وانواع

وصنوف معینه‌یی نظر دقته آلمق وهرجنس ونوعك (اوصاف ذاتیه ومشترکه propriétés essentielles et communes) سنی مقیاس اتخاذ ایتمك مجبوریتی‌ده واردرکه آیریجه مشکلات نظریه‌یی موجب اولویور. بونی بر مثال ایله اکلاته‌یم :

انسان ، علی العاده ، ایکی اللی ، ایکی آیاقلیدر . هرالنده ، هر آیاغنده بشر پارماق واردر . صاغلام طوغمش قصورسز انسان بویله اولور . پك اندر اوله‌رق بعضی آدملر کوره‌بیلیرزکه بونمونه من جهة موافق اولماسین!.. اوسبیله‌درکه بش پارماقلی اولان انسانلری (مقیاس) ، وبونمونه‌یی (قاعده norme) عد ایدیبورز. اوکا (normal) دییورز. فی الحقیقه ، کوروبیورزکه انسانیتك عظیم برا کثریتی هپ بویله بش پارماقلیدر .

شیمدی ـ عمرمزده ایلك دفعه اوله‌رق!ـ التی پارماقلی بر آدم کورسه‌ك ، فوق العاده بر حیرته دوشرز . بو حادثهٔ عضویه‌یی بر (غریبهٔ خلقت anomalie de la Nature) عد ایدرز؛ چونکه اندر برشیدر. اونی (عادت طبیعته !؟) مغایر کوروروز . (خارق عاده) ، (خلاف عاده) بر حالدر؛ دیرز !... کذلك :

شیمدی‌یه قدر کورمش اولدوغمز قوشلری ، هپ غاغالی بیلیرز . درت آیاقلی حیواناتدن دخی ـ ممالکتمزده ! ـ بر دانه کورمه‌مشزدرکه غاغالی اولسون!.. فقط دوداقلی برقوش کورسه‌ك ، وبوغریب حیوانك اینك ممه‌سنه یاپیشوب سوت ئه‌مکله یاشادیغنی بزه تعریف ایتسه‌لر؛ شاشارقالیرز. صوکره برده درت آیاقلی وطبقی (ئورده‌ك کبی !) غاغالی دیکر بر حیوان کوسترسه‌لر ، بو (عجیبه) لری برر (غلط طبیعت) اولمق اوزره تلقی ایدرز. حالبوکه بوتشکلات عضویه برطاقم اسباب غریزیه وتشریحیه‌نك نتیجه‌سی اولدوغی جهتله ـ کندنجه ـ پك طبیعیدر ؛ وطبیعتده غلط اوله‌ماز . غلط بزم محدودیت نظرمزده‌در ؛ اونمونه‌لری براستثنا اوله‌رق تلقی ایدیشمزده‌در. 'وغلطات' ، برچوق افراده عینی وجه اوزره تحقق ایتسه‌یدی ، حیوانات آره‌سنده یکی بر نوع ، یکی بر صنف تشکیل ایده‌بیلیر واووقت هیچ خارق عاده صاییلمازدی . مثلا منطقهٔ بارده وحارّه اهالیسی ، علی العموم وعلی السویه ، هپ التی پارماقلی اولسه‌یدی ،

بوقصور ، جنس بشرك بر نوع مخصوصنی تعیین ایچون ، اك مهم واساسی بر وصف مشترك ، بر (خاصهٔ ممتازه) صاییلیردی. حتی اسباب موجبه‌سنی ، قانونتی کشف ایده‌مه‌سه‌ك بیله ینه اونی (خارق عاده) عد ایتمزدك . نته‌کیم دەمین ذکر ایتدیکم (سوت ئه‌من قوش) و (غاغالی چارپا) ، حیوانات آره‌سنده بر رصنف مخصوص تشکیل ایدر؛ چونکه حالا ایچه افرادی واردر. بوتشکلات غریبه‌نك قانونتی کشف ایتسه‌کده ، ایتمسه‌کده ، اوافراد متشابهه بر صنف مخصوص تشکیل ایدر . افریقا زنجیلری ایلك دفعه اوله‌رق بر بیاض آدم کوردکلری زمان ، اونی شیطان ظن ایدرك ، اطرافدن قاچمشلردی . اوروپاده ایلك زنجی‌یی کورن کویلولر دخی عینی صورتله متحسس اولمشلردی. بوغریب شی ، اوقدر خلاف عاده کورونمشدی . بیاض آدملره ، سیاه آدملرك جنس بشر انواعندن اولدقلری اکلاشلدقدن صوکره (anomalie) قالمادی .

بوکون (علم حیات biologie) اصلاحنده ((anomalie) تعبیری دها خصوصی ودها معین برطاقم غرائب تشکلاته وصف اوله‌رق قوللانلمقده‌در. ییرتیق دوداقلی ، یاخود سیوری قولاقلی ، ویاخود آلتی پارماقلی اولمق کبی تشریحی قصورلره بوتعبیر تخصیص اولونمقده‌در. بوده ، یاپك اندر کوروله‌بیلن بر (سجیهٔ عضویه caractère organique)نك برفردده ظهورندن ایلری کله‌بیلیر ؛ [التی پارماقلی طوغمق کبی !] ویاخود پك عمومی ، پك عادی بر عضوك فقدانندن نشأت ایدر؛ [قولاقسز ویاخود دوداغی ییرتیق طوغمق کبی!..] فقط ، بویله اولمقله برابر بوسؤ تشکلاتك اسباب موجبه‌سی یوق دیمك دکلدر!..

علمای متخصصین بونلری (کسبی acquises)و(ولادی congénitales) اولمق اوزره ایکی صنفه آیرییورلر . ولادی اولان سؤ تشکلات ، اکثریا ـ حیات جنینیه ـ اثناسنده بر عضو مخصوصك تکامل ایده‌میوب قالماسندن و (جدانی = atavique = ancestral) برشکل آلماسندن ایلری کلیورکه بوحاله (وقفهٔ نمو arrêt de développement) دیرلر . (ییریق ـ دوداق bec-de-lièvre = طاوشان دوداغی !) ، (حیات داخل رحمی ـ vie in

(in-tra-utérine)ده (فك اعلا maxilaire supérieure) دەنیلن اوستچكه
كمیكنك تماميله تكمّل ایدەمەمەسندن ایلری كلەه بر قصوردركه عضـویتك
برشكل طبیعیٔ ابتدائیسنی عرض ایدر. (عمای الوان cécité des couleurs)
(شبكهٔ عینیه rétine) نك ناقص بر درجهٔ تكاملندن نشأت ایدر . دیمك
اولویوركه بو نوع قصورلر ، یاجدّانی بر شكل عضـوینك بوكون یكیدن
ظهوریدر؛ ویاخود (دورهٔ جنینیّه période embryogénique) حیاتنده
بعضی (احوال عارضیه circonstances accidentelles) سـببیله وقوعه
كلمش بر (وقفهٔ نمو) نتیجەسیدر. بعضاً (حال ابتدائی‌یه رجوع = retour à
l'état primitif) ده بو دیمكدر .

(مبحث جنین embryologie) دەنیلن ، اومهم شعبهٔ علمیه تأسس
وترقی ایتدكدن صوكره، عضویت عالمنده (خلاف عاده) كورونن احوال،
معقول برصورتده تعریف اولونەبیلمشدر . مشهور (داروین)ك الك بویوك
معقبی وشاكردی (پروفسور هەقكل Prof. Heäckel) بوخصوصده بر
كتاب یازمشدر .

(اصطفای صناعی sélection artificielle) بر (anomalie) یی بر
برصنفه تشمیل ایدەبیلمش وانواع جدیده وجوده كتیرمشدر. [sélection
كلمەسنه باقیكز !]

(پروفسور لومبروزو Prof. Lombroso)، بونظریاتی احوال جنائیه‌یه
واخلاقه دخی تطبیق ایتمش ومزاج جنایتكارانه‌یی (حال ابتدائی‌یه رجوع)
صورتیله تعریف ایلەمشدر. (جانی طوغمش criminel-né) بر آدم ، انسان
ابتدائی ووحشی‌نك دركهٔ معنویتنده قالمش اولەرق كوستریلیوركه وقفهٔ نموك
معنویاتده مثالی‌ده بودر .

خستەلقلر دخی ـ جملةً ـ (anomalie) صنفنده داخلدر . شواعتبار
ایله (مرضی pathologique) تعبیری ، (normal) كلمەسنك ضدّ مقابلی
اولور. فقط (anomalie) نك مرضی اولەبیلمەسی ایچون وظائف حیاتیه‌یی
سكتەدار ایدەبیلەجك درجه‌یه وارماسی شرطدر .

Anorexie

اشتهاسزلق Anorexie

آچلق حسنّك ضعفنه ویاخود فقدانه ، بو كلمه ، اصطلاح اولمشدر .
اصـلی یونانیدر ؛ (a ادات نفی) ، (ὄρεξις ، اشتها ، آرزو) دیمكدر .
ارسطونك مباحث اخلاقیەده چـوق قوللاندیغی بو (اورەقسیس) تعبیرینی
حكمای اسلامیه (شهوت) كلمەسیله ترجمه و نقل ایتمشـلر وكتب اخلاقیەده
ـ علی الاطلاق ـ (مشتهیات) معناسنده قوللانمشلردر .

اشتهاسزلق ، پسیقولوغلرجه ، برنوع (ضیاع حس anesthésie) كبی
قبول اولنمقده‌در . (حدّ اشباع) دن ، یعنی طوقلقدن صوكره طبیعی اولەرق
حاصل اولان بو حس ، غذایه قارشی نفرت طویغوسندن عبارتدر . بالجمله
(حمّا fièvre)لرده بو حال دائمیدر. اشتهاسزلقلرك فلسفه ایله اوقدر علاقەسی
یوقدر . فقط (ایستەری hystérie) خستەلغنده كثیر الوقوع اولان بونفرت،
خارق‌عاده احواله باعث اولەبیلیر . مثلا بویله برمرض عصبی‌یه مبتلا اولان
كیمسەلر ، آیلرجه ، حتی سنەلرجه یمك یەمزلر ؛ یاخود پك جزئی برشیله
كفاف نفس ایدرلرده ینه ضعیف دوشمزلر . یعنی بواشتهاسزلغه، واوزون
مدت آچ‌قالمغه رغماً (انحلال عضوی désassimilation) غایت بطی اولەبیلیر.
بوكیفیت غریبه اكثر ارباب ریاضتده و (تارك دنیا) اولانلرده كورولمشدر.
هله هند فقیرلری سنەلرجه آچ یاشایەبیلیورلر و ینه برعصر قدر یاشایانلری
واردر . بو (غریبهٔ غریزیه anomalie physiologique) یی ، مشهور
(دوقتور شارقو Dr Charcot) وتابعینی، (ایستەری) یه عطف ایله تعریف
ایدییورلر . [تفصیلات ایچون analgésie, rationalisme, anesthésie
كلمەلرینه باقیكز !]

Anosmie

ضیاع شامّه Anosmie

قوقو حس ایتمك قابلیتنك ضیاعنه دیرلر . برچوق سببلرله وقوعه كلەبیلیر.
(محیطی périphérique) و (مركزی centrale) اولەبیلیر . تفصـیلات
ایچون (anesthésie) كلمەسنه باقیكز !]

Antagonisme

Antagonisme تعاكس

بو كلمه هم رياضياتده وبالخاصه علم ما كنه‌ده، همده (تشريح anatomie) و (غريزيات physiologie) ده قوللانيلير بر تعبير اصلاحيدركه بالتمثيل علوم اجتماعيه‌يه دخي توسيع معنا ايله نقل اولنمشدر. تشريحده عضلاته وصف اوله‌رق ذكري كچر. بعضي (عضله muscle) لر واردركه (تقلص contraction) ايدنجه بربرينك تماماً عكسي حركتي حصوله كتيريرلر. عيني زمانده تقلص ايده‌جك اولورلرسه بر عضوي موازنه اوزره طوته‌جق وضعيتده بولوندوررلر. بودرلو عضلاته (muscles antagonistes) ديرلر. (عضلهٔ قابضه وباسطه) كبي، كه بونلردن بري مفلوج اولدوغي تقديرده اعضاي عائده، برطرفه چارپيلير قالير.

اجتماعيات وسياسياتده دخي بوتعبير قوللانيلير وادارهٔ اموردده موازنهٔ لازمه‌يي تأمين ايچون (قواي متعاكسه forces antagonistes) نك وجوبنه قناعت حاصل اولمشدر. سوسيولوژي بوعوامل اجتماعيه وسياسيه‌نك انواعني وقيمتلريني تحقيق ايدر. رياضياتده (antagonisme)، (synergie) نك ضد مقابليدر. [بوخصوصده تفصيلات ايچون قاموس عمومي‌نك رياضي قسمنه مراجعت ايديكز !]

Antécédent

Antécédent مقدم

(conséquent) مقابليدر. اصلي لاتينجه‌در (ante cedo) ايلري كيتمك ديمكدر. بربرينه مربوط اولان ايكي حادثه‌نك اولكي‌سنه (مقدم) وايكنجيسنه (تالي conséquent) ديرلر. ايستر بو تقدم منطقي اولسون يعني ذهنده، حين تفكرده اولسون؛ ايسترسه (زماني) اولسون يعني بالفعل بر حادثه زماناً ديكرينه حائز سبق اولسون! حادثات متعاقبه آره‌سنده‌كي رابطه، علاقهٔ سببيت شكلنده اولورسه، (antécédent)، (سبب) مرادفي اولور؛ (conséquent) ده (مسبب) ويا (نتيجه) مقامنده‌در. برشيئك، سببندن اول وقوعي تصور اولونه‌میه‌جغي جهتله (سبب) منطقاً يعني تصورده مقدمدر. زماناً دخي بالفعل وبالطبع مقدمدر. ايكي حادثهٔ متعاقبه‌دن مطلقا مقدم اولاني تالي اولانه سبب عد ايتمك، بعضي

كره باعث خطا اولويور؛ زيرا حادثه‌نك سبب حقيقيسي چوق دفعه‌لر كيزلي قالديغي ايچون، سببله مترافق و (ملتفّ concomittent) اولان بعضي وقوعاتي سبب ظن ايتمك ممكن اولويور. اونك ايچوندركه مسئله فيلسوفلر آره‌سنده موجب مناقشه اولمش وسبب حقيقي‌يه (ant. invariable) ده‌نيلمشدر. (سبب cause) سوزينه باقيكز.

بوتعبير منطقده‌ده قوللانيلير و (مقدم) لفظيله ترجمه ايديلير. قضاياي شرطيه‌ده برنجي قسمه، يعني مشروطبه اولان قسمه مقدم ديرلر؛ ايكنجيسنه تالي ديرلر.

(انسان ايسه‌ك، انسانجه طاورانمالي‌يز.) قضيه‌سنده (انسان ايسه‌ك) مقدمدر. (ان كانت الشمس طالعة فالنهار (موجود) ده برنجيسي مقدمدر. (فالنهار موجود) تاليدر. (قضيهٔ شرطيه Prop. hypothétique) يه باقيكز.

Antérieur
Antériorité

Antérieur, antériorité مُتَقَدِّم، تَقَدُّم

برسلسله‌ده اوكجه كلمك، تقدمدر؛ اوكجه كلنه، ايلك واقع اولانه دخي متقدم ديرلر. بونك مقابلي (تالي) وياخود (مؤخر) اوله‌بيلير. اكلاشيليوركه بو تعبيرك (تسلسل حادثات enchaînement des phénomènes) ايله، يعني (زمان le temps) ايله مناسبتي وار. [rapport, relation, temps و continuité كلمه‌لرينه باقيكز!]

فقط، تقدم يالكز (زماني chronologique) اولماز؛ (منطقي logique) دخي اوله‌بيلير. اكر برشي حقيقتاً وبالفعل ديكر بر حادثه‌دن اول كليرسه بوتقدم، (زماني) در. في الواقع تقدمدر. اكر بربرينه مربوط ايكي شي دوشونولوركن بريني ديكرندن مطلقا اول دوشونمكده ومتقدم فرض ايتمكده بر مجبوريت منطقيه وارسه بوكاده (تقدم منطقي) ديرلر. (سبب cause) ي (مُسَبَّب effet) دن اوّل فرض ايدوب دوشونمكده‌كي مجبوريت منطقيه كبي! كوروليوركه عقلاً اول فرض اولونان برشي منطقاً مقدم صاييليور؛ تصورده اوكا تابع اولان شي‌ده مؤخر وياخود تالي عد ايديليور. مثلا: (مبادي les principes)، (نتايج les conséquences) ه تقدم ايدر! ديديكمز

زمان ، معنای تقدم (منطق) اوله‌رق اکلاشیلمالی‌در . چونکه مبادی دیدیکمز شیلر اکثریا (مفهومات عمومیه notions générales) قبیلندندر. بناءً علیه خارجـده اونلرك وجودی یوقدرکه بالفعل، یعنی (زمانی) اوله‌رق متقـدم اولمالرینه احتمال تصور ایدیله‌بیلسین . شوقدر وارکه مبادی‌یی نتایج ایله برابر دوشونورسه‌ك، نتایجدن اقدم تصـور ایتمکده مضطر قالیرز. اوحالده تقدم منطقی ، همان‌دائما (تعبیرات متضایفه termes connotatifs) ده واقع اولور .
[terme سوزلرینه باقیکز !]

اصطلاحات فلسفیه ایله مشـغول اولوب برکوزل اوفاق قاموس ترتیب ایدن (غوبلو Goblot)، (حُکم تقدم jugement d'antériorité) تعبیرینی وضع ایتمشدر روایی‌در . ذاتاً اصطلاح فلسفه‌ده (jugement d'extériorité) واردر ، و پسـیقولوژی تعبیراتندن‌در . تماس ایله ادراك ایتمش اولدوغمز برشیئك بزدن غیری وخارجده موجود برماده اولدوغنی دفعةً بیلیر واکلارزظن ایدییوردق. صوکره اکلاشلدی‌که براوماده‌نك خارجده بولوندوغنی، انجق برقیاس خفی ایله حکم ایتدکدن صوکره ، اکلایه‌بیلیورمشز . یالکز (تماس contact) کافی دکل ایمش ؛ تعقل ومحاکمه دخی شرط ایمش ! ایشـته (j. d'extériorité) بوکا دیرلر . غوبلو بوکیفیته تمثیلاً (حکم تقدم) تعبیرینی وضع ایتمشـدرکه بر حادثه‌نك دیکرندن اول وقوعه کلمش اولدوغنی تسلیم ایدرکن ویردیکمز حکمدر . بالخاصه حافظه ایله علاقه‌سی واردر . زیرا زمانی ادراك ایچون الك برنجی شرط وواسطه (حافظه la mémoire) در. حافظه، کچمش بر وقعه‌یی یاد ایتمك ، یعنی احیا ایدوب (حالی actuel) بر صورتده صحنهٔ شعوره دعوت ایتمکدر. مع‌مافیه اووقعه‌نك متقدم اولدوغنه حکم ایتمه‌دکجه، انسان بوکونکی مدرکاتنی دونکی خاطراتندن فرق ایده‌مز وذهن ، محفوظـات ومحسوسـاتنی تشویشـدن قورتوله‌ماز . زمان ترتیبی ـ ذهننده ـ قارما قاریشیق اولور . بر حادثه‌نك (حالی actuel) یعنی شو آنده ادراك اولونمش بر شی اولمایوب (خاطرات) قبیلندن اولدوغنی تمییز ایده‌بیلمك ایچون، اونك (متقدم) اولدوغنه وسلسلهٔ زمانیه اعتباریله اوّل کلمش وکچمش بولوندوغنه حکم ایده‌بیلمه‌لیدر. ایشته (jugem. d'antériorité)

بودر . بوحکمده یا کلشلق اولورده بر (وقعهٔ ماضیه) بر (حادثهٔ حالیه) کبی تلقی ایدیلیرسـه بو (غلط حافظه illusion de la mémoire) یه (fause mémoire) دیرلر .
[actuel, antécédent, amnésie تعبیرلرینه دخی باقیکز !]

Anthropocentriqne

Anthropocentrique للبشریه

انسانی اشرف موجودات ومرکز کائنات عد ایدن عقیده‌یه بواسـمی ویریرلر . تعبیر ، یونانی‌دن آلنمش و صـوك زمانلرده وضع ایدلمشـدر . (آنثروپوس = ἄνθρωπος = انسان) (که‌ندروس = κέντρος = مرکز) دیمکدر . بواعتقـاد ، (géocentrisme) ایله صـیقی صیقی‌یه علاقه‌داردر. اوده، شوبزم ساکن بولوندوغمز کرهٔ ارضی مرکز عوالم عد ایتمك اعتقادیدر . یاقین زمانه قدر بوظن اذهان عمومیه‌یه حاکم ایدی . علم نقطهٔ نظرندن مردود وباطلدر . فقط (نزاع علم ودین)ه سببیت ویرنالك مهم مسئله‌لردن بری‌ده بودر . کتب مقدسـه‌نك جمله‌سنده انسـان تکریم ایدلمش اولدوغی کبی، بوتون مخلوقاتك انسان ایچون یارادلمش بولوندوغی‌ده‌پك چوق دفعه‌لر صراحتاً بیان بیورلمشدر . بوطرز بیانده ظاهر اولان مقصد دینی ، رحمن ورحیم اولان خالق کائناتك انسانه احسان بویوردوغی نعمتلری تذکار وداٸما شکران نعمت وظیفه‌سنی اخطاردر . نته‌کیم قرآن کریم‌ده همان هرسورهٔ جلیله‌ده نعماء آلهیه ذکر و اخطار بیوریلیور و : (فبای آلاء ربکما تکذبان !) آیت کریمه‌سی چوق دفعه‌لر تکرر ایدییورکه معنای منیفی (ربکزك هانکی نعمتلرینی انکار ایده‌بیلیرسکز !) تقدیرنده‌در . بناءً علیه هردینده بواعتقاد ، برمهم اساسدر . لکن علم ، اصول متخذه‌سی اعتباریله حسیاتدن ، نعمت ، وشکر نعمت ملاحظه‌سندن صرف نظر ایدرك مطلوبنی انجق تتبع حادثاته قصر و حصر ایله‌مکه مجبور بولوندوغی ایچون، طبیعی و ضروری‌درکه علومك حوزهٔ بحث ودائرهٔ صلاحیتنه بودرلو ملاحظات دینیه کیره‌مز . اجرام سماویه‌یی موضـوع بحث ایدن (هیئت astronomie) ، کائنات عضـویه‌یی تتبع ایدن (علم نباتات Botanique) و (علم حیوانات zoologie)، کونشك، یلدیزلرك، واثمار واشجار وحیواناتك (نه ایچون

وكيمك ايچون!)يارادلمش اولدوغنی آراماز. (نصل !؟) يارادلمش اولدوغنی تحقيق ايدر . علمك وظيفۀ مقصوره وصحيحه‌سی انجق بودر. بو دائره خارجنه چيقارسه اصولنی اخلال وموضـوع بحثنی افساد ايتمش اولور . چيقمادقجه دخی حسياته ودينی ملاحظاته يول بوله‌ماز . علمك بو خصوصده ابكم قالمسنه سبب بودر . اك مشروع معذرتی‌ده ينه بو مجبوريتی‌در . تعليمات دينيـه ايله تدقيقات علميه‌نك ـ ماهيتاً واصولاً ـ نه‌قدر متباين شيلر اولدوغی ـ بدايت امرده ! ـ تعقل ايديله‌بيلمش بولونسه‌يدی، نه بو مسئله‌ده نه‌ده امثال سائره‌سنده نزاع علم ودينه بر وسيله ظهور ايده‌بيليردی !.. مع التأسف بو منازعۀ مشهوره ومضره ، قرون وسطاده (يعنی علمك ودينك ياكلش تلقی ايدلديكی بر دور جهالتده ! .) اوروپاده ظهوره كلمش وزمانمزه‌قدر سوروكلنمشدر. بوكون روح علمه حقيله آشنا اولان بويوك علما ، قطعياً بوكبی مسائله حرمت ايدرلر وعلم ساحه‌سندن اونلری خارج طوتارلر. بو دقت، بر لازمۀ اصول عد ايدلمشدر.

[géocentrisme لفظنه باقيكز !]

تصـوفده (anthropocentrisme) فوق العاده اهميتلی بر عقيده‌در . ده‌يه‌بيليرم‌كه حكمت صوفيه‌ده (عمده base) بودر .

تصوف نظرنده انسان بر (عالم صغرا microcosme) در . حتی معنويت جامعه‌سی اعتباريله اصل (عالم كبرا macrocosme) اودر . چونكه (صورت رحمن و احسن تقويم) اوزره يارادلمشـدر . اونك ايچون (نسخۀ كبرا le grand texte) در . (اسم اعظمك مظهری) در . (برزخ جامع trait d'union qui embrasse tout) در . (حقيقت انسانيه‌نك بو علوّ شانی نی اكلاديغی ايچوندركه كبار صوفيه‌دن (ابايزيد بسطامی) : (سبحانی ! . . مااعظم شانی ! . .) ديمشدی ؛ معناسی: (كنديمه سبحان اوقويورم؛ بنم شانم نه‌قدر بويوك ايمش !) ديمكدر .

مولانا جلال الدين رومی ؛ انسانك حقيقتنه خطاباً :

ای نسخۀ اسرار آلهی ، كه توئی ! . .

وی آينۀ جمال شاهی ، كه توئی ! . .

بيرون زتو نيست ، هرچه در عالم هست :

درخود بطلب ، هر آنچه خواهی ، كه توئی ! . . .

ديمشدر .

بو كوزل رباعی‌نك معناسی شـودر : (ای اسرار آلهيه‌نك نسـخه‌سی اولان انسان ! . . وای سلطانلق جمالنك آينه‌سی اولان انسان، (يعنی صورت رحمن اوزره خلق ايدلمش وسلطان عوالم اولان ربّك جمالنه معكس اولمش اولان انسان ! .) عالمده هرنه وارسـه ، اونلردن هيچ بری سـندن خارج دكلدر . نه ايسترسه‌ك كندكدن ايسته ، چونكه هپسی سن سك ! . .

بزم مشهور شيخ غالب مرحوم ، ينه انسانه خطاباً :

خوشجه باق ذاتكه كيم زبدۀ عالم سين سن ! . .

مردم ديدۀ اكوان اولان آدم سين سن ! . . .

ديمشدر . [فضله تفصيلات ايچون : mysticisme, çoufisme و خصوصا microcosme و macrocomse لفظلرينه باقيكز !]

بزم صوفيۀ عثمانيه وعلی الخصوص ملاميه بو عقيده‌يه پك بويوك بر اهميت عطف ايتمشلر وبو واديده پك چوق منظومه‌لر يازمشلردر . بونلردن مثال ايراد ايتمك تطويل مقالی موجب اولور. يالكز زمانمزدن تقريباً ايكی عصر اول ياشـامش وبويوك بر نفوذ معنوی اجرا ايتمش اولان (غيبی بابا)نك بر توركچه منظومه‌سندن شو ايكی اوچ سطری عرض ايله اكتفا ايدييورم :

زاهد ! . بيل بو عالمی ! ـــ نه‌در انسان، ايچنده ؟!..

آدم ، عالم يوغيكن ، ـــ طوغدی بر آن ايچنده !..

بيلدك ايسـه بودمی ، ـــ حق، بيله كور آدمی ؛

اول ، عالمك سلطانی ! ـــ قالمه كمان ايچنده ! . .

ملكی در آنك جهان ـــ الی آخره ! . .

قدمای فلاسـفه علی الاطلاق بو اعتقاده ميال ايديلر . رومالی مشهور (چيچرون Ciceron)، بو عقيده‌يی تحكيم ايچون غريب بر طرز استدلال ايجاد ايتمشدر : [دنياده نه وارسه، اونلری كندی منفعتنه موافق بر صورتده استعمال ايتمه‌سنی بيلن يالكز انساندر . هرشی اونك ايچون يارادلمشـدر ؛

چونكه انجق او، هرشیدن استفاده ایتمك یولنی بیلیور . زیتون ، اوزوم (الی آخره!) كبی شیلردن حیوانات استفاده ایده‌مز؛ احتمالكه سرقت ایدر. فقط بونلر وحیوانات یالكز انسانك مالی‌در .) دییور .

Anthropologie
logie

بشریات (مبحث انسان) **Anthropologie**

فرانسزجه والمانجه	Anthropologie
انكلیزجه	Anthropology
ایتالیانجه	Anthropologia

یونانی‌ده (آنتروپوس = ἄνθρωπος) انسان، (لوغوس = λόγος) دخی كلام، بحث دیمكدر؛ صوك زمانلرده احیا ایدلمش اولان بو اسكی تعبیر، او ایكی كلمه‌دن تركیب ایدلمشدر . (علم انسان وانسانیتك تاریخ طبیعی‌سی) دیمكدر .

ارسطو، بو كلمه‌یی قوللانمش، فقط تماميله موضوعنه توفیق ایده‌مه‌مشدی؛ بوكون بیله بو تعبیر مختلف معنالرله تلقی ایدیلیور . هر لسان مدنی ، حتی باشلیجه علمای متخصصین بیله بونی درلو درلو آكلیور و اكلادقلری كبی استعمال ایدییورلر .

اون آلتنجی واون سكزنجی عصر میلادیده (آنتروپولوژی) تشریح وفیزیولوژی دیمكدی . مع مافیه دیكر برفرقهٔ علما بونی علم روح واخلاق ایله برطوتمقده‌ایدی. (قانت Kant) بومبحثه دائر بركتاب یازمش وفقط انسال بشریه‌نك وعرقلرك منشأنی تحقیق ایدركن، مسئله‌یی منحصراً پسیقولوژی نقطهٔ نظرندن مناقشه ایتمشدر. اوزون مدتدن بری بوعلم، انسانیتك تاریخ طبیعی‌سی اوله‌رق تلقی ایدلمش اولدوغی حالده ، بوتعریف ، (نظری théorique) قالمش واون طوقوزنجی عصر میلادینك بدایتلرینه قدر ، انسانیتك تاریخ طبیعی‌سی ـ اصولی دائره‌سنده ـ تدقیق ایدلمه‌مشدی. فرانسز علماسندن (پول بروقا Paul Broca) آنتروپولوژی‌یه برعلم مخصوص حیثیتی ویرمكله شهرتشعار اولمش، وبو وادی‌ده پك مهم كشفیاتده ظفر بولمشدر . بوعالمك فكرنجه، آنتروپولوژی‌نك موضوعاتی، اولا (انسال بشریه‌یی تتبع l'étude des races humaines) ؛ صوكره انسال مذكوره‌نك تشریح،

فیزیولوژی وپسیقولوژی‌سنی بربرینه قیاساً مطالعه ایتمك و فضله اوله‌رق ، عینی زمانده (مدنیت انسانیه‌نك منشألری les origines de la civilisation humaine) حقنده تحقیقاته كیریشمكدر . فرانسزلر حالا بوعلمی بومعنا ایله تلقی ایدییورلر ودائرهٔ تعلقنی خیلی كه‌نیش طوتویورلر ؛ شو تقدیره كوره (آنتروپولوژی) ـ معنای قطعیسی ایله ـ بر علم اولمقدن زیاده بر مبحث مخصوص monographie) اولمش اولویور. انسانه وانسانیته ـ اوزاقدن، یاقیندن ـ علاقه‌سی وارتباطی اولان برچوق مسائلی حل ایده‌بیلمك ایچون برچوق علومك دائرهٔ اختصاصنده اجرای تحقیقاته مجبور ومحتاج بولونویور. فی‌الحقیقه انسال مختلفه‌نك (شمائل ممتازه caractères distinctifs)ـنی تعیین ایده‌بیلمك ایچون (تشریح تطبیقی anatomie comparée) ایله مشغول اولمق ، ونتایج تحقیقاتندن استفاده ایتمك لازمكلیور. حتی بوتتبعات، (مبحث قحف crâniologie)نامیله برشعبهٔ علمیه‌نك تولدو تشكلنه سبب اولویور. اوندن صوكره، مدنیتك منشألرینی تحقیق ایتمك ایچون (قبل التاریخ la préhistorique) نامیله دیكر برشعبهٔ علمیه تشكیل ایدیلیور. حالبوكه بونك دخی (علم مستحاثات paléontologie) ایله، (تاریخ histoire) ایله (علم اقوام ethnographie) ایله حتی (علم سجایا éthologie) و (پسیقولوژی تطبیقی psychologie comparée) ایله صمیمی علاقه‌لری واردر .

مدنیت انسانیه‌نك منشألرینی تدقیق خصوصنده فوق‌العاده چالیشان وبو یوزدن (آنتروپولوژی) یه بویوك خدمتلر ایدن مشهور (طایلار Tylor) ، بوعلمدن بحث ایدركن :

[اونك وظیفه‌سی ، انسانه دائر بالجمله علومك عرض وابراز ایتدیكی معلوماتی جمع وتلفیق ایدرك ـ انسانك یریوزنده ظهورندن بو آنه قدر كچن حیات تاریخیه‌سنه وطبیعت جسمانیه ومعنویه‌سنه دائر ـ ممكن اوله‌بیلدیكی قدر مكمل برنظریه ترتیب ایله‌مكدر . فقط بالخاصه تشریحدن ، تاریخدن پسیقولوژی‌دن، فلاندن بحث ایتمك دكلدر.] دییوركه طوغروسی‌ده بودر!..

تاریخ علم وفلسفه‌ده تحقیقات جدیده ووسیعه‌سی مسلّم اولان (سرویلیام هاملتن) بوكلمه حقنده شو معلوماتی ویرییور :

[(اوتو قاصمان Otto Cassmann) نام مؤلف ـ تقریباً (١٥٩٦)

سنهٔ میلادیه‌سنده ! ـ علی‌الاطلاق علم بشر ایچون بواسمی وضع ایتمشدر . بوذات ، اونی ایکی‌یه تقسیم ایدییور : برنجیسی (psychologia) درکه ذهن‌بشر حقنده‌تدقیقات اجراسیله‌موظفدر. ایکنجیسی‌دخی(somatologia یعنی مبحث‌جسم)درکه انسانك منحصراً بدننه تعلق ایدن بالجمله خصوصاتی موضـوع بحث ایدر . بو علم حالا بوکون آلمانیـاده بوتقسیماته کوره قبول ایدلمش وهرایکی قسمی‌ده عینی اسملرله یاد اولونمقده بولونمشدر .]

بوکلمه‌نك معناسنده و ـ برعلم مخصوص اسمی اوله‌رق ـ وجه تلقی‌سنده کوروان شواختلافات ، آز چوق طبیعی‌در . چونکه اسمی اسکیدن بری موجود اولمقله‌برابرعلم یکی‌در؛ هریکی علم‌ده‌واقع اولدوغی کبی، آنترو‌پولوژی دخی،هنوز دائرهٔ‌تعلقنی قطعیاً‌تعیین ایده‌مه‌مش، کندینی حقیله‌طوپلایه‌مامش، و‌صمیمیاً علاقه‌دار بولوندوغی برچوق علوم سائره ایله حدود متقـابله‌سنی صریح بر صـورتده هنوز چیزه‌مه‌مشـدر . یالکز بالجمله علما شـومعناده متفق‌درلرکه‌بوعلمك‌موضوعی ـ بالجمله‌حیثیاتی ایله ـ انساندر. بناءً‌علیه‌آنترو‌پولوژی، [انسان‌حقنده هردرلو معلومات لازمه‌یی جمع وتلفیق ایدرك اونك تاریخ طبیعی‌سنی وجوده کتیرمك] ایله مکلفدر . اونك ایچـوندرکه : (C'est une étude synoptique de l'homme physique et moral) تعریفنده بوتون علما اتفاق ایدییورلر .

مشبِّه، مجسِّمه Anthropomorfisme

Anthropo - morqhisme

فرانسزجه Anthropomorphisme
المانجه Anthropomorphismus
انکلیزجه Anthropo:norphism
ایتالیانجه Anthropomorfismo

یونانی‌ده (آنتروپوس = ἄνθρωπος) انسـان ، (مورفی μορφή) شکل دیمکدر. بوتعبیر، بوایکی کلمهٔ یونانیه‌دن ترکیب اولونمشـدر، و (تاریخ ادیان l'histoire des religions) اصطلاحاتندندر .

(animisme) کلمه‌سنده‌ویردیکم تفصیلات ایله (حس‌دینی le sentiment religieux) نك منشأظهدی‌وادیانك مهوری حقنده سوسیولوژی‌علماسنك

ملاحظات مخصوصه و فرضیات علمیه‌سنی عرض ایتمشدم [اوکلمه‌یه باقیکز !] (قوای طبیعه‌یی تشخیص وتألیه ایتمك diviniser et personnifier les forces de la Nature) میل جبلی‌سندن (مجسمه) عقیدهٔ باطله‌سنك سبب وصورت‌تولدی اومقاله‌ده کوسترلمشدی. بونك بوکونکی اقوام وحشیه وقبائل قبل‌التاریخیـه‌ده (دین) حکمنی حائز اولدوغی و عاداته ، اخلاقه ، قواعد و اصول معاشرته ، صنایعه وبالآخره مدنیته پك بیوك بر تأثیرعمومی اجرا ایتمش بولوندوغی‌ده ایضاح ایدلمش ایدی .

فی‌الحقیقـه (آنتروپومورفیزم) ، انسـانیتك مراتب اعتقـاداتنده (animisme) دن صوکره کلیر بردور معنویت‌در؛ کندینه مخصوص برمدنیت دخی تولید ایتمشدر . بومدنیتك الك‌عالی مثالنی یونان قدیمده کوره‌بیلیورز . بوکا (civilisation paganiste)دیمشلردرکه بز اونی (مدنیت وثنیه) دیه ترجمه ایده‌بیلیرز. آوروپا علماسی دییورکه بویله بر مدنیت، صنایع نفیسه‌نك انکشافات وترقیات فوق‌العاده‌سیله ممتازدر. زیرا(هیکلتراشلق sculpture)، (معماری architecture)، (رسم dessin)، (نقش peinture)(رقص danse) و (موسیقی musique) ، هپ بو اعتقاد الجاسیله طوغمش و اوسایه‌ده ترقی ایتمشدر . بومسئله‌لری پك جدّی و فیلـوفانه برنظرله تتبع ایتمش اولان (هربرت سپنسر) بو ادعاده بولونیور ، وصنایع نفیسه‌نك (anthropo-morphisme) ایله صیقی، اساسی‌وتاریخی برمناسبتی اولدوغنی بیان وایضاح ایلیور .

مدنیت اسـلامیه‌ده معمارلق ، قلمکارلق و صرف تزییناته عائد نقوش حیرت‌بخش بردرجـهٔ کماله واصل اولمش بولوندوغی حالده ، صنعت تصویر وهله هیکلتراشـلغك پك ابتـدائی بردرکه‌ده قالمش اولماسنی (عرب مدنیتی تاریخی مؤلفی) دوقتور (کوسـتاولوبون Gus. Lebon) احکام جلیـلهٔ اسلامیه‌نك تأثیرینه و ـ عبدهٔ اصـنامه تقلید حرکتدن ! . . ـ امتناع کیفیتنه عطفـاً تعریف ایدییورکه طوغرو کورونور و (سـپنسر) ك بوبابده‌کی ملاحظاتنی تصدیق ایدر برفکردر .

کذلك ، (آوروپاده سکزعصرسورن بردور تعصبی متعاقب ـ ینه‌یونان

قديم مدنيتنه رجوع ايله ـ (دور انتباه =Renaissance) ى فتح ايدن يكى ايتاليان مدنيتنك ، صنايع نفيسه‌ده وعلوم طبيعيه‌ده خارق‌العاده انكشافات وترقيات ايله ممتاز اولماسى عينى دعوايى اثبات ايده‌بيلير بر دليل صاييلسه كركدر .) ده‌ين مورخلر پك چوقدر.

فى‌الحقيقه دين مبين اسلامك ـ هر درلو ترقيات مدنيه‌يى تشويق ايتمكله برابر ـ بالخاصه تصوير وهيكلتراشلق صنعتلرينى منع ايتمه‌سنده‌كى حكمت ، (مجسمه)دن اجتنابنه مبنى‌در ؛ ده‌نيله‌بيلير .

تاريخ اديانده (مجسّمه) و (مشبّهه) تعبيرلرينك پك بويوك بر اهميتى واردر . هر دينده بوعقيدهٔ ضالّه اربابنك ظهورى و بر مذهب مخصوص تشكيل ايتديكى كورولمشدر .

بشنجى عصر هجرى علماى بنامندن (محمد شهرستانى) مرحوم (مِلَل و نِحَل) نام كتاب مهمنده، دين اسلامك يتمش اوچ فرقه‌يه انقسامنى ـ مشهور بر حديث شريفه عطفاً ـ تشريح ايتدكدن صوكره (فرقهٔ ناجيهٔ اهل سنت) دن ماعدا يتمش ايكى فرق ضالّه‌يى صنفلرينه تقسيم ايدوب ، هر برى حقنده يكان معلومات وايضاحات نافعه ويرييور . بوصيره‌ده (مجسّمه)و(مشبّهه)فرقه‌لرينه دائر ملاحظاتى پك مهم وشايان دقتدر . اسلاميته ادعاى منسوبيت ايله‌ين بر طاقم مذاهب ضالّه‌ده بو (anthropomorphisme) اعتقاد باطلنك نه‌شكل اوزره جلوه ايتمش بولوندوغنى كوسترمك ايچون ، مؤلف مشارالیهك تورکجه‌یه مترجم اولان اثرندن بورايه بعضى سطرلر نقل ايدييورم، واك غريب اولانلرينى‌ده مثال كتيرييورم . فرضا :

« ... بونلردن برى مغيريه‌در ؛ وبونلر (مغيره ابن سعيدالعجلى) نام بر كمسنه‌نك اصحابى‌در . واول ملعون بى‌دين ديدى‌كه : حق تعالى نوردن بر رجل صورتنده‌در، وباشنده نوردن تاجى واردر. الخ »

محمدشهرستانى،(فرق‌شيعيه les sectes schiites)ميانده‌ده‌بعضيلرينك بواعتقاده متمسك اولدقلرينى ذكر ايدييور؛ حالبوكه بو آيريجه بر فرقه دكل عمومى بر (دور اعتقادى) صاييليير.

« . . . وبريسى (هشام ابن سالم‌الجواليقى)در؛ وانلر، خدانك ـ تعالى عمّا يقوله‌المشركون!!ـ جسد اولدوغنده اتفاق‌ايتدكلرندن صوكره،اختلاف ايتديلر. (ابن‌حكم) ديدى‌كه الله ، طول‌وعرض وعمقى برابردر ؛ ولكن اول، مخلوقاتدن برينه بكزه‌مز ؛ ودخى مخلوقاتدن برى اكا مشابه دكلدر . وآندن نقل اولوندى‌كه اول [يعنى جناب حق !] كندى قاريشى ايله‌يدى قاريشدر؛ واول‌مكان مخصوصده‌در، وجهت‌مخصوصه‌ده‌در؛ ومتحرك اولور؛ وحركتى فعلى‌در؛ برمكاندن برمكانه نقلى دكلدر ؛ واول ، ذات ايله [يعنى ذاتى اعتباريله !] متناهى‌در؛ وقدرت ايله متناهى دكلدر ؛ وعرشى مماسدر. [يعنى عرشه تماس ايدر ؛ اوطورور !] الى آخره !..

« ... برديكرى بنانيه‌در وبونلر (بنان ابن سمعان الهندى) نام كمسنه‌يه منسوبلردر؛ واول ، ديدى‌كه : خدا، انسان صورتى اوزره‌در ؛ وذاتندن غيرى باقى يوقدر . » الى آخره !..

(كراميه) و دها بر چوق فرقه‌لرده واردركه هپ بوعقيدهٔ باطله‌يه باغلانمشلردر وحاشا، اللهى (لحم وشحم ودم‌دن مركب بر جسد مجسم) اولمق اوزره تصور ايتمشلردر. مواقفده دخى ذكرى كچر .

الهياتده ايقاع ايتديكى مسائل مختلفه ايله، برقات دها اهميتنى آرتديرمش اولان بوعقيدهٔ سخيفه‌نك يالكز (دين اسلام تاريخى) ايله دكل هر دينك تاريخ تكاملى ايله صيقى صيقى‌يه علاقه‌سى واردر . مثلا خرستيانلقده دخى مجسّمه ومشبهه فرقه‌لرى پيدا اولمش وبونلر دخى اعتقادات باطله‌لرينى طبق شرقليلر كبى، عينى دستورلرله ادا ايتمشلردر .

اوچ بويوك جلددن مركب، مكمّل بر قاموس فلسفى وجوده كتيرمش اولان بر آمريقا هيئت علميه‌سنك طبع ايتديرمش اولدوغى بواثرده شو سوزلر شايان نظردر .

« بو مسئله‌نك تاريخى پك مشوش‌در. بناءً عليه بوراده مختصراً تلخيص ايديله‌مز . يالكز شوقدر ده‌نيله‌بيلير كه (مجسمه) اعتقادى، (فه‌تى‌شيزم = fétichisme = يعنى بوجكلره طاش‌پارچه‌لرينه طاپمق!)،(طبيعته‌طاپمق = Nature Worship) و (شامانيزم chamanisme) يعنى ماغول وتيبت

اهالیسنك اعتقادی) نه بر درجه فائق اولمق اوزره، تاریخ ادیانده بر صفحهٔ مخصوصه تشکیل ایدر . خرستیان دیننك تاریخ تکاملنده (غلاة مجسمه)، (آندی‌یه‌ن =Andians) دیدکلری فرقه ایدی‌که دردنجی وبشنجی عصر میلادی‌ده ظهور ایدوب قوت بولمشدر . بونلر ، توراتی ، حرفیاً تفسیر (یعنی معنای ظاهره حمل ایله تعبیر !) ایدرلر ، وکتب مقدسه‌ده کچن (یدالله) ودها بوکبی تعبیراتك (یعنی متشابهاتك ! .) حرفیاً ترجمه وتلقی ایدلمه‌سی لزومنده اصرار ایلرلردی ! . . . »

مجسّمه اعتقاد ابتدائی‌سی ، انسانیت غافله ایچون پك طبیعی بر تصور باطل اولمق حیثیتیله ، (مطلقا متشابهاتی حرفیاً تلقی ایتمکدن تولد ایتمشدر!) دەنیله‌مز ایسه‌ده، شبهه‌یوقدرکه متشابهاته معنا ویرمك میلی ایله - برطرفدن تأویلك ، دیکر طرفدن مجسّمه اعتقادیننك - صحیحاً علاقه‌سی واردر . مجسّمه فرقه‌لرندن همان جمله‌سی بواعتقاد سخیفی مدافعه ضمننده متشابهات ایله استدلال ایتمش‌لردر ؛ حالبوکه (ملل ونحل) ترجمه‌سنده بو بحثه تعلق ایدن شو ایکی سطر ، فوق‌العاده حائز اهمیت اوله‌رق ، مندرج بولونیور :

« ... متشابهاتده سلفك وائمهٔ اربعه‌نك مذهبلری بودرکه : آنلری ظاهرلری اوزره ابقا ایدرلر وانلرده تشبیه وتأویلدن اجتناب ایدرلر !... »

اوروپا الهیوننك چوغی بو فکرده‌در. حالبوکه (وه‌یت‌لی Whately) [بونلر تشبیهاتدر .] دیر. کتاب کریمك امر صریحنه مطاوعتاً ، متشابهات بحثنده توقف ایدن علمای اهل‌سنتك ، شو حرکتنده‌کی حکمت ایشته بو اساسه مبنی‌در . زیرا متشابهات مذکوره‌یی حرفیاً تلقی ایتمك ، مجسمه اعتقادینه پیوسته اوله‌جغی کبی، تأویل جهتنه کیتمك دخی بهمه‌حال باطنیه وادیسنه واره‌جغی جهتله اجلهٔ علما ، تنبیهات قرآنیه‌یه تمامیٔ رعایتده طریق سلامت ونجاتی بولمشلر ومتشابهاتدن بحث آچمامشلردر.

حکما والٓهیون (معتزله les mo'tazalites) بوطور احترازده غلو درجه‌سنه وارمشلر ومجسمه و مشبهه‌یه بکزمه‌مك تقیدیله (صفات الهیه les attributs divins) نك مستقلاً موجود اوله‌بیلمه‌سنی دخی شدتله انکار ایتمشلردر . بو سبیله درکه بو فرقه علماسی جناب واجب

الوجوده آیریجه (حیات) ، (قدرت) ، (علم)، (سمع)، (بصر) کبی صفتلر اسناد ایتمکدن چکینیرلر ویالکز : (سمیع وبصیر وعلیم‌در !) دیمکله اکتفا ایدرلردی . (التوحید اسقاط الاضافات) دیدکلری ایچون کندیلرینی (موحّد unitarien) تسمیه ایلرلردی . [کندی صفاتمزی جناب حقه اسناد ایدرکن اونلری واقعا نامتناهی بر درجهٔ کالده تصور ایدوب، اوندن صوکره اسناد ایدییورز . مع‌مافیه بودخی صِرف انسانی وعندی بر دوشونجه‌در. خالق کائنات هردرلو اوصاف وتصوراتدن منزهدر.] دییورلردی . بوادعا (agnosticisme) فلسفه‌سنه طایانیر . [بو کلمه‌یه باقیکز !] صوفیه دخی (نفی صفات) بحثنده معتزله‌ایله متفق‌در. وبو طورك سببی ، علی‌العموم مجسّمه ومشبّهه‌یه بکزه‌مکدن اجتناب خصوصنده افراط تقیددر. مفسرین اسلامیه‌نك اك مشهوری و (کشّاف) نام تفسیر کبیرك مؤلفی (علامهٔ زمخشری) بوخصوصده شدت تقیّدیله معروفدر. مومی‌الیهك (رؤیت‌الله) مسئله‌سنده افکار و اوضاعی الٓهیات اسلامیه‌ده عظیم مناقشاتی وولوله‌یی موجب اولمشدر .

عثمانلی شاعر مشهوری عبدالحق حامد ، (ئولو) نام اثرنده :

اویوب بلاهته ، بن، نه‌تسلیت بولدم،
خدایه عزو صفت برله خود صفاتمدن

دیمش ، بو بومسئله‌ده معتزله کبی شدت تقید کوسترمشدر .

اللهه صفات اسناد ایتمك مجبوریتنك مجسّمه و مشبهه اعتقادینه پیوسته اوله‌جغی ، بعضی اوروپا حکماسی ادعا ایتمشلر ومع‌مافیه الٓهیاتده صفات بحثندن صرف نظر ایتمك ممکن اوله‌مایه‌جغنی‌ده علاوه ایله‌مشلردر. بوالٓهیون: (ذات الوهیت personnalité divine) ده اساساً صفات مندمجدر ؛ اونك ایچوندرکه ذات ایله صفاتی بربرندن آییرمق قابل اوله‌ماز ! ..) دییورلرکه اهل سنتك اوته‌دنبری : (صفات ، ذاتك نه‌عینی‌در؛ نه‌ده غیری‌در !) دیدیکی بودر . یالکز اوروپا الٓهیون حاضره‌سی بو بحثك (وجودیه panthéisme) و (الٓهیه théisme) مسئله‌لریله پك مهم واساسی بر رابطه‌سنی بولوب ابراز

ایتمشلردر . [تفصیلات ایچون immanent و transcendental سوزلرینه باقیکز !]

کورولیورکه بوتون بویوك فیلسوفلر عقائد دینیه بحثنده - کیتدکجه - مجسّمه ومشبّهه‌دن تباعد ایتمکه‌وحتی (agnosticisme) حدودینه یاقلاشمغه چالیشیورلر . برچوق کشیلر ادعا ایدییورلرکه عقاید دینیه‌نك مرتبهٔ کمالی ، مجسّمه‌دن درجهٔ تباعدیله متناسبدر .

علوم اجتماعیه دائره‌سنده فلسفه‌ایله تقیدایدن متفکرین ، مجسّمه‌ومشبّهه اعتقادینی کمال دقت واهمیتله تتبع ایدرك ، بونك منشأنی آرامشلر . بالخاصه (هربرت سپنسر) بومسئله ایله چوق اوغراشمش وحقنده برفرضیه ترتیب ایتمشدرکه‌سوسیولوژی‌ده‌مشهوردر . سپنسرك ظننجه‌مجسّمه‌درکهٔ اعتقادیه‌سنده قالان اقوام، اللهی دائما بررئیس مستبدوبرحاکم مطلق کبی تصورایدییورلر.]

عثمانلی شاعرلرینك الك‌بلیغی‌اولان مرحوم توفیق فکرتك، علی‌الاطلاق مجسّمه اعتقادینی تزییفاً یازمش اولدوغی منظومهٔ تاریخیه ، سپنسرك فرضیهٔ مشهوره‌سنی تحکیم‌ایدر برآبده‌شعریه‌درکه‌باشقه‌لسانلرده‌نظیری کوچ بولونور .

سابقه ، سبوق Anticipation

Anticipation

فرانسزجه وانکلیزجه	Anticipation
ایتالیانجه	Anticipazione
المانجه	Erwartung

بوکلمه ، لاتینجه (anticipatio) دن آلنمشدر . بوده (ante capere) لفظلرندن کلیرکه (اوّلدن آلمق ، یعنی برشی هنوز واقع اولمه‌دن اونی تلقی ایتمك) دیمکدر . فقط بوتعبیری الك اوّل اصطلاح اوله‌رق وضع واستعمال ایدن ذات (فلسفهٔ مادّیه Ph. matérialiste) نك مؤسسی (ئه‌پیکور Epicure = قبل‌المیلاد (٣٧٠- ٣٤١) در . بوفیلسوفك(پرولیپسیس = πρόληψις) دیدیکی (anticipation) ،(مادّیون les matérialistes) ایله (رواقیون les stoïciens) عندنده پك مشهور ومهم بر تعبیر فلسفی اولمش وروم‌الی (چیچه‌رون Cicéron)، اوکا قیمت‌ویره‌رك لاتین لسانته نقل ایله‌مشدی.

بوکون بوکلمه‌یی، فلسفه لسانی، اقلی اوچ‌وجهله‌تلقی ایدییور. ئه‌پیکورك تعریفی ، معنای تاریخیسی‌در . اولا اونی ایضاح ایده‌یم :

(بول Buhle)، (فلسفه‌حاضره تاریخی his. de la phil. mod.)نك برنجی جلدنده تعبیر مذکوره دائر شو معلوماتی ویرییور :

« اشیانك حواسمز اوزرینه اجرا ایتدیکی تأثیرات ، ذهنمزده بر طاقم (ایزلر traces) براقیر ؛ واو شیلر بزه یکی باشدن معروض اولونجه - اونلرك ینه اسکی بیلدیکمز شیلر اولدوغی - اوایزلر سایه‌سنده اکلارز . یکی کوردوکمز شیلری ، اسکی خاطراتمزه قیاساً ملاحظه ایدرك فرقلرینی دخی ادراك ایدرز . مثلا ایلك دفعه اوله‌رق برحیوان کورسه‌ك، بوحیوانك حواسمز اوزرینه اجرا ایتدیکی تأثیرات ، ذهنمزده بر طاقم ایزلر براقیرکه اونلر بزم ایچون بر (انموذج type) اولمغه خادمدر. بالاخره عینی حیوانی تکرار کورونجه - بویکی مشاهده‌مزی - ذهنمزده محفوظ بولونان اواسکی نمونه‌یه تطبیق ایدرك طانیرز ؛ وینه عینی حیوانی کورمش اولدوغمزه حکم ایدرز. ایشته، بوایلك نمونه‌یه وصوکره‌کی تأثیراتمزك اوکانسبتنه، (ئه‌پیکور)، [سابقهٔ فکرت l'anticipation d'une idée] دیرایدی. ایشته(مشاهدات حاضره observations actuelles)مزك اسکی نمونهٔ فکریه‌سیله (مشابهت ressemblence) نی، (فرق différence) نی (عینیت identité) نی بوسایه‌ده تقدیر ایدوب آکلارز . »

ئه‌پیکوره عطفاً تصریح اولونان شو تعریفه کوره (anticipation) دیمك ، عینی جنسدن اولان افراد متعدده‌یی ایلك نمونهٔ فکریسنه قیاساً طانیمق ؛ وآره‌ده‌کی اوصاف متشابهه‌یی تعیین ایتمك ؛ وبو [سابقهٔ علم] سایه‌سنده ، تجربه‌دن اول برشی حقنده حکم ایده‌بیلمك دیمکدر . مثلا بر بالیغك نصل بر حیوان اولدوغنی بالتجربه کوردوکدن و (بالیق) حقنده برفکرحاصل ایتدکدن صوکره - هنوز هیچ کورمه‌دیکمز - دیکر بربالیق حقنده حکم‌ایتمك‌وفرضا: (صوده‌یاشایه‌بیلمه‌سی ایچون بهمه‌حال(غلصمه)لری اوله‌جقدر؛ یوزه‌بیلمك ایچون (مسبحه)لری اوله‌جقدر . الخ ! . .) دیمك (anticipation)در. چونکه برشیئی هنوز کورمه‌دن او شیئك (نمونهٔ

جنسی (type générique)سی حقنده اولجه حاصل ایتمش بولندوغمز بر
فکر سایه‌سنده، تجربه‌یی (سبق anticiper) ایده‌ك برحکم ویرمکدر.
بویك مهم برقابلیتدر. زیرا اولجه (تمثیل analogie)، ثانیاً (مقایسه
comparaison)، ثالثاً (تصنیف classification) بو سایه‌ده ممکن
اوله‌بیلیر ؛ وجمله‌دن اهم اولان کیفیت شوکه ، (استقرا induction) ،
بو اساسلره مستنددر. لکن دوشونولورسه جمله‌سنك نقطهٔ استنادی (حافظه
la mémoire) در . زیرا حواسمزله تلقی ایتدیکمز (ایلك تأثرات
les premières impressions)ی، ضبط وقید ایتمك خصوصنده عضویتمزك
براستعداد جبلی‌سی اولماسه‌یدی، نه تمثیل ومقایسه‌یه، نه‌ده تصنیف واستقرایه
مقتدر اوله‌بیلیردك ! اونك ایچوندرکه ئه‌پیکورك احداث ووضع ایتدیکی
بو تعبیر اصطلاحی کمال اهمیتله تلقی اولونمش ، حتی یالکز بو کلمه ایچون
رساله یازانلر بولونمشدر .

[بوتون بو تعبیراته باقیکز !]

احکام فلسفیه و(نظریهٔ معرفت .théorie de la connais)اعتباریله
دکل، انجق (مبادیٔ اخلاق principes moraux)اعتباریله مادیوندن فرقلی
طاورانان رواقیون، بو تعبیری آلمش و(برماهیت کلیه‌نك برتصور طبیعی‌سی
conception naturelle de l'universel =) دیه تعریف ایتمشدر ؛
دستور یونانی‌سی (Κοιναὶ ἔννοιαι, φυσικαὶ προλήψις) جمله‌سیله
مضبوطدر . شو تقدیرجه (anticipation) جزئی‌یه باقوبده کلی‌یه انتقال
ایتمك دیمك اولور ؛ وبوراده (انتقال) کلمه‌سی ، (پرولیپ سیس) تعبیر
یونانی‌سنی حقیله ادا ایدر . بو صورتله تلقی ایدیلنجه (anticipation)
بر (استقرا induction)دن عبارت قالیر؛ زیرا استقراده (وتیرهٔ استدلال
procédé de raisonnement)، جزئیاتدن کلیاته انتقال صورتیله
تشمیل حکمدر .

مع مافیه بعضی بویوك فیلسوفلر بو کلمه‌نك معناسنی ئه‌پیکورك اکلادیغی
کبی تلقی ایتمه‌مشلردر. (جزئی‌ده کلی‌یی کشف ایتمکدر) ظن ایله‌مشلردر.
بو ممکن‌در؛ بوکا برشی دینیله‌مز ! چونکه برفیلسوف ، بر تعبیری کندی

دوشونجه‌سنه کوره برحیثیت معنا ایله تلقی ایدرسه معذوردر . فقط بر کلمه‌نك
واضع حقیقی‌سی اونی نه معنا اوزره وضع ایتمش ایسه، کلمه‌نك تاریخ فلسفه‌جه
معنای اصلی‌سی ایشته اودر . اسکی معناسی ایله یکی‌سنی قاریشدیرمق ،
مضر وفاحش بریاکلشلق‌در . خطا ، تاریخ فلسفه‌یه تعلق ایده‌جکی جهتله
تصحیحه شایاندر . (سرویلیام هاملتن) بونی نظردقته عرض ایدییور؛ و:

«رواقیونك، هله (ئه‌پیکوریون les épicuristes یعنی اسکی مادیون!) ك
(conception naturelle de l'universel) دیدیکی، بر (تعمیم بعدی
généralisation apostériori) دن یعنی بر (استدلال استقرائی) دن
عبارتدر . بو سوزك معناسنی باشقه برشی فرض ایتمه‌ملی‌در . حالبوکه
بر چوق کشیلر ازان جمله (لیپ‌سیوز Lipsius) و (لایب نیچ
Leibnitz) رواقیونك بوتعبیرینی تفسیرده بویله برخطایه دوشمشلردر . »
دییور . بن ظن ایدییورم‌که بوخطا ، افلاطونك (ماهیات و مثل , idées
prototypes) حقنده‌کی ملاحظاتنی (anticipation) ایله بر طوتمقدن
ایلری کلمشدر. معلومدرکه افلاطون ، [یالکز برفردی ، برشیئی کورمکله،
اوشیده ، او فردده برجنسك ماهیت کلیه‌سنی ، حتی مثال کمالنی کشف ایتمك]
امکاننه قائلدی ، وکویا نظر حکیم بونی کشف ایتمکله مکلفدی ! ایشته
افلاطونك بوفکرینی، ئه‌پیکورك (پرولیپ‌سیس) دیدیکی (سابقهٔ تجربه)
ایله برطوتمق ، بوخصوصده واقع اولان خطانك منشأی‌در ؛ صانیرم .

سرویلیام هاملتن حقلی‌در ؛ وابراز ایتدیکی خطا چوق مهمدر؛ چونکه
افلاطون کبی دوشونولورسه (قبلی apriori)بعضی مبادی‌یه ایناتمق واونلری
منشأ معلومات اوله‌رق قبول ایتمك ضروری‌در. حالبوکه (anticipation) ی
ئه‌پیکورك تعریفی ورواقیونك تلقی‌سی وجهله قبول ایدنجه ، (مبادیٔ قبلیه
principes aprioriques) یی تماماً واساساً انکار ایتمك وتجربه‌یی منشأ
معلومات اوله‌رق تلقی ایتمك اقتضا ایدر. یعنی ـ اوتقدیرده (anticipation) ك
انجق (بعدی aposteriori) ، (بر طرز استدلال un mode de
raisonnement) اولدوغنی تسلیم ایتمك لازمکلیر . بوده عینی تعبیری
تمامیله متناقض ایکی معنا ایله تفسیر ایتمك دیمك اولور . چونکه (apriori)

ايله (aposteriori) تماميله بر برينه ضد ايكي طرز استدلالدر . [بو تعبيراته
باقيكز ؛ تفصيلات واردر !]

(قانت Kant) دخی بوكا پك زياده اهميت ويرمش وتنقيد عقل صرف
(critique de la Raison Pure) نام اثر مشهورنده (anticipation de
l'expérience = anticipation der Wahrnehmung) تركيبنی قوللا-
نه‌رق تشهير ايتمشدر. بو فيلسوف مجدد ، بوتون معلومات بشريه‌نك تجربه‌دن
منبعث واوندن متولد اولمش بولونماسی حقنده (فلسفهٔ تدريبيه phil.
empirique) نك ايلری سورمكده اولدوغی ادعايی قبول ايده‌مه‌مشدی .
بالعكس ، قوتله ادعا ايدييوردی كه انسانده ، هر درلو تجربه‌يه (متقدم
antérieur) بعض (مبادئ عقليه principes rationnels) واردر .
تجربه لزومنی الهام ايدن ، تجربه‌يی ترتيب واداره ايله‌ين ، اصل اونلردر .
بناءً عليه اونلر تجربه‌يه (سبقت anticiper) ايدر ؛ و ايتمك لازمكلير !
مثلا : [ماده‌نك آنجق تبدلاته اوغرايه‌بيله‌جكنی وفقط قطعاً محو ومضمحل
اولمايوب عينی مقدارده قاله‌جغنی ؛ — تسلسل حادثاتك بر جريان مطرده تابع
اولدوغنی واويله اولماسی لازم كله‌جكنی ؛ بر (عقيدهٔ اساسيه) ، بر (مبدأ
تجربه) اوله‌رق قبول ايتمه‌دكجه تجربه ممكن اوله‌ماز . بناءً عليه بوكبی عقائد
اساسيه بر طاقم مبادئ عقليه‌نك دستورلريدر . بز اونلره استناداً و اعتماداً
تجربه‌يه تشبث ايدرز وياپديغمز تجربه‌لر ، او دستورلرك حقيقتنی هر دفعه‌سنده
اثبات وتحكيم ايدرلر. بناءً عليه اونلر (قبلی apriori) در. يعنی تجربه‌يه متقدم
بر طاقم حقايق عقليه‌در.] ديوردی. قانت بونلری تدقيق وتصنيف ايتمشدر.
بو مبادئ نظريه‌نك بری (Analogien der Erfahrung = anologie-
de l'expérience تمثيل تجربه) دركه (analogie) كلمه‌سنده معناسی ايضاح
اولونمشدر. ايكنجيسی ده — بحثی صددنده بولوندوغمز — (سابقات تجربه les anti-
cipations de l'expérience) در. قانت ، بونك دستورينی ويرييور : (هر حادثه‌-
نك شدت اعتباريله بر كميتی ، يعنی بر درجه‌سی واودر. Tout phénomène
a une quantité intensive; c. a. d. un degrès) دييور ؛ و ديمك
ايستيوركه : [بونی بويله بيلمك وقبول ايتمك اول امرده لازمدركه تجربه

ياپيله‌بيلسين واداره ايديله‌بيلسين !.. چونكه بو فكر ، تجربه ايله اكتساب
اولونه‌ماز. قبل التجربه ذهنمزده موجود بر عتقاددر. بونلری قانت ، (صرف
مدركه‌نك مبادیسی Grundsätzen des reinen Denkens) عد ايتمشدر.

علم لسانده دخی بو تعبير مشهوردر . چونكه الك پارلاق (كشفيات
علميه découvertes scientifiques) تجربه‌يه سبق ايتمش ملاحظاتك
بعد التجربه تحققنه الك كوزل مثاللر تشكيل ايدر. حتی او ملاحظاتك تجربه‌يی
نصل ترتيب واداره ايتديكنی ده كوسترير. بوتون ترقيات علميه تاريخی بوكا مثالدر ؛
ده‌نيله‌بيلير. فقط (سر همفری ده‌ی‌وی Sir Humphry Davy) نك كيمياده
(قلئيات les alcalis) ی تجريد ايتمه‌سی ؛ (لووه‌ريه Leverrier) نك هيئتده
نه‌پتون Neptune) سياره‌سنی كشف ايله‌مه‌سی ، تاريخ علمده (anticipation) ك
الك پارلاق مثاللرندندر .

زمانمزدن تقريباً يتمش سكسان سنه اول ، كيمياده (اجسام بسيطه
corps simples) ليسته‌سی پك معدود ايدی. حتی بعض مواد مركبه دخی
بسيط ظن اولونيوردی . (صود la soude) (پوطاس la potasse) ،
(كلس la chaux) كبی اجسام دخی عناصر بسيطه ميانده ذكر اولونيوردی.
(قلئيات) بو صنفده داخل اولان عناصرك اسم عموميسیدر . بونلره
(اتربهٔ معدنيه les terres minéraux) دخی ديرلردی. (ده‌ی‌وی Davy)
(حامضات les acides)ك (معادن les métaux) ايله بالاتحاد (املاح
les sels) وجوده كتيرمه‌لری ايچون لازمكلن (شرائط كيميويه conditions
chimiques) يی تتبع ايدركن ، اكلامشدی كه بويله بر اتحاد كيميوی ايچون
عناصر معدنيه (صاف pur) اولمايوب (حمض حالنده à l'état d'oxide)
بولونمق ايجاب ايدر. بو بر قانون كيميوی حكمنی حائز ايدی. مع مافيه قلئيات
بوكا قارشی استثنا تشكيل ايدييور ، ومثلا : (حامض كبريت acide sulfurique)
(پوطاس) و (صود) ايله طوغرودن طوغرويه اتحاد ايدرك (كبريتيت پوتاس)
و (كبريتيت صود) ناميله معروف اولان املاحی وجوده كتيرييوردی .
بو كيمياكر داهی ، شو كيفيته قارشی درين دوشوندی. شبهه ايتدی. ملاحظاتنی

بر (قیاس مقسم dilemme) شکلنه قویدی : [یابوقانون، عمومی دکلدر ؛ وبناءً علیه یا کلشدر ! . . یاخود بسیط ظن ایتدیکمز (قلئیات) حقیقیت حالده بسیط دکلده مولدالحموضه ایله متحد بر حالده‌در !] دیدی ؛ فقط قانوندن زیاده قلئیاتدن شبهه ایتمش ایدی ؛ چونکه کیمیانك ترقیسی همان دائما بسیط ظن اولونان شیلرك مرکب اولدوغنی اثبات صورتیله واقع اوله کلمشدی. اوحالده: [قلئیات ، بسیط اولماسه کرکدر واحتمالکه مولدالحموضه‌یه شدتله علاقه‌دار بر طاقم معدنیاتدر . بونلری مولدالحموضه‌دن آییره‌بیلمك ایچون بویوك بر قوت وحرارت ایستر ؛ بونی ده انجق قوتلی بر ئه‌لکتریق منظومه‌سی ویره‌بیلیر !] دیه حکم ایدوب تحقیقاته کیریشمش واوکا کوره تجربه‌یی ترتیب واداره ایتمشدی. تجربه تماماً بوکاشفك دوشوندکارینی تصدیق ایتمش و (صود) ك (حمض سودییوم) ، (پوطاس) ك (حمض پوطاسیوم) دن عبارت اولدوغی تحقق ایله‌مشدر .

(لووه‌ریه) ، (اورانوس Uranus) محرکنده مشاهده اولونان غریب اعوجاجات اوزرینه بعضی ملاحظاته قویوله‌رق ، بوغریبه‌یی ، دیکر بر جرم سماوینك تأثیر جاذبه‌سنه عطف ایتمش وبعضی معلومات رصدیه و (معطایات données) اوزرینه حساباته کیریشه‌رك (نه‌پتون Neptune) سیاره‌سنی — اوطوردوغی یرده — کشف ایتمش ؛ کتله‌سنی ، محرکنی وفلان زمانده فلان نقطه‌ده کوروله‌بیله‌جکنی ده خبرویرمشدی . فی الحقیقه بو کهانت علمیه‌یی متعاقب آلمان هیئتشناسلرندن (غالله Galle)(بالرصد par observation) اوسیاره‌یی (لووه‌ریه) نك تعیین ایتدیکی نقطه‌یه اللی ایکی دقیقه مسافه‌ده کورمشدر .

ایشته بوده مشاهدهٔ رصدیه‌یه سبق ایتمش بر کشف نمونه‌سیدر .

تنافیٔ اقوال Antilogie

Antilogie

(حسبانیون les sceptiques) ده‌نیلن فرقهٔ فلاسفه ، (ایقانیون les dogmatiques)ك افکارینه ، اعتقاداتنه دائما اعتراض ایدییورلردی . ایکنجی آقاده‌می دورنده ارباب شك ، بواعتراضاتی بر ردستور شکلنه قویدیلر واونلره (tropes) دیدیلر که ایقانیونك ادعاسنه قارشی آله‌جقلری (طورلر)

Antinomie

دیمکدر . ایشته (antilogie) بو (tropes) لردن بری‌در. تنافیٔ احکام واقوال دیمکدر. شبهه اربابی ادعا ایدییورلردی که [حقیقت بحثنده برچوق فیلسوفلر وبرچوق مذاهب فلسفیه یکدیکرینك قول وادعاسنی نقض ایده‌جك صورتده بیان فکر ایتمشلردر. بو (تنافیٔ اقوال) صراحةً اثبات ایدر که حقیقت یوقدر ، اولسه‌بیله اونی بیلمك ممکن دکلدر. اوحالده هرشیدن شبهه ایتمکده حقمز واردر ؛ چونکه حقیقت دعواسنده بولونانلر هردرلو سوزلریله بربرینك ادعاسنی نقض ایدییورلر . واقعا هرحکمی ، هرادعایی بردیکر حکم وادعا ایله نقض ایتمك ، یعنی بر (مدعا)یه (عکس نقیض)ی ایله مقابله ایلمك ممکندر . بناءً علیه عینی مسئله‌ده ، بویله یکدیکرینه تماماً ضد وعینی قوتده دلیللر ایراد ایدیله‌بیلیر . اویله ایسه حقیقت بحثنده (تنافیٔ اقوال واردر . بو حاله کوره (αὐ μᾶλλον) یعنی (نه بری، نه ده دیکری) شایان اعتماددر !.. بناءً علیه جمله‌سندن‌ده شبهه ایتمکدن باشقه چاره یوقدر !] دیرلردی.[(tropes)، (antinomies)، (sceptiques)، (dogmatiques) سوزلرینه باقیکز .] شایان دقتدرکه ، زمانمز ، حقایق تجربیه‌ده یعنی علوم مثبته‌ده تنافیٔ اقوال اوله‌میه‌جغنی وبعضی نظریات علمیه‌ده اولسه‌بیله نتیجه‌ده دها ایی تحقیقات تجربیه ایله بوتناقضك رفع اولونه‌جغنی تسلیم ایتمشدر . فقط (antinomie) بحثنده تعریف ایتدیکم کبی ، نتیجه‌ده بوتون معلومات بشریه‌نك ارکان اصلیه‌سی واساساتی یکدیکرینه تماماً ضد وعینی قوتده دلیللره پیوسته اولدوغی جهتله متافیزیق مسئله‌لرنده (تنافیٔ اقوال) واردر. بناءً علیه (sceptique) لرك دعواسی علوم تجربیه مسائلنده باطل اولمقله برابر مابعدالطبیعیات مسائلنده حقدر. ذاتاً زمانمز متفکرینی (آغنوستیسیزم agnosticisme) فلسفه‌سنه سوق ایدن قوت مجبره بواولمشدر. یعنی اساسات علمیه‌ده (تساویٔ نقیضین) دعواسنك رفع اوله‌نه‌میه‌جق درجه‌ده بدیهی وصریح اولدوغنی اکلاییشمز اولمشدر. [آغنوستیسیزم سوزینه‌ده باقیکز!]

Antinomie

(نقیضه) ، تساوی نقیضین Antinomie

آلمانجه و فرانسزجه‌سی Antinomie
انکلیزجه‌سی Antinomy

بوتعبیر یونانی‌دن آلنمشدر. (ἀντι ضد، قارشی) و (νόμος قانون) معناسنه کلدیکنه نظراً (قانونه قارشی اولان شیلر) دیمکدر . اصطلاحده، متعارفه قبیلندن اولان ایکی قضیهٔ کلیه‌نك یکدیکرینه قارشی، حکماً متناقص اولماسیدرکه بوتقدیرجه اوقضیه‌لرك برینه (thèse مدّعا)، ضد نقیضنه دخی (antithèse نقیض مدعا) ده‌نیلیر . فقط بویله ، یکدیکرینی اساساً نقض ایدن مدعالرك ـ فلسفی معناسیله ! ـ antinomie) تشکیل ایده‌بیلمه‌لری ایچون، کرك (مدعا)، کرکسه اونك نقیضی حقنده ابراز واقامه اولونه‌بیلن بالجمله براهین وادله‌نك قیمت اقناعیه‌جه متساوی اولماسی برنجی شرطدر . زیرا برطرفك دلیلی قوی وغالب کلیرده ذهنی اقناع ونقیض قضیه‌نك حکمنی ابطال ایدرسه، (تساوی نقیضین antinomie) تحقق ایده‌مز ؛ حتی آره‌ده تناقض بیله قالماز. شایان دقتدرکه بویله متناقض الحکم ایکی قضیه حقنده‌قوت وقیمتجه تماماً متساوی دلیللر اقامه ایدیله‌بیلمه‌سی ایچون ، اوقضیه‌لرك مفاد حکمی (یعنی ادعاسی!) هر درلو تحقیقات تجربیه وعقلیه فوقنده بولونمالی !ـ خلاصه، تعبیر اصطلاحیسی ایله ـ (متعال transcendant) اولمالیدر. مثلا مدعا اوله‌رق : [عالمك حدودی واردر !] ده‌نیلسه، بونك نقیضی : [عالمك حدودی‌یوقدر!] قضیه‌سی‌اولور. ایشته‌بوقضیه‌لرك مفاد حکمی، (متعال)در؛ چونکه بوخصوصده هیچ برتجربه امکانی اولمادیغی شویله طورسون، مسئله، ماهیتی اعتباریله عقلك ایره‌میه‌جکی برساحه‌ده موضوع بولوندوغندن، ذهن، مطلقا برطرفه میل ایله حکم ایده‌بیلمك ایچون ـ مدار استناد اوله‌بیله‌جك ـ هیچ بردلیل بوله‌مازکه، عینی قوتده بربرهان ایله اوکا مقابله ممکن اولماسین ! فضله اوله‌رق ، بوایکی قضیه ذاتاً متناقض اولدوغندن ، ایکیسنی بردن قبول وتألیف ایتمك دخی عقلاً ممتنع‌در. براوچونجی احتمال تصور اولونه‌میه‌جغی سببله دخی شو ایکی قضیه‌نك بهمه‌حال برینی‌تسلیم ایتمك ضروری کورونور.

زیرا کیفیتك ایکی احتمالدن خالی اولماسی‌ده قطعاً مستحیل‌در . اکلاشیلیورکه (antinomie) تشکیل‌ایدن قضیه‌لر ـ بزم شرق منطقیوننك تعبیرمعروفنجه ـ هم (مانعة‌الجمع)، همده (مانعة‌الخلو) اوصافنی حائز اولان قضایای کلیه‌در.

آلمان فیلسوف شهیری ، صاحب مسلك (قانت Emmanuel Kant) بودرلوقضایای متناقضه‌یه(antinomie de la Raison pure)دیمشدی‌که بوندن : (تجربه فوقنده وصرف عقلك ماهیتندن منبعث تناقضلر) معناسنی مراد‌ایتمشدر. (قانت)بویله‌برتناقضك(فسادمحاکمه vice de raisonnement) نتیجه‌سی اولمادیغنی ،یعنی برعیب‌استدلال صاییله‌میه‌جغنی ادعا ایدییور؛ کرك علم بشرك ، کرکسه بالذات عقلك حدودینی تعیین ایدن اقصای مواقف تفکرده ـ طبیعی اوله‌رق ! ـ بویله (رفعی ناقابل) تناقضلر بولویور وبونی ضروری عد ایلیور. انسان، برحقیقت مطلقه‌یه کسب اطلاع ایده‌بیلمك امیدیله ، هرنه‌زمان کندی حدود قابلیاتنی تجاوز ایدرسه ـ عملیات‌فکریه‌یی تنظیم واداره ایدن قوانین عقلیه ایجاباتندن اوله‌رق ـ ذهن ، بهمه حال ، بوکریوهٔ تناقضه دوشویور . بوتقدیرده ایکی مجبوریت آره‌سنده محصور بولونویور؛ وهرایکی طرفدن باطل بدیهی‌یه پیوسته اولوب قالیور. اوحالده: یاتحقیقات و ملاحظاتمزدن ادراك ایده‌بیلدیکمز نتیجه ، (مطلق absolu) تعبیرینك متضمن بولوندوغی معنایه توافق ایده‌میور ؛ (یعنی صرف اضافی برفکردن عبارت‌قالیور!) یاخودمنحصراً حادثات‌دائره‌سنده محبوس‌وقابلیات ذاتیه‌سیله مقیّد اولان عقل بشر ، حدود طبیعیه‌سنی تجاوز ایتمکله بویله ضلالتلره دوشدوکنی آکلیور . بناءً علیه کرکی کبی تحقق ایدییورکه عالم حادثات و قیود عقلیه و اضافات دائره‌سندن چیقوب‌ده حقیقت مطلقه‌یه یول‌بولمق، ذهن‌بشرایچون ـ هیچ‌بروقت!ـ میسّر وممکن اوله‌میه‌جقدر !.. دیمك که (antinomie) لر عجز فطریمزك اقتضاسیدر . لدنیات حوادثه انفاذ نظر ایده‌مه‌ین ، کندی بنلکنك دائره‌سنی چکوب ایلری کیده‌مه‌ین انسانك، حدّینی ـ بونقیضه‌لر ـ بیلدیرییور. علم اضافی بشرك هم‌اساسلرینی همده حدود مانعه‌سنی تشکیل وتعیین ایدییور.

ایشته (علم بشرك اضافیتی Relativité de la connaissance

humaine) دعواسی اوزرینه فلسفه‌سنی بنا ایدن (قانت Kant)ك بوخصوصده زبدهٔ ملاحظاتی بودر؛ وکورولیورکه (حقیقت مطلقه vérité absolue)یه و (لدنیات noumènes) حوادثه ، کسب اطلاع ایده‌بیلمك قدرتندن فطرتاً محروم وممنوع بولوندوغمزی ادعا ایدن (آغنوستیسیزم agnosticisme) فلسفه‌سی ، ساحهٔ معقولاتده (antinomie) لره استناد ایدییور. بوکون علم بشرك اضافی اولدوغنی تصدیقه مجبور اولمایان جدی برفیلسوف قالمامشدر. [یوقاریده‌کی تعبیراته باقیکز !] .

قانتك ، (اضافیت علم) فلسفه‌سنی ترویج وتشهیر ایدن بویوك انکلیز فیلسوفلرندن (سرویلیام هاملتن Sir William Hamilton)، اثرلرنده، بالخاصه بومهم نقطه‌لری تشریح ایتمش وعقل بشرك ـ صوك مرحلهٔ تدقیقده ! ـ بوتناقضلره نصل دوشدوکنی ـ تحلیلی برصورتده ـ کوسترمشدر.

(مابعدالطبیعیات métaphysique) مباحثنده (سرویلیام هاملتن)ك تأثیرندن قورتوله‌مامش اولان (هربرت سپنسر Herbert Spencer) دخی (اضافیت علم) (عقیده doctrine)سنی پك توتلی دلیللرله مدافعه ایتمشدر. (تکامل évolution) فلسفه‌سنك مؤسسی اولان بوذات دخی [عقل بشر ایچون لدنیات اموره انفاذ نظر ممکن اوله‌میه‌جغنی !] ، (مبادئ اولیٔ Les premiers principes) نام کتابنك بر باب مخصوصنده ادعا ، وبوکا دلائل عدیده ابراز ایلدکدن صوکره کوستریورکه : (عقل ، تجربه و حادثات دائره‌سنی آشوبده ، لدنیات مسئله‌سنی تحقیقه باشلادیمی ؟ . . درحال اویله بر (قیاس مقسم dilemme) کردابنه دوشویورکه اونك ایکی حدینی تشکیل ایدن قضیه‌لرك هرایکیسی‌ده باطل بدیهی‌در . مع‌مافیه براوچنجی درلو دوشونوش احتمالی اولمادیغی ایچون‌ده بهمه‌حال برندن برینی قبول وتسلیم ایتمکده اضطرار واردر. مثلا (زمان)و(مکان) متناهی می‌در؟.. نامتناهی می‌در ؟ . . . سوألنه قارشی ویریله‌بیله‌جك جواب : [یامتناهی‌در ؛ یانامتناهی‌در !] قیاس مقسمنده مندرجدر. [متناهی‌در !] ده‌نیلسه ، باطل بر (ادعای مجرد) اولور . زیرا بالتجربه حدودینی تعیین ایده‌بیلمك بزم ایچون هردرلو امکانك فوقنده‌در ؛ اوندن صوکره زمان ایله مکان کمیات

مقوله‌سندن معدود اولمق حیثیتیله، الی‌غیرالنهایه ضمّیاته مستعددر. بناءً علیه متناهی اوله‌ماماسی لازمکلیر. لکن [نامتناهی‌در !] ده دییه‌مه‌یز !.. زیرا هیچ بروجهله بونی تحقیقه بزجه امکان اولمادیغی شویله طورسون، زمان نامتناهی تصوری بیله محالدر. [نه متناهی‌در نه‌ده نامتناهی‌در!] ؛[هم متناهی‌در؛ همده نامتناهی‌در!.] دخی ده‌نیله‌مز. بوده معناسز برتناقض صریح اولور. مع‌مافیه شوایکی (قضیهٔ متناویه alternatives) دن برینی بهمه‌حال قبوله مجبورز ؛ حالبوکه دعوانك بری لهنده نه‌قدرقوتلی ونه‌درلو دلائل ابرازایتمك ممکنسه، اونلرك جمله‌سی، نقیض دعوا لهنده‌ده عیناً وتماماً قابل تطبیق‌در. اویله اولونجه صاغه صول میل ایچون سبب ترجیح قالمیور. بناءً علیه بوقیاس مقسمك حدینی آره‌سنده محبوس قالان عقل بشر بر حکم ویرمکده عاجز ، متردد ومتحیر بولونیور. »

سپنسرك برنجی کتابنك بو مهم قسمنی تلخیصاً عرض ایتدیکم شو ملاحظات، بوفیلسوفك ـ سرویلیام هاملتن طولاییسیله ! ـ قانتك فلسفه‌سندن و (antinomie) نظریه‌سندن نه‌قدر متأثر اولمش بولوندوغی حقنده برظن قوی حاصل ایتدیریر؛ نصل که (آلفره‌دفوییه Alfred Fouillé) بوادعاده بولونمشدر.

ده‌قارتك فلسفه‌سنی درجهٔ کماله کتیرن (قانت) (تنقید عقل صرف Critique de la Raison Pure) نام کتاب مهمنك (مسائل متعالیه محاضراتنه dialectique transcendentale) مخصوص اولان بابنده بو (تساویٔ نقیضین) مسئله‌سنی موضوع بحث ایتمش و (cosmologique تکوینی) اولانلرینی جدول آتی اوزره تعیین ایله‌مشدر .

رياضيات اساسلرنده تساوى نقيضين

Antinomies mathématiques

(مدعا Thèse)	(نقيض مدعا Antithèse)
۱) عالمك زمانده و مكانده بر مبدأى واردر.	عالمك مبدأى يوقدر؛ حدوديده يوقدر . زمان ومكان اعتباريله عالم نامتناهى‌در.
۲) هر مادهٔ مركبه اجزاى بسيطه‌دن مركبدر. ماده‌ده الى غير النهايه انقسامه قابليت يوقدر.	هيچ بر ماده مطلقا بسيط دكلدر . هرماده الى غيرالنهايه قابل انقسامدر.

تجليات قواى عالم بئنده تساوى نقيضين

Antinomies dynamiques

۱) حادثات طبيعتده مشهود اولان (déterminisme) يعنى سلسلهٔ قيود واسباب موجبه، مطلق دكلدر. علل مستقله واردر .	حريت وارادت يوقدر . هر شى قوانين طبيعيه اقتضاسنجه وقوعه كلير .
كرك عالمك بر جزئى اولسون كركسه علت ايجادى اولسون، هر حالده بر (واجب الوجود) واردر .	كرك عالمك بر جزئى اوله‌رق، كركسه علت ايجادى اوله‌رق هيچ بر (واجب الوجود) يوقدر .

بونلر، منشألرى اعتباريله نظرى (antinomie)لردر . چونكه عقل صرفه عائددرلر. تعلق اعتباريله دخى (cosmologique) درلر؛ يعنى مبحث تكوين مسائليله علاقه‌داردرلر .

بونلردن ماعدا برده عملى (antinomie) واركه، اخلاق بحثنه عائددر. اوكا (قانت) (antinomie de la Raison Pratique) دييور . بوده (خير محض، خير اعلا (summum Bonum = souverain bien) نظريه‌سنك بالعمل تحقق ممتنع اولماسندن تولد ايدييور. باقيكز نصل :

(قانت) اسكى (رواقيون (stoïciens) كبى : [خير محض يالكز فضيلت‌ده‌در !] ديمور . اسكى (مدرسهٔ قيروانيه Ecole cyrénaïque) اربابى كبى: [خير محض، ذوق وسعادتده‌در!] ده ديمور. اوايكى اسكى مذهبك، خير محض نامنه تعيين ايتمش اولديغى ايكى مختلف وحتى ضد مطلبى برلشديرييور : [خير محض، فضيلت ايله سعادتك هم آهنك اولماسنده‌در!] دييور. فقط ينه كندى تعبيرنجه؛ بو[دنى دنياده ici bas] بونك قطعاً ممكن اولماديغى، يعنى تماميله فضيلتكار ياشامق، وعينى زمانده ذوق سورمك ميسر اولماديغنى تصديق ايدييور. صوكره، ـ ماهيت اعتباريله !ـ فضيلت ايله ذوق وسعادت آره‌سنده هيچ بر مناسبت اساسيه ومنطقيه، هيچ بر مشابهت وملايمت طبيعيه بوله‌ميوركه بو ايكى مطلب آره‌سنده لزومنى ادعا ايتديكى آهنك وفاق ، بالطبيعه حاصل اولسون‌ده ـ ادعاسى وجهله ـ (خير محض) بالفعل تحقق ايده‌بيلسين ! .. حالبوكه ـقانتك اعتقادنجه ـ خير محض آرامق (مريد ومختار اولان libre) اولان روح بشرك (تمايلات فطريه inclinations naturelles) ومطالب انيه سندندر . يعنى تجربه ايله تحقيق ايدوب بالاخره كشف ايتمش اولدوغى شيلردن دكلدر. روحك جبلت ذاتيه‌سنده ، خير محض ايچون بر ميل ازلى واركه وهبى‌در؛ فطريدر. بويله اولمقله برابر ، ـ بوميل جبلى‌يه رغماً ـ بو دنياده خير محضه ايريشمك ممكن اوله‌ميور ؛ چونكه بو (مطلب اعلا) يكديكرينه ضد، ايكى عنصرك (يعنى ذوق ايله فضيلتك !) هم آهنك اولمسيله تحقق ايده‌بيليركه ايشته اصل تناقض وامتناع عملى بوراده‌در.

(قانت)، عقل صرفك تناقضلرينه قارشى هيچ بر چاره دوشونه‌ميور. فقط عقل عملى (Raison pratique) نك شو تناقضدن نوميد اولميور. (آخرته ايمان croyance à la vie future) ايله بو تناقضى رفع ايدييور. [شو تقديرجه انسان، فضيلتله ياشايه‌جق؛ بلكه محروميتلر ايچنده ياشاياجق؛ لكن ، عالم آخرتده بو حيات فضيلتكارانه‌نك بهمه حال مكافاتنى ادراك ايده‌جكنه ـ ايمان قوى ايله ـ مطمئن بولوندوغى ايچون ، عينى زمانده‌ده مسعود اوله‌بيله‌جكدر.] ديمك ايستيور. بالطبع ، بويله بر عقيده : (رحمن ورحيم ، عادل وكريم بر ذات الهيه)نك وجودينى مستلزم بولونه‌جغى ايچون،

(قانت)، بو [Antinomie de la Raison pratique]ى، اثبات واجب بحثنده يكى بر دليل كبى قوللانيور؛ اوكا بويله بر حيثيت ويرييور. چونكه روح انسانى نك ارادت ذاتيه‌سى ايله بقاى روحه و آخرته ايمان ايتمك مسئله‌لرينك نه صورتله مناسبت وعلاقه‌سى اولدوغى وبو ايمانك، نه كبى ضرورات منطقيه ايله عقيدهٔ الوهيتى ايجاب واستلزام ايتديكى ميدانه چيقيور.

قانته اقتدا ايتمش اولان (سرويليام هاملتن) بوعقايد آره‌سنده موجود اولان مناسبات وروابطى عيناً فقط دها صريح برصورتده ابراز ايتمشدركه قانتك معقبى اولدوغنى بوده كوسترير.

علم بشرك اضافى اولدوغنى قبول وتسليم ايدنلر، (antinomie) نظريه‌سنى قبوله مجبور بولوندقلرى ايچون تسليم ايدييورلر. معلومات بشريه‌يى تحليلاً تدقيق ايدنجه، اساسلرنده هپ تساوى نقيضين بولويورلر، وبو تحقيقده نه قدر ايلرى كيده بيليرسه كيتسين، نهايت عقلمزك بهمه حال عينى كرداب تناقضه دوشه‌جكنى وحيرتلر ايچنده اعتراف عجزه مجبور قاله جغنى ادعا ايدييورلر. مع مافيه اساساً طوغرو اولان بو ادعا مطلقا قانتك (antinomie) جدولنى عيناً قبول مجبوريتنى ايجاب ايتمز. نته كيم او جدولده كى دستورلرى وترتيبى برچوق فيلسوفلر تنقيد ايتمشلر واونده فساد نقطه‌لرى بولمشلردر. بناءً عليه بو دستورلر هر متفكر طرفندن عينى شكل وصورت اوزره قبول ايدلمه‌مشدر. حتى قانتك معقبى عد اولونه بيلن (سرويليام هامتن) بيله كندنجه بر (antinomie) جدولى ياپمشدركه اونى ده برطرفدن (جون ستوئه‌ت ميل John Stuart Mill) وديكر طرفدن رياضىٔ شهير (پروفسسو مورغان Prof. Morgan)شدتله تنقيد ايتمشلردر. حتى، (نامتناهى) تعبيرينك معناى عاديسى ايله معناى رياضيسنى فرق ايده‌مه‌مش اولان هاملتنك بو خطاسنى (ستورات ميل)، [هاملتنك فلسفه‌سنى تدقيق Examen de la phil. de Ham.) ايچون يازديغى كتاب مهمده تشهير ايلدكدن صوكره بويله چوروك براساس اوزرينه بنا ايديلن احكام متناقضه اره‌سنده (حقيقى بر تناقض) اولميه بيله‌جكنى بيله ادعا واثبات ايتمشدر.

فى الحقيقه، (تاريخ فلسفه) دخى بوكا پك چوق مثاللر عرض ايدييور: اسكى فيلسوفلر ــ هله تجربه‌يى دكل، منطقى عمده واساس اتخاذ ايتمش اولان

سقولاستيقلر ــ هر بحثى، نهايت بر قياس مقسمه ارجاع ايدرلر، واونك حدلرينى تشكيل ايدن ايكى متناقض قضيه‌لردن برينى بالابطال، ديكرينى قبولده ذهنى مضطر براقمغى سورلردى. فقط [اكثر دعوالرينك نقطهٔ استنادى، يا بر لفظ مجردك مفهوم موهومى وياخود بر فرضيهٔ باطله‌نك دستور مضمونى اولدوغى ايچون] مسئله، ذاتاً ووضعاً طبيعى دكل ايدى. بناءً عليه، آرانيلان حقيقت، او مسئلهٔ مجعوله‌يى حبس ايدن قياس مقسّمك بوسبوتون خارجنده قاليردى. مثلا: [(معدوم)، (شى)مى در ؟.. دكلمى در ؟ . .] ده‌نيلنجه، انسان، معدوم لفظنك ايچى بوش بر قورى سوزدن عبارت اولدوغنى، و بوحيثيتله خارجده (عالم حقيقى ده !) بر وجود صحيحه دلالت ايده‌ميه‌جكنى دوشونه‌مزسه، كنديني درحال بر قياس مقسم ايچنده محصور كورور. چونكه، دوشونه‌مديكى تقديرده : [(معدوم)، يا بر شى در؛ يا دكلدر. اكر بر شى ايسه، نصل شيدر ؟.. مقولاتك هانكى قسمنده داخلدر ؟ . . بر شى دكلسه، نه‌در ؟..] سوأللرى كنديلكندن تولد وترتب ايده‌جكدر. حالبوكه (معدوم) لفظ مجردينك هيچ بر شى افاده ايتمديكى وخارجده مقابل حقيقيسى اوله‌ميه‌جغى تأمل ايديليرسه، بو مسئله‌نك (غير طبيعى) اولدوغى درحال اكلاشيلير واوكا تعلق ايدن قياس مقسمله برابر تكميل دعوالر، طاقيله ييقيلوب مضمحل اولور كيدر. كيفيت بويله اولدوغى حالده سقولاستيقلر بوكبى غير طبيعى وجعلى مسائلى حل ايتمك غيرتيله عصرلرجه مناقشه ايتمشلر و اونلرى (antinomies) شكلنه قويوب براقمشلردر؛ يعنى قطعياً حل اولونه‌ميه‌جغنى كوسترمشلردر. مع مافيه حقيقتده اويله مسئله‌لر اوله‌ميه‌جغى بو كون ثابت اولمش وارتق هركسجه مسلم بولونمشدر. كذلك باطل فرضيه‌لر اوزرينه مؤسس اولان بوتون سقولاستيق مسائلنه متعلق دعوالرده دخى عينى ضلالت غريبه‌يى كوره بيليرز؛ مثلا: (افلاك les sphères)هانكى مقوله‌ده داخلدر!.. جوهرمى در ؟ . . عرضمى در ؟ . .) ديه صاچمه بر سوأل وضع اولونجه، انسان ــ غافل طاورانيرسه، ــ بر قياس مقسم كردابنده بولوندوغنى حس ايدر. چونكه ياجوهر، يا عرض اولمق لازمكله‌جكنه بالضروره قرار ويرير. [باشقه درلو اوله‌ماز؛ زيرا جوهر واعراض خارجنده قالان هيچ بر شى يوقدر.

لکن، ایشك حقیقتنه وبو کونکی معلوماتمزه باقیلیرسه، (افلاك، نه جوهردر؛ نه ده عرضدر !) چونکه اویله برشی یوقدر. او اسکی بطلمیوس فرضیه سنك بطلانی ، بو کون ـ ارتق هردرلو شبهه دن وارسته اوله رق ـ ثابت اولمشدر . بناءً علیه اویله برمسئله اوله ماز . اوندن صوکره ارسطونك مقولاتی دخی بر حقیقت مطلقه افاده ایتمز؛ چونکه عندی بر تصنیفدن عبارتدر. [scholastique سوزینه باقیکز !]

خلاصه، معلوماتمز اضافی در؛ تجربه وحادثات دائره سنی آشوب ده وجود مطلق وحقیقت اشیایی، لدنیات اموری تحقیقه قالقیشیرسه ق، صلاحیت طبیعیه مزی تجاوز ایتمش اولورز ، ودرحال اویله تناقضلره دوشه رزکه عقل ایله حل اولونورکبی دکلدر . بوطوغرو؛ لکن اوتناقضلرك اك اساسلی دستورلری اولمق اوزره بعض فیلسوفلرك عرض ایتدیکی (antinomies)لر ، هردرلو تنقیده طایانه بیله جك درجه ده طوغرو ومتین دکل، هپسی ده عندی وانسانی دستورلردر. تناقض اساسی نك ماهیتی دخی (ممتنع التصور inconcevable) اولماسی در. حالبوکه بوکون بزلرجه تصوری ممتنع اولان بر شیئك ، یارین دخی (تصوری ممتنع) قاله جغنه دائر هیچ بردلیل قوی یوقدر. بلکه بونك عکسنه دلیل چوقدر. اونك ایچون زمانمزك اك بویوك فیلسوفلری، برشیئك بوکون بزجه (ممتنع التصور) اولماسی، اوشیئك بطلاننه وحقیقتده امتناع ذاتیسنه بردلیل اولمق اوزره قبول ایتمیورلر. بزم قابلیت تصور وادراکمزك محدود، عندی واضافی اولماسنه حکم ایدییورلرکه طوغروسی بودر .

بناءً علیه ، بزحقیقت مطلقه یی ، سر خلقتی ، وجوب خالقی اکلامق خصوصنده تناقضه دوشیورسه ق، قباحت وقصور بزده دکل، بزم یارادیلشمزده وعجز طبیعی مزده در؛ یوقسه بر حقیقت مطلقه نك موجود اولمامسندن دکلدر. او حالده معلومات واعتقادات بشریه نك تملرینی تشکیل ایدن احکام متناقضه بر « حق تعالی vérité suprême » نك وارلغنی تصدیق ایدر؛ وانجق بزم کندی علم اضافی مزك درجهٔ عجزینی کوستریر . » دییورلر .

(فلسفهٔ مادیه phil. matérialiste) و (لاایسیه nihilisme) ،

و(حسبانیه scepticisme) طرفدارلرندن ماعدا ، بوکون ، همان بوتون فلسفهٔ حاضره نك اعتقادی بودر . [بوتعبیراته باقیکز !]

(antinomies) مسئله سی ، اسکیدر . ارسطونك (مابعدالطبیعات) نام اثر مشهورینك برنجی کتابنده وبشنجی بابنده روایت ایتدیکنه کوره (فیثاغور Pythagoras)ك اك اسکی شاکردلرندن (قروطونلی آلقمه ئون Alcméon de Crotone) میلاددن بش عصر اول ، مبادئ علمیه ده کی تناقض اساسی یی کورمش و : [معلومات بشریه نك اساسلری تحقیق اولونجه یکدیکریله متناقض برطاقم احکام معدوده یه منجر اوله جغنی] ادعا ایلمشدر؛ حتی کندنجه برده (antinomies) جدولی ترتیب ایتمشدرکه ارسطونك روایتی سایه سنده زمانمزه قدر محفوظ قالمشدر. جدول مذکور ایشته شودر:

متناهی	نامتناهی
چفت	تك
کثرت	وحدت
صاغ	صول
دیشی	ارکك
سکون	حرکت
خط مستقیم	خط منحنی
ظلمت	نور
شر	خیر
مربع الاضلاع	اضلاعی غیر متساوی اولان وسائر بالجمله اشکال هندسیه .

کورولویورکه بوجدول غایت ساده دلانه بر فکرك محصولی در . فقط مبادئ معلوماتمزك، نتیجهٔ تحلیلده، بالضروره برقاچ قضیهٔ متناقضه یه منجر اولمسی دعواسنی متضمن بولونمق اعتباریله ، بوکونکی فیلسوفلرك ادعاسندن هیچ فرقلی دکلدر . چونکه قانتك جدول مشهوری دخی تنقید ایدلمش واعتراضات محقه یه هدف اولمشدر .

اکراه ، تناکر

فرانسزجه	Antipathie
انکلیزجه	Antipathy
آلمانجه	Abneigung
ایتالیانجه	Antipatia

یونانیده (ἀντὶ = آنتی = ضد) ، (πάθος = پاثوس = تأثر) دیمکدر . تعبیر بوایکی کلمه‌دن مرکبدر . (ضدبرتأثر) معناسنه موضوعدر. بونك عکسی (sympathie) در . لسان عادی‌ده برنجیسی (نفرت) ، ایکنجیسی (میل) سوزلریله ادا ایدرز . حالبوکه (نفرت aversion) ایله (antipathie) و (میل inclination) ایله (sympathie) آره‌سنده ایجه فرق واردر . [تعبیراته باقیکز !]

بوکبی حالات روحیه (حسیات sentiments) نوعندندر. اصطلاحده (تناکر antipathie) بهمه‌حال سببی مبهم بر نفرت غریزیه‌در . بو تعبیر واونك تماماً ضدی اولان (sympathie) ، بالخاصه معاملات انسانیه‌یه مختص اولمشدر . آنجق انسانه قارشی (antipathie) (sympathie) اوله‌بیلیر . فرضا ایلك دفعه اوله‌رق کوردوکمز بر آدمدن ــ هر نه‌دن ایسه وهر نصلسه ! ــ حظ ایده‌میشمز ، بونك اك ای واك عمومی مثالیدر . بوحس، بزده دفعةً واقع اولدوغی ایچون (قسری ، دفعی impulsif) در . ملاحظه ومحاکمه‌نك بوخصوصده قطعاً دخلی یوقدر . چونکه یالکز (تماس contact) ایله برآنده اولوویرییور. اونك ایچوندرکه (معقول raisonnable) برکیفیت دکلدر . ماهیتنی ، حتی سببنی بیله‌مه‌یز . (ارادت volonté) مزه دخی تابع دکلدر . بناءً علیه کوزللکك ، چیرکینلکك بوخصوصده دخلی وارمی ؟. یوقمی ؟ . . اکلاشیله‌میور . نفع وضرر ملاحظه‌سی موضوع بحث اوله‌ماز ؛ زیرا بو حس ، (آنی ، ضروری و تحدسی intuitif) بر صورتده پیدا اولویور . حتی بر (الهام inspiration) کبی‌در . دوشونجه‌یه وقت ومیدان ویرمیور . عجبا فطرتمزه (یابانجی étranger) کوروتمکمی بو (تناکر)

حسنی بزه الهام والقا ایدییور ؟ . . اوده تحقق ایده‌مه‌مشدر . شو قدر وارکه هنوز پك (ساده وابتدائی simple et primitif) برحالت حسیه‌ده بولونان چوجوقلرده ، واونلردن بوخصوصده پك فرقی اولمایان اقوام وجماعاتده (antipathie) ، یابانجیلق طویغوسندن پیدا اولویور ؛ واحتمالکه بونفرت ، ــ یابانجیلره قارشی ــ قورقو، امنیتسزلك ، شبهه کبی برطاقم ناخوش حسیاتك محصلهٔ الهامی‌در. هرنصل اولورسه اولسون بونك (غیرمشعور inconscient) وناکهانی برطویغو اولدوغنده شبهه یوقدر . شو اعتبارایله (تناکر) تعبیری ــ بو معنایه ــ بر درجه‌یه قدر یاقیشیق آله‌بیلیر .

عربجه‌ده (اکراه ، کراهت ، کریه) تعبیرلری واردرکه بعضی موضعلرده (antipathie) معناسنه دها موافق دوشر . مثلا (کُل قوقوسی l'odeur de rose) ، ویاخود (عطر قوقوسی) حد ذاتنده ناخوش بر شی دکلدر . لکن بعضی آدملر بو درلو قوقولردن شدتله (اکراه) ایدرلر . متأذی اولورلر. دیمك اولویورکه بعضی آدملره « کل قوقوسی »، « کریه antipathique» کلیور. نته‌کیم رنکلر ایچون‌ده اویله‌در . حتی یالکز انسانلرده دکل حیوانلرده‌بیله بعضی رنکلره قارشی شدتله « antipathie اکراه » واردر . بوغا وهندی قیرمزی رنکدن او قدر حظ ایتمزکه چیلدیریر .

فیلسوفلر : بو ایکی ضد تعبیری اهمیتله تلقی وتتبع ایتمشلردر ، چونکه بوتون حسیاتمزك مبدأی بونلردر. بالخاصه مشهور « آدام سمیث Adam Smith » ــ که « دەیوید هیوم David Hume» ك شاکردی و (علم ثروت économie politique) ك واضعی ومدونی‌در ! ــ بوحس غیر ارادی‌یی اساس اتخاذ ایدرك برفلسفه تأسیس ایتمش و (antipathie ایله sympathie) نك عینی منشأدن صدور ایتدیکنی ادعا ایله‌مشدر . [sympathie تعبیرنده تفصیلاته باقیکز !]

بوکون هرکس متفقدرکه بو « نفرت واکراه » (قسری impulsif) اولان افعال وجدانیه‌دندر؛ یعنی محاکمه‌ایله ملاحظه ایله حاصل اولمایوب دفعةً وبرآنده پیدا اولان برحس‌در . « سپینوزا Spinoza » بوحسك « تداعی

افکار association d'idées » دن حاصل اولدوغنی ادعا ایتمشدی . زمانمز متفکرینی بر « استعداد ارثی prédisposition héréditaire » اولمق اوزره تلقی ایدییورلر . بن ظن ایدرم که مزاج وعادت ایله دخی علاقه‌سی آز دکلدر. « نفرت aversion » ایله فرقی پك تعیین ایدیله‌یور . یالکز « نفرت aversion » ك اسباب موجبه‌سی دها زیاده واضح و بللی‌در . حالبوکه (antipathie) نك اسباب وجدانیه‌سی دها زیاده مبهم ودها درین‌در ؛ وهله صرف باطنی‌در . [اصطلاحاته باقیکز !]

Antithèse

Antithèse نقیض مدعا

[thèse مدعا کلمه‌سنه باقیکز ! .]

Antitypie

Antitypie مقاومت

آلمان فیلسوف مشهوری « لایب‌نیچ Leibnitz » ك ایجاد ووضع ایتمش اولدوغی بر تعبیردر ؛ فقط تعمم ایده‌مه‌مش ومتروك قالمشدر . او فیلسوفك بو کلمه‌دن مرادی « عدم تنافذ impénétrabilité » و «مقاومت résistance » ایدی. مقاومت، ماده‌نك ودها طوغروسی (جوهریت مادیه substantialité matérielle) نك (کیفیت ذاتیه qualité essentielle) سی‌در . یعنی ماده ـ بو خاصیت اصلیه اولمادقجه ـ دوشونه‌له‌مز ؛ ماده اوله‌ماز ؟.. [qualités primaires تعبیرینه باقیکز !]

« ده‌قارت Descartes » ، ماده‌یی « جوهر ممتد Substance étendue » دیه تعریف ایتمش و « امتداد étendue » کیفیتی ، یعنی (ابعاد ثلثه les trois dimensions) یی حائز اولمق قابلیتنی ، مادیتك صفت ذاتیه‌سی کبی قبول ایتمشدی . « لایب‌نیچ » ، بحق ادعا ایدییورکه یالکز « امتداد » ماهیت ماده‌یی تشکیله [یعنی تصوره !] کافی دکلدر . بوکا (مقاومت = antitypie) یی‌ده علاوه ایتمه‌لی‌در . زیرا مکان ایله « ماده » نك الك مهم فرقی ، برنجیسنك یالکز « ممتد » اولماسنده ، ایکنجیسنك هم ابعاد ثلثه‌یه همده مقاومته قابل بولونماسنده‌در .

[l'espace, la matière سوزلرنده تفصیلاته باقیکز !]

Apagogique

Apagogique *(raisonnement)* قیاس خلف

الك اول بو « آپاغوغی = ἀπαγωγή » تعبیرینی وضع واستعمال ایدن ارسطودر . فقط استاد یونانی « بر مسئله‌یی دیکر بر مسئله‌یه ارجاع ایتمك صورتیله واقع اولان طرز استدلال » « (apagogie) دیرایدی . بو کون که (اثبات بالنقیض démonstration par l'absurde) که « قیاس شبه abduction » مقامنده قوللانیلدیغی اولویور . معمافیه استعمالی نادردر .

[abduction و absurde کلمه‌لرینه باقیکز !]

Apathie

Apathie عدم تأثر ، قایغوسزلق ، عطالت ، کسل

یونانی‌ده (α ادات نفی + πάθος = passion) تأثر و اختراص دیمکدر . بناءً علیه بو تعبیرك معنای لغویسی: (هردرلو تأثرات واختراصاتك فقدانی) در . فقط کلمه‌نك مضمونی یاواش یاواش توسع وبالآخره تبدل ایتمش ونهایت : (حرکتسزلك وقایغوسزلق) معناسنده قوللانلمشدر. لسان عادی‌ده (ارادتسزلك) ، (قدرتسزلك) ، (حسسزلك) و (عطالت معنویه) دیمك اولور . تاریخ فلسفه ، (حکمت اخلاقیه phil. morale) و (حکمت صوفیه ph. mystique) ایله علاقه‌دار بر کلمهٔ اصطلاحیه‌در .

اخلاق بحثنده (apathie) یی هم (عطالت) ، همده (قایغوسزلق) کلمه‌لریله ترجمه ایتمه‌لی‌در . اکر (apathie) جسمانی بر حال ایسه، یعنی تنبللك کبی برشی ایسه ، اوکا عطالت دیرز . بو حاله کرفتار اولانلر قیمیلدامقدن پك اوقدر خوشلانمازلر . اکر فضله یورغونلقدن صوکره عارض اولان (که‌وشه‌کلك) ، رخاوت، مراد اولونه‌یورسه (کسل) دیمك اولادر. اکر معنوی بر طویغوسزلقدن ایلری کلمش بر حال لاقیدی ایسه ، اوتقدیرده (قایغوسزلق) تعبیری مرجح‌در .

امر تربیه‌ده برچوجوغك عطالتی ، قایغوسزلغی شایان دقتدر ؛ اغلب احتماله کوره (ضعف عصبی)دن متولد برنوع(ارادتسزلك aboulie)در. هرحالده (غوغای حیات la lutte pour la vie) ده (فعالیت activité)

مبدأ موفقيت عد ايدلمكده اولدوغی ایچون مربی‌لر عطالتی محض فلاكت بيله‌رك اسبابنی تحری وبو مرض معنوی‌بی دقتله تداوی ایتمكه چاليشيورلر .

بالخاصه تاريخ فلسفه‌ده بوكلمه‌نك (رواقيه stoïcisme) مذهبی ايله علاقهٔ صميميه‌سی واردر . (مبحث معرفت épistémologie) مسئله‌لرنده (ئه‌پيكوريون épicuristes) يعنی اسكی (ماديون matérialistes) دن فرقلی اولمايان (رواقيون les stoïciens) ، يالكز (حكمت اخلاقيه ph. morale) ده آيريليورلردی . (سعادت bonheur) مبدأنه زياده‌سيله اهميت ويرمش و (خير و شر le bien et le mal) مسئله‌سنی لايقيله قورجالامش اولان بو ايكی فرقهٔ فلاسفه ، (حكمتدن مقصد نائل سعادت اولمقدر !) ادعاسنده اتفاق ايتمشلردی . فقط (سعادت حقيقيه le vrai bonheur) نك ماهيتنی تعيين مسئله‌سنده تماماً يكديكرينه ضد اعتقاده باغلانوب قالمشلردی . (ئه‌پيكوريون) اعتقادنجه سعادت حقيقيه ، (ذوق le plaisir) ده‌در . (قيروانيه مدرسه‌سی école cyrénaïque) بونك دستورينی ويرمشدی .

[cyrénaïque تعبيرينه باقيكز !]

(رواقيون) اعتقادنجه سعادت حقيقيه (فضيلت ايشله‌مك la pratique de la vertu) ده‌در . فضيلت ايسه ، (ذوق والم le plaisir et la douleur) مواجهه‌سنده (تأثرسزلك apathie) در . بزم شرق حكماسنك (فراغ بال) ، (صفای خاطر) (لاقيدی) ديديكی حالت روحيه ، تماميله بو (تأثرسزلك) ايدی .

احوال عالمك نيك وبدينه قارشی تأثر ، (تكدر خاطر) ی يعنی (وجدانك بولانماسنی) موجب اوله‌جغی ایچون ، هردرلو حسياته (ارادت volonté) ايله غلبه چاله‌رق (صفای خاطر pureté de la conscience) ی محافظه ايتمك ، وبناءً عليه (كردش دورانك هيچ بركونه وضع ناپسند وطور ناشايسته‌سنه قارشی دلكير و مغبرالخاطر اولمامق روش حكيم اقتضاسی) ، يعنی فيلسوفلق شانندن ايدی .

فيلسوف نمونه‌سنی ، بتون عالم (رواقيه) حكماسنك چهره‌سيله طانيمش واونی مشق اتخاذ ايتمش اولدوغی ایچون شرقده دخی (فيلسوف) ده‌نيجه ،

اولا بويله (تأثرسز) بر (رندلاابالی) ا كلاشيلير . هرحالده بو (دستور عمل formule de Conduite) رواقيونك اعتقاديدر و بونده زياده‌سيله مهم وشايان دقت اولان نقطه شودركه ، (تأثرسزلك) ، حسسزلكدن ، طويغوسزلقدن ، انائيتدن ، فكرسزلكدن ، مسكنتدن ، الحاصل (قابليتسزلك incapacité) ، دن دكل ، (قوت ارادت force de volonté) دن منبعث بر حال ازادكی‌در . حسياتنه حاكم اولمق وكنديني ضبط ايده‌بيلمك قدرتی‌در .

[تعبيرات مهمه‌يه وبالخاصه Ataraxie, adiaphorie, stoïcisme كلمه‌لرينه مراجعت ايديكز !]

A Parte Ante — ازل Parte Ante = آپارته آنته (اوقونملی‌در .
A Parte Poste — ابد A Parte Poste آپارته‌پوسته)

بوتركيبلر ، لاتينجه‌در ؛ زمانمز لساننه سقولاستيق فلسفه‌سندن انتقال ايتمشدر . اونك ایچوندركه آوروپا السنهٔ متمدنه‌سنك جمله‌سنده هپ بولاتينجه شكلی اوزره قوللانلمقده‌در . بوتعبيراتك برنجيسی بزم كتب اسلاميه‌ده (ازل) ، ايكنجيسی (ابد) كلمه‌لرينك تماماً مقابلی‌در . بونلر (تعبيرات متضايفه termes correlatifs) دندر . يعنی برينی دوشونمك ، ديكرينی بهمه‌حال خاطره كتيرير . بو تعبيرلرك (زمان le temps) ايله علاقه‌سی واردر ؛ دها طوغروسی زمانك اوصافندندر . (سرمديت éternité) ازل ايله ابدی شامل (لاتناهيت infinité) در .

(سرمديت) دوشونولدوكی وقت ، بهمه‌حال ، (زمان) شكلنده دوشونوله‌بيلير . زمان اولچوله‌بيلديكی ایچون (كميات quantités) نوعندندر . بالجمله كميات (نامتناهی l'infini) يه وارير . اوسبيله اولسه كركدركه زمان دخی نامتناهی‌يه قاچيور . زمانك آنجق (ماضی le passé) و (استقبال l'avenir, le futur) اولمق اوزره ايكی وجههٔ استقامتی اولدوغی ایچون ماضی‌يه‌ده نهايت تصور ايديله‌ميور ، استقباله‌ده ! ... ايشته (ازل) ماضيده ، (ابد) استقبالده سرمديت ديمكدر .

قرون وسطی (مدرسه فيلسوفلری les scholastiques) وهر دين

وملتك (الٓهيون = les théologiens) ى ، بو كلمه‌لره بويوك بر اهميت عطف ايتمشلر واونلرى جناب حقك (صفات ذاتيه attributs essentiels) سندن عد ايتمشلردر . شو تقديرجه ذات الٓهيه ، هم بدايتسز هم نهايتسز بر وجود مطلق‌در . سرمدى وصمدانى بر (وارلق) در .

بزم شرقده برفرقهٔ فلاسفه پيدا اولمشدى‌كه (دهريه) ناميله تاريخ فلسفه‌ده مشهوردر . بوفيلسوفلر (دهر) ى ، (اصل قديم) و (مبدأ كل principe universel) اولمق اوزره تلقى ايدرلر ، و [كائناتى (زمان) خلق ايتمشدر، ينه هرشيئى زمان محو ايده‌جكدر. زمان هر شيئى محيطدر.] ديرلردى . (دهر) ، على الاطلاق (زمان غيرمعين temps indéterminé) ديمكدر. بومعنايه كوره (دهريه)، زمانك، خارجده باشلى باشنه ومستقلاً موجود بر (شى) اولدوغنه قناعت ايدرك اوكا ـ حاشا ـ الوهيت اسناد ايديورلردى.

بو غريب اعتقاد ، اساطير يونانيه‌ده (خرونوس = Xρόνος) يعنى (دهر ، زمان) ماصالندن قالمش اولسه كركدر . معلوم اولدوغى اوزره يونان قديم (خرونوس) ى خالق كائنات طانيردى .

اهل سنت ايله واقع اولان مجادله‌لرنده ، دهريه زمانك بالجمله موجوداته سبق ايتمش بولوندوغنى ادعا ايدرك ، قرآن كريمى اشهاد ايليورلر و : (هل اتى على الانسان حينٌ من الدهر لم يكن شيئاً مذكورا) آيت جليله‌سنى دليل اتخاذ ايدوب ايلرى سوروپورلر ايدى . حالبوكه اهل دين و حكماء متشرعين عندنده زمان ، بالجمله موجوداته تقدم ايتمكله برابر ينه مخلوقاتدن معدوددر؛ چونكه اصلا يوق ايكن (مشيت الٓهيه par la volonté de Dieu) ايله خلق اولونمشدر . او تقديرجه (ابدى) اولسه بيله (ازلى) دكلدر . بناءً عليه (دهريه)، زمانى (ازلى) و (ابدى) تلقى ايتمكله سرمديت وصمدانيت الٓهيه بحثنده كريوهٔ شركه دوشمش و(الحاد atheisme) ايله اتهام ايدلمشيدى. چونكه اهل سنت وعلى العموم الٓهيون و متشرعون (ايكى اصل قديم ، ايكى ذات مستديم ، ايكى وجود مطلق اولماز . بويله ايكى مبدأ قبول ايتمك شركدر !) ديه ادعا ايله‌مشلر و(دهريه) فرقه‌سنى (ملاحدهٔ مشركين) صنفندن

صايمشلردر . باقيلسه (دهريون) مطلقا اللهى انكار ايتمه‌مش ، فقط دهرى الله ظن ايتمكله برضلالت خطيره‌يه دوشمشدر. آوروپا مورخين فلاسفه‌سى، دهريه‌يى عالم اسلامك (ماديون matérialistes) ى عد ايديورلر . حالبوكه بو ايكى فرقه آره‌سنده مهم برفرق اعتقاد واردر . [matérialisme تعبيرينه باقيكز !]

دهريه دعواسى زمانك (ازلى ـ ابدى) بر وجود مستقل اولماسى اعتقادينه مستنددر . بناءً عليه زمانى بويله (آفاقى objectif) بر شى عد ايتميوبده (انفسى subjectif) اوله‌رق تلقى ايتمك دهريه مذهبنى تملندن ييقار. نته‌كيم صوفيه نظرنده زمان ومكان (اكوان مستقله) و (اعيان ثابته entités positives) دن دكلدر . كائنات ماديه ديديكمز بو عالم فسونك اوصاف لازمه‌سندندر . [mysticisme و çoufisme تعبيرلرنده زمان مسئله‌سنه متعلق تفصيلاته باقيكز !]

الٓهيون ومتشرعونك روح حقنده‌كى اعتقادى‌ده (زمان) حقنده‌كى اعتقادينك عينى‌در . يعنى طبق زمان كبى روح دخى مخلوقدر . بناءً عليه (ازلى) اولماديغى حالده (ابدى) در . [âme و immortalité تعبيرلرينه مراجعت ايديكز !]

Aperception

(استحضار) ادراك دقيق Aperception

فرانسزجه	Aperception
انكليزجه وآلمانجه	Apperception
ايتاليانجه	Appercezione

لاتينجه (ad percipere) دن كلير ومعناى لغويسى (برشيئ باطناً ادراك ايتمك وطانيمق) ديمكدر . بو كلمه‌يى لسان فلسفى‌يه (بر تعبير اصطلاحى اوله‌رق) الك اول ادخال ايدن (لايب‌نيچ Leibnitz) در .

لسان عادى‌ده ، (aperception) ، صحيحاً بر (ادراك دقيق) ، بر (اينجه كوروش) دركه بو قابليته يالكز (حدت حواس acuité des sens) كفايت ايتمز ؛ (دقت l'attention) دخى شرطدر ؛ چونكه الك مهم رولى اوينايان اودر . مثلا قارشيمزده طوران ديوارى كورورز ؛ بو قدرى

(ادراك perception) در . صرف حواسمزك (تهيّج انفعالى excitation passive) ، بو (فعل ادراك acte de perception) حصولنه كفايت ايدر . فقط نظريمزى يالكز بر نقطه‌يه توجيه ايدرده لايقيله دقت ايلرسه‌ك – فرضا – ديوارك او نقطه‌سنده غايت كوچوك بر شيئك حركت ايتمكده بولوندوغنى (واونك مثلا بر قرنجه اولدوغنى) كوروروز وطانيرز .

مع مافيه (لايب نيچ) ك (aperception) كلمه‌سنه تخصيص ايتديكى معنا ، بو دكلدر . بو فيلسوف [موناد monades] ناميله بر طاقم عناصر بسيطه تصور ايتمشدى كه بونلر ، نوعما ، عقل وحيات صاحبى آتوملردر . (بو كلمه‌يه باقيكز تعريفات و تفصيلات واردر !] بنـاءً عليه بونلرده (perception) قابليتى‌ده وار ؛ (aperception) قدرتى‌ده وار ! . . (موناد‌ك) ، اشياى خارجيه‌يى ادراك ايتمه‌سنه (لايب نيچ) (l'acte de perception) ديور ؛ بو كبى مدركاتى ، بالتصور (استحضار représenter)ايده‌بيلمه‌سنه‌ده (l'acte d'aperception) ديور .

(سرويليام هاملتن) ك تعريفى دها واضحدر :

« (لايب نيچ) و (وولف Wolf) طرفدارلرى ، روحك (بلاواسطه immédiatement) (استحضارات ذهنيه – les représentations mentales) يه كسب اطلاع ايتمه‌سنه (aperception) ديرلردى . اعتقادلرنجه ، روح انسانى اولا وبلاواسطه ، انجق (صُوَر **علميه**) يه يعنى ، استحضارات ذهنيه‌يه مطّلع اولور واونلرك دلالتى ايله خارجده‌كى اشيايه انتقال ايده‌بيلير ايدى . » ديور .

بو فكر ، اسـاساً (ده قارت Descartes) كدر ؛ و (قارته زيانيزم cartésianisme) يعنى ده‌قارت مسلك فلسفى سنك اساسات مهمه‌سندن برينى تشكيل ايدر . فى الحقيقه (نظريهٔ معرفت théorie de la connaissance) بحثنده ده‌قارتك اعتقادى بو ايدى : [هر شـيدن شبهه ايده‌بيليرز . فقط (افكار idées) مزدن شبهه ايده‌مه‌يز . زيرا شبهه ايتمك بيله بر فكردر . فكر ، بر روح متفكرى استلزام واثبات ايدر . فكر ايله روح آره‌سـنده حيلولت واسطه‌يه حاجت يوقدر . روح ، طوغرودن طوغرويه واك اول

كندنده حاصل اولان افكاره مطّلع اولور . صوكره اوافكارك – عالم خارجى‌ده مُمَثّلَرِى اولماسى لازمكله‌جكنى محاكمه ايدر ، دوشـونور ؛ وبونك اوزرينه عالَم خارجينك وجودينه حكم ايدر . بناءً عليه كائنـات خارجيه‌نك وارلغنه اعتقادمز ، بر محاكمه نتيجه‌سيدر . يوقسه كائنات ماديه‌يى طوغرودن طوغرويه ادراك وتلقى ايده‌مه‌يز . طوغرودن طوغرويه تلقى واستشعار ايده‌بيلديكمز شيلر ، افكارمزدر .] ديوردى .

ده‌قارتك ايزندن پك آيريله‌مايان (لايب نيچ Leibnitz) ، شو دعوايى بر تعبير فلسفى ايله اخطار وبيان ايچون (aperception) كلمه‌سنى ايجاد ايتمش اولويور . (موناد) ديديكى‌ده (روح) دن باشقه بر شى دكلدر . اوحالده روحك كندى حالات نفسـانيه‌سنى طوغرودن طوغرويه ادراك ايتمه‌سـنه (aperception) تعبيرينى وضع وتخصيص ايتمش اولويور ديمكدر . بوتقديرجه شوتعبير صرف (انفسى subjectif) اولان نوع شعور معناسنى افاده ايديور . اونك ايچون بوكا (استشعار) ديمك لازم كلير . ذاتاً بولفظ اسلام محررات فلسفيه‌سنده چوق كچر وهمان عينى معنايى ادا ايدر . (ادراك دقيق) تركيبى بو معنايه ذره قدر اويماز .

سليمان قانونى دورينه شرف ويرن علماى عثمانيه‌دن (قينالى زاده على افندى) مرحومـك (اخلاق علائى) ناميـله مشهور اولان اثرندن نقل ايتديكم شو ملاحظات ، بوعثمانلى فيلسوفنك طبقى (ده قارت) و (لايب نيچ) كبى دوشوندوكنى اثبات ايتدكدن ماعدا (استشعار) تعبيرينى (aperception) مقامنده قوللانمش اولدوغنى ده و اضحاً كوسترير :

« معلوم اوله كه نفس انسانيه‌نك وجودى (بديههٔ اولى) در ؛ و بديههٔ اولى ، دليل بيان و حجّت و برهان كتورمكدن مستغنى‌در . زيرا اظهر اشياء انسانه ، كندى حقيقت ذاتى دركه بر آن و بر ساعت مخفى و نا معلوم اولمق يوقدر . كرك خفته ، كرك بيدار ، كرك مست وكرك هشيار ، جميع احوال و اطوارده نفس انسـانيه كندى ذاتنـه شعور و استشعار (! ؟) دن خالى دكلدر . . . . زيرا بر شى ايله نفس مابيننده تخلل واسطه محالدر . »

کورولیورکه بورادەکه استشعار ، تماماً (لایب نیچ) ك (apercep-tion) دیدیکی شیدر. بو دوشونوش‌دخی تماماً وعیناً (دەقارت) دوشونوشی در . حتی روحك بلا واسطه کندی ذاتنه وحالاتنه شعوری (قارتەزیانیزم = cartésianisme) ك تمل طاشیدر .

قینالی زاده (ده قارت) ك معاصری ایدی ؛ حتی علی التقریب حساب ایدیلیرسه بوایکی حکیم ، همان عینی زمانده اثرلرینی یازمشلردر ؛ دەیەبیلیرم؛ ففط شوراسی محققدرکه قطعیاً یکدیکرینك وجودندن خبردار دکللردی . قینالی زاده بوتون افکار فلسفیه‌سنی (خواجه نصیرالدین طوسی) دن آلمشدر .

Aperception تعبیرینك متضمن اولدوغی الك مهم مسئله، (روحك افکار، طوغرودن طوغرویه مطلع اولماسی واشیای خارجیه‌یه انجق ـ بالواسطه ـ انتقال ایده‌بیلمه‌سی) کیفیتنه دائر اولان دعوادر. بوادعا جدی مناقشاته سببیت ویرمش و (مبحث معرفت) مسئله‌سنده مذاهب متضاده و متخالفه‌نك ظهورینی موجب اولمشدر.

[بوخصوصده تفصیلات ایچون intuitionisme ، représentationisme, کلمه‌لریله connaissance médiate و con. immédiate تعبیرلرینه باقیکز !]

Aphasie ضیاع کلام

Aphasie

فرانسزجه و المانجه	Aphasie
انکلیزجه	Aphasia
ایتالیانجه	Afasia

سوزسویله‌یه بیلمك قابلیتی ، برچوق اسباب وعوارضدن طولایی ضایع اوله‌بیلیر. سببی هرنه اولورسه اولسون، بوقابلیتسزلکه (aphasie) دەنیلیور . یالکز بونده باشلیجه شایان دقت اولان کیفیت ، قوای ذهنیه‌نك هیچ برینه ضرر کلیه‌رك قابلیت تکلمك ضیاعیدر. کلمه، یکی اولمقله برابر ـ اکثر امثالی کبی ـ لسان یونانی‌دن آلنمشدر. (α ادات نفی + فانه = φάναι = تکلم) دیمکدر.

بوعارضه‌یی ـ اطرفیله ـ تتبع ایدن پسیقولوغ طبیبلر ، برچوق اسبابه عطف ایدییورلر . بناءً علیه ، اسباب موجبه‌سی نسبتنده ، بو قصورك ،

تنوعاتی واردر. اولا بونی (aphonie) دن فرق ایتمه‌لیدر. زیرا ادارۀ کلام ایچون مؤکل اولان (مراکز عصبیه ایله اعصاب وارده centres nerveux, et nerfs afférents) ده قطعاً بر بوزوقلق اولمادیغی حالده، تکلمه آلت اولان اعضای لازمه‌ده بر بوزوقلق اوله‌بیلیر؛ مثلا (حبول صوتیه cordes vocales) مفلوج ویاخود برعارضه ایله معلول اوله‌بیلیر دەسس چیقماز . ایشته (آفونی = سس سزلك !) بودر. حالبوکه حقیقی (aphasie) لر ، جملۀ عصبیه‌ده بعضی تخریبات وقوعندن ایلری کلیر .

(آنتروپولوژی = anthropologie = بشریات) عالم شهیری (پول بروقا Paul Broca)، (۱۸٦۱ تاریخ میلادیسنده!) (کلامك مرکزی centre de la parole) اولمق اوزره دماغك صول طرفنده (اوچونجی تلفیف جبهی troisième circonvolution frontale) یی کشف ایتمش و بو تلفیفك (قَدَم pied) نده وقوعه‌کلن تخریباتك قابلیت کلامی محوایتدیکنی بیلدیرمشدی . فقط او زماندنبری انواع مختلفه‌سی کشف وتعیین ایدلمشدر.

متحصصین مدققین‌دن (لیختایم Lichtheim) ایله (وەرنیکه Wer-nicke) بوعوارض تکلمی درت صنفه تقسیم ایدییورلر؛ بوتقسیم، عوارضك تعلق ایتدیکی مراکز دماغیه‌یه نسبتله یاپیلمش اولدوغی ایچون بر (تصنیف طبیعی classification naturelle) صاییلیر.

برنجی صنفده (aphasies corticales) داخلدر؛ یعنی قشر دماغده وقوعه‌کلن تخریباتدن ناشی حاصل اولان عوارض کلامیه واردر . بوحالده کلمات مسموعه‌نك (خیالات سمعیه les images auditives)لری مضمحل اولمشدر. یعنی ، انسان بر کلمه ایشیدیرسه اوکلمه ، ذهننده برخیال مخصوص احضار ایدر. مثلا (یازی ماصه‌سی) سوزینی ایشیدیر ایشیتمز، اونك خیالی ذهنمزده ترسم ایدر . فی الحقیقه ماصه‌یی کورمکه حاجت یوقدر . ایشته بوبرنجی صنف‌دن اولان (aphasie) لرده یالکز بوخیال، ضایع ومضمحل اولمشدر دیمکدر ؛ یوقسه بوحاله مبتلا اولانلر ، سویله‌نیلن کلمه‌لری پك اعلا ایشیدیرلر؛ لکن او کلمه‌لر، متضمن اولدقلری معانئ مخصوصه‌یی ذهنده برر خیال ایله تمثیل ایده‌مزلر. شوتقدیرده ـ طبیعی‌درکه ! ـ کلمه‌لرك معناسی اکلاشیلمیور

دیمکدر. چونکه بر کلمه‌نك معناسنی آکلامق، اونك ایقاع ایده‌بیله‌جکی خیال مخصوصی، ذهنده (استحضار représenter) ایده‌بیلمکله انجق ممکن اوله‌بیلیر. اونك ایچوندرکه بوقصوره (کلام صاغیرلغی surdité verbale) دیمشلردر. خسته، اصوات کلامیه‌یی ایشیتدیکی حالده اونلرك معناسنی ایشیده‌میور، واو کلمه‌لردن برفکر حاصل ایده‌میور دیمکدر. بوحاله دوچار اولونجه بالضروره سس‌ده چیقاره‌مز ؛ چونکه بر فکر ایدینه‌میورکه اوکا کوره تبلیغات کلامیه‌ده بولونه‌بیلسین !. بوقصور ناقص وجزئی اوله‌بیلدیکی کبی تام دخی اوله‌بیلیر. ناقص اولونجه بعضی کلمه‌لر ویاخود بر لسان مخصوص تکلم ایدیله‌مز اولور. بونك (موسیقی صاغیرلغی surdité musicale) ایله مترافق اولوب اولمادیغی‌ده واقعدر.

تام اولدوغی تقدیرده قابلیت کلام بوس‌بوتون ضایع اولور . حالبوکه خسته‌ده سوز سویله‌مك ایچون بر میل شدید واردر . بوکا (روحی کلام صاغیرلغی surdité psychique verbale) دیرلر . بعضاً تلفظ اعتباریله کلامه علی العموم فسادطاری اولور. بودرلوسنه دخی (paraphasie) دیرلر.

بوحال ، دائما (alexie و agraphie) ایله برابردر . یعنی بوحاله دوچار اولانلر اوقومغه ، یازمغه‌ده مقتدر اوله‌مازلر . ایشیدیلن کلمه‌لر ، (خیالات سمعیه images auditives) اویاندیرمدقجه افکاره انتقال امکانی اولماز؛ افکار اولمانجه‌ده ، اوقومق و یازمق ایچون حرکت ممکن دکلدر . بناءً علیه بو مختلف راحتسزلقلرك مترافق اولماسی طبیعی و ضروری‌در . مع مافیه (وه‌رنی‌که) و (شارقو Charcot) ادعا ایدییورلرکه ، چوق اوقومغی اعتیاد ایتمش اولان بعضی کیمسه‌لرده بو (روحی کلام صاغیرلغی) (قابلیت قرائت وکتابت) ك ضیاعنی مستلزم اولمایه‌بیلیر.

بوراحتسزلق ، بعضاده پك خفیفدر. بوتقدیرده ، خسته‌اولان ذات ، بعضی اشیانك اسملری تلفظ اولونورسه ویاخود یازیلیرسه ، اشیای مذکوره‌یی طانیه‌بیلیر . بودرجه‌سنی (ضیاع حافظه amnésie) نوعندن عد ایدرلر ، و (ضیاع حافظهٔ سمعیه = amnésie verbale auditive) دیرلر.
(وه‌رنی‌که) ، (١٨٧٤ تاریخ میلادیسنده) اثبات ایتمشدرکه دماغك

صول طرفنده‌کی (برنجی تلفیف صدغی première circonvolution temporale) ده ، (یعنی صول شاقاغمزه مقابل دوشن قسم دماغمزك برنجی کیرینتی سنده) تخریبات وقوعی بوراحتسزلغك باشلیجه سببی‌در. بوصنفده (aphasies corticales motrices) انواعی‌ده داخلدر . اسمندن‌ده اکلاشیله‌جغنه کوره محل تخریبات ینه قشر دماغده‌در؛ فقط قصور، قابلیت حرکت (یعنی قابلیت انتقال) نوعندندر . بوحاله دوچار اولان خسته ، کلماتی ، ایشیدیر، ومعنالرینی دخی آکلار؛ اعضای صوتیه‌سی ، یعنی ادوات تکلمی دخی مفلوج دکل، سالمدر. لکن ینه تکلم ایده‌مز. چونکه ایشیتدیکی کلمه‌لرك (خیالات سمعیه) سنی لایقیله ذهننده استحضار ایده‌بیلدیکی حالده ؛ یعنی معنالرینی اکلادیغی حالده ، (خیالات محرّکه les images motrices) لرینی استحضار ایده‌مز. تلقی ایده‌بیلدیکی معانیٔ مخصوصه‌یی لفظاً ادا ایده‌بیلمك ایچون (اعضای صوتیه organes vocaux)سنی نصل اداره ایتمه‌سی لازمکله‌جکنی بیله‌مز؛ بجره‌مز. ایشته (پول بروقا P. Broca) نك اصل کشف ایتمش اولدوغی (aphasie) بودر؛ دوقتور شارقونك (a phasie motrice) (کوسماثول Küsmaul)ك (aph. ataxique) دیدیکی راحتسزلق ینه بودر.(تلفیف بروقا circonvolution de Broca)ده‌نیلن (اوچونجی تلفیف جبهی trois. circonvolution frontale) ده تخریبات وقوعی بوکا سبیدر . بوتلفیف (صولاق اولانلر les gauchers) ده ، دماغك نصف ایمننده‌در.(صاغ الینی قوللانانلر les droitiers)ده، نصف ایسرنده‌در.

بوده یاتام یاناقص اولور؛ تام اولورسه هیچ تکلمه قابلیت اولماز؛ جزئی اولورسه بو قابلیتسزلك بعضی کلماتك تلفظ ایدیله‌مه‌مسنه ویاخود بر لسان اجنبی‌نك تکلم اولونه‌مامسنه منحصر قالیر.

ویریلان ایضاحاتدن اکلاشیله‌جغنه کوره خسته‌لغك بو نوعی برنجیسندن بردرجه اهوندر . شارقونك ادعاسنجه بو راحتسزلق مطلقا کتاب وقرائت قابلیتسزلکنی مستلزم دکلدر . فقط بوتون بو قابلیاتك مراکز عصبیه‌سی یکدیکرینه پك یاقین بولوندوغی ایچون اکثریا برینك آفتزده اولماسی

دیکرلرینی‌ده اضرار ایتدیکندن ، بالنتیجه ، کتابت وقرائت قابلیتی‌ده محو اولویور .

ایکنجی صنفده (aphasies subcorticales) ده‌نیلن انواع واردر . بونلری (مادون القشریه) دیه ترجمه ایده‌بیلیرز که ضیاع کلامه سبب اولان آفات تشریحیه قشر دماغی‌ده دکل ، اونك آلتنده‌در ، دیمك معناسی اکلاشیلیر . بوده ایکی درلو اولویور . (حرکی motrice) و (احساسی sensorielle) .

بونلرده آفت ، دماغك قشرنده منتشر اولان (حجیراب عصبیه cellules nerveuses) ده دکل ، یعنی (مادهٔ سنجابیه matière grise) ده دکل ، (الیاف عصبیه fibres nerveuses) ده یعنی (مادهٔ بیضا matière blanche) ده‌در. کلامك اصل مرکزی اولان اوچنجی تلفیف جبهی‌نك (قدم) ندن صدور ایدن الیاف عصبیه‌نك بر نقطه‌سنده بر بوزوقلق ، بر قوپوقلق اولدوغی زمان (aphasie motrice) حصوله کلیر. بوحالده خسته یازه‌بیلیر، اوقویه‌بیلیر، (خیالات سمعیه) مضمحل اولمامشدر؛ فقط قونوشه‌ماز.

(احساسی sensorielle) اولان نوعنده خسته‌نك عقلجه بر قصوری یوقدر . یازمغه اوقومغه‌ده مقتدردر. فقط (سسدن آکلاماز !) ؛ کلمه‌لری پك اعلا ایشیدیر . یعنی – عادی معناسیله – صاغیر دکلدر. فقط ایشیتدیکی کلمه‌لردن معنا چیقاره‌ماز . تکلمه دخی قابلیتی واردر . لکن هنوز تکلم ایتمه‌سنی اوکره‌نه‌مه‌مش اولان بر کوچوك چوجوق کبی ابکم طورور . (وه‌رنی‌که)، ظن ایدییورکه (عصب سمعی nerf auditif) ده (اصوات کلامیه sons verbaux) ی ادراکه مخصوص بعضی الیاف عصبیه واردر ؛ وبو الیافك آفت‌زده اولماسی بوراحتسزلغك سببی‌در . حالبوکه برچوق علما بونی قبول ایتمه‌دکلری کبی ، بویله (sensorielle) بر ضیاع کلامه‌بیله وجود ویرمك ایسته‌میورلر .

اوچونجی صنفده (aphasies transcorticales) ده‌نیلن انواع واردر . یعنی قشر دماغده منتشر اولان حجیرات آره‌سنده‌کی الیاف عصبیه‌ده بر بوزوقلق، بر رابطه‌سزلق واردر . بوحالده ، خسته ، تلفظ و تحریر ایچون لازم کلن

حرکات مخصوصه‌یی اداره ایده‌مز. فقط بر یازی‌یی استنساخ ایده‌بیلیر ؛ بر آدم املا ایدنجه یازه‌بیلیر ؛ سویله‌نیلن سوزلری تکرار ایده‌بیلیر ؛ باشقه‌سنك یازدیغنی اوقور وآکلایه‌بیلیر . آکلاشیلیورکه بو حالتِ مرضیه‌ده (فکر idée) ایله ، اوفکرك شفاهاً ویا تحریراً تبلیغ اولونه‌بیلمه‌سی ایچون لازم کلن حرکات مخصوصه آره‌سنده رابطه بوزولمشدر .

(aphasie transcorticale motrice) دیدکلری ایشته بودرلوسیدر . بونك برده (sensorielle) نوعی وار : خسته ایشیدیر، وایشیتدیکی کلمه‌لری تکرار ایده‌بیلیر ؛ فقط آکلاماز . (کلمه‌نك خیالی l'image verbale)، فکرِ مقابلنی اویاندیره‌میور ؛ دیمکدر .

دردنجی صنفی‌ده (aphasie de conductibilité) تشکیل ایدییور . بوحاله کرفتار اولانلر ، کلمه‌لری ایشیدیرلر وآکلارلر . یعنی نه مادتاً ، نه‌ده معناً صاغیردرلر .

معمافیه ینه یاتماماً ، یاخود قسماً کلامه قابلیتسزدرلر . کلمه‌لرك (خیالات سمعیه)سی ، (خیالات محرکه im. motrices) لرینی احضار و تهییج ایده‌مز . حالبوکه هر ایکی نوع خیال دخی ذهنده موجود اوله‌بیلیر . تکلم ایچون اقتضا ایدن حرکت قابلیتی ایله سامعه‌نك رابطه‌سی بوزوقدر ، دیمك اولویور .

وه‌رنی‌که بوراحتسزلغك سببی اولمق اوزره محل آفتی تعیین ایتمش ودماغده (جزیرهٔ ره‌یل Insula de Reil) ده‌نیلن مرکزده اولدوغنی ادعا ایله‌مشدر.

[agraphie, alexie, allalie, amnésie کلمه‌لرینه‌ده باقیکز !]

بوتعبیرات ، (پسیقوفیزیولوژی Psycho-physiologie) لسانته عائددر . بناءً علیه فلسفهٔ عمومیه ایله طوغرودن طوغرویه علاقه‌دار دکلدر. لکن، (نفس ناطقه l'âme, la raison) نك وعلی‌الخصوص تفکر وتکلمك میخانیزماسنی و شرائط تشریحیه و فیزیولوژیه‌سنی کشف و اظهار ایتدیکی ایچون غایتله مهمدر . روحك وحدانیتی، عینیتی وهله بر (جوهر بسیط و مستقل une substance simple et indépendante) اولوب

اولماماسی بحثنده ، دلائل قویه عرض ایدرك (حقیقت روح la réalité de l'âme) مسئله‌سنی تکرار موقع مناقشه‌یه دعوت ایتدیکی ایچون ـ بالوسیله ـ فلسفه ایله علاقه‌داردر . [âme و localisation کلمه‌لرینه‌ده باقیکز !]

بومسئله (روحیون les spiritualistes) ایله (مادیون les matérialistes) آره‌سنده شدتلی مناقشاتی موجب اولمش و بر دعوا شکلنی آلمشدر . (Aphasie) نك ابراز ایتدیکی دلائل (مادیون) ك ادعاسنه حق ویرییور . چونکه (وظیفه fonction) نك (عضویت organisme) ه تابع اولدوغنی کوستریور و مراکز دماغیه‌نك برچوقلرینی‌ده تعیین ایدییور .

[بوخصوصده تفصیلات ایچون (spiritualisme) و (matérialisme) تعبیرلرنده روح مسئله‌سنه عائد نظریات خصوصیه‌یه باقیکز !]

Aphorisme وجیزه Aphorisme

فرانسزجه	Aphori me
انکلیزجه	Aphorism
آلمانجه	Lehrspruch

یونانی‌ده (آفوری‌زو = ἀφορίζω) ، برشیئی چویروب تحدید ایتمك دیمکدر . فرانسزجه‌نك (horizon یعنی افق) لغتی‌دخی بواصلدن مشتقدر و (حدود) معناسنه موضوعدر . اصطلاحده (موجز فقط جامع الکَلِم) یعنی مختصر فقط چوق معنایی متضمن اولان جُمَل دستوریه‌یه (aphorisme) ده‌نیلیرکه اونلرك هر بری بر عقیدهٔ مخصوصه‌یی ناطق‌در ؛ یاخود عمومی بر قاعده‌نك بللوری بر دستور افاده‌سیدر .

مدنیتك ایلك دورلرنده برطاقم افکار و ملاحظات حکیمانه بویله وجیزه‌لر صورتنده بیان ایدیلیردی . بونلره اصطلاحده (gnomes) ده‌نیلیر . اونك ایچوندرکه ابتدای مدنیتك بو دور حکمتنه تاریخ فلسفه‌ده (la période gnomique) دیرلر . اصولی دائره‌سنده منتظم کتابلر یازه‌مایوب‌ده افکار حکیمانه‌سنی بویله وجیزه‌لرله بیان ایتمش اولان حکمایه‌دخی (les gnomiques)

دیمك اصطلاح اولمشدر . یونان قدیمده مشهور (ثاله‌س Thales de Milet) دن اول کلن حکما (gnomique) لردن صاییلیر . مع مافیه ابتدای امرده هرعلم (gnomes) شکلنده بعضی حقایق اساسیه ویاخود بعضی عقائد عندیه‌یی ضبط وربطه آلمقله باشلار . چونکه هنوز معلومات طوپلانه‌مامش و (تعضی organiser) ایده‌مه‌مش بولونور ؛ سببی بودر . مثلا هندقدیمك اك مشهور فیلسوفلرندن (غوتاما Gotâma) نك اثر فلسفی‌سی بویله‌در : بواثر ـ ماهیتی اعتباریله ـ بر (منطق) کتابندن عبارتدر ، و (ارسطو) نك (organon) نامیله معروف جهان اولان منطقندن چوق اول تدوین ایدلمشدر . بو کتابده قواعد منطقیه (٥٢٥) وجیزه شکلنده مضبوط ومقیددر . بونلره (سانسقریت) لساننده (Soûtras = صوترا) دییورلرکه (وجیزه‌لر) دیمکدر .

کذلك ، هنوز طبه دائر منتظم ومرتب هیچ بر کتاب یازلمامش ایکن بعضی قواعد عملیه وتنبیهات صحیه وجیزه‌لر شکلنده بیان ایدلمش واویله‌جه مضبوط قالمشدی . ابوالاطبا (بقراط Hyppocrate) ك طبی وجیزه‌لری : (les maximes d'Hyppocrate) نامیله مشهور والآن موجوددر .

بزده هنوز تصوف حقنده مکمل اثرلر یازلمه‌دن اول ، عقائد صوفیه وجیزه‌لر صورتنده ضبط اولونمش ایدی . قدمای صوفیه‌نك تراجم احوالندن وبعضی (کلمات حکمیه) سندن بحث ایدن (رسالهٔ قُشَیریه) ده اسملری ذکر اولونان کبار متصوفینك اکثریسی هیچ بر کتاب یازمامش وبر طاقم وجیزه‌لرله حکمت تصوفك عقائد اساسیه‌سنی بیان ایتمشدر . (بایزیدبسطامی) ، (معروف کَرخی) ودها بر چوق امثالی کبی ! .

هرملتك ضروب امثالی ، اخلاقی وجیزه‌لرك اك قدیم وحتی اك کوزل مثاللرینی عرض ایدر .

عربلرك اشعار قدیمه‌سنده (الحکمة) دیدکلری جمله‌لر ، درین وقیصه ملاحظه‌لری ناطق سوزلر ، ینه بو قبیلدن بر طاقم وجیزه‌لردر .

پك اسکی زمانلردن‌بری بزلره انتقال ایتمش بویله برچوق قیمتلی وجیزه‌لر

واردركه اوزمانلر خلقنك (عقائد محكَمَه) سى حقنده بر فكر صريح ويرير ويك مهم وثيقه‌لردن معدوددر . بزه بوراده لازم اولان ، منحصراً فلسفى وجيزه‌لردر . بونلرده شرط اصلى ، يالكز (قيصه سوز) اولماسى دكل ، عينى زمانده درين و ـ اولجه عرض ايتديكم كبى ـ بر عقيدهٔ مخصوصه‌يى ناطق بر (دستور شامل) حيثيتنى حائز بولونماسيدر .

اسكيلر وبالخاصه يونانيلر ايله عربلر (وجيزه) صورتنده بيان ملاحظه ايتمكه پك مراقلى ايديلر . على‌الخصوص اسلاف يونانيه‌دن (هراقليت Héraclite) ، بو موفقيتله بر شهرت شايعه‌يه مظهر اولمشدى . شو مشهور وجيزه‌لر اونك‌در وكندى عقائد فلسفيه‌سنى ، تميز بر بللور شكلنده عرض ايدر :

١ — (ἓν πάντα εἶναι = بر ، هر شى‌در .) يعنى هر شيئك اصلى بردر ديمك ايسته‌مشدر . بو وجيزه (وحدت وجود) دستوريدر .

٢ — (πόλεμος πάντων πατὴρ ἐστι = حرب هر شيئك باباسى‌در) يعنى عناصر وجود آره‌سنده ضدّيت ، هر شيئك مبدأى‌در ، ديمك اولور . بو دستورى كائنات عضويه‌يه تطبيق ايدرسه‌ك (داروينيزم Darwinisme)ى تصديق ايدر .

٣ — (πάντα ῥεῖ καὶ ουδὲν μένη = هر شى آقوب كيديور . هيچ بر شى قالميور .) يعنى عالم حادثات ، لاينقطع بر جريان دائمى ايچنده آقوب كيدييور ، هيچ بر شى ثبات ايتميور ؛ ديمكدر . (انقلاب عالم) دستورى عد اولونان بو جمله ، هراقليتك اك مهم وجيزه‌سى اولمق اوزره تلقى ايدلمشدر . عينى زمانده (قوّانيه Dynamisme) و (حادثيه phénoménisme) اعتقاديني‌ده مستلزم ومتضمن اولدوغى ايچون بر قات دها شايان اعتباردر . ذاتاً بو فكرى ، هراقليت برچوق وجيزه‌لرله تكرار تكرار بيان ايتمشدى .

سقراطك شو ايكى وجيزه‌سى اك قيمتلى جمل حكميه‌دندر .

١ — (γνῶθι σαυτόν = كنديكى بيل !) يعنى اك اول كندى ماهيتكه نظر ايت وحقيقتكى بيل ديمكدر . مشهور (دلف معبدى le temple de Delphes) نك قپوسى اوزرنده يازيلى اولان بو مهم سوزى سقراط ،

پك بكنمش وبنمسه‌مشدى . بو وجيزه (من عرف نفسه فقط عرف ربّه) حديث شريفنك منطوق منيفنه تماماً موافق‌در . تصوفده عادتا بر دستور حكمت اولمش وبالجمله متصوفين بونك معناسنى شرح ايتمكله اوغراشمشلردر.

٢ — (εἶδα ουδὲν εἶδα = شونى بيلدم‌كه هيچ بر شى بيلمه‌مشم .) يعنى حقايق اشيا بحثنده هيچ بر شى بيلمه‌ديكمى اوكرندم ؛ ديمكدر . (لاادريه agnosticisme) نك دستور اساسى‌سى بودر. اك بويوك فيلسوفلر بو سوزى مشق اتخاذ ايدرك تكرار ايتمكدن اوصانمامشلردر. بزده (فخرالدين رازى) (ابن‌سينا) ، (عمرخيام) وامثالى كبى اك بويوك متفكرين بو معنايى متضمن حكيمانه (رباعى) لر يازمشلردر. [agnosticisme سوزينه باقيكز!]

سقراطك معاصريندن اولوب (سوفسطائيه les sophistes) فرقهٔ مشهوره‌سندن صاييلان (پروتاغوراس Protagoras)، (اضافيه relativisme) مذهبنك مؤسسى‌در . بونك (مبدأ اساسى principe fondamental) سنى بر وجيزه شكلنده عرض ايتمشدركه اونى بوتون فلسفه كتابلرى حالا ذكر ايتمك ايچون مناسبت ووسيله بولويورلر .

(πάντον χρημάτων μετρόν ἄνθροπων εἶναι; τῶν μὲν ὄντων, ὡς ἔστι; τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς ούκ ἔστιν. πάντα πρὸς τὶ هر شيئى تقدير ايچون ، معيار ! انسان‌در. اولان شيلر ايچون‌ده اولمايان شيلر ايچون‌ده !.. هر شى اضافى‌در ! . .) ديمكدر . اكثريا بو صوك جمله : (هر شى اضافى‌در !)قضيه‌سى بر وجيزه اوله‌رق ذكر اولونوركه فلسفه‌ده بر مهم حكمتى ناطقدر . عرب فيلسوفلرى (العلم اضافة محضة) ديمشلردر ، وعينى معنايى متضمندر .

[relativisme كلمه‌سنه باقيكز !]

(رواقيون les stoïciens) دن مشهور (ئه‌پيق‌ته‌ت Epictète) : (ἀνέχου καὶ ἀπέχου ! = امساك وتحمل ايت !) ديمش ورواقيه فلسفه‌سنك اك مهم دستور عملنى ، بو اوچ كلمه ايله ، بيان ايله‌مشدر . [abstinence كلمه‌سنه باقيكز !]

(مدرسهٔ قيروانيه école cyrénaïque)مؤسسى(آريستيپ Aristippe)،

(ἡδονὴ ἐν κινήσει = ذوق ، حرکتده‌در .) دیمشدرکه بو اعتقاد ،
(مادیون les matérialistes) ك اخلاق بحثنده دستور معتبریدر .
[cyrénaïque سوزینه باقیکز] .

مشهور لاتین شاعری (ویرژیل Virgile)، (Mens agitat molem =
روح ماده‌یی تحریك ایدر) جمله‌سیله باشلایه‌رق بر اوزون شعر یازمشدی .
بوجمله، (روحیون les spiritualistes) ك عمدهٔ اعتقادینی ناطق بروجیزهٔ
معتبره اولمشدر . [spiritualisme لفظنه باقیکز !]

فلاسفهٔ متأخرین دخی، دأب اسلافه اقتدا ایدرك، عقاید مخصوصه‌لرینی
برروجیزه صورتنده عرض ایتمشلردر . بونلرك الك مشهوری (دهقارت
Descartes) ك : (Dubito, cogito;ergo sum. = شبهه ایدییورم ،
دوشونویورم ؛ اویله ایسه موجودم !) دستوری‌در . بو وجیزه
(subjectivisme انفسیه) مذهب فلسفی‌سنك (تمل - طاشی) در .
[subjectivisme لفظنه باقیکز] کذلك ، اون سکزنجی عصر میلادینك
الك بویوك فیلسوفلرندن (Berkeley بارقله)، (esse est percipi =وارلق
ادراکدر .) دستورینی عرض ایتمکله (انفسیه) مسلکنده درجهٔ قصوایه
وارمشدر .

(Nihil est in intellectu quod non fuerit pior in sensu=
عقلده هیچ برشی یوقدرکه اولجه حسده بولونمش اولماسین .) جمله‌سیله
مضبوط اولان دستور، (حسیون les sensualistes) ك مبدأ اعتقادی‌در.
حکمای اسلام میاننده (ابوحسن الاشعری)، (من فقد حساً ، فقد علماً)
دیمکله عینی ادعاده بولونمشدر. بودستور معروفه ، آلمان فیلسوفی (لایب‌نیچ
Leibnitz)، (nisi ipse intellectu = عقلك کندیسندن ماعدا)
سوزلرینی علاوه ایدرك اونی بنمسه‌مش وحسیونه معارض اولان (عقلیون
les rationalistes) ك دستور حکمتی اوله‌رق تشهیر ایله‌مشدر .

علمای مجربین دخی، برحقیقتی ویاخود برنظریهٔ علمیه‌یی وجیزه‌شکلنده
بیان ایتمك مراقندن قورتوله‌مامشلردر . کیمیایه برعلم حقیقی حیثیتی بخش
ایدن (لاووازیه Lavoisier) نك : [Rien ne se perd, rien ne se

crée, tout change = هیچ برشی محو اولمویور، هیچ برشی یوق‌ایکن
وار اولمویور ، هرشی تبدل ایدییور .] جمله‌سی وجیزه شکلنده‌در وپك
مهم بر حقیقت علمیه‌یی ناطقدر . بونی (قلازومن‌لی آناقساغور
Anaxagore de Clazomène) یکرمی بش عصر اول سویله‌مش وقرون
وسطی فیلسوفلری، بومعنایی (ex nihilo nihil fit) جملهٔ وجیزه‌سیله ادا
ایتمشلردی .

حیات علمنده (Biologie) عصرمزك الك بویوك کاشفلرندن اولان
متوفی (پروفسور ویرخوو Prof. Wirchow) هر جسم عضوینك
بریومورطه‌دن نشأت ایتدیکنی برحقیقت عمومیه اولمق اوزره عرض ایتمش
و: (omne vivum ex ovo = هرجانلی بریومورطه‌دن نشأت ایتمشدر؛)
دیه‌رك بو کیفیتی بروجیزه شکلنده سویله‌یوب قیصه برسوزله اسکی برمعمایی
قطعیاً حل ایله‌مشدر؛ یعنی: (طاووقمی یومورطه‌دن، یومورطه‌می طاووقدن
چیقمشدر ؟) سؤالنه قطعی جواب ویرمشدر .

الی آخره !..

شرقده فلسفی واخلاقی وجیزه‌لر پك چوقدر؛ پك ایی‌لری‌ده آزدکلدر.
حتی بعضلری واردرکه برمذهب مخصوصك عقیدهٔ حکمتنی برجمله‌ده تلخیص
ایدر؛ مثلا (ارادت ومختاریت نفس) دعواسنده (question du libre arbitre)
مختاریت طرفداری اولان فلاسفهٔ معاصرین (ان شاء ترك = ایسترسه ترك
ایدر) وجیزه‌سنی پك بکنیرلر . (معتزله les mo'tazalites) فرقه‌سنك
دستور اعتقادی اولان بوجمله‌یی اوروپا مستشرقینی (مختاریت غیر مقیده =
liberté d'indifférence) دعواسنك الك موجز وبلیغ بردستوری اولمق
اوزره تلقی ایدییورلر. کذلك، (التوحید اسقاط الاضافات) و (ترك دنیا،
ترك عقبا، ترك ترك) کبی سوزلر، تصوفده برحکمت اعتقادیه ویااخلاقیه‌یی
ناطق وجیزه‌لردر وامثالی چوقدر .

احکامده وجیزه‌لرك پك کوزللرینی بزم (مجله) ده بوله‌بیلیرز : (برائت
ذمت اصلدر.) ، (امانت مضمون دکلدر.) ، (شك ایله یقین زائل اولماز.)
ودها برچوقلری کبی !...

وجيزه‌لر بر (قاعدهٔ عمليه دستورى) اولورسه اونلره (maximes) ده‌نير . بونلرك حفظ صحته متعلق اولانلرى‌ده واردر . مثلا ، عربجه‌ده (تغدّى ، تمدّى ؛ تعشّى ، تمشّى) كبى كه (اوكله يمكندن صوكره اوزان؛ اقشام يمكندن صوكره كه‌زين !) ديمكدر . بزم توركجه‌مزده :

آياغك صيجاق طوت ؛ باشكى سرين ،
معده‌كى خفيف طوت؛ دوشونمه درين.

بيتى بوقبيلدندر . مشهور بقراطك (maxime) لرينى آكديرير .

(aphorisme) ، (gnome) ، (maxime) تعبيرلرينك نه ديمك اولدوغى ونه صورتله يكديكرندن فرقليجه معنالره موضوع بولوندوغى ، ايضاحات سابقه‌دن آكلاشلمش اولسه كركدر . بونلرك جمله‌سى‌ده حد ذاتنده بر (دستور) در . فقط بوكون (formule) تعبير اصطلاحى‌سى ، منحصراً حقايق علميه‌نك عمومى اولانلرينه ده‌نيلير ؛ بر (نسبت ثابته relation constante) نك ، بر (قانون طبيعى loi naturelle) نك رياضى وقطعى بر شكل افاده‌سيدر . (قاعده règle) تعبيرى ايسه (صنعت وصناعات art et industries) ايشلرنده مرجح‌در. حيثياً برقانون درجه‌سنده قطعى وصريح بردستور دكلدر .

برده (adage) واردركه (ad + age) اصلندن كلير ؛ عصرلردن انتقال ايتمش حكيمانه بروجيزه معناسنه موضوعدر . مضمونى اكثريا (اخلاقى) اولور. (حكمت عوام=Folk-lore) ده‌نيلن (ضروب امثال proverbes) ، هپ بو قبيلدندر .

(apophthègmes) تعبيرى‌ده واردر . بونلر غايت مختصر بعضى سوزلردركه وجيزه‌لرله برطوتمالى‌در ؛ چونكه بونلرده هيچ برفكر حكمت مضمون دكلدر . مشهور (ژول سه‌زار J. Cesar) ك (كلدم ، كوردم ، مغلوب ايتدم) جمله‌سيله تاريخده مضبوط اولان سوزلرينى بروجيزه دكل بر (apophthègme) عدايتملى‌در؛ چونكه مختصر ، قاطى وكسكين براسلوب ايله بيان ايدلمش عادى برسوزدر. اسكى (لاكه‌ده‌مونياليلر les lacédémoniens) يونان قديمك الك وقور برقومى ايديلر ؛ وغايت آز وقيصه سوز سويلرلردى.

(laconique) تعبيرى اونلره نسبتله وضع اولونمش بر كلمهٔ اصطلاحيه‌در . ايشته (apophthègme) بويله (laconique) سوزلره‌ديرلر. بوسوزلرك الك مشهورلرى دفعات ايله جمع ونشر ايدلمشدر . (Drusius) ، (١٦١٢) سنهٔ ميلاديه‌سنده عربى وعبرانى لساننده مشهور اولانلرينى طوپلامش وبر كتاب شكلنده باصديرمشدى . [تعبيرات مهمه‌يه باقيكز !]

ضروريهٔ مطلقه

فرانسزجه	Apodictique
انكليزجه	Apodictical
آلمانجه	Apodictisch
ايتاليانجه	Apodittico

يونانى‌ده (آپوذيق‌نى‌مى = ἀποδείκνυμι) كلمه‌سى : (كوستريورم؛ اثبات ايديورم) ديمكدر. تعبير، بوكلمه‌دن مشتقدر ومنطق اصطلاحاتندندر ؛ بعضى قضايايه وصف اوله‌رق قوللانيلير .

بوتعبيرى الك اول قوللانان ارسطودر . استاد يونانى ، (Organon) ناميله مشهور اولان منطق كتابنك (تحليليات les analytiques)قسمنده : (آپوذيق‌تى‌قوس = ἀποδεικτικός = apodictique) و (آپوذيق سيس = ἀπόδειξις=apodixis) كلمه‌لرينى معين برمعنا ايله قوللانمشدى. بوكلمه‌لر زمانمزه قدر ياشامش و (قانت) طرفندن احيا ايدلمشدر .

بعضى قضيه‌لر واردركه اونلرده (موضوع le sujet) ايله (محمول l'attribut) اره‌سنده‌كى (حكم jugement) ، عقل ايچون ضرورى دكلدر . مثلا صرف تجربه‌دن استنباط اولونان حقايق افاده ايدن قضاياى حسيه، بويله‌در؛ فرضا [ليمون اكشى‌در!] ديديكمز زمان ويرديكمز شوحكم بالتجربه تحصيل ايده‌بيلديكمز برعلمه استنادايدر. يوقسه تجربه‌يه حاجت قالمه‌دن، ليمونك نصل برشى اولدوغى بيلمه‌دن، يالكز ليمون لفظنى تأمل ايتمكله، بونك اكشى برميوه اولماسى ايجاب ايده‌جكنى تعقل ايده‌مه‌يز. حتى بعدالتجربه اكشى اولدوغى تحقيق ايتسه‌ك بيله بويله برماده‌نك، بوشكلده برميوه‌نك بهمه حال اكشى اولماسى لازمكله‌جكنه دائر برضرورت منطقيه دوشونه‌مه‌يز. چونكه طاتلى

اولماسی احتمالی‌ده‌تصور ایده‌بیلمك ایچون منطقی برمانعه‌یوقدر. نته‌کیم طاتلی لیمون‌ده واردر . بزم اسکی منطقیونمزك تعبیرنجه (اکشیلك) دیدیکمز صفت معلومه ایله (لیمون) اولمق، آره‌سنده بر ضرورت منطقیه یوقدر . اوصفت، لیمونك (تصور ماهیتنده داخل) اوله‌بیلن اوصـاف وکیفیات اصلیه‌دن دکلدر . بعضی قضیه‌لرده واردرکه اونلرده موضوعه حمل اولونان اوصاف، اوموضوعك تصور ماهیتنده ذاتاً داخل بولونان کیفیات اساسیه‌دن اولدوغی جهتله حکم قضیه عقل ایچون ضروری ، یعنی (واجب nécessaire)در. مثلا ، بوتون قضـایای عقلیه ، بوقبیـلدندر . (جسم متحیزدر !) کبی !.. (تحیز) کیفیتی ذاتاً ماهیت جسمیه‌ده داخل اوصـاف ذاتیه‌دن بولوندوغی ایچون، جسـمی انجق متحیز اوله‌رق تصور ایده‌بیلیرز . عکسنی دوشونه بیلمك محالدر . بناءً علیه بوقضیه‌لرك حکمنی شبهه‌یه دوشوره‌رك مناقشـه‌یه میدان آچمق ممکن دکلد . حکم واقعك صحتنی تحقیق ایتمك ایچون تجربه‌یه‌ده حاجت یوقدر؛ زیرایالکز تصورطرفین، یعنی موضوع ایله محمولی دوشونمك، حکم قضـیه‌نك بداهتنی اثباته کافی‌در . هرعقل سلیم صاحبی یکدن تسـلیم ایدرکه فی‌الحقیقه (جسمك متحیز اولماسی ضروریدر !) ..

ایشته ارسطونك (apodictique) دیدیکی قضیه‌لر بو صنفدن اولان (حقـایق معقوله) ایدی . بزم شرق منطقیونی بونلره (اوّلیـات) دیرلر و (یقینیات) ك برنجی قسمی اولمق اوزره تلقی ایدرلردی . بو قضـایای معقوله (برهان argument) ده عمده و اسـاس اولدوغی ایچون اولیات نامیله تسمیه ایدلمشدی . بونلر ، حکمی واجب وضروری اولمایان سـائر برچوق قضایانك صحت ویا بطلاننی (اثبات ایدوب کوسـترمك ؟!) ایچون حجت اوله‌رق ایراد ایدیله‌بیله‌جکندن طولایی‌درکه ارسطو ، اونلره (آپوذیق تی‌قوس) وصفنی شایان کورمشدی . چونکه بردعوایی رد واثبات ایتمك، اودعوایی ـ ذاتاً مسـلم اولان ـ بوکبی اولیـاته ارجاع ایله‌مك دیمکدر . بوتقدیرجه (apodictique)، (مابه الاحتجاج) اولان (قضایای محکمه) معناسنه کلیر . ارسطو بوطرز احتجاجه (آپوذیق سیس) دیمشدی .

(قانت) ، بالخاصه (apodictique) لفظنی ارسـطودن آلمش وبر

اصطلاح منطقی اوله‌رق احیاایتمشدر. بوفیلسوف نظرنده (apodictique) وصفنه شایان اولان قضیه‌لر (بالذات بدیهی évidente par elle-même) وبناءً علیه (حکمی واجب nécessaire) اولانلریدر. اونلر، شبهه‌کوتورمز؛ مباحثه‌یه مناقشه‌یه دخی حاجت براقماز . دءمین ذکر ایتدیکم قضیه کبی!... نته‌کیم (حقایق ریاضیه vérités mathématiques) افاده ایدن قضایانك جمله‌سی‌ده بوقبیلدندر . بونلرك صحتنی تحقیق ایتمك تجربه‌یه مفتقر دکلدر . اوقضیه‌لرك اصابت حکمنی تصدیق وتسلیم ایتمك ایچون ـ منطقیون شرقك تعبیری وجهله ـ (مجرّد توجه عقل) کفـایت ایدر . مثلا : (ایکی نقطه آره‌سنده اك قیصـه یول انجق برخط مستقیم اوله‌بیلیر.) ویاخود : (ایکی خط‌مستقیم‌برمکان تحدید ایده‌مز.) دیدیکمز زمان بودعوالرسوزکوتورمز. اونلرك صحتنی تسـلیم ایچون تجربه‌یه‌ده حاجت یوقدر . یالکز دوشـونمك کافی‌در. بناءً علیه‌بعضی‌منطقیونك(قضایای‌عقلیه) دیدیکی، بو(apodictique) قضیه‌لردن باشـقه برشی دکلدر . نتـه‌کیم ینه‌قانتك (قضـایای تحلیلیه propositions analytiques) دیدیکی قضـیه‌لر دخی بوزمره‌ده داخل اولمق کرکدر . بزم منطقیون شرقك (قضـایا قیاساتهامعها) تعبیریله تمیز ایتدیکی قضیه‌لر ، ایشته بوصنفه کیرر.

[فضله تفصیلات ایچون proposition کلمه‌سنه باقیکز. (analytique transcend.) تعبیرنده قضایای تحلیلیه‌یه عائد تفصیلاته مراجعت ایدیکز .]

قضیه‌لری بو حیثیتله تصنیف ایتمك (ضروب modes) نه نظراً تقسیم ایله‌مکدر . [mode کلمه‌سنه باقیکز !]

(apodictique) مقابلی اولمق اوزره (assertorique) و (problé-matique) تعبیرلری‌ده واردر . [تفصیلات ایچون بوکلمه‌لره آیریجه مراجعت ایدیکز !]

(نظریهٔ علم .théorie de la conn) اعتباریله بالجمله مذاهب فلسفیه‌یی اوچ نوعـه ارجاع ایدوب (یقینیّه = dogmatisme) ، (تدریبیّه = empirisme)و (حسبانیّه = scepticisme) دن‌عبارت صایانلراولمشدر. بو متفکرینك اعتقادینه کوره (یقینیون les dogmatiques) ، حقیقتك

(واجب certaine) اولدوغنی ادعا ایدرلر ؛ وبناءً علیه دستور اعتقادلری (apodictique) بر قضیه شكلنی آلیر. (تدربیّون = les empiriques) حقیقتك انجق (ممكن possible) اولدوغنه قناعت ایدرلر؛ بناءً علیه دستور اعتقادلری انجق (assertorique) بر قضیه شكلنی آلیر . (حسبانیون = les sceptiques) حقیقتك ، (مختلف فیه problématique) اولدوغنی ظن ایدرلر ؛ بناءً علیه دستور اعتقادلرینی (احتمالی = problématiqne) بر قضیه ایله عرض ایدرلر . یعنی : [بر حقیقت اولسه بیله ، اونك موجودیتنی اثبات ایتمك ممكن دكلدر . اونك ایچون هرشی عینی درجه‌ده مشابه حقیقتدر. اویله اولماسی‌ده محتملدر ؛ بویله اولماسی‌ده محتملدر. بو خصوصده علم یقین حاصل ایتمك وقطعیاً بر حكم ویرمك انسان ایچون ممكن دكلدر !] دیرلر. [académie تعبیرنده تفصیلاته و probabilisme ایله scepticisme كلمه‌لرینه باقیکز !]

آلمان فلاسفهٔ معاصریندن (فره‌ده‌ریق بوته‌روه‌ق = Fr. Bouterweck) (١٧٩٩) سنهٔ میلادیه‌سنده (l'apodictique) نامیله بر كتاب نشر ایتمشدی. بو اثر ، (ارباب شك) اولان حسبانیون واحتمالیون علیهنه یازلمش واونلرك دعوالرینی رد وابطال ایتمك غیرتیله ملهم بولونمشدی . بو كتابده مؤلف ، حقیقتك وجودینی اثبات ایده‌بیلمك ایچون ، عموم انسانلرجه بداهةً مسلّم ومقبول بر (مبدأ principe) اولدوغنه قناعتنی کوسترمش واونی عمدهٔ احتجاج ونقطهٔ حركت اتخاذ ایله‌مشدی ؛ یعنی : [بر حقیقت واردر ؛ واو حقیقتی اثبات ایتمك ممكندر ؛ چونكه هركسجه بدیهی اوله‌رق قبول ایدلمش بر مبدأ قویم واردر.] دیمك ایسته‌مشدی . شو تقدیرجه (apodictique) تعبیرینی ارسطونك قوللاندیغی معنا ایله تلقی واستعمال ایتمش دیمكدر .

اشتها Appetit فرانسزجه Appetit

Appetite انكلیزجه

Verlangen آلمانجه

Appetito ایتالیانجه

بو كلمه لاتینجه (appetere) لفظندن آلنمشدر. معنای لغویسی (ارزو

ایتمك) دیمكدر؛ حالبوكه اصطلاح اوله‌رق بوتعبیرك اصل واضعی ارسطودر. قرون وسطی (سقولاستیق) یعنی مدرسه فیلسوفلری معلم اول عد ایتدكلری استاد یونانی‌دن بوتعبیری آلوب ـ دها برچوق امثالی كبی ـ لاتینجه‌یه نقل ایتمشلردر. حتی قرون وسطی آثارنده (appetitus = appetit sensitif (sensitivus) و (appetit rationnel = appetitus rationalis) تعبیرلری کورولور؛ فقط بوتقسیم دخی ارسطونك‌در: (اوره‌كسیس = ὄρεξις) و (اوره‌ق‌تی‌قون ὀρεκτικόν) كلمه‌لرینك عیناً ترجمه‌سی‌در .

سقولاستیقلر ، برنجی سنی (اشتها) معناسنده قوللانیرلر وبوكیفیتی (طبیعت بهیمیه) مزك تمایلات فطریه‌سندن عد ایدرلردی . بونی تكرار ایكی‌یه آییروب برینه (appetit irrascible) ، ایكنجیسنه دخی (appetit concupiscible) دیرلردی .

بوتعبیرات ، شرق عالمنده ـ بالواسطه ـ ارسطودن انتقال ایتمش ، واسلافمز برنجیسنه (قوت غضبیه)، ایكنجیسنه‌ده (قوت شهویه) دیمشلردر. اسكی اخلاق كتابلرمزده، علی العموم (appetit) نك مقابلی (شهوت)در. حتی قینالی زاده علی افندی مرحومك (اخلاق علائی) نام اثر معروفنده (شهوت نكاح) تعبیری واردركه اوروپا سقولاستیقلرنجه مشهور اولان (appetit concupiscible) تركیبنك عیناً ترجمه‌سی‌در . لكن، صوكره بزم عثمانلی لساننده بو (شهوت) كلمه‌سی ، یالكز (بقای نسل) ه خادم اولان میلان طبیعی‌یه مختص اولوب قالمش ؛ (اشتها) لفظی‌ده منحصراً (بقای شخص) ی تأمین ایدن میلان فطرینك اسمی اولمشدر . یمك ایچمك كبی!..

(appetit rationnel) تعبیر كهنه‌سنه كلنجه ، سقولاستیقلرك بوندن مراد ایتدكلری معنا (ارادت volonté) ایدی. قرون وسطی فیلسوفلری، ارادتی اشتهایه تشبیه ایدرلردی ؛ فقط بونوع اشتهایی (عقل = ratio) بالذات تنویر وادره ایدر و ـ شهوت بهیمیه‌نك تولید ایتدیكی ـ حسّیاته انجق اونك واسطه‌سیله غلبه چالابیلیر ظننده بولندقلری ایچون (rationnel) یعنی (عقلی) صفتیله بونی دیكر نوع شهوتدن فرق وتمیز ایتمشلردی. بوكون بوخصوصده فكرلر بوسبوتون باشقه‌در، وبوتعبیر تماماً متروك ومنسی قالمشدر.

زمانمز فیلسوفلری (اشتها) و (شهوت) ی حیاتك لوازم طبیعیه‌سندن اولان (میلانلر inclinations) دن عد ایدرلر . بومیلانلر درحال(طیب نفس bien être) ودفع احتیـاج وتأمین راحت ایتمکله ممتازدر . یمك ، ایچمك ، اویقو واستراحته میل طبیعی‌مز کبی ! . .

بوطبیعی میلانلر ، نهـایت ایکی صنفه منجر اولور . برنجی صـنفده (بقای شخصی conservation individuelle) یه خادم اولان میلانلر واردر . (اشتها) تعبیرینی بز ، بونلره تخصیص ایتمشزدر . ایکنجی صنفده (بقای جنس conservation de l'espèce) ی تأمین ایدن میل طبیعی واردرکه(توالدوتناسل génération) بوسایه‌ده ممکن اولور . بز ـ لسانمزده ـ انجق بوکا (شهوت) دیرز .

بونلرك جمله‌سی‌ده (غَریزی physiologique و instinctif) در . عقل وفکره، تربیه‌یه، تعلیم وتعلمه محتاج دکلدر . حیات شخصیه واجتماعیه‌نك برنجی درجه‌ده مهم وسائرلرندن اقدم اولان شرائط طبیعیه‌سندندر .

بواهمیتی درك واذعان ایدن فیلسـوفلردن پك چوغی ادعا ایدییورکه حسیّات انسانیه‌نك باشلیجه منشألری شهوت واشتهادر . مثلا (altruisme) یعنی دیکر کاملق حسیاتنك شهوتله، (égoïsme) یعنی خود کاملق حسیاتنك اشتها ایله مناسبتی ادعا اولونمشدر .

[بوتعبیراته باقیکز !]

تشهّی Appetition فرانسزجه Appetition

Appetence انکلیزجه

دور اخیره‌شرف ویرن بویوك فیلسوفلردن مشهور (لایب نیچ Leibnitz)، انسانده (روحك جسمه صورت تعلقی) مسئله‌سنی ـ کویا ـ حل ایده‌بیلمك ایچون (مونادلر monades) فرضیه‌سنی ایجادوتشهیر ایتمشدی .[monade تعبیرینه باقیکز !]

(موناد) ، عینی زمانده موجودیت جسمانیه وروحانیـه‌مزی تمثیل ایدن بر (آتوم atome) یعنی ذره اولمق اوزره تصور ایدلمشدی . بناءً علیه

ذیشعور وذی حیات برذره اولان مونادلر ، بالذات وبالطبع فعّال فرض اولونمشدی . (لایب‌ینچ) ، بوفعّـالیتی برتعبیر وجیز ایله بیان ایده‌بیلمك ایچون ، (appetition) کلمه‌سنی ایجاد و وضع ایتمشدر .

مکمل اولان مونادلر انسانی تمثیل ایدرلر؛ بوتقدیرده مونادك خارجی وباطنی اولمق اوزره ایکی درلو (appetition) ی واردر . عالم خارجی ایله مناسبتی موجب اولان(تشهّی)، عادتا (قوت طبیعیه force naturelle) معناسنه کلیرکه بومیل خارجی سایه‌سـنده موناد (ادراك perception) ایدروعالم خارجی‌نك وجودندن خبردار اولور . فقط (انفسی subjectif) معناسیله منفهم اولونجه موجودات حقنده تصوراً و (استحضاراً ـ par re-présentation) برفکروبرعلم حاصل ایده‌بیلمك دیمك اولور . (لایب‌ینچ)ك تعریفنه کوره : [تشهّی ، مونادك باشلیجه فعالیت روحیه‌سیدر . موناد ، مدرکاتك برندن دیکرینه انجق بوسایه‌ده انتقال ایده‌بیلیر .]

Apprehension تصورساده Apprehension فرانسزجه وانکلیزجه

Auffassung آلمانجه

Apprendime to ایتالیانجه

لاتینجه‌ده (ad + prehendere) طوتمق ، یاقالامق معناسنه کلیر . تعبیر ، بو اصلدن مشتقدر . فقط اساساً یونانی‌دن ترجمه ایدیلوب لاتینجه‌یه آلنمشدر ؛ چونکه اصل بو کلمهٔ اصطلاحیه‌نك واضعی ارسطودر .

بو حکیم یونانی ، (علم connaissance) بحثنده باشلیجه ایکی صورت قبول ایدییور وبونلری یکدیکرندن تمیز ایلیوردی . طوغرودن طوغرویه تلقی ایتدیکمز (مدرکات perceptions) ی بالمحاکمه تحصیل ایتدیکمز معلوماتدن بوسبوتون فرقلی بولویوردی : [مدرکات ، بلامحاکمه وبلاملاحظه بر آنده تلقی اولونه‌بیلیر . هیچ تلقی ایدیله‌مز بعضی احوال دخی اوله‌بیلیر . ادراك ایده‌مدیکمز شیلر بزم ایچون معدومدر . فقط ادراك ایده‌بیلدیکمز شیلرده خطا امکانی اوله‌ماز . خطا ، انجق محاکمه ایله تحصیل ایده‌بیلدیکمز معلوماتده واقع اوله‌بیلیر] دییوردی . بناءً علیه : [سالم‌الحس اولمق شرطیله ادراکده خطا وقوعی ممکن دکلدر . خطا ، انجق محاکمه‌یه عارض اوله‌بیلیر .]

دیمك ایستیوردی . حواسمز واسطه‌سی ایله طوغرودن طوغرویه تلقی ایدوب بر آنده قاورادیغمز معلوماتی ارسطو ، ـ بر تعبیر تشبیهی ایله ـ سائر معلوماتمزدن فرق ایتمش و (ادراك perception) کیفیته (ثی ین = Θιγεῖν) دیمشدی که لغت معناسیله (تماس) دیمکدر . یعنی ادراك ایله حاصل اولان علم ایچون یالکز تماس کافیدر؛ دوشونمك واستدلال ایتمك لازم دکلدر دیمك ایسته‌دیکی ظاهردر .

ارسطو ، بو نوع علمی ، کورکویه بکزتمش ایدی . مثلا برشیئك رنکی حقنده بر علم حاصل ایده‌بیلمك ایچون کوزنی آچوب ، او شیئك رنکنی یالکز کورمك کافیدر ؛ دوشونوب استدلال ایله کشف واستخراجه حاجت یوقدر . بو درلو بیلکی ، ساده وبسیط اولدوغی کی آنیدر ، وخطادن سالمدر . ایشته (ثی ین = Θιγεῖν) کلمه ی بو خصوصیتی افهام ایچون وضع اولونمش وبو تعبیر تشبیهی ، کیت کیده بر اصطلاح اوله‌رق تمایز وتقرر ایتمشدر.

اصول علم ومعلومات فلسفه‌یی طوغرودن طوغرویه یونانیلردن اخذ ایتمش اولان لاتینلر ، ارسطونك بو تعبیرینی عیناً ترجمه ایدرك (apprehensio) کلمه‌سیله ادا ایله‌مشلردی . فقط بو کلمه ، ذاتاً لاتین لسان عادیسنده (آلمق) معناسنه موضوع وهرکسجه مستعمل اولدوغندن ، لسان فلسفیده مقصود اولان معنای خصوصیی تبلیغ ایچون (apprehensio simplex) یعنی (ساده‌جه تلقی) ترکیبنی قوللانمشلر؛ حتی (prima apprehensio objecti) دیه‌رك ایضاح بیله ایتمشلردی که (اشیانك ایلك تلقیسی) دیمکدر ؛ حصول علمده ، ایلك قدمه‌یی تشکیل ایدن (عملیهٔ ذهنیه opération mentale) بوندن عبارت عد ایدیلیر ، وبو عملیه‌ده (محاکمه jugement) نك قطعاً واصلاً دخلی یوقدر ، ظن اولونوردی .

ارسطویی معلم اول اتخاذ ایدن واوکا زیاده‌سیله مدیون بولونان قرون وسطی (مدرسه فلسفه‌سی la philo. scholastique) ، (apprehensio) تعبیرینی تشهیر ایتدی . عرب فیلسوفلری ، بونی ـ بالواسطه ـ آلوب نقل ایتمشلردر ، ظن ایدرم . چونکه (تصور ساذج) ترکیبی ، اولا فارسی قاعده‌سی اوزره مرتبدر ، و (ساذج) کلمه‌سی ، فارسی الاصل اولان (ساده) لفظنك

تعریب ایدلمش بر صورتیدر که (simple = simplex) معادلی اولور . اوندن ماعدا متقدمینك آثارنده بو ترکیبه قولای قولای تصادف اولونه‌ماز. (قاضی عضدالایجی) بیله اونی عیناً قوللانمیور . حالبوکه (مواقف) نامیله مشهور اولان کتابنده بو مسئله‌دن بحث ایدییور . برنجی موقفك مرصد ثالثی ، اقسام علم ایله تصور وتصدیقه متعلق مباحثی شاملدر . بو فصلده مؤلف :

(العلم بمعنی الادراك یتناول الظنّیات ایضاً) یعنی (علم ، ادراك معناسیله تلقی اولونجه ظنّیاتی‌ده شامل اولمش اولور !) دیه بحثه کیریشدکدن صوکره :

(بو حیثیتله تلقی اولونان علم ، ایکی‌یه تقسیم اولونیور: بریسی حکمدن خالی [خالی عن الحکم] اولان معلوماتدر . بونلره (تصورات) ده‌نیلیر . دیکری حکمه مقارن اولان ادراکدر (هو الادراك مقارن للحکم !] بونده بر نسبتك وقوعی ویاخود لاوقوعی ایله حکم اولونور . ایشته بو درلو معلوماته دخی (تصدیقات) دیرلر .) دییور . فقط کتابك شارحی (سید شریف جرجانی) اصل تعبیر مخصوصنی قوللانه‌رق بعضی ایضاحات ویرییور که ، بو ترکیب اصطلاحینك بالآخره وبالواسطه انتقال وتقرر ایتمش اولماسی احتمالنی تأیید ایدر . سیّد ، ـ موضوع بحثی ایضاح صددنده ـ دییور که :

[فالصواب ، ان یقسم العلم الی (تصور ساذج) و(تصور معه تصدیق)؛ کما ورد فی بعض الکتب المعتبره] یعنی : [ایشك طوغروسی ، علمك (ساده تصور) و (تصدیق ایله برابر تصور) اولمق اوزره ایکی‌یه تقسیم اولونماسیدر. نته‌کیم بعضی کتب معتبره‌ده بو وجهله وارد اولمشدر .]

اکلاشیلیور که بحثی صددنده اولدوغمز تعبیر ، اووقتلر هنوز پك شایع اولمامش ایمش ؛ چونکه قاضی عضد ، بو ترکیبی قوللانمادیغی حالده شارحی بعضی کتب معتبره‌دن آلوب نقل وایراد ایدییور. فقط بوتون قرون وسطی فیلسوفلری کبی طاورانیور : (ساده‌جه تصور ممکنمی ؟.. دکلمی ؟..) بو خصوصه دائر جزئی بر شبهه بیله احساس ایتمیور. اوزمانلر (پسیقولوژی) علمی ، پك ابتدائی وبسیط بر درکه‌ده بولوندوغی سببله عملیات ذهنیه واحوال

روحیه‌یه انفاذ نظر ایده‌بیله‌جك صورتده تدقیقات یاپیله‌مادیغی ایچون سیّد شریف ومعاصرلری معذور ایدیلر . اوزمانلر ، علی‌الاطلاق حاکم اولان علم ، (منطق) ایدی وهرمسئله منطقی برنقطهٔ نظردن تلقی ایدیلیردی . اونك ایچوندرکه فلاسفهٔ اسلام (appréhension) کلمه‌سنی (تصور) لفظیله ادا ایتمشلردر . زیرا منطق نقطهٔ نظرندن باقیلنجه ، برحکمه مقارن اولان قضایایه (تصدیقات) دیرلر ؛ حکمه مقارن اولمایان معقولاته انجق (تصورات) دیرلر . متقدمین ومتوسطین حکما ظن ایدرلردی‌که حکمه مقارن اولمایان تصوراتده ذهنك فعالیتی یوقدر. (اوتصورات، حقایق اشیانك، لوحهٔ اندیشه‌یه عکس ایدن صورتلری‌در) صانیرلردی، وبوانعکاساته (صور علمیه) دیرلردی . بوکون بومسئله‌ده فکرلر بوسبوتون باشقه‌در .

[conception, concept تعبیرلرینه باقیکز !]

بناءً علیه بوتعبیر ، ارتق استعمالدن ساقط اولمش وتاریخ فلسفه‌یه ترك ایدلمشدر . شیمدی اوکا بدل ، (perception ادراك) کلمه‌سی قوللانیلیور . [بوکلمه‌یه باقیکز !] زیرا ، زمانمزده خیلیدن خیلی ترقی ایتمش اولان (علم روح = psychologie) تدقیقاتیله اکلاشیلیورکه ، اویله بوتون بوتون حکمدن آزاده بر (ادراك بسیط) یعنی بر (تصور ساذج) یوقدر . بز ، ادراك ایتدیکمز اشیا حضورنده بر (فوطوغراف جامی) کبی طوره‌یورز. الك بسیط بر (فعل ادراك acte de perception) بیله – خفی اولسون ، جلی اولسون ؛ مشعور ویاغیر مشعور اولسون – بهمه‌حال برحکمه مقارن اوله‌رق واقع اولویور . مثلا بر (رنك couleur) ادراك ایتدیکمز وقت، ویاخود بردیواره چارپوب (مقاومت résistence) حس ایتدیکمز زمان، – واقعا – نفسمزك وضعی بوادراك ابتدائی‌ده تماماً (انفعالی passif)در؛ چونکه خارجدن کلن بوتأثیرات واحساساتی (اخذ وتلقی) ایتمکده ارادتمزك ذره قدر دخل وتأثیری اولمیور. فقط مادام‌که تأثیرات مذکوره‌نك – خارجدن کلمکده اولدوغی – درحال آکلیورز، بیلیورز؛ اویله‌ایسه‌بو، انجق (قیاس خفی inférence)ایله ویردیکمز بر (حکم jugement)نتیجه‌سیدر. کذلك (احساسات باطنیه sensations internes)مزی دخی ادراك ایتدیکمز زمان، بو (عملیهٔ

ادراك) – ظن اولوندوغی کبی – بسیط وساده بر تلقی‌دن عبارت قالمیور . بوکون محققدرکه برحالت روحیه‌یه پیدای شعور ایده‌بیلمك ایچون ، کیفیات وجدانیه آره‌سنده – بهمه حال – بر (فرق différence) حس ایتمك اقتضا ایدر . بوده (تمیز discernement) ، (مقایسه comparaison) (حکم jugement) اولمادقجه ممکن اوله‌ماز . بر (فکر idée) ، انجق بو عملیات ذهنیه‌دن صوکره تولد ایده‌بیلیر . اوحالده هیچ برفکر یوقدرکه بر (تصور ساده) نمونه‌سی اوله‌بیلسین ! . افکارك جمله‌سی‌ده بر سوری عملیات ذهنیه محصولی‌در . الك بسیط کیفیت ادراك‌ده بیله هیچ اولمازسه بر (jugement d'extériorité) وبر (jugem. d'antériorité) واردرکه مکان وزمانله علاقه‌سنی تعیین ایدر. طوغرودن طوغرویه تلقی ایتدیکمز برتأثیر بسیطك (انفسی subjectif) ویاخود (آفاقی objectifet spatial) یعنی (باطنی intrinsèque) ویاخود (خارجی extrinsèque) اولدوغی درحال وهمان عینی زمانده ادراك واذعان ایدرز. نته‌کیم ، اوتأثیرك (خاطره reminiscence) اولمایوب (حالی actuel) بر (امرواقع) اولدوغی‌ده تسلیم ایدرز . بوبر حکمدرکه کیفیت ادراکه لاحق اولور .

[بوتون بو تعبیرات اصطلاحیه‌یه وبالخاصه actuel, antérieur کلمه‌لرینه باقیکز !]

بوکونکی فلسفه لساننده بوکا (ادراك perception) و (تحدس intuition)دیرلر. بودرلو بیلکی‌یه‌ده (علم تحدسی connaissance intuitive) ده‌نیلیر . بزم فلاسفهٔ اسلامك (علم ضروری) دیدیکی تماماً بودر . بودرلو بیلکی طوغرودن طوغرویه تماس ایله تلقی ایدیلوب عملیهٔ فکریه‌نك وساطتنه محتاج اولمادیغی ایچون دخی معلوماتمزك اودرلوسنی تمیز ایچون (علم بلاواسطه connaissance immédiate) تعبیری چوق دفعه‌لر ترجیح ایدیلیر .

[connaissance ، médiate ، intuition ، représentation تعبیرلرینه باقیکز !]

اسکی تعبیرات فلسفیه‌نك پك چوغنی احیا ایدرك یکی معنالرله قوللانان (قانت Kant) بوکلمه‌یی دخی (تنقید عقل صرف critique de la Raison

Pure) نام اثرنده استعمال ایتمشدر. بوفیلسوف مجدد، (کیفیت علم) بحثنده دائما (عقل raison) ه برپای چیقاردیغی ایچون، علمده ، (محصول تجربه produit de l'expérience) اولان (عناصر محسوسه éléments sensitifs) ی ، یعنی (مدرکات حواس perceptions des sens) ی ، (عناصر معقوله éléments rationnels) دن دقتله تفریق ایتمکه چالیشیردی. اونك ایچوندرکه معلوماتمزده (تجربه‌یه تقدم ایدن apriorique) مبادی واحکامی، (تجربه ایله حاصل اولان apostériorique) مدرکات حسیه‌دن آیری طوتاردی ؛ حتی بوتقسیمی پك ایلری سورمشدی . ایشته بوسبیله‌درکه (appréhension) تعبیرینی دخی اوکا کوره تلقی وتعریف ایتمشدر . حواسك فعالیتنده ، قانت ایکی کیفیت ملاحظه ایدییوردی : بریسی خارجدن (بلاواسطه immédiatement) تلقی اولونان (احساسات sensations) در ؛ مثلا : رنك ، مقاومت ، امتداد ، شکل کبی مدرکاتدرکه بونلر علممزك مادهٔ اصلیه‌سنی تشکیل ایدر . لکن بوکبی طویغولری ترکیب ایدوبده اونلره بر (صورت forme) ویرمه‌دکجه (علم connaissance) ممکن دکلدر . ایشته بوعناصر علمیه‌یی ترکیب ایدوب اونلره برشکل ویرن (عقل) در . مثلا ، (رنك ، مقاومت ، امتداد) کبی طاغینیق طویغولری ذهننده تألیف ایدوبده [بوکوردوکم شی خارجده کائن بر یازی ـ ماصه‌سیدر !] دەین عقلدر . حواس دکل ! . . چونکه بوحکم تجربه‌دن منبعث اوله‌ماز. بومعرفت انجق (مخیله l'imagination) نك هنرترتیبیدر . ایشته (قانت) بوکا : (Synthèse pure de l'appréhension = صرف تصورك اثر ترکیبی) دییور .

اکلاشیلیورکه اسکی معناده بر (تصور ساده) قبول ایتمیور . عناصر حسیه‌یی ، انجق ذهنك ترتیب وترکیب ایتمکده اولدوغنی تصدیق وتسلیم ایلیور . شوقدر وارکه بوقابلیتی صرف عقله عطف واسناد ایدرك ، تجربه‌نك بوخصوصده قطعاً واصلاً دخلی اولمادیغنی ادعا ایتمش اولویور . [aposteriori, criticisme, rationalisme apriori, تعبیرلرنده ایضاحات مخصوصه واردر . اورایه باقیکز !]

تملك واحراز ایتمك Approprier

هیچ کیمسه‌نك مالی ، ملکی اولمایان برشیئی بر آدمك ملك مشروعی عد ایتدیره‌بیله‌جك افعالك جمله‌سنه وهردرلوسنه بوکلمه تطبیق اولونه‌بیلیر . حتی نسبت استعمالی مطلقا مادی شیلره منحصر دکلدر . بر (عنوان titre)، بر (شرف honneur) دخی احراز اولونه‌بیلیر .

بوتعبیرك فلسفهٔ حقوق واجتماعیاتده اهمیتی واردر؛ زیرا [هیچ کیمسه‌نك مالی اولمایان برشی ، نصل ونه کبی شرطلرله برکیمسه‌نك مالی اوله‌بیلیور؟.. یعنی برشیئی (احراز) ایدوب بنمسه‌یه‌بیلمك ایچون رعایتی واجب اولان (شرائط طبیعیه ووسائط مشروعه conditions naturelles et moyens légaux) نه‌در ؟..] سؤالی (حق ملك droit de propriété) ك (منشأ l'origine) نه تعلق ایدن بالجمله مسائل حقوقیه ایله علاقه‌داردر . بو حق اساسدر ؛ وحیات اجتماعیه‌ده‌ده عمده‌در . (socialisme, collectivisme, communisme یعنی اشتراکیه وجمعانیه)ناملریله مشهور اولان مذاهب اختلالکارانه ، هپ او یوقاریکی سوأله مختلف، مختلف جوابلر ویره‌بیلمك امکانندن طوغمشدر ؛ هپسنك نظرنده‌ده اك مهم مسئله (کیفیت احراز) ك شرائط مشروعه‌سنی تعیین ایده‌بیلمکدر .

شبهه یوقدرکه بوخصوصده برنجی شرط (سعی وعمل le travail) در؛ بزم (مجلهٔ احکام) ده ایراد اولونان برمثال بونی پك کوزل ابراز وتعریف ایدر ؛ مثلا :

یاغمور صویی کیمسه‌نك مالی دکلدر ؛ فقط بیهوده یره آقوب کیدرکن وکیمسه‌یه فائده‌سی طوقونمایوب هدر اولورکن، بن قومشوم، اختیار زحمت ایدوبده برطرفه بر قازان وضع ایدرك یاغمور صوینی طوپلارسه ، اونی ـ سعی وعملی سایه‌سنده ـ احراز ایتمش اولور . آرتق ، بن ، کیدوبده اوصویی ـ یاغمور صویی‌در دییه !..ـ آله‌مام . آلیرسه‌م، بر باشقه‌سنك حقنه تجاوز ومالنی غصب ایتمش اولورم. سعی وعملك ، (احراز) کیفیتنده شرط اساسی اولدوغنی همان هرکس قبول وتسلیمده متفق الرأیدر. بناءً علیه (anarchie) تعبیرینه دائر ویرمش اولدوغم ایضاحاتده مشهور (پرودون

Proudhon)ك [ملك ، خيرسزلقدر ! (la propriété c'est le vol) ديمش اولماسی، يا اثر غفلتدر : يا سفسطه‌در؛ يا تهمتدر !... ، تملك ، دائما برباشقه‌سنك ــ اولجه ــ احراز ايتمش بولوندوغی بر شیئی غصب ايتمك ديمك اولسه‌يدی واحراز ، انجق بوشرط ايله تحقق ايده‌بيلسه‌يدی ، (پرودون)ك ياكلش سوزی بردستور عمومی صاييله‌بيليردی. حالبوكه تاريخ انسانيت وحقوق كوستريیور واثبات ايدييوركه (حق تملّك)ك منشأی (احراز) در؛ احرازدخی باشقه‌سنك مالنی، ملكنی (غصب) ايتمك ، يعنی (فضولی برصورتده بنمسه‌مك) دكلدر .

بناءً عليه (احراز) بر شیئه مالك اوله‌بيلمك حقنده اساسی بر شرط مشروعدر . اولا سعی وعملی مستلزمدر . اونسز اولماز ؛ چوق‌دفعه زحمتلی وحتی تهلكه‌لی بر سعی وعمل ايستركه انسان بر شیئی احراز ايده‌بيلسين !.. بعضاًده قهرمانلق مرتبه‌سنده بر علو همت، جسارت وغيرت ايستركه برشی احراز اولونه‌بيلسين !. علی الاطلاق انسانلره وانسانيته فوائد عظيمه‌سی تحقق ايدن كشفيات نافعه‌ده شرف احراز ايدنلردن پك‌چوغی اونی ــ جان‌بهاسنه ــ احراز ايده‌بيلمشلردر .

(علم اقتصاد économie politique) ، سعی وعملی منبع ثروت عد ايتديكی ايچون، هنوز احرازاولونمامش بولونان شيلره (ثروت bien,richesse) ديمز ؛ ولوكه او شيلر حيات بشر ايچون برنجی درجه‌ده لوازم طبيعيه‌دن بولونسون ! . . .

مثلا ، هوای نسيمی ، كونش ضياسی ، دكز وياغمور صولری.وهنوز كشف اولونه‌مايان قطعات اراضی ، بزجه مجهول اولان دفائن معدنيه ، هپ بو قبيلدندر . يعنی (ثروت)دن معدود دكلدر . چونكه احراز اولونمامش شيلردر . حالبوكه هوا صو وكونش ضياسی حيات ايچون برنجی درجه‌ده الزم وحتی (لابد indispensable) شيلردر. بناءً عليه بزجه‌پك قيمتلی درلر. مع‌مافيه انجق قيمت طبيعيه‌لری واردر . قيمت تجاريه‌لری يوقدر . كيمسه هواآلوب‌صاتماز. كونش ضياسی تجارتنك امتيازنی‌ده آلمغه قالقان كورولمه‌مشدر. اونلری كيمسه احراز ايتمه‌مشدر، وايتمكده لزوم كورمه‌مشدر .

اكلاشيليوركه احرازی سعی وعمله وابسته بيلمك وحق مالكی اونكله مشروط قيلمق اعتقادنده علم حقوق ايله علم ثروت اصلاً متفق الرأيدر . [anarchie ، communisme ، socialisme كلمه‌لرينه باقيكز !] فقط ، سعی وعملك (احراز) كيفيتده شرط اساسی اولدوغی هر مذهب قبولده متفق بولوندوغی حالده احراز حقنك (وراثت ايله انتقال) ايتمه‌سنده بر جهت مشروعه و معقوله بولونوب بولونماماسی ، شدتله موجب اختلاف اولمشدر . سوسياليزمك الك مهم دعوالرندن بری‌ده (حق موروثك غيرمشروع) اولماسيدر . [تعبيراته باقيكز !]

عمای اشكال Apraxie

يكی تشكيل ايديلن كلمات اصطلاحيه‌دندر . يونانی‌دن آلنمشدر . پك نادر وفقط پك عجيب برمرض عصبی‌نك اسمی‌در . بوخسته‌لغه مبتلا اولانلر اشيای خارجيه‌نك رنكلرينی ادراك ايدرلر ؛ فقط اشكال مخصوصه‌سنی كوره‌مزلر . دها طوغروسی ، تغليط ايدوب ياكلش تلقی ايدرلر . مثلا مركب حقه‌سنی ، الما ياخود پاره چانطه‌سی كبی كوره‌بيليرلر . حالبوكه ذهنلرنده قطعاً بوزوقلق اولماديغی كبی آلات بصريه‌لرنده دخی برقصور تشريحی يوقدر؛ يعنی كوزلری دخی حال طبيعی‌ده‌در. بوغريبهٔ مرضيه‌نك اسباب موجبه‌سنی تدقيق ايدن (پسيقو ـ فيزيولوژيست) لر ، ظن ايدييورلركه، بو (ضلالت باصره) بر آفت عضويه نتيجه‌سيدر ؛ وآفت ، بالخاصه كوزلری تحريك ايدن (خيالات عضليه images musculaires) نك مركز دماغی‌سنده اولمق كركدر ! . .

نادر اولمقله برابر ، بوبرحالت مشهوده‌دركه فلسفه‌ده برمهم مسئلهٔ اساسيه‌يه خصوصی بروجهله علاقه‌دار كورونور : فيلسوفلر اوته‌دنبری (خواص اجسام les propriétés des corps) ی باشليجه ايكی صنفه تقسيم ايتمكده مجبوريت كورمشلر : برقسمنه (كيفيات اولی qualités premières) ديمشلر وبونلرك ، اجسامه خاص كيفيات ذاتيه ومستقله‌دن اولدوغنی ادعا ايتمشلر. (مقاومت résistance) و (شكل forme)ايشته

اوكيفياتدندر. بناءً عليه [بزاولماسەق، دنياده كورمكه مقتدر بركوزدخى اولماسه ينه اجسامك مقاومت ذاتيەسى وكنديته مخصوص برشكلى اولمق لازمكلير.] ديمشلر . حالبوكه اشيانك شكلنى ادراك ايدەبيلمك ـ شو عماى اشكال مثالنه كوره ـ تماماً بعضى شرائط غريزيه وروحيەيه تابع اولمق لازم كليور . يعنى شكلك، صرف (انفسى subjectif) برشى اولدوغى وبزم بنيۀعضويتمز ايله طوغرودن طوغرويه علاقەدار بولوندوغى تسليم ايتمك اقتضا ايدييور. اوحالده [اجسامك اشكال ذاتيەسى يوقدر] ديمك چيقار . بويله دوشونمكه مجبور اولان (انفسيون les subjectivistes) ايله (افتكاريون les idéalistes) در . عكسنى ادعا ايدن، يعنى [كيفيات اولى اجسامك خواص ذاتيه ومستقلەسندندر . شكل دخى بو قبيلدندر . بناءً عليه اشيانك كندى ذاتنه عائد بر كيفيت مخصوصەدر . بزده (فعل ادارككٔ برطور مخصوصى une modalite de l'acte de perception) دكلدر. الحاصل، شكل، (بالذات وبالاستقلال en soi et indépendemment) موجوددر !] دەينلر، (حقيقيون les réalistes) و (جوهريون، les substantialistes) در . دەمين اسمنى ذكر ايتديكم فرقەلر ايلەبونلر آرەسنده ـ بومسئلۀ اساسيه اوزرينه ـ شدتلى مناقشەلر اولمش وحالا دخى دوام ايتمكده بولونمشدر . حالبوكه بحثى صددنده بولوندوغمز (غلطحس)، انفسيون ادعاسنه حق ويرييور، كبى كورونويور .

[تفصيلات ايچون primaires, secondaires كلەلرينه باقيكز !]

انّى، قبلى (قبل التجربى) **Apriori**

لمّى، بعدى (بعد التجربى) **Apostériori**

لاتينجەده (prior) و (prius) كلەلرى مقدم ديمكدر. (postérior) لفظىده مؤخر معناسنه كلير. تعريفى صددنده اولدوغمز تعبيرات اصطلاحيه، ايشته بو اصللردن مشتقدر .

بوكلەلر قرون وسطى (سقولاستيق = scholastique) يعنى مدرسه فلسفەسنجه معلوم ويك مهمدى . زمانمزه دخى اساساً او دورك لسان

عرفاننددن انتقال ايتمشدر . معمافيه (طرز استدلال mode de raisonnement) ك ايكى (وتيرۀ اساسيه procédé essentiel) سنى كوسترن بوفرقى، ارسطو، صراحةً تعيين وتعريف ايتمشدى . لكن بولاتين كلەلرينى؛ الك اول ايجاد ايدوب اصطلاح اولەرق وضع ايلەين ـ اون دردنجى عصر ميلادى حكماى آلهيونندن ـ (ساقسونيالى بويوك آلبەر Albert le Grand de Saxe) در .

ارسطو، مؤثردن اثره وياخود بر (مبدأ كلى principe universel) دن ـ اونك تحتنده مندرج اولان ـ جزئياته انتقال ايتمك صورتيله واقع اولان وتيرۀ استدلالى، بر (argument apriori) اولمق اوزره قبول ايدردى. بالعكس اثردن مؤثره، ياخود جزئيات متشتتەدن بر (ماهيت كليه notion générale) يه انتقال صورتيله واقع اولان وتيرۀ استدلالىده بر (argument apostériori) اولمق اوزره تلقى ايدردى .

بوايكى طرز محاكمه يكديكرينه تماماً ضد برحركت ذهنيه استلزام ايدر. چونكه برنده ذهن، كندى معقولاتندن اولان برماهيت كليەيى مبدأ اتخاذ ايدرك اوندن، جزئياتنه انتقال ايدييور ونتيجەلر چيقارييور، ديمكدر . بو حالده حواسك، وبناءً عليه تجربەنك بوطرز استدلالده قطعاً دخلى يوقدر. بناءً عليه بوراده حركت فكريه بر (استدلال تعليلى raisonnement déductif) شكلنده واقع اولەبيلير. حالبوكه جزئيات اموردن برماهيت كليه استخراج ايتمك ايجاب ايدنجه حواس، محاكمەده برنجى درجەده ذى مدخل بولونور؛ زيرا جزئيات امور ديديكمز (وقايع مشخصه faits concrets) يى ادراك ايدن انجق حواسدر . حواسك بويله حادثات متنوعەيى على الانفراد تلقى ايتمەسى (تجربه expérience) ديمكدر؛ زيرا حواسك وساطت ادراكى اولمادقجه تجربه اولمق احتمالى يوقدر. بناءً عليه بويلەجه جزئياتى ادراك ايدوب كلياته طوغرو حركت ايتمك (استقرا induction) در . اونك ايچون بوطرز استدلال دخى ـ حد ذاتنده بر (استدلال استقرائى raison. inductif) دن عبارتدر .

[déduction و induction تعبيرلرينه باقيكز !]

طرز استدلالك بوايكى نوع اساسيسى حقندەويرديكم شو ايضاحات، براهميت

مخصوصه‌یی حائزدر . زیرا تاریخ فلسفه‌ده (تدریبیون les empiristes) ایله (عقلیون les rationalistes) آره‌سنده تحدث ایدن وزمانمزه قدر سوروکله‌نوب کلن مجادلات واومباحثات شدیده‌نك قیمتی ایله‌باشلیجه سببی، بوایضاحات ایله تظاهر ایدر .

(مبحث اصول méthodologie) ه عائد اولان بو اوزون مجادله‌نك مدنیت فکریه وحقیقیه‌ده اوقدر تأثیری اولمشدرکه سقولاستیق (کیدیشنی) ده کیشدیرن‌عواملدن‌بری‌ده(اصول تجربیه méthode expérimentale)نك صوك دورفلسفی فتوحاتندن اولماسی‌در . اکر بواصول ، تحقیقات علمیه‌ده اساس اوله‌رق قبول ایدیلوب قطعی برصورتده تأسس ایتمه‌سه‌یدی ، بوکون اسکی فلسفه‌نك سقامتندن کندیمزی قورتاره‌مازدق . بالتجربه تحقیقاته کیریشدکدن صوکره قوانین طبیعیه‌یی‌وحتی قوانین موضوعه‌یی کشف‌وتعیین ایتمك ، بوکون معتبر اولان(اصول)اقتضاسندندر . حالبوکه قرون‌وسطاده تجربه‌یه اهمیت ویرلمزدی . بعضی (نصوص dogmes) ، وبعضی احکام معقوله (اساس base) عد ایدیلیر وبو زمین اوزرینه ـ منطق معرفتیله ـ بربنای‌محاکمه قورولور، بالضروره حاصل اولان نتیجه (محض حقیقت)دیه تلقی اولونوردی. دیمك‌که تجربه دکل، بعضی‌مبادی (قسطاس criterium) ومعیار حقیقت اوله‌رق قبول ایدیلیردی . ایشته بوصورتله ویریلن حکملر هپ (قبلی apriori) در . حقیقتك ـ حد ذاتنده ـ نه اولدوغنی کشف ایتدیره‌من. انجق ـ بزم کیفمزه‌وظنمزه کوره ـ حقیقتك نصل اولماسی‌لازم کله‌جکنه‌دائر برفکرویریرکه‌نفس‌الامره البته(مطابق adéquate) دکلدر. طوغرو دکلدر؛ چونکه بر ادعای مجرددر .

(in abstracto) تعبیرینه عائد تفصیلاتده عرض ایتمش اولدوغم‌مثال، (apriori) حکملرك نه‌قدر حقیقتدن‌اوزاق قالدیغنی کوستره‌بیلیر. [بوتون بوتعبیراته و in abstracto کلمه‌سنده‌کی تفصیلاته باقیکز !]

بز ، انسانلر ، حقیقتك نه‌اولدوغنی اوکرنمك ایچون، طبیعتی استنطاق ایتمکه مجبورز. معنای صحیحی ایله علمك یکانه اصولی بودر. کتاب طبیعتدن استغنا ایدوب ذهنمزی زورلایه‌رق منطق‌قوتیله حقیقتی ایلاد ایتمك‌طوغرو

دکلدر . حالبوکه قرون وسطاده معتبر اولان یکانه اصول ، بو ایدی. ایشته (استدلال قبلی raisonnement apriorique) دخی بوکا دیرلر .

بوطرز استدلالك سقامتنی اثبات ایتمك ایچون ، دنیانك الك بویوك آدملری، متخصص ومستثنا داهی‌لری ال برلکی ایله‌چالیشمش ونتیجه‌تهلکه‌لرله تصحیح اصوله موفق اوله‌بیلمشلردی . اولا (غالیله Galileo Galilei)، حکمت طبیعیه‌ده تجربه‌یی اصول اتخاذ ایدرك (سقوط اجسام قانونلری les lois de la chute des corps)، (رقاص قانونلری les lois de la pendule) کبی ـ برنجی درجه‌ده مهم ـ حقیقتلر کشف ایتمشدی . (سطح مائل plan incliné) اوزرنده تجربه‌لر یاپه‌رق قونترول اجرا ایتمش ، و (تعجیل accélération) مسئله‌سنی‌ده حل ایله‌مشدی نته‌کیم کندیسندن چوق اول مشهور (سیرا کوز الی آرشیمد Archimède de Syracuse) ینه عینی اصول تجربیه ایله بر قانون مهم کشف ایتمشدی‌که کندی اسمنه نسبتله معروفدر. آرشیمددن اول کلن (اسکندریه‌لی هه‌رون Héron d'Alexandrie) لك‌موفقیاتی‌ده‌انجق تجربه‌سایه‌سنده‌ممکن اولمشدی. نته‌کیم بوتون بو کشفیات ، تجربه‌نك مکافات سعیی‌در .

ینه غالیله زمانی مشاهیرندن (هاروه‌ی Harvey) ، (دوران دم circulation du sang) کیفیتنی‌بالتجربه کشف وتعلیم‌ایتمشدی.الی‌اخره!..

ایشته عرفان حقیقی‌نك (دور انتباه la renaissance) ی عد اولونان او عصرده فیلسوف مجدد (فره‌نسیس به‌ی‌قن Francis Bacon) دخی یتیشمش بولونیوردی. (فلسفهٔ تدربیه phil. empirique) یعنی (فلسفهٔ تجربیه phil. expérimentale) نك مؤسس حقیقی‌سی اولان بو ذات ، اسلافدن ارسطویی شدتله تنقیده کیریشه‌رك نظر اعتباردن دوشورمکه‌غیرت ایتمشدی ؛ نهایتده موفق‌ده اولدی . اوزمانه قدر عرفان انسانیته سلطنتله تحکم‌ایدن‌ارسطو،(عقلیه rationalisme)فلسفه‌سنك‌پیری‌عداولونیوردی. (راسیونالیزم) ، (apriori) اصولنی اساس طوتوب تجربه‌یی اهمال ایتمکله ممتازدر . یالکز مبادئ عقلیه‌یه اعتبار ایدر واو مبادیدن استخراج وکشف حقایقه چالیشیر. بونك ضدی (تدربیه empirisme) فلسفه‌سیدرکه

معقولاتی دکل محسوساتی اساس اوله‌رق قبول ایدر . اونك ایچوندرکه بوفلسفه (حسیّه sensualisme) زمینته استناد ایدر . بوده تجربه‌یی مستلزمدر ؛ حتی تجربه‌یه مفتقر ومحتاجدر . نته‌کیم بر از یوقاریده سببنی ایضاح ایتمشدم .

بوندن اکلاشیلیورکه فلسفه‌ده دور انتباهی فتح ایدن (بەی قن) ك اوزمانلر آچمش اولدوغی اك مهم بحث (rationalisme) فلسفه‌سنه قارشی (empirisme) دعواسی ایدی . بوده (apriori) طرفدارانـنه قارشی (apostériori) طرفدارلغی دیمکدر . چونکه بوایکی فلسفه‌نك اصولی، اساسی بودر ؛ فرقده بودر . دیمك‌که دعوا (apriori), (apostériori) دعواسندن باشقه برشی دکلدی .

اوزمانلر ، استبداد فکری دوری اولدوغی ایچون بهمه‌حال ، اسکی استادلردن برینك اسمنه نسبتله برحقیقت ، یاخود بر اصول مدافعه اولونه‌بیلیردی . اوسبیله اولسه‌کرکدرکه (بەی قن) ، ارسطونك سلطت معنویه‌سنی دەویرمك ایچون حیثیتی ییقمغه قالقیشدیغی زمان ، بو استاد یونانی‌یه قارشی (دەموقریت Démocrites) ی شدتله التزام وتحسین ایتمشدی . تاریخ فلسفه‌ده ارسطودن اول کلمش اولان بوفیلسوف یونانی (ذره atome)نظریه‌سنك مؤسسی اولدوغی کبی(sensualisme)فلسفه‌سنك‌ده اك بویوك ممثلی صاییلیوردی . بناءً علیه تجددی بر (بدعت سیئه) عد ایدن اودور خلقنه مرام اکلاته‌بلمك ایچون ، (بەی قن) دەموقریتك اسم وشهرتنی کندی مقصد تجدد پروانه‌سنه سپر ایتمش (وسقولاستیق) مرضی ایله ذاتاً حال احتضاره دوشمش اولان (راسیونالیزم) یعنی (apriori) اصولنی بوسبوتون سوندورمك ایچون تام وقت مناسبنی بولمشدی .

(لوردوەرولام Lord Verulam) عنوانیله تاریخده شهرتشعاراولان (فرانسیس بەی‌قن) ك بو فطانت وغیرتی سایه‌سنده فلسفه بر دور جدید فتح ایتمش اولدی .

بوبویوك فیلسوف (١٥٦١) سنهٔ میلادیه‌سنده طوغمش و (١٦٢٩)ده وفات ایتمشدر . اوندن بر آز صوکره کلن (دەقارت Descartes) ،

(١٥٩٦)ده طوغمش ، (١٦٥٠)ده وفات ایتمشدر . بودخی دورجدیدك الك ایلری کلن فاتحلرندندر . تجربه‌یی ، دەقارت دخی تجویز وتوصیه ایله‌مش فقط بوتون بوتون بو اصوله طرفدار اوله‌مامشدر . کندیسنك فطرتاً (ریاضی mathématicien)و(مابعدالطبیعی métaphysicien) اولماسی اك مهم مانعه‌لردن بری ایدی ظن ایدرم .

دەقارت — مزاج ذهنی‌سی اعتباریله — (تجرید absrtaction) ه مائل‌وذهن بشرده‌بعضی (حقایق‌مجرده vérités abstraites) بولوندوغنه قائل ایدی . افکارمزی اوچ قسمه تقسیم ایدییوردی : (افکار واصله idées adventices) ، حواسك تجربه سایه‌سنده قازاندیغی فکرلردی . (افکار مجعوله idées factices) ، ذهنك کندی کندینه اویدوروب ابداع وایجاد ایتدیکی فکرلردی. فقط برده (افکار وهبیه idées innées) واردی‌که بونلر تجربه‌دن حاصل اولمامش وبزم ایله برابر طوغمامش (افکارقیمه) دیمکدی . ذهنمزك اصل سرمایه‌سنی ومعتقداتمزك مبادئ اصلیه‌سنی‌تشکیل‌ایدن بونوع‌فکرلر،(وجوب nécessité) صفتی‌ایله‌ممتازدر. دەقارت‌اصل بونلره‌ایناتیور وبو (حقایق مسلّمه vérités admises)دن (بالتعلیل par déduction) حقایق سائره‌یی استخراج ایدییوردی . تجربه‌یه حاجت کورمیوردی . مثلا (جزؤ کلدن اصغردر !) قضیه‌سی (apriorique) بر حقیقت مسلّمه‌در . چونکه بواعتقادده وجوب وار. ذاتاً باشقه درلو اوله‌ماز ؛ اوله‌مامق لازمکلیر . چونکه اساساً (جزئیت) معناسنده (اصغریت) فکری‌ده مندمجدر . بو دعوانك حقیقتی کندی کندینه ثابتدر ؛ تجربه‌یه حاجت یوق ؛ زیرا تجربه بونی دها زیاده اثبات ایده‌من. بوکبی حقایق‌مجرده‌دن برچوق‌حقایق جزئیه استخراج‌ایده‌بیلمك تعلیل وقیاس ایله اولور. دەقارت — مبادئ علمیه بحثنده — ایشته بواصوله طرفدار ایدی . مابعدالطبیعیات، ریاضیات، الٓهیات واخلاق مسائلنده بویله بر طاقم افکار وهبیه‌یه مالك بولوندوغمزی ادعا ایدییوردی . اونك ایچون بوکبی مباحثده تجربه‌یه اعتبار ایتمیه‌رك تکمیل احکام وقواعد اخلاقیه‌یی (افکار وهبیه) دیدیکی او (مبادی principes)دن استخراج ایلیوردی . حالبوکه (بەی‌قن) علی‌العموم تجربه طرفداری ایدی .

[بوتون بوتعبیراته یکان‌یکان باقیکز وبالخاصه méthode لفظه‌مراجعت ایدیکز.]

(بەی‌قن)ك تعلیماتی انکلتره‌ده قطعیاً حکمفرما اولدی ، وبالاخره (جون لوق John Locke) (١٦٣٢ – ١٧٠٤ میلادی !) فلسفهٔ تدریبیه‌یی متین اساسلر اوزرینه بنا ایتدی . [empirisme بحثنده بو جریان فلسفی‌یه دائر تفصیلات ویرلمشدر.]

بوکون (راسیونالیزم) بوسبوتون متروك ومردود اولمامقله برابر ، علومده عموماً معتبر ومقبول اولان اصول ، (تجربه)‌در. اونك ایچوندرکه (aposteriori) یعنی بعدالتجربه تحقق ایدن احکام وقوانینه اعتماد اولنمقده‌در . بوتون معلومات بشریه‌نك ، حتی (apriori) ظن اولونان معقولات کلیه‌نك بیله تجربهٔ انسانیه محصولی اولدوغی قوتله ادعا ایدلمکده‌در . بناءً علیه ذهن بشرده هیچ بر (idée innée) اولمادیغی وهردرلو افکارك بعدالتجربه کسب ایدلمش بولوندیغی زمانمزك اك بویوك فیلسوفلری بر (عقیدهٔ اساسیه doctrine fondamentale) اولمق اوزره تلقی ایتمشلردر .

دەقارتك ایزندن بوسبوتون آیریلمامش اولان (ئەمانوئەل قانت Emmanuel Kant) علومده تجربه‌یی الك صاغلام اصول اتخاذ ایتمکله برابر بعضی (مبادئ قبلیه principes aprioriques) لزومنه قانع ایدی. چونکه مدرکات حواسی ترکیب وترتیب ایتمك و اوسایه‌ده محسوساته بر معنا ویرمك ، حاصلی تجربه‌یی بالذات اداره ایله‌مك ایچون انسانده بر قابلیت مخصوصه اولمق لازمکله‌جکنی دوشونیور ، وفی‌الحقیقه موجود اولان بو قابلیتی ، تجربه ایله اکتساب ایدلمش استعدادات کسبیه‌دن عد ایده‌میوردی. بناءً علیه [ذهن بشرده موجود بر طاقم مبادئ عقلیه واردرکه تجربه محصولی دکلدر واوله‌ماز ؛ چونکه هردرلو تجاربی بو حقایق مجرده اداره ایتدیکی ایچون اونلر (apriori یعنی تجربه‌یه متقدم) اولمق کرکدر !] دیمشدی . بو المان فیلسوف شهیری تجربه‌نك شرائط اساسیه‌سنی تشکیل ایدن (apriorique) قوانین فکریه‌یی‌ده تعیین ایتمشدر. [analogie کلمه‌سنده (مماثله تجربه) بحثنه عائد تفصیلاته مراجعت ایدیکز. appréhension

تعبیرنده‌دخی بو مسئله‌یه متعلق وقانته عائد ایضاحات واردر ؛ اوکاده باقیکز!]

دەقارتك (idées innées) فرضیه‌سنی ، قانت دخی – لوق‌دن خیلی زمان صوکره – رد وابطال ایتمشدی ؛ فقط اوکا بدل (principes apriori) فرضیه‌سنی وضع وتشهیر ایلمشدر . بنم اعتقادمجه ، بونك ایکیسی‌ده بر یوله چیقار وعینی دعوایه منجر اولور . حالبوکه (تاریخ فلسفهٔ مادیه histoire du matérialisme) محرری فیلسوف (آلبرت لانکه A. Lange) بو ایکی فرضیه آره‌سنده مهم بر فرق کورویور ، وکندیسی دخی (افکار وهبیه) یی انکار ایتدیکی حالده قانتك (مبادئ قبلیه = prin. apriori) سنی صراحتاً قبول وجسورانه مدافعه ایدییور .

بو معلوماتلی وفطین فیلسوفك ادعاسنه کوره فرق شودرکه : (مبادئ قبلیه تجربه‌دن طوغمش اولمامقله برابر ، انجق تجربه سایه‌سنده تحقق ایده‌بیلیر . بناءً علیه اونلرك وجودینی کشف ایتدیرن انجق تجربه‌در . یعنی [(idées innées) طرفداری اولان فیلسوفلر تجربه‌یی اهمال حتی رد ایده‌بیلدکلری حالده ، (apriori) طرفداری اولانلر ، تجربه‌یه دخی عینی درجه‌ده طرفداردرلر ؛ چونکه ذهنمزده بویله بر طاقم حقایق مجرده‌نك وجودینی انجق تجربه کوستره‌بیلیر . زمانمزك اصولی ، تجربه‌در . علوم ومدنیت بو سایه‌ده ترقی ایتمشدر . قانت وطرفدارانی (اصول تجربیه) یی ذم وقدح ویا اهمال ایتمه‌دکدن ماعدا کمال اهمیتله تلقی و توصیه ایدییورلر !] دیمك چیقارکه زمانك اصول متخذه‌سنه قارشی کلمش اولمامق اندیشه‌سندن متولد بر حس احتیاطکارانه‌یی متضمن بر دعوادر .

بوکا قارشی مشاهیر معاصریندن (آلکساندر بەین Alexander Bain) پك معقول بر جواب ویرمشدر .

زمانمزك اعاظم (تدریبیون les empiristes) ندن اولان بو انکلیز فیلسوفی ، (منطق) کتابنده بو بحث قدیم ومشهورك ماهیتنی – مختصراً – عرض ایتدکدن صوکره قانت طرفدارلرینه توجیه خطاب ایدرك :

[اویله ایسه ، (یعنی ذهنمزده موجودیتی ادعا اولونان « apriori » حقیقتلر ، انجق تجربه سایه‌سنده کشف اولونوب تحقق ایدییورسه ، اونلرك

صرف تجربه محصولی اولان حقـایق علمیه‌دن حیثیتاً نه فرقی قالیر ؟ . .]
دییور .

مع‌مافیه بو دعوا حالا سوروکله‌نیور . چونکه اصوله تعلق ایدن بالجمله مسائل ایله طوغرودن طوغرویه وصمیمی بر صورتده علاقه‌داردر. (معلوماتمزك منشأی l'origine de nos connaissances) بحثی ، اصول فلسـفه‌نك الك مهم مسائلنی شاملدر. بوتون معلوماتمزك، محصول تجربه اولدوغی حقیقت ایسه، (نصوص قاطعه dogmes décisifs) و (مبادئ قیمه ـ principes immu-ables) قبول ایدیله‌مز . ایدیله‌مه‌ینجه معتبر ومسلم و حتی مقدس طوتولان بر چوق احکام اخلاقیه ومعتقدات دینیه قوت وحیثیتنی ضایع ایدر. چونکه یکی یکی شرائط تحتنده اجرا اولونان یکی یکی تجربه‌لر ، او احکام مسلمه‌یی تعدیل وتبدیله میالدر .

بناءً علیه (قبلیون aprioristes)ك اندیشه‌سی بلکه اصل بوملاحظه‌دن نشأت ایدییور . اونك ایچون مبادئ اخلاقیه ونصوص دینیه‌یی ، طبق (حقایق ریاضیه vérités mathématiques) کبی عد ایدییورلر. [اونلر ذهنمزده موجود حقایق مجرده‌دندر . تجربه‌دن طوغمش معلومات حسیه قبیلندن دکلدرلر !] دیه ادعا ایدییورلر .

حالبوکه (تدریبیون) یعنی (بعدیون les apostérioristes) ، جمله معلوماتك ، حتی حقایق ریاضیه‌نك بیله تجارب مؤکده محصولی اولدوغی ادعاده اصرار ایدییورلر .

تاریخ فلسفه‌ده کورولدیکی اوزره ـ یانارطاغ کبی ـ زمان زمان فوران ایدن بو مناقشه بو صوك زمانلرده حکیم ومنطقئ مشهور (دوقتور یووه‌ل Dr Whewell) ایله ریاضئ شهیر (سر جون هرشل Sir John Hershell) آره‌سنده یکیدن آچیلمشدی . انکلتره‌نك الك بنام آلهیونندن و فلسفه خواجه‌لرندن اولان (راهب یووه‌ل) قانت طرفداری ایدی . هرشل بو دعواده قانتك علیهداری ایدی . (جون ستوارت میل J. S. Mill) و (سپنسر Spencer) کبی اعاظم دخی بحثه قاریشوب هرشل طرفنی التزام ایتدیلر. نته‌کیم دها کچنلرده متوفی (پوانقاره Poincarré)تکرار بو بحثی تازه‌له‌یه‌رك بوتون حقایق

ریاضیه‌نك محصول تجربه اولدوغی ادعا ایتدی وبوکا بر چوق دلیللر ابراز ایله‌دی ایدی .

[empirisme لفظنده بوکا دائر تفصیلات واردر . باقیکز !]

بو بحثك مذاهب فلسفیه‌یه دخی بر چوق جهت تماسی واردر. معلوماتمزك تجربه‌دن نشأت ایتمش اولدوغی ادعا ایدنلر ، انجق (حسیّه sensualisme) فلسفه‌سنه استناد ایده‌بیلیرلر. (عقلیه rationalisme)مذهبنه طایانمادقجه دخی (apriori) دعوای نقطهٔ استناد بوله‌ماز . آکلاشیلیورکه بو ایکی ادعا هر وجهله متناقض دوشویور. اونك ایچوندرکه مناقشه‌سی شدتلی وسوركلی اولویور، والك اساسلی اعتقاداتی صارصیور .

منطق ساحه‌سنده‌ده تأثیری مهم ونافذدر . (راسیونالیزم) اصـولنده (منطق صوری logique formelle) یعنی قیاس وتعلیل قسمی اهمیتجه تقدم ایدر . قیاسده‌ده اساس بر مقدمهٔ موضوعه ومسلمه‌دن نتیجه چیقارمق واو نتیجه‌نك تحقیقات تجربیه‌یه تطابق ایدوب ایتمیه‌جکی نظر اعتباره آلمامقدر. (استدلال قبلی raisonnement apriorique) ایشته بودر . ارسطونك حکمنه منقاد اولان سقولاستیق فلسفه‌سنك‌ده باشلیجه اصولی بو ایدی .

حالبوکه (empirisme) اصـولنده (منطق استقرائی logique inductive) اهمیتجه تقدم ایدر . چونکه (استقرا induction) اساساً بر (استدلال بعدی raisonnement apostériorique)در .

مجددین متأخرین بو اصولی تقدیم وحکمنی تأمین وتعمیم ایتمك صورتیله ارسطونك نفوذ معنویسنی اسقاط ایدرك قرون وسطا عرفانه نهایت ویردیلر دی.

بوتون بو اوزون مناقشه‌نك خلاصه‌سی وهله حقیقتی شودر :

اکر وجدانمزك شـو حالنی ، ذهنمزك بوکونکی درجهٔ کمالنی نظر دقته آلیرسـه‌ق ، هیچ شبهه یوقدرکه سرمایهٔ معلوماتمز ، عینی قیمتده افکار واعتقاداتدن عبارت دکلدر . ذهنمزی یوقلارسه‌ق بعضی معقولات ، بعضی معتقدات کوروروزکه عکسنی تصور ایتمك محالدر. مثلا (جزو کلدن اصغردر !) (ایکی نقطه آره‌سنده الك قیصه یول خط مستقیمدر !) : (عینی شی عینی زمانده هم وار، همده یوق اوله‌ماز !) ودها بوکبی برچوق قضیه‌لر بو قبیلدندر.

بونلرك حقیقتی تسلیم ایتمك ایچون تجربه‌یه محتاج اولمادیغمزی درحال اكلارز ؛ چونكه بوقضیه‌لر بالذات بدیهی‌در . دوشونورسه‌ك بوحقیقتلری كندی تجربهٔ شخصیه‌مزله ادراك وتحصیل ایتمش بولوندوغمزه دخی قناعت ایده‌مه‌یز . چونكه (ایكی نقطه آره‌سنده اك قیصه یولك برخط مستقیم اولدوغنی) بالتجربه تعیین ایدوب اكلامق لازمكلسه‌یدی ، هیچ بویله بر حقیقت ریاضیه‌یه مطلع اوله‌مازدق . زیرا بوتون مسافات ممكنه‌یی آیری آیری مساحه ایله تكمیل تجربه ایتمك لازمكلیردی . بوكاده انسان ایچون احتمال یوقدر . حالبوكه بز بو قضیه‌نك مفهومنی دوشونمكله آكلیورزكه (انجق اویله اولمق لازم كلیر !) . ایشته فیلسوفلرك (وجوب nécessité) (بوصفت وجوب قبلی apriorique) حقیقتلرك ضمان صحتی‌در . تجربه دكل ! . . بز ، بووجوبه بناءً هندسه‌دعوالرنده او (متعارفه axione)یی دلیل اوله‌رق كتیریورز وبو دلیلك صحت وقوتنه دخی عینی زمانده قناعت كتیریورز . اكر بوهندسه دعوالرینی بالتجربه اثبات ایتمك لازمكلسه‌یدی هیچ بر دعوا اثبات ایده‌مزدك وهندسه علمی‌ده اوله‌مازدی . چونكه بوخصوصده تجربهٔ تامه وكامله احتمالی یوقدر .

ایشته (aprioriste) لرك خلاصهٔ ادعاسی بودر ؛ فضله اوله‌رق بوادعایی حقایق دینیه ومبادئ اخلاقیه وبدیعیه‌یه دخی تشمیل ایدییورلر .

فقط معلوماتمزك بر بویوك قسمی دها واردركه ـ ینه انجق بوكونكی حال‌كمالمزه نظراً ـ اولكی قسمك یوسبوتون عكسی وضدّی كورونور. مثلا: ماء مقطرك صفر درجه‌ده تصلّب ایتدیكی ؛ دلك وتماسك حرارت حصوله كتیردیكی؛ خلاده هر جسمك عینی صورتله وعینی سرعتله سقوط ایتدیكی ، انجق بعدالتجربه تحصیل ایدلمش معلوماتندر. لیمونك اكشی برمیوه اولدوغی؛ التونك قابل تطرق برمعدن اولدوغی ؛ انفیه‌نك انسانی آقصیرتدیغی‌ده ینه بو قبیلدن ، یعنی بعدالتجربه تحقیق ایدوب بیلدیكمز شیلردندر . بودرلو بیلكیلرمزه (aposteriorique) وصفنی مناسب كوروشمزه یكانه سبب بودر . فقط دوشونورسه‌ك اكلارزكه بودرلو معلوماتی ایدینه‌بیلمك ایچون حادثات خصوصیه‌یی و جزئیات اموری یكان یكان تجربه و تحقیق ایتمكه

مجبورز . (انفیه) نباتدن یاپیلمش بر ماده‌در ؛ دیه هر نباتی ماده‌نك بزی آقصیرتماسی لازم كله‌جكنه حكم ایده‌مه‌یز. كذلك آلتون قابل تطرق برماده‌در؛ دیه (جام) و (قایا طوزی) دخی اویله اولمق لازمكلیر، چونكه اونلر دخی ماده جنسندندر .) ده‌یه‌مه‌یز . ایشته فیلسوفلرك : (تجربه محصولی اولان فكرلرده وجوب یوقدر) دیمه‌سندن مقصد بودر .

اكلاشیلیوركه بوتون بودعوانك اساسی (وجوب nécessité) و(امكان contingence) مسئله‌سنه منجر اولویور . [بو تعبیرلره باقیكز تفصیلات واردر .]

فی‌الحقیقه بو بحثك جریان مناقشه‌سی فیلسوفلری او مسئله‌یه كوتورمش و (وجوب) ایله امكانك ماهیتنی تحقیقه سوق ایله‌مشدر . میل ، منطق كتابنده اوزون‌اوزادی‌یه بونی تدقیق ایله‌مشدر. دها پك چوق فیلسوفلرده عینی مسئله‌یه صرف ذهن ایتمكدن امتناع ایده‌مه‌مشلردر .

صوكره بر ایكنجی مسئلهٔ اساسیه دخی واردركه بوتون بودعوانك ، براستناد نقطه‌سنی‌ده او تشكیل ایدر: (عجبا حقیقتاً ذهنمزده بعض (حقایق واجبه vérités nécessaires) وعمومیه وارمیدركه تجربه‌دن حاصل اولمامش بولونسون ؟ ! . . صحیحاً (innée وهبی) اولسون ؟ . .)

ایشته بومهم مسئله‌یه شیمدی‌یه قدر معقول برجواب ویریله‌مامشدی . فقط انسانك شیمدیكی درجهٔ كمالنه باقوبده حكم ایتدكلری ایچون اكثر بویوك فیلسوفلر بزده بویله بعضی حقایق واجبه وافكار وهبیه بولوندوغنی وبونلرك تجربه‌دن متولد اوله‌مایه‌جقلرینی تسلیمده مضطر قالمشلردی. چونكه بوكون فی‌الحقیقه اویله بر طاقم مبادی واردر وعلوم ریاضیه و (منطق تعلیلی logique déductive) ایله برابر علوم اخلاقیه هپ بوكبی مبادی‌یه استناد ایدر .

لكن تكامل فلسفه‌سی بوكونكی كمالاتی ، انسانیتك تاریخ ترقیاتی ایله تفسیر وتعریفه چالیشدیغی ایچون هر ایكی طرفك ادعاسنی‌ده قصورلی بولمش ومسئلهٔ اصلیه‌یی افراط وتفریط كریوه‌لرینه دوشورمیه‌رك ـ كندی سیاق نظرنجه حل ایتمشدر .

(تكامل فلسفه‌سی la phil. évolutioniste) نك مؤسسی وبانی‌سی اولان، متوفی (هربرت سپنسر H. Spencer)، بوبابده‌كی فكر واعتقادینی بر دستور صورتنده عرض ایتمش، و :

(Innée pour l'individu, acquise par l'espèce)

دیمشدر. یعنی (وهبی inné) اوله‌رق تلق ایتمكده بولوندوغمز بوتون افكار واصلیّه وحقایق واجبه وماهیات مجرده، حتی (ارثی héréditaire) اولان بالجمله قابلیات عضویه و روحیه ـ شخص ایچون ! ـ فی‌الحقیقه (وهبی) در. بونلری شخص كندی تجارتی ایله قازانمامشدر وقازانمه‌سنه‌ده امكان یوقدر. فقط او شخصك منسوب اولدیغی جنس ر(عرق race) نظر اعتباره آلنیرده انسانك بوكونكی درجهٔ كماله ایره‌بیلمسی ایچون میلیونلرجه سنه‌لرده‌كچیردیكی ادوار تكامل دوشونولورسه ، ادعا اولونه‌بیلیركه معلومات وقابلیات بشریه‌ده (كسبی acquis) اولمایان برشی یوقدر. ابتداسنی ، شرائط نا معدوده‌سنی و مدتنی تعیین خصوصنده قطعیاً عاجز قالدیغمز ، ادوار تكامل ، انسانیتك الك واسع، الك سوركلی تجربه‌سیدر. بو تجربهٔ نامحدوده اثناسنده تأید وتحكم ایدن حقیقتلر ، افكار مجرده و حقایق واجبه شكلنده ارثاً انتقال ایتمش و بطندن بطنه میراث قالدیجه (وجوب) حیثیتی قازانمشدر . شو تقدیرجه بو مهم مسئله، عرقك حیاتنه نسبت اولونورسه، (هر شی كسبی‌در. هر شی تجربه محصولی‌در !) دیه حكم ایتمك ضروریدر . لكن شخصك حیاتنه اضافتله برحكم ویرمك لازمكلیرسه، (انسانده بوكون برطاقم افكار ومعلومات واردركه وهبی‌در . چونكه كندی تجربه‌سنك محصولی دكلدر . بناءً علیه (apriori بعضی حقیقتلر واردر .) دیمك طوغرو اولور .

نته‌كیم (ماده‌نك قابل افنـا اوله‌ماماسی ، indestructibilité de la matière) بحثنده ینه سپنسر ، بو دعوانك (apriori) بر مبدئه مستند اولدوغنی وتجربه ایله اثبات ایدیله‌میه‌جكنی ادعا ایدرك طبقی (قانت Kant) كبی دوشونویور .

ایشته تكمیل مسئله‌نك الك مهم جهتلری بونلردر ؛ و بونلردن‌ده درجهٔ اهمیتی اكلاشیلیر . (apriorique) و (aposteriorique) تعبیرلرینی ارتق

ایضاحه حاجت یوقدر. بونلر تماماً عینی معناده (صفت) لردر. عینی‌موضعده ، عینی صورت وحیثیتله قوللانیلیر .

[بوتون اصطلاحات مهمه‌یه باقیكز وعلی‌الخصوص empirisme, rationalisme, axiome, contingent, nécessaire, expérimentalisme كله‌لرینه مراجعت ایدیكز !]

Arbitraire

كیفی ، عندی Arbitraire

قانوناً ، حكمی تحدید ایدلمه‌مش بولونان برقدرته (pouvoir arbitraire) دیرلر. اسكی زمانلرده بوتون پادشاهلر، حتی بوتون دره بكلری بویله برقدرته مالك ایدیلر. هرپادشاه قلرینی، كندی كیفلرینه واراده‌لرینه كوره اجرا ایدرلردی. بو معنـایه نظراً (arbitraire) كله‌سنی (كیفی) لفظیله ترجمه ایتمه‌لی‌در . چونكه هیچ بر قانونه موافقت وانقیادی اولمایان بر قدرت دیمك اولور . مثلا : (حكومت بن‌ایم !...L'Etat, c'est moi) یعنی (قانون بنم كیفمدر !) دیین مشهور (اون دردنجی لوئی Louis XIV) بومعنانی شخصاً تمثیل ایدر . بناءً علیه (عندی) كله‌سی بورایه اویماز.

شو مثال برمهم نكته‌یی ایضاح وتفسیر ایدییور وكوستریورکه (ادارهٔ كیفیه) مطلقا قانونسز براداره دیمك اولمایه‌بیله‌جك ! .. چونكه بر آدمك كندی كیفی (قانون loi) صاییله‌بیلدیكی مدتجه وصاییله‌بیلدیكی یرلرده مطلقا قانون یوق دیمك دكلدر ؛ واردراما كیفی‌در ؛ دیمك اولور . نته‌كیم ، مصر قدیمده فرعونلر ؛ ایران قدیمده (كی‌لر = یعنی قیصرلر = César لر) دورنده‌ده قانونلر واردی ، تشریفات واردی ! نصلكه روسیه‌ده (مدهش ایوان Ivan le terrible) ، وفرانسـه‌ده برنجی ناپولیون زماننده دخی قانونلر واردی ! بونكله برابر (اداره) ، تماميله (كیفی arbitraire)ایدی؛ زیرا اوقانونلر ، یا (فعال لمایرید ، یعنی هرایسته‌دیكنی یاپه‌بیلن) بر مستبدك كیفندن صادر اولمش بر(مجموعهٔ اوامر ونواهی) دن عبارت ایدی . فرعون ایله كی كاووس زماننده‌كی كبی ! . . . ویاخود ، هیچ اولمازسه ، برمستبدك كیفنه تابع آلات اجرائیه‌دن معدود ایدی ؛ بناءً علیه قانونك وجودی

اداره‌نك مطلقا (arbitraire) اولمادیغنی اثبات ایتمز. رومانك صوك‌دورنده یاشامش واسباب انحطاطنی یازمش اولان مورخ شهیر (تاسیت Tacite) ، وینه اودور مشاهیرندن فیلسوف (پلوتارخ Plutarch) نقل ایدییورلرکه (اصل اوزمانلر ، رومادە چوق قانونلر واردی وهر کون بش اون دانه‌سی یاپیلیر ، نشر اولونوردی . فقط ینه هرشی کیفی ایدی . انکلیزلرك ابن خلدونی عد ایدیلن (به قل Buckle ، (اوروپاده تکمل معنوی تاریخی = Histoire du développement intellectuel de l'Europe)نامنده‌کی اثر معتبرینك برنجی جلدنده بو مسئله‌لری اوزون اوزادی‌یه تشریح وتتبع ایتمش وملاحظات ذاتیه‌سنی بالخاصه (Tacite) ك سوزلریله تأیید وتحکیم ایله‌مشدر .

بوئکله برابر (قدرت کیفیه pouvoir arbitraire) ، ینه (قدرت مطلقه P. absolu) دیمك دکلدر. (قدرت مطلقه) ، هیچ حدودی اولمایان برقوتدر . (قدرت کیفیه) ، حدود طبیعیه‌سی دائره‌سنده کیف مایشا اجرا آته مقتدر اولان بر قوتدر . یعنی اجرا آتنده ینه کیفی اولمقله برابر ، دائرهٔ اجرا آتی محدود، معین واضافی‌در . بناءً علیه برحکومت ، برقانون اساسی‌یه، وقواعد مشروطیته، ویاخود بر عنعنهٔ مشروطیتپرورانه‌یه توفیق حرکتله اجرا آتده بولونمازسه ، هنوز بو کبی بر طاقم قیود قانونیه واحکام عادات موجود اولمازسه ، اوکا (ادارهٔ کیفیه) دیرلر . کذلك بردعواده طرفین مخاصمین اوزره حکم ایتمك مجبوریتنده بولونان بر (حاکم juge)، دستور ومجلهٔ قوانین‌ده مدار استناد ومابه‌الاحتجاج اوله‌جق بر (مادهٔ مخصوصه) بوله‌ماز ، ومسئله‌یی عرف وعادته دخی توفیقاً حل ایده‌مزده، کندی وجدانته مراجعت ، واونك الهامنه تبعیت ایله بر حکم ویرمکده مضطر قالیرسه بویله برحکمه دخی (کیفی) ده‌نیلیر. نته‌کیم (حاکم منفرد) اصولنده وعلی‌الخصوص انکلتره‌ده تمیز رئیسلرینك ویردکلری حکم ، اکثریا بویله‌در . بوندن اکلاشیله‌جغنه کوره ، کیفی برحکمك مطلقا فنا وحقسز اولماسی لازم کلمز . اونك ایی وفنا اولماسی ، قانونه ویا عرفه موافقتندن زیاده حاکمك عصمت واستقامتنه ، عفت وحیثیتنه تابعدر . ایشته بو کبی احوالده (arbitraire)

کلمه‌سنی (وجدانی) دیه ترجمه ایده‌بیلیرز . حتی (عندی) دخی دیه‌بیلیرز . لکن (عندی) تعبیری سائر احوال کیفیه‌ده دها زیاده یاقیشیق آلیر. مثلا، بر آدم: [اك کوزل رنك یشیل‌در !] دیه ادعا ایتسه، بوادعا (arbitraire)در؛ چونکه بونك بویله اولدوغنه، هرکسی اقناع ایده‌بیله‌جك هیچ برقانون یوقدر . بوراده او کلمه‌یی (عندی) لفظیله ترجمه ایده‌بیلیرز ؛ زیرا ادعا ایده‌نك کندی عندنده اك کوزل رنك اودر . (کیفی) سوزیله دخی ادا ایده‌بیلیرز ؛ زیرا کیفنجه، اك کوزل رنك ینه اودر .

منطق‌ده بر (قضیه proposition) ، (arbitraire) اولور، اکر قضیه‌نك نقیضنی ویاخود ضدینی‌ده قبول وتسلیم ایده‌بیلمك ممکن اولورسه ، یعنی ذهن، قوانین منطقیه‌نك حکمنه مجبور بولونه‌رق او قضیه‌یی مطلقا تسلیمده مضطر قالمازسه ، مثلا (فقرالق سلطانلق در !) کبی که تماماً عکسنی دخی ادعا ایده‌بیلیرز . زیرا او قضیه‌یی تسلیمده هیچ بر مجبوریت منطقیه یوقدر .

(غوبلو Goblot) دییورکه [قانونه تجاوز ایتمك ویاخود مؤسسات موضوعه‌یه تجاوز ایده‌بیلمك ایچون بالذات او قوانینی آلت اتخاذ ایله‌مك دخی (arbitraire) توصیفنه شایاندر .]

(arbitration) یعنی (حکم تعیینی اصولی) ، حقوق اصطلاحاتندن‌در. منازعٌ فیه اولان بر مسئله‌ده مستقلاً حکم ایده‌بیلمك صلاحیتیله، طرفین مخاصمینك بر شخص ثالثی طوعاً حَکَم تعیین ایتمسنه دیرلر .

(arbitrage internationale) ترکیبی‌ده (حقوق بین‌الملل droit internationale) اصطلاحاتندندر .معناجه یوقاریکندن فرقی یوقدر، فقط شکلاً فرقی اوله‌بیلیر . [تفصیلا ایچون قاموس اصطلاحاتك حقوق قسمنه مراجعت ایدیکز !]

(libre arbitre) تعبیرینی (L) حرفنده آرایکز .

Arc Réflexe

قوس انعطاس Arc Réflexe

(réflexe) کلمه‌سنه باقیکز .

اُسْ (اُسْ‌الحیات) اول‌الاوائل Archée

بو تعبیر ارسطونك (ἀρχή = آرهی) لفظندن آلنمشدر . بو کلمه‌یی ، حکیم یونانی ، (پرنسیپ) یعنی مبدأ معناسنده قوللانیردی . حتی جمع ایله (τὰς ἀρχὰς = تاس آرخاس) تعبیری ارسطونك آثارنده چوق کچر وعربلر طرفندن بالخاصه (مبادی) کلمه‌سیله ترجمه‌ونقل ایدلمشدر (principe) لفظی دخی ، لاتینجه (ایلك یعنی برنجی) دیمکدر ؛ نته‌کیم (Prince) لڭده اصل معناسی بودر. تورکلر، کندی پرنسلرینه، بکلرینه: (ایلیك) دیرلردی‌که جماعتده ایلك و برنجی کلن ذات دیمکدر. مشهور تورك آثار مخلّده‌سندن (قوداتقوبیلیك) نام کتـاب منظومده ، دائما (الیك) کلمه‌سی (پرنس) و (پادشاه) معناسنده قوللانلمشدر .

اسکی یونان فیلسـوفلری ، عالمده هر شیئك متحوّل وبناءً علیه حادث اولدوغنی نظر دقته آلمشلر ولاینقطع دوام ایدن بوتبدلات نامتناهیه‌ده اصل اولان وارلغی تحقیقه قالقیشمشـلر ایدی . بوده کیشیکلکده اسـاس اولان وماهیتاً ده‌کیشمه‌ین مادۀ اصلیه‌یی آرامق وآکلامق مراقنه دوشمشلردی . دیمك اولویورکه دائما طالغه‌لانه‌رق آقوب کیدن شـو (عمان حادثات) لڭ ضمننده بروجود قدیم ومستدیم آرییورلردی . (وجودمطلق) تعبیری ایجاد اولونمازدن اول ، فیلسوفلر بویله دوشونویورلردی . سقراط دورینه‌کلنجه‌یه قدر، فلسفه‌ده الڭ بویوك والڭ مهم مسئلۀ مابعدالطبیعه بویله‌بر (جوهرقدیم) اثبات ایده‌بیلمك اولدی . ایشته بوكا (ئی آرهی = ἡ ἀρχή) دیرلردی‌که عربلر بوکلمه‌یی (اول الاوائل) تعبیریله نقل وترجمه ایتمشلردر .

میلاددن تقریباً آلتی یوزسنه‌اول یاشامش اولان (ثالەس Thalès de Milet) اعتقادنجه (archée) یعنی هر ماده‌نك هر شیئك اصل قدیمی (صو) ایدی هرشی اونك تحولاتندن وجوده‌کلیوردی. (آناقسیماندر Anaximandre)ڭ ظننجه (هوا) ایدی . (هراقلیت Héraclites) ڭ ادعاسنجه (آتش) ایدی . (فیثاغور Pythagores) نظرنده (واحد) ، یعنی (بر) عددی ایدی. هر شی (برعددی)ندن صادر اولویوردی. الی آخره! . . .

(١٤٩٣) سنۀمیلادیه‌سنده اسویچره‌ده طوغمش‌اولان مشهور (پاراسه‌لس Paracelse) ـ که طبابتی الکیمیا و (قابالیزم cabalisme) اساسلرینه بنا ایتمش بر حکیم صوفی ایدی! ـ بو (archée) تعبیرینی بنمسه‌مش و (مبدأ حیات = principe vital) معناسنده قوللانه‌رق تشهیرایله‌مشدر. بوغریب آدمك فکرنجه (archée ، ذوی الحیاتك معده‌سنده بولونور ، بر جوهر ایدی که دوام حیاتی تأمین‌ایتمك وظیفه‌سیله مکلف بولونوردی: مواد غذائیه (matières alimentaires) میاننده (عناصرمغذیه éléments nutritifs)نی (زهر poison)لردن آییرر، غذا اوله‌بیله‌جك‌ماده‌لری بر (مایع مخصوص fluide particulier) ایله اشباع‌ایدر وانجق اوندن صوکره‌وجود، عناصر غذائیه‌یی (استمثال assimiler) ایلردی. [assimilation تعبیرینه‌باقیکز!] (پاراسه‌لس) بو سیالۀ مخصوصه‌یه (صبغ teinture) نامنی ویرمشدی . بناءً علیه شو تعریفه کوره (اس الحیات = archée)، روح دیمك دکلدر . روحانی برشی‌ده دکلدر . بر (جسم corps)درکه هر کسك معده‌سنده بولونور و مواد غذائیه‌یی (سموم یعنی زهرلر)دن آییردقدن صوکره ، کندینه خاص برمایع افراز ایدرك عناصر مفیده‌یی حل ایدر وقابل استمثال بر حاله قویار. بو سایه‌ده حیات دوام ایده‌بیلدیکی ایچون، اوکا (اس الحیات) ده‌نیلمشدر . مع‌مافیه بو جسم ، عادی بر ماده دکلدر ؛ بر (جسم نجومی corps astral)در. یعنی ستاره‌لرڭ ، ییلدیزلرڭ ماده‌سندن صدور ایدوب بزم وجودمزه انتقال ایتمش و معده‌لریمزده یرلشمش بر (جوهر مخصوص substance spéciale) در . عوامل خارجیه‌نك تأثیرات و تخریباتندن وجودمزی ـ ئولونجیه قدر ـ محافظه ایدن اودر . (عناصر اربعه les quatre éléments) یعنی (آتش ، هوا ، صو ، طوپراق) فوقنده بر (عنصر خامس quintessence) در . [بو تعبیره باقیکز !]

(پاراسه‌لس) ڭ (هرمزی hermétique) [بو کلمه‌یه باقیکز !] اولان شو غریب فرضیه‌سی، [قرون وسطابابتندن ، علم جفر، علم سیمیا، علم نجوم، علم خواص حروف] کبی (علوم غریبه sciences occultes)ده [بو تعبیره باقیکز !] بویوك بر رول اوینامش وکلیاً ذیمدخل بولونمشدر .

(١٥٧٧) سنهٔ میلادیه‌سنده (بروکسل Bruxelles) شهرنده طوغمش اولان طبیب شهیر (فان هه‌لمونت Jean - Baptiste Van Helmont) (پاراسه‌لس) ك (archée) سنی تکرار احیا ایدرك اونی دها واسع بر فرضیه شکلنده نشر ایله‌مشدی. (فان هه‌لمونت) ك ادعاسنه کوره، (archée) اجسام عضویه‌نك جمله‌سنده، حتی بر جسم عضوینك اعضای مهمه‌سنده بیله آیری آیری موجود بر (مبدأفعال principe actif) در. یالکز (وظائف حیاتیه fonctions vitales) یی اداره ایتمکله قالماز؛ هر جسم عضوی‌یه، کندی شکل مخصوصنی افاضه ایدر؛ و بو (شکل عضویت forme de l'organisme) ذاتاً (تخم semence) ده اوته‌دنبری واردر. (اس حیات) ده‌نیلن او (مبدأفعال)، جسم عضوینك تغذی و تمی‌سنی اداره ایدرکن، یاواش یاواش، (تخم اصلی) ده مندمج اولان او قابلیتی اظهار ایدرك، جسم عضوی‌یه شکل مخصوصنی ویرر. (تخم)ده مندمج اولان وتمی ایله تحقق ایدوب میدانه چیقان بو (شکل کامن forme latente) ه (فان هه‌لمونت)، (خیال منوی imago seminalis) دیوردی که بونك (نفحهٔ حیاتیه aura vitalis) ایله اتحادندن (اس حیات archée) وجود بولویوردی. بناءً علیه (خیال منوی) جسمك صورتی، (نفحهٔ حیاتیه) دخی (هیولا یعنی ماده‌سنی) تشکیل ایدییوردی. شو تقدیرجه نه قدر اجسام عضویه وارسه، حتی بر جسم عضویده نه قدر اعضای مهمه وارسه، او نسبتده دخی (archée) لر واردی.

شو تعریفدن اکلاشیلیورکه (فان‌هه‌لمونت) ك (archée) فرضیه‌سی‌ده بوسبوتون یکی برشی دکلدر. ارسطو، ذاتاً حیاتی، روحی، تمی‌یی تعریف ایده‌بیلمك ایچون (کمال‌اول entéléchie) فرضیهٔ مشهوره‌سنی ایجاد ووضع ایله‌مشدی. هر جسم عضوینك شکل کمالنی ویرن قابلیت ذاتیه‌یه (entéléchie) دیوردی وبونی (هیولا) دن، مادهٔ اصلیه‌دن آییرمیوردی. صوکره غالبا (نوفلاطونی néoplatoniste) فیلسوفلردن انتقال ایتمش بر (لوغوس سپه‌رماتیقوس = λόγος σπερματικός) فرضیه‌سی‌ده واردی که قرون وسطانك (مدرسه فلسفه‌سی philosophie scholastique) نه، (سن

طوماداکن St Thomas d'Aquin) طرفندن نقل اولونوب (raison séminale=ratio seminalis) ترکیبی ایله ترجمه ایدلمشدی. بوفرضیه‌یه کوره، افراد واشخاص عضویه‌نك اختلافاتنده مشهود اولان (سبب حکمت raison !?) شو ایدی‌که، خالق مطلق اولان جناب حق، اولا هرشیٔ (بلاواسطه immédiatement) یاراتمش وفقط اجسام عضویه‌نك (تخملری semences) نه براستعداد مخصوص افاضه ایتمشدی؛ او استعداد، نشوونما سایه‌سنده، جسم عضوی‌یه شکلنی افاضه ایدییوردی. ایشته هر جسم عضوینك استعداد ذاتی‌سنه کوره برصورت باغلاماسنده‌کی حکمته (raison séminale) ده‌نیلیور ایدی. بو فرضیه، ذاتاً ارسطونك (entéléchie) سندن بوزمه برشی اولسه کرکدر. (قان هه‌لمونت) ك (اس‌الحیات) فرضیه‌سی ایسه ارسطونك (کمال‌اول) فرضیه‌سیله سقولاستیق فیلسوفلرینك (raison séminale) فرضیه‌سندن مرکب، عندی برعقیده‌در.

بوکون بزه پك غریب کورینن بو فرضیات، اجسام عضویه‌یه تعلق ایدن بر مسئله‌نك سر حکمتنی - بردرجه‌یه قدر! - تعریف وایضاح ایچون ترتیب وایجاد اولونمشدر. ذهن بشرك کندینی بودرجه زورلاماسنه رغماً، عضویتك سرتشکلی هنوز آکلاشیله‌مامشدر. آنجق میقر وسقوب واسطه‌سیله مشاهده اولونه‌بیلن تخملرده اوقابلیت غریبه نه‌درکه، (القاح اولونمش بر بیضه une ovule fécondée) بهمه حال جنسنه چکیور؟ بر چوق تأثیرات مخربه‌یه رغماً انسانك‌کی انسان، طاوشانك‌کی طاوشان، قپلانك‌کی قپلان شکلنی آلیور. حالبوکه - علمای محققینك ادعاسنه کوره - طاوشانك، انسانك، قپلومبغه‌نك، قوشلرك الحاصل بوتون حیواناتك (بیضه) سنده - اول‌امرده! - کرك کیمیوی، کرك عضوی هیچ برفرق تعیین اولونه‌مامشدر. بو فرق نشوونما ایله باشلیور. (وراثت hérédité) ك سری‌ده بوراده‌در. واقعا (مبحث جنین embriologie) علماسی بو خصوصده غایت معنادار بعضی کشفیاته موفق اولمشلرسه‌ده، ینه عضویت ایله صورت جنسیه‌نك مناسبتی، اسکی‌سی کبی بر (سر غامض) در. ایشته (پاراسه‌لس) (فان هه‌لمونت) وبونلردن اول (ارسطو) هپ بو سری افشا وتعریف ایچون بویله آز چوق

غریب فرضیه‌لر ترتیبنه مجبور بولونمشلردی ؛ و معذوردرلر . سقولاستیق
دورینك ـ بیتمك توكنمك بیلمه‌ین ـ (nominalisme اسمیه، réalisme (
حقیقیه) مناقشه‌لری ینه عینی مسئله‌یه یعنی صورت شخصیه ایله (صورت
نوعیه) و (جنسیه) مسئله‌سنه تعلق ایدر بر طاقم فرضیاته مبنی‌در .
[scholastique, raison, intellect, âme تعبیرلرینه باقیکز !]

Archétype

اَنْمُوذَجِ اوَّل Archétype (ارکه‌تیپ اوقونمالی‌در)

فرانسزجه	Archétype
انکلیزجه	Archetype
المانجه	Archetyp, urbild
ایتالیانجه	Archetipo

بوتعبیر قدیم ایکی کلمهٔ یونانیه‌دن مرکبدر : archée = ἀρχή = آرهی)
اول ، ایلك ، برنجی دیمکدر ؛ (type τύπος تی پوس) دخی
(شکل) معناسنی افاده ایدر . شو تقدیرجه بوتعبیرك معنای لغویسی (ایلك
شکل) دیمك اولور . اصطلاحده (انموذج اول) دیه لسانمزه نقل اولونمشدر.
(انموذج) نمونه کلمه‌سنك تعریب ایدلمش برصورتی‌در . فی‌الحقیقه فارسی
لسانی اوزره یازلمش بعضی آثار صوفیه‌ده (نمونهٔ نخستین) تعبیری کچرکه
تماماً (archétype) ك فارسی‌یه ترجمه‌سیدر .

بو کلمهٔ اصطلاحیه (فلسفهٔ فلاطونیه phil. platonicienne) نك اساسنی
تشکیل ایدن بر فرضیهٔ مشهوره‌یی متضمندر ؛ واوقدر مهمدرکه بوتون
قرون وسطی فیلسوفلرینك اك بیوك وسورکلی مشغله‌سی بو (archétype)
دعواسنه متعلق مناقشات شدیده ایله ایله نفس توکتمك اولمشدی. (universeaux)
تعبیرنده تفصیلاته باقیکز !)

افلاطون ، هنوز کنج بر طالب علم ایکن سقراطك درسنه ملازمت
ایتمکه باشلامشدی . او وقتلر ، اك مهم مباحث فلسفیه‌دن بری بلکه برنجیسی
(منشأ علم l'origine de la connaissance) مسئله‌سی ایدی . [معلومات
شرعیه عجبا (حواس les sens) واسطه‌سیله عالم خارجیدن‌می کلیور ؟..
یوقسه عقل بشرك معرفت ذاتیه‌سندن‌می تولد ایدییور ؟] ایشته بوسؤال یونان
قدیم حکماسنی ایکی بویوك فرقهٔ فلاسفه‌یه تقسیم ایتمش وبربرینه قاپیشدیرمشدی .

او زمانلر (بویوك یونانستان la grande Grèce) نامیله یاد اولونان
ایتالیه قطعه‌سی ، آتنه‌نك بر مستملکه‌سی ایدی اوراده ایکی مهم (مدرسه
école) تأسس ایتمشدی . (ایتالیا مدرسه‌سی l'école italique) نك
مؤسسی (فیثاغور Pythagoras)، ایله (ئه‌له‌آ مدرسه‌سی l'école d'Elée)
مؤسسی (قسه‌نوفانه‌س Xénophanes) و بو ایکی صاحب مسلك حکیمك
بوتون شاکردانی وپیروانی، حصول علمده حواسك باشلیجه خدمتنی انکار
ایدییورلر و بو وضعیت فکریه‌لریله (مدرسهٔ یونانیه école Ionique)
اربابنك بو خصوصده‌کی تعلیماتنه تماماً ضد و معارض بر اعتقاده متمسك
بولونویورلردی .

[برهان آخیله‌فس = arg. d'achilles و academie تعبیرلرنده بو
مدرسه‌لرك رقابت ومعارضه‌سنه دائر ایجه تفصیلات واردر؛ اوکلمه‌لره باقیکز !]
علمك منشأی وقیمتی حقنده بو صورتله آچیلان دعوی پك مهمدی . نته‌کیم
زمانمزده بیله قطعیاً حل وفصل اولونه‌مامش و(عقلیون rationalistes) ایله
(حسیون sensualistes) فرقه‌لرینه وجود ویره‌رك مناقشه‌سی حالا دوام
ایتمکده بولونمشدر . [بو تعبیراته باقیکز !]

اهمیت بحث شو نقطه‌ده تجلی ایدییور :

اکر، حقیقتاً (واسطهٔ علم moyen de connaissance) حس ایسه،
بوتون معلوماتمز (عالم خارجی le monde externe) دن کلمش اوله‌جقدر.
فقط حواس ایله ادراك ایده‌بیلدیکمز شیلر آنجق (مشخصات les choses
objectives) درکه بونلره عرب حکماسی (هویات) دیرلر. شواغاج، بو
آدم کبی !... بونلر عالم خارجی‌ده مستقلاً موجود بر طاقم شیلردر .

بوشیلرك، یعنی هویات مادیه‌نك جمله‌سی‌ده (ناقص imparfait)در؛ چونکه
اونلرك هپسی‌ده (هردم ـ متحول) برطاقم (ظواهر = apparences
بر طاقم (حادثات phénomènes = فه‌نومه‌نا = φαινόμενα) دن
عبارتدر . مثلا طانیدیغمز بر آدمی ، کوردوکمز بر آغاجی ، بز دها کوزل ،
دها مکمل بر صورتده تصور ایده‌بیلیرز . حتی بزم اعتقادمزجه (مکمل
آدم) خارجدن کوردوکمز (مشخص concret) انسانلر دکل، علی‌الاطلاق

دوشوندوکمز (انسان) در . افلاطونك کندی تعبیرنجه (آفتو ـ آنثروپوس αὐτο-ἀνθρωπος) یعنی (بالذات انسان) در ؛ (ماهیت انسان) در . بوماهیتده بوتون افرادانسانیه مشارکدر. کذلك بردیکرینك حیاتنی قورتارمق ایچون کندی نفسنی تهلکه‌یه القا ایتمك (قالون = καλόν) ایی‌در ؛ یعنی مستحسن وممدوح برعملدرکه اوکا (فضیلت vertu) دیرز . وطن ایچون فدای نفس ایتمك ، مدافعهٔ حق و حقیقت اوغرنده ضررده ، تهلکه‌یه کوکوس کرمك دخی فضیلتدر . مرحمت ، عفت ، شجاعت ، هپ فضیلتدر . مع‌مافیه بوتون بو اعمال ممدوحه ومستحسنه بربرینه بکزه‌مه‌دیکی حالده (ایی‌لك جمله‌سنك اساسنی تشکیل ایدن (ماهیت مشترکه) در . او حالده بالذت ایی یعنی افلاطونك تعبیرنجه (آفتو ـ تو ـ قالون = αὐτὸ τὸ καλόν) نه‌در ؟...

ایشته افلاطون، (او آنجق برفکر = idée در ؛ وهرشیئك بویله بر (idée) سی واردرکه اوشیئك ماهیت اصلیه‌سنی تشکیل ایدر . بوماهیات مکمل‌در !) دییور .

تاریخ فلسفه‌ده بو حکیمك اسمنه‌نسبتله مشهوراولان (théorie des idées platoniciennes) بودر. [idée کلمه‌سنده اطرافیله تفصیلات واردر. اورایه مراجعت ایدیکز .]

بو صورتله تصور و تلقی اولونان (ماهیات)، بزه البته عالم خارجیدن کلمش، یعنی (مدرکات حسیه perception des sens)واسطه‌سیله کلمش اوله‌ماز. چونکه عالم خارجیده هرنه کورویور وهرنه ادراك ایدییورسه‌ق اونلرك جمله‌سی‌ده ناقصدر . هیچ بریسنده (کمال perfection) یوقدر . کمال (idée) لرك شانی‌در. (idée) لر آنجق عقل‌ده بولونور . حقیقتاً موجود یعنی بالذات ومستقلاً وسرمدیاً موجود اولان آنجق ماهیاتدر. چونکه آنجق اونلر (کامل)در. موجودات مادیه و(مکونات‌مشخصه les êtres concrets) هپ ناقص شیلردر . بویله شیلر قدیم ومستدیم اوله‌ماز. بناءً علیه (عالم‌حسی le monde sensible)برخیالدر ؛ بر(شعبده phantasmagorie) در. اونك وجود حقیقی‌سی یوقدر. بوعالمی تشکیل‌ایدن شیلرك‌ماهیات حقیقیه‌سی (عالم عقلی le monde intelligible) ده مستقلاً وازلیاً موجود بولونان

(صورکامله formes parfaites)لریدر.(برخیال‌مغفل)اولان‌شوکائنات مادیه‌ده کوردوکمز بوتون شیلرك اصل قالبلری ، ازلی و مکمل نمونه‌لری آنجق ماهیاتدرکه عالم حسی‌ده اونلرك تحققنه امکان اوله‌ماز . مثلا بز مادتاً بر (دائره cercle) ، بر (کره sphère) ، بر (منشور prisme) یاپه‌مایزکه تمامیله تعریف هندسی‌سنه موافق ، یعنی مکمل اولسون . حالبوکه دنیاده موجود اولان مادی دائره‌لرك کره‌لرك و منشورلرك جمله‌سی‌ده محو ونابود اولسه ، ینه ماهیتلری باقیدر ؛ واو ماهیاته نظرله علم هندسه یکیدن وضع وتأسیس اولونه‌بیلیر . کذلك (خیر le bien) ك مختلف و جزئی صورتلری مضمحل اولسه ینه (خیرمحض le bien-même) یعنی(ماهیت خیر) ، عالم عقلی‌ده بالذات وبالاستقلال موجوددر .

بویله اولونجه (ماهیات) سرمدی در . یارادلمش شیلردن دکلدر . ازلی ابدی در. عالم حسی‌ده نه وارسه ، عالم عقلی‌ده اونك بر ماهیت مکمله‌سی واردر. بونلر، عالم امکانده کوردوکمز ناقص شیلرك (ایلك نمونه = archétype) لریدر. دنیاده‌کی موجودات ، بو مکمل نمونه‌لرك قابا طاسلاق تقلیدلریدر . بناءً علیه (ماهیات حقایق اشیا در .)

افلاطونك بو (idée) لر نظریه‌سی تصوفده اساس‌در. بو تعبیری صوفیهٔ شرق بالواسطه آلمش و (اعیان ثابته entités immuables) دیه ترجمه ایتمشدر. (عین) ، عربجه‌ده بالذات موجود اولان شیلره دیرلر ؛ فرنك لسان اصطلاحیسنده (entité) تماماً او معنایی افاده ایدر. [çoufisme سوزنده تفصیلاته باقیکز]

فلاسفهٔ اسلام بو تعبیری (ماهیات) و (مثل فلاطونیه) دیه ترجمه وتلقی ایتمشلر وبو نظریه مهم ومدید مناقشه سبب اولمشدر . [idée کلمه‌سنده حکمای اسلامك مناقشاتی بسط و تنقید ایدلمشدر. باقیکز!]

افلاطون ماهیاتك بالذات موجوداولدوغنی وبناءً علیه اصل موجودات حقیقیه‌نك بونلردن عبارت‌بولوندوغنی ادعا ایتدیکی ایچون بومسلکه (حقیقیه réalisme)ده‌نیلمشدر . [بو تعبیره باقیکز ، اوکا دائر ایضاحات واردر.]

ماهیاتك عالم‌عقلی‌ده‌موجود بولوندوغنی آیریجه ادعا ایله‌دیکی ایچون‌دخی افلاطونك‌بومسلکنه(عقلیه rationalisme)ده‌نیلمشدر. [بوتعبیره‌ده‌باقیکز!]

معماریٔ علم Architectonique آلمانجه

انكليزجه **Architectonik**

فرانسزجه **Architectonic**

بوتعبیر، قانت طرفندن اویدورولمش و(art de système) یعنی(سیستهم بنااتمك هنری) معناسنده قوللانلمشدی. بونك دهاخصوصی و فلسفی معناسی: معلومات متخالفه ومتنوعه‌یی اصولنه توفیقاً ضبط وربطه آله‌رق تشكیل ایتمك و او پراكنده معلوماته بر (علم science) قدر وحیثیتی ویرمكدر. بالطبع بو معرفتده (منطق logique)ك برنجی درجه‌ده دخلی واردر. فقط (l'architectonique) بالخاصه‌منطق دیمك‌دكلدر. معلومات‌متنوعه آره‌سنده رابطهٔ منطقیه بوله‌رق اونلری او رابطه‌یه‌كوره تنسیق وتألیف ایتمك هنریدر. شو تقدیرجه بالخاصه علمدن زیاده صنعت قبیلندن برقابلیت صاییلسه گركدر. فلسفه‌یی علمدن زیاده ـ ماهیتاً ـ صنعته بكزه‌تنلرك شو تقدیری طوغرو ایسه، ده‌نیله‌بیلیر كه بر فیلسوفك هنری (architectonique) ده‌كی قابلیتی ایله متناسبدر. بوده منطق بیلمكله اولماز. چونكه (افكار معمارلغی) استعدادی بر شیدر. مع مافیه لاعلی‌التعیین هرعلمك ـ تأسیس اصول‌واكمال تشكیلات خصوصنده ـ منطقك معاونتنه افتقار و احتیاجی طبیعی اولدوغی ایچون ـ قانتك تلقی ایتدیكی معنا اوزره ـ معماریٔ علم، منطقك بر قسمی صاییلیر، و (méthodologie علم اصول) كبی بر شی اولور. بناءً علیه منحصراً برعلمك موضوعاتنی تشكیل ایده‌بیله‌جك اولان حادثات مخصوصه‌یی ترتیب ایتمك، اونلرك قوانین خصوصیه وعمومیه‌سنی بولوب چیقاردقدن صوكره قوانین جزئیه‌یی قوانین كلیه تحتنه درج ایدرك او علم مخصوصه بر (صورت مشكله forme organisée) ویرمك، البته‌تنسیق معلومات ایتمك دیمكدر. ایشته قانتك (معماریٔ علم) دیدیكی معرفت بودر.

اكلاشیلیوركه‌بونده اساس بر، ویا بر طاقم (مبادی principes)قبول ایتدكدن صوكره، او مبادی اوزرینه بر بنای معلومات قوراركن ایجابات منطقیه‌یه تبعاً حركت ایدرك هیئت معلوماته اك اهنكدار اولان شكل‌معقولی افاضه ایده‌بیلمكدر. مثلا: (اجهزهٔ حسیه appareils sensitifs) مزك

(عوامل خارجیه facteurs extrinsèques) تأثیریله تشكل وفعالیت‌متمادیه ایله كیت كیده تكمل ایتمش اولدوغنی قبول ایتمش اولسه‌ق، بهمه حال تكامل قانونی‌ده تسلیم ایتمش اولورز. عینی زمانده sensualisme حسیّه) مذهب فلسفی‌سنه حق ویرمكلكمز لازمكلیر. چونكه معلوماتمزك منبعی ومنشأ اصلی‌سی (مدركات حسیه perception des sens) اولمش اولوركه بوده خارجده بر عالمك وجودینه اعتقاد ایتمه‌یی قطعیاً مستلزمدر؛ زیرا معلوماتمز خارجدن تلقی ایتدیكمز مدركات حسیه ایله باشلیور ایسه، البته وجدانمز خارجنده بر عالم مستقل اولمق ایجاب ایدر. بونی ـ بر حقیقت اوله‌رق ـ تسلیم و اعترافه مجبور اولدقمی؟.. او وقت (اصول méthode) بحثنده (تدریبیه empirisme) مذهبنه كركی كبی حق ویروب بوتون معلومات بشریه‌نك عمومی و (عرقی racial) بر تجربه محصولی اولدوغی قبول ایتمكده مضطر بولونورز. اویله ایسه (طبع سلیم فلسفه‌سی philosophie du sens commun) نی ده رد ایده‌مه‌یز. چونكه (sens sommun) دیدیكمز شی، بوتون انسانیتك ـ كیم بیلیر نه قدر عصرلردنبری ـ كچیرمش اولدوغی تجربهٔ عمومیه و عرقیه‌نك اك اشاغی، فقط اك صاغلام ساحه‌سنی تشكیل ایدن سویهٔ عادیه‌یه دیرلر. بوتون مبنای اعتقاداتمزك زمین استنادی بودر. بوده ـ باقیلیرسه ـ تجربهٔ عمومیه‌مزله قازانمش اولدوغمز افكار ایله معلومات صحیحه وقیمه‌نك عمومی و مشترك بر بیلانچوسی‌در. عینی زمانده بزم ایچون یگانه (قسطاس حقیقت critérium de la vérité)در!... چونكه یكی‌دن یكی‌یه اجرا ایده‌جكمز تجارب شخصیه ایله قازانه‌جغمز معلوماتی تصحیح وتقدیر ایچون، انجق (sens commun)ی محك ومعیار اتخاذ ایده‌جكز. باشقه چاره یوقدر.

اونك ایچوندركه تجربهٔ عمومیه دعواسنی تسلیم ایتدكدن صوكره (sens commun) فلسفه‌سی علیهنده بولونه‌مایز. زیرا بو ایكی تعبیر، عینی شیئك ایكی مختلف اسمی‌در.

بو حده كلدكدن صوكره (عقلیه rationalisme) دعواسنی رد ایتمك مجبوریتنه دوشرز. چونكه (افكار وهبیه idées innées) دیدیكمز

معلوماتی ، وياخود (مبادئ قبليه principes aprioriques) تعبيريله ياد و توصيف ايتديكمز كلياتی، تجربه فوقنده بر طاقم حقايق معقوله اوله‌رق تلقی ايتمك ممكن اوله‌ماز. اولسه‌اولسه، [اونلر، تجربهٔ عموميه نتيجه‌سنده تحقق، ووراثتله انتقال ايدرك ذهنمزده تحكم وتأيد ايدن معلوماتمزدر] ده‌يه‌بيليرز.

يوتون بو محاكمات، نتيجه‌ده، روحك ــ بر جوهر بسيط و مستقل اوله‌رق ــ وجودينی انكاره وارير. زيرا بزده بوتون جهاز عصبی بعضی عوامل طبيعيه تأثيريله وجوده كلمش و ياواش ياواش تكمل ايتمش اولونجه، ادراك، حس وعقل دخی او جهازك (وظيفهٔ عضويه fonction organique) سی عد ايديلنجه ، (روح l'âme) ــ ماهيتی اعتباريله ــ (وظيفه‌وی fonction-nelle) بر جلوهٔ حيات اولمش اولور. باشقه درلو تصور وتعريف ايديله‌مز. مكركه طاقمیله بو بنای ملاحظاتی ييقمالی وباشقه اساسلر قبول ايدرك يكی‌دن ير بنای اعتقاد قورمالی ! . . .

ايشته ــ اصطلاح معناسيله ــ (معماریٔ علم) بوكا ديرلر . فيلسوفلرده هنر اوله‌رق آرانيلان اك مهم استعداد بودر . (ارسطو) ، (بەی‌قن) ، (ده‌قارت)، (قانت)، (سپنسر) كبی اعاظم بو معرفتده مستثنا بر قدرت دها اثبات ايتمشلردر . هله سپنسرك (synthetic philosophy) ناميله وجوده كتيرمش اولدوغی آثار فلسفيه، معماریٔ علمك اك حيرت بخش بر نمونه‌سيدر . بوتون بو كتابلر بر بويوك بنانك هيئت مجموعه‌سنی آكديرير . بر دانه‌سنی حذف ايتمك تكامل فلسفه‌سنك آهنكنی بوزار ؛ ممكن دكلدر . سپنسر بو (مهندسلك)ی ايله افتخار ايتمكدن بيله كندينی آله‌مامشدر.

[تعبيرات مهمه‌يه آيريجه مراجعت ايديكز !]

علم حساب Arithmétique

Arithmétique

(علوم مجرده sciences abstraites)دن‌در. (كميات صرفه quantité pure) علمی‌در ؛ فقط (كميات معينه quantités définies) ايله مشغول اولور . [فضله تفصيلات ايچون قاموسك قسم رياضی‌سنه مراجعت ايديكز وبوراده كچن تعبيرات ايله برابر algoritgme, algèbre) كلمه‌لرينه باقيكز !]

برهان Argument فرانسزجه و انكليزجه

Argument

Argument, (beweis) المانجه

Argomento ايتاليانجه

لاتينجه (argumentum)كلمه (arguo) اصلندن مشتقدر ؛ اوده يونانی‌نك (آرغوس = ἀργὸς) لفظندن آلنمشدركه معناسی (ظاهر ، آچيق، بديهی) ديمكدر. اصطلاح معناسنه كلنجه : (مختلف فيه برمسئله‌يی بر قضيهٔ مسلّمه دلالتيله ايضاح ، اظهار و اثبات ايله‌مك) ديمك اولور . شو تقديرجه (دليل) ، برقضيه‌دركه اثبات وتحقيق مطلوب اولان قضايای غير بديهيه‌يی ايضاح وشرح ايدرك اونلرك بديهيات ومسلمات ايله رابطهٔ منطقيه‌سنی افشا واظهار ايلر .

او حالده (اقامهٔ دليل = argumentation) ديمك بر (قياس ترتيب ايتمك) ديمك اولور. فقط(قياس syllogisme)ده(مقدمات= prémisses)ی تشكيل ايدن قضايای مسلّمه ايله مطلوب اولان (نتيجه = conséquence) اره‌سنده‌كی رابطهٔ منطقيه‌يی ، انجق (حد اوسط = le moyen terme) افشا ايتديكی ايچون ، بر دعواده دليل ابراز ايتمك ــ مقدمه ايله نتيجه‌يی بربرينه باغلايان ــ حد اوسطی بولوب تعيين ايتمك ديمك اولور . ايشته بوندن طولايی‌دركه هر هانكی بر قياسده (حد اوسط) بالذات دليل اوله‌رق تلقی ايدلمشدر . زيرا حد اوسط قياسك ديكر ايكی حدلری آره‌سنده بر (حدّ مشترك terme commun) در . بر دعواده دليل ابراز ايتمكده بو وجه اشتراكی اظهار ايتمكدن عبارتدر. جزئيات امور ــ انجق بو صورتله وبو سايه‌ده ــ كليات مسلّمه‌يه ربط ايدلمش اولور .

آمريقای شمالی‌ده بويوك بر (قاموس فلسفی) ترتيب وطبع ايدن هيئت علمانك رئيسی (ميستر بولدوين J. M. Baldwin)ك ، (syllogisme) بحثنده ديديكی كبی :

(دليل ، بر [كيفيت جزئيه cas particulier, cas spécial) يی بر (قانون عمومی loi générale) يه اسناد ايتمك واو جزئی‌نك اوقانون

کلّی تحتنده مندرج بولندیغنی کوسترمکدر . بوده انجق قیاس ترتیبی ایله اولور. زیرا اوکیفیت جزئیه‌نك تحققی انجق مبدأقیاسه منوط واوکا تابعدر.)

قرون اولی ووسطاده (تجربه l'expérience) یه اعتبار ایدلمه‌یوب منطقه اهمیت ویریلیر وقیاس ، اك قطعی بر علم نمونه‌سی عد اولونوردی . اونك ایچون اك صاغلام دلیل انجق قیاس ایدی .

[شرح مواقفك برنجی موقفنك مقصد تاسعنده ، مؤلف کتاب (قاضی عضدالایجی) ، حکیم ومنطقیٔ مشهور ابن‌سینانك بوخصوصده‌کی ملاحظاتی تدقیق وتنقید ایچون برفصل مخصوص آچیور : (قال ابن سینا شرط افادة النظرللعلم، التفطّن لکیفیة الاندراج) جمله‌سیله‌خاصةً بودلیل‌مسئله‌سنی تحقیقه کیریشیور. ابن‌سینانك (کیفیت‌اندراجی تفطن ایتمك) دیدیکی شی : برقیاسده (صغرا) ایله (کبرانك) ارتباطنی و (جزئی) نك (کلی) تحتنده نه‌صورتله مندرج بولندوغنی تفطن‌ایتمك یعنی برآنده سه‌زوب کشف ایدیویرمکدر . بو بحث ، بزده ومنطقی عمده اتخاذ ایدن بوتون سقولاستیق فلسفه‌سنده پك تفصیل ایدلمشدر .

علمده معیار و (قسطاس critérium) اوله‌رق منطقی دکل تجربه‌یی قبول ایدن دور اخیر فلسفه‌سی قیاسی علی‌الاطلاق واجب‌الاعتماد بر دلیل عدایتمه‌یور. چونکه (سفسطه sophisme) دخی برقیاسدر ؛ واقعامقدماتی مسلّم دکلدر. فقط مسلّم اوله‌بیلمك ایچون اومقدمات تجربه‌یه استناد ایتمه‌لی واونك صحتنی انجق تجربه ضامن وکافل اولمالی‌در. اولیّات بیله محصول تجربه عد ایدیلیور .

[بو خصوصده تفصیلات ایچون apriori و apostériori لغتلریله rationalisme و empirisme کلمه‌لرنده‌کی ایضاحاته باقیکز !]

معاصرین‌منطقیوندن (وه‌یت‌له Whateley) برهان‌حقنده شوسوزلری سویلیور :

(هربرهان ، ایکی قسمدن مرکبدر . بریسی‌اثبات اولونان‌شی ؛ دیکری‌ده اونی اثباته واسطه اولان شی . برنجی قسم ، هنوز اثبات اولونمادن اول ، (مسئله question) نامنی آلیر . اثبات اولوندقدن صوکره دخی اوکا

(نتیجه conclusion) ویاخود (مستدل اولان شی inférence) ده‌نیلیر . اکرمسئله‌یی اثباته‌واسطه اولان قضیه ترتیب استدلالده صوکره‌ذکرایدیلیرسه اوکا (سبب raison) دیرلر و (زیرا) اداتی‌ایله اوسبب تصریح اولونور. عادی مباحثه‌لرده اکثریا استدلالات بو ترتیب اوزره جاریدر ؛ مثلا [سه‌زار César ئولدورولمکه شایاندی ؛ زیرا ، جبّار بر آدمدی . بوتون جبّارلر ئولدورولمکه شایاندر] کبی . اکر بویله اولمایوبده نتیجهٔ استدلالی افاده‌ایدن قضیه ترتیبده صوکره کلیرسه او وقت مدار احتجاج اولان ایلك قضیه‌لره (مقدمات prémisses) دیرلر . او تقدیرده (زیرا) یرینه (بناءً علیه) ترکیبی ترجیح اولنور . (قیاس‌منطقی) نك شکل‌مرغوب وقطعی‌سی بودر. مثلا : [بالجمله جبّارلر ئولدورولمکه شایاندر . سه‌زار جبّار بر آدمدی ؛ بناءً علیه ئولدورولمکه شایاندی .] قیاسی کبی !... لسان عادیده (برهان) همان‌دائما نتیجه‌نك ثبوتی‌ایچون مابه‌الاحتجاج اولان‌مقدماته دیرلر. علی‌العموم منطقی بر نقطهٔ نظردن تلقی ایدلدیکی تقدیرده ــ برطاقم مقدمات مسلّمه ایله نتیجه آره‌سنده نوعما بر خط اتصال تعیننه منجر اوله‌جغی جهتله ــ برهان ، ماهیت حقیقیه‌سنه نظراً برقیاسده حد اوسطی تشکیل‌ایدن قضیه‌اولمش اولور. [اقامهٔ برهان argumentation] ، ایشته اوقضیه‌یی بولوب چیقارمق‌در.)

براهینك ــ زمان ایله ــ بر چوق انواعی تعیین اولونه‌بیلمشدر . لکن بو تقسیم او براهینك قیمت منطقیه‌سنه دکل اشکالنه نظرله‌در. چونکه‌بونلرك پك چوغی (سفسطه) انواعندندر . همان هپسی‌ده اوروپانك سقولاستیق فلسفه‌سندن زمانمزه انتقال‌ایتمش اولدوغی‌ایچون حالا شکل اصلیلریله لاتینجه اوله‌رق‌مشهور ومذکوردر؛ بناءً علیه بزده اکثریسنك عربجه مقابللری یوقدر. نته‌کیم اسلام عالمنده‌ده بعضی براهین ترتیب ایدلمش وشرقده مشهور اولمش اولدوغی حالده غرب منطقیونجه بونلر مجهول قالمشدر. اونلرك اك مهم واك معروف اولانلرینی بوراده ذکر وایضاح ایدییورم :

(١) (argumentum ad hominem) انساندن ، یعنی خصمك کندیسندن آلنان برهان دیمکدر . بونوع برهان خصم عندنده مسلّم اولان بعضی مبادی ومقدماتی اله آله‌رق‌ینه اونك علیهنده‌قوللانمق وبر مسئلهٔ خصوصیه‌ده

خصمی الزام ایتمکدر. بزم اسکی (اصول واداب méthode dialectique) کتابلرنده معروفدر. بوکا عرب منطقیونی (دليل الزامی) دیرلردی. مقبول وصاغلام بر دلیل دکلدر. چونکه بر آدم عندنده معتبر اولان بر عقیده، یاخود برفکر، عندی اوله‌بیلیر. اونی علی الاطلاق برحقیقت مسلمه‌ایمش کبی ـ ولوکه کندیسنه قارشی اولسون ـ برهان اوله‌رق اقامه‌ایتمك قوی بر دلیل دکلدر.

(٢) (argumentum ex concesso)، (concession) مساعدات متقابله دیمکدر. اولجه طرفین عندنده مقرون اعتبار اولمش بولونان برحقیقتی یاخود برقضیه وبردستوری بردعواده برهان اوله‌رق قوللانمقدر. بونك‌ده حکمی یالکز او ایکی کیشی‌یه نافذ اوله‌بیلیر؛ وانجق بعضی احوالده، مثلا تعهدات متقابله‌ده (سند) اوله‌بیلیر. [Concesso سوزینه آیریجه باقیکز!]

(٤) (argumentum afortiori) بردعوایی اولویت صورتیله اثبات ایتمکدرکه بوندن اول آیریجه بحثی کچمشدر) [afortiori کلمه‌سنه باقیکز!]

(٤) (argumentum ad judiciam) بردعوایی اثبات ایچون بوتون انسانیتك حس مشترك وطبع سلیمنه مراجعت ایدرك اونی برهان کبی قوللانمقدر. (کونش انکار اولونورمی‌یا؟.) کبی. بو برهان حسیون عندنده معتبر اوله‌بیلیر؛ فقط (افتکاریون idéalistes) و (انفسیون subjectivistes) نظرنده سفسطه صاییلیر. [بوایکی کلمه‌ده تفصیلاته باقیکز!] (انسان، طبیعی منفعتنه کوره حرکت ایدر!) دستوری‌ده بوقبیلدندر. یعنی (sens commun) بونی اقتضا ایدر. فقط بو دستور مستثنا مزاجلر حقنده دلیل اوله‌ماز.

(٥) (argumentum ad verecundiam) مظهر حرمت ورعایت اولان بر شیئی دعواده دلیل اتخاذ ایتمكدر. آخرتی انکار ایدن خصمی الزام ایچون کتب مقدسه‌دن دلیل کتیرمك کبی. آخرتی انکار ایدن ذات، کتب مقدسه‌یه حرمت واعتقاد ایدییورسه بودلیل معتبر (valable) در یعنی ایشه یارار؛ فقط اساساً کتب مقدسه‌نك متنه ونقله قطعیاً حرمت واعتقاد ایتمدیکندن طولایی آخرتی انکار ایدییورسه، اویله بر آدمه قارشی بودلیل بوسبوتون حکمسز اوله‌جغندن سفسطه نوعندن اولمش اولور.

(٦) (argumentum ad populum)، (خلقدن دلیل) دیمکدر. یعنی اکثریت خلقك وعوام ناسك اختراصات وعقائد باطله‌سنی دلیل اوله‌رق اقامه‌ایتمکدر. (Démagogue)لرك یعنی عوام ناسی سوروکله‌ین اختلالجیلرك بوتون شارلاطانلقلرنده اساس اولان سفسطه بودر. سیاسی خطیبلر دخی هر زمان بو دلیلدن استعانه‌یه تنزل ایدرلر.

(٧) (argumentum ad ignorantiam) (جهلدن دلیل) دیمکدر. یعنی خصمك برخصوصده جهلندن بالاستفاده وینه جهلنه بناءً علیهنه بردلیل ترتیب ایتمکدر. بوده ـ طبیعی ـ پك معتبر بربرهان صاییله‌ماز؛ چونکه عینی مسئله‌ده بیله باشقه‌سی علیهنه قوللانیله‌ماز.

(٨) (argumentum per impossibile)، بوده عکس قضیه‌نك امتناعی اثبات ایتمك طولاییسیله، (یعنی بالواسطه!) قضیه‌یی اثبات ایتمکدر. بوکا (reductio adabsurdum) دخی دیرلرکه منطقیون اسلامك (اثبات بالنقیض) دیدیکی طرز استدلالدر. [تفصیلات ایچون (absurde) کلمه‌سنده نهایتلره طوغرو باقیکز!] بوکا (برهان النقض) دخی دیرلردی.

بونلردن ماعدا (برهان آخیله‌فس argum. d'Achilles) دخی واردرکه (achilles) کلمه‌سنده بوکادائر پك چوق تفصیلات ویرلمشدی. [اورایه باقیکز!] بونك امثالی چوقدر.

برده (argumentum baculinarum) تعبیری واردرکه مشهور اولوب قالمش بر مناقشهٔ فلسفیه مناسبتیله ایجاد ووضع اولونمشدی: انکلیز پیسقوپوسلرندن فیلسوف شهیر (جیورج بارقله George Berkeley = ١٦٨٥ ـ ١٧٥٣)، معاصرینندن (دوقتور جونسن Dr Johnson) ایله فلسفی بر مباحثه‌یه طوتوشمش؛ (بارقله) عالم مادی‌نك حقیقته اینانمادیغی ایچون کائنات محسوسه‌یی انکار ایتمش؛ چونکه (idéalisme subjective افتکاریهٔ انفسیه) مذهبنك سیاق نظری بودر، و (بارقله) نك مذهب فلسفی‌سی دخی بو ایدی. [بو تعبیره باقیکز!] یعنی بو فیلسوف، (عالم شهود le monde visible)ك صرف مدرکات انفسیه‌مزدن عبارت اولدوغنی ادعا ایدییوردی؛ فقط اوعالمی حسمزه معروض بولوندوغی صورت اوزره

قبول وتسلیم ایتمیور دکلدی . بناءً علیه شو کوردوکمز کائناتك صورت ظاهرەسنی انکار ایتمش اولمیوردی . پك اوقدر درین فیلسوف اولمایان (دوقتور جونسن)، (بارقله) نك نەدنشبهه ایتدیکنی ودعواسنكهانکی نقطەیه مستند بولوندوغنی آکلایەمادیغی ایچون ـ کائنات مادیەنك وجودینی اثبات ایتمك غیرتیله ـ بداهت حسیەیه بالمراجعه استدلاله قالقیشەرق، الندەکی باستونییره وورمش ، و : [بونی ، بومادەیی نصل انکار ایدەبیلیرسك؟.] دیه مقابله ایتمشدر . بو دلیل ، موجه دکلدر ؛ چونکه (بارقله) نك انکار ایتدیکی شی ، (جونسن) ك باستونیله اثبات ایتمك ایستەدیکی شی دکلدر .

ایشته بو مناسبتله بو طرز استدلاله وامثالنه بر اسم مخصوص طاقەرق (argum. Baculinarum) دیمشلر . لاتینجه (baculum) باستون دیمکدر . بن درسلرمده، بوکا ([برهـ]ان عصائی) دیمشدم . لاتینجەتعبیرینك تماماً ترجمەسیدر .

بوطرزده بر برهان اقامه ایتمك اساس بحثی ودعوانك ماهیتنی بیلمەمکدن ایلری کلدیکی ایچون بوکا منطقده (ignoratio elenchi)دخی دەنیلیرکه معناسی (موضـوع بحثی بیلمەمك) دیمکدر . بوتقدیرجه بو بر (برهان سفسطی argum. sophistique) در .

شوتعریفاته کوره (برهان عصائی) تعبیری پك خصوصی براسم اولمش اولور . زیرا تماماً عینی جنسدن برچوق سفسطەلر واردرکه باستونله هیچ مناسبتلری یوقدر . مثلا (برهان آخیلەفس) ك موجد ومرتبی اولان (زینون Zénon d'Elée) حرکتی انکار ایتدیکی زمان مشهور (فیلسوف کلبی le philosophe cynique) (دییوژەن Diogènes) ، هیچ بر جواب ایله مقابله ایتمیەرك آیاغه قالقمش ، اوتەیه بری‌یه برقاچ آدم کیدوب کلمش ، وبوحرکتیله زینونك ادعاسنه قارشی فعلاً بر دلیل ابراز ایلەمك ایستەمشدر . باشنی ویاخود صاقالنی قاشیسەده اولوردی ؛ طاقلاق آتسەده اولوردی ! چونکه بوافعالك جملەسی حرکت امکاننی اثبات ایدر . یعنی‌بونوع دلیل‌مطلقا باستون ایستەمز. لکن نه یاپسه، ینه(ignoratio elenchi) یه مثال اولوردی ، چونکه زینونك انکاری حرکت محسوسه ومشهودەیه

قارشی اولمایوب بالخاصه حرکت معقولەیه قارشی ایدی . اوحالده دییوژەنك اوتەیه بری‌یه حرکتی، مسئلەنك ماهیتنی اکلامامش اولدوغنی اثبات ایدر .

تیمورلنكك مفتیسی (سعدالدین تفتازانی) نك شو فسطائیه ادعاسنه قارشی : [اونلرك برطرفنی آتشله یاقمالیدر !] دیمەسی دخی عینی جنسدن بردلیل صاییلیر واولسه اولسه (لاادریه) یه قارشی ـ بر درجەیه قدر ـ موجه اولەبیلیر . فقط (عندیه) و (عنادیه) فرقەلرینه قارشی معتبر بردلیل اولەماز ؛ حکمسزدر . چونکه بوایکی فرقه اربابی کندی نفسندن واحوال نفسانیەسندن شبهه ایتمەمشدر .

[idéalisme, subjectivisme, scepticisme تعبیرلرینه باقیکز !]

بونلردن ماعدا (arg. cosmologique) , (arg. téléologique) (arg.ontologique) نامله‌ریله معروف برطاقم دلیللر واردرکه الهیاتده مشهوردر .

[ontologique, téléologique, cosmologique کلمەلرینه باقیکز؛ ایضاحات مخصوصه ویرلمشدر.]

بزده دخی بعضی نوع برهانلر واردرکه اوروپا حکماسنجه متعارف دکلدر وفرنك لسانلرنده معادللری یوقدر . (برهان مسامته) و (برهان سلّمی) بوقبیلدندر، بوایکی برهانك مشهور ابوعلی ابن سینا طرفندن تصور وترتیب ایدلمش اولدوغنه دائر برظن قوی وار . اکثر حکمای اسلام ، عالمك متناهی اولدوغنی بوایکی برهان ایله اثباته چالیشیرلردی. فقط بوبرهانلر هندسی معناسیله (نامتناهی l'infini) تصوری حقنده اسلافك یاکلش دوشوندکلرینه برابی مثال اولور. [بوخصوصده تفصیلات وایضاحات ایچون (fini) کلمەسنده بوایکی برهانه عائد تنقیداته باقیکز !]

بزم اسلام منطقیونی (دلیل preuve) ایله (برهان) آرەسنی تفریق ایتمشلر ودلیل تعبیرینی دها عام وشامل برمعنا ایله قبول ایلەمشلردی . بومسئلەده تماماً ارسطویه اتباع ایدرك (اقسام حجّت) ی بش نوعه آییرمشلردی‌که بونلر (برهان) ، (جدل) ، (خطابه) ، (شعر) ، (سفسطه یاخود مغالطه) در . (اثیرالدین الاَبهَری) نك (پورفیریوس Porphyre)

دن ترجمه ایتمش اولدوغی (ایساغوجی Isagogée) نام رسالهٔ منطقیه‌ده وسائر شرق کتابلرنده مشهور اولان تصنیف بودر. شوتقدیرجه (برهان)، اقسام دلائلده داخل برنوع حجّتك اسمی‌اولیور . بناءً علیه حیثیت‌معناجه (برهان)، (دلیل) دن اخص‌در .

بزم منطقیونه کوره فی‌الحقیقه برهان ده‌نیلن دلیل ، (مقدمات یقینیه prémisses certaines) دن مرکب اولان قیاسه دیرلرکه نتیجه‌سی (یقین certitude) افاده ایدر. حالبوکه دیکرلرنده‌بوقدرت اقناعیه‌یوقدر. دیمك‌که اك جلی حجت ، برهاندر .

قواعد منطقیه‌یی مختصر وموجز برصورتده نظماً تدوین ایتمش اولان (سلّم) نام رسالهٔ عربیه‌ده (حجتلرك اقسامی) نی تعریف وتعداد ایدرکن مؤلف شو بیتلری سویلویور :

اجلّها البرهان ، والّف‌من
مقدمات بالیقین تقترن
من‌اولیات ، مشاهدات ،
مجربات ، متواترات
وحدسیات ومحسوسات ؛
فتلك الیقینیات ! . .

دییور . یعنی برهانك سائر حجتلر میاننده اك واضح واك جلی بردلیل اولدوغنی وانجق مقدمات یقینیه‌یه مستند بولوندوغنی‌ایضاح ایتدکدن‌صوکره بالجمله یقینیاتك انواعنی‌ده تعداد ایدییور . (مواقف) ده وسائر کتب فلسفیه‌مزده دلیل بحثی اینجه‌دن اینجه‌یه تدقیق ایدلمشدر . علم‌کلامده موضوع بحث‌وموجب مناقشه اولان‌مسائل خطیره‌ده، مخالف فرقه‌لره مغلوب‌اولمامق غیرتیله، اهل‌سنت دلائلك انواعنی‌وقیمت منطقیه‌سنی کمال اهمیتله تحقیق‌ایتمکه مجبور بولونمشدی . منطق، اوزمانلر اصولده‌عمده واساس‌اتخاذ اولوندوغی ایچون ذاتاً بودقت ضروری برشیدی . بوکون بوبحث منطقه ترك ایدلمش، منطق دخی تجربه‌دن صوکره‌یه یعنی ایکنجی موقعه ارجاع ایدلمشدر .

زمانمزده تجربه ایله ثابت اولان اك دکرسز بروقعه اك جلی قیاسلردن

دها بلیغدر (la logique des faits منطق واقعات) هرمسئله‌ده بوکون معتبر اولان دلیلدر . هردلیل برقیاس صورتنده‌در . معتبر وصاغلام دلیلك مقدماتی تجربه‌یه مستند اولور. (متعارفه axiomes) لرله حقایق ریاضیه‌یی بیله زمانمز فلسفه‌سی محصول تجربه اولمق اوزره تلقی ایدییور ، واونلرك حکمنی (مطلق) عد ایتمیور .

فاسد وسفسطی اولان دلائله (arguments fallacieux) ده‌نیلیرکه مفصل ومکمل منطق کتابلرنده‌بونلری‌تحقیق ایچون برباب مخصوص‌واردر. فیلسوف معاصر (جون ستوئه‌ت‌میل J. Stuart Mill) منطقنده دلائل سفسطیه‌یی پك عالمانه وپك معقول برصورتده تصنیف ایتمشدر. [sophisme کلمه‌سنه باقیکز !]

بزم اسلام حکماسنجه پك معروف ومعتبر اولان ایکی نوع دلیل دها واردرکه برینه (دلیل انّی) ، دیکرینه (دلیل لمّی) دیرلر . بو ایکی نوع دلیل، اوروپاسقولاستیق فلسفه‌سنك(arg. apriori)و(arg. apostériori) دیدیکی برهانلردرکه اصلاً ارسطودن آلنمشدی .

بونلرك‌تعریفی بزم اسکی فلسفه واصول کتابلرینك همان هپسنده واردر. (تعریفات) صاحبی سیّد شریف جرجانی ، بودلیللر حقنده مختصر ومفید اوله‌رق بروجه‌آتی ایضاحات ویرییور :

(. . . والحدالاوسط فی‌القیاس ، لابُدَّ ان یکونَ علّة لنسبة الاکبر الی الاصغر . فان کان مع ذلك علة توجد تلك النسبة فی‌الخارج ایضا ، فهو [برهان لمّی] الی آخره ! . .)

یعنی : (برقیاسده حداوسط ، او قیاسك صغراسی‌ایله کبراسی آره‌سنده ثبوت نسبته بهمه‌حال‌سببدر. بونکله‌برابر اویله برنسبتك خارجده‌دخی ثبوتنه برعلت‌حقیقیه بولونورسه، اوتقدیرده بویله‌برقیاسه برهان لمّی‌دیرلر) دییور .

(. . . وان لم‌یکن کذلك ، بل لایکون علة الافی‌الذهن فهو [برهان‌انّی] الی آخره !)

یعنی : (اکر اویله‌اولمایوبده انجق ذهنی برسبب اومقدن عبارت قالیرسه

اوكاده برهان انّی دیرلر) دییور ؛ وبوندن اكلاشیلیوركه برهان اوله‌رق ترتیب اولونان قیاسده حد اوسطی تشكیل ایدن قضیه‌نك مدلولی هم ذهنده معقول همده خارجده موجودبرسبب كوستریبورسه اوكا (دلیل لمی) ده‌نیلیور. یوق ، اكر بو رابطهٔ سببیت یالكز ذهنی ومعقول اولمقدن عبارت قالیورسه اووقت (دلیل انی) اولویور . بوكا همان حكمـانك اكثریت كلیه‌سی عینی مثالی تكرار تكرار ایراد ایتمش اولدقلری ایچون عادتا (classique) اولمشدر . او مثال‌ده شودر :

(بو شی متعفن الاخلاطدر . [یعنی مایعـات عضویه‌سی تعفن ایتمش بر جسمدر] : هرمتعفن الاخلاط اولان شی محموم‌در . بوده محموم‌در .)

شیمدی بو قیاسده (تعفن اخلاط) كیفیتی حمّانك ـ هم خارجده حقیقی اوله‌رق، همده ذهنمزده نظری اوله‌رق ـ سببی در ، یعنی بونی بویله دوشوندوكمز كبی خارجده دخی عیناً بویله اولدوغنی تحقیق ایدوب كوره‌بیلیرز. مشاهده اولونماسی ممكندر . ایشته اونك ایچون بو قیاس بر (دلیل لمی) در . سقولاستیق فلسفه‌سنك (arg. apostériori) سی تماماً بو ایدی .

برده بو قیاسی ترسنه ترتیب ایده‌لم :

(بو شی محموم‌در . هر محموم اولان شی ، متعفن الاخلاطدر . اویله ایسه بوده متعفن الاخلاطدر) اولور .

بوراده حمّا ایله تعفن اخلاط كیفیتی آره‌سنده‌كی نسبت عیناً باقی اولدوغی حالده طرز استدلالده برده كیشكلك وار ؛ (تعفن اخلاط)، سبب؛ (حمّا)، مسبّب‌در . یوقاریكی قیاسده سببی اساس ومبدأ اتخاذ ایدرك ، (حمّا) یه یعنی مسبّبه انتقال صورتیله استدلال ایتمشدك. ایكنجی قیاسده مسبّبی ، یعنی (حمّا) یی اساس اتخاذایدرك سببه ، یعنی (تعفن اخلاط) كیفیتنه انتقالاً حكم ایتمش اولویورز. ایشته (انیّت apriorité) و (لمیت apostériorité) فرقی بوتون بو اساسه استناد ایدر. برنجیسی (مؤثردن اثره استدلال argumentation de cause à effet.)، ایكنجیسی (اثردن مؤثره argumentation de l'effet à la cause) دیمك اولور .

فرضا : (شوقارشیكی طاغده بر آتش كورویورم؛ اویله ایسه دومانی ده

اولمق لازمكلیر !) دیه حكم ایدرسه‌م، بوبرقیاس اولوركه حدوسطی محذوف بر (دلیل لمی) شكلنده‌در . چونكه آتشدن یعنی مؤثرك وجودندن دومانك یعنی اثرك وجودینه حكم ایتمش اولویورم . اكر ، (شوقارشیكی طاغده بر دومان كورویورم ؛ اویله ایسـه اوراده آتش اولمق لازمكلیر !) دیرسه‌م بوقیاس ـ ینه حداوسـطی مطوی یعنی طی وحذف اولونمش ـ بر (دلیل انی) شكلنده‌در. چونكه دومانه باقوب آتشه استدلالاً حكم ایتمش اولویورم. دومان آتشك اثری‌در .

بوسیاق نظر سقولاستیق طرزی‌در. بوكون(apriori)و(apostériori) تعبیرلری، حكمك اثرومؤثره كوره دكل، استدلالك قبل التجربه ویابعدالتجربه اولدوغنه نظراً قوللانیلیر . [بوتعبیراته باقیكز !]

سقولاستیق اصولنده اساس ، فلسفه‌یی منطق معرفتیله آلهیات خدمتنده قوللانمق اولدوغی ایچون قرون وسـطاده بودلیل انی ولمی پك بویوك بر قیمتی حائز كورونوردی . زیرا ایكی باشـدن وجود الوهیتی اثبـات ایچون استعمال ایدیلیردی. كائناتك وجودندن برخالقك وجودینه انتقال ایدلدیكی كبی، خالقك كمال ذاتی‌سندن‌ده كائناتك مخلوق اولدوغنه استدلال اولونوردی . (preuve ontologique)،(pr. cosmologique) ایشته بودر .

[تفصیلات ایچون بوكلمه‌لره باقیكز !]

Vristocratie

Aristocratie	فرانسزجه	(آریستو قراسی اوقونمالی‌در)
Aristocratie	والمانجه	
Aristocracy	انكلیزجه	
Aristocrazia	ایتالیانجه	

یونانیٔ قدیمده (آریستون = ἀριστον) برشیئك اییسی (اعلاسی) دیمكدر . (قراتوس = κράτος) دخی حكومت معناسنه كلیر . (اریستو قراسی) تعبیری بو كلمه‌لردن مركبدر وعلوم اجتماعیه‌ده اصطلاحات مشهوره‌دندر. برجماعتده اك آیی آدملر اداره‌سی دیمك اولور .

لسان اصطلاحده (زادكان حكومتی) معناسـنه كلیر ؛ بناءً علیه معلوم برطرز اداره‌نك اسمی‌در. (مختصر لغات فلسفه) نام كتابك مؤلفی (غوبلو

Goblot)، بو كلمه‌نك تعريفنده: (بو، اويله بر (حالت اجتماعيه état social) دركه زمام اداره وقدرت سياسيه منحصراً بر صنف النده‌در .) ديمكله اكتفا ايتمشدر . بو تعريف مجمل ، هم مبهم ، همده ناقصدر ؛ چونكه (حكم اقليت oligarchie) ده‌نيلن طرز اداره‌يه‌ده موافق كلير . حالبوكه بو ايكي طرز حكومتك اره‌سنده‌كي فرق مهمي يكرمي درت عصر اول افلاطون وارسطو حقيله ادراك وتعريف ايدرك آريستو قراسي‌يي تصويب و (oligarchie) يي ذم وقدح ايتمشلردر . اوته‌دنبري فلسوفلرجه مسلمدركه هر هانكي بر مملكتده اداره‌نك منحصراً بر صنف النده بولونماسي (آريستوقراسي) ديمك دكلدر . اوكا الك طوغرو معناسيله (oligarchie) ديرلركه (حكم جمهور démocratie) ك يعني (حكم اكثريت) ك ضدي صاييلير . بو فرق پك مهمدر. نصل كه على الاطلاق يونان قديمده وهله افلاطون زماننده حكومت جبابره le gouvernement des tyrans) بويله ايدي ؛ زمام اداره مثلا يكرمي اوتوز كشي‌نك النده ايدي . بعضي احوال وظروفك موافقتي ، بعض وقوعات اجتماعيه‌نك معاونتي سايه‌سنده بر طاقم (هنكامه‌كير aventurier)لر فرصت زمانه‌دن بالاستفاده ، اكثريت ناسه تحكم ايده‌رك اداره‌يي اللرينه اله‌بيليرلر ؛ احتمال كه (anarchie) يه نهايت ويره‌رك آز چوق تأمين آسايش وتأسيس انضباطه دخي خادم اوله‌بيليرلر. يعني اونلرك تحكمي جمعيت بشريه ايچون بر وجهله خيرلي دخي اوله‌بيلير . فقط هر نه اولورسه اولسون بونلره آريستو قرات ده‌نيله‌مز . مثلا بوندن برقاچ عصر اول مصرده ادارهٔ حكومت منحصراً (مملوكلر) يعني كوله‌منلر النده ايدي . نته‌كيم تقريباً بر عصر اول وقوعه كلن فرانسه اختلال كبيرنده حكم ونفوذ بر مدت (ژاقوبه‌ن Jacobins) نامني طاشيان بر طاقم (بالديري چيپلاقلر les sans culotte)ه كچمشدي . واقعا (مملوكلر) منسوب اولدقلري جماعت ايچنده بر صنف مخصوص تشكيل ايديورلردي ؛ (ژاقوبه ن) لرده بر فرقهٔ سياسيه اربابي ايدي ؛ فقط هيچ كيمسه ، على الخصوص هيچ بر مورخ وفيلسوف بونلره (زادكان) نظريله باقه‌مامشدر. اونك ايچون (غوبلو) نك تعريفي فنا حالده ياكلشدر .

افلاطون وارسطونك (آريستو قراسي) دن مقصدي، بوسبوتون باشقه ايدي . مدني وحرملتره نمونهٔ امتثال اوله‌بيله‌جك (مكمل بر شكل اداره) تخيل ايدرك، اونك شرائط اصليه وخطوط اساسيه‌سني تعيين ايدن بو فيلسوفلر آريستو قراسي تعبيرني معناي لغويسي ايله تلقي ايدييورلر و (آريستون) يعني جماعتده (الك ايي) اولان افراد كامله‌نك اداره‌سني مراد ايدييورلردي . واقعا حقيقي اصالت‌ده بودر . بو معنا ، بوكون دخي معتبردر . (اصالت طبيعيه aristocratie naturelle) بوكاديرلر .

هر كيمك اوغلي اولورسه اولسون علم وفلسفه‌يه، هنر وصنعته ضبط وربط امور وادارهٔ مملكته قابليت خصوصنده مستثنا بر استعداد ، پارلاق بر دها ايله طوغمش اولانلر ، الك طوغرو معناسيله اريستو قراتدرلر . بوكبي آدملر جماعات بشريه‌ده بول بول يتيشه بيلير وقالديرملري طولدورور عوام طاقمندن دكلدر . اندر طوغان بختيارلردندر . ايشته اصل (آريستون) يعني افراد جماعتك (الك ايي) لري بونلردر . حكمت اسلاميه نظرنده دخي (سادات قوم) بونلردر .

ارسطو وافلاطون ايشته بوكبي فطرتاً اصيل وقابليتلي طوغمش اولان افراد ممتازه‌نك اللرينه زمام اداره‌يي توديع وحواله ايتمك صورتيله بر اريستو قراسي حكومتي تصور ايدييوردي ؛ بالخاصه افلاطونك (République) نام كتاب مشهوري بو تصور اوزرينه قورولمش ، خيالي بر اداره تصوير ايدر . بو اثر (كتاب السياسه) عنوانيه ــ خيلي زمان اول ــ عربجه‌يه ترجمه ايدلمشدي . بونكله برابر (اجتماعيات) علمنه منسوب اولان بو تعبيرك الك مشهور معناسي ، تاريخي اولان صورت تلقي‌سي‌در . بناءً عليه ارسطو وافلاطون كبي قدمانك تلقي ايتديكي معنا اوزره بو كلمه‌يي لسانمزه ترجمه ايتمك لازمكلنجه (سادات قوم) و (اخيار امت) تركيبلري دها زياده موافق دوشر . ذاتاً بزم اسكي مؤلفاتمزده چوق كچن بو تعبيرات معروفه (آريستون) لفظ يوناني‌سنك معناي لغويسنه نظرله تام ترجمه‌در .

(آريستو قراسي) نك بوكونكي معناي سياسي‌سنه كلنجه (زادكان وياخود اشراف حكومتي) ديه ترجمه ايدلمه‌لي‌در .

بوصوك زمانلرده علوم اجتماعیه متخصصینی (آریستو قراسی)نك منشأنی، حیثیت وقوتی لایقیله تدقیقه قویولمشلردر. نتیجهٔ تدقیقات شوبرقاچ سطرله تلخیص ایدیله‌بیلیر .

(آریستو قراسی) ، جمعیت بشریه‌ده بالطبع وبالضروره ظهوره کلیور. خصوصا (استبداد اداره ومراتب صنوف Despotisme et régimes des castes) قیدندن بر درلو قورتوله‌مامش بولونان جمعیات قدیمه‌ده عادتا بر (مؤسسهٔ اجتماعیه institution sociale) شکلنی بیله آلیور . مدنیات قدیمه‌ده (سلطهٔ دینیه l'autorité religieuse) اداره‌یه حاکم مطلق اولدوغی ایچون (شکل حکومت la forme du gouvernement)، دائما (حکومت دینیه théocratie) صورتنده تأسس ایده‌بیلیور. آریستو قراسی صنفنی دخی ـ شوشرائط اجتماعیه تحتنده ـ (رهبان طاقمی le clergé) تشکیل ایدییور ، وجماعت ایچنده حکم ونفوذ ، شرف تقدم ، علم وحیثیت ایله ممتاز بر (صنف کبار) عد اولونیور . هند قدیمده (برهمان Brahmanes) اسکی ملت موسویه‌ده (له‌وی ئیم = Léviïm) و (قوهه‌نیم Cohénim)، ایران قدیمده دخی (مغان les Moghs) صنفلری کبی که بو درلوسنه (aristocratie sacerdotale) ده‌نیلیر . (سیادت رهبانیه) ترکیبی ایله بوتعبیری ترجمه ایده‌بیلیرز .

بوندن صوکره (عسکر)صنفی کلیردی واوده (aristocratie militaire) صاییله‌بیلیردی . ارتق بونی متعاقب (تجار) طاقمی ، (چفتجی) طاقمی فلان کلیردی . ایشته (régime des castes) دیدکلری اصول اجتماعی بودر .

آریستو قراسی‌نك منشأ حقیقی‌سی (ادارهٔ عسکریه militarisme) در. بونده اکثریت محققین متفق الرأیدر . هرحالده زادکان صنفنك وتحکمنك مدید محاربه‌لردن ـ بالضروره ـ تولد ایتمش بر (حزب) و اوحزبه مخصوص بر طرز اداره اولدوغنده شبهه قالمامشدر . نته‌کیم بوتون امتیازاتی‌ده (حق فتح droit de conquête) دن نشأت ایتمش وحیثیتلری‌ده او دعوایه مستند بولونمشدر .

آسیانك الك قدیم مدنیتلرینی تمثیل ایدن ملل معظمه‌یی بوراده تدقیقه زمین مساعد دکلدر . فقط اوروپانك بوکونکی ملل متحدثه‌سنده آریستو قراسی صنفلرینك الك اصیللری طوپراغه منسوبدرلر . عائله اسملری بونی صراحتاً کوستریبور . قرون وسطا حدودینی کچه‌مه‌ین تاریخ حیاتلری دخی اثبات ایدییورکه بونلر اسکی (تیمار وزعامت fiefs) صاحبلرینك یعنی فاتحلرك اولاد واحفادیدر . نته‌کیم دولت عثمانیه‌نك حین تشکلنده دخی فاتحلرك مکافاتی بو ایدی . باشقه اصول بیلنمیور ودوشونوله‌میوردی . دیمك اولویورکه بوکونکی زادکانلق دونکی دره‌بکلکك یاوروسی‌در . بناءً علیه ترقیات اداریه ومدنیه ایله اسکی اصول زعامتك لغو اولونماسی ، ویرکولرك عموم صنوف خلقه تشمیل ایدلمه‌سی ، محاکم عدلیه وحقوقیه‌نك تأسسی ، اردونك دائمی ویکپاره بر کتله اوله‌رق تشکیلات جدیده‌یه مظهر بولونماسی، (مرکزیت = centralisation du pouvoir) ی تقویه ایتمکله برابر ، زادکان صنفنك قوت واهمیتنی ـ پك طبیعی بر صورتده ـ قیرمش و (کوچوجوك بر پادشاه roitelet) دیمك اولان دره‌بکلرینك عسکرینی ونفوذینی آلوب اللرنده طوپراقدن باشقه برشی براقمامشدر . حالبوکه بر طرفدن حقوق طبیعیه ومدنیه‌نك، حتی حقوق سیاسیه‌نك ـ ترقیات اجتماعیه سایه‌سنده ـ بوتون افراد ملته شمولی وکیتدکجه تأید وتشدید ایتمه‌سی ؛ دیکر طرفدن‌ده سربستیٔ صناعت وتجارتك بوتون بوتون تحققی ایله فضولی بر طاقم امتیازات قدیمه‌نك کندی کندینه قالقمه‌سی یکی بر دور فعالیت فتح ایتمش و ـ هانکی صنفدن اولورسه اولسون ـ بالجمله ارباب استعداده کار وکسب ورفاه وسعادت قاپولرینی آچمشدر. آرتق بوندن صوکرا هرچالیشان آدم ایچون ، زنکین اولمق احتمالی وهرزنکین ایچون طوپراق وعقار آلمق حق وصلاحیتی ، ـ عنعنات تاریخیه‌یه مستند بولونان ـ موانعه تصادف ایتمه‌مشدر . بوجریان حریت وفعالیتك بر نتیجهٔ طبیعیه‌سی اوله‌رق ـ آحاد ناسدن ـ میلیونلرجه افراد ، ثروت وسامان اعتباریله الك اسکی زادکان عائله‌لرینی کولکه‌ده براقمشدر. اوندن ماعدا ، عمله صنفنك تشکلی واستقلالی (آنغاریه) و (آیلاقچی) اصول قدیمنك اسارتندن‌ده چفتجی‌یی ، رنجبری

وایشجی‌یی اطلاق ایتدیکی ایچون زادکان صنفنك النده قالان اراضیٔ وسیعه وچفتلکات ، اسکی‌سی کبی واردات ویره‌مز اولمشدر. بوکون همان آوروپانك هرطرفنده ایستاتستیقلر کوستریبورکه آریستو قراسی ارکاننك چوغی مدیون وصرافلر ومحتکر مقرضلر النده زبوندر . بوحاله چاره ساز اولمق اوزره بعضی یرلرده برطاقم قواعد خصوصیه بیله وضع ایدلمش ایسه‌ده ینه سعی ورقابتك حکمنه غلبه چالینه‌مامشدر .

حیات اقتصادیه‌نك صوك دور مدنیتده آلدیغی شکل واهمیت الجاسیله ـ بالضروره ـ تولد ایدن بانقه وسائر مؤسسات مالیه هرمملکتده بر (زنکین صنفی) یتیشدیرمش وپاره قوتیله ، معاملات مالیه طولانی‌سیله ، بوصنف امور سیاسیه‌ده پك مهم بررول اوینامغه باشلایه‌رق (زنکینلر حکومتی Plutocratie) تعبیرینه وجود ویرمه‌مشدر .

بوکونکی مدنیتك شرائط اجتماعیه‌سی ، [دره‌بکلکدن نشأت ایدن وشجرهٔ حسب ونسبی درتیوز سنه‌دن ایلری کیده‌مه‌ین] تاریخی آریستو قراسی‌یی کلیاً حکمدن اسقاط ایتمشدر . بالعکس ، عموم خلقك بالقوه نائل مساوات اولماسی وا کثریت ناسك بالفعل بونعمتدن استفاده ایده‌بیلمه‌سی Bourgeoisie) صنفنه وجود ویرمشدر .

(ده‌موقراسی) نك بوکون قابل تطبیق وتحقق اولان ادارهٔ معلومه‌سی‌ده الك زیاده (Bourgeoisie) صنفنك نفوذو تحکمنه‌یاردیم‌ایده‌جك ماهیتده‌در. اونك ایچوندرکه دور استقبالك حاکملری اولمق ادعاسنده و امیدنده بولونان عمله صنفی ، (Bourgeois) صنفنی الك مدهش بر دشمن کبی تلقی ایدییور . عمله طاقمی (سوسیالیزم) فلسفه‌سنك مبالغه‌کار وعدلرندن مدد اومدقلرندن ناشی بالطبع (پلوتوقراسی) یه دخی ـ مدنیت وانسانیت ایچون ـ برفلاکت عظمی نظریله باقیورلر . فقط زادکان صنفنه قارشی کین وغیظدن آزاده برطور لاقیدی کوستریبورلر. ـ کندی تعبیرلرنجه ـ قرون وسطادن یادکار قالمش اولان بوصنفی ، جماعت بشریه ایچون (زیانسز برزینت) اولمق اوزره تلقی ایده‌بیلیورلر .

ایشته صوك دور مدنیتك شکل وطوری وعلی‌الخصوص ترقیات صناعیه وسربستیٔ تجارتك حیات اجتماعیه‌یه بخش ایتدیکی آسایش وکشایش، معیشت انسانیه‌نك وادارهٔ حکومتك شکلنی کلیاً ده‌کیشدیره‌رك آریستو قراسی صنفنی ـ بوسبوتون وهر یرده دکلسه‌بیله ـ چوق یرلرده آزچوق حکمدن اسقاط ایله‌مشدر .

معمافیه زمانمزده اصول اداره علی‌العموم (démocratie) یه میال اولدوغی کبی (ده‌موقراسی)ده دخی نفوذحکومت اکثریتله (Bourgeoisie) صنفنك النده بولونمقله برابر ینه بعضی مدنی مملکتلرده زادکان صنفی بالفعل امر اداره‌ده نافذالحکم‌در. انکلتره بوکا مثال اوله‌بیلیر. انکلتره‌نك اداره‌سی ایسه باشقه مملکتلرك کندن فنا دکلدر . لکن انکلتره‌ده هرکیم اولورسه اولسون وهرهانکی‌وجهله اولورسه اولسون‌جبلی برفطرت نجیبه وبرقابلیت ممتازه اثبات ایدوبده مملکته برخدمت مشکوره‌ده بولوندیمی ؟ . او آدمی ـ شروط متخالفه اوزره ـ اریستوقراسی‌صنفنه داخل ایتمك‌مستحسن برقاعدهٔ متخذه‌در. دیمك اولویورکه انکلیز ملتی ، اساساً اصالته رعایت واعتمادایتمکله برابر فطرتاً اصیل طوغان (اخیار امت) ی رسماً اشراف صنفنه ادخال ایدرك بوعناصر مهمه ایله اوصنفه تازه حیات‌ومعنوی برحیثیت بخش ایتمش اولویور . ظن ایدرم‌که اومملکتده‌اصالتك شرف‌وحیثیت وقدرت‌وصلاحیتله دوامنی تأمین ایدن عواملدن بری‌ده بودر .

عوامل مدنیه واجتماعیه‌دن (دین la religion) دخی آریستو قراسی پرنسیپلرینه مغایردر . زیرا هردرلو امتیازات تاریخیه واعتباریه‌یی رفع ومحو ایتمکه مائل برقوت معنویه وبرمؤسسهٔ اجتماعیه‌در. شبهه یوقدرکه هر(دین)، (مساوات égalité) ، (اخوت fraternité) و (عدالت justice) اساسلری اوزرینه مستند اولمق کرکدر. دین ، هیچ برامتیاز قبول‌ایده‌مز. علی‌الخصوص دین مبین اسلام نظرنده هرکس ، حتی پیغمبران ذیشان بیله (عبادالله) دن صاییلیر ، وبو حیثیتله بوتون خواص وعوام ایله متساویدر. اوندن ماعدا (بالجمله مؤمنلر قارداشدرلر .) بویله اولونجه ، یعنی بوتون

(امت محمد) حقوق وحیثیت انسانیه‌ده متساوی برقارداش جماعتی اولونجه، حکم - بالطبع - اکثریتده بولونمق لازمکلیر . ایشته (اَنابالسّوادالاعظم) یعنی (بن قاره غلبه‌لکله برابرم ؛ جمهور ناسه طرفدارم !) معناسنده وارد اولان قول شریف پیغمبری (ده‌موقراسی) نك برمهم (اقنوم اساسی Principe essentiel) سنی ناطقدر .

هر دینده روح عدالتی تشخیص وتمثیل ایدن قضیه ، ایشته بواقنوم اساسیدر .

حقیقت حال بویله اولمقله برابر اوروپاده همان هرمملکتده اریستوقراسی صنفی رسماً دین طرفدارلغی ایله نظر دقتی جلب ایتمش وعوام ناس اوزرنده دینك نفوذینی تقویه ایتمك غیرتنی بر مسلك سیاست اتخاذ ایله‌مشدر . بوغریبه‌نك سبب معنویسنی بعضی علیهدار منقدلر شووجهله ایضاح ایدییورلر: « كرك (autocratie) یعنی بر شخصك ادارهٔ كیفیه‌سی ایچون اولسون ، كرك آریستو قراسی ویاخود هرهانكی بر (oligarchie = حكم اقلیت) ایچون اولسون، جمهور ناسه انفاذ حكم ایده‌بیلمك لزومنی تأمین خصوصنده انجق بر (مقصد but) كوزه‌دیلیر ؛ اوده (اطاعت obéissance) در . ادارهٔ اموره ادعای صلاحیت ایدنلرك خلقدن الك اول والك زیاده‌ایسته‌دیكی شی اوامر ونواهی‌یه قارشی (اطاعت كامله) در . بوده (قوت) ایله تأمین اولونه‌بیلیر . مادی قوتلرك محظورلری واردر . اولا اومادی قوتلرك منبعی ذاتاً جمهور ناسدر ؛ امتدر . خلقدن آلنان برقوتله ، خلقك ارادتنی قیرمق وآرزولرینه رغماً اونی اداره‌ایتمكه چالشمق (سؤ اداره mauvaise administration) ایله تأمین موفقیته وجلب ممنونیته چالشمقدركه باطل بدیهی درجه‌سنده بر خطا عد اولونویور . معنوی قوتلر بویله دكلدر . چونكه انسانلر ، هله جماعتلر ، اعتقادلرینه كوره حركت ایتمكه میالدرلر وبویله حركت ایده‌بیلدكجه خوشحالدرلر. دین الك بویوك برقوت معنویه‌در، و (نصوص قاطعه dogmes décisifs) اوزرینه مستند بولوندوغی ایچون امر ونهی ایتدیكی خصوصات حیاتیه حقنده بحث ومناقشه

كوتورمز . بلاتنقید ومحاكمه (امره اطاعت) ایستر . بناءً علیه الك قوی و وجدانی (سلطهٔ معنویه autorité spirituelle) اعتقاددر. بوتون جماعت افرادینی شامل اولان اعتقاد عمومی ، انجق دین اوله‌بیلیر . كرك ادارهٔ كیفیه ومستبده‌ده ، كركسه (آریستو قراسی) و (حكم اقلیت) ده (مبدأ principe) ، (حقوق امت) اولمایوب (سلطهٔ حكومت) اولدوغی ایچون ادارهٔ كیفیه ومستبده و (آریستو قراسی) ایله (اولیغارشی) ، دائما بومبدأدن آیرلمامغه چالیشیر ؛ بناءً علیه خلق اوزرینه دینك نفوذینی تقویه واونلری اطاعت مطلقه‌یه آلیشدیرمقله تربیه ایتمك ایستر . بوندن‌ده اصل مقصد ، بالواسطه (autorité) یی تقویه ایتمك وخلقی كندی اعتقادیله ضبط وربطه آلمقدر . شوتقدیرجه ، اوروپا زادكان صنفنك النده دین ، علی العموم ، بر طرز سیاستك ، برشكل اداره‌نك آلت اجرائیه‌سی اولویور . ینه اونك ایچوندركه پارلمنتولرده زادكان صنفنه منسوب اولان فرقه اربابی - (قرال طرفدارلری les royalistes) ایله برچوق اختلافاتنه رغماً - همان دائما دین وعادت وعنعنه‌یه تعلق ایدن خصوصاتده اتفاق ایدییورلر . ینه عینی سببله‌دركه اختلال كبیری ایقاع ایدن رؤسای عوام قراللق ایله برابر زادكانلغك ودینك علیهنه شدتله قیام ایدرك برچوق غلیظ ومدهش خطالره دوشمكدن كندیلرینی صاقینه‌مامشدرلر . » دییورلر .

بومتناقض حركتلر ، بومتباین اعتقادلر امور انسانیه‌ده انجق افراط وتفریط خطالرینه مثال اوله‌بیلیر . حالبوكه نه‌طرز سیاستك اعلاسی بودر ؛ نه‌ده دینك اصل معناسی بودر. هردین ، وهله دین اسلام بنی آدمی تكریم ایله‌مش وبوحیثیله بوتون انسانلری بربرینه مساوی طوتمشدر . نته‌كیم (حقوق عباد) ی - اهمیتجه - هر حقه تقدیم ایتمشدر . فقط یالكز حقوق طبیعیه‌ده وحق حیاتده مساواته قائل اولمشدر . زیرا جمهور ناسدن حتی پیغمبران ذیشاندن بعضلرینی بعضلرینه تفضیل ایله‌مشدر . امتك اصل كباری [ناسه نافع اولان خیرلو كشیلردر !] بناءً علیه فضیلت بابنده تفضیل واردر، مساوات یوقدر . قرآن كریمده : [بیلنلر ایله بیلمه‌ینلر ، یعنی عالملر ایله جاهللر مساوی اوله‌بیلیرمی ؟ !] بویورولویوركه الك طوغروسی‌ده بودر .

انسانلرك على‌العموم مكرم طوتولمش اولماسی حقوق ناسك قدسیتنی اثبات ایدر. بو اعتقاد ـ معلوم اولدوغی اوزره ـ (démocratie) نك مبدأ اساسی‌سی‌در. بونكله برابر دیكر طرفدن بیلگیچ وخیرلی، مقتدر وعفیف، الحاصل فضیلتلی كیمسه‌لرك عوام ناسه تفضیل بیورلمش اولماسی دخی مساوات مطلقه دعواسنك باطل اولدوغنی اثبات ایدركه، بوده ـ مشهور اولدوغی اوزره ـ زادكان صنفنك، هیچ ده كیشمه‌ین ادعاسیدر. بناءً علیه دین اسلام بو مسئله‌لری اك طوغرو برصورتده حل ایتمشدر. (سید القوم خادمهم) قول شریفی سیادتك یعنی (حقیقی معناسیله!)، (آریستوقرات) لغك شرطنی ـ بر كلمه ایله ـ تعیین بیورمشدر. سیادت [فلان ابن فلان اولمق دكل، خادم انسانیت اولمقدر.] دیمشدر. ارسطو وافلاطون كبی فحول حكما تماماً بو فكرده ایدیلر.

علوم اجتماعیه اربابی وبرچوق سیاسی فیلسوفلر، اخیراً بو مسئله‌یی كمال اهمیت وجدیتله نظر اعتباره آلوب اطرافیله تتبع ایتمشلردر. آریستوقراسی اداره‌سنك له وعلیهنده پك چوق سوزلر سویلنمش وحتی بللی باشلی اثرلر یازلمشدر. بالخاصه (تكامل évolution) فلسفه‌سنك مؤسسی ومعاصرین فلاسفه‌نك اك مشهورلرندن بری اولان متوفی (هربرت سپنسر)، زادكانك حیثیتسزلكلرینی ورذائل تاریخچه‌سنی ابراز ایدرك بو صنف حقنده نفرتنی كیزله‌یه‌مامش وكندیسنه قرال طرفندن تفویض اولونان (لوردلق) پایه‌سنی ده قبول ایتمیه‌رك قطعیاً رد ایله‌مشدی. مع‌مافیه، اعتقادات سیاسیه‌سی ومزاج شخصی‌سی اعتباریله (رادیقال ـ ایندیوید وآلیست Radical-individualiste) اولان بو فیلسوف ـ زادكانلق ادعاسنه قارشی اظهار ایتدیكی بو نفرت شدیده‌یه رغماً ـ جماعات بشریه‌ده بهمه‌حال یاواش یاواش بر صنف ممتاز وجوده كلدیكنی وبونك پك طبیعی برشی اولدوغنی‌ده اعترافه مجبور بولونمشدر. قطعیاً (ده‌موقراسی) طرفداری اولان آمریقای شمالی‌نك (نویورق) شهرنده (التی یوزلر) جمعیتی بوكا مثال كتیریبور. بو جمعیت امریقا زنكینلرندن التی یوز كشیلك برحزب خصوصی‌دركه، اعضاسی اصلاً طبقهٔ عوامدن نشأت ایتمش اولمقله برابر، خلقدن آیری كبار بر صنف

افرادندن ایمشلر كبی طورلر طاقینیورلر وبویوك زنكینلردن باشقه كیمسه‌یی آره‌لرینه قبول ایتمیورلرمش!..

بو مثال، (پلوتوقراسی) نك یاواش یاواش آریستوقراسی شكلنه تحولنی كوستریركه اكثریا واقعدر. چونكه چوق یرده كبارلغك حیثیت رسمیه‌سنی تشكیل ایدن رتبه وعنوان شرف پاره ایله ـ پك اعلا ـ صاتون آلنه بیلیور. حتی پك چوق مملكتلرده اعیان مجلسنه اعضا انتخاب اولونه بیلمك ایچون خیلیجه عقار واملاك صاحبی اولمق برنجی درجه‌ده ملتزم اولان شرطدر. بو شرط، هر وجهله اصیل، فقط فقیر برآدمه او مجلسك قپوسنی قاپادیغی حالده، نصل پاره قازاندیغی مشكوك اولان برآدمه دائما آچیق بولوندورویور. بونك محظورلرینی تعریفه حاجت یوقدر. ثروتك اصالتله برطوتولماسی، اصالت حقیقیه‌یی انكار دیمكدر. برجماعتك، اصیلزادكان طرفندن اداره اولونماسنده خیر تصور ایدنلر وعلی‌الاطلاق اریستو قراسی اداره‌سنه طرفدار اولوب اونی ترویج وتأسیسه چالیشانلر، ملاحظه‌لرینی بر جملهٔ اعتقاداته بنا ایدییورلركه اواحكام اعتقادیه ـ طاقمیله ـ برفلسفهٔ اجتماعیه تشكیل ایدر. او فلسفه‌یی شو برقاچ سوزله تلخیص ایتمك ممكندر:

«انسانلری هردرلو ذلت ارتكابنه مجبور ایدن احتیاجدر. پك چوق زمانلردن بری ایی كورمش، ایی یاشامش، ناز ونعیم ایله رفاهت وسعادت ایچنده بویومش، ذلت احتیاج چكمه‌مش، برچوق كشیلره امر ایتمكه آلیشمش برآدمك البته عزت نفسی غالبدر. چونكه هیچ بروجهله رنجیده اولمامش وشرف انسانیتی دها قولای محافظه ایده‌بیلمشدر. بویله یاشامقده دوام ایتدكجه دخی بو فضائل جلیله تأید ایدرك ارثاً اولاده انتقال ایتمش وبویله برعائلهٔ ممتازه افرادانده طبیعت ثانیه اولمشدر. بوكبی كیمسه‌لرده (قید حیثیت) بالطبع اندیشه‌یه حاكمدر. برانسانده حس وقار وعزت نفس حس منفعته غالب كلنجه، اوآدم تمایلات دنیه واختراصات سفلیه‌یه هرزمان وهرحالده غلبه ایده‌بیلیر. رشوت آلماز؛ حقسزلق ارتكاب ایتمز؛ قورقو بیلمز؛ یالان سویله‌مز؛ هردرلو معامله‌سنده دائما عائله‌سنك وكندی شخصنك شرف وناموسنی كوزه‌دیر. خلاصه آریستو قراتلر ایچون، اشغال ایتمكده بولوندقلری

موقعك واوتەدنبری حائز اولدقلری حیثیتك کندیلرینه الهام ایتدیکی (حس وظیفه sentiment du devoir)، پك مبرم و بوتون معاملاتنه حاکم بر (عامل اخلاقی facteur moral) در. ایشته اصل (جنتلمن gentleman) بویله بر کیمسه یه دینیر. بویله بر آدم وظیفەسنی اقتضای اصالتله یاپار. باشقه بر ملاحظه ایله متقید اولماز. (اصالت بونی اقتضا ایدر La noblesse oblige) قضیەسی اونلرجه دستور اعتقاد و عملدر. انسانلری اداره ایتمك ایچون‌ده بوکبی خصائل وقابلیاته مالك آدملر ایش باشنه کچملیدر، چونکه امر ادارەده بوخصائل جمیله عقلدن مقدم وعلمدن الزمدر. »

آریستو قراسی طرفدارلرینك شوادعاسنه قارشی علیهدار اولانلر دخی تاریخ انسانیتی اشهاد ایدەرك زادکان صنفنك شیمدی‌یه قدر دنیایی ناصل اداره ایتمش اولدیغنی – شبهەسز دلیللرله – کوستریبورلر. (خباثت وخیانتك درجهٔ امکانتی آریستوقراسی تاریخنده کورملیدر) دییورلر. یالکز زادکانلقده بر (ساخته وقار) بولویورلرکه – ادعالرنجه – باشقه بر تربیه ایله تألیفی ممتنع وباشقه بر صورتده تقلیدی ناقابلدر.

سپەنسره کلنجه، آریستو قراسی‌یه فضیلت اسنادی ادعاسنك نه منفور بر ریاکارلق ونه مضر بر ضلالت تشکیل ایتدیکنه دائر بر خیلی مناقشاته کیریشیور وتاریخی مثاللر ایراد ایدەرك زادکان صنفنی شدیداً تنقید ومؤاخذه ایلەیور.

مشهور شکسپیرك اثرلرندن ودها سائر بویوك محررلرك (فاجعه وهائله) لرندن پك چوغی سپەنسرك ادعاسنی تصدیق ایدر تابلولرله مالیدر. هرحالده جماعات انسانیەده آریستوقراسی ادارەسنه قارشی شدتلی بر کین وغرض واردی وحالاده اولانجه شدتیله موجوددر. (انکلتره زادکانلغی The aristocracy of England) نام کتاب وامثالی بوحس غیظ ونفرتله پك طرافدارانه یازلمش شیلردر. ایشك اك طوغروسی (سید القوم خادمهم) حدیث شریفنك متضمن اولدیغی حکمدر. اصالت حقیقیه وجدان اصالتیدر، بوده مطلقا مشهور بر عائله ایچنده طوغمقله تجلی ایتمەیور. بو بر (مزاج مسئلەسی) در؛ اسم ورسم مسئلەسی دکل!.. حتی ایستاتستیقلر کوستریبورکه انکلترەده

بیله اك خیرلی، اك بویوك واك علوی سجیەیه مالك اولان مشاهیرك یوزده طقسانی بر عائلهٔ تاریخیەیه منسوب اولمایان کیمسەلردندر.

ینه تحقیقات تاریخیه کوستریبورکه اکثریت ناس ایله، یعنی عوام طاقمی ایله زادکان صنفی آراسنده امر اداره وطرز حکومت دولاییسیله مجادله، محاربه اکسیك اولمامشدر. اك قدیم حکومتلرده بورقابتی کورییورز. یونان قدیمك کوچوجك دەموقراسیلرنده ینه کورییورز. مثلا (لزبوس Lesbos) یعنی بوکونکی مدللی آطەسنده بوندن ایکی بیك یدی یوز سنه اول شاعرهٔ مشهوره صافو زماننده عوام طاقمی زادکان صنفنه غلبه چالەرق ادارهٔ حکومتی اللرینه آلمش، (پی‌تاقوس Pittakos) نام دیکتاتور سرکاره کچمش واون سنه آطەیی پك کوزل اداره ایتمشدر. او اثناده زادکان صنفنه منسوب اولانلر صافو ایله برابر سیچیلیا آطەسنه و اوتەیه بری‌یه قاچمشلردر. ینه همان او تاریخلرده فیلسوف مشهور (فیثاغور) ك ایتالیاده بر آریستوقراسی ادارەسی تشکیل ایتمکه چالشدیغنی وعوام طاقمنك بوجماعت کباری تارمار ایدەرك فیلسوفی‌ده او اثناده تلف ایلەدیکنی تاریخلر روایت ایدییور.

اصل بزم منسوب اولدیغمز تورکلره کلنجه، اونلرك جماعتنده دخی بودغدغهٔ حکومتك وبورقابت سیاسیەنك پك اسکیدن بری اك مهم بر مسئلهٔ اجتماعیه تشکیل ایتمش اولدیغنه شبهه قالمایور. بوکون محققدرکه حقیقی اجدادیمز اولان اورخون تورکلری سیبریاده (یەنیسەی) نهری وادیسنده اولدقجه مهم بر سلطنت تشکیل ایتمشلر وسائر اقوام تورانیەیی تحت ادارەلرینه آلمشلردی. میلادك آلتنجی یدنجی عصرینه طوغرو تأسس ایدن بوتورك حکومتی چین ایله واقع اولان برچوق محاربەلرنده غلبه چالەرق نفوذ وحیثیتنی طانتدیرمش وآنجق ایکی عصر دوام ایدەبیلن بوپارلاق سلطنت اثناسنده او حوالیده مهم بعض آبدەلرده رکز ایتمشدی. قهرمان (کل‌تکین) نامنه دیکیلمش اولان بوطاشلرك یازیلری اوقونمشدر. اورادەکی دیکیلی طاشلردن برینك شرقه متوجه اولان کتابەسنده شو مهم جملەلر یازیلیدر:

[بکلی بودونلوق یونغشوردیغن ایچون، تورك بودون ایلله دوك ایلن ایچکینو ایتمش؛ قاغانلادوق قاغانن ییترو ایتمش!..]

یعنی [بك طرفدارلری (آریستوقراتلر !) بودون طرفدارلری (ملت طرفدارلری دهموقراتلر !) ایله مجادله ایتدکلری ایچون، تورك ملتی ایلله‌دیکی (ایل حالنه کتیردیکی ، بربویوك مملکت درجه‌سنه اصعاد ایتدیکی) خطّهٔ وسیعه‌یی انحلال وانقسامه اوغراتمش ؛ سلطنت مرتبه‌سنه اعلا ایتدیکی حکومتی غائب ایتمش] دیمکدرکه پك شایان دقت اولان بوسوزلر ادعامی تمامیله تصدیق ایدر . بوایکی فرقهٔ سیاسیه‌نك‌ده نه‌قدر اسکی وعمومی اولدوغنی کوستریر .

بوکون بیله آریستوقراسی ویا دهموقراسی اداره‌سنه عائد اسکی دعوا کودولمکده وهرایکی طرف ایچون دخی اسباب رجحان بیان ایدلمکده‌در. بوندن بر ایکی سنه اول انکلتره پارلامنتوسنده بیله وسیلهٔ انکشاف بولمش وآریستوقراسی اداره‌سنی مدافعه ایدن (لورد کورزون Lord Curzon) زادکانلق حیثیتنی فضائل موروثه ایله اثباته چالشمشدی . وراثت بحثی بومسئله‌یی حل ایده‌مز، چونکه خصائل جمیله‌ده ارثاً انتقال ایدر، خصائل رذیله‌ده ! . .

بوتون بومطالعاتدن آکلاشیلیورکه بومسئلهٔ اجتماعیه‌نك کندنجه براهمیتی واردر . هله شکل حکومته تعلق دوشونولورسه اواهمیتك بویوکلکی تحقق ایدر. بناءً علیه له وعلیهده سویله‌نیلن سوزلری سمع اعتباره آلمایه‌رق یالکز علوم اجتماعیه‌نك شهادتنه اعتماد ایتمك دها طوغرودر . واقعا زادکان صنفنك فضائلی‌ده واردر ، قصورلری‌ده ! . . حتی بوصنفه عارض اولان امراض معنویه‌ده واردر . (تردی dégénérescence) بوامراضك اك مهمنی تشکیل ایدر . فقط بوکبی قصورلر یالکز آریستو قراسی صنفنه مخصوص دکلدر .

علمك شهادت وروایتنه ایناناپلیرسه هر اداره‌نك آیری آیری ادوار اجتماعیه وایجابات تاریخیه‌یه مطابقتی شرطدر . اوکا کوره‌ده هرصنفدن آدملر ایش باشنه کچه‌بیلیر . مسئله (adaptation) مسئله‌سیدر . قرون وسطاوندیك جمهوریتلرنده موفقیت اداره ایچون نصل آدملر ونه‌کبی اوصاف لازم اولمش بولوندوغنی ایضاح ایدن (لوردماقوله Lord Macauley)

بوحکمتی پك ایی اکلامش واکلاتمشدر. قابلیت ، آثاریله اولچولور . انحلال اجتماعی اسبابنی تتبع ایتمش اولانلر بوخصوصده متفق‌الرأیدرلر .

ایشته هردم متحول اولان وقوعات عالم ایچنده ، تاریخك بزه عرض ایتدیکی حقیقت ثابته بوندن عبارتدر . بونده‌ده خواصدن یاخود عوامدن اولمه‌نك قطعاً دخلی یوقدر . هرزمان ، بردور اجتماعی‌نك شروط خصوصیه‌سنه کوره الیق اولانلر اداره باشنه کچر . اجتماعیاتده بوبرمهم قانوندر .

اقوام تورانیه‌ده اداره تمامیله آریستو قرات ایدی . حتی‌عوام، انساندن معدود دکل ایدی. (قوداتقوبیلیك) نام کتاب مشهورده عوام خلق حقنده (ییلقی) تعبیری قوللانلمشدرکه ، اویغورجه بوکلمه‌نك معناسی (خرکله یعنی حیوان سوروسی) دیمکدر .

افاضل عثمانیه‌دن کاتب چلبی وقینالی زاده کبی بویوك مؤلفلرك آثارنده دخی بوطور وادا پك بارزدر . (العوام کالهوام) تعبیرینی بالالتزام ایراد ایدن کاتب چلبی احادناسه هیچ برحق وصلاحیت ویرمیور و (ظهرعوامدن عصایی اکسیك ایتمه‌مك کرکدر) دییورکه ذاتاً قرون وسطی تربیه‌سنك دستورالعملی بوایدی .

عثمانلی دولتنده زادکانلق تاریخی مضبوط دکلدر. شوقدر وارکه‌دولتك حین تشکلنده سلچوق حکومتنك کلیاً اضمحلالی اوزرینه برسوری امارتلر بلیرمش واستقلال کسب ایتمشلردی . فتوحات ایله اطرافی استیلا ایدوب بویویه‌ن عثمانلی دولتی بودره بکلریله طول مدت اوغراشدی ؛ نهایت نام ونشانلرینی اورطه‌دن قالدیردی ایدی . مع‌مافیه فاتحلره مکافات اوله‌رق تیمار وزعامت اصولنه رعایتده دوام ایده‌کلدیکی ایچون دره بکلکك منشأنی کورله‌ته‌مدی ؛ جودت تاریخنك روایتنه کوره جنتمکان سلطان محمود ثانی ، علمدار مصطفی پاشا معیتنك زیب وزینتنه حیرت ایتمش وبوحشمت کندیسنی دوشوندرمشدر . اکلاشیلیورکه دونه قدر ارباب تیمارك اشهلری مملکتده متغلبه وجبابره صنفنی تشکیل ایدییورلرمش لکن تربیه‌دن وکیاست اداره‌دن محروم بولوندقلری ایچون منقرض اولمشلردر .

اوروپاده ، هله انكلترهده بويله دكلدر . غايت مضبوط وصيقى قوانين وتشريفات سايه‌سنده (آريستو قراسى) صنفى زار زور محافظهٔ موجوديت ايتمكده‌در. خصوصا برده (majorat) قاعده‌سى واردركه بونك حكمنجه، آنجق بويوك اوغول ، بدرك عنوان شرف وحيثيتنه واملاك واراضى‌سنه وارث اوله‌بيلير . (droit d'aînesse) ديدكلرى حق بوكا مبنى‌در. لكن انكلتره‌ده اصل آريستو قراسى‌نك قوتى ، صحت و تربيه‌سنك مكمليتى در .

(aristocratie) تعبيرى توسيع معنى ايله ده قوللانيلير. (aris. intellectuelle) برمملكتك (كبار اذكياسى) و (منور الفكر) اولان قسمى ديمكدر .

(La haute aristocratie) ، قرون وسطانك اسكى دره‌بكلرندن واك مشهور عائله‌لرندن نشأت ايدوب زمانمزه قدر اصالتلرينى محافظه ايتمش ومملكتلرنده مهم موقعلرده بولونوب بويوك خدمتلره موفق اولمش اولان كبار عائله‌لر جماعتنه ده‌نيلير .

(Aristocratie de la lance) تعبيرى دخى واردركه الك اسكى كبار عائله‌لرينه وصف اولور . هنوز طوپ تفنك ايجاد اولونمادن اول (يعنى ميزراق قوللانديغى زماندنبرى) كبار طوغانلر ديمكدر. بوتعريفده (محدث créé) زادكانلقلر وزادكانلر داخل دكلدر .

تورلجه‌مزده احاد ناسك (سوت به سوت كشى زاده) تعبيرى بوكاتقابل ايدر . آريستو قراسى بحثى سوسيولوژيده پك مهمدر .

وقفه Arrêt

Arrêt

حركتده بولونان برشيئك، بردنبره طوروويرمه‌سنه (وقفه arrêt) ديرلر. بوكلمه چوق يرده قوللانيلير . مثلا : طبابت لساننده (arrêt du cœur) قلبك هرهانكى برسببله طورو ويرمه‌سنه ديرلر. فرضا : (un coup très rude sur l'abdomen peut occasionner un arrêt de cœur subitement) جمله‌سنى ترجمه ايدركن : (بطن اوزرينه وورولان شدتلى برضربه ، آنى اوله‌رق وقفهٔ قلبه سببيت ويره‌بيلير) ديرز . كذلك (le marché accuse un arrêt de transaction) جمله‌سنى : [پياسه‌ده معاملات اعتباريله بروقفه (يعنى طورغونلق) كورولويور] ديه ترجمه ايدرز.

بالخاصه فلسفه‌ده (وقفهٔ نمو arrêt de developpment) تعبيرى مشهوردر ، و (تكامل نظريه‌سى théorie de l'évolution) نك ايجاد ونشر ايتمش اولدوغى بر تركيب مهمدر . (بسيط و متجانس simple et homogène) بر حالدن دها (معضل complexe) (وغير متجانس hétérogène) بر صفحهٔ كماله ارتقا ايتمك صورتيله واقع اولان حركت مترقيه‌ده برعضو مخصوص ، ياخود برجسم عضوى - هرهانكى بر سببله - بردنبره طورور وطوردوغى شكل اوزره قاله‌رق دها مكمل بر صورت باغلايه‌مازسه، بوطورغونلغه (وقفهٔ نمو) ديرلر. (غريبهٔ خلقت anomalie) تعبيرنده ايضاح اولوندوغى اوزره همان اكثر عضوى قصورلرك بر (وقفهٔ نمو) نتيجه‌سى اولدوغى تحقق ايتمشدر . عالم مشهور (پروفسور هه‌قكل Prof. Haëckel) بالخاصه بوعضوى قصورلرى تدقيق ايدرك برمهم كتاب يازمشدر .

تاريخ فلسفه‌ده (حسبانيون les sceptiques) فرقه‌سى فرط شبهه وترددن طولايى هيچ برمسئله‌ده بيان فكر ايده‌مز واوسؤاللر حضورنده توقف ايدردى . بوطورلرى (époque) تعبير اصطلاحيسى ايله مشهور اولوب قالمشدركه يونانى‌ده (ئه‌پوخى) لفظندن آلنمشدر ولغت معناسيله (وقفه) ديمكدر. [فضله تفصيلات ايچون inhibition و époque كلمه‌لرينه باقيكز!]

صنعت Art فرانسزجه وانكليزجه

Art

آلمانجه Kunst

ايتاليانجه Arte

يونان قديمده (آره‌تى = ἀρετή) لفظى واردركه (قدرت وهنر) معناسنه كلير. برده (آرو = ἄρω) كلمه‌سى واردركه (برلشديرمك، تأليف ايتمك) ديمكدر . اوروپا لغويونك ادعاسنه كوره لاتينلر (ars) تعبيرينى هرحالده بواصللرك برندن آلمشلر وفرانسزجه ايله انكليزجه‌نك (art)، ايتاليانجه‌نك (arte) لفظلرى اوندن مشتق اولمشدر .

يونانى‌ده برده (ته‌خنى = τέχνη) كلمه‌سى واردركه اصل - بوكونكى

معنای اصطلاحیسی ایله – (art) مقابلی اولمق اوزره قوللانیله کلمشدر . بوده (مهارت وهنر) دیمکدر . ارسطو بونی بالخاصه (ئه پیستی می = ἐπιστήμη یعنی علم = science) مقابله‌سنده ذکر ایدردی .

المانجه (Kunst = قونشت) دخی (قدرت) معناسنه کلیر .

بزده بو تعبیراتك جمله‌سی عربجه‌نك (صنع) ثلاثی‌سندن مشتقدر ؛ وبو کلمه‌لرك هپسی‌ده – آز چوق معنا فرقلریله – اصطلاح اوله‌رق اوته‌دنبری استعمال اولونه کلمکده‌در . (صنع) لغتده (اجادة الفعل) دیه تعریف اولونیورکه (برایشی حسن صورتله یعنی هنرله یاپمق) دیمکدر . مع مافیه شرق مؤلفلری وبالخاصه عثمانلی محررین سالفه‌سی (صنع) کلمه‌سنی اثر خلقته تخصیصاً ذکر ایدرلر . (صنع الهی)، (صنع قدرت)، (صنع کردکار) ترکیبلرینه ادبیات عثمانیه‌ده پك چوق تصادف اولونور . لکن (صنعت آلهیه) یاخود (صناعت آلهیه) ده‌ین اولمامشدر . صنعت وصناعت لفظلری همان دائما آثار انسانیه حقنده استعمال اولونه کلمشدر . تحقیقات لغویه وتاریخیه اثبات ایدییورکه اسلاف ، (art) مقابلی اولمق اوزره (صناعت) لفظنی قوللانمش ؛ (صنعت) کلمه‌سنی انجق (اسم فعل) اوله‌رق ، یعنی (صانعك ایش کورمه‌سی) معناسنده استعمال ایتمشدر . شو تقدیرجه (کوزل بر ایش) ، (بر اثر هنر) معناسنی (صنعت) دکل (صناعت) کلمه‌سی متضمن اولمش اولویور . نته‌کیم عوام ناس دخی مصنوعات بشریه‌یی تقدیرده عینی تعبیری قوللانیر . مثلا عینی ماده‌دن معمول ایکی شیئك فیئاتی آره‌سنده‌کی سبب تفاوت سوال اولونونجه : (افندم ! . بوباشقه !.. بونده چوق زه‌ناعت وار !..) دیر . بدیهی‌درکه بوراده‌کی (زه‌ناعت) ، (صناعت) لفظندن محرف بر غلط مشهوردر .

حالبوکه بوکون همان بالجمله محررین (صنعت) ی (art) مقابلی اوله‌رق قوللانیورلر وتقریباً اوتوز سنه‌دنبری بوکلمه‌یی – تصرف اسلافه مخالف اوله‌رق – بو حیثیت معنا ایله او قدر استعمال ایتمشلردرکه ، ارتق بوده معناً بر غلط مشهور اولوب قالمشدر . فرانسزجه‌نك (beaux-arts) ترکیبی (صنایع نفیسه) دیه ترجمه ایدیله‌رك لسانمزه انتقال ایتمش بولوندوغی ایچون

(صنایع) کلمه‌سی (صنعت) ك جمعی ظن اولونمشدر . صناعتك جمعی اولدوغنی ادعا ایدن ارباب صلاحیت واردر . دیمك اولویورکه عن جهل بزده (صناعت) یرینه (صنعت) کلمه‌سی (art) مقابلی اولمق اوزره تلقی اولونوب تقرر ایتمشدر . نته‌کیم (صناعت) (industrie) ؛ (صنیعه) ، (artifice) ؛ (حرفت) دخی (métier) قارشیلغی اوله‌رق بوکونکی لسانمزده رواج بولمشدر . بوندن طولایی‌درکه بوراده تشویش اذهان ایتمه‌مك ایچون (صنعت) (art) معناسنده قوللانلمشدر . یوقسه سکز یوز سنه‌دنبری‌در محررین اسلامیه (صناعت) و (صناعات) کلمه‌لرینی بو معنایه تخصیصاً استعمال ایده کلمشدر . [arts libéraux تعبیرینه باقیکز !]

فرانسزجه‌نك arts industriels) ترکیبنی (صنع) ثلاثی‌سندن مشتق بر کلمهٔ ایله عیناً ترجمه ایده‌میورز . (صنایع صناعیه) دیبه‌مه‌یز ، حشو مشوش اولور . (feu d'artifice) تعبیرینك ترجمه‌سنده دخی (صنیعه) کلمه‌سی بر درلو یاقیشق آلمیور . غزته‌جیلرمز بونی (صنایع ناریه) دیه ادا ایدیور مشلردی . (حرف وصنایع) ده (arts industriels) ترجمه‌سی اولمق اوزره کچیور .

علی الاطلاق صنعتك تعریفنده فیلسوفلر – اوته‌دنبری – پك چوق شیلر سویله‌مشلردر . بو تعریفلرده متفق علیه اولان نقاط اساسیه‌یی تألیف وعرض ایتمك لازمدر . اولا ، صنعتك بر (هنر انسانی) اولدوغنده هر فیلسوف متحد الفکردر . شو تقدیرجه بر اثر صنعتده بهمه‌حال بر فکر ونیت ، بناءً علیه برده (غایهٔ مترقبه but visé) یعنی کوزه‌دیلمش بر مقصد بولونمق ضروریدر . دیمك که بر (اثر صنعت œuvre d'art) طبیعتده کندی کندینه موجود اوله‌مایان (مصنوع ومرتب) بر شی‌در ؛ فضله اوله‌رق ، بر مقصد ونیتله ترتیب اولونمشدرکه بوده صانعی اولان ذاتك صاحب عقل اولدوغنه دلالت ایدر . بر عادی دیکیش ماقاره‌سندن طوتوکزده اك کزیده هیکللره ، اك ظریف تابلولره ، اك عالی مبانی‌یه ، اك علوی ونزیه بسته‌لره وارنجیه قدر بوتون مصنوعات بشر ، بو تعریف عمومی‌نك دائرهٔ شمولنده داخل نامعدود مثاللر تشکیل ایدر . فقط ینه اونك ایچوندرکه ظریف ونظر فریب چیچکلر

وكوزل رنكارنك وپرنقش قوش تويلرى وياخود بللورات وحتى فسونكار برلوحهٔ سراب ، آثار صنعتدن معدود اوله‌ماز ، زيرا بونلرده (هنربشر) ك دخلى يوقدر .

صنعتى بويله عمومى وغير معين بر معنا ايله تلقى ايدرسه‌ك (طبيعت (La Nature) ه مقابل دوشر . چونكه بومبحثده هيچ كيمسه طبيعته بويله برعقل ونيت ، بويله برغايهٔ معرفت اسناد ايده‌مه‌مشدر. اونك ايچوندركه (صنعى artificiel) تعبيرى ، (طبيعى Naturel) لفظنك ضدى اوله‌رق قوللانيلير . حتى بوضديتى تناقض درجه‌سنده بيله تلقى ايده‌بيليرز ؛ زيرا برشى ياطبيعى ياخود صنعى اوله‌بيلير . اوحالده طبيعى اولان برشى صنعى اوله‌ماز ؛ هرنه‌قدر مادهٔ اصليه‌سى خزانهٔ طبيعتدن آلنمش ايسه‌ده ! . . .

لكن اونوتمامالى كه بوفكر ، اساساً طوغرو اولمقله برابر قطعياً اضافى‌در؛ چونكه صنعتكار اولان انسان دخى طبيعت كليه‌ده داخل برجزؤدر؛ طبيعت خارجنده برشى دكلدر. بناءً عليه (صنعى‌لك) و (طبيعى‌لك) فرقنه برقيمت مطلقه ويرمك ياكلش اولور. نته‌كيم قدماى متفكرين اكثريا بوخطايه دوشمكدن صاقينه‌مامشلر وبوسببله (صنعت) ايله (تصنع) عينى شيدر ظن اولونمشدر. [بوبحثك تفصيلى ايچون esthétique سوزينه باقيكز !]

مع مافيه بوملاحظات ، منصحراً (بديعيات esthétique) بحثنده معتبردر. فلسفهٔ عموميه‌يه كلنجه ، طبيعتده بر (نظام وآهنك ordre et harmonie) وبناءً عليه (خلقتده بر علت غائيه cause finale dans la création) كوره‌بيلن فيلسوفلر نادر دكلدر. فلاسفهٔ (آلهيون وروحيون les théolo-giens et les spiritualistes) كائناتده بويله برانتظام كوردكلرى ايچون اونده بر (غايه) تصور ايدييورلر وبوغايه طولاييسى ايله‌دركه (عاقل ، كامل ومختار intelligent, parfait et libre) بر (فاعل مدبر) ك وجودينه استدلال ايچون يول بوله‌بيليورلر . بو (منظومهٔ كائنات cosmos) ى (كور بر تصادف un hasard aveugle) ك نتيجه‌سى دكل ، بر (صانع حكيم) ك اثر كمالى اولمق اوزره تلقى ايدييورلر. اثبات الوهيت ايچون شمدى‌يه

قدر ترتيب اولونه‌بيلن براهين مشهوره‌نك بلكه اك مهمى بودر. [preuve كلمه‌سنه باقيكز !]

بونقطهٔ نظردن باقيلنجه (طبيعت) ايله برهيكل وياخود برتابلو آره‌سنده حيثياً فرق قالميور. طبيعت دخى براثر صنعت عد ايدلمش اولويور؛ شوقدركه اونك صانعى انسان دكلدر .

بويله دوشونن فيلسوفلر ايچون بيله يوقاريده عرض اولونان تعريف عمومى طوغرودر . اونى تعديله حاجت يوقدر . زيرا طبيعت دخى (مصنوعات) مضموننده داخل اولونجه اونده‌ده برصانع عاقل ايله برنيت وبرغايه آرامق مجبوريتندن قورتوله‌مايز .

يالكز شونى اونوتمامليدركه (صنعت) ده‌نجه ارتق بو كون بهمه‌حال انسان اليله مصنوع اولان شيلرى مراد ايدرز. اوتقديرده طبيعت ، بهمه‌حال خارج قالير وبالالتزام خارج طوتولور .

(ar t) كلمه‌سى بومعنا ايله منفهم اولونجه (مصنوعات بشريه) نك كافه‌سنى دخى شامل برتعبير عمومى اولور ، واوحالده (صنعت) ايله (صناعت) ى ده احاطه ايدر . فى الحقيقه فرنك لساننده بو كلمه‌نك معناسى بوقدر كنيش‌در . اوسببله‌دركه اوكا بعضى صفتلر ترديف ايدرك معناسنى تخصيص وتعيين ايدرلر. (arts industriels) و (beaux arts) ديه آييريرلر . بوده ضروريدر ؛ چونكه غايه‌لرينه نظراً (صنعت) باشقه ، (صناعت) بوسبوتون باشقه‌در . (بديعيات esthétique) انجق برنجيسى ايله مشغول اولور ؛ صناعتله قطعاً علاقه‌دار دكلدر .

بو مهم نقطه‌يى تصريح ايچون عادى بر مثال ويره‌يم ؛ مثلا :

مصنوعات بشريه‌دن بر عادى (حصير اسكمله) تصور ايديكز . بونده البت برمقصد واردر. اودون پارچه‌لرينى ، سازلرى چيويلرى بويله برآرايه كتيروبده (اسكمله) ياپان بر آدم ، بسبللى‌دركه اوزرينه اوطورولسون وراحت اوطورولسون ديه اونى اعمال ايتمشدر . شيمدى فرض ايديكزكه عينى اسكمله‌نك حصير قسمى رنكارنك سازلردن ئورولمش اولسون؛ وقسم

حشبی‌سنده بعضی نقشلر بولونسون ؛ یعنی اواسکمله (سوسلی) اولسون!.. بوتزییناتك تأمین راحت ایچون فضله‌بر فائده‌سی اوله‌ماز . دکلمی‌یا ؟ ینه‌اونی اوشکل اوزره‌انشا ایتمکدن اصل مقصد ، تأمین استراحتدر. بوکبی‌مقاصدك دستور عمومی‌سنه (فائده utilité) دیرلر. بر ایشده یالکز بویله‌بر (مقصد فائده) کوزله‌یوبده اثر وجوده کتیرنلر انجق (صناعتکار artisan) درلر. ایشلری‌ده (صناعت industrie) در؛ ایشته بو درلو ایشلرك بدیعیاتله هیچ مناسبتی یوقدر. لکن بر آزبویا سوردیمی ؟ . . یعنی‌او اسکمله‌یی سوسله‌مکه باشلادیمی ؟ . . آرتیستلك‌ده باشلار . چونکه تزییناتده کوزه‌دیلن مقصد ، مادی وعملی برفائده تأمین ایتمك‌دکل ، ذوق ویرمکدر . مثلا (اون‌بشنجی لوئی Louis XV) ، (دور انتباه Renaissance) و یاخود اسکی یونان طرزنده یاپلمش بر صندالیه‌ده ایش اویله‌در . اکلاشیلیرکه بویله بر صندالیه یاپان آدام ، یالکز اوطورمق ایچون تأمین استراحت مقصدینه حصر همت وصرف معرفت ایتمه‌مشدر. (کوزل برشی‌یاپمق) ده ایسته‌مشدر. فی‌الحقیقه او ایشده برظرافت ونزاهت ، بر کوزللك کورورسکزکه بالخاصه بر اسلوب مخصـوص اوزره تعین ایدر . واقعا بر عادی قهوه خانه اسـکمله‌سنده‌کی پك قابا صـابا تزیینات ایله (ماری آنتوانه‌ت Marie Antoinette) ك (تریيانون Trianon) کوشکنده‌کی صالوننده کورؤلن صندالیه‌نك زینت واسلوبجه بیوك برفرقی واردر؛ فقط ماهیتجه هیچ‌فرقی یوقدر. ایکیسی‌ده زینت‌در . زینت نه‌درکه‌ده ویا نه درجه‌ده اولورسه اولسون ، اونده مقصد فائده دکل ذوق‌در . نته‌کیم (زولو Zoulou) قبیلهٔ وحشیه‌سنك چاموردن یابوب کونشده قوروتدیغی چیرکین وغلیظ هیکللرایله بر (ژوپی‌تر Jupiter Olympien)،بر(آپوللون Apollon de Belvedère) هیکلی‌ماهیتاً عینی جنسدن‌شیلردر. یونان‌قدیم‌صنعتکارلرینك بوحیرت بخش اثرلری‌ـ‌شبهه‌سزـ خارق‌العـاده بردهای شخصینك قدرت الهامنی کوسـتریر و (ادا وتصور conception et expression) ده بو درجهٔ کمال ، البته عالی ومکمل بر مدنیتك جلوهٔ معرفتی‌در . بو بویله اولمقله برابر، صناعتله صنعت بخشنده هرهانکی براثرك یالکزغایه‌سنه باقیله‌رق حکم‌ایدیلیر. اوده حیاته تأمین فائده

ویاخود بخش‌ذوق ایده‌بیله‌جکنه نظراً مصنوعات‌بشریه‌یه برقیمت ویرمکدن عبارتدر . اومصنوعات ، نه قدر ابتدائی ویچیمسز اولورسه‌اولسون ماهیتنه تأثیری یوقدر . بوخصوصده نظراعتباره‌آلنان (درجه فرقی) ، (مدنیت درجه‌سی) ندن عبارتدر. بناءً علیه حقیقی‌معناسیله صنعتك‌فائده‌کبی برمقصدله هیچ مناسبتی یوقدر ، انجق (ذوق) ایله علاقه‌سی واردر . حتی بر اثر ، برایش فائده ومنفعت کبی مقاصدامانیتکارانه‌دن نه‌قدرآیریلیر واوزاقلاشیرسه ، اونك ماهیت وقیمت صنعتکارانه‌سی‌ده اوقدر آرتار. اوسببله‌درکه برتابلو ، بربسته ، برهیکل ، اك ظریف برصندالیه‌دن دهازیاده بر (اثرصنعت) در. چونکه برصندالیه نه‌قدر صنعتکارانه یاپیلمش اولورسه‌اولسون ، ینه‌اوزرینه اوطورولسون دیه اعمال ایدلمشدر. حالبوکه برتابلو یالکزانسانه بر (هیجان بدیعی émotion esthétique) ویره‌بیلیر . بوذوق، حظوظات نفسانیه‌نك اك علویسی واك نزیهی‌در .

ایشته صنایع نفیسه‌نك فلسفه‌سی صاییلان (بدیعیات l'esthétique) انجق‌بودرلو اثرلرله مشغول اولور . اونلره برمعیار قیمت تعیین‌ایتمك ایستر؛ ذوق وهیجان بدیعی‌نك منشأ وماهیتنی ، جلوه‌لرینی تحقیق ایدر ؛ آرتیستلك مزاجنك وقابلیاتنك (تحلیل روحیسی analyse psychologique) ایله اوغراشیر ، وبو استعداد مستثنانك (عوامل محیطه facteurs ambiants) ومعنویه‌سنی ، مدنیت وتربیه ایله مناسـباتنی کشف وتعیین ایتمك اوغورنده تدقیقاتده بولنور . آیریجه‌ده ماهیت حسنك نه اولدیغنی اوکرنمکه چالیشیر .

شومختصر ملاحظاتمله اکلاشیله‌بیلیرکه (صنایع‌مفیده arts utiles) ایله (صنایع نفیسـه beaux arts) آره‌سنده‌کی فرق اساسلی‌در وبو تقسیم ، ملاحظهٔ صنعتده منظور اولان غایهٔ مخصوصه‌یه کوره ضروریدر .

صنایع مفیده‌نك فلسفهٔ صنعته تعلق اولمادیغی‌ایچون بوراده انجق صنایع نفیسه حقنده معلومات‌اساسیه ویریله‌جکدر . [ماهیت‌حسن ، هیجان‌بدیعی ، الهام ، استعداد هنرورانه ، اسلوب ادا مسـئله‌لریله منشأ صنعته ، مذاهب ومسالك مشهوره‌یه عائد معلومات و باشـلیجه نظریاتك مناقشـه‌سی کاملاً

(esthétique) كلمەسنه ترك ايدلمش ، اوراده لزومى قدر بسط وتنقيد اولونمشدر . بو بحثى اوقور اوقوماز همان اورايه باقوب توحيد ملاحظات ايديكز !]

ماهيت صنعتى لايقيله اكلايەبيلمك ايچون تاريخنه نظر ايتمك الزمدر . صنعت ، پك اسكيدر . يالكز تاريخ مدنيتى دكل، حتى انسانيتك (ادوار قبل التاريخيه périodes préhistoriques) سنى بيله نەقدر تعقيب ايدرسەك ايدەلم ، ماضيلره طوغرو نەقدر اوزاق كيدرسەك كيدەلم ، انسانيت قديمەنك متروكات باقيەسى آرەسنده قابا صابا بعضى آثار صنعت وصناعته تصادف ايدەبيليورز . بو آثار ابتدائيەدن مركب اولمق اوزره بوكون پك مهم قولكسيونلرده واردركه يوزلرجه متخصص طرفندن كمال دقت وجديتله تتبع اولونمقده بولونيور .

بوخصوصده تدقيقات عميقه اجرا ايدلمش وبوندن پك مهم نتيجەلر ترتب ايتمشدر . (صنعتك منشأى وتكملى l'origine et le develop pement de l'art) حقنده الك معتبر نظريات بوكبى تحقيقاتدن استنباط اولونان معلوماته استناد ايدييور . بزه بومعلوماتى ويرن بر طاقم (علوم طبيعيه sciences naturelles) دركه اونلرك طوغرودن طوغرويه صنايع نفيسه ايله هيچ برمناسبت وعلاقەسى يوقدر: (قبل التاريخ la préhistorique) كبى ، (تطبيق علم اقوام l'ethnographie comparée) كبى ، (علم انسان l'anthropologie) كبى ! . . .

نتەكيم بومسئلهٔ صنعتى تنويره خادم اولان مستحاثات ومواد سائره دخى، اكثريتله تصادفى اولەرق بولونمش شيلردر؛ وپك چوغى اون طوقوزنجى عصر ميلاديده واقع اولمشدر . بر طرفدن معدن اوجاقلرينك فعاليت خارق العادەسى ، ديكر طرفدن شمندوفرك ـ برقيمتلى واسطهٔ نقليه اولەرق ـ كشف اولونماسى ، بويوك مقياسده عمليات ترابيەيه ميدان ويرمش وطاغلر اويولوب يوللر آچيليركن برچوق آثار قبل التاريخيه بولونه بيلمشدر . (علم مستحاثات la paléontologie) و (طبقات الارض la géologie) دخى عينى زمانده بوكشفياتدن مستفيد اولەرق سرعتله ترقى ايلەمشدر .

بوتون بوعلوم متفقاً اثبات ايدييوركه انسانيتده آثار صنعت پك اسكى زمانلردنبرى وارمش. بناءً عليه استعداد صنعت دخى اودرجه قديم وفطرى اولمق لازمكلير . معلومات ايله ، تربيه ايله اولسەيدى بوقدرقديم اولەمازدى .

ازمنهٔ قبل التاريخيەيى تدقيق ايدن علما ادعا واثبات ايدييوركه اودهر قديمده (انسان ابتدائى l'homme primitif) ، عادتا حيوان دركەسنده ياشيورمش : (بز طوقومق tissage) ، (ايپلك ئەكيرمك filage) ، چوملكجيلك la poterie) ، (حرث اراضى culture de la terre) يعنى ايى كوتى زراعت ايتمك بيلميورمش . (حيوانات اهليه animaux domestiques) يى طانيمورمش. ابتداى تمدن علاماتى ديمك اولان بودرجهٔ تكامل پك چوق عصرلر صوكره ممكن اولەبيلمش واغلب احتمالاته كوره (چوبانلق دورى) ايله باشلامش اولسه كركدر .

اواسكى دورلرده الك بويوك مشغله آولايوب آولانمامق ، الكمبرم ودائمى انديشه بربيرتيجى دشمنك لقمهٔ تجاوزى اولمايەرق كوننى كون ايتمك ـ ممكنسه ـ قارننى طويورمق ايمش كه بوده پك طبيعيدر . فقط هنوز معدنياتك هيچ برينى بيلمەديكى ايچون وحشى انسان ، سرت (چاقماق طاشى silex) نى استعمال ايدرك آلات وادوات معدودەسنى هپ اوندن اعمال ايتمشدى . آثار صنعت وصناعت ـ بالطبع ـ الك اول اسلحه وبعضى الات ياپمق ايله باشلايه بيلمشدر .

اونك ايچون بوابتدائى زمانلره اصطلاح علمده (دور حجرىٔ قديم Période paléolithique) ديرلر. بودورك يكانه نوع آثارى يونتولمامش چاقماق طاشندن معمول برطاقم ميزراق اوجى pointe de lance) ، (اوق flèche) ، (بالطه hâche) ، (قاشيق cuillère) ، (چكيچ marteau) ؛ (لوبوط massue) كبى اسلحهٔ ابتدائيەدر وپك قابا صاپا ياپلمش شيلردر . اوندن طولايى دركه اوزمانلره (يونتولمامش طاش دورى âge de la pierre brute) دخى دەنيلير ؛ زيرا بونى متعاقب كلن دورده عينى اسلحه والاتك مجلا طاشدن ياپيلمش اولديغى كورولويور . حتى بومتروكات قديمه ميانده

خیلی ظریف اولانلری ده واردر. ایشته (دور حجری جدید l'âge néolithique) ویاخود (یونتولمش طاش دوری l'âge de la pierre polie) دیدکلری زمان ماضی دخی بودر. [paléontologie کلمه‌سنده تفصیلاته باقیکز!]

منحصراً محافظهٔ نفس و تأمین معیشت ایچون اعمال ایدلمش اولان بوادوات واسلحهٔ ابتدائیه، قابا شیلر اولمقله برابر مزیندر. هله (که‌ییك بوینوزی bois de Renne)، (فیل دیشی ivoire)، (کمیك) استعمال اولونه‌بیلمکه باشلادقدن صوکره بعضی سلاح قبضه‌لری اوزرنده ـ شایان حیرت بر موفقیتله یاپیلمش ـ رسملر کورولویورکه سیوری برچاقماق طاشیله حك ایدلمشدر.

محققدرکه بو اسکی دور حجریده (انسان ابتدائی) هنوز سفالت و وحشتك ادنا درکه‌سنده بولونیور و (طبیعی مغاره‌لر grottes naturelles) ده حیوان کبی چیرچیپلاق یاشیوردی. ایکی دالی بر آرایه کتیروبده بر (بکیجی قولوبه‌سی) چاتمه‌یی عقل ایده‌میوردی. او وقت (هیئت اجتماعیه état social) دکل (هیئت عائله état de famille) یوقدی. احتمالکه انسانلر سوزسویلیه‌میورلر وانجق بعضی اصوات معینه ایله یکدیکرلرینه تبلیغ هیجان ایده‌بیلیورلردی. اوزمان بوانسانلرله معاصر اوله‌رق (ماموت)، (اوچ بوینوزلی کرکدان)، (بویوك مغاره کدیسی)، (مغاره آیی‌سی)، (یابان آتی)، (صیرتلان)، (فوق یعنی دکز فیلی)، (دکز آیغیری) ودها برسوری مدهش حیوانات قدیمه واردی. بونلرك پك چوغی غایت اوزون تویلی جاناوارلر ایدی. دنیانك اکثر طرفلرنده، حتی فرانسه‌نك جنوبنده وبحرسفیدك منطقهٔ شمالیه‌سنده سورولرله یاشیورلر وبعضیلری دخی بالخاصه مغاره‌لرده انسانلری آولامقله کچینیورلردی. دیمك که اوروپا اوتاریخده شدتله بارد برمنطقه داخلنده ایدی.

فقط غریبدرکه اوابتدائی انسانلرده شایان حیرت بر استعداد صنعت وارمش. اواسکی دورك متروکات معموله ومصنوعه‌سی بونی پارلاق برصورتده اثبات ایدییور. بو آثار قدیمه بالخاصه انکلتره، فرانسه، بلچیقا واسویچره‌ده بعضی مغاره‌لرده بولونه‌بیلیور. احتمالکه اوروپانك سائر یرلری هنوز بویوك

ومهلك باطاقلقلر حالنده اولدوغی ایچون انجق غرب طرفلری بر درجه‌یه قدر انسانلرله مسکون بولونه‌بیلیورمش!

اوزمانلر هنوز (جبل طارق Gibraltar) بوغازی پیدا اولمامش بولوندوغی ایچون اسپانیا فاس ایله متصل ایمش. نته‌کیم (قناریه Canaries) اطه‌لریده آفریقا قطعه‌سندن آیرلمامش ایمش. امریقای شمالی‌نك اوروپایه بیتیشیك بولونمش اولدوغنه‌ده شبهه قالمیور.

بو اسکی وضعیت جغرافیائی‌نك (صنایع قبل التاریخیه arts préhistoriques) بحثنده نه‌درین معنالری متضمن اولدوغی تفصیلات آتیه نهایتنده آکلاشیله‌جقدر.

بوکبی مستحاثات قدیمه‌یی کشف وتتبع ایدن علما، وعلی الخصوص معاصریندن (ئه‌دوار دولارته Edouard de Lartet) و(قریستی Christy) نامنده ایکی فرانسز، کندی مملکتلرنده کشف اولونان بویله برچوق قیمتدار متروکاتی جمع ایدرك (آکیتانیا اراضیسنك متروکات قدیمه‌سی Reliquiœ Aquitanicœ) عنوانیله برمجموعهٔ مفیده نشر ایتمشلردی.

بحثمزی تنویر ایچون ذکری لابد اولان مثاللرك پك چوغی بواثردن نقل اولونمشدر. بن‌ده بونلردن برایکیسنی ذکر ایدرك مثال ودلیل اتخاذ ایدییورم:

(لارته) و (قریستی) نك (مادله‌ن مغاره‌سنده Grotte de la Madeleine) بولدقلری آثار عتیقه‌دن بری، (مستحاثه حالنده à l'état fossile) بر فیل دیشی صفیحه اوزرینه (چیزکی ایله رسم ایدلمش = dessiné au trait) بر (ماموت فیلی) تصویر ایدر. بورسم اوقدر طوغرو و اوقدر طبیعیدرکه تماشاسی یك نظرده حیرتله جلب تقدیر ایده‌بیلیر.

بویوك موزه خانه‌لرده (ایلك فیل جنسی Elephas premigenus) عنوانیله (قدید squelette) ینی ـ مستحاثه حالنده ـ کوره‌بیلدیکمز بو مدهش حیوان، بوکونکی فیللردن خیلی بویوك اولدقدن ماعدا برچوق وجهله‌ده فرقلی ایدی. تپه‌سی پك یوکسك، آلنی کنیش ومحدّب، قولاقلری کوچوك فقط دیشلری پك بویوك ویوقاری‌یه طوغرو ـ بردائره شکلنده ـ قیوریلمش

ایدی . وجودینك هر طرفی صیق قیوریجیق تویلی ، باشی وبوینی (بیزون Bison یعنی یابانی آمریقا مانداسی) کبی صاچلی اولدوغی ایچون اکسه‌سندن طاشان اوزون تویلر دیزلرینی آشاردی .

بر زمانلر (یعنی دور رابعده l'âge quaternaire) بوحیوان و یوقاریده اسملرینی ذکر ایتمش اولدوغم (انواع منطفیه espèces éteintes) دنیانك همان هر طرفنده‌کی اورمانلری استیلا ایتمشدی. اوقدرکه ، مثلا اوفیلك اسمنه نسبتله بر (ماموت دوری l'âge de Mamouth) واردر ؛ بناءً علیه (ماموت) ، اوزمانلرك (جنس ممثلی faune) صاییلیر .

اودوردن بزه یادکار قالان آثار مصنوعه‌نك اکثریسنده اووقت انسانله معاصر بولونان ومجادله ایدن سباع وحشیه‌نك تصویرلری وبالخاصه بوقورقونج فیلك رسمی کورولویور .

اوتاریخده فرانسه طوپراغنده یاشایان وبو (ماموت) رسمنی فیل دیشنه چاقماق طاشی ایله حك ایدن (انسان ابتدائی) هرکیم ایسه ، جداً ـ تعریفی ناقابل ـ براستعداد جبلی اثبات ایتمش ، والبته بوحیوانی بالذات وبالدفعات تماشا ایدرك بوقدر طبیعی برصورتده رسم ایده‌بیلمشدر ؛ چونکه بوتون اوصاف ممتازه‌سنی چیزکیلرله کوسترمشدر .

(ارضیات) و (مستحاثات) علماسی بوبابده بعض تحقیقات اساسیه‌یه بناءً دوشونوب حساب ایدییورلرده اورسمك تخمیناً لااقل اللی بیك سنه اول حك ایدلمش اولدوغنه بیان قناعت ایلیورلر . حتی غریب بر تصادف بومستحاثهٔ صنعتك بوسبوتون قیمتنی آرتدیرمشدر . باقیکز نصل ! ..

(١٨٠٦) سنهٔ میلادیه‌سنده (له‌نا Léna) نهری منصبنده، تام الاعضا بر ماموت فیلی کشف اولونمشدی . نته‌کیم برمدت صوکره (١٨٦٤) ده سیبریانك (یه نی سه ی Jénisseï) منصبنده بردانه‌سی دها بولوندی ایدی . دور حجریدن بری کثیف بوز طبقه‌لری آلتنده مصون ومحفوظ قالمش اولان بوایکی جسد ، قطعاً تغیر وتفسخ ایتمه‌مش اولدقدن ماعدا تویلری بیله دوکولمیه‌رك حال اصلیسنی محافظه ایده‌بیلمشدی. سوق تصادفله واقع اولان

بوکشف مهم اثناسنده حاضر بولونان بر روس تاجری ، همان بوغریب حیوانك رسمنی چیزمش وبروثیقهٔ احتیاطیه اولمق اوزره متخصصین علمایه کوندرمشدی . ذکری دهمین کچن (که‌یك بوینوزی) اوزرنده‌کی ماموت رسمنی ـ ارباب صلاحیت ـ تاجرك کوندردیکی رسم ایله قیاساً مطالعه ایتمش واسکیسنك دها طوغرو ، دها طبیعی اولدوغی صراحتاً تحقق وتبین ایدرك روس تاجرینك چیزدیکی رسمه ـ هروجهله ـ مرجح کورولمشدر . حتی تاجرده بعدالتدقیق بونی اعتراف ایتمشدر .

بووقعه ، فلسفهٔ صنعت نقطهٔ نظرندن فوق العاده بر اهمیتی حائزدر . چونکه استعداد صنعتك (وهبی inné) اولماسی دعواسنه قوت ویرییور ، بناءً علیه (بدیعیات l'esthétique)ك الك مهم وغامض مسائلندن برچوغنی یکیدن میدان بحث ومناقشه‌یه دعوت ایدییور .

فی الحقیقه ، اسکی دور حجری‌ده یاشامش اولان برانسان ابتدائی ـ عینی حیوانی ـ برانسان مدنی‌دن دها ای وطوغرو رسم ایده‌بیلمش ایسه صنعتك ـ علی الاطلاق ـ برقابلیت جبلیه اولدوغنی قبول وتسلیم ایتمکدن باشقه چاره قالماز . واقعا بوراده برشی خاطره کلیر: [اورسمی یاپان روس ، بر تاجر دی رسام دکلدی. بلکه هیچ رسم درسی کورمه‌مشدی؛ بناءً علیه معذوردر !.] دیه دوشونوله‌بیلیر. فقط ایلك رسمی ـ اللی التمش بیك سنه اول ـ یاپان وحشی، رومادە تحصیل ایدوب برنجی مکافاتی آلمش اولان مشهور صنعتکارلردن دکلدی یا ؟ ! .. احتمالکه ایکی یاشنده برمدنی چوجوق قدر لاقیردی ایتمه‌سنی بیله ، بیلمزدی . فقط تقلید طبیعتده نصل بودرجه موفقیت کوسترمش؟.. خصوصا چاقماق طاشندن باشقه آلات وادواتی یوق ایکن ! .. ایشته بوراسی حیرتفزادر ! .. هم بو بر استثنا تشکیل ایتمیور امثالی چوقدر وموزه‌لرده بوکون موجوددر. فضله اوله‌رق علمای متخصصینك بوبابده‌کی تحقیقاتی ینه کوستریبورکه (یونتولمش طاش) دورنده قابلیت رسم عادتا منطفی اولمش وبوکا بدل (صنایع مفیده arts utiles) بالنسبه خیلی ترقی ایتمشدر . حالبوکه بومعنادار وطبیعی رسملر، همان کاملاً (یونتولمامش طاش) دورینك متروکاتندندر . یعنی علی الاطلاق دور حجرینك ایلك صفحه‌سنه عائددر .

مدققینی بومعما حیرتده براقیور. علمانك کیمیسی (صنعت نفیسه) و (صنعت مفیده) نك باشقه باشقه استعدادلره تابع ومفتقر اولدوغنی ادعا ایدیور. کیمیسی ده دور حجرینك ایکنجی صفحه‌سنده عرق بشرك کاملاً ده‌کیشمش بولندوغنه ذاهب اولویور. هرحالده منشأ واستعداد صنعت وطولاییسیله تاریخ مدنیت بحثنده بوبرمهم واساسلی مسئله تشکیل ایتمکده‌در. [بومسئله‌نك مناقشه‌سی ایچون esthétique لفظنه مراجعت ایدیکز !]

فرانسه‌نك (په‌ریغور Périgord) طرفلرنده و (قرومانیون Cro Magnon) نواحیسنك طبیعی مغاره‌لرنده بولونان آثار قدیمه جنسندن برچوق شیلر اسپانیانك بعضی یرلرنده وقاریه اطه‌لرنده‌ده کشف اولونیور. بالطبع بوآثاری وجوده کتیرمش اولان ابتدائی انسانلرك کمیکلری ویاخود بعضی اقسام قدیدیه‌سی‌ده برابر بولونیور. حتی اللی قدر (قحف crâne) اقسامی یعنی قفا طاسی پارچه‌لری بولونمشدر، و اوصنعتکار وحشیلرك (طویل الرأس dolichocéphale) اولدوغی کورولویور. شو تقدیرجه دوز حجری قدیمده فرانسه‌ده بولونان انسان ابتدائی ایله قاریه اطه‌لرنده کیلرك عینی (عرق race) ه منسوب اولدقلری آکلاشیلیور. بر آز یوقاریده سویله‌دیکم وجهله، او زمانلر اوروپانك افریقایه متصل اولماسی وقاریه‌نك ده شبه جزیره حالنده بولونماسی کیفیتدن، عما معنا چیقاریپورلر: دیپورلرکه (شرائط اقلیمیه conditions climatérques) نك زیاده‌سیله تبدلی سببیله، حیوانات وحشیه‌نك بعضی اجناسی شماله، بعضیلری‌ده جنوبه هجرت ایتمشلردر؛ اونلری آولامقله‌چین انسان ابتدائی دخی بالضروره اونلری تعقیبه مجبور بولونمشدر. بلکه فرانسه‌نك (طویل الرأس) وصنعت نفیسه‌یه مستعد وحشیلری یاواش یاواش اسپانیایه اورادن فاسه و اورادن‌ده قناریه جهتلرینه انتقال ایتمشلردر.) بو - اولسه اولسه - بر فرضیه‌در؛ فقط هرحالده شو حقیقت مهمه تظاهر ایدیپورکه، دها اوزمانلر ایکی مهم عرق تعین ایتمش وبونلرك بری صنعت نفیسه‌یه دیکری‌ده دها زیاده صنعت مفیده‌یه استعداد جبلی ایله تمایز ایله‌مش ایمش. (محققدرکه عرقلرك آیریله‌بیلمه‌سی واستعدادات مخصوصه‌نك تولد وتمایزی پك اوزون بردورهٔ تکاملك نتیجه‌سیدر؛ وشبهه یوق که بوغریب قابلیت

صنعتکارانه - ولوکه عرقه مخصوص اولسون! - بر استعداد جبلی‌در.) ده‌نیلیور. چونکه (ماموت) دورنده اوروپا وحشیلرینك رسمده کوستردکلری موفقیتی آثوریلر واسکی مصرلیلر، اك پارلاق دور مدنیتلرنده کوستره‌مه‌مشلردر. بو، اوقدر بدیهی‌درکه ایکیسنی بربرینه قیاس ایتمکله فرق درحال کوزه چارپار. حالبوکه آثوریلرك واسکی مصرلیلرك مدنیتی پك مهمدر: انسانیتك تاریخ ترقیسنده باشلی باشنه بر (صفحهٔ ممتازه phase distincte) تشکیل ایدر. بوملتلر، بویوك شهرلر بنا ایتمشلر، قوانین تأسیس ایله‌مشلر، صنایع مفیده‌ده پك ایلری کیتمشلر، حتی (صنعت تزیین art décoratif) ده پك بویوك براز ترقی کوسترمشلر، لکن رسم تقلیدی (dessin d'imitation) ده فرانسه‌نك، بلچیقانك، اسویچره‌نك اللی آلتمش بیك سنه اولکی وحشیلری قدر استعداد هنر اثبات ایده‌مه‌مشلر. آثار میدانده‌در.

ذکر ایتدیکم مثال بر استثنا تشکیل ایتمز؛ موزه‌لرده دها برچوق کوزل نمونه‌لر کورولور دیمشدم؛ فی‌الحقیقه اسویچره‌ده (تایوکن Thayugen) مغاره‌سنده کشف ایدلمش اولان بر مستحاثهٔ مشهوره واردرکه (چایرده اوتلایان بر ره‌ن که‌ییکی Renne au pâturage) تصویر ایدر. حیوانك وضعیت وسکون طبیعی‌سی، شکلی، بوینوزلری، قیصه ودیك قویروغی، بوینك اوزون تویلری، قارننك چکیك وضعیف اولماسی یعنی آچ اولماسی، شایان حیرت بر موفقیتله رسم ایدلمشدر. هم برشی وارکه، مجلا بر که‌ییك بوینوزی اوزرینه سیوری چاقماق طاشی قلمیله حك ایدلمش اولان بورسم، سلاح صاپی فلان دکلدر. ساده کیف وذوق ایچون یاپیلمشدر. عادتا اك آنتیقه بر (تابلو) عدایدیلیر. (صنعتی صنعت اولسون دیه de l'art pour l'art) قبول واجرا ایدنلر بواثر قدیمی - دعوالری ایچون - پك قوی بر دلیل اوله‌رق ابراز ایده‌بیلیرلر.

[بودعوانك مناقشه‌سی esthétique کلمه‌سنده بسط اولونمشدر، باقیکز!]

(ئه‌دوار لارته) نك قیمتدار قولکسیونلری آره‌سنده بولونمش واوغلی طرفندن تشهیر اولونمش برمستحاثه دها وارکه پك معنادار‌در: ایکی طرفی

مجلا بر (کمیك صفیحه‌سی) ندن عبارت اولان بولوحه‌نك ، اولا بر طرفه بر (ماموت) رسمی (طاسلاغی esquisse) یاپیلمش؛ دیکر صفحه‌سنه‌ده عینی حیوانك کوزل ایکی (شکل مُجنّب forme en profil)ی حك ایدلمشدر آکلاشیلیورکه اولا حیوانك شکل حقیقیسنی و وضع طبیعیسنی حقیله تعیین وادا ایده‌بیلمك ایچون خیلی اوغراشلمش وبوطاسلاق ترك واهمال ایدلدکدن صوکره عینی حیوانك آیریجه ایکی رسمی موفقیتله حك ایدلمشدر. حتی برنده خورطومی دومدوز، ایکنجیسنده کووده‌سنه طوغرو قیوریلمش کورونور.

ظن اولونیورکه بورسملری چیزن وحشی، امین بر یردن فیلی تماشا ایدییورمش ؛ واحتمالکه حیوان راحت طورمایوب قیمیلدادیغی ایچون وضع وشکلنی حقیله تعیین ایده‌مه‌مش . فقط حیوان بر وضعیت ثابته آلدقدن صوکره ایلك طاسلاغی براقوب آیری آیری ایکی رسمنی چیزمشدر . حس صنعت بوراده آشکاردر .

بونلردن ماعدا ، (ماندا) ، (طاغ کچیسی) ، (صیغیر)، (صیغین) ، (یابان آتی) ودها برچوق رسملری حامل آثار واردر . فقط همان جمله‌سی ده دور حجری نك ایلك صفحه‌سندن قالمه‌در .

بو آثار قدیمه‌ده کورولن رسملرهپ بویوك حیوانات وحشیه تصویرلریدر. حشرات ونباتات رسمنه هیچ تصادف ایدیله‌مه‌مشدر . شایان دقت اولان بوکیفیته‌ده فیلسوفلر برمعناویریورلر: اویله ظن ایدییورلر و اویله آکلامق ایستیورلرکه، اولا طبیعتی تقلید ایتمکله صنعتی ایجاد وبالفعل اجرا ایدن انسان ابتدائی (طبیعت جامده = nature morte) یی (مشق تقلید modèle d'imitation) اتخاذ ایتمه‌مش ، بالعکس کندی حیاتنی تهدید ایدن مدهش ومهلك دشمنلری رسم ایتمکله ایشه باشلایه‌رق ـ فطرتنده مرکوز اولان ـ استعداد هنری ابراز واظهار ایده‌بیلمشدر. دیمك اولیورکه استعداد صنعتك سبب موجبی و وسیلهٔ تجلیسی (هیجان émotion) دیدیکمز (عامل معنوی facteur psychique) اولمقله برابر، اوهیجان (بدیعی) دکل ایمش ؛ چونکه ذوق ونشاط حسّندن زیاده (قورقو la peur) ایله علاقه‌دار

کورونیور . اکر اویله اولماسه‌یدی ، یعنی : ادعا اولوندوغی وجهله صنعتك (سائق معنوی mobile psychique) سی مطلقا (ذوق بدیعی) اولسه‌یدی ابتدائی انسانلر منحصراً حیوانات وحشیه وسباع مدهشه‌یی رسم ایتمکله قالمازلردی . طاغلری، آغاچلری ونظرفریب وحشی چیچکلری تصویر ایتمکه دها زیاده میال اولورلردی . حالبوکه یاپراق وچیچك رسملری بیکلرجه وبیکلرجه سنه صوکره‌کی اثرلرده آره‌صره کوروله‌بیلیور . خلاصه : صنعتك هیجان ایله طوغمش اولدوغی محقق بولونمقله برابر ، بوهیجانك نوع وطبیعتنی تعیین ایتمك لزومی ، هرحالده حلّی مطلوب برمسئله شکلنی آلوب قالیور . (مبدأ صنعت le principe de l'art) قورقو حسّی می اولمشدر ؟ . . انسان ابتدائی‌یی تصویر حیواناته سوق ایدن هیجان، تهلکه ملاحظه‌سیله محافظهٔ نفس اندیشه‌سندن‌می طوغمشدر ؟.. یوقسه تحصیل ذوق آرزوسندن (ویاخود احتیاجندن) می طوغمشدر ؟ . . .

بوسوأله ویریله‌بیله‌جك جوابلر ـ هرنه اولورسه اولسون ـ صنایع نفیسه ایله صنایع مفیده‌نك یکدیکرینه نسبتله قدم واهمیتی بحثنی تازه‌لر ویکیدن اویاندیره‌بیلیر. صنایع نفیسه‌نك (بقای شخصی conservation individuelle) ایله مناسبتی‌ده تنویر ایده‌بیلیر . فقط غریبدرکه بوجهتی هنوز لایقیله تتبع ایدن اولمامشدر . (esthétique کلمه‌سنده بن بعضی ملاحظات خصوصیه بیان ایتدم ؛ اورایه باقیکز !) (arts décoratifs صنایع تزیینیه) نك بوبحث ایله مناسبتی ینه (esthétique) تعبیرنده ایضاح اولونمشدر .

(arts plastiques) و (arts d'agrément) تعبیرلری ایچون‌ده (بدیعیات) بابنده‌کی تفصیلات مخصوصه‌یه مراجعت ایدیکز .

بومباحثك یالکز صنعت مسئله‌لریله دکل (تاریخ مدنیت histoire de la civilisation) ایله‌ده طوغرودن طوغرویه علاقه‌سی اولدوغی ایچون اهمیتی عظیمدر .

(علم انسان)، (علم مستحاثات) و (علم قبل التاریخ) ك ویردیکی معلومات ابتدائیه‌دن بالضروره استدلال اولونان بو (ملاحظات عمومیه

considérations générales) یی (تطبیق علم اقوام ethnographie comparée) پارلاق بر صورتده تصدیق واثبات ایدییور:

(ئەمپەریالزم ومستملکات پولیتیقەسی Impérialisme et politique de colonisation) سایەسندە پك چوق ترقی ایتمش اولان بو یکی علم ، فی الحقیقه بو مبحثده بر چوق مشکلاتی حل ایلەمشدر . (آمریقا) دە ، (اوسترالیا) ، (پولی نەزیا) اطەلرندە و (آفریقا) قطعەسنك کروان کچمز یرلرندە برچوق قبائل ابتدائیه واقوام وحشیه کشف اولونمشدرکه بونلر بزمله همزمان اولمق اعتباریله معاصرلریمزدر . حالبوکه درجهٔ مدنیت ــ دها طوغروسی درکهٔ وحشت ــ نقطهٔ نظرندن اوقدر ابتدائی بر سویەدە بولونویورلرکه بوندن آلتمش بیك سنه اولکی (دور حجری) یی تماماً تمثیل ایدنلری واردر. برقسمی‌دە بریرندن بالنسبه دها مترقیدر . بناءً علیه بونلرك جملەسی ــ علی مراتبهم ــ مدنیت انسانیه‌نك باشلیجه صفحات معینەسنه مثال تشکیل ایدەبیلیر. (تطبیقی علم اقوام) بو وحشیلری یکدیگرینه قیاساً مطالعه ایدرك ، صنایعنی‌دە ــ ممکن اولدوغی قدر ــ تتبع ایلەمشدر . بوکونکی اقوام وحشیه‌نك آثار صناعیەسی هان عیناً وتماماً (اسکی دور حجری) نككنه مشابەدر . موزه خانەلردەکی قولکسیونلر بونی کوستریبور . بناءً علیه هیچ شبهه قالمیورکه صنعت قدیمدر. شکل ومرتبهٔ کمال اعتباریله دخی درجهٔ تمدنله صمیمیاً علاقه‌دار کورونویور .

اقوام وحشیه‌نك (عادات mœurs) نی‌دە تدقیق ایدن (ئەتنوغرافی) ادعا ایدییورکه انسان ، احتیاجات طبیعیه‌سنی تهوین ویا تأمین ایتمك چارەلرینی دوشونمزدن اول (زینت la parure) ی دوشونویور. مثلا محققدرکه تزین تلبسه تقدم ایدییور وایتمش اولسه کرکدر. هر حالده بوده پك مهم بر کیفیتدر؛ چونکه میل تزین ــ هرنه وجهله اولورسه اولسون ــ ذوق بدیعی‌یی اثبات ایدر . اوندن صوکره صنایع نفیسه‌نك ، صنایع مفیده‌دن اول باشلامش اولدوغنه دائر بر اعتقادی مستلزمدر . فیلسوف مشهور (هربرت سپنسر H. Spencer) بو مسئله‌لر حقنده پك مهم مقاله‌لر یازمش وبر نظریهٔ معتبره تأسیس ایتمشدر .

[goût و esthétique کلمه‌لرینه باقیکز !]

بوتون شو تدقیقاتك الهام ایده‌بیله‌جکی ملاحظاته کوره علی الاطلاق صنعتك تعریفنی ، بر دستور شکلنه قویوب عرض ایده‌بیلیرز :

(صنعت ، جبلت انسانیه‌ده مرکوز بر قابلیت هنرورانه‌درکه بهمه‌حال بر اثر مادی ایله غایهٔ مخصوصه‌سنه صورت ویریر .)

(بو غایه فائده تأمیندن عبارت قالیرسه (صنعت مفیده) در . بالعکس یالکز ذوق وهیجان ویرمك هنرینه معطوف ایسه (صنعت نفیسه) در . دە‌یه‌بیلیرز .

صنایع نفیسه‌نك شعبات متنوعه‌یه آیرلماسی بر اثر ترقیدر وتکامل نتیجه‌سیدر. فقط عجبا زمان اعتباریله هانکیسی هانکیسنه تقدم ایتمشدر؟.. بوده بر مسئله‌درکه مناقشه‌سی (beaux arts) تعبیرنده بسط اولونمشدر .

صنعتك علم ایله فرقی ومناسبتی حقنده‌کی مطالعات دخی عینی تعبیره دائر ویریلن تفصیلاتده مندرجدر .

صنعتکار حقایق اشیا ایله‌دکل (صور اشیا les formes des choses) ایله علاقه‌داردر . بو مهم قضیه‌نك دلائل مخصوصه‌سنی (esthétique) کلمه‌سنده بولورسکز .

[تنبیه واشارت اولونان کلمه‌لرك جمله‌سنه باقیکز !]

Articulaire (sens)

Articuiaire (sens) مفصلیه (حاسهٔ)

فیلسوفلر و (پسیقولوغ Psychologue) لر ، یعنی علم روح علماسی بزده بش (حاسه Sens) اولدوغنی ــ اوته‌دنبری ــ ادعا ایده طورمشلر وبو حواسی آیری آیری تعریف ایله‌مشلردی . [Sens کلمه‌سنه باقیکز !] حالبوکه (حس لمس Sens du tact) دیدیکمز طویغونك پك بسیط بر حس اولمایوب قاریشیق بر شی اولدوغی ، خیلی زماندر ، نظر دقتی جلب ایتمکده ایدی . بالآخره ، دها طوغروسی اون طوقوزنجی عصر میلادینك نصف اخیرندن بری (علم روح Psychologie) ترقی ایتمکه باشلاینجه بر آزده تحقیقات تجربیه‌یه مساعد بولوندی . حتی (حادثات روحیه Phénomènes

(Phénom. Physiologiques نك (حادثات غریزیه) Psychologiques
ایله علاقـهٔ صمیمیه‌سی اولدیغی تحقق ایده‌رك بو حقیقت عادتا بر (متعارفه
Axiome) کبی تلقی وتسلیم اولندی. بوسایه‌ده (Psycho-Physiologie)
نامیله یکی بر (علم تجربی Science expérimentale) بیله تولد وتشکل
ایتدی. (تشریح خرده‌بینی Anatomie microscopique) نك ترقیاتی ده
بر چوق کشفیات مهمه‌یه موفقیتله نتیجه ویردی . واقعا بوخصوصده تجربه
رهبر اتخاذ ایدیله‌رك تحقیقاته کیریشلمزدن اقدم ، حس لمسك بسیط برطویغو
اولمدیغنه‌دائر ذهنه مسلط اولان شبهه‌لر آرتمشدی . (لامسه Le tact) نك
بزه (متخالف‌الجنس Hétérogene) طویغولر احساس ایتمکده اولدوغنی
برچوق فیلسوفلر ادعا ایدییورلردی. بونلر اره‌سنده بالخاصه (احساسات لمسیه
Sensations tactiles) تمیز ایدلدی . مثلا (مقاومت حسی Sentation
de résistance) نك (حرکت حسی Sensation du mouvement) ندن
آیری بر طویغو اولدوغی لایقیله آکلاشلدیغی کبی برنجیسنك (حس عضلی
Sensation musculaire) ایله ایکنجیسنك دخی (حس مفصلی Sensation
articulaire) ایله رابطه‌سی دوشونولدی . او زمان حرکات بدنیه‌یی حس
ایتمك قابلیتك لامسه وحواس سائره‌دن بوسبوتون باشقه ومستقل بر حاسه
اولدوغنه قناعت حاصل اولونجه (حاسهٔ مفصلیه) تعبیری لسان اصطلاحه کچدی.
عین زمانلرده واقع اولان تدقیقات تشریحیه اثبات ایتدی که مفصللرك جوارینه
موضوع بر چوق (جسیمات) واردر ؛ بونلری کشف ایدن عالمك اسمنه
نسبتله (قراوزه‌نك جسیماتی Corpuscules de Krause) دیه یاد ایدرلر که
بر طاقم (اعصاب وارده Nerfs afférents) نك (نقاط انتهائیه Points
terminaux) سیدر. اعصاب مذکوره‌دن کلن (سیالهٔ عصبیه Flux nerveux)
مفصللرده واو مفصللری بربرینه باغلایان (رباط Tendon) لرده بر نوع
طویغو حاصل ایدییورکه ایشته اصل بوکا (حس مفصلی) وبو قابلیته دخی
(حاسـهٔ مفصلیه) دییورلر . ادعا اولونویورکه بزه (جهت) حسنی ویرن
حاسـهٔ مفصلیه‌در ؛ (سطوح مفصلیه Les surfaces articulaires) نك
ـ اثنای حرکتده ـ یکدیکرینه صورت تماسنی حس ایدیشمزه کوره نه‌طرفه

انحنا ایلدیکمزی ونه‌قدر اکیلدیکمزی ادراك ایدییورز یعنی بوسایه‌ده حرکات
بدنیه‌مزك اختلافات ودرجاتندن خبردار اوله‌بیلورز دیمکدر .

معاصرینمزدن بر چوق عالملر وفیلسوفلر بو حاسه حقنده مهم مقاله‌لر
یازمشلر وملاحظات مخصوصه بیان ایتمشلردر. [Kinesthésique کلمه‌سنده‌کی
تفصیلاته مراجعت ایدیکز !]

Ascétisme,ascéte

زهدیه ، زاهد **Ascétisme, ascéte** فرانسزجه

انکلیزجه Ascetism

المانجه Asceticismus

ایتالیانجه Ascetismo

یونانیده (آسکی‌تیس = Ασκητής) ریاضت بدنیه ایله اوغراشان
آدملره ده‌نیر وحتی بوتعبیر ، بالخاصه پهلوانلر حقنده قوللانیلیردی. برمدت
صوکره بوکلمه‌یی فلسفه لسانـنه نقل ایدرك اوکا بر اصطلاح حیثیتی ویرن
(رواقیون Les stoïciens) اولمشدر. معلومدرکه بومذهب اربابی فلسفه‌ده
بالخاصه بر (مقصـد عملی But pratique) کوزه‌دیر ایدی ؛ بوده حیثیتاً
اخلاقی برمسئله تشکیل ایدییوردی . بووقور فیلسـوفلر نظرنده سـعادت
آزاده‌لکدن عبارتدی؛ حکمت عملیه‌دن‌ده یکانه مقصد نائل سعادت اوله‌بیلمك
ایچون لازم کلن وسـائطی تعیین ایدوب عزت نفسی محافظه اوغورنده
مجاهده‌یه کیریشمك ومشتهیات نفسانیه‌یه قارشی فائز وغالب اولمقدی. رواقیون ـ
بومظفریت معنویه‌یی قازانمق ایچون ـ کندی نفسی ایله اوغراشان برحکیم
کاملی ، اسکی یونان پهلوانلرینه قیاس وتشـبیه ایدرلردی . اونلر ، نصـل
(اولیمپیاد Olympiade) اویونلرنده تأمین موفقیت ایچـون مدت مدیده
(جیمناستیق) یعنی ریاضـات بدنیه ایله حاضرلانیر ایسه‌لر ، بر حکیم دخی
فضیلتده نائل فوز وظفر اوله‌بیلمك ایچون اوزون اوزادی‌یه اوغراشمالی‌درکه
کندی نفسنی یکه‌بیلسین !... تشبیهك اصلی ایشته بودر؛ بناءً علیه بوکلمه صوکره
صوکره مجاهدات معنویه‌یه تطبیق اولونمش وحتی اسکی معناسیله بوسبوتون
استعمالدن سـاقط اوله‌رق انجق بر اصطلاح فلسفی حیثیتیله مشهور اولوب
زمانمزه قدر یاشامقده دوام ایتمشدر . (اورتودوقس = Odoxertho)

كليساسى پاپاسلرى چوقدنبرى بوكلمه‌يه بويوك بر قيمت ويره‌رك تصاحب ايتمشلر ، و ـ ذات وصفات الوهيه مسائلنه حصر ذهن ايدوب ـ درين درين دوشونه‌بيلمك واستغراقه وارمق ايچون (خلقدن اعتزال) ايتمك معناسنده قوللانير اولمشلردى . بويله بر حيات معتزلانه و واجدانه گچيرمك ايچون اوراده بوراده بنا وتأسيس ايتمش اولدقلرى زاويه‌لره (آسكى‌تى‌ريون Ασκητήριον) نامى ويرلدى وبو زاهدانه حياته دخى آسكى‌تى‌قوس وى‌يوس = Ασκητικός βίος) ده‌نيلدى . بو (تارك دنيا) لق ميلنك اسباب جديه‌سى واردر :

طبيعت بشريه‌ده تمايلات علويه مشهود اولدوغى كبى (مشتهيات حيوانيه Appétits bestiaux) دخى موجوددر؛ چونكه آدم انسان اولمازدن اول حيواندر وحيات حيوانيه‌سنى محافظه وادامه ايدن مشتهياتى‌در؛ اونك ايچون اونلر (غريزى Instinctif) بر حالدر . شبهه يوقدركه بوتون فنالقلر وطاشقينلقلر بوسائقات غريزيه‌يه تماماً منقاداوله‌رق حيوانجه حركت ايتمكدن ايلرى كليور . بناءً عليه هردين ومذهبك اخلاقى (دستور عملى Principe de conduite) مشتهيات حيوانيه‌يه كم ووره‌رق نفسنه حاكم اوله‌بيلمكدر. اوحالده منهيات ، هردين نظرنده ماهيتاً بردر . حتى ذوق عيشى مقصد سعادت بيلن بعضى مذاهب فلسفيه بيله ، بوخصوصده‌كى ميل فطريمزى حسن اداره وتحديد ايتمك لزومنده هپ متفق‌درلر ، وبالجمله اديانك نصوص قاطعه‌سنه موافقتله وصاياى اخلاقيه‌ده بولونمشلردر. خلاصه مشتهيات حيوانيه‌مزك اسيرى اولمايوب بالعكس اونلره غلبه چالمق هردين وهر فلسفه‌ده (مبدأ اخلاقى Principe moral) اوله‌رق قبول وتسليم ايدلمشدر. مع مافيه (اخلاق زاهدانه Morale ascétique) ايله سائر اخلاق سيستملرى آره‌سنده ينه بر مهم فرق واردر: مشتهيات حيوانيه‌يى بعضى اديان وبرچوق فيلسوفلر محافظهٔ حيات ايچون الزم بيليرلر ؛ چونكه انسان لزومى قدر ييمز ايچمز وحفظ صحتنه تقيد ايتمزسه ياشاياماز ، ياشاسه بيله عليل وسفيل ياشار . كذلك تأهل ايتمزسه عائله تشكيل ايده‌مز ؛ عائله اولمازسه جماعت بشريه منقرض اولور . اونك ايچوندركه ميل معالى‌يه سد چكه‌بيله‌جك موانعى ده‌ويرمكه چالشمقله

برابر، بوحيوانى غريزه‌لره دخى ـ حدنجه ـ اهميت ويرمك ومسئلهٔ حياتده اونلرى‌ده حسابه قويمق ايجاب ايدر . واقعا سقراطك ديديكى كبى (ييمك ايچون ياشامامالى ، ياشامق ايچون ييه‌لى‌در !) ، فقط هر حالده لزومى قدر ييه‌لى‌دركه ياشامق ممكن اوله‌بيلسين . بناءً عليه انسان ايچون (سعادت حقيقيه Vrai bonheur) و (خير اعلا Bien suprême) انجق طبيعت حيوانيه‌نك مقاصد عاليه‌يه قطعياً رام اولماسنده‌در . (امساك Abstinence) ايده‌بيليرسه‌ك بوخصوصده اودرجه موفقيت كوسترمش اولورز .

ايشته بعضى اديانك مبدأ اخلاقيسى بوسياق نظره موافقدر واديان بوامنيهٔ اخلاقيه‌نك تحققنى عبادات وطاعاتدن بكلر . صوم وصلات كبى ! .. پرهيزكارلق كبى ! ..

برچوق مذاهب فلسفيه دخى عينى مبدأ اخلاقى‌يى دستور العمل اتخاذ ايتمشدر . خصوصا ، ـ ارباب تصوفى تماماً استثنا ايتمك شرطيله ـ اسلام عالمنده (جمهور حكما La majorité des philosophes)قطعياً بوفكرده‌در.

دين اسلام حظوظات مشروعه‌يى هيچ بر وقت منع ايتمه‌مشدر: (يه‌ييكز ، ايچيكز ، لكن اسراف ايتمه‌ييكز !.) بويورولويور. (فانكحوا ماطاب لكم من النساء . . .) آيت جليله‌سى ايله (لارهبانية فى الدين) حديث شريفى (Vie monastique يعنى راهب حياتى) نك صراحتاً عليهنده قطعى امرلردر. سنن پيغمبرى دخى ـ شبهه‌سز دليللرله ـ اثبات ايدييوركه كوزل البسه كيمك ، نظيف وظريف يشامق ، محاسن طبيعتدن و تجملات صنعتدن ذوق آلمق ، كوزل شيلرى سومك ، دين اسلام نظرنده مقدوح وممنوع دكل ، بالعكس سنن سنيه ايله ثابت ومشروع بر حركتدر. يالكز منحصراً اذواق ومشتهياته ابتلا ، فنادر . بناءً عليه انجق نفس حيوانيه‌يه اسير اولمامق ايچون تنبهات اكيده وار. چونكه (النفس لامارة بالسوء) يعنى نفس كوتولكه امر ايدر؛ فقط بالالتزام هرشيدن كنديني محروم ايتمك معقول ومقبول بر طرز حركت دكلدر .

حالبوكه (زهد) ، بهمه‌حال انسانك فطرت حيوانيه‌سنى بوسبوتون محو

وازاله ایتمك وانسانی شروط حیاتیه‌سندن تنزیه وتبریه ایله‌مك غایه‌سنی اخلاق وتربیه‌ده اساس اتخاذ ایتمشدر . بو آز بر فرق دکلدر .

طبیعی ، دین اولسون ، فلسفه اولسون ، تصوف اولسون ـ بو مبحثده ـ انسان ایچون (خیر اعلا Le bien suprême) مسئله‌سنی دوشونیور ، و (سعادت حقیقیه Le vrai bonheur) یی بو مسئله‌ده تمثیل ایدییور . لکن (خیر اعلا) نك نه اولدوغنده تقدیرات مختلف ! . . .

[Bien و Morale کلمه‌سنده بو مسئله مناقشه اولونمشدر . باقیکز !]

بز بوراده یالکز (خیراعلا) نك زهد نقطهٔ نظرندن ماهیتنی تدقیق ایتمك ایچون اولا تصوفه وصوکره (بوددیزم = Bouddhisme) دینته بر نظر ایده‌جکز . زیرا بری ادیان معلومه آراسنده ، دیکری‌ده بویوك فلسفه سیستملری میاننده زهدی شدتله امر وتوصیه ایدییور وشرقك صمیم روحندن نبعان و فیضان ایدن (حس دینی Sentiment religieux) یی لایقیله تمثیل ایلیور ؛

یونان قدیمده عینی اعتقاد ، بویله شرق روحنده اولدوغی کبی ، مابعدالطبیعی بر حس خشوع شکلنده تجلی ایتمیور ؛ عزت نفس صورتنده کورونیورکه عشق حریتله توأمدر . یعنی دیندارانه اولمقدن زیاده اخلاقی بر حس وطوردر . بز بونك اك کوزل نمونه‌سنی (رواقیون Les stoïciens) ده ، اك غریبنی‌ده (کلبیون Les cyniques) ك اخلاقنده کورویورز . [بو ایکی (مذهب فلسفی Ecole philosophique) حقنده‌کی ایضاحاتی او کلمه‌لره متعلق مباحثده آرایکز ! . .]

تاریخ ادیان ایله بالخاصه مشغول اولان علما متفقاً ادعا ایدییورکه ادیان شرقیه‌نك روحی (زهد) در . یالکز دین موسوی بو خصوصده شایان دقت ومهم بر استثنا تشکیل ایدییور ؛ چونکه صرف قوانین اجتماعیه‌یه وقواعد معیشته اهمیت ویرمش اولان بو دین قدیمك تعلیماتنده زهده همان هیچ محل براقیلمامش کبی‌در . انجق خرستیانلغك ظهورندن ـ تقریباً ـ بر عصر اول پیدا اولان (عبرانیجه‌سی (ئه‌سی ییم) در.) Esséniens = فرقهٔ یهودیه‌سی زهدی پك زیاده‌سیله التزام ایتمشدی‌که بو طور ، (فلسفهٔ اسکندرانیه

Philos. alexandrine) تأثیریله حاصل اولمش بر نوع (رفض Hétéro-doxie) کبی تلقی اولونسه سزادر . موسویلرده بر ده (حاسی دیم) فرقهٔ زهدیه‌سی واردر . (حاسید = زاهد) دیمکدر و (ascète) کلمه‌سنه مشابهتی شایان دقتدر .

فقط (بوددیزم) ، زهده ، هر دیندن زیاده اهمیت ویرمشدر . اوقدرکه (اخلاق زاهدانه Morale ascétique) نك اك مفرط ومکمل سیستمنی او دینك تعلیماتنده کوره‌بیلیرز . فی‌الحقیقه (بوددا Bouddha) یه کوره سعادت حقیقیه (نیروآنا Nirwânâ) یعنی (فنا فی‌الله) مرتبه‌سنه واصل اولمقدر ؛ دها طوغروسی یوق اولمقدر ، چونکه بودینده بر اله مشخص (Dieu personnifié) تصوری یوقدر . (نیروانا) عادتا ، (هیچلك) دیمکدر . هیچ اولمق ایچون دخی یالکز طبیعت بهیمیه‌یه غلبه چالمق ـ البته ـ کفایت ایتمز . (شعور Conscience) بیله قالمامالی ، کلیاً محو اولمالیدر . هویت شخصیه بوسبوتون مضمحل اولمالیدر . حس وعقلدن و (بن‌لك) دن ذره قدر اثر قالمامالیدر . ایشته انجق اوزمان بر انسان سعادت حقیقیه‌یه نائل اوله‌بیلیر . بالطبع بو حاله کلمزدن اول وبو حاله کله‌بیلمك ایچون ـ اول امرده ـ مشتهیات نفسانیه‌یه قارشی شدید بر مجاهده ایله ایشه باشلامالیدر . بوددیزم اعتقادنجه ـ بو مجاهده ، حیات شخصیه مدتنك انقضاسیله‌ده بیتمیور وانسان ـ مسلسل متصل ـ بر سوری (ادوار تناسخ Périodes de mé-tempsychose) کچیره‌رك ، یاواش یاواش (ادناس وجود) دن ، یعنی (وارلق پیسلکلری) ندن تمیزله‌نیور وعاقبت عقل وشعورندن‌ده بوسبوتون فارغ اولوب قورتولدقدن صوکره هیچلکه (یعنی سعادت عظمایه) نائل اوله‌بیلیور .

بوددیزمدن زیاده‌سیله متأثر اولان مشهور آلمان فیلسوفی (بدبین Le pessimiste) (شوپنهائوه‌ور A. Schopenhauer) بو اعتقادی عیناً بنمسه‌مش وعرض ایتمشدر . حتی بو ذاتك شدتله بدبین اولان فلسفهٔ اخلاقیه‌سنده اساس ، (بوددیزم) ك او اعتقادیدر ؛ دنیله‌بیلیر . زیرا شوپنهائوه‌رك اك قوی ادعاسی ، (شر Le mal) ك منحصراً وارلقدن طوغمش اولماسیدر .

[Pessimisme کلمه‌سنده ایضاحاته باقیکز !]

(فلسفهٔ نوفلاطونیه La philos. néo-platoniste) یعنی بزم شرق حکماسنك تعبیرنجه حکمت‌الاشراق Philos. illuminative) دخی بوتون علائق دنیویه و تعشقات دنیه‌دن قطع علاقه ایدرك (وصال حق Communion avec Dieu) سعادتنه نائل اوله‌بی، انسان ایچون خیر اعلا ومطلب اقصی اوله‌رق تلقی ایتدیکی جهتله (زهد) ی بالضروره بر دستور اخلاقی اولمق اوزره قبول وتوصیه ایتمشدر . بومذهبدن قطعاً فرقلی اولمایان (تصوف) ده بویله‌در .

(حکمت صوفیه Théosophie) دخی خیر اعلایی طبیعت بهیمیه‌مزك تماميله خارجنده کورمش وبناءً علیه انسان ایچون سعادت حقیقیه‌یی روحك علائق مادیه‌دن بوسبوتون آزاد اولماسنده آرامشدر. بویله اولونجه امر تربیه‌ده (زهد) ی باشلیجه مقصد ایدینوب کمال اهمیتله توصیه ایله‌مش اولماسی هم ضروریدر ، همده ـ کندی احکام اعتقادیه‌سنه نظراً ـ منطقیدر .
[Çoufisme و Mysticisme کلمه‌لرینه باقیکز !]

تصوف نظرنده انسان نور وظلمتدن مرکب بر (نسخهٔ کبرا) در . موجودیت مادیه‌سی (ظلمانی الطبیعه) اولدوغی ایچون منبع شر ومحل فساددر. بوتون فنالقلری، وعلی الخصوص حرص واشتهاسی، هوس وهواسی هپ بوطبیعت جسمانیه‌سندن نبعان ایدییور . زیرا بوطبیعتده ، انسان ـ فی الحقیقه ـ بهایمه مشارکدر. حالبوکه معنویتی اعتباریله نوردر. (ذهوتی الطبیعه de Nature divine) در . میل معالی ، استعداد کمال هپ بوجبلت معنویه‌سنك اقتضاسیدر . بناءً علیه شوحالیله (جامع الاضداد) در ، (برزخ جامع) در . اوحالده موجودیت جسمانیه‌سنك مقتضاسنجه حرکت ایدوبده مشتهیات بهیمیه‌سنه اسیر اوله‌رق یاشارسه ، انجق حیوان کبی یاشار ؛ وصال حق ذوقنه هیچ بروقت نائل اوله‌ماز. بوذوقه فطرتاً آشنا و وصاله متحسر اولان روحی بومحبس جسمانیتدن آزاد ایتمه‌لی؛ وبونك ایچون مشتهیات بهیمیه‌یی ئولدورمه‌لی، ازمه‌لی، سوندورمه‌لیدر . بوده آنجق (امساك Abstinence) ایله اوله‌بیلیر . امساك ، انسانده شیطانیتی محو ایدر ؛ رحمانیتی اویاندیریر .

زیرا طبیعت آدمیه ، عرفای فرسك دیدیکی کبی: (ازدیو واز فرشته‌سرشته است) یعنی (شیطان ایله ملكدن یوغورولمشدر) .

او حالده سنك فطرتکده ملك ایله شیطاندن بر حصه وار . شیطانلغی ترك ایت و فضیلتله ملکیتدن دخی کچ ! . .

« حصهٔ از ملکت هست و نصیبی از دیو »
« ترك دیوی کن و بکذر بفضیلت ز ملك ! »

قرون وسطا بو مشتهیاته (ارواح بهیمیه . esp . anim) دیر ایدی .
[روح کلمه‌سنده ده‌قارتك ملاحظاتنه باقیکز .]

اساساً (ثنائیهٔ مزدکیه Dualisme mazdéique) اعتقادینه ، یعنی (زردشت Zarathoushtrâ) مذهبنك احکامنه موافق اولان بو (عقیدهٔ حکمت Doctrine philosophique) ی ، شعرای مشهوره‌دن فیضیٔ هندی ، (معرفت نفس) حقنده‌کی منظومهٔ مهمه‌سنك ابتداسنده صوفیه لسانیله پك کوزل ادا ایتمشدر . بوشاعر ، انسانه خطاباً شویله دییور :

(ای نقد اصل وفرع ، ندانم چه کوهری ؟ !
کز آسمان بزرکتر وازخاك کمتری ! .
دل بدمکن که تیرکیٔ چار عنصری ،
خودبین مشو که آینهٔ هفت کشوری !
. . . .
نقشیست ازحدوث وقدم صفحهٔ ترا :
مجموعهٔ قدیم وکتاب مسطری .
. . . .
خاکی ، اکر بظلمت هستی مقیدی
عرشی اکر بنور آلهی منوری ! . . الخ .

یعنی :

(ای ، هر شیئك اصل وفرعنه سرمایه اولان انسان ! . . بیله‌مم نه کوهرسك ، زیرا کوکلردن بویوك وطوپراقدن‌ده کمترسك ! . . عناصر

اربعه قارالتی سی (یعنی ظلمت مادیت ! .) یم دیه مغموم اولوب کندینه لوم ایتمه ! . یدی اقلیمك (یعنی کائناتك !) آینه‌سی‌یم ، دیه‌ده خودبین اوله ! . . . واقعا سنك صورتك عینی زمانده حدوث وقدم اشیابی عرض ایدر بر نقش‌در ؛ سن اسکی بر مجموعه‌سك ، عادتا یازیلی بر کتاب‌سك !.. اکر موجودیت جسمانیه ظلمتیله مقید اولورسه‌ك طوپراقسك ، (کمترو سفیل‌سك !) نورالٓهی ایله منوّر اولورسه‌ك عرش‌سك ! . (یعنی الوهیت سن‌ده استوا ایدر !) .

آشکاردر نه بوراده فیضیٔ هندی، طبیعت بشریه‌یی بر (مجموعهٔ اضداد) اولمق اوزره تصویر ایتدکدن صوکره قید ظلمانیتدن آزاد اوله‌یی مطلب اعلا اوله‌رق کوستریبور ؛ بو مطلبه ایریشه بیلمك ایچون دخی (زهد وورع) ی توصیه ایدییور. زیرا بو سلیس منظومه‌سنك نهایتلرینه طوغرو:

(زهدوورع بخدمت سلطان نقیصه‌نیست ،
دل‌را بحق ببند ومیانرا بچا کری .
ن‌ده بخاك فقرکه اینست خسروی .
سرنه‌براه عجزکه اینست سروری .
برتربود زکوهر اکلیل سلطنت
خاك ره‌فنا بکلاه قلندری ! . . الخ

دییورکه معناسی بروجه‌آتی‌در :

(سلطانه [یعنی سن‌ده‌کی روح‌الٓهی‌یه ! .] خدمت‌ایتمك ایچون اولونجه زهد وورع بر قصور دکلدر . (بناءً علیه) حقه کوکل باغلا ، بلیکه‌ده قوللق کمرینی طاق ! . . . ویر کندیکی خضیض فقره‌که اصل سلطانلق بودر ! . . عجزیولنه باش‌قوی‌که سرورلك اوراده‌در ! . . فانیلك یولونك توزی طوپراغی‌ایله قلندرلك کلاهی ، سلطنت‌تاجنك جواهرندن دهااعلادر!. الی اخره !)

بحثمز ایچون بو شعردن کوزل مثال واوندن قوی بر وثیقه اوله‌ماز . چونکه قلندرلك و (Fakirisme) مذهبلرینك زهد ایله نه‌صیقی و منطقی

بر رابطه‌سی اولدوغی‌ده بو سوزلرله صراحتاً آکلاشیلیور . ادبیات‌فارسیه بو اعتقاداتی ناطق اشعار کزیده ایله مالامالدر .

بالجمله عرفای صوفیه‌زهد ایچون امساکی توصیه‌ایتمشلر وبونك‌شرطلرینی‌ده اینجه‌دن اینجه‌یه تعیین ایچون بر چوق سوزلر سویله‌مشلردر . قاسم انوارك شو بیتی زهدك باشلیجه شرائطنی مختصراً تعداد وبیان ایدر .

دوام ذکر ووضوء وسکوت وتنهائی،
رضا ورطب دل ونفی خاطر وتقلیل)

یعنی : ذکراللهه دوام‌ایتمك ، آبدستلی‌بولونمق ، هیچ‌سوز سویله‌مه‌مك، یالکزلغی اختیار ایتمك، هرقضایه، هر حاله راضی اولمق ، کوکلنی یوموشاق طوتمق، حرص‌وحدّت کوسترمه‌مك، ذهننده‌نه‌وارسه طی‌ایتمك واحتیاجات حیاتیه‌یی کیتدکجه آزالتمق زهدك شروط ریاضتی‌در . (تقلیل) تعبیرینك تفسیرنده دخی عرفا (قلّت طعام، قلّت منام، قلّت‌کلام) دستورنده اتفاق ایتمشلردر .

خواجه محمد نیشابوری ، (نفس حیله کرك شرندن امین اولمق) و (نار مشتهیاتی تسکین‌ایتمك) ایچون بالذات نفسی ئولدورمه‌لی‌در؛ دییور. بونك ایچونده درت نوع سلاح توصیه ایدییور :

نفس نتوان کُشت الا چارچیز .
چون بکویم یاد دارش ، ای عزیز ! . .
خنجر خاموشی وشمشیر جوع ؛
نیزهٔ تنهائی وترك هجوع .

یعنی : [نفسی انجق درت‌شی ئولدوره‌بیلیر. مادام‌که اونلرك نه‌اولدوغنی سکا سویلویورم ، خاطرکده طوت ، ای‌عزیز ! . سکوت خنجری ، آچلق قیلیجی ، یالکزلق میزراغی ایله اویقویی ترك ایتمك] در ، دییور .

مشهورشیخ عطار ـ که اوده نیشابورلی ایدی ـ (پندعطار) نام رسالهٔ اخلاقیه‌سنده زهدی منبع خیر وسعادت اولمق اوزره توصیه ایتمکدن باشقه بر شی یاپمامش وبو اعتقاد صوفیانه‌یی مکتب چوجوقلرینك ذهننه قدر صوقمشدر .

(حجة‌الاسلام) لقبیله یاد اولونان (امام غزّالی Algazzali) ـ كه عالم اسلامده حكمای آلهیونك اك بویوكی اولدوغی متفق علیهدر ، ـ اواخر عمرنده حكمت‌الاشراقه طالمش ونهایت بوسبوتون زاهدانه برعمر كچیرمشدی. یالكز بر لقمه قوری اكمكله مدت مدیده یاشایه‌بیلمش وددرت‌سنه هیچ بر حرف تلفظ ایتمیه‌رك دائمی بر سكوت ایچنده دوشونه طورمش اولدوغی بالذات نقل ایدییور .

الحاصل‌بوتون شرق‌حكما وشعراسنك یوزده‌طوقسان طوقوزی‌زهدی توصیه وفضائلنی مدح وثنا ایتمشلردر . یالكز ابن‌سینا وابن‌رشد وعمرخیام قطعاً زاهد دكل ایدیلر . بالعكس ذوقپرست ایدیلر .

خرستیانلغك هنوز بدایت ظهور ومهد نشأتنده بر مایهٔ زهد واردی. مع‌مافیه بوروح زاهدانه انجق ایكنجی عصر میلادیده آثارفعلیه ایله‌تأثیرینی كوسترمكه باشلادی . اووقت‌تارك دنیالغی اختیار ونكاحدن اجتناب‌ایدنلر، مناسترلری طولدوردی وحیات رهبانیه تأسس ایتدی . (عرفای نصرانیه Les gnostiques) واونلره تابع اولان برچوق محررلر، اعتقادات ناسی (تجرّد monasticisme) ه اماله ایدرك افكار عمومیه‌یی تارك دنیالغه حاضرلامشلردی . دردنجی عصر میلادیده (Rufinus روفی نوس) ، (Sulpicius severus سول پی‌جیوس سه‌وه‌روس) ودها بعضی‌نفوذلی محررین، اخلاق خرستیانیه‌ده (ترك‌دنیا وزهد) غایه‌سنی بوسبوتون‌ایلری سوردیلر .

نكاحدن اجتناب، ذلت فقر، كثرت صیام، اعتزال وسكوت، حتی عدم طهارت ونظافت بیله رهبرسعادت‌وهادئ نجات اولان فضائل‌اصلیه‌دن صاییله‌رق توصیه ایدلدی وقبول اولوندی. بالطبع خرستیانلرك قسم كلیسی بودرجه زهدایله یاشامیوردی،فقط‌یاشایه‌بیانلر معزز ومحترم‌عداولونیوردی. یالكز (تعذیب بدن Mortification de la chair) یوقدی . بواذیتی هند وعلی‌العموم شرق زاهدلرنده كورویورز .

خرستیان عالمنده فساد اخلاق آرتدقجه بر (عكس عمل Réaction) قوتیله میل زهد دخی آرتدی وشدت ونفوذ كسب ایدرك نیجه نیجه فجیع

محاربات مذهبیه‌یه سببیت ویردی . (ذوقپرستلك Hédonisme) ایله (زاهدلك Ascétisme) اخلاقنك فجیع وقانلی محارباتی یاقین زمانلره‌قدر دوام ایدرك عاقبت زهدك مغلوبیتی ایله نتیجه پذیر اولدی .

[Matérialisme ، Utilitarisme ، Sensualisme كه‌لرینه وبالخاصه ، Cyrénaïque تعبیرنده Hédonisme تفصیلاتنه باقیكز !]

بوكونكی‌مدنیت، مقصد حیاتی ذوق‌مشروعده بولویور. حتی‌مناسترلرده بیله راحت یاشامق وبعض شیلردن امساك ایتمكله برابر لزومی قدر تمیز ییوب ایچمك قاعده ومطلب اولمشدر. بناءً علیه : (نفسنی هرشیدن محروم ایتمك، وجودینی‌عذابه صوقمق‌رضای الهی‌یه موافقدر. بودنیاده ذلیل، سفیل وعلیل یاشامق آخرتده ذوق ابدی‌یه وسعادت قدسیه‌یه مستحق اوله‌بیلمك ایچون بشارتدر .) دەین اخلاق صوفیهٔ نصرانیه‌نك، بالفعل هیچ حكمی قالمامشدر .

عصرمزك صاحب مسلك فیلسوفلرندن متوفی (هربرت سپنسر) (تربیه) نامیله یازدیغی كتابده (اخلاق زاهدانه) یی حقیله ذم وقدح‌ایتمش وبونك قرون وسطادن قالمه برضلالت اولدوغنی ادعا ایلمشدركه‌طوغرودر. بوكتاب امر تربیه‌ده اعتقادی كلیاً ده‌كیشدیردی وذوق مشروعك حیاته نافع برمقصد اساسی اولدوغنی كوستردی . زمانه‌نك بو خصوصده اعتقادی بودر .

Aséité

Aséité قیومیت

بوكلمه لاتینجه‌نك (Aséitas) لفظندن مشتقدر ؛ اونك‌ده اصلی : (A se esse) دركه معناسی (كندی كندینه وار اولمق) دیمكدر. قرون وسطی لسانندن بزه انتقال ایتمش اولان بوتعبیر، الٓهیات اصطلاحاتندندر. اللهك « صفات Attributs » ذاتیه‌سندن بری‌ده قیومیتدر. زیرا عالم وجودده هرشیئك مبدأی وخالقی‌اولمق‌اوزره دوشونوله بیلن‌ذات‌الٓهیه كندی كندینه قائم والی‌الابد دائم اولمق كركدر . اویله اولماسه مخلوقاتدن فرقی اولمازدی. بناءً علیه « قیوم » دیمك « بذاته قائم » ، یعنی وارلغنده باشقه بر سببه محتاج اولمایان ذات دیمكدر . بزم لسان دین وتصوفمزده بوتعبیر پك مشهوردر .

فقط صمدانيت كلمه‌سى‌ده بومعناده وارد اولمشدر. نته‌كيم سورهٔ توحيدده « الله‌الصمد » بويورولديغى كبى ، « هوالحىّ‌القيوم » كلمه‌لرى‌ده جناب حقه وصف اوله‌رق چوق كره قرآن كريمده مذكوردر.

فلسفه‌ده، خصوصا دور اخير مناقشاتنده بوكلمه‌يه نادراً تصادف اولونور يالكز بعضى مذاهب‌فلسفيه اربابى، اللهى منكر اولمقله برابر برمبدأ قيوم، بر اصل‌قديم قبولنده مضطر قالدقلرى ايچون بوتعبيرى او اصله وصف‌اوله‌رق اسناد ايتمشلردر. مثلا (ماديون) ، ماده‌نك غيرمخلوق اولديغى وهردورلو تحولاتنه رغماً ازلى وابدى بولونديغنى ادعا ايدييور. يعنى [ماده بذاتها موجوددر ، قيومدر ، يارادلمامشدر] ديمك ايسته‌يورلر. كذلك صوك‌زمان فيلسوفلرى آراسنده شدت الحاديله مشهور اولان (شوپنهاوه‌ر) بوتون موجوداتك مبدأ قديمى اولمق اوزره (قوت Force) ه اعتقاد ايدردى ؛ وبوكا كندى تعبيرنجه (ارادت Volonté) ديردى. ايشته بوفيلسوف (Aséité de la volonté قيوميت ارادت) تركيبنى بالالتزام قوللانمشدر.

[اصطلاحاته آيريجه مراجعت ايديكز]

Assentiment

تسليم، قبول، تصديق Assentiment فرانسزجه

Assent انكليزجه

Adezione ايتاليانجه

Zustimmung آلمانجه

ذهن ، محسوسات ومعقولاتدن برشيئك ، موافق حقيقت اولدوغنى ؛ ياخود برقضيه‌نك مطابق نفس‌الامر بولوندوغنى تسليم وتصديق ايلرسه ، ذهنك بوقناعتنه (Assentiment) ديرلر. بوتعريفدن اكلاشيليوركه (حُكم Jugement) ده (تصديق) برشرطاصلى‌در. اكر ذهن‌برقضيه‌نك موافق نفس‌الامر اولدوغنده تردد ايدرسه وياخود بوموافقتى نظر اهميته آلمازسه (Assentiment) يوقدر ؛ بناءً‌عليه اوقضيه ، منطق معناسيله ، (قضيه) اوله‌ماز. اونك ايچوندركه منطق‌ده (تصورات) ، (تصديقات) دن آيرلمشدر ؛ تصديقات دخى وجدانك قناعت وتسليميته مبنى ، ذهنك قطعياً

حكمنه مقرون‌اولان قضايادر. كرك (ايجاباً Affirmatively Affirmatively) كركسه (سلباً Négativement) ويرديكمز حكملر ذهنمزك تصديقنه مقارن‌در. باشقه‌درلو اوله‌ماز. تصديقه مقارن اولمايان دوشونجه‌لر (تصورات) دن عبارت قالير. اونلرك (قيمت منطقيه Valeur logique) سى يوقدر. يعنى (دليل وحجّت Preuve, argument) اوله‌مازلر.

شو تقديرجه (Assentiment) كلمه‌سنى منطق‌ده (تصديق) لفظيله ترجمه ايتملى‌در. لسان عادى‌ده (موافقت) ، (قبول) ، حتى (رضا)معناسنه كلير كچر. مثلا : (Mon assentiment est gagné) جمله‌سنى : (بنم رضام استحصال ايدلمشدر !) ديه ترجمه ايدرز. (تصديق) لفظى بورايه اويماز. (Son assentiment est acquis) ديمك (قبول ايدلمش) ياخود (موافقتى استحصال اولونمش) ديمكدر.

بوتعبيره ، اسكى زمانلرده ، بويوك براهميت فلسفيه ويرن (رواقيون Les stoïciens) ايدى. اوفيلسوفلر بوكيفيت وجدانيه‌يه (سين‌غاتاته‌سيس = Συγκατάθεσ ς) ديرلردى. رواقيون، ادراك‌مسئله‌سنده ـ طبقى(حسيون Sensualistes) كبى دوشونورلر ، و (مدركات حسيّه Perceptions sensuelles)يه مقابل(فانتاسى‌يه= Fantaisies = Φαντασίαι) تعبيرنى قوللانيرلردى‌كه (كورونوش‌لر) يعنى ظواهر وحادثات معادلى‌در. فقط كرك رواقيون كركسه حسيّون منشأ علم اولمق اوزره حواسى‌قبول ايله مدركات حسيه‌يه (فانتاسى‌يه) ديمكده اتفاق ايتدكلرى حالده ، رواقيون يالكز مدركاتمزك بر (علم حقيقى Connaissance réelle) صاييله‌مايه‌جغنى‌ده ادعا ايدرلردى. حواس واسطه‌سيله عالم خارجى‌دن تلقى ايده بيلديكمز بو (خيالات Images) ك بر علم حقيقى حيثيتنى حائز اوله‌بيلمه‌سى ايچون ذهنك (Assentiment) ى نى دخى بر شرط اساسى اولمق اوزره تلقى ايدرلردى. شوتفصيلاته‌نظراً ـ رواقيونه كوره ـ علمك منشأى‌عالم خارجى، واسطهٔ تحصيلى حواس ، سرمايهٔ اصلى‌سى‌ده مدركات حسيه ايدى ، فقط بوقدرى انجق (فانتاسيا) دن يعنى (خيالات محسوسه) دن عبارت قاليوردى؛ بونك برعلم قطعى وحقيقى حيثيتنى قازانه‌بيلمه‌سى ايچون ، روحك كندى

کنديلکندن بر حکم وقرار ويرمه‌سی وخيالات محسوسه‌نك موافق حقيقت اولوب اولماديغنی قبول، تسليم و تصديق ايتمه‌سی شرط ايدی . ايشته (Assentiment) تعبيرينك تاريخ فلسفه‌ده معنای مخصوصی بودر. بو حکم - رواقيون اعتقادنجه - حواسدن ومحسوساتدن منبعث دکلدر. ذهنك کنديسندن صادر اولمشدر . خيالات محسوسه‌نك غلطات حسيه‌دن اولوب اولماديغنی ذهن، انجق بو (حکم ذاتی) سی ايله اکلايه‌بيلير .

ديمك که حصول علم مسئله‌سنده رواقيون يالکز عوامل حسيه وموجودات خارجيه ايله قناعت ايتميور، صرف ذهنی بر (عنصر علمی élément de connais) نك وجودينی دخی شرط اوله‌رق کوستريوردی . بويله، حصول علمده (شی Objet) ايله (نفس Sujet) ی همان عينی درجه‌ده ذيمدخل عد ايدن رواقيونه، قانتك افکاری قياس اولونه‌بيلير . چونکه‌ بك بکزر . زيرا بو مشهور المان فيلسوف مجددی دخی - طبقی رواقيون کبی - حصول علمده هم اشيای خارجيه‌نك همده روحك خدمتی اولدوغنی ادعا ايديور . مثلا «حسيون Les sensualistes» کبی يالکز اشيای خارجيه‌نك تأثيريله بزده علم حاصل اوله‌بيله‌جکنه قناعت ايده‌ميور. کذلك اسکی (عقليون Rationalistes) کبی، «منشأ معلوماتمز مبادئ عقليه‌در» دخی ديه‌يور. مدرکات حسيه‌يی ترتيب واونلره بر معنا ويرمك؛ تجربه‌يی اداره ايتمك منحصراً عقلك قابليت ذاتيه‌سی وهنريدر . فقط «مواد علميه»، حواس واسطه‌سيله عالم خارجيدن ادراك والتقاط اولونور؛ ديبور .

[Raison ‘ Anticipation ‘ Apriori ‘ Analogie کلمه‌لرنده بو بحثه دائر اشارات وبعضی يرده دخی تفصيلات واردر .]

تصديق Assertion

Assertion

منطق اصطلاحاتندندر. قطعياً بر حکمی متضمن اولان بر جمله‌ده بهمه‌حال (تصديق) واردر . آنجق بويله بر جمله‌يه (قضيه Proposition) ديرلر. شو تقديرجه قضيه ارکانندن معدود اولان (موضوع Sujet) حقنده بر وصف اسناديله بر حکم ويريليرسه ايشته او حکمه (Assertion) ديرلر . بونی «Affirmation» ايجاب تعبيريله بر طوتمامليدر . مثلا [هر انسان فانيدر] قضيه‌سنده بالطبع تصديق واردر . چونکه بوراده موضوع اولان انسانه فانيلك صفتی حمل اولونه‌رق حکم ايدلمش اولويور . کذلك [هيچ بر انسان لايخطی دکلدر] قضيه‌سنده‌ده عينی صورتله تصديق واردر. زيرا ينه قضيه‌ده موضوع اولان نسانه (لايخطی اولماق) صفتی حمل ايديله‌رك حکم ويريليور. يالکز شو فرق وارکه برنجی قضيه‌ده بو حکم ايجاب (Affirmation) شکلنده‌در؛ ايکنجی قضيه‌ده (سلب Négation) صورتنده‌در . آکلاشيليورکه «Assertion» تعبيری، ايجاب وسلب صورتلرينی‌ده شامل، على الاطلاق بر تصديقدر . منطقده بويله بر حکمه مقارن اولمايان فکرلره (تصورات) ديرلرکه بونلرده بر صفتی بر شيئه حمل ايتمك يوقدر؛ اکر بو حمل واقع اولورسه آنجق او وقت بويله سوزلره (تصديقات) نامی ويريلير . (قضيه‌لر) جملةً تصديقات صنفنده داخلدر .

[اصطلاحاته وبالخاصه Assertorique تعبيرينه باقيکز]

صناعات سبعه Arts libéraux

Arts libéraux

بوتون قرون وسطانك مدرسه پروغرامنده يدی درس واردی. بونلر سقولاستيق تعليماتنك اساسنی تشکيل ايدردی . على لاطلاق بو درسلره (Arts libéraux) دەنيردی. مع مافيه بو يدی (فن) جنسيت اعتباريله باشليجه ايکی قسمه آيرلمشدی : برنجی قسم، (صرف ونحو grammaire) (بلاغت Rhétorique) و (منطق logique) فنلرينی شاملدی . (ثالوث Trivium) ديدکلری طاقم بودرکه اوچ نوع فنی جامع اولان قسم معناسنه کلير . ايکنجی طاقمه (رابوع Quadrivium) ديرلر ايدی که اونده‌ده (حساب arithmétique)، (هندسه géométrie)، (هيئت دها طوغروسی فلکيات astronomie) و (موسيقی musique) اولمق اوزره درت نوع فن واردی .

الهيات، بو صنايع سبعه‌ده داخل بولونميوردی؛ چونکه اونلرك جمله‌سنه حاکم ايدی . نته‌کيم حکمت طبيعيه دخی ذکر اولونمامشدی . بو درس

پروغرامنده كورولن تقسيمات علومك مرتب وموجدلرى (مارچيانوس قاپه‌للا Marcianus Capella) ايله (بوئەس Boèce) نامنده ايكى معلم ايدى . بوذاتلر ، حكماى اسلافدن (فيثاغور Phyhagores) ك مذهب فلسـفه‌سنى - بعضى تعديلات ايله - قبول ايتمش اولدقلرى ايچون بوتون (نوفيثاغوريلرNéo-pythagoriciens) كبى، حكمت طبيعيه ايله رياضياتى برطوتيورلر ، آيرى غيرى علملر عد ايتميورلردى . بوسياق نظره كوره فلكيات ، حكمتك بوتون (مبصرات Optique) قسمنى ، موسـيقى‌ده تكميل (مبحث صدا Accoustique) فصلنى تشكيل ايديوردى .

ايشته سقولاستيق تعلياتى بوپروغرام اساسـاتنه مستند اوله‌رق تكميل قرون وسطى امتدادنجه دوام ايتدى . حتى بزده شرق مدرسـه‌لرنده‌ده بوپروغرام عيناً قبول ايدلمش وحالا بوكونه قدرده دوام ايتمكده‌بولونمشدر. فى‌الحقيقه بزم مدرسه‌لريمزده اوته‌دنبرى درسلرك ترتيبى واصول تعليم، ادعامى تصديق ايدر : اولا (بنا ومقصود) يعنى (grammaire) ايله باشلامق ، برمدت‌صوكره «مطول» اوقويوب « بديع بيان ومعانى » دن درس كورمك يعنى (Rhétorique) اوكرنمك ، اوندن صوكره « شمسيه » شرح‌مطالع» ايله مشـغول اولوب منطق تحصيل ايتمك قاعدهٔ اسـاسيه ايدى . ايشـته « trivium » ترتيبى بودر. حساب هندسه وفلكيات درسلرى دخى - بدايت امرده مدرسه‌لريمزده تعليم ايدلمكده ايكن - كاتب چلبى‌نك، تعبير ظريفنجه- « عاقبت سوق علمه كساد عارض اولمغين » ، متخصص علمابولونه‌مازاولمش وبناءً عليه‌بوصنايع‌سبعه پروغرامنك « quadrivium » قسمى ياواش ياواش معطل و - بالآخره - بوسبوتون متروك قالمشدر .

موسيقى‌يه كلنجه ، اوروپا مدرسه‌لرينك تعلياتنه نظراً بوسبوتون‌براستثنا تشكيل ايدييوردى. موسيقى بزده‌دخى‌حقيقتاً اقسام حكمتدن عد ايديليردى. نابى ، (خيريه) سنده : « موسيقى فنى‌ده حكمتدندر!» دييور . فقط‌بوبويله اولدوغى حالده ، احكام‌شرعيه ، اونى ، تربيهٔ‌اسلاميه‌يه پك‌موافق كورمه‌مش اولدوغى‌ايچون، - هيچ اولمازسه دولت عثمانيه‌ده مؤسس‌اولان - مدارسده

اصلا تعليم ايدلمه‌مشـدى . نته‌كيم موسيقى فننك حكمتدن اولدوغنى تسـليم واعتراف ايدن نابى ، اوغلنه نصيحت ويريركن :

ياقيشير سينهٔ جورجى‌يه كمان ؛
چالمه اويله دودوكى مولانا
دينمه‌يه آديكه نيزن منلا ! . .

ديه‌رك موسيقى تحصيلندن اونى منع وتحذير ايدييور . بوكبى سـببلره معطوف اولمق كركدركه بزم مدرسه‌لريمزده صناعات سبعه پروغرامنك‌انجق التى فنى معتبر اولمش وموسيقى اوندن طى ايدلمشدى ؛ صوكره صوكره قسم رابوعده داخل اولان علوم رياضيه وفلكيات دخى - اربابنـك فقداننـدن ناشى - معطل قالنجه درسلر ، اسكى پروغرامك « ثالوث » قسمنه منحصر قالدى . موسيقى ايسه مدرسه‌لر خارجنده تعليم ايديليردى .

بالخاصه فلسفه‌يه كلنجه ، وقتيله مدارس اسـلاميه‌ده كمال جدّيتله تعليم ايديليركن وبغدادده نظاميه مدرسه‌سنده ، اصفهانده « والده » مدرسه‌سنده پك بويوك فيلسوفلر ، منطقجيلر وعالملر يتيشـيركن ، ينه عينى رغبتسزلك وكساد عرفان‌سببيله اهلى‌قالمامش ونهايت‌فلسفيات وعلم طبيعى نامنه«قاضى‌مير» ايله قناعت واكتفايه مجبوريت الويرمشدى .

عثمانليلرك الك مشهور نحريرى والك بويوك عالمى اولان « حاجى خليفه » يعنى « كاتب چلبى » ، بزده مدرسـه تعلياتنك شايان أسف اولان بودركهٔ تردّيسندن - صميمى برحس‌تأسفله - بحث ايدييور؛ « ميزان‌الحق فى اختيا-رالاحق » نام رسالهٔ معروفه‌سـنده ، معنادار برمقدمهٔ مختصره‌يى متعـاقب مدرسه‌لريمزك حالنى تصوير ايدييور ، وبعضى علومك ، هله حكمتك « يعنى فلسفه‌نك ! » اسكى‌پروغرامدن طى‌اولونماسى‌يوزندن استانبول مدرسه‌لرينك نه‌دركه‌لره دوشـدوكنى آكلاتيركن عيناً شو سوزلرى سويليور : « . . . . ابوالفتح سلطان محمد خان، مدارس ثمانيه بنا ايدوب [قانون اوزره شـغل اولونه !] ديو وقفيه‌سنده قيد ، و « حاشـيئه تجريد » و « شرح مواقف » درسـلرين تعيين ايله‌مشدى. صوكره كلنلر ، [بودرسلر فلسفياتدر !] ديو قالديروب « هدايه » و « اكمل » درسلرى‌اوقومغى معقول كوردى . يالكز

اوكا اقتصار نامعقول اولمغله ، نه‌فلسفيات ونه هدايه وا كمل قالدى . بونكله رومده « يعنى توركياده ! » سوق علمه كساد كلوب اهلى انقراضه قريب اولمغله بعض كنارده ، اكراد ديارنده « يعنى كردستان طرفلرنده ! » يرير قانون اوزره شغل ايدن طالبلرك مبتديلرى رومه كلوب عظيم طفره صاتار اولديلر . . . . » الى آخره ! . . .

اكلاشيليور كه جنتمكان فاتح سلطان محمد مشهور « نصير الدين طوسى »نك «تجريد» نام اثر فلسفى سى ايله «قاضى عضد» ك معروف عالم اولان «مواقف» نام كتابنى مدرسه پروغراملرينه داخل ايتمش ايكن ، صوكره كلنلر اونلرى قالديرمشلر وسويه عرفان شدتله تنزل ايتمش ؛ اوكا بدل غايت سطحى ومختصر اولان « هدايه » وامثالى كتابلرله اكتفا ايتمشلركه حالا بوكونه كلنجيه قدر ، يعنى زمانمزده مدرسه تعليماتنك اصلاحنه تشبث اولو نجه‌يه قدر « قاضى مير » مدرسه‌لرمزك باشليجه حكمت كتابى ايدى . طبيعيدركه اسكى پروغرامك « رابوع quadrivium » قسمنى تشكيل ايدن هندسه ، حساب ، هيئت وموسيقى پك چوق زماندنبرى مطوى ومتروك ايدى . ثالوث قسمنك مرجح قالماسنه سبب لسان وادبياته عائد فنلرى شامل بولونماسى وبوفنلرك عقايده متعلق مسائل مشوشه احداث ايده‌جك ماهيتده اولماماسيدر .

مع ما فيه حالا (صنايع سبعه) ترتيبندن ، يعنى سقولاستيق پروغرامندن (مدرسه تعليماتى l'enseignement universitaire) نى بوسبوتون قورتاره‌مامش اولدوغمز صراحتاً تبين ايدييور .

[بوادعانك طوغرو اولدوغى دها ايى اكلامق ايچون acroamatique تعبيرنده مدرسه‌لريمزه عائد اولان تفصيلاته دخى باقيكز !]

بو فنلره (arts) ده‌نيلمسنك سببى (esthétique , science) كلمه‌لرنده (علم ايله صنعتك مناسبتى la relation de la science et de l'art) بحثنده ايضاح اولونمشدر . اورايه باقيكز .

Riza Tevfik — Kamus u Felsefe